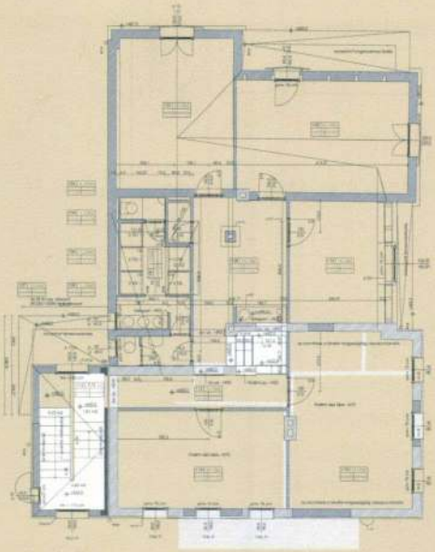

Tetőtéri alaprajz/*Loft floor plan*

SZÁMÍTÓGÉPES FELDOLGOZÁS: Major György (ArchiCAD program) / GENERATED BY *György Major, ArchiCAD program*

Emeleti alaprajz/*First floor plan*

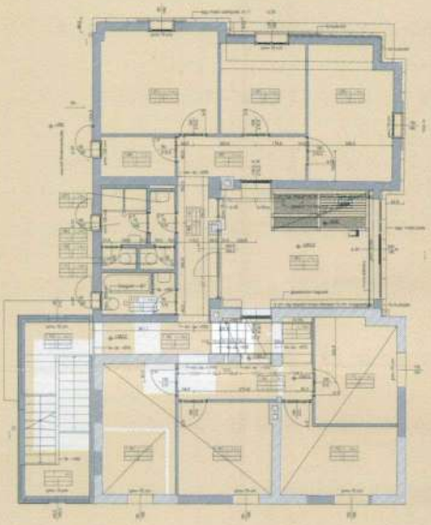

FOTÓ: HÁIDER ANDREA

Utcai homlokzat/Street facade

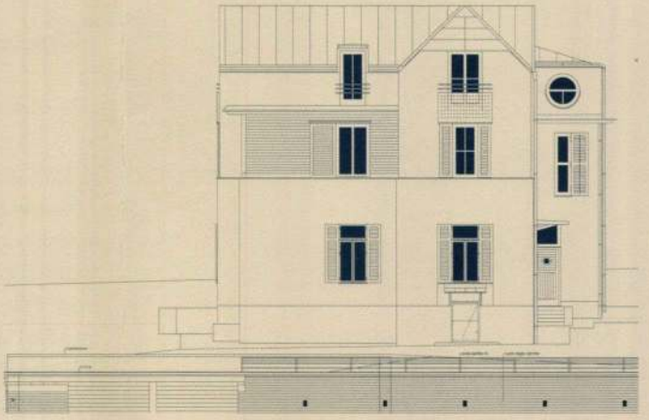

Született 1948-ban Budapesten.
1973-ban diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola Építészeti Tanszékén. 1987 óta Interdesign Alkotóközösségben dolgozik.

ÉPÜLETEK: MTA Izotóp Intézet bővítése, Budapest (1977); Iparterv üdülő, Siófok (1982);

MŰEMLÉK JELLEGŰ ÉPÜLETEK HELYREÁLLÍTÁSA: Számítógépközpont, Székesfehérvár (1983); V. ker. IKV. Műszaki Telephely, Budapest (1985); Konténeres épületrendszer fejlesztése (1980–1987) — Budapest, Csornapuszta, Nigéria, Peru, Szovjetunió; Statika: Karvaly Attila; Családi ház, Budapest (1994); Családi ház, Budapest (1995)

BELSŐK: Radnóti Színpad bővítése, Budapest (1987); Microsystem Tárgyalóközpont (1990) — Társtervező: Mátrai Péter, Virághalmy Ágnes; Civis Drinkbár, Budapest (1990); Magyar Külkereskedelmi Bank, Szeged (1994) — Építész: Palánkai Tibor; Megyei Könyvtár, Kecskemét (1996) — Építész: Mátrai Péter, Major György.

ELMÉLETI ÍRÁSOK, ÉPÜLETISMERTETÉSEK: Valóság, 1975/3. Építész és társadalom; Corvina, 1986. Utószó Robert Venturi könyvéhez; Módszertani Füzetek 1976; MÉ 1990/3-4.; Design 1990/3-4.; MÉ 1993/3-4; MÉ 1994/6.; MÉ 1995/2.; Portál 1996/4-5; Építés-felújítás 1997/2; Átrium 1997/4.

KIÁLLÍTÁSOK: Várna, 1972; Milánói Triennálé 1973; Iparterv 1976; Tölgyfa Galéria 1990; Kecskemét 1993; Vigadó Galéria 1996.

ORTHÉ DOXA

Virtuális valóság az építészeti tervezésben

■ BATTA IMRE

SZÓKRATÉSZ: *Mit gondolsz, az emberek önmagukból és egymásból látnak-e valami mást, mint azokat az árnyékokat, amelyeket a tűz a barlang szemközti falára vetít?*
GLAUKON: *Hogyan is látnának mást, ha fejüket egy életen át mereven kell tartaniuk?*
(Platón: Az állam. Gondolat kiadó, 1968.)

A Barlang-hasonlatban Platón rabokat állít a képzeletünk elé, akik a föld alatt, egy barlangszerű szálláson — amelynek bejárata a fény felé tárul, és olyan széles mint a barlang — gyermekkoruktól fogva lábuknál és nyakuknál megbéklyózva élnek, úgy hogy egy helyben kell ülniük, és csak a barlang hátsó fala felé nézhetnek, fejüket a béklyótól nem fordíthatják körbe. A hátuk mögött, fentről és messziről lobogó tűz világít, e tűz és a béklyózottak között fent út vezet, amelynek mentén alacsony fal épült, olyan, mint a közönség és a bábjátékosok között húzódó paraván. Az alacsony fal mentén mindenféle tárgyat, emberszobrokat, kőből és fából készült állatokat hordoznak fel s alá, s — mint ahogy ez természetes is — a tárgyakat hordozó emberek egy része beszélget, a másik része hallgat. Nem kétséges, hogy a rabok valóságosnak tartják a barlang hátsó falára vetített árnyékokat, és az árnyékokhoz tartozónak a visszaverődő hangokat. Platón a mindennapi tapasztalat bírálatához használja ezt a képet, ugyanakkor nem minden látszatot tekint csalókának, a helyes látszat, az *orthé doxa* az igazi létre is vonatkozhat.

Tárgyunk a számítógéppel támogatott építészeti tervezés. Tapintatból félretolva a hasonlat bizarr konnotációit a számítógép előtt ülő tervezőt illetően, a *helyes látszat* követelményét két kérdésben értelmezzük. Az első, hogyan érinti a számítógép használata az építészeti mesterséghez tartozó szaktudást. A második, a számítógépes alkalmazások — lévén maguk is szellemi termékek — mennyiben befolyásolják az építészeti alkotófolyamatot. A válaszokat, amelyeket ideigleneseknek és lezáratlannak

gondolunk, annak kapcsán fogalmazzuk meg, hogy a műszaki adatok alapján a számítógép által felépített három dimenziós modell új alkotóeszköz az építész kezében. A modell folyamatosan kiszámított perspektívikus képe abban a formájában mutatja meg az épületet, ahogyan megépülve látjuk majd. Ez a látvány nem egy kiválasztott nézőpontból megszerkesztett perspektíva, hanem anyaggal, fénnyel, árnyékokkal, atmoszférával, visszatükröződéssel, visszaverődéssel felruházott, változtatható nézőpontú virtuális valóság. Ezzel a technológiai újítással az építészet esztétikai határvonalat lép át.

1. Változatlanul fennáll az az alapvető különbség az építészet (és a tervező iparművészet), és minden más művészeti ág között, hogy az építészet tere valóságos, létrehozott objektumai valóságosak és funkcionálisan működnek. Ezzel szemben a művészet tere — akár állandó, akár időről időre rekonstruált —, nem valóságos, léptéke és időbelisége független a valóságos léptéktől és időbeliségtől. A számítógép által felépített három dimenzió segítségével most az építészeti tervezés is képessé válik saját terének és időbeliségének megteremtésére, ami eddig a két dimenzióba szorított műszaki tervezéssel nem volt lehetséges. Bár az építész legfontosabb képessége és legelsőként elsajátítandó tudása a térlátás, a két dimenziós műszaki terv három dimenziós gondolati megjelenítése, mégis döntő különbség mutatkozik abban, hogy e gondolati megjelenítés anyagtalan és ezáltal közvetlenül ellenőrizetlen marad, vagy rendelkezik anyagszerűséggel, amely még a terven (szövegkönyv, partitúra) alapuló előadóművészeteknek is sajátja, és az építészek számára is átélhetővé teszi a formák, anyagok és szerkezetek alakításában rejlő ellenállást.

Ez a virtuális tér nem esztétikai tér, csak ahhoz hasonlatos, mivel változatlanul érvényesek maradnak a megvalósítás mérnöki, a funkcionalitás építészeti követelményei. Esztétikai igények már csak ezért sem támaszthatók, mert a megjelenítés szabályait hozzá kell igazítani a valóságos épület megjelenésének valóságos geometriai, optikai és színtani törvényeihez. Öncélú képi tartalmak kifejezése az épületet, a tervezés tényleges tárgyát tenné súlytalanná. A hasonlóság nyilván ösztönözni fogja bizonyos összeegyeztethető esztétikai szabályok átvételét, ennyiben a számítástechnikai fejlemények hatása az épületeken is érezhető lesz, de e kvázi-esztétikai tér realizmusát a tervezési folyamatnak kell meghatároznia. Az első eredmények reménykeltőek, de egyelőre nehezen állítható be a valósághűség mértéke és egyöntetűsége, a megjelenítés minősége felületről-felületre, formáról-formára változik. Így például gyakran durván eltérő az anyagok léptéke vagy feltűnően ismétlődnek, esetenként jellemző szerkezeti részletek hiányoznak vagy elnagyoltak, a színek túl erősek, a fényviszonyok mesterkéltek. Ezek pedig nem lebecsülendő gyermekbetegségek, ha tekintetbe vesszük, hogy a számítógépes tervezésnél a képi megjelenítés és a műszaki gondolkodás közötti viszony interaktív és folyamatosan aktualizált kell hogy legyen.

A hagyományos feldolgozás esetében a kép vagy modell rendszerint egy lezárt tervezési szakasz végén, elsősorban a megbízónak készül, a számítógépes tervezésnél viszont a három di-

ORTHÉ DOXA

Virtual Reality in Architectural Design

■ IMRE BATTA

SOCRATES: "For, tell me, do you think our prisoners could see anything of themselves or their fellows expect the shadows thrown by the fire on the wall of the cave opposite them?"
GLAUCON: "How could they see anything else if they were prevented from their heads all their lives?"

In the famous cave simile, Plato describes a dire scene of prisoners in an underground chamber like a cave, with a long entrance open to the daylight and as wide as the cave. "In this chamber are men who have been prisoners there since they were children, their legs and necks being so fastened that they can only look straight ahead of them and cannot turn their heads. Some way off, behind and higher up, a fire is burning, and between the fire and the prisoners and above them runs a road, in front of which a curtain-wall has been built, like a screen at puppet shows between the operators and their audience.

There are men carrying all sorts of gear along behind the curtain-wall, projecting above it and including figures of men and animals made of wood and stone and all sorts of other materials, and that some of these men, as you would expect, are talking and some not." No doubt the prisoners consider the shadows reflected on the back wall of the cave to be real, and the echoing sounds to be associated with the shadows. Plato uses this picture to criticize everyday experience. Yet he does not think that all appearences are misleading; there is a true appearence, which refers to true being: the *"orthé doxa"*.

Our subject is computer aided architectural design. Out of a sense of delicacy, we would set aside the bizarre connotations of this metaphor as it refers to the architect sitting before the computer. We will analyze the requirements of *true appearence* by posing two questions. The first is whether or not the skills necessary for using computers are part and parcel of the profession of architecture. The second is to what extent the computer applications — intellectual products themselves — influence the architectural creative process. The answers — which we consider as temporary and open-ended — derive from the hypothesis that the three-dimensional model constructed by the computer is a new instrument in the hands of the architect. The continuously computed three-dimensional view of the model will show the building in the form we shall see it when finished. This view is not a perspective drawn to be seen from a particular angle, but a virtual reality invested with matter, light, shadows, atmosphere and reflection viewed from any angle. With this technological innovation architecture has crossed an aesthetic threshold.

1. There persists a fundamental difference between architecture (and design) and all other forms of art, namely that the space of architecture is real, the objects created are real and operate functionally. On the other hand, the space of art, whether permanent or reconstructed from time to time, is not real; its scale and time aspects deviate from real dimensions and real time. With the help of the three dimensions constructed by computer,

menziós kép nélkülözhetetlen, mert az alacsony felbontású képernyőn a műszaki tervek nem áttekinthetőek. A műszaki terv és a megvalósult épület közé ékelődő virtuális tér így módszertani értelemben a tervezés súlypontjába kerül, s az építész rá van utalva, hogy koncepcionális döntéseit három dimenziós térben hozza meg. Ezért alkalmatlannak bizonyulnak azok az egyszerűbb építészeti alkalmazások, amelyek a tervezési folyamatot az alaprajzba kényszerítik, és a három dimenziós képet külön utasításra ellenőrzésképpen építik fel, mert így a tervező akaratlanul a valódi épület helyett a virtuális épületet tervezi meg.

Az új technológia figyelmet érdemlő ellentmondása, hogy minél

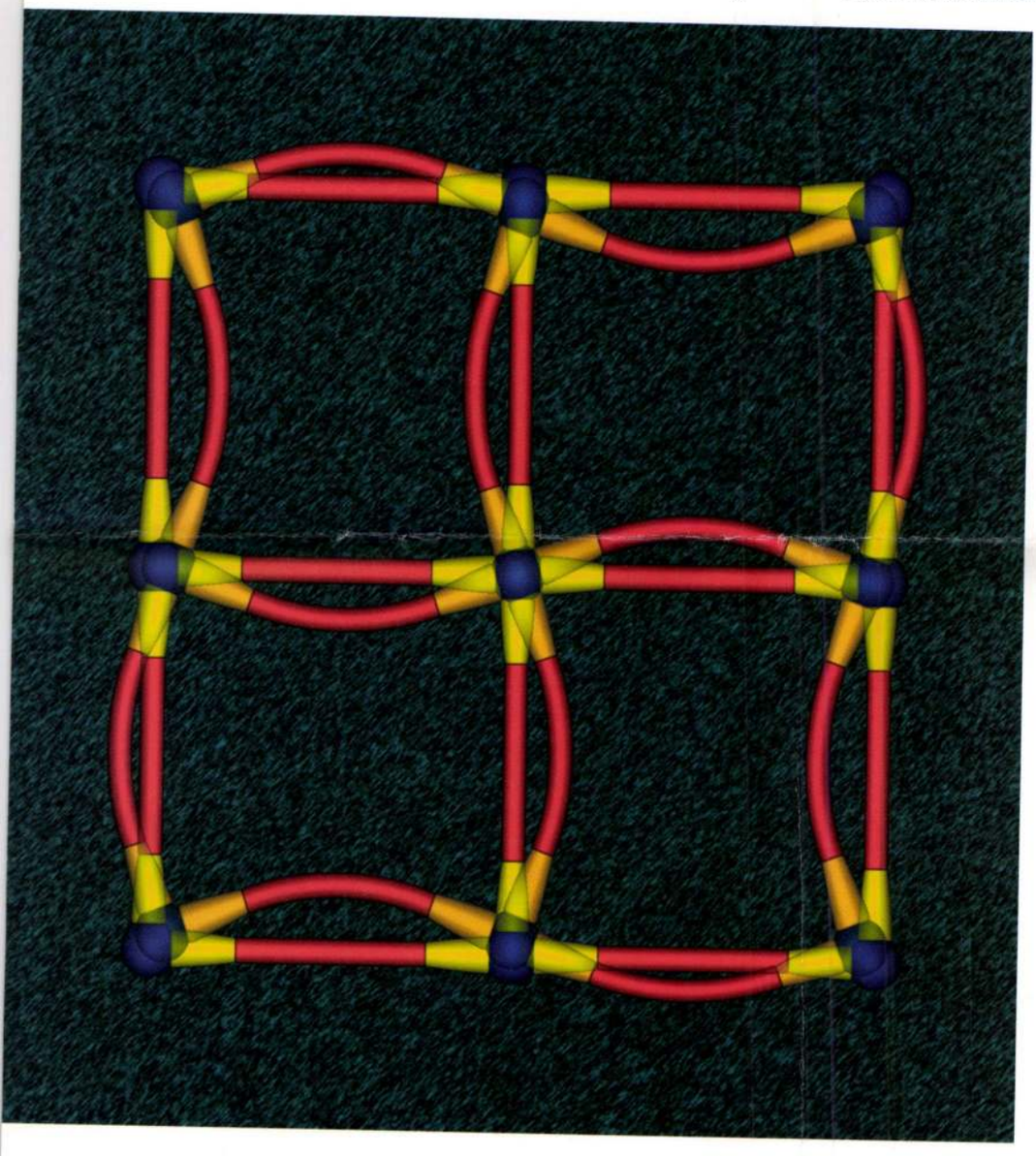

SZÁMÍTÓGÉPES FELDOLGOZÁS: Batta Imre (Microstation program) /
GENERATED BY *Imre Batta (Microstation program)*

ORTHÉ DOXA

architectural design can create its own space and time which has not been possible with technical drawing since it was restricted to two dimensions. Although the most important ability of an architect, and the first to be mastered, is spatial perception, i.e. the three-dimensional mental viewing of a two-dimensional technical drawing, there is still an important difference between this skill and computer images. Mental viewing is non-material and thus remains directly uncontrollable, or else it possesses some kind of materiality which also characterizes those performing arts (e.g. script or musical score), which are based on planning. It offers architects the possibility of sensing the resistance in shaping forms, materials and structures.

Virtual space is not an aesthetic space, though it is similar to it since the engineering requirements of realization and the architectural requirements of functionality remain invariably valid. Aesthetic claims cannot be made for the sole reason that the rules of representation are to be adapted to the real, geometrical, optical and chromatic rules of visualizing the real building. The expression of autotelic visual contents would render the building, the very object of design, weightless. The resemblance between an aesthetic domain and virtual reality will evidently stimulate the adoption of certain compatible aesthetic rules, provided the effect of technological development can be perceived on the building. But, in the final analysis, the design process must determine the realism of the quasi aesthetic space. The first results are promising, yet for the time being, it is still difficult to establish the degree and uniformity of fidelity to reality because the quality of presentation changes from surface to surface, from form to form. What often happens, for instance, is that the scale of certain materials differs, the materials themselves are conspicuously repetitive, sometimes certain characteristic structural details are missing or are neglected, colours may be too harsh, or the light conditions artificial.

These deficiencies should not be underrated if we are to realize that in computer design the relation between visual representation and technological thinking has to be interactive and continuously actualized. According to traditional practice, the picture of the model is prepared for the client, usually at the end of a design period, while in computer design the three-dimensional representation is indispensable because the technical drawings cannot easily be viewed on a screen of low resolution. Consequently, the virtual space edged between the technical drawings and the finished building becomes methodologically speaking, the central concern of design, and the architect is compelled to make his or her conceptual decisions in this three-dimensional space. This is why simpler architectural applications prove inadequate; they force the designing process into the ground

könnyebben kezelhető a virtuális tér, annál kevésbbé érthető a működése. Az alkalmazások fejlesztésének iránya — éppen használatuk megkönnyítése érdekében és a műveleti sebesség növekedése miatt is — egyre tömörebb falat emel az alkalmazás és az alkalmazás alapjául szolgáló törvények, szabályok közé. Valamely szerkesztés végrehajtásához immár nem a vonatkozó tudásanyag ismerete szükséges, hanem hogy a felhasználó kiismerje magát az elágazó menürendszerek labirintusában, megtanulja milyen (többnyire angol nyelvű) utasítást kell elindítania, és az utasításhoz mely paramétereket kell beállítania. Sőt rendszerint nem is a megfelelő utasítás megválasztása okoz nehézséget, hanem annak felismerése, hogy az utasítás elmaradt végrehajtásának mi volt a legvalószínűbb oka vagy hiányzó feltétele. A tanulásban lényeges előrehaladás akkor következik be, amikor a felhasználó ráérez az alkalmazás működésének sajátos logikájára, gyakorlata pedig akkor alakul ki, amikor megszilárdul a különféle utasítások térbeli elhelyezkedésének tudása. Ezért azután használhatóbb az az építészeti program, amelynek rendszerét áttekinthető és kezelhető utasítások követelményei szerint alakították ki, és nem az utasítások mögött álló törvények és szabályok összefüggései alapján.

A tudományos ismeretek és az alkalmazások eltávolodása nem várt fejlemény, ha arra gondolunk, hogy milyen remények fűződnek a számítógéphez a tudomány és a technika együttműködésében. Ami működik és alkalmazható, azt már nem érdemes megérteni, csak a használatát kell elsajátítani — ez az elv eddig csak a termelésben és a civilizációs tárgyi eszközök használatában volt érvényben, most megfertőzi az alkotó tevékenységet is. Így tehát nem az a kérdés lényeges, hogy az ötévenként teljesen kicserélődő, szerteágazó és terjedelmes *használati utasítás tudás* mennyiben része az építészeti mesterségnek, hanem az: mit kell tenni annak ellenében, hogy az alkalmazásokból kiszorítottt, de egyébként érvényes tudományos ismeretek hiánya miatt meglazul az egymásra épülő szakismeretek architektúrája.

Mert az építészet szerteágazó tudásanyagát nemcsak az alkalmazhatóság célirányos érintkezése tartja össze, hanem a gyakorlat során elmélyülő megértés is, amely olyan pillérekre támaszkodik, mint a tudományos fogalmak átfedése, a törvények több tudományterületet átfogó érvényessége, a belátás és levezetés általános érvényű szabályai, és nem utolsó sorban az érdeklődés és a motiváltság. A választ sürgeti, hogy a folyamat progresszív. A számítógép nyelve nem egyszerűsödik, hanem bővül. Azzal párhuzamosan, hogy az elemi gépi utasításokat egyre magasabb szintű nyelvi rétegek veszik körül, a számítógépes programok utasításkészlete egyaránt terjeszkedik a specializált feladatok és az egyre összetettebb műveletek felé. A virtuális tér létrehozásához szükséges ábrázoló-geometriai, színtani és optikai műveletek kisajátítása csak az első lépcső, a párbeszédes és táblázatos algoritmusok nemsokára meghódítják a mérnöki tevékenység valamennyi önálló feladatban elhatárolható részterületét.

2. Ide kapcsolódik a második kérdés, hogy a számítógépes alkalmazások mennyiben befolyásolják a tervezési folyamatot. Itt van mindjárt a számítógép által nyújtott grafikai felület, a

plan, the three-dimensional image generated upon command becomes the object of design. In this way the architect will, willy-nilly, design the virtual building instead of the real one.

A noteworthy contradiction of the new technique is that virtual space is easily manageable, but its operation is less understandable. The direction of developing the applications — in order to render their use easier and also owing to the increased speed of operation — builds and increasingly massive wall between the application and the laws and rules underlying it. What is required to draw something is no longer familiarity with the material but the capacity to find our way in the labyrinth of the ramifying menu systems and to know what instructions to follow, and what parameters to set. What is more, the difficulty lies not in following the appropriate instructions but to recognize what the most probable reason or the missing condition of not having complied with the instruction was. A reasonable progress in learning ensues when the user senses the specific logic of how the application operates, and practice will evolve when the awareness of spatial positioning in space of the different instructions is consolidated. This makes it easier to use that architectural application whose system has been developed to make the instructions transparent and manageable and not to follow the correlations of the laws and rules of the architectural profession.

The increasing distance between scientific knowledge and its application has been an unexpected development, if we consider the many hopes that were tied to the cooperation between science and technology. The principle now is: what functions and what is applicable is not worth understanding, only its use should be mastered. This approach has so far been valid only in production and in everyday life but now it has started to affect even creativity.

The question in now whether the *user's extensive manual knowledge*, which changes every five years, is part of the architect's craft. The wide range of architectural knowledge uses not arise solely from the deliberate juxtaposition of applied skills but also by the deepening understanding gained in practice. This practical understanding is based on the overlapping of scientific concepts, the comprehensive validity of laws across many scientific disciplines, the general rules of recognition and derivation and, last but not least, interest and affinity.

The answer is pressing because the process is a progressive one. The language of the computer is not becoming simpler, only more complicated. Parallel to the fact that the machine instructions are surrounded by more and more elaborated linguistic strata, the stock of constructions of computer programmes is expanding towards specialized tasks, towards sub-programmes suitable for performing more and more complex operations. The expropriation of operations of descriptive geometry, of chromatics and optics required for creating virtual space, is only the first step; soon the dialogue-like and tabulation-like algorithms will conquer all areas of engineering activity that can be distinguished as independent tasks.

2. Linked with these considerations is the second issue, namely to what extent computer applications affect the design process. The first thing we to consider is the graphical interface of the computer, the external shape of the operational system appearing on the screen, and its concomitant applications. The *Windows* is probably the most tasteless technical product of the 20th century, compared to which the surface of its rival, *Mac*, is a veritable graphical masterpiece. No wonder that technical applications have preferred Windows while graphical applications have sided with the Mac system. To what extent can we neutralize the powerful visual effect of the electronic framework, the loud RGB colours, the primitive realism of computer iconography, the submarine-instrument board culture?

The direct influence of technology is traceable in the advertising world and industrial design which are so

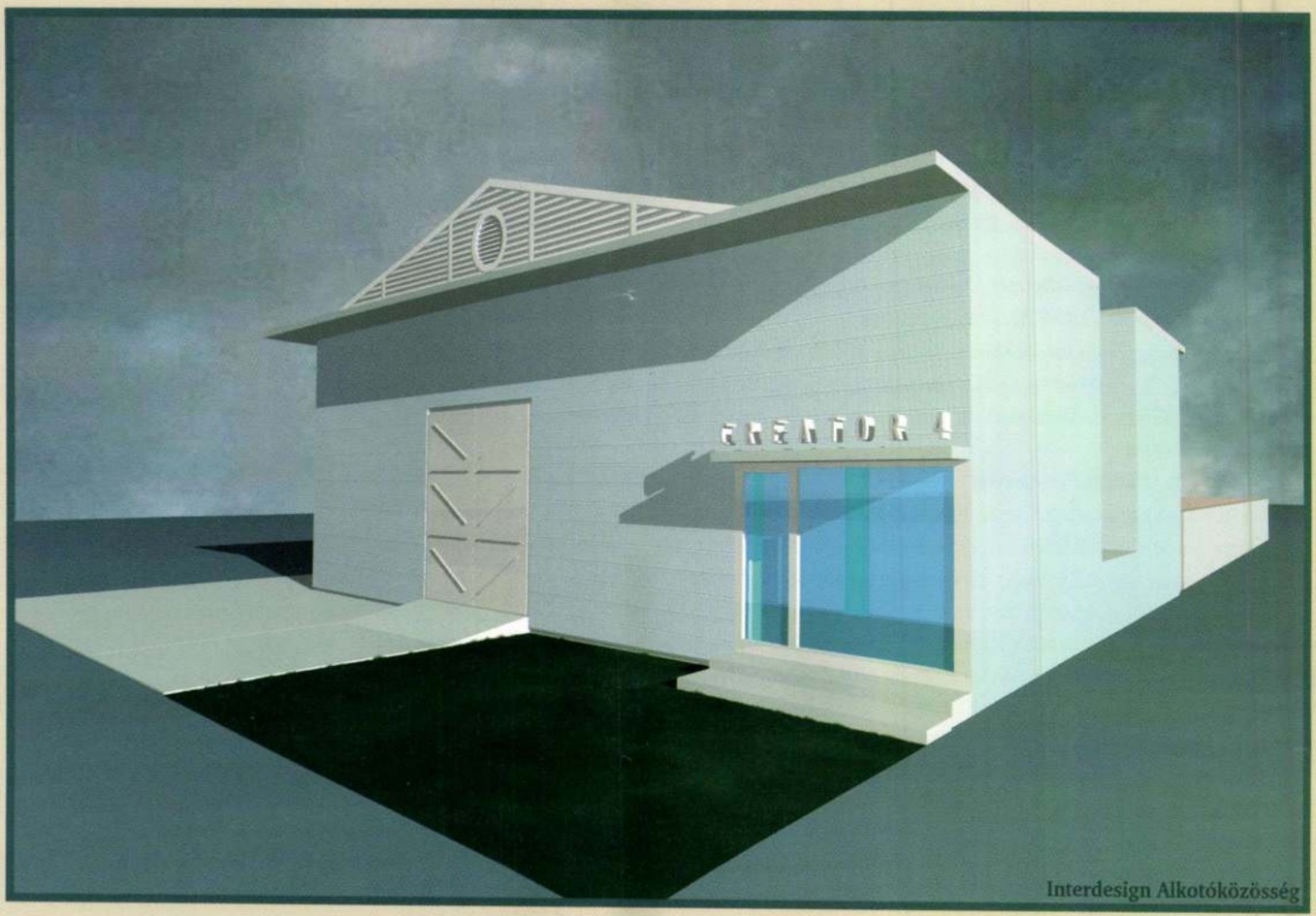

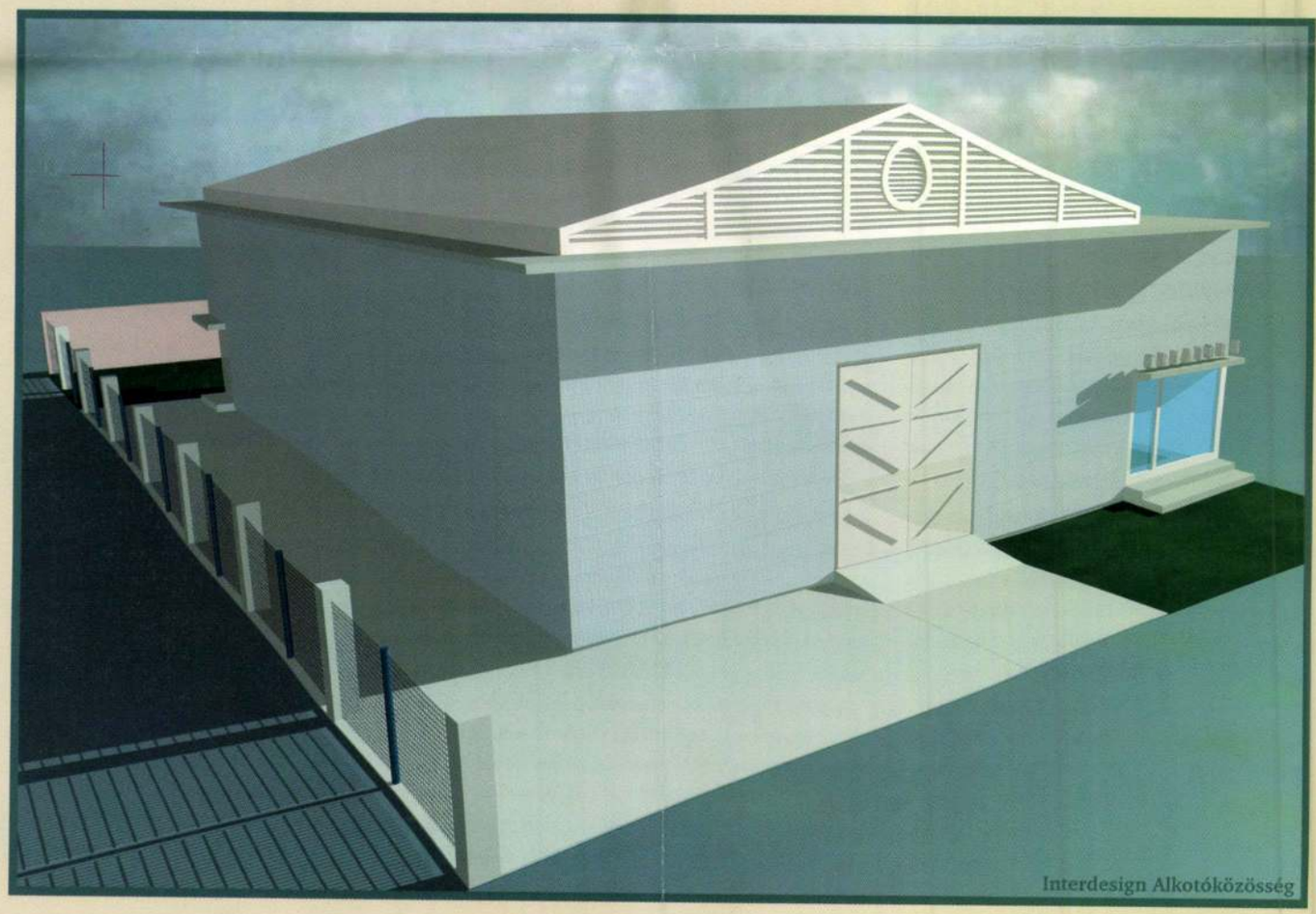

SZÁMÍTÓGÉPES FELDOLGOZÁS: Batta Imre (Microstation program) / GENERATED BY *Imre Batta (Microstation program)*

a könyvtár tervezői

képernyőn megjelenő operációs rendszer és a hozzájuk tartozó alkalmazások külalakja. Alighanem a huszadik század legízléstelenebb technikai teljesítménye a *Windows*, amely mellett a versenytárs Mac felülete valóságos grafikai remekmű. Nem véletlen, hogy a műszaki alkalmazások a Windows, a grafikai alkalmazások a *Mac* rendszerén terjedtek el. Vajon mennyiben tudjuk közömbösíteni a számítógépek által nyújtott elektronikus keret erőteljes vizuális hatását, a harsány RGB színeket, a számítógépes ikonográfia együgyű realizmusát, a tengeralattjáró-műszerfal kultúrát?

A technológia közvetlen befolyása nyomon követhető a feltűnő hatások iránt különösen fogékony reklám világában és az ipari formatervezésben. A divathullámokat a versenytársak számára még nem elérhető új alkalmazások és új képességek indítják el. Például a nyolcvanas évek elején a fogyasztási cikkek piacán azért változott meg a stílus, mert a munkaállomások elérték a számításigényes szabálytalan bázis-görbék (NURBS) szerkesztéséhez szükséges műveleti sebességet, s a bázisgörbékből képzett összetett görbült felületek egyik évről a másikra felváltották a videokamerák és kenyérpirítók legömbölyített élű szögletes formáit. Hasonló dolog történt a reklámfilmekkel is: a sugárkövető eljáráson *(ray-tracing)* alapuló megjelenítő technológiát alkalmassá tették visszatükröződő felületet készítésére, s az elmúlt években nem készült számítógépes animáció króm vagy más hasonló tükröző felület nélkül. Most az új trend az áttűnő-áttetszőség, ezt a videószerkesztő alkalmazásoknak és a *layer* technikának köszönhetjük.

Persze divatok voltak és lesznek, s az építészeti kultúra szempontjából elvileg mindegy, hogy egy új hullám elindítója új anyag, új épületszerkezet vagy egy szellemes trükk, esetleg egy felhasználó-barát utasítás. A szellemi tartalmak a lényegesek. Az is elfogadható, hogy az alkalmazások új képességeit a piaci igények hívják életre, ily módon kereskedelmi csatornákon keresztül érvényesülnek a szakmai követelmények és a megbízók egyébként konvencionális elvárásai. Csakhogy a számítógép esetében az értékválasztások és az ideológikus tartalmak, esetlegesen a közvetlen gazdasági érdekek bizonyos mértékig rejtve maradnak, mert a számítógépes alkalmazás nem kész megoldást, hanem látszatra semleges és iránytalan eszközt kínál.

Szempontunkból az akaratlanul elfogadott egyformaság tekinthető a leginkább veszélyesnek. Az alkalmazásokhoz mellékelt elemkönyvtárak még nem sokban különböznek a korábban használt minta- és típuskönyvektől. Az egyszerűbben vagy körülményesebben végrehajtható rajzi műveletek már a könnyebb ellenállás irányába terelik a tervezői szándékot. Az összetett műveletek, lépcső- és tetőszerkesztések, statikai modellek esetében viszont már nem is érzékelhetők a fejlesztésben előzetesen megfogalmazott célok, az elérhető jó megoldások szűkebb köre és az alkalmazhatóság korlátai.

Nem meglepő, hogy a leginkább kiszolgáltatott tervezési mozzanat a koncepció kialakítása. A számítógép használata fegyelmezettséget kíván, visszautasítja a pontatlan vagy elégtelen adatokat és utasításokat. Sőt utasításainak hierarchikus felépítése szerkesztésről-szerkesztésre olyan műveleti terv kidolgozását követeli meg, amely meghatározza a végrehajtás sorrendjét. Ennek csak egyik következménye, hogy

ORTHÉ DOXA

sensitive to striking effects. The new applications and new features which are not available to competitors initiate waves of fashion.

As soon as the working stations reached the operational speed necessary for constructing the computer-intensive non uniform basis splines (NURBS), the style changed in the market of consumer goods. In the early eighties the rounded-off plastic forms of video recorders and toasters were replaced overnight by the combined spherical surfaces created by basis splines. Something similar happened to advertizing films; no computer animation has been produced over the past few years without chromed or similar reflective surfaces since render technology based on the *ray-tracing* process could produce reflective surfaces. Now the new trend is dissolving translucence which can be ascribed to video-editing applications and to the *layer* technique.

Fashions, of course, come and go, and it is not really essential for architectural culture whether a new wave is started by some new material, by a building construction, by a witty trick, or perhaps by a user friendly command. What matters is intellectual content. One may also accept that the new features of the applications are, after all, elicited by market demands, and thus the professional requirements and the otherwise conventional expectations of the clients assert themselves through commercial channels. In the case of computers, the choice of values, ideological content, perhaps direct economic interests remain hidden to a certain extent since computer application offers a seemingly neutral and nondirectional means, not a ready solution.

From our point of view, unintentionally accepted uniformity is the most critical. The library of elements attached to the applications do not differ much from the pattern and sample books used before. The drawing commands which are easier or more complicated to do drives the designer's intent in the direction of least resistance. The goals conceptualized initially in development, the narrower field of good solutions and the constrains of usage cannot be discerned in the composite operations, staircase and roof designs and in static models.

There is no question that the development of the concept is the most defenceless moment in the process of designing. The use of the computer requires discipline because it refuses inaccurate and insufficient data inputs and instructions. What is more, its hierarchical construction requires the development of an operational schedule determining the sequence of how to implement instructions. One of the consequences is that at the starting of the designing process, the drawing of the first sketches are frustratingly laborious on the computer. Since this machine is unable to input unfinished and uncertain ideas, the designer is compelled to make conceptual decisions earlier than when using traditional designing methods. One thing, however, is certain: the possibilities of later modifications are limitless. This ease seems to be the main attraction of computer design, namely the way in which the space model with all its internal relations and external connections can be modified.

Another consequence of the arithmetic rigidity of computer application is that a computer is unable to follow the impetus of the gesture committed to paper. The architect faces the following two alternatives: he is either forced to conceptualize the specific aesthetic means of expression, shifting into an intellectual and/or engineering dimension, or he will leave it to chance as generated by the computer. The computer's chance,

a könyvtár tervezői

a tervezési folyamat elindítása, az első vázlatok felrajzolása számítógéppel kiábrándítóan körülményes. A gép kialakulatlan és bizonytalan elképzelések rögzítésére sem képes, ezért a hagyományos tervezési módszerekhez képest az építész korábban kényszerül koncepcionális döntésekre. Igaz, utólag módosítani szinte korlátlanul lehetséges. A számítógépes tervezésnek alighanem az a könnyedség a legvonzóbb tulajdonsága, ahogyan a térbeli épületmodell valamennyi belső összefüggésével és külső vonzatával együtt megváltoztatható.

A mértani merevség másik következménye, hogy az építészeti alkalmazások nem tudják követni a papírra vetett gesztus lendületét. Az építész előtt két lehetőség előtt áll: a gesztust, mint sajátos esztétikai kifejezőeszközt kényszerűen konceptualizálja, intellektuális és/vagy mérnöki dimenzióba tolja, vagy a számítógép által generált véletlenre hagyatkozik. A számítógépes véletlen azonban a valószínűségszámításon alapul, ezért kiszámítható, szabályos, hideg és következetes. Dermesztő élménye a gép által „teremtett" valóságnak a távolodás *(zoom out)*: a részlettől eltávolodva kiderül, hogy az, amit addig elevennek, egyedinek és megismételhetetlennek gondoltunk, az csak egy *változat*, ugyanolyan mint a mellette levő sok más részlet. Az élmény olyan kiábrándító, hogy a végtelenről alkotott köznapi elképzelésünket is átalakítja. Eddig oly erősen összetartozónak gondoltuk végtelent és a korlátlan változatosságot, hogy még a szabályos ismétlődésekben is feltételeztük a véletlenszerűen előadódó szabálytalanság valamikori bekövetkeztét. Számítógépes tapasztalataink alapján viszont azt is lehetségesnek kell elismernünk, hogy a végtelen korlátlan változatossága annál jelentéktelenebb, minél nagyobb tér és idő metszeteket hasonlítunk össze.

3. Mekkora az építészetet érő veszteség, ha ez a technológiai fogyatékosság tartósan megmarad? Az ösztönösség és a spontaneitás egy-két évszázadra visszatekintő keskeny építészeti vonulat által, különböző törekvések érdekében alkalmazott kifejezőeszköz. Megelőzően a művészeti szemlélet nem engedte meg a spontaneitás tematikus érvényesülését, minden kulturális megnyilvánulás igazodott a hagyomány előírásaihoz. Sőt a barokk még azt a megengedő középkori felfogást is felszámolta, amely a történelmi időtudat hiányában közömbös maradt különböző korok építészeti alkotásainak kötetlen és esetleges egymásmellettisége iránt. A felértékelt individualitás, érzékenység és szabálytalanság a romantika vívmánya, alternatív platform a *tradicionális* (hagyományon alapuló, normavezérelt) kultúra és a felette győzedelmeskedő *racionális* (hatékonyságon alapuló, sikerre irányuló) kultúra között. Az individuális *ön*kifejezés programjával azonban nem volt lehetséges tartósan fenntartani a művészet autonómiáját. Az építészet számára a kudarc a kézműves hagyományokhoz kötött személyesség feltámasztásának konzervatív kísérletében exponálódott. Az építészet az ösztönösséget és a spontaneitást csak imitálta, függetlenségének forradalmi hevületét a díszítő elemek és az ornamentika mértéktelen alkalmazásában élte ki. A modern művészeti irányzatok által felvállalt progresszió lényege éppen abban állt, hogy az önmagát megtapasztaló szubjektivitás helyébe — fokozatosan — kognitív tartalmak önmagát megvalósító, önmagát kifejtő elvét állította. Az első felvonás a szecesszió: elvont fogalmak, metafizikus tartalmak megjelenítése, a második felvonás a funkcionalizmus: átpolitizált természettudományos törvényszerűségek mérnöki tárgyiasulása, a harmadik felvonás a modernizmus (1950-1970): funkcionális és technológiai igények harmonizálása. Az epilógus a posztmodern: a modernség programjának feladása, konvencionális nyelvi szerkezetek közbeiktatása.

Az ösztönösség és a spontaneitás akkor került ismétlődően az érdeklődés előterébe, amikor a modernség programja elakadt, és a megújulás érdekében az ellenirányzatok visszafordulnak a kezdetekhez. Nem véletlen, hogy a számítógép által generált véletlen a személyességet nem is, de az

ORTHÉ DOXA

however, is based on a calculus of probabilities which makes it calculable, regular, cold and consistent.

Zoom out is a frightening experience of reality "created" by the machine: the growing distance from the details reveals that what was thought to be alive, individual and unrepeatable is nothing but a *variant*, same as many other details next to it. The experience is so frustrating that it transforms even our mundane idea of infinity. Until now we thought that infinity and unlimited diversity were firmly interconnected, so much so that we presumed that irregularity produced by chance would sometimes materialize even in uniform repetitions. The experience we have acquired from using computers has convinced us that the unlimited diversity of infinity may be less significant the larger the space and time sections being compared.

3. What are the dimensions of the loss architecture suffers if this technological shortcoming persists? Intuition and spontaneity as a style in expression constitute a limited history in architecture, used in the interest of different architectural endeavours, going back two centuries. Prior to this time, artistic mentality did not let spontaneity prevail thematically; all cultural manifestations were bound to the prescriptions of tradition. What is more, the Baroque liquidated even permissive medieval attitudes, which, in the absence of historical consciousness, was indifferent to the unbound and incidental juxtaposition of architectural creations of different ages. The appreciation of individuality, of sensibility and irregularity is the product of Romanticism, an alternative conception between *traditional* culture (normative, pattern-bound) and the victorious culture of *rationality* (efficiency, goal-orientalism). For a long time, the autonomy of art could not be maintained by the programme of individual *self*-expression for a long time. For architecture the fiasco came to be concentrated in the conservative attempt at resurrecting traditions of arts and crafts linked to individuals. What happened was that architecture only imitated intuition and spontaneity and realized the revolutionary enthusiasm of its independence by applying decorative elements and ornamentation in excess. The gist of the progress adopted by modern artistic trends consisted in gradually replacing self-experiencing subjectivity with self-realizing, self-elaborating principles of cognitive contents. The first act is art nouveau: the presentation of abstract concepts, of metaphysical contents, the second act is functionalism: the engineering objectification of politically imbued laws of nature, the third act is modernism (1950-1970): the harmonization of functional and technological requirements. The epilogue is post-modernism: abandoning the modernism's program, the intercalation of conventional idiomatic structures.

Intuition and spontaneity came into focus when the program of modernism came to a halt, and counter trends turned back to the beginnings. No wonder that chance generated by computer has brought ornamentation into fashion, but not the personal aspect. Now, however, extension is understood to be in time and not in space. The permanently flowing, random and accidentally manipulated electronic pictures of video culture are in fact ornaments, just like expression of the decadent mood those feeling uncertain and left behind that was elicited by the long lasting cultural evolution of the 19th century. It is only a matter of time

KÉPEK /BATTYÁNY

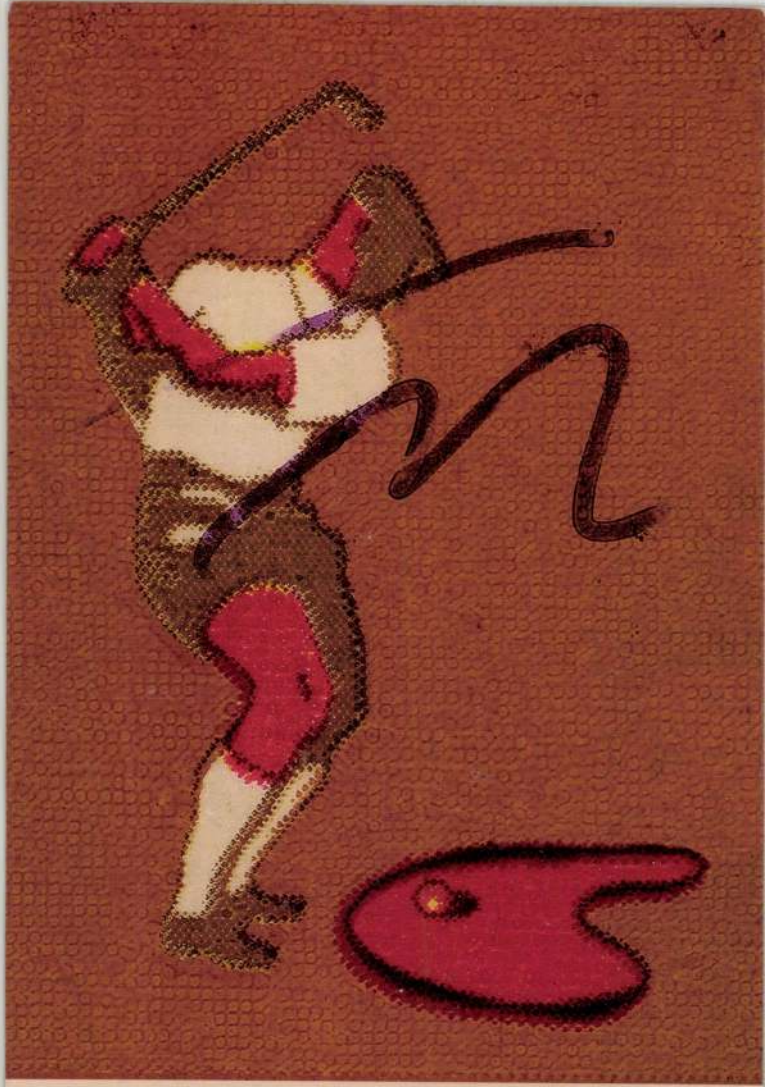

EPERJESI ÁGNES

Melyik az igazi? / Is he the one?

Battancs Endre

A pedagógus képzőművészek kiállitásán a Fáklya klubban részt vett Sümegi Vera térplasztikával, Csürös Vali, M B. Kracker Magda növényvilágból a bsztrahált non-figurativ alkotással, Orvos András: Osztott felület, Battancs Endre: Szentendre, Juhász Erika akvarellel.

Rajztanitás 1975-4-32
Dr Maksay: Pedagógus képzőművészek kiállitása

BATTA Imre belsőépítész

P.T./PALÁNKAI Tibor/: Országos Külkereskedelmi Bank Rt. szegedi székháza, Szeged, Kölcsey u. 8. Építész: Palánkai Tibor, belsőépítész: Batta Imre. = Magyar Építőművészet, 83,1992, 1. 30 - 31. ill.E

K.D.K.

BATTALAY

(1779-1782) a kolicsi gyár története

Csánji 1954. 25. l.

magiar

Battaly (Patali)

festö XVIII. sz

l.

Schirek Holitsch

99. l.

Következő kiállítás :

Április 3 ..... Fenyő György
Április 24 ..... Simon György János

Batta Imre, építész
a MÉSZ Mesteriskola előadásai.
IV. ciklus 1976-78

Batta Imre: Racionális építészet.

Magyar Építőművészet, 1989/1-2 szám, 4-old.

BATTHYÁNY *Gyula gróf*, festő és grafikus, * Budapest 1888 május 10. Előbb Vaszarynál, utóbb Münchenben és Párizsban tanult s 1914 óta vesz részt a bpesti tárlatokon festményekkel, többnyire fantasztikus, sokalakú grafikai munkákkal, amelyek szenzualisztikus hangulatokat egyesítenek elmés szatírával, sokszor a mesemondás hangján. Ő illusztrálta Herczeg Ferenc Éva boszorkány-át. Művejből 1921., 1924., 1929. és 1932. az Ernst-Múzeumban koll. kiállításokat rendezett. Az előbbi alkalommal Csokonai Dorottyájához készített illusztrációi, az utóbbi tárlaton pedig Neró fáklyái c. nagy dekoratív pamieauja volt kiállítva. 1931. Berlinben volt kollektív kiállítása. A Benczúr-Társaság tagja. B. létesítette a bicskei művésztelepet. A Bois de Boulogne c. festménye a Szépművészeti Múzeumban van.

f.g.I.801

Eine Landschaft mit einer Felsenhöhle, worin Messe gelesen wird. — 1844: I. 21. *J. Momper:* Landschaft mit einer Felsenhöhle, worin eine Messe gelesen wird. — 1865, 1866, 1867, 1869: XII. 38. *J. Momper:* Tájkép, egy barlangban istenitisztelet.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XII. 38. *J. Momper:* Tájkép, egy barlangban isten tisztelet. — 1873: XII. 38. *J. Momper:* Landschaft mit einer Felsenhöhle, worin eine Messe gelesen wird. — 1876, 1878, 1879: XI. 400. *J. Momper:* Tájkép sziklabarlanggal, melyben misét mondanak. — 1881: 450. *J. Momper:* Barlangban misét tartanak. — 1888: XVII. 545. *J. Momper:* A búcsújáróhely. — 1896, 1897: XVII. 545. *J. Momper:* Búcsújáróhely. — 1897: XVII. 545. *J. Momper:* Die Wallfahrtsgrotte. — 1898: XVII. 545. *J. Momper:* Grotte, lieu de pélerinage. — 1901, 1904: XVII. 545. *J. Momper:* Búcsújáróhely.

Ernst (6)

1935 febr. Egyéjt. kiáll

Spanyol nő
A Társadalom Támaszai
Gitána
Epsomi derby
Páholy III. (1914, 1929)
Garden party (London)
Spanyol nők ablaknál
Portugál diák
Madárkereskedő (Funeral)
Spanyol nők erkélyen
Tiarák
Fiam arcképe
Alvó nő II. (1929)
Társaság
Miss C.
Nás
Cintrai kert (Portugália)

1 nyugta

1 befizetési lap

Ajánlott

Crust (7)

folytatás

Fandalgo (Sevilla)
Pilar de Garcia (")
Fünchali föntca
Nesida szigete (Nápolyi öböl)
Debütante-ok (London)
Tengerpart
Lakzi
Amerikai nő
Spanyolok
Kanári-szigetbeliek
Lisszaboni halárusnő
3 Sp. nő
Las Palmasi nők
Gibraltár
Nejer láz (Las Palmas)
Tajca (Bosznia)

Kiváló tisztelettel

trust (8)

folytatás

Angol Tájkép
Nápoly
Bodega (Nápoly)
Spanyolok
Gitánák (Seville)
Bosnyák nő
Táncosnők

1937. febr. ugyanígy, kiáll

Toscane
Eüzonok (görög gárdisták)
Lindos (Rhodos szigetén)
Mérgeskeverőnő
M. csokor
BP
A mennyasszony
Tót asszony

./.

...r Nándor

HOLZHANDLUNG
BAUUNTERNEHMUNG
u. DAMPFSÄGEWERK.

...ány.-Fióküzlet: Esztergom.

Párkány, 191 6. aug. 10.

...ágos Bizottsága

Budapest

293/1916. számu, f. hó 4.-én kelt b.
22.-én benyujtott számlám összegéről
melynek összegét csatolt befizetési
k.

Batthány Gyula

N. Kéfz. kiáll

1933. ~~[illegible]~~ Ismeplő csoport
(mics)

1934. (k.o.) Kelet, of

221.

Tegyzék

7.000 K azaz szóval He

1 arb juta vászon fel

a M. O. B. pénztárábo

Bu

Batthyány Gyula gróf

Jertő

irod

Krück. I. 79. l.

~~Sopron II. 38~~

256

1904. június 13.

Varju Elemér múzeumi segédőrnek: a könyvtárnoki tanfolyamon az elméleti és gyakorlati könyvtári ismereteknek 16. órában leendő előadására felkéretik (386/1904)

Batthyány Gyula gr

festő

élet

Karczagmagyallam

345. h.

Batthyány Gyula gróf

wód

Ki-Kicsoda?
65. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^1/_2$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Batthyány Gyula gr

Szefelslex. 123. l.

Életr.-arck.
u. o. 452. l.

SzeMFL

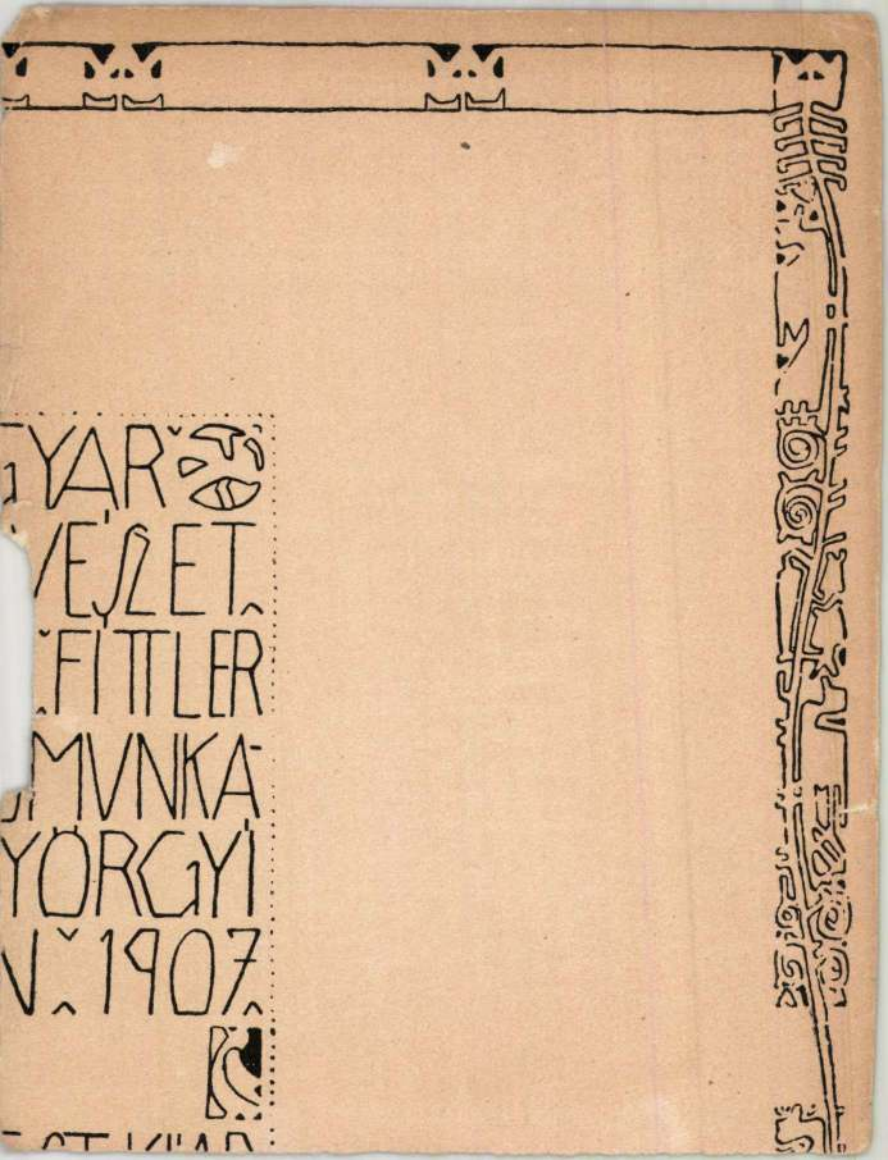

GYAR
VÉSZET
FITTLER
MVNKA-
YÖRGYI
N. 1907

Batthyány Gyula gróf

Lásd

MTL

Lexikon Tár

48. b. l.

Dunántúl VI. 124.

MDK

Batthyányi Gyula gr. festő

A Benczur Társ. kiáll. Képzőművészet, II.évf. 6.sz. 17-18.l.

Benczur (2)

1927. (N. tal.)

Firenze
Konstantinápoly
Savanarola
Bál
Ridotto
Karageus

of

~~1928. Jan. (Mücs)~~
1936. (h.o.)

Tenzerpart, of

Cèh Belich (3)

1928. Tav. (Mines.)

Piazza S. Marco 1790
Bálvány

of?

1932 (N. tal.)

M. hölach
La noce
Nök a bárban
Zene estik
Lorna

of

Nagytekintetü Bizottság !

Boldogult fivérünk Kabdebo Gyula szekesfővárosi tanácsnok hagyatékában több fényképet találtunk, melyek nagyrészt a megszállott területekről való műemlékek felvételei. Azt hisz-

Batthyány Gyula gr

Höllr Nemz. Szinh. Kiáll

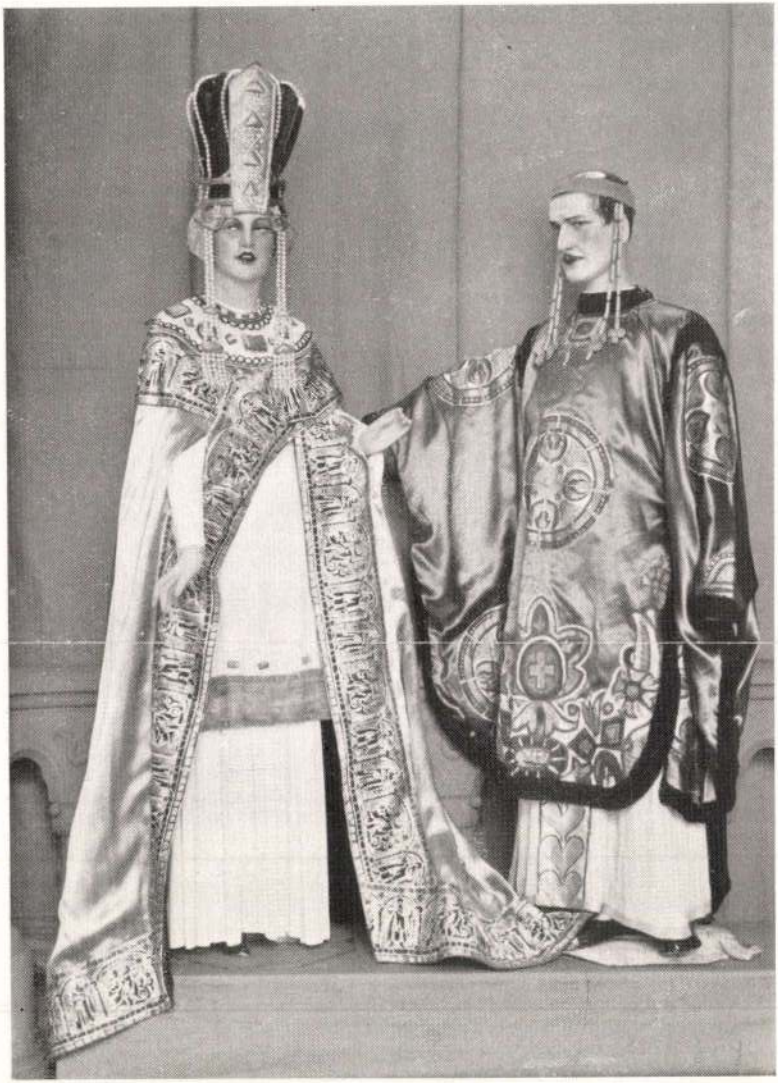

708—709. sz. Iréne császárné és Spiridion főudvarmester kosztümje, Herczeg Ferenc „Bizánc" című darabjában. Tervezte gróf Batthyányi Gyula.
Nemzeti Színház.

trust (9)

folytatás

M. ábránd
Arcangelo (Rhodos szigetén)
Nejer nő II. (1933)
Kútnál
Nyár
Őszi borulat
Tükör előtt
Nápolyi utca
Mise
Halvásár
Achmed és Hassán
Rajkók
Mezőkövesdi legéjer
Yvette
Platánfa

um Brouhe, g

1 Gurlitt, Alt Bulgarien Lf

1 M⁻ = 1 Kr. 30.

107158

Trust (2)

1921. márc l. katal.

1924. febr.

Nero fáklyái, Trip-
tichon

1929. febr. l. mellékl.
ou tyt. kiáll. [redacted]

1932. máj.

Arcok és álarcok
Nő tükör előtt
Három királyok
Capriccio
Kortáne
Dalmát apácák
Pákolyban (1929)
Fejek
1880.
Dalmát tréget

Szépség versy,
Felvidéki vizsolla
Odescalchi hegyő arok
2 párisi nő
Dalmát kikötő
gr. Wenckheim kontalás
Venus szület ése
Vassore
Szombat el. n.
gr. Károlyi rózsa-né
Szin kárban
Klaszrízio
Pákolyban (II)
Guattro cento
Fekete kertünk nő

Dalmát [illegible]

területekről való műemlékek felvételei. Azt kisz-
szük, hogy ezek értéket képviselnek a Nagytekin-
tetü Bizottságra nézve.

Ezeket a fényképeket mellékelt leltárban felsorolt egyébb munkákkal együtt a Nagytekintetü Bizottságnak felajánljuk kegyeletes meg - emlékezésül azokra az időkre, melyekben boldogult fivérünk ott munkálkodott.

Tisztelettel:

Dr. Kabdebo Miklós

kir.ügyész.

székesfővárosi árvaszéki főjegyző.

Ernst (10)

folytatás

Mrs Bruce [Tamara Karsavina]
Görög tigettenger
dr Hirschler Henrikné
Arizona
Arcok és álarcok II. (1932)
Castelrossói asszony
Rhodosi kolostor udvar
Kairói asszony vásár
Evzon
Rhodosi nők
Sárkőri parasztlány
Rhodos látképe
Fasisták
Bp látképe
Mrs Hohler
Rhodosi kikötő éjjel
Havas Táj

Budapest,

A hivatalos másolat h

irodavezető.

Ernst (3)

1932. máj.

Fejek és alarcok

1933 máj. Amíg T. hiáll

Néger nő (Kairo)
Fellah csoport
Vízhordó nő a Nilus partján
Libanoni maronite nők
Atrévi léget
Utcai árusok (Bukarest)
Fellah fiúk
Kairói holdusok
Embervásár (Kairo)
Szerb apácák
Fellah falu I-III.
Diptomi fantázia
Sziriai táj
Kairói tömeg ./.

zu übersenden, um deren gütige Prüfung ich bitte.

Ihren ferneren Diensten gern gewidmet, empfehle ich mich

mit vorzüglicher Hochachtung

Karl W. Hiersemann.

1 Rechnung.

4. 11.

F.C.MYLIUS-LEIPZIG

Ernst (4)

Folytatás

Kairói diákok
Koldusasszonyok (Gürgeve)
Návésbolt (Kairo)
Kurd nők (Libanon)
Nilus partje
Görög matrózok
Udvar (Kréta-sziget)
Gutal (Kurd láz)
Román orszint
Fellah-pár
Barár (Cyprus)
Asszonyok szekeren (Alexandria)
Sziriai asszonyok
Kairói cyetem

/.

KARL W. HIERSEMANN

BUCHHANDLUNG UND ANTIQUARIAT

KÖNIGSTRASSE 29 :: LEIPZIG :: KÖNIGSTRASSE 29

Leipzig, Ende März 1916.

Hochgeehrter Herr,

anbei beehre ich mich, meine übliche

Vierteljahrs-Rechnung

Trust (5)

Folytatás

Ali Fachredin bey
Beduin - család (Turia)
Hagós nép (Cyprus)
Román apáca
Bolgár szerzetes
Libanoni Táj
Román szerzetes
Görög szerzetesport
Táncosnő (Jaffa)
Beduin asszony

MÜNCHENER GESELLSCHAFT BIZOTTSÁGA
19 16 szám
DFK: 1916 ev VIII hó

FAKERESKEDÉS
ÉPITÉSI VÁLLALAT
ÉS GŐZFŰRÉSZTELEP.

Leimdörfer

Központi iroda: Párk

SÜRGÖNYCZIM:
TELEGRAMM-ADRESSE: „LEIMDÖRFER PÁRKÁNY."

INTERURBAN TELEFON: 153. SZ.

LAKÁS TELEFON: 125. SZ.

Tek.

Műemlékek Orsz

Vonatkozással
levelükre, van szerencsém m. hó
mellékelten nyugtával szolgálni,
lap utján átutalni sziveskedjene

Batthyány Gyula gróf

életrajz

irod

Csókássy 64. l.

Szül. Bpest 1888.

Képeiben a keleti bujaságot egyesíti elmés szatirával, sok-szor a mesemondás hangjáni

Ő illusztrálta Herceg Ferenc Évá-ját

V. Ferdinand.

Egész alak, balraf
ülve és teljes koronázási
a jobb kezében lévő egyene
szi meg.

Szinezett tusrajz,

Szn.
18
Át.

Batthyany Gyula

Deutsche Tageszei-
tung
1925. jun. 16

Kiselejtezve.

Kiselejtezve.

Kiselejtezve.

: kifizetése.

miniszterium házipénztára a szol-
szolgálatban álló alkalmazottak il-
épen fizeti ki.
.niszterium alkalmazottai részére
ló szelvényét kötelesek kitölteni

ok, intézetek és intézmények alkal-
etmények csoportosan a következő mó-

ézetek és intézmények vezetői két
szeállitani az alkalmazottakról. A
ell tartalmaznia: Név, állás, törzs-
ékes illetmény nettó összege. A ki-
a /hatóság, hivatal, stb. megneve-
ett és tényleges szolgálatban álló
óra esedékes illetményeiről."

BATTHYÁNYI GYULA

Nr. 67. Olajfestmény. Női képmás. Jelz."Batthyányi"
150 x 131 cm

Pápa (Veszprém m.), Esterházy kastély. Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. XLVIII. számu leltár. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

BATTHYÁNYI GYULA

Nr. 67. Olajfestmény. Női képmás. Jelz."Batthyányi"
150 x 131 cm

Pápa (Veszprém m.), Esterházy kastély. Veszélyeztetett Magángyűjtemények Miniszteri Biztossága. XLVIII. számu leltár. (Iparművészeti Muzeum, Adattár)

Batthyány Gyula gr.

Herczeg Ferenc Bizánc
c. drámájának
díszletei
Terverte fenti
Repr.
A százi. N. 52.

40 l. ~~[illegible]~~ n.
(Kép)

Batthyány Gyula gróf

létesítette a bicskei
művésztelepet.
Lásd Deli Antal
életrajzában

Nagyoreben V. 287.

C)

A.....

használati statiszti

A/

A nyitási nap

A könyvtárnál ... ...
A többi gyüjteménynél ... ...

B/

1. Használat a

Az olvasóteremben.....látogató haszn
egyéb könyvtári anyagot ... ...
kéziratot, levéltári anyagot ... ...

Kikölcsönöztetett.....térítvényre
könyvtári anyag ... ...
kézirat, levéltári anyag ... ...

A használt

Batthyány Gyula gróf

BATTHYÁNY GYULA gróf :

13. gr. Batthyány Lajos elfogatása. - Crajz, p.
36.5 x 31 cm. Jelz. l.b.: "Batthyány".

Kopp magy gróf 150 évi

17. Tanulmányfej. - C.rajz, p. 29.5 x 39 cm./ovális/, jelz.l.j.: " B. Gy."

BENICZKY LAJOS / 1810 körül - 1855 táján / :

18. Női arckép. - Min.vizf.,elefántcsont,9 x 11.5 cm. Jelz.l.j.: "Edi Beniczky pi:1831",

BERNÁTH AURÉL :

19. Folyó. - Vizf., p. 33 x 26 cm. Jelz.nélkül.

20. Önarckép. - Vizf., p. 27 x 35 cm. Jelz.l.b. BA monogramm.

21. Rajz. - C.rajz, p. 31 x 26 cm. Jelz. l. b.: BA monogramm.

BIRON GYULA :

Batthyány Gyula

Néger asszony, dekli, v. 98×69 cm

Lázár Béla gyűjteménye

Batthyány Gyula gr

cod

Rát Str 386 l.

arch.

Batthyany Gyula gr.

3 Kompozicio

Repr.

Rat St. 119. l.

T.

Europa

Film-, Könyv-Lapterjesztő és

Könyvkiadó R. T.

Budapest. V.

Rothermere u. 12. III.

Batthyány Gyula gr.

festő

Hist. 1888.

Erod

z

Schne Juh Fejér vm

289. l.

5 November

Batthyány Gyula gróf

festő és grafikus

L.

Lendvay-Szentiványi

132. l.

133 l.

A föld népei műv

- művelt népek
- közepes műveltségű népek
- félművelt népek
- műveletlen népek

Külföldiek

Amsterdam 1921
Velence 1922, 1926, 1932
Stockholm 1922
Christiania 1923
Firenze 1927 + H
Nürnberg 1929

Tárgy: teherautó engedélyezése.
H.sz:
Mell:

évi augusztus 11-én kelt 53/1945. sz.
a Müemlékek Országos Bizottsága könyve-
sára október hó első hetében ingyenes
ésre.

któber 1.

A miniszter rendeletéből:
Jeszenszky Sándor s.k.
miniszteri osztályfőnök.

ek Orsz. Bizottsága
Budapest.

1948

Polgardiban

Lakik

U/E 1 márka = 1.24 P.

40.II.22.

Batthyány Gyula gr

Vkminkiáll. 1943.

Szent Margit, cerzszarajz
Mátyás udvara, cerzszarajz
Állami vásárlás, nem
volt kiállítva.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Képes vamak a velencei modern Kentárban, a bazeli muzeumban, a firenzei városi képtárban, a ~~[illegible]~~ philadelphiai muzeumban, edinbourghi nemzeti muzeumban és a sanfranciscoi muzeumban.

A vall. és közokt. m. kir.
a keb. számv. III. b. oszt.

Utasitom, hogy
felmerült sürgős munkálat
terhére a Közalapitványi
délyezett - előleg cimén,
50.000 P-t azaz Ötvenezer

Batthyány Gyula gr

1 Egyé Kiáll.

Csánky Ung. Mal

27. C.

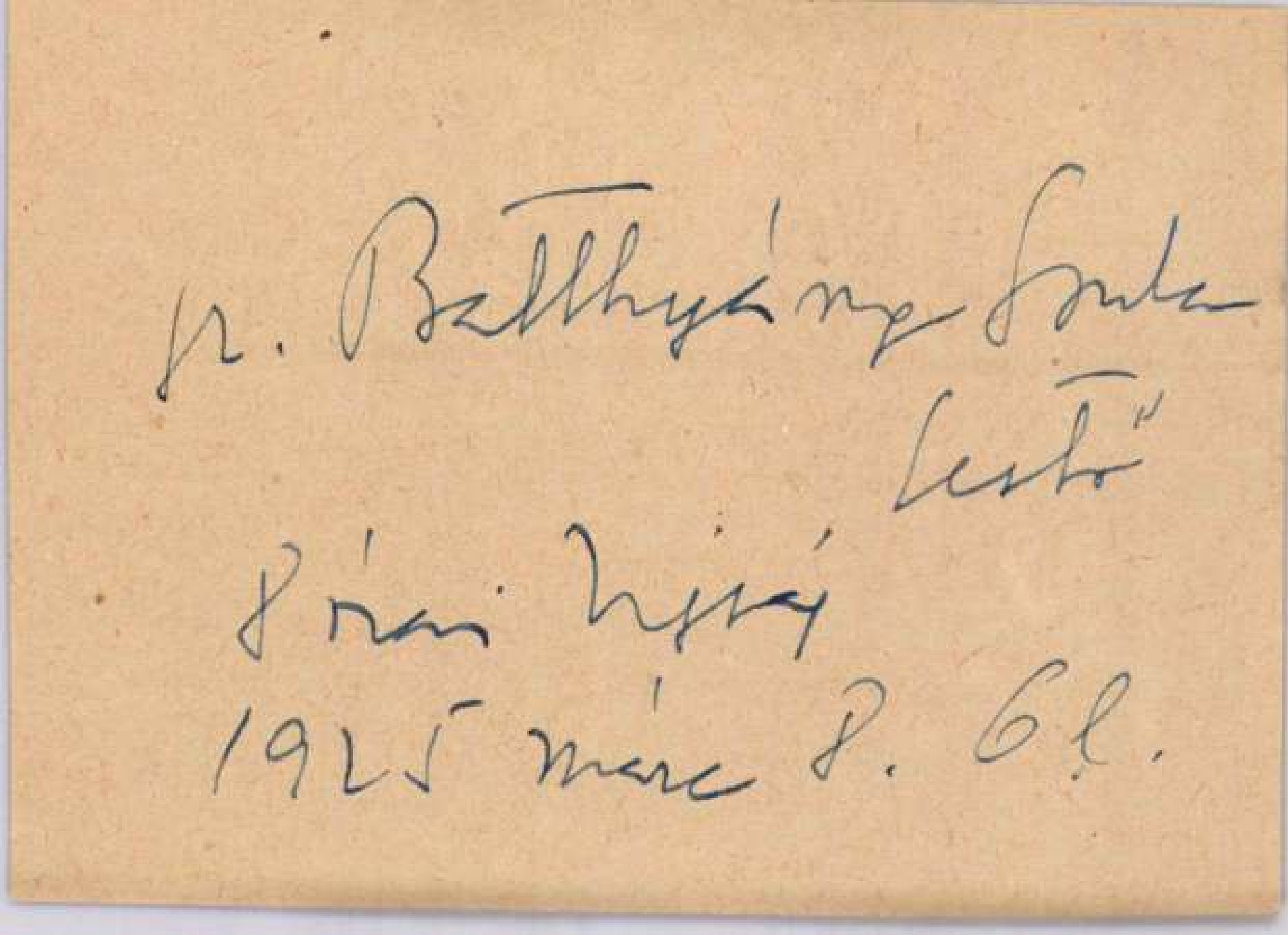

gr. Batthyány Szula

testő

8 órai Ujság

1925 márc 8. 6 l.

Batthyány Gyula gr.

Batthyány, Julius, Graf, Maler, geb. 1888 in Budapest, war zuerst ein Schüler des Meisters Johann Vaszary und setzte dann seine Studien in München u. Paris fort. 1914 trat er im Budapester Ernst-Museum mit einer Kollektivausstellung seiner Werke zum erstenmale öffentlich auf und erntete einen grossen, uneingeschränkten Erfolg. Seine Bilder, die zum Teile Genres nach der Natur, Landschaften, Interieurs, Blumenstücke und phantastische Kompositionen darstellen, zeichnen sich durch eine ausserordentliche Lebendigkeit, feine ironische Beobachtung, eine feurige Farbengebung und durch zeichnerisches Können aus.

Krück I. 79. l.

Batthyány Gyula gróf

Batthyány *Gyula gróf*, festő, *1888. Festményei: meseszerű látomások, sokszor groteszk alakokkal, dús ornamentikával. Érdekes munkái közé tartoznak illusztrációi, pl. *Herczeg* Ferenc *Éva boszorkány* c. regényéhez készített rajzai. Színpadi díszletei is egyéniek.

Uj Idők Lex. III. k.

765. l.

MAGYAR KA

Batthyány Gyula gr.

l. Arv. Csarn. 103. anke-Gal.

" " 104. " ugyanban

" " 105. " "

" " 110. " "

" " 111. " "

Nincs meg

eg se

Batthyány Gyula gr

festő

irod

Mabi

Batthyány Gyula gr

5 grafika -

Csánky Ung. Mal

36. l.

Batthyány Gyula gr

irod

Baum Verbőczy 6. l.

NY

SZÉ

FŐS

SZE

MI

VA

YÓIRAT

APEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 77. 1—2. SZÁM

chy Mihály két rajza. (Dr. Elischer Vilmos gyűjte-
S. Levetus. — Milyenek a házak és milyenek
(a szerző engedelmével). — Mutatványok Baillie
Írta Lándor Tivadar. — Andrássy Gyula grófnak
kiállítás megnyitásán. — Székely Bertalan művei.
ink. (—r —a.) — Az angol otthon. Írták Banister
etus). — „A Ház" által rendezett előadásokról.
lusztrációk. — Haasz és Málnai építészeti művei.

Laison)
LE D'ART

HONGRIE), VI., ANDRÁSSY-ÚT 77. Nos 1—2.

ÈRES :

— Deux dessins de Michel Zichy. De la collection
tus. — Les Maisons telles qu'elles sont et telles
„Maisons et Jardins".) Avec la permission de l'Auteur.
gs de Bertalan Székely. Par Théodore Lándor. —
à l'occasion de l'ouverture de l'exposition
ertalan Székely. Illustrations. — La collection
is. Par Banister Home Fletcher & H. Philips Fletcher.
". Conférence du Dr. Béla Lázár. — Les oeuvres
uvres d'Architecture de MM. Haasz & Málnai.

(2)

1940. 96. tr.

tiszelmi vallomás
Öt fej } of

1942. 104. tr.

Keleti nők
Cigány rapsódia } of

1945. 113. tr.

Tan. fej
kompozíció } of

---

ja. Vidékre a kocsi el nem küldhető. Amidőn a használati dijat az irodán befizették, egyuttal megmondják azt is, hogy a kocsi mely napokon szabad. A használati dij lefizetése mélkül a kocsi senkinek semmilyen célból nem áll rendelkezésére.

Tisztelettel

Müemlékek Országos Bizottságának

Budapest.

37.750.

Szalmássy Gál

1948 jan. (~~100 év [illegible]~~)

Pópa

Ellenny

6,141,760 korona nával
hétszázhatvan koronáról,
sepultam helyreállítás ut
tel árát, a Műemlékek Or.
napon befizettem.

Budapest 19..

Batthyány Gyula gróf

a Benczúr-Tarsaság
tagja, melynek
kiállításain
állandóan
szerepel.

Trinyskai Julián – Egyh. nyomtató.

X. 218.

el az okmány:

rak Országos Főfelügyelősége.

herczeg Sándor utcza 13./

Jelen leletet fölvette:

Budapest, 191 évi.....hó....

gróf Batthyány Gyula és grót Forgách Karolyné MDK

A Mergitszigeti jótékonycélu elöadáson, melyen Ujházy György Margit-legendáját adta elö az elokelö társaság , IV. Béla királyt személyesitette meg, grót Batthyany Gyula, - Mária királynöt grót Forgách Károlyné.

Egy elökelö szinlap. - Nemzeti Gazdasag. ? jun.7.

Augusztus 19-22. között tartották meg az első polgárdi napokat. Számos bemutató, kiállítás, egyházi esemény és verseny között, nagy érdeklődés kísérte a gróf Batthyány Gyula festményeiből, a polgármesteri hivatalban rendezett kiállítást

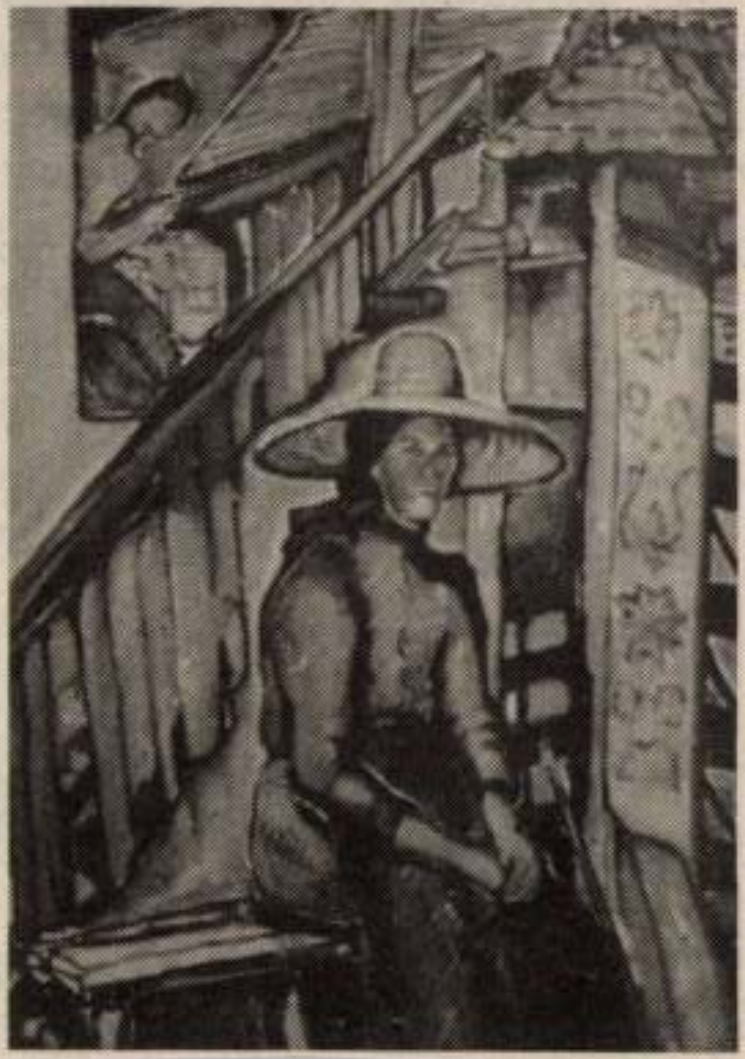

BATTHYÁNY GYULA

tot kérjen az 1968-as megszállásért. Meciar erről vasárnap délután egyezett meg a szlovák parlamenti pártok vezetőivel.

Négy nappal Meciar moszkvai látogatása után, Borisz Jelcin néhány órára Pozsonyba is ellátogat. A vasárnapi megbeszélések után a szlovák miniszterelnök valószínűsítette, hogy már csütörtökön aláírják a szlovák-orosz alapszerződést. Ebbe a szlovák parlamenti pártok egyetértésével a megkövetés igénye mégsem kerül be, így a szer-

egykori Csehszlovákia megszállását is.

A vasárnapi egyeztető megbeszélésen a magyar parlamenti koalíciót Duray Miklós, az Együttélés elnöke és Bugár Béla, a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom elnöke képviselte. Bugár az MTI pozsonyi tudósítójának vasárnap este megerősítette, hogy valóban ilyen megállapodásra jutottak, ezért nem zárható ki, hogy a szlovák-orosz szerződést csütörtökön alá is írják.

Beemelték a passaui

A Szent Imre herceg, Boldog Gizella és Árpád-házi Szent Er-

"	11	Czako Elemer h. allam tithar és Lázráy			
"	12	Vallás és Közokt Miniszterium (261 sz			
"	14	"	"	"	265
"	15	"	"	"	253 sz
"	16	"	"	"	"
"	17	"	"	"	72 145
"	18	"	"	"	268 sz
"	21	"	"	"	sz
"	22	"	"	"	267-269 sz
"	23	"	"	"	263 sz ir
"	24	"	"	"	267-271
"	26	"	"	"	272-27
"	28	"	"	"	sürgös ira
"	29	"	"		270-273 s

Batthyány Gyula

Warszawianka
(Varsó) 1927. 92. sz.

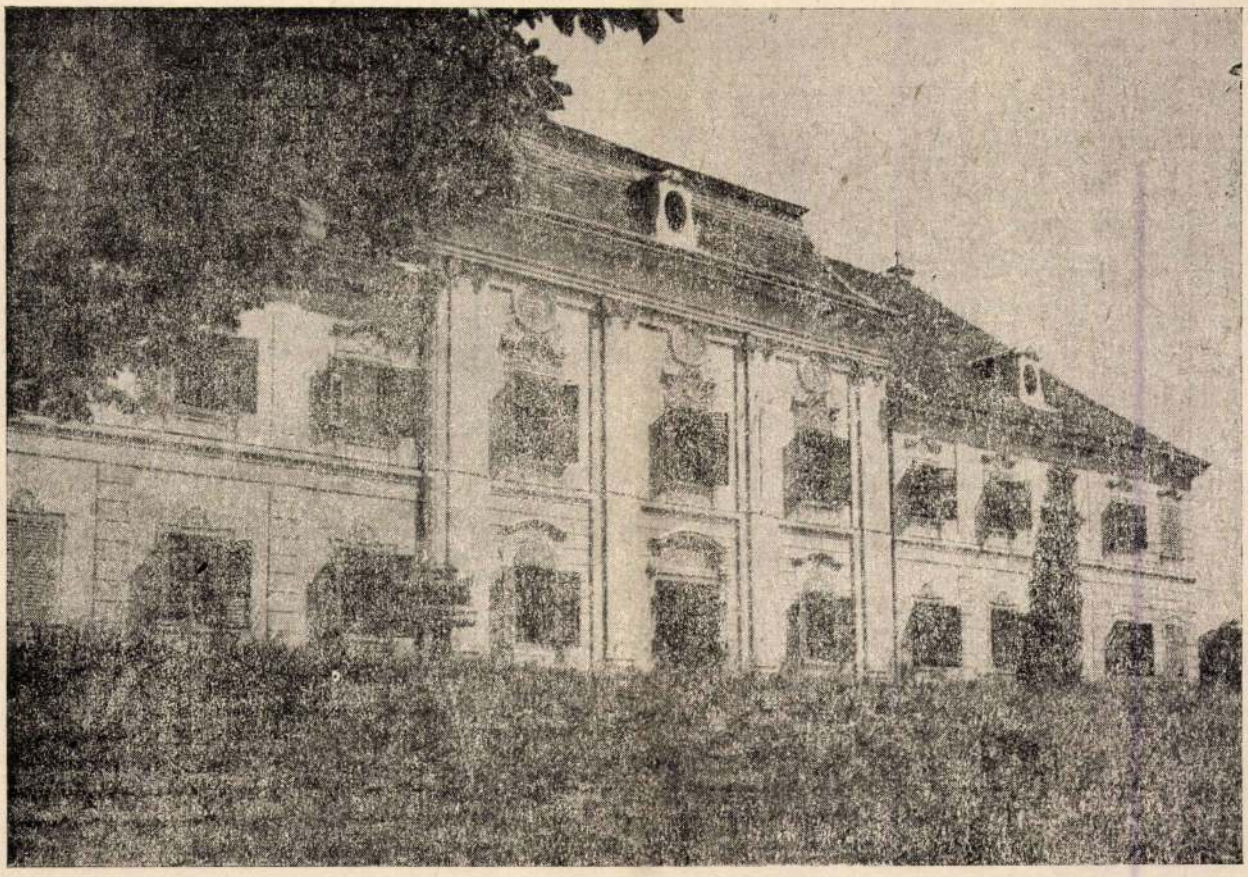

4. Sellye, a kastély kerti homlokzata (OMF felvétel)

3.6. Csáktornya

A horvátországi Csáktornyán (ma Čakovec, Jugoszlávia) ha nem is Szavojai-kastélyt, de Szavojai-ábrázolást azért találunk, mégpedig a Zrínyi—Festetics-kastélyban, mely a 18. században az Althan grófoké volt. Althan gróf — aranygyapjas lovag — maga nem túlzottan szimpatizált a herceggel — különben nem vett volna részt az ellene tervezett megbuktatási kísérletben 1719-ben —, de jóban volt a Schöne Lóriként emlegetett Eleonore von Batthyány-val, aki Szavojait szintén kedvelte. Ők különösen akkor értettek egyet, ha az ország békéjéről volt szó, írja Wolfgang Oppenheimer.[50]

Az 1722 után festett csáktornyai freskókon Magyarországot szomorú anyaként jelenítette meg a festő. A jajveszékelő Batthyányné vonásait kölcsönözte neki. Althan grófné Pallas Athéné szerepét kapta. Szavojai pedig maga a rettenthetetlen vitéz, buzogányos hős.[51] A történet magva az volt, hogy Batthyány Strattmann Eleonóra állítólag Szavojaitól értesül arról, hogy a császár el akarja venni az alkotmányt a magyaroktól. Az elbeszélés szerint Althan grófné volt az, aki VI.(III.) Károly császárt terve megváltoztatására rábírta.

3.7. Sellye

A Baranya megyei, a Drávához igen közeli Sellye nevű településen „Savojai Jenő a Batthyányak részére 1700 körül kastélyt épített", írta Genthon István. A Batthyány-kastély egyemeletes volt, 5 + 3 + 5 tengelyes, manzárdtetős, míg középrizalitján az emeleti ablakok felett körablak volt látható.[52] A kastély később a Drasalkovitsoké lett, akik egyben egy 17 holdas, minden bizonnyal szép és nemcsak tudatosan kiképzett kertet örököltek vele együtt. Ebben ui. 500 különféle növény volt megtalálható.[53]

Sellye az Ormánság egyedüli városa — mezőváros — volt a 20. század elejéig, környéke pedig híres volt a homokon termett jó minőségű boráról, melyet szívesen vettek a Dráván innen és túl. Így a címerében, melyet egy helybéli lelkes kutató — Pápay Jenő helytörténész — nemrégiben talált meg, csak egy dús szőlőtőke látható, nem pedig egyéb jellegzetesség, netán barokk kastély rajza.

A kastély történetéhez fontos tudni, mi köthette és melyik Batthyányhoz Szavojait? Valószínűleg igen becsülte az egész Batthyány-családot, akiknek Nyugat-

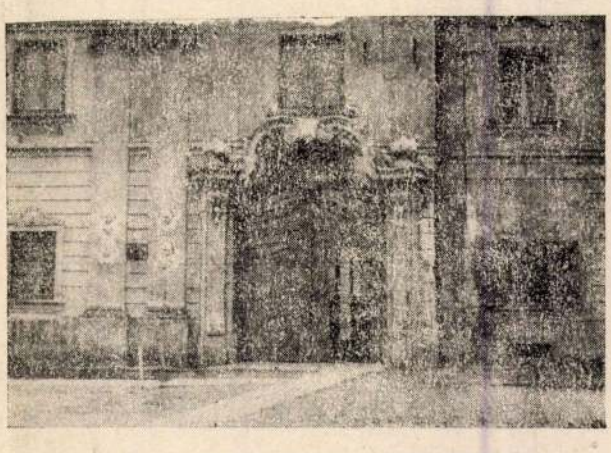

5. Sellye, a kastély bejárata (OMF felvétel)

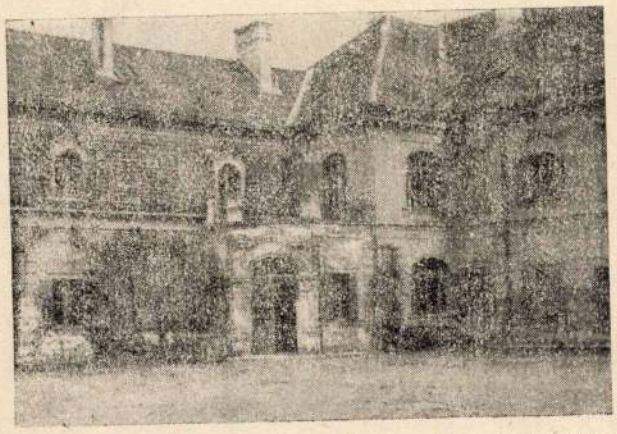

6. Sellye, részlet a kastély udvari homlokzatáról (OMF felvétel)

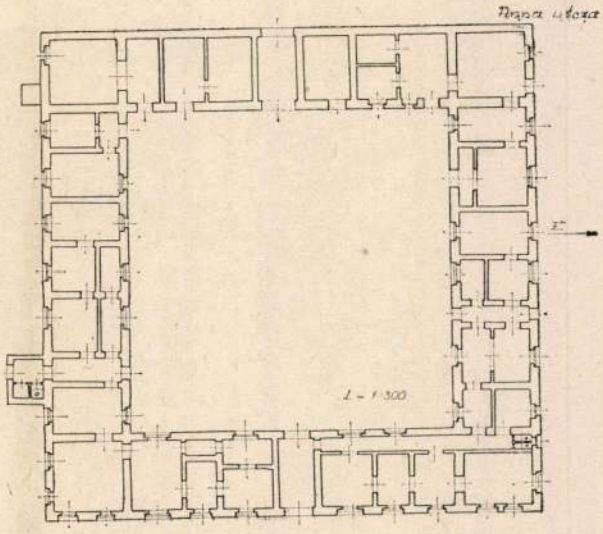

7. A budafoki kastély bontás előtti alaprajza (1911) Joó Ernő—Tóth Gábor—Tóth Sándor Tétény—Promontor (Budapest, 1970) című könyvéből

Dunántúlon voltak birtokaik és mindig törökellenesek voltak. Közvetlen kortársai Batthyány II. Ádám és bátyja, Kristóf voltak. Batthyány Ádám horvát bán 1662—1703-ig élt, báni rangot 1693—1703-ig viselt. Budavár ostromából is kivette a részét, ezért érkezett a Duna partjára 2—2500 lovassal. Fehérvárnál, Kanizsánál egyaránt lehetett rá számítani. Kortársai szerint nagy tiszteletnek örvendett, hiszen többek között valóságos titkos udvari tanácsos, Vas vármegyei főispán, és ami a legfontosabb: bátyjának, Kristófnak, helyettese volt a Kanizsával szemben fekvő végek főkapitányi tisztében.[54]

Sellye kastélya közigazgatási központ lett: tanács, ügyészség, bíróság volt található benne. Az OMF jó 20—25 éves fényképein a részben bizony ápolatlan épületen is észre lehet venni az egykori barokk szépséget. Ma diákotthon.

Szavojai és a Batthyányak között volt egyébként egy másik kapocs is, mely az alapvető egyetértést feltételezte és anélkül nehezen lehetett volna valóság: Mitterpacher, a béllyei jószágigazgató fia mint jezsuita, a Batthyány családnál volt nevelő, aztán a bécsi Theresianum tanára és végül — 37 évig — a budai egyetem mezőgazdasági tanszékének oktatója lett, végig a felvilágosult abszolutizmus oldalán állva.

Genthon István megjegyzi, hogy „a körmendi Batthyány-kastély tervezésében állítólag Savojai Eugén is részt vett".[55] Karl Lechner megállapítása szerint azt beszélték, hogy a rohonci Batthyány-kastélyt Jenő herceg építtette volna. Szerinte ez téves. Ugyanakkor a rohonci — minden bizonnyal impozáns — kastélyról megjegyzi, hogy benne már Batthyány I. Ádám idején 200 szoba volt és elég hely jutott arra is, hogy az udvaron egy huszárregiment gyakorlatozzon. Batthyány II. Ádám alatt a kastély a várúr csapatainak kiképzésében játszott központi szerepet, míg 1708-ban a kuruc ezredes Kisfaludy György seregét szállásolták el benne.[56]

Tóth Zsuzsanna

JEGYZETEK

1 Az osztrák hírügynökség (APA) jelentése 1986. október 28-án. Idézi: Daily News/Neueste Nachrichten 1986. okt. 30-án, a 6. oldalon.

2 „Prinz Eugen und das barocke Österreich, Ausstellung der Republik Österreich und des Landes Niederösterreich, Marchfeldschlösser Schloßhof und Niederweiden, 22. April bis 26. Oktober 1986" (katalógus), a kiállítást rendezte és a katalógust szerkesztette Prof. Dr. *Karl Gutkas*. A ráckevei kastélyt több szakíró is megemliti, de nem minden esetben pontosan. Promontor ennyi figyelmet sem kap. Egy téves állításra *Kádár Márta* hívja fel a figyelmet a Magyar Nemzet 1987. jan. 6-i cikkében (70): egy több nyelvű, osztrák kiadású, történelmi-turisztikai brosura szerint, melyet *Anna Maria Sigmund* osztrák történésznő írt, ugyanis Ráckeve kastélya „romos" (desolat) állapotban van, ami egyszerűen tévedés. A „Furche" c. lap 1986. dec. 9-i „Vermenschlichung eines Idols, Überlegungen zur großen Prinz Eugen-Ausstellung 1986 im Marchfeld" *Karl Gutkas* aláírású cikke Ráckevét Budapestre [!] helyezi. A kastélyt megemliti *Gottfried Mraz* is Ráczkevének írva (In: „Der Dom", Mitteilungsblatt des Wiener Domerhaltungsvereins, Hrsg. Prälat Karl Hugel, 1986/1, 5).

3 Katalógus, 418. Schloßhof leírását l. *Charlotte Pangels:* Die Kinder Maria Theresias (Leben und Schicksal im kaiserlichen Glanz), München 1983, 176 ff.

4 Katalógus, 429. Ezen kívül Budavár visszavételét, ennek több történelmi következményét, az első svábok betelepítését az NSZK-ban Gerlingenben méltatták tudományos kiállítás keretében. Metszeteket, térképeket is állítottak ki. L. MTI-hír 1986. okt. 5-én. Buda visszavívásával kapcsolatban még igen figyelmet érdemlő cikkek: Új Ember sajtószemléje 1986. szept. 2-án, „Mit hozott a török félhold?" (Magyar Nemzet, 1986. szept. 2. *Kiss Károly* írása). Nagyharsány jubileumával kapcsolatban ünnepségeket rendeztek Baranyában és a siklósi várban tudományos ülésszak foglalkozott július végétől az eseményekkel.

5 „Welt des Barock", hersg. von *Rupert Feuchtmüller* und *Elisabeth Kovács*. Wien—Freiburg—Basel 1986, Katalog der Oberösterreichischen Landesausstellung 25. April bis 26. Oktober im Augustiner-Chorherrenstift St. Florian, 81—82 *(Feuchtmüller)*.

6 Welt des Barock, 76 *(E. Kovács)*.

7 Welt des Barock, 120 *(P. Broucek)*.

8 Révai Nagy Lexikona, Budapest 1914, 10. kötet, 851.

9 MTI, 1986. okt. 5-i híre.

10 „Buda visszavívása 1686", a Budapesti Történeti Múzeum kiállítási katalógusa, 1986. május 23—okt. 5, 89.

11 Nagy Pallas Lexikon, Budapest 1893, 9. kötet, 906.

12 „Die Presse", *Pia Maria Plechl:* Die Unterschrift, 1986. márc. 22, valamint *uő.*: „Die Schlösser des Prinz Eugen erwachen" (Presse-melléklet, 1986. febr. 22—23) és „Prinz Eugen und der neue Patriotismus" (Die Presse, 1985. dec. 24—25. 3. oldal).

13 Nagy Pallas Lexikon, 1893, 9/907.

14 *Hegedüs Ernő:* Ráckeve, Szavojai-kastély (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára Nr. 186/1).

15 *Varga J. János:* A fogyó félhold árnyékában, Budapest 1986, 246. A szerző 3 oldal terjedelemben realisztikus képet fest Szavojairól. A legújabb állásfoglalások közül megemlítendő Dr. Benda Kálmán előadása (Osztrák Kultúrintézet, 1987. szept. 16), mely a „Közös harcok az oszmánok ellen a XVI—XVII. században" címet viselte. Ott az előadó kiemelte, hogy a zentai hős pl. a túlbuzgó jezsuitákat mérsékletre intette, a protestánsok részére vallásszabadsá got sürgetett. Bár a törökverésre reálpolitikai megfontolások és nem egy romantikus magyar-szimpátia vezette, tetteivel megteremtette Magyarország — akkori — újjászületésének lehetőségét. A legújabb

pest 1980, 67; *Ján Lichner:* Kunstdenkmäler in der Tschechoslowakei, Slowakei. Leipzig 1979, 406.

47 A freskókat G. A. Galliardinak tulajdonítják. A Szent Pál-legendát, Szent Pál megtérését, egykori magyar királyokat és hősöket, közte Szavojait ábrázolták. Anna Petrová-Plesketová: Maliarstvo 18, Storočia na Slovensku. Bratislava 1983, 15.

48 Szavojai-katalógus, 81.

49 *Galavics*, 119 f.

50 *Wolfgang Oppenheimer:* Prinz Eugen von Savoyen, Feldherr, Staatsmann und Mäzen 1663—1736. München 1979, 162. Megemlíti — az Althan grófokon, a „Szép Lórin" kívül — a ráckevei kastély históriáját is, melyért Hildebrandt („Gianluca") 15 000 Guldent kért, de az összeg kitette a 100 000 Guldent is. 190 ff.

51 *Garas*, 14. A freskók szerinte bizonyára bécsi, osztrák vagy olasz freskófestők művei. Azt, hogy török—magyar csataképek voltak a Zrínyiek csáktornyai és Batthyány Ádám rohonci kastélyában, megemlíti a Művészet története Magyarországon (A honfoglalástól napjainkig) c. könyv is. (Budapest 1983, 229. Szerzők: Aradi Nóra, Feuerné Tóth Rózsa, Galavics Géza, Marosi Ernő és Németh Lajos)

52 *Genthon István:* Magyarország művészeti emlékei. Budapest 1959, 1/290 és 2/240.

53 *Huba László:* Dél-Dunántúl, Budapest 1985, 92.

54 Révai Lexikona, II/699.

55 *Genthon*, 1/169.

56 *Karl Lechner:* Handbuch der historischen Stätten, Österreich, Donauländer und Burgenland. Stuttgart 1985, 760.

TURJÁNYI PAPP MELINDA: A BUDAVÁRI LAKÓNEGYED.

Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1988. 144 old., 66 színes, 41 fekete-fehér kép, 2 térkép, továbbá német és angol nyelvű némileg rövidített szöveg

A budai vár művészettörténeti szempontból hazánk egyik legértékesebb területe. Nincs olyan védett történelmi együttesünk, melynek olyan hatalmas és egyre bővülő szakirodalma lenne, mint Budavárának. Turjányi Papp Melinda könyve a korábbi kutatásokra épül, ezt a hatalmas ismeretanyagot egészíti ki, és a legújabb kutatási eredményeket is feldolgozva foglalja össze e terület történetét. Nyelvezetének változatossága, világos előadásmódja élvezetes olvasmánnyá teszi e könyvet, és a szerző egy-egy felvillanásban mint belletrista is bemutatkozik. Érzelmes elfogultsággal ír témájáról, egyértelműen kitűnik, hogy kiváló ismerője e területnek. Ezt nemcsak a szakirodalom széles körű ismerete igazolja, hanem az épületekről nyert közvetlen tapasztalatai bizonyítják. Turjányi Papp három évtizedes műemlékes tervezői múltja háta mögött maga is részt vett ezeknek az épületeknek történelmi hitelességet követő helyreállításában és mint vezető tervezőnek múlhatatlan érdemei vannak az 1982—86 között itt végzett hatalmas rehabilitációs munkában.

A könyv két főfejezetre oszlik: 1. a budavári lakónegyed történetére; 2. e terület utcáinak, tereinek, jelentősebb építészeti emlékeinek — históriájuknak — ismertetésére.

Az első fejezetben széles körű tárgyismerettel, magvas tömörséggel tájékoztat a település kialakulásáról, a török hódoltság másfélszázados uralmáról, a hódoltsági zsidó gettó itteni életéről, Buda felszabadításáról és pusztulásáról, a barokk újjáépítésről, a 19. századi építkezéseiről, a 20. század átalakító munkáiról, az 1944—45. évi ostromról, majd a tudományos kutatással egybekötött újjáépítés módszereit és a foghíjbeépítések főbb irányelveit ismerteti.

Az a módszer, amely írását jellemzi szimpatikus. Dicséretesen foglalja össze a budai vár históriáját, fejlődését és pusztulását, gyakori átépítését, folytonos változását, mindezekhez segítségül hívja az egykori utazók ezeket bizonyító leírását. Így kap helyet a felsőfokokban áradozó Evlia Cselebi világlátott török utazó, báró Wrasztiszlav Vencel II. Rudof császár követségéhez csatlakozott cseh főúri család sarja és Tullius Jacob holland orvos útibeszámolója.

A hódoltság után az itt letelepedett lakosság a csekély pénzügyi lehetőségek szorításában a romos középkori épületeket nem bontotta le (megmaradtak ezzel a középkori részletek), hanem a meglévő falazatokat felhasználva alakították épületeiket az akkor már polgárjogot nyert barokk formában, és miként a szerző írja: „. . . Talán a sérülések miatt, de inkább az új formakincs sugallatára . . . " a középkori részleteket elfalazták, és ezek a vakolat alatt rejtve maradtak fenn; tehát az akkori mostoha anyagi körülmények következtében mentődtek át és a tudományos kutatással párosult helyreállítás nyomán váltak láthatóvá napjainkra. A második világháború előtti főleg barokk városképet hordozó budai várnegyedből a műemléki gondoskodás eredményeként középkori részletekben gazdag együttes áll előttünk.

Meggyőzően elemzi a szerző a 19., majd a 20. századi itteni építkezés jellemző vonásait, valamint a budai várnegyed 1944—45-ben elszenvedett pusztulását és tudományos hitelességű helyreállítását. A továbbiakban a romba dőlt házak helyén felépülő objektumok problematikáját ismerteti, de kitér e település 1982—1986 között végzett rehabilitációjára is. A budai várnegyed történelmi hitelességű helyreállításával belépési jogot szereztünk magunknak a műemlékvédelemben élenjáró nemzetek közé, elismerést vívtunk ki mindazok előtt, akik a múlt építészeti emlékeit — legyen az bárhol — az egyetemes emberi kultúra egészének tekintik.

Turjányi Papp Melinda krónikás pontossággal tárgyalja napjainkig e védett együttes történetét és ez korszerűvé, élővé, jelenünket is megjelenítővé teszi írását. A társadalom összetételének korszakonkénti elemzésével, a budavári épületek beépítési módjának, formaképzésének és díszítőművészetének ismertetésével gazdagítja mondandóját. Mindezek nyomán megelevenedik a várhegyi település társadalma, hajdani élete, művelődéstörténete.

A második főfejezetben a szerző az utcák, a terek és az épületek történetéről tájékoztatja olvasóit, azokról a házakról ír, amelyeket jelentősnek ítél e történelmi városrészben. Az épületeket esetenként összeveti Haüy 1687. évi vártérképével, az 1696. „Zaiger"-rel hitelesítve annak korábbi eredetét követi nyomon, egyben utal a kontinuitásra. E helyen is felhasznál egykorú emlékezést, pl. Arányi Lajost idézi, de említést tesz az elpusztult házakról is, teljesebbé kerekítve ezzel a várnegyed folyton változó sokszínű világát.

Az előbbiekben tárgyalt két főfejezetből álló kötet magasszínvonalú ismeretterjesztő kiadvány, a jelenlegi állapotot feltüntető térkép és a törökkori helyrajz megkönnyítik a tájékozódást és a település történetére is biztos eligazodást nyújtanak.

A recenzeálás íratlan szabályai szerint a könyv értékei mellett a hibák sem hallgathatók el, ezek azonban szerencsére nem számottevőek, a kiadvány értékét nem csorbítják.

A Halászbástya elkészültét a 42. oldalon 1905-re datálja a szerző, a 77. oldalon 1901-re. (1895—1903 között épült.) A Fortuna u. 14. kapualjának déli falában feltárt gótikus ajtó nem 1414, hanem 1514-es évszámot viseli (65. old.), a 37. oldalon a Fortuna u. 10. sz. házon lévő, a máltai lovagrend keresztjét bemutató ábrán a képaláírás hiányzik, a 23. oldalon a képaláírás felcserélve szerepel. A 27. oldal első bekezdésében a barokk újjáépítés szövegében értelemzavaró meghatározás: „. . . Az épületek általában egyenletesek . . . " olvasható. Helyette feltehetően egyemeletesek olvasandó. A Tárnok u. 13. sz. épületet gróf Esterházy-palotaként jelöli a szerző, ez azonban az Esterházyak hercegi ágának volt a hitbizománya.

A képek nagy száma jó áttekintést nyújt a budai várnegyedről, nem hallgatható el azonban, hogy némelyikének elszomorítóan kis mérete hátrányára van e szép kiadványnak. Legfájóbb ez talán a Táncsics M. u. 16. barokk

BATTHYÁNY cs.

Művtört.Ért. 1988 3/4

Batta Ibolya, jelmeztervező

Az előadáshoz a jelmezeket tervezte.

— : A Donna Diana a gyulai Várszínházban 8.

Népszabadság, Bp. 1971. jún. 25.

1021

HAGYOMÁNYOSAN ÉS KORSZERŰEN

Az épületek külsejének, de a lakások minden zugának is, évszázadok óta díszei a kovácsoltvas tárgyak. A művészi iparok hamupipőkéje — a kovácsművesség — úgy látszik, hazánkban is megtalálta a maga hercegét, a divatot. A magyar nagyközönség ma már igényli a művészi értékű belső berendezési tárgyakat.

A kovácsművesség éppolyan tükre volt az egyes korok szellemének, mint az építészet, festészet, szobrászat, bronzművesség vagy ötvösség; mert mestere az anyagba nemcsak szaktudását, hanem érzelmi világát is belekovácsolta. A kovácsművesség formavilága nagyjában mindig rokon volt azzal a stílussal, amelyet egyik vagy másik korszak építészete követett. Azonban a kovácsművességet a kisiparok sorából éppen az emelte iparművészeti rangra, hogy művelői az építészet formáit a vas jellegéhez idomították, s ez alapon mesterségüket az anyaművészettől — az építészettől — függetlenül is fejlesztették.

Ma is szépnek, harmonikusnak érezzük a hagyományos kovácsoltvas alkotásokat, de napjainkban, a stíluskeresés korszakában, a kovácsműves alkotásokat is a kísérleti formák változatossága jellemzi. Folytatódik a kovácsoltvas-, illetve acél-anyag, valamint egyéb fémek új megmunkálási módszereinek és időszerű kifejezési formáinak kutatása.

Mégis azt kell mondanunk, hogy a kovácsművészet még nem nyerte el nálunk az őt megillető rangot. Nincsen például könnyen igénybe vehető, színvonalas állandó kiállítási helyiség, ahol a közönség megismerhetné a legújabb kovácsoltvas tárgyakat. A kirakatok, sajnos, vigasztalan képet mutatnak; elszaporodott bennük az ízléstelen giccsáru.

Pedig művészi kovácsműves iparunk jó úton halad. (És az elmúlt évtizedben két művel is gyarapodott kovácsműves szakirodalmunk.) Az a kovácstűz, mely évszázadokon át hol gyengébben, hol erősebben izzott, ismét kezd fellángolni. Szép élményt nyújtott — többek között — Lehoczky János kovácsműves kiállítása a csepeli munkásotthonban és a szentendrei galériában, s Kovács József kiállítása a Mester utcai pincetárlaton.

Képeinken „ízelítőt" adunk kiváló kovácsműveseink exportra és hazai megrendelésekre készített, hagyományos és modern vonalú alkotásaiból.

Sárádi Kálmán

Fotó: Ács Irén

Száz éve halt meg — egy forradalmi szabadcsapat élén esett el — Hriszto Botev, a bolgár Petőfi. Noha fiatalon, huszonhét éves korában halt meg, s mindössze húsz verset írt, költői művének lenyűgöző erkölcsi komolysága és művészi ereje a legnagyobb bolgár költővé emeli.

RISZTO BOTEV:

Az én imádságom

Én istenem, igaz isten!
Nem te, ki a magasságban,
hanem te, ki itt laksz bennem,
szívem buzgó áramában . . .
Nem, kinek csuhás barátok,
zsíros papok esnek térdre,
s akit barom pravoszlávok
kerítenek gyertyafénybe.
Nem te, ali férfit és nőt
sárból csinaltál, te isten,
s cserben hagytad mind a kettőt,
tengjenek csak rab-bilincsben.
Nem te isten, ki fölkented
a cárt, pápát, pátriárkát,
s nyomorogni szétkergetted
véreimet, a sok árvát.
Nem te, ki a rabot inted,
hogy tűrjön csak, s könyörögjön.
aki rongyos híveidnek
reményt tálalsz csak a földön.
Nem te, kinek örvén lopnak,
te üldözők üdvössége,
bálványa a bolondoknak,
elnyomóknak erőssége!
De te, istene az észnek,
annak vértje, aki árva,
kinek napját mind a népek
megünneplik nemsokára.
A szabadság szent szerelmét
mindnyájunkban szítsd fel, Isten,
együtt küzdünk, vagy egyenként:

SZÍNHÁZ

Villon és a töb

A József Attila Színházban bemutatott rock-musical, a *Villon és a többiek*, megtanítja az embert arra, hogy (esetleg meglevő) elméleti vértezetét sohase vigye magával a színházba, ha egy új darabot néz meg. Mert mi történik, ha például a *Villon és a többiek*hez elméletestül látogat el? Dühöng. Elsősorban a szerzőkre, akik azt hiszik, hogy Villon, meg Franciaország, meg a XV. század — és egyáltalán minden — ilyen lehetetlenül egyszerű. Másodsorban önmagára, amiért ez az együgyű játék olyan pokolian szórakoztatja. Ha azonban sikerül megfeledkeznie mindarról a bölcsességről, amire kínkeservvel szert tett, akkor a helyzet egyszeriben megfordul. A *Villon és a többiek* nézője azon kezd gondolkodni, hogy vajon *miért* tetszik neki annyira ez a darab. (Kivéve az utolsó jelenetet, amely bántóan elüt a mű gyönyörűségesen jókedvű szellemétől.)

Az első alapvető fordulat egy ember ízlésének alakulásában az, amikor leegyszerűsített kamaszkori eszményeit megtagadja a bonyolultság nevében. Ezen a tűzkeresztségen csaknem minden ember átesik. A következőn azonban, amelynek során kiderül, hogy *minden olyan egyszerű, ahogy kamaszkorunkban hittük*, már sokkal kevesebben.

MŰVÉSZET

BATTA IMRE építész

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Rugalmas-e a tér?

Egy éve jelent meg Batta Imre közfeltűnést keltő tanulmánya a *Valóság* hasábjain. De amilyen határozottan és keményen mondott véleményt, olyan mély csend követte. Pedig megérdemelte volna a vitát. Hiszen nagy dolog, hogy ez a fiatal építész egyáltalán elgondolkodott szakmája gondjairól (még azok sem szoktak gondolkodni, akiknek ez volna a dolguk) és tollat fogott (azok helyett is, akiknek ez a választott mesterségük). A gesztus értékét növeli: Batta Imre nem kisebb tekintélyeket bírált meg cikkében, mint a modern építészet legnagyobbjai között számon tartott Walter Gropiust, Mies van der Rohe-t és Le Corbusier-t. Ami — másfelől — csak növeli a kritika felelősségét. Hiszen az eltelt egy év során nyilvánosan senki sem szállt szembe Batta olykor nagyon is vitatható, vagy legalábbis egyoldalú nézeteivel. Pedig a tanulmány nem pusztán életműveket tett zárójelbe, nem pusztán a funkcionalizmus elvét kritizálta meg. De bírálatában olyan programot is adott, amely szinte provokálja az ellenvéleményt: „A funkcionalizmus alapállásában az volt a döntő tévedés, hogy az építészeti tervezés céljaként nem a társadalmi igények kielégítését, hanem megváltoztatását határozta meg."

★

A vita felmelegítését egy kiállítás indokolja.

Az IPARTERV székházában nemrégiben érdekes tárlat nyílt a KISZ közelgő kongresszusa tiszteletére. Az Alkotó Ifjúság pályázaton részt vett a tervezőintézet csaknem minden számottevő ifjú építésze; még azok is, akik már inkább a negyvenhez vannak közelebb, mint a harminchoz.

Lelkesedésben tehát nem volt hiány. Rendezőben annál inkább. A nagy sötét teremben, a falhoz szorítva kaptak helyet a szinte egymás mellé préselt tablók, s a tablókon: a valósággal összemontírozott, egymásba érő tervrajzok. Pontosabban: a tervrajzok mellett a fotók, a fotók mellett, a tablók közötti asztalokon: a makettek. A rend mellől hiányzott a rendszer is: talán csak annyi szervezettség volt felfedezhető ezen a jobb sorsra érdemes kiállításon, hogy nagyjából alkotók szerint csoportosították a munkákat.

Ez a zavar annál inkább zavarba ejtett, mert legjobb építészeink éppen a tér — vagyis a funkciók — értelmes szervezésével tűnnek ki. Itt van mindjárt az első tabló, amelyen Reimholz Péter és Lázár Antal neve alatt a Domus Áruház fellrat, majd két fénykép látható. Csak a tájékozottabbak tudják: az egyik a budapesti áruház homlokzatának részletét, a másik a székesfehérvári Domus totálképét mutatja. Túl az eligazításon, érdemes lett volna több helyet szentelni akár csak ennek az egy alkotópárnak. Hiszen a két épület távolról sem egyforma: a budapesti áruház a fehérvárinál merészebb és egyértelműbb formai megoldást sejtet. Az eltérő külalak mögött mégis azonos az építészeti gondolkodás mechanizmusa. Reimholz és Lázár külön egységként kezeli a stabil és a mobil részeket. Céljuk az, hogy az állandó helyet igénylő lépcsőket, gépi szerelvényeket, irodákat zárt és kis tömbben helyezzék el, hogy minél nagyobb legyen a szabad és változtatható árusítótér.

★

Szerencsére, a rendezést feledtetik a pályamunkák.

Ez a kis kiállítás szűk keresztmetszete a mai magyar építészetnek. Hiszen egyetlen tervezőirodát és egyetlen nemzedéket mutat be. De még ennek a szűk keresztmetszetnek a láttán is elmondhatjuk, örömmel kell nyugtáznunk: a funkcionalista építészet, a húszas-harmincas évek nagy kísérlete már nálunk is általános gyakorlat. Különösen az ipari létesítményekben, ahol nincs vagy alig van tere holmi művészkedésnek. Az olajfeldolgozó üzem, a kórház, a siló jól funkcionáló és a gyártási technológiához, az intézmény működéséhez messzemenően alkalmazkodó tervet kíván. Ez a kötöttség pedig veszélyeket rejt magában. Becsületes iparosmunkává sekélyesítheti az építész szellemi tevékenységét. Amint ezt épületek — épületek sorai — mutatják. Itt csak Vajai Tamás vasgyári kórházát (Dísógyőr) említem e tisztességes szándékú, jó szellemű, de minden alapvető újítástól tartózkodó magatartás példájaként.

Batta Imre — a funkcionalizmust támadva — minduntalan a legnagyobbakkal példálózik. A Le Corbusier főművének tekintett chandigari városközpontról nem kevesebbet állít: „Az indiaiaknak megépíteni egy utópiát, ott, ahol a XIX. század se ért még véget, tragikus tévedés." Úgy vélem azonban: indulatát hazai épületek, az ál-Bauhaus stílusnak azok a megnyilatkozásai váltották ki, ahol minden elem kerek vagy szögletes, a sík felületet egyetlen drót sem bontja meg. Az ok persze, önmagában, nem érdemelne figyelmet. Még akkor sem, ha a fiatal építészek is felelősek ezért a konstruktivista manírért. Csakhogy — először is — Batta azokat hibáztatja, akik a legkevésbé felelősek a hibákért; és — másodszor — ellentmondásba keveredik önmagával. Miután Chandigart elmarasztalja azért, mert a tizenkilencedik századi Indiában már a huszonegyedik századot hirdeti, a funkcionalizmus tagadása közben — helyesen — azzal érvel: „A korszerű tervezés alapfeltétele az időben való gondolkodás."

Batta azt fejtegeti, hogy a gyorsuló idő korában a funkcionalista építészet már nem képes megoldani a feladatokat. A homogén belső teret rugalmassá, folytonosan átalakíthatóvá és több célúvá — több funkcióra alkalmassá — kell tenni. És nemcsak elméletet gyárt, de az IPARTERV kiállításán gyakorlati példával is szolgál. A monumentális hatású klubépületben másodlagos szerkezeteket helyezett el, hogy mozgatásukkal tegye rugalmassá a belső teret. Az elmélet érdekes (bár korántsem hangzik újnak), az érvelés meggyőző (bár nem mond ellent a funkcionalizmusnak), az épület megjelenése kellemes. Nekem mégis gondjaim vannak. Nem minden anyag egyformán rugalmas; valószínű tehát, hogy nem minden belső tér lesz rugalmas a mozgatható válaszfalaktól. Tornaterem alapterületű, kis klubról van szó, ahol egyébként sem folyik olyan sok, egymástól eltérő vagy elszigetelt tevékenység. Kérdés tehát: kell-e (funkcionális szempontból), érdemes-e (gazdasági szempontból), lehet-e (esztétikai szempontból) feleslegesen bonvolítani ezt a kis épületet. Félő, hogy a klub elveszti eleve meglevő, természetes rugalmasságát.

Szerintem: a hideg racionalizmus nem ment fel az ésszerű megfontolásoktól. (Hiszen a két dolog nem azonos.) Ezért nem tudok igazából gyönyörködni Nagy Bálint, Koszorú Lajos, Pár Nándor pusztaszeri parktervén, amely eleganciájával és merészségével lebilincselt a nézőt. De csak az első pillanatban. Amíg kiderül, hogy a müncheni olimpiáról ismerős stadionszerkezetekhez hasonló sátrak — a hazai lehetőségek (ipar. pénz) semmibevételén túl — minden statikai és technológiai szempontot mellőznek. A tetszetős makett hálóból készült. De vajon úgy viselkedik-e az acélkábel, mint a textil?

Rosszul válaszolunk a funkcionalizmus merev sémáira, ha a kis térben újabb koordinátákkal nem nézítjük az emberi tevékenységet; ha kizárólag a képzeletünket eresztjük szabadjára; ha, mint Nagy Bálint villáján látjuk, karikatúrát csinálunk a konstruktivizmusból, minden felületet térbe mozdítva. Mert az építészet nem szobrászat. Szükségleteket kell kielégítenie.

★

Nem mindegy persze, hogyan értelmezzük a szükségleteket.

Batta Imre például tudatosult igényekre gondol. Azzal nem számol, hogy az emberekben áligények és öntudatlan szándékok is munkálnak, s hogy a szó teljes értelmében vett alkotónak a lappangó szükségleteket is napvilágra kell hoznia. Hiszen ezek a mindennapos igények nagyon is részei a tér szellemes szervezésének.

Csak példákat említek.

Janáky István a NAKI Százhalombattára tervezett gyártelepén a termelés különféle egységeit, különálló hosszú épületekben helyezte el. Ezek között föld alatti folyosókon zajlik a közlekedés; a folyosókon pihenő- és dohányzóhelyiségek szolgálják a dolgozókat. Ha tehát a gyár bővítésre szorul, nem kell lebontani és átépíteni; elegendő csupán az önálló egységeket továbbépíteni.

Szüts Zsuzsa egyetemi kollégiuma két nagy részből áll. Az egyikben kaptak helyet a közösségi helyiségek: a másikban az egyén magánszférája. Az előbbiből tehát magas és nagy épület lett, amolyan középpont, amelyet a kollégisták szeparálható hálófülkesora övez, az alacsony pavilonokban. A megoldásnak vannak előzményei a húszas évek szovjet építészetében és az angol kollégiumok között. Mégis figyelemre méltó; jelzi, hogy az építész igenis életformát szab.

Különösen akkor, ha a jövőről van szó. A felgyorsult világban ugyanis már ma hozzá kell látni a távoli feladatok megoldásához. A Szovjetunióban ezért ötletpályázatot hirdettek a szocialista országok fiatal építészei számára: tervezzék meg Mozsajszkban a jövő mezőgazdasági települését (háromezer lakossal számolva). Azt a mintafalut, amely, ha bevált, prototípus is lehet. A magyar pályázók közül Petrovics László, Rex-Kiss Béla és Marussy Ferenc munkáját említem. A terv — első ránézésre — raszterháló, amelynek minden csomópontjában egy-egy kilenclakásos egység helyezhető el. Pontosabban: függeszthető a talajfelszín fölött néhány méterrel húzódó vezetékre. Az üzletek, közintézmények részben a talajba süllyesztve, tehát a lakások alatt helyezkednek el, mindenkihez közel. Amiből az következik: bármennyire városias is ez a település, megmarad jó értelemben vett falusias jellege, vagyis az eleven kapcsolat a tájjal. Hiszen a minden irányban fényhez jutó villalakások alatt és között vegetáció teremt egészséges környezetet. A város nyílt terét (minden irányban továbbépíthető) rugalmas belső tér egészíti ki: harmonikaszerűen összecsukható fürdőszobák, mellékhelyiségek, tárgyak révén a lakótér mindig maximálisan kihasználható.

★

„A hazai beruházási gyakorlat következtében, amely jó előre lerögzíti az objektum beruházási összegét... az építészeti tervezés... kompromisszumosnak is alig nevezhető döntésekre kényszeríti a tervezőket" — mondja Batta Imre. Az IPARTERV kiállításán szerencsére mást látok. Ha nem is rugalmas, de legalább nyílt teret: a fiatalok építenek. Az unalmas szabványok mellett az új kísérletek is megépülnek.

Élet és Irodalom, Bp.

1976. MÁRCIUS 20.

XX. évf. 12. sz. 12. lap.

Tuloldalon lásd: Cservenka Ferenc: "Madár" c. képét.

KÖNYVEK

Szlovákiából

Tóth László: Ithakából Ithakába (Madách, 34 old.); Kulcsár Ferenc: Édennek neveztem (Madách, 91 old.)

Nagyobb áradása a szlovákiai versek 1958-ban volt. A következő tíz évre rá, 1968 táján. A költők, akik 1958-ban a *Fiatal szlovákiai magyar költők* antológiájával indultak, mostanra a líra derékhadába kerültek. (Például Tőzsér Árpád, Cselényi László, Zs. Nagy Lajos.) Közülük Tőzsér Árpád egy új költői sereglés „szervezője" lett. Az ő válogatásában és előszavával jelent meg 1970-ben az *Egyszemű éjszaka*, a fiatal költők antológiája. Nemcsak a költők, a prózaírók új csoportja is jelentkezett. Antológiájuk 1972-ben jelent meg, *Fekete szél* címmel, Duba Gyula válogatásában és előszavával.

Ennek az új nemzedéknek kritikus, rangos ítésze is akadt, Zalabai Zsigmond; akinek tanulmánykötete már az újabb törekvéseket is számon tartja.

A teljességhez tartozik, hogy nemcsak Szlovákiában, hanem a magyar nyelvű irodalom más területein is új hadrendbe álltak ez időre a fiatal költők. Vajdaságban a Symposion első és második nemzedéke. Erdélyben a Forrás nemzedéke. Magyarországon is ekkor készültek fontosabb versantológiák. A felszabadulás idején vagy a második világháború után született lírikusok ekkor mondták első hangosabb válaszukat a környező világ kérdéseire. Harminc éve ennek; mostanra az antológiák kora elmúlt. A nemzedék „behajózása" megtörtént. Tagjai figyelemre érdemes költői értékek létrehozói, első, második, harmadik könyvüket teszik az olvasó asztalára.

Érdemes mindnyájuk nevét felsorolni, mert többek önálló kötetét várhatjuk a közeljövőben: *Aich Péter, Keszeli Ferenc, Kimeczkó Mihály, Kulcsár Ferenc, Mikola Anikó, Németh István, Szitási Ferenc, Tóth László, Varga Imre.* Kilencen vannak, akár az emlékezetes Elérhetetlen föld szerzői. Az antológia előtt már három évvel, 1967 nyarán az Új Ifjúság együtt mutat be három fiatalt: Kulcsár Ferencet, Tóth Lászlót, Varga Imrét. Mostanig az ő kapcsolatuk látszik legszorosabbnak.

●

Kulcsár első kötete (Napkitörések címmel) 1972-ben, Tóth Lászlóé (A hangok utánzata) 1971-ben jelent meg. Mindketten 1949-ben születtek. 21 évesen szerepeltek az antológiában, és 22—23 évesen jutottak első könyvükhöz. Az első és második kötet közötti időben mindketten költői felfedező utakra indultak. Az Egyszemű éjszaka antológiában megjelent verseik sokban hasonlatosak egymáshoz. Rövid, mozaikszerű, részjelzésekkel építkező, nagybetűt kerülő „szabadversek" általában; mutatják: az antológia mögött közös munka és közös alkotói program lehetett. A versek az önálló *első* kötetekben is őrzik a közös műhely jellegét.

Most megjelent második köteteik az elkülönbözés meglepetéseit tartogatják. (Tanulság az is: figyelnivékonyan is érdemes ezeket a könyveket sorra megjelentetni, a költői fejlődés fokmérői

Első könyve 55, második 34 oldalas; de ez a 34 oldal is elegendő arra, hogy egy új költői minőséget jelezzen és 11 jó verset közreadjon.)

Tóth László különben nemzedékének „címadója". Az ő lelemenye az egyszemű éjszaka kifejezés: „barlangjában / őrzi foglyait /az egyszemű / éjszaka". Első verseskönyvében is a történelem, a világ apróbb-nagyobb változásainak költőjeként mutatkozott: „évezredeket kell megtennem naponta" — írta; „csak ősök lehetünk", „végigmész azon az úton, melyen elérhetsz őseidig" — folytathatnánk az idézést. Második kötete is az ősök és utódok közötti úton „közlekedik". De ennek az útnak mostanra mélyebb rétegeit is tudja, és gazdagodó költői eszköztár segítségével tesz vallomást. Nem véletlen, hogy egyik versét Csoóri Sándornak ajánlja. Többek között a Csoóri-versek jelenthették számára a biztatást, hogy nyelve választékosabb, képrendszere meglepőbb legyen, s a történelmi felelősségtudat is egyértelműbbé váljék. A Mérsékelt égöv, a Jelenlét, a Belső vándorlások című versek — jelentős költőt ígérnek.

●

Kulcsár Ferenc új kötete is meglepetés, mert a régiektől alapvetően eltér az új versek hangütése. Az „egyszemű éjszakás" szabadversek helyébe rímes, strófás versek kerültek. Az antológia költői — úgy gondolhattuk — látásmódjukból végérvényesen száműzik a romantikát; Kulcsár új kötete pedig egészében a romantikáé vagy romanticizálásé. Minden vers szinte az Egyszemű éjszaka írásainak ellenpontja. A nyitóvers (első versszaka: „Ki

Az alkotás évei

Dudás Kálmán: Percek pillakozén (Szépirodalmi, 177 old.)

Dudás Kálmán kevésszavú lírikus. Élete újrakezdések sorozata. Alighogy felfigyeltek hazai nemzedéktársai a harmincas évek végén első kötetével jelentkező vajdasági költőre, szavai a világháború visszhangtalanságába fulladtak. A negyvenes évek végefelé Budapestre költözik. A negyvenes évek végefelé Budapestre költözik. A negyvenes évek végefelé Budapestre költözik

BATTHYÁNY Ervin

mint megrendelő

ld. Gonda Zsuzsa: Charles Robert Ashbee és magyar barátai. = MÉ XXXVII.évf.1/2.sz. 1988. 17 skk.

dainiai dainavę nepriklausomybę kaip idealą po 1918 metų savo temų nustojo. Jų nuopelnai, esą, tėvynei dideli, bet mes baigdami dešimtuosius nepriklausomybės gyvenimo metus galim iš savo literatūros ir daugiau ko reikalauti.

Deja, guodžiasi kaltintojas, kitų temų pas musų senesniuosius rašytojus nėra. Bendrai dabar esą literatūros sutemos. Senesnieji — vienas nugrimzdęs mistikoje, kitas senais savo archyvais verčiasi, trečias visai nustojo rašyti.

Todel, kaltintojo nuomone, nereikia stebėtis, jei jaunieji rašytojai nusivylė senuoju menu, nusivylė senaja estetika, kad jie ieško naujų formų, bando sudaryti naują estetiką

Kaltintojas dar kalbėjo apie Dionizo ir Apolono kūrybos pradus. Bet tuos išvedžiojimus niekam skėiaudos nedarydami galim ramiai apleisti.

Taip pat maža ką galėjojo duoti futuristinio archyvo perkratymas. Gyvo, judraus ir nepaprastai drąsaus Marinetti idėjos apie dinamiką, apie meno užduotis, apie šių dienų stilių yra jau gerokai pasenėję ir jų nė K. Vėjams, nė kuriai kitai naujojo meno grupei primesti nebėra pamato Bet kaltintojas nesipriešina Marinetti iškeltom mintim. Jis sutinka, kad nauji daiktai, pasikeitęs gyvenimo tempas reikalauja ir naujų vaizdavimo priemonių.

Toliau kaltintojas prisimena, kad mūsų gyvenimas kaimu dvelkia, kad mes neturim didžiųjų miestų, kad mes negalime todel siekti ir tokių pat meno formų, kokias pagi mdė didieji industrijos centrai. Jis teisingai sako, kad net mūsų sostinėje dažniau girdi botagų pliauškėjimą negu auto sirenų gaudimą. Mes negalim, esą, suprast didžiųjų miestų žmonių psichologijos bei jų meno

Kaltintojo nuomone, tuo vaduodamies K. V. ne viską norį atmesti, ką atmeta kitų kraštų modernistai.

Jis ypatingai pabrėžia K. Vėjų pasiryžimą savo darbų pamatan dėti liaudies kūrybą. Jis mano, kad tuo būdu K. V. nukrypsta nuo futurizmo ir nu-

BATTHYÁNY Ádám mecénás

SOLTÉSZ Zoltánné: Gregor Gelbhaar bécsi nyomdász 1638.évi magyar kalendáriuma. = OSZK Évk. 1972 (1975) 2o5 - 213.p. ill.

Tandíj:

– *Könyvtáros*
A jelentkezés feltétele
Képzési idő: 3 év, kéthetenké
Tandíj:

A jelentkezési hat

Felvételi
A jelentkezések elfogadás
Cím: OSZK KMK Oktatási Osztály, E
Részletes fel
a 175-753
a 313-as és az 504-es mellékállo
Cselényi Imre és

Az OSZK KMK a 17/1990. (
szervezi

Battyánd

Battyánd *(Pučanci)*, vasmegyei község, Tr. óta Jugoszláviához tartozik (1930) 513 lak. Azelőtt Pucinc volt a község neve, de 1888-ban, gr. Batthyány Miksa iránti kegyeletből, aki a községnek nagy jótevője volt, B.-ra változtatták. A Batthyány-család kastélya és az 1784-ben épült ev. templom a község nevezetessége.

Uj Idők Lex.

III. k. 766 l.

RADOS J

MAGYAR KA

UNGARISCHE

CHÂTEAUX H

HUNGARIAN

ENŐ:

ASTÉLYOK

SCHLÖSSER

ONGROIS

CASTLES

Battyánfalva

Battyánfalva *(Rakičan)*, vasmegyei község, Tr. óta Jugoszláviához tartozik. (1930) 691 lak. A B. nevet 1888 óta viselte, ősi neve Rakicsán volt. A Batthyány-család

— 766

régi kastélya a Saint-Julien grófi család birtokában van.

Uj adók Lex.

III. k. 7661.

Battyán János, [festő?] H Dk

A Képzőművészeti körök kiállításán szerepel.
Művei még „a hivatásbeliek együttesében is"
megállanák helyüket.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról

9. l.

Népszabadság, Bn. 1960. szept. 16.

B a t t h e s Fritz építész
/Segesvár/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
237.
"Nagyszebeni ipiac tervpályázata"

Battancs Gábor

- sokszorosított grafikáiból állít ki a Jan. Pan. Múzeum 1958-ban

A Jan. Pan. Múz. ~~Évk~~. kiállításai

Jan. Pan. Múz. Évkönyve 1974. XIX.

Battancs Gábor, grafikus

A Pécsi Janus Pannonius Múzeumban rendezett művészeti kiállitások 1945-1974 között:

1958-ban rendezett kiállitás: Battancs Gábor sokszoro sitott grafikái. 384.old

Sarkadi Eszter: A Jan.Pann.Múz.vázlatos története a Felszabadulástól napjainkig 373.old

A Jan.Pann.Múz. Évk. XIX. 1974. Pécs.

Batta Imre épitész

"Rugalmas-e a tér?" cimmel Vadas József, a fiatal épitész Batta Imre feltünést keltő tanulmányát ismerteti. "Valóság" c. lapban jelent meg. Ezután beszámol az IPARTERV székházában, az ALKOTÓ IFJUSÁG pályázatán részt vett fiatal épitészek kiállitásáról: Reimholz Péter és Lázár Antal, DOMUS áruház tervéről, Vajai Tamás, Vasgyári Kórház tervéről, /Diósgyőr/, Nagy Bálint, Koszoru Lajos, Pár Nándor pusztaszeri parktervéről, Janáky István Százhalombattára tervezett gyártelepéről, Szüts Zsuzsa egyetemi kollégium tervéről, valamint Petrovics László, Rex Kiss Béla és Marussy Ferenc mu mintafalu tervéről.
Fenti cimü -Vadas József-kritika-, Batta Imre nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 2o. XX.évf. 12. sz. 12. lap.

Batta Imre

tervezett és készített egy kovácsoltvas pípere osztalt, széhet és tükrőt falihorral.

Reprodukció:

Sárádi Kálmán: Művészi kovácsolás, Budapest, 1970. 2391

2341.

Gyalla Imre

Tervezett és készített kovácsoltvas tűzelő eszközökről. Reprodukció.

Sóvári Dolmos: Művészi kovácsolás.

Budapest, 1970. 2391

2281.

Batta Imre emlékeze

Ferenczy Noémi dij 1999

kult ebben a régióban, sőt, egyes elemei bizonyára m
detüket.[6] A meglehetősen kicsi, nagyjából észak-déli
letének a java beépített. Ez a beépítési sűrűség jellen
gyedére. Jelen tanulmányunkban csak a főépülettel k
szárnyával párhuzamosan, az udvar túlsó oldalán álló,
pi lakóházat és a telek északi végében emelt fáskamrá
lítjük.

A Király utca északi oldalán, zártsorú beépítésben
Az L-alakú lakóház utcai szárnyához északról egy, a te
zódó, hátsó szárny csatlakozik. Az előbbit nyeregtető
di, mindkettőn hódfarkú cserép héjjal. Az utca felől
arra következtethetünk, hogy a jelenlegi tetőforma mi
zadi. A főfalak anyaga – amint ez a vakolathiányokn
törtkő, helyenként kevés tégla- és cserép darabbal ék
hoz már nagyméretű téglát használtak. A háznak dé
homlokzata *(1. kép)* a földszinten három, az emeleten
jesen nyilvánvaló, hogy jelenlegi formájában már csa
homlokzatarchitektúrát. Viszont, a szakember számár
ek arra, hogy feltűnjön, az épületnek jóval öregebbne

mogiwa

Batta György
otvös

l.

Magy. Iparos
1941. 46 l.

csütörtökhelyi, szepesszombati,
utiszámláját 242 K. 09 f-re, dr
visegrádi, mátraverebélyi, cset
250 K.-ra érvényesitve tisztele

Budapest, 1915.évi no

Batta György

ötvös

iparm. iskola
szakoktatója

Mikor és hol
született, ki
volt a tanára,
most is ott
van-e?

Tanult n. ott

1918 – 20-ban.

Kotolva

Stül. 1901 ép. 25
Hajmáskás

Tanár Csajka

1943-ig itt ötv. Gabokt.

Saját mihely Rsztmirály

T.

Bizottságának,

belépő jegyeiből befolyt pénz-
hez kiutalt 1.300 Pengőnyi ösz-
llékelve beterjeszteni. A pénz
bbi részletes jelentést terjesz-

temény anyagának folytonos szapo-
helyiségről gondoskodjak. Erre a
lkéjét elláttam padlóval, jól zár-
állvánnyal. Most itt helyezem el
a még feldolgozásra váró gyüj-

Batta Grošnj

Nakoštato Cett

l

Magg. Tparm.

1938. 136. l

. kép. *Neri di Bicci: Tóbiás az angyallal és Szent Jeromos.*

Batta György

ötvös

Szablya Frischauf Ferenc terve szerint készült gyertyatartó fentitől a népszövetség palotájának magyar termében

Repr.

MAGYAR IPARMUVÉSZET

1936. 203 l.

Jolán : Ujabb adatok Firenze és Magya
ulturális kapcsolatainak történetéhe
haeologiai Értesitő. Nagy 8 o, 1 K,
lapest, év nélkül.

Jolán : Sipos Dávid néhány ismeretlen
Kny. Pásztortüz) 8 o, 5 K, 12 L, Kolozs
35.

Jolán : Kolozsvár müemlékei. 8 o, 133 K,
udapestm 1935.

Jolán : Mátyás király ikonográfiája.
tyás király emlékkönyv. 8 o, 83 K, 114 L
t, é.n.(1940.)

Lóránt, Almásy : Eltóljuk-e vagy lebont-
belvárosi templomot. 8 o, K, 16 L,
t, 1902.

Florio -- Magiorotti, L.A. : Fortezza
arino in Ungheria ed i suoi architetti

Batta György

ötvös

l.

Fettich Nándor

Magyar stílus az
iparművészetben.

Bp. 1943. 95. l.

Batta György

oktató az ipar-
műveszeti iskola
ötvös osztályán

l.

Fettich

I. k. 95. l.

Olasz állami könyvtárak szabályzata
a ritkaságok és kéziratok használatáról és reprodukciójáról

III. 158.

Batta György
ötvös

l. Iparm Is'k. Évk
1930-34. 44. l.

Batta György

Özvegy

1918–20

Emlékül 1930. 81. l.

Batta György

1923.-tól az ötvös
romancozás mű-
veretője

Éminisk 1930.78.l.

A havannai értekezleten nem sikerült az amerikai blokk megalakitása

Newyork, július 30.

A világháború utáni atomizálódásnak, a politikai és a gazdasági erők szétforgácsolásának megjött a reakciója. Funk német birodalmi miniszter a közelmultban *a nagygazdasági tér rendszerének* megvalósításáról nyilatkozott Európában, az amerikai államok havannai értekezletén pedig, a legfrissebb hírek szerint, már *egy egész kontinens* politikai és gazdasági együttműködését beszélték meg. A Havannából érkező tudósításokból arra lehet következtetni, hogy *szoros egység nem jött létre és Roosevelt tervei egyelőre kivihetetlenek*, az a folyamat azonban megindult, amely *esetleg* Amerika különállására vezethet.

Az értekezleten mindenesetre többet beszéltek arról, ami csak propaganda és kevesebbet a lényegről. Sokat emlegették az európai hatalmak amerikai birtokait, amelyeket az a veszély fenyeget, hogy más államok kezére kerülnek. Különböző megoldásokat kerestek arra az esetre, ha ezeket a területeket *valaki meghódítaná*. A közösen kiadott nyilatkozatban *különböző feltételeket* soroltak fel, ami azt mutatja, hogy *az összhang nem volt teljes*. Az első változat szerint ezeknek a területeknek joguk lenne arra, hogy fenyegetés esetén önállósításukról maguk döntsenek. A másik megoldás az lenne, hogy az amerikai köztársaságok ideiglenes kormányzatot vezetnének be az említett birtokokon az amerikai szárazföld politikai, hadászati és gazdasági érdekeinek megfelelően. Végül a beavatkozás sürgősségének esetében *bármely amerikai köztársaságnak* jogában áll egyedül vagy a többiekkel együtt oly módon eljárni, ahogyan azt a saját országa, vagy az amerikai szárazföld védelme megköveteli.

Különvéleményekben nem volt hiány. Igy Argentina jegyzőkönyvbe vétette azt a fenntartását, hogy a közös nyilatkozat nem vonatkozik a Falkland-szigetekre, amelyek Argentina területének tekintendők. A területi ellenőrzésre két bizottság felállítását is elhatározták, a követendő eljárás azonban még tisztázva nincs.

Havannában foglalkoztak az amerikai belső intézmények ellen irányuló állítólagos külföldi tevékenységgel, amelyek a demokratikus kormányrendszer szabad szuverén jogainak megváltoztatását céloznák. A vita eredménye csak annyi volt, hogy fenyegető veszély esetén az amerikai kormányok haladéktalanul *tanácskozni fognak*, amennyiben a közvetlenül érintett állam is ezt kívánja. Megelégedtek tehát ezzel a kompromisszummal, amit bizonyára befolyásolt Peru elnökének az értekezlet megnyitásakor tett kijelentése is. *Prado* elnök hangsúlyozta, hogy országa messzemenően helyesel minden amerikaközi, főként gazdasági természetű tervet az együttműködésre, amennyiben *a spanyol-amerikai köztársaságok gazdasági és pénzügyi önkormányzatát nem érintik. A továbbiakban szembefordult azokkal a demokrata-demagóg irányzatokkal, amelyek az állam meggyengülését eredményezhetik és belső harcokat idézhetnek elő.* Ez a nyilatkozat azt mutatja, hogy a demokratikus szép napok Amerikában is leáldozóban vannak és *nem mindenki helyesli Roosevelt álláspontját a demokráciák feltétlen védelme tekintetében.*

A gazdasági és pénzügyi tárgyalások során megállapították, hogy a háború megzavarta a nemzetközi kereskedelmet és csökkentette bizonyos amerikai termékek piacait. *Eladhatatlan áruk halmozódtak fel* és ennek következményei hátrányosan befolyásolják a lakosság szociális helyzetét. Ezért ragaszkodnak az egyenjogúságon alapuló nemzetközi kereskedelem liberális elveihez és készek azoknak szellemében újra kereskedelmet folytatni az egész világgal. Végül egy amerikai központi bank felállításáról tárgyaltak, amely az iparfejlesztés célját és az amerikai népek életszínvonalának emelését szolgálná.

Végeredményben megállapíthatjuk, hogy nem politikai, sem gazdasági téren *nem sikerült az amerikai blokk megalakítása* és éppen így nem vezethet eredményre az az óhaj sem, hogy a világ többi része alkalmazkodjék Amerika liberális gazdasági elveihez. Egyideig megkísérelhetik az amerikaiak, hogy a régi alapokon keressék boldogulásukat, ennek nehézségei azonban hamarosan jelentkezni fognak. A délamerikai országok agrárkivitelét az északi államok kiterjedt mezőgazdasági termelésük miatt felvenni nem képesek, *az amerikai autarkia tehát előbb-utóbb csődbe fog jutni.* Az új szellem terjedésének sem gazdasági, sem politikai téren sokáig ellent nem állhat a tengerentúli kontinens sem, de az lehetséges, hogy erre a tapasztalatra csak súlyos zavarok és áldozatok árán jutnak majd el.

A magyar ötvösművészet remeke a III. Viktor Emánuel király és császárnak adományozott Corvin-jelvény

A Budapesti Közlöny kedden különkiadásban közölte vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó kéziratát a III. Viktor Emánuel olasz király és abesszíniai császárnak a Magyar Corvin-lánccal történt kitüntetéséről.

A kézirat szövege a következő:

„Megemlékezve azokról a kimagasló érdemekről, amelyeket III. Viktor Emánuel Ő Felsége, Olaszország és Albánia királya és Ethiópia császára a történelemtudomány és kiváltképpen az érem- és pénztudomány művelése terén szerzett, valamint a magyar nemzet őszinte hálája jeléül azért a magas érdeklődésért, amellyel a magyar művelődést mindenkor kitüntette és a jóakaró támogatásért, amelyben a magyar tudományosságot és művészetet állandóan részesíti, Ő Felségének, az olasz földön fakadt renaissance halhatatlan magyar felvirágoztatója, a nagy humanista király, Hunyadi Mátyás emlékére alapított Magyar Corvin-lánc aranycsillaggal ékesített arany jelvényét adományozom.

Kelt Budapesten, 1940. évi július hó 29. napján.

Horthy Miklós s. k.“

A kézirat művészien kiállított latin eredetijét a következőben mutatjuk be:

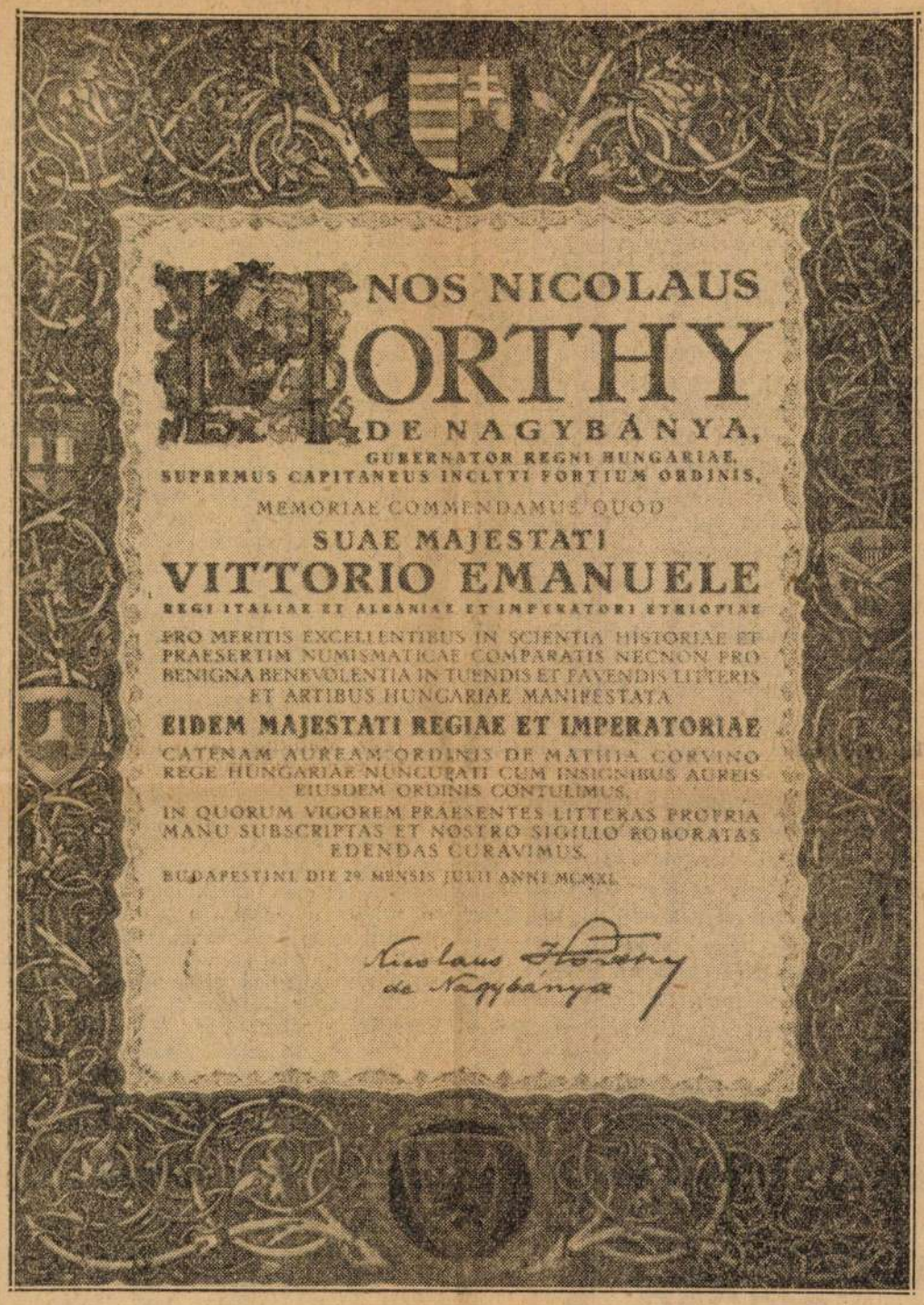

A Corvin-kitüntetés külön fokozatát, a magyar Corvin-lánc arany csillaggal ékesített aranyjelvényét legfelsőbb megbízásból *Hóman* Bálint kultuszminiszter rendelkezésére az iparművészeti főiskola készítette el. *Batta* György, a kiváló ötvös iparművész volt a jelvény mestere, aki a magyar ötvösművészet igazi remekét alkotta meg. Az olasz uralkodónak adományozott jelvény két részre oszlik: a csillagra és a láncra. A csillag közepén Mátyás király plasztikus reliefje látható. Ennek eredetije egy olasz művésztől származó XV. századbeli művészi érem, amelyet annakidején a római múzeum bocsátott a tervezőnek rendelkezésére. Az érem hátoldalának felirata: — *Pro scientia* — *litteris-et artibus*. A tölgyfakoszorús Mátyás fej körül a régi érem domborított felírása olvasható: Mathias Rex Hungarie. Maga a csillag kék zománc ornamentikával összedolgozott kereszt, nyolc irányban sugárzó dicsfénnyel, a lánc pedig figurális kompozició, tűzzománccal díszítve, középen a Mátyás-relieffel, fehér zománc alapon a felírással. A kompozíciót gyümölcskosár zárja le, afölött zománcozott Corvin-címer látható. A csillag és a lánc 325 gram színaranyból készült, a dicsfény sugarai fehér aranyból valók. Az egész mű magán viseli annak a renaissance-nak szellemét, amelyet a Corvin-rend tudományos, irodalmi és művészeti téren tovább akar fejleszteni.

Az olasz uralkodó a legnagyobb örömmel fogadta a Corvin-rend jelvényét

Róma, július 30.

III. Viktor Emánuel király és császár a Magyar Corvin-rend jelvényének átadásakor abban a teremben fogadta Villani Frigyes báró kvirináli magyar követet, amely a magyar kormányzói párnak a lakosztálya volt római látogatása idején. A magyar követ átnyujtotta az uralkodónak a rend jelvényét, az alapítóokmányt és Magyarország kormányzójának hozzá intézett levelét, valamint Hóman Bálint üzenetét. Egyúttal kifejezésre juttatta a magyar kormány szerencsekívánatait is ebből az alkalomból.

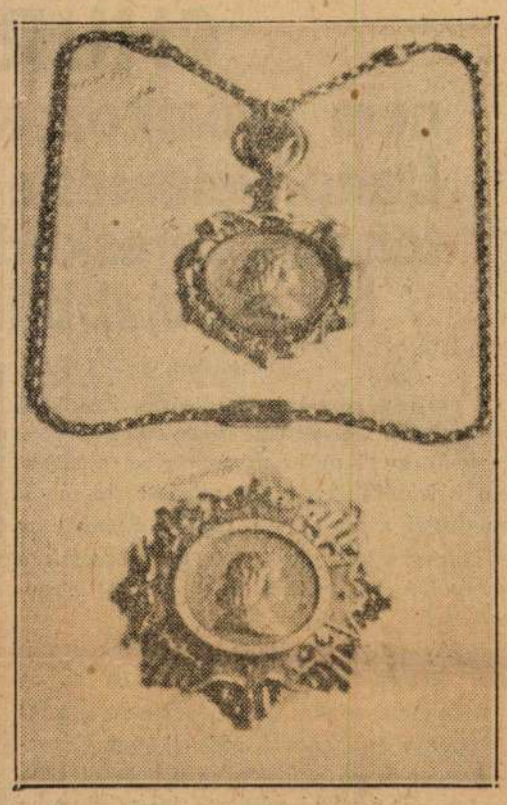

III. Viktor Emánuel király és császár a legnagyobb örömmel fogadta a jelvényeket és nagy figyelemmel szemlélte meg. Kérte Villani Frigyes bárót, hogy tolmácsolja a kormányzó úrnak legmélyebb háláját és adja át neki legszivélyesebb üdvözletét.

Az olasz lapok vezető helyen foglalkoznak a Magyar Corvin-rend jelvényének átadásával. Részletesen ismertetik a rend mivoltát, adományozásának jelentőségét és ismertetik művészi jelvényeit.

Horthy Miklós kormányzó a következő táviratot intézte III. Viktor Emánuel királyhoz és császárhoz:

— Felséged dicsőséges uralkodásának 40. évfordulója alkalmat nyujt nekem arra, hogy tolmácsoljam Felségednek legmelegebb jókívánságaimat, amelyekhez az egész magyar nemzet is csatlakozik. Az Ur áldását kérem Felséged személyére és népeire.

Horthy Miklós.

III. Viktor Emánuel király és császár a következő táviratban válaszolt:

— Villani Frigyes báró ma átadta nekem a Magyar Corvin-rend aranyláncát és jelvényeit, amelyeket Főméltóságod nekem adományozni szíves volt. Amikor kifejezésre juttatom ezért mélységes hálámat, köszönetet akarok mondani különös módon a magyar nemzetnek és Főméltóságodnak a kedves és jóleső jókívánságokért.

Vittorio Emanuele.

ÚJMA

Angol repülőgépek bombákat dobtak egy német tábori kórházra

Berlin, július 30.

Angol repülőgépek hétfőn reggel Északnyugatnémetországban támadást intéztek egy tábori kórház ellen. *Szerencsére a bombák mind eltévesztették céljukat.* Csupán repeszdarabok rongálták meg a kórház épületének egyes részeit.

DÍJTALANUL
most jelentek meg!
Legújabb ipari és technikai szakkönyvek jegyzéke, 1940.
A legújabb kereskedelmi könyvek jegyzéke, 1940.
E jegyzékekben felsorolt könyvek az ipari, technikai és kereskedelmi szakirodalom újabb és fontosabb művei.
Átképzősöknek nélkülözhetetlen útbaigazító!
Megrendelhető:
PFEIFER FERDINÁND,
nemzeti könyvkereskedés k. f. t.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 5.
Telefon: 18-57-30, 18-74-00.

CHURCHILL

nem nyilatkozott az alsóházban, Dalton jelentette be a semlegesek tengeri kereskedelme ellen meghozott ujabb intézkedéseket

London, július 30.

A spanyolországi kőolajszállításokkal kapcsolatos kérdésekre válaszolva *Dalton* háborús gazdasági miniszter az alsóházban kijelentette, hogy minisztériumának képviselői a mult hét végén Spanyolországba utaztak, hogy *tanácskozzanak a spanyol hatóságokkal és az angol nagykövettel a kőolajkérdés tárgyában.*

— A kőolaj és a kőolajtermékek szállítása Amerikából Spanyolországba ez év első felében sokkal jelentősebb volt, mint az elmult év hasonló időszakában. Franciaország összeomlása után a helyzet több ponton homályossá vált és minisztériumom tisztviselőit azért küldtem a hét végén Spanyolországba, hogy tanácskozzanak a spanyol hatóságokkal és a madridi angol nagykövettel. Az angol kormányt az az óhaj hatja át, hogy Spanyolország részére lehetséges legyen a belső fogyasztáshoz szükséges elegendő kőolajmennyiség beszerzése.

— Nincsenek birtokomban a kenőolajoknak Németországba való kiszállítására vonatkozó bizonyítékok, azonban a Spanyolországban levő raktárak oly hatalmasak a belső fogyasztáshoz viszonyítva, hogy *újabb bevitelre nem adtunk ki egy „navicert-et" sem.*

— Azáltal, hogy Németország megszállta a nyugateurópai partokat, *a gazdasági háború feltételei sokban megváltoztak.* Sokkal kevesebb hajó folytatja most a törvényes semleges kereskedelmet Európa és Amerika között. Most nemcsak a Földközi-tenger és az Északi-tenger felé menő hajókat kell ellenőriznünk, hanem az Atlanti-óceánt átszelő valamennyi hajót.

— Az angol kormány elhatározta, hogy a „navicert" rendszerét alkalmazza mindazokra a tengeren szállított árúkra, amelyeket európai kikötőkbe, továbbá bizonyos atlanti-óceáni szigetekre és bizonyos észak-afrikai semleges kikötőkbe irányítanak. Semleges kikötőből az említett kikötők felé elinduló hajóknak „navicert"-tel kell rendelkezniök, amely a legutóbbi kikötőben felvett szállítmányokat fedezi. A nem könyvelt szállítmányokat az angol járőrök lefoglalják.

Miután felsorolta a navicortre vonatkozó legújabb intézkedéseket, Dalton így folytatta: Hasonló szabályok alkalmazandók az európai kikötőkből bizonyos atlanti-óceáni szigetekről és bizonyos semleges kikötőkből elinduló kereskedelmi hajókra.

Egyidejűleg erélyesen sujtják azokat, akik az ellenőrzés alól ki akarják vonni magukat és megkísérlik, hogy ellenségtől jövő, vagy ellenségnek szánt árukat szállítsanak. Barátaink felbuzdulnak, ellenfeleink megdöbbennek majd a most bejelentett intézkedések miatt.

A kormány elhatározta, hogy az egész központi Franciaországot, valamint Algirt, Tuniszt és Francia-Marokkót a dugáruellenőrzés és az ellenséges kivitel szempontjából az ellenség által ellenőrzött területnek tekinti. (Taps.) Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy megkönnyítse a becsületes semleges kereskedelmet.

Ezután a külügyi kérdéseket az alsóház zárt ülésen vitatta meg. Mielőtt az alsóház erre az elhatározásra jutott, élénk vita fejlődött ki, végül felhívták a speaker figyelmét a közönség jelenlétére, ami gyakorlatilag a zárt ülés elrendelésének kérését jelenti és 200 szavazattal 109 ellenében elrendelték a közönség kizárását. Churchill előzőleg inditványt terjesztett be a titkos ülésre vonatkozóan, majd hozzátette: A kormány nem akarja befolyásolni az alsóházat a titkos, vagy a nyilvános ülés kérdésében. A miniszterek nem vesznek részt az ebben a kérdésben megindult vitában és az alsóház teljesen szabadon dönthet. A miniszterelnök bejelentette, hogy *Butler külügyi államtitkár nyilatkozatot tesz a külpolitikáról.*

A Reuter-iroda parlamenti tudósítója azt írja, hogy a Dalton keddi alsóházi nyilatkozatát megelőző viták alatt szoros érintkezést tartottak fenn az Egyesült Államokkal. Az új rendelkezésnek egyik legfőbb hatása az lesz, hogy a semleges államok belföldi használatra kéthavi élelmiszerszükségletet tarthatnak. A Dalton nyilatkozatában említett atlanti-óceáni szigetek a következők: Azóri-szigetek, Zöld-fok és Kanári-szigetek, az északafrikai semleges kikötők pedig Spanyol-Marokkó és Tanger kikötője.

Szabadtéri előadásokat rendeznek Óbudán Középeurópa legnagyobb római amphitheatrumában

Az Árpád gimnázium modern épületének árnyékában meghúzódik a durva római mészkőfalon egy régi emléktábla. Nehézkes latin írás, katona-kezek vésték kőbe tizennyolc évszázaddal ezelőtt.

— A hű és kegyes II. segítő légió emelte ezt a táblát Antonius Pius császár tiszteletére, konzulságának negyedik évében.

Igy hangzik a fordítás. A kétméteres kőfal körül pedig döng a föld. Munkások százai fejtik csákánnyal, ásóval a szikkadt földet, hogy azután targoncákra, teherautókra tegyék és elszállítsák. És minél mélyebbre vájják a Nagyszombat-utcai telek titokzatos üregét, annál nagyobb méretben terpeszkedik el a nézők szeme előtt a római amphitheatrum fallabirintusa.

Antonius Pius uralkodása alatt az Aquincumban táborozó légiók elhatározták, hogy a római municipium fővárosában amphitheatrumot építenek, hatalmasat és szépet, amilyen nincs még egy a római impérium dunai tartományaiban. *Néhány évi építkezés után el is készül az aréna.* Az aquincumi légió parancsnoka gazdag veteránoknak adja bérbe a játékrendezés jogát. Ezeknek a kimustrált öreg katonáknak a kötelessége aztán, hogy az egzotikus tájak fenevadjaival, tigrisekkel és oroszlánokkal mulattassák a békében élő római legionáriusokat.

Az idő kedvezett a játékoknak. A barbárok még nem jelentek meg a római birodalom határain, hogy zsarátnokot vessenek a római nép és kultura minden büszkeségére, Marcus Aurelius légiói még nem ütköztek meg a germán szarmatákkal, a Duna-Tisza közének „szomorú és barbár síkságán". Az aquincumi légió jelvénye, a szárnyas ló, valamint a Victoria, a győzelem istennőjének diadalmasan lebegő képmása érintetlenül és vereségtől csorbítatlanul áll a római katonaság táborainak központjában. De ez az áldásos békekorszak mindössze pár évtized. A század végén már megjelennek a szarmaták és felperzselik a filozófus császár keleti tartományait. *Aquincum is áldozatul esett a pusztulásnak, de az amphitheatrum kőfalai mentesek maradtak a tüzvésztől.* A barbár vihar után ismét megindul a játék, a színről azonban, éppúgy, mint Rómában, már hiányoznak az afrikai és az ázsiai vadak. Mindössze néhány bölénynek és bikának vére folyik a játékszín vércsatornáiba. Végezetül elcsendesül ez is. Kihal a vadállatok orditozása, a szüntelenül vérezve hátráló római légiók pedig odaadják prédának Pannonia kies dombjait.

Ezer és jó néhány száz esztendő után került napvilágra ismét az amphitheatrum.

— 1936-ban kezdték lebontani az aréna felett épült kicsi óbudai házakat, amelyeknek pincéi lenyúltak egészen a színház alapjáig, — mondja *Nagy* Tibor dr., az ásatások megbízott vezetője. — Azóta serényen folyik a munka. *Az idén mintegy hét-nyolcezer köbméter földet szállítottak el. Reméljük, hogy a még megmaradt harmincötezer köbméter földet is hamarosan el tudjuk távolítani.*

Egyes helyeken már egészen a játékszín alapjáig leástak, a nyugati részen már látom négy méter mélységben a százhúsz méter átmérőjű épület játékszinének vércsatornáját is, ahová a diadalmas mérkőzések vesztes ember- és állatáldozatainak vére folyt. Pusztán állanak több helyen a két méter magas védőfalak is, amelyek a páholyok előkelő vendégseregét oltalmazták egy-egy garázda vadállat ellen.

— Az eddig kiásott terület még csak kis része a tulajdonképpeni arénának, — mutat az idő által csonkává vált falakra *Nagy Tibor dr. — A játékszínnek mindössze csak egynegyed részét szabadították ki eddig.* Az erősen megrongált páholyokon is lesz sok alakítani való, úgyhogy *a lemállott mészkőből többhelyütt méteres új falakat kell emelni a régi földszint felett is, hogy az amphiteatrumot teljesen a régi nagyságába építsük meg.*

Megtekintjük az egyik páholy alatt kivájt cellát is, ami a vadállatok ketrece volt. Mindössze egy ilyen ketrecet sikerült eddig feltárni. Valószínüleg a föld alatt van még a gladiátor-kaszárnya is.

Az ásatások alatt egy középkori palotáról lehámlott faragott köveket is találtak. A régészek véleménye szerint lehetséges, hogy egy Árpádházi királynénk építtetett itt palotát, a török hódoltság azonban ezt az épületet is elsodorta. A törökök után különben akasztó dombnak használták ezt a helyet. A XVIII. században már végleg feledésbe ment Középeurópának ez a legnagyobb amphitheatruma; az óbudai polgárok pincéiről ugyan senki sem sejtette, hogy azok évezredes történetet takarnak. 1821-ben fedezték föl ismét a nagy római színházat, de több mint száz éven keresztül csak ritkán világította meg kíváncsi kutató fáklyája a nedvességtől verejtékező pincefalakat.

A fővárosnak messzemenő tervei vannak a hatalmas szabadtéri színpaddal. *Néhány év alatt régi formájában restaurálttatja az arénát és a kellő tehnikai berendezés fölszerelésével szabadtéri előadásokra alkalmassá teszi az amphitheatrumot.* Igy hát nemsokára újra felhangzik a taps, újra feltör a tetszésrivalgás, ami sokszáz évvel ezelőtt elhallgatott ezen a tájon.

Gergelyffy Sándor

— **A természetes „Ferenc József" keserüvíz** régóta kitünően bevált háziszer megrögzött székrekedésnél és annak mindenféle káros következményeinél; biztos, enyhe és gyorsan ható hashajtó, mely számos betegségnél az emésztést javítja és az étvágyat fokozza. Kérdezze meg orvosát!

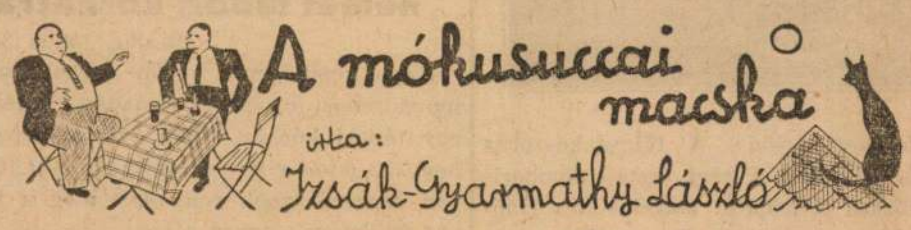

A mókusuccai macska

irta: Izsák-Gyarmathy László

Szélfi Óbudára vitt, ahol fazéknagyságú a Hold és egész éjjel elmélázva meszelj az alacsony házakat. Szélfi, e kövér, tragikus öreg barát nem mellettem jött, hanem riszáló, menyecskés járásával előttem haladt, mintha utat kellene törnie a kémények árnyékával rajzolt és a mókusról elnevezett utca sűrű hangulatában. Egy kocsmába befordult és rikkantott. A sörcsapok mellől cinkos, meghitt vigyorgás volt a válasz egy agyonéjszakázott szemű arcról, aztán kimentünk a hátsó kerthelyiségbe, amely a pajtaudvarra és az égboltra nyílik.

Szélfi vezénylésére vajpuhára főtt disznócsülköt helyeztek elénk, tormával és kovászos uborkával, s mindjárt mellé félméter magasságú poharakban pezsegő enyhepiros kadarfröccsöt. Az éj folyamán kövér atyai barátom különböző hangulatai szerint egyszer üvöltve, máskor ábrándos ellágyulással suttogva, harmadszor felsírva szólalt meg:

— Kadar!! — mintha az életét kérné vissza a hordókból. S a csapok alól ilyenkor frisstöltésű magas poharakat hoztak a feketeruhás pincérek, mint a végzetet. Szélfi a levegőbe emelte kövér mutatóujját:

— Nemde, úgy hangzik ez a jelszó: „kadar", mint egy délkeletafrikai támaszpont, hol élet-halálharcok folynak. E szó különben támaszpontja az én életemnek is, barátom, és nálam is súlyos harcokat jelent. Tanuld meg, öcsém, nem szabad belőle sokat inni, legfeljebb egy-két litert. Csak annyit, hogy az ember meglássa tőle a saját lelkét. Mert ez az értelme az egésznek.

— S miként láthatja meg az ember a lelkét? — kérdeztem.

Szélfi mohón, reszkető kezekkel evett, mintha üldöznék. A csülök csontjáról körülszopta a sonka utolsó, sós szálkáit, azután az égre fordított szemmel ivott le egy féléteres pohár könnyűpiros fröccsöt.

— Válaszolok! — kezdte röviden és most erősen reáfigyeltünk, én és a nagyszemű nyári csillagok. — ...Huszárhadnagy voltam, olyan karcsú, mint a buzogány. Az egyik lengyel vár alatt, egy napon, mikor tizenkét muszkát metszettem, alkonyatot felsétáltam az elhagyott vár fokára. Ott, az egyik szélvédett sarokban, a mohos kövön ülve fátyolruhás, hosszúhajú, reszketeg nádszál leányt láttam meg. Talán a csatában elvesztett ellenséges parancsnok leánya volt, vagy a feldúlt vidéken maradt árván?... Amint megpillantott, lebbenve, mint nemes madár, menekülni próbált. De elfogtam. Borzongott és reszketett a karomban a gyenge husa, bár megbódult, midőn belenézett a fürge, tüzes szemekbe. Vittem magammal, ugrált keblemben a szivem az örömtől s egy vendégfogadó szőlőleveles kertjében telepedtünk meg. Kirántott csirkét hozattam elő és nemes kadart. Daloltam, mint szép bivalyé, olyan hatalmas volt a hangom és elharaptam több liter bort. A szerelem szinte megrepesztette a tüdőmet. De mire abbahagytam dalaimat, már nem tudtam semmit a tündér leányról. Akkor vesztettem el... S elvitte a lelkemet is. Azóta nincs lelkem.

A tragikus kövér barát most sietősen újra bort öntött alá keserves emlékezésére.

— Azután már hiába másztam fel érzelmesen a vár fokára, ott nem volt. Évek teltek el, s amerre jártam az országot, valahány várat leltem, oda mind felkapaszkodtam, minden baglyos zugot felzavartam, sustorgó kukoricaföldeket fürkésztem át, mint a vadászvizsla, párás, hosszú folyóvölgyeket vándoroltam be, mindenütt bőven ittam, s kerestem a fátyolruhás, reszketeg leányt. Evelin volt a neve, s eltünt. Ugy találtam, mint a mesében és úgy vesztettem el. És megöregedtem...

Az udvaron álló gesztenye- és diófák bólintottak. Szélfi ivott.

— A szerelmet már soha, de a lelkemet néha meglátom, ezen az udvaron, ott bolyong a pajtatetőn és Evelint keresi... Ne ijedj meg, öcsém, gyere ide, már láthatod te is. Nézd, a pajta felett milyen mafla kerek képet vág a Hold. S a tányérjában ott mászik elő egy macska, az ezüstös fényben feketén, mint a tinta, látszik a kis füle, minden szál szőre. Ez a Holdban járó macska a lelkem. Két liter után már mindig látom. Nézd, tünődve keresi Evelint, de Evelin a csillagok közé költözött, mert oly szép volt. S az én lelkem, ez a mélabús, kócos macska, a háztetőnél nem tud feljebb jutni. Ezért kellett elvesztenem szerelmemet...

E pillanatban hatalmas asszony jelent meg a kocsmaudvaron, odajött az asztalunkhoz, hangot sem szólt, csak Szélfit a hátára vette és elvitte.

Megdermedten maradtam a holdas udvaron. S ijedtségemre a pincér mondta meg: a félelmetes és szomorú nagy hölgy Evelin asszonyság volt, tehát a régi tündér. De Szélfi úr a sok kadar következtében nem hajlandó elismerni, hogy ő az, s nem is Evelinnek, hanem Linának nevezi.

A pajtatetőn a Hold tányérjából ekkor már eltünt a macska...

mdk

1

Batsányi, Sulász Gyula Petőfi, Arany Ady Vajda Sáros, Berzsenyi, Tóth Árpád József Attila verseit illusztrálták:

Varkonyi Nándor: A Petőfi Trod. M. Zókonyve
Jelenkor 1959. Pécs 5 7 113. l 1959

Batsányi János? önarcképe?

→ Kortárs 1985/3/168

M.D.Y

Balsányi János

író

Kazinczy Ferenccel közösen alapítottak az első magyar folyóiratot 1788-ban, ez a folyóirat a Kassai Magyar Museumban jelent meg.

P. Brestyánszky Ilona: Szárevés az Athenaeum. Műveszet, 1969. március - 6 lap.

Batsányi János iró M.D. .

Árnyképrajz Szentjóbi Szabó Lászlóról /1794/repr.

Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve Bp. 195(

117.1.

Keresztura

J. Batschek P. G. v.

Katonai menők

1776.

Nagyszeben

l.

Archiv d. Ver.

f. sieb. Landerk.

1900. 29. k. 2 f.

417. l

Bacsó hozatott egy kosár süteményt.

BATSÓ JÓZSEF, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.
11.-Batsó József: Első adat 1739
258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Batta György, ötvös

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanárai, tanársegédek, /segédtanárok/, szakoktató: Batta György, Ötvösség zománcozás, 1923-1944. 53.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola /1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Művt.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

MDK

Batta György ötvös-szakoktató 1938-39-től

Iparműv. Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
1936-37, 1940-41. tanévek tört.
1.

MDK

Batta György ötvös-szakoktató, 1938-39.

O.M.Kir.Iparműv. Isk. 1936-37 - 1940-41. tanévei-
nek tört. Iparműv.Isk. Évk. 1880-1941. Bp.1942.

MDK

Iparművészeti Isk. személyzete 1934-35-1935-36.

Batta György ötvös-zománcozó műhely

Iparműv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936.

MDK

Batta György ötvösmüvész

Ipm. Isk. személyzete 1936-37-1940-41. Iparm. Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942. 27-30. l.

MDK

Batta György

Radisics E.: A Népszövetség palotájának magyar terme. Magyar Iparművészet 1936. 193.l.

M.D.K

Bátori Tibor

(építész?) ajánlat Templom építésére

Bukvovszky Károly: A posthidegkuti ref. egyh. tört. jegyzőkönyvek tükrében. Pápa 1943.
ism. L. 36. old.

Batos Imre népművész

Nádudvar népművészete c. kiállítás megnyílt ápr. 2.-án, Nádudvaron, melyen szerepelnek művei, gyékényfonatai.

Juhani Nagy János: Nádudvar népművészete

Hajdúbihari Napló, 1974. ápr. 11.

Bátoriné Gém Eszter, népi kézimunka-iparművész

Megnyílt szept. 21-én a II. országos közlekedési amatőr-népi iparművészeti kiállítás, a Mahart Műv.-i Házában. – Egyéni kézimunkában második díjat kapott Thusz Antalné, zoborvidéki tarsolya és Bátoriné Gém Eszter furtai fehér hímzése.

Volán Hírlap, 1984. szept. 24.

Batos.

A szolnoki Művésztelep kiállításán szerepelt az Ernst-múzeumban.

Esti Budapest, 1912. június 1.

Bátossy B.

épitész

Vasszerszerettan. Rácsos-
tartók, oszlopok stb.
C. könyvé
1941 v. 1942?

Pénztár

Árúnak a méta Kis Pál Tihany

21. Eladtam 60 q. halat @

lej. jan 21.

Fólyoszámla (Szabó Sándor hb.)

Árúnak a méta Kis Pállal Tihany

23. Eladtam 1 havi hitelre 40 q. halat

lej. jan 23.

BATS / Bartsch / MIHÁLY, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.-Józsefvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 1194.-Összeirási szám: 2457.- 47.old.

BATARI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

GEORG BATSCH, textilfestőmester

Az eperjesi céh mesterjegyzéke nem maradt fenn. A levelezés és "Protokol fabriarskeho cechu 1801-64" alapja e jegyzéknek. A 8 eperjesi mester csak elvétve szerepel benne. E mesterek egyike volt:

9.-Georg Batsch, 1774. Biala, 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

M.D.K.

Batsai csizmadiamester

Egy ónmázas csizmadia céhkantán 1833-ból neve zerepel. Pozsony környéki habán telepen készült, valószínüleg északdunántúli helység céhe rendelte. A Népr. Múz. gyüjtése 1966-ban. Ltsz. 66.2 79.71. 295.o. 25.ábra.

Ifj. Kodolányi János: A Néprajzi Múzeum 1966.évi tárgygyüjtése. 277.o.

Néprajzi Értesitő. A Néprajzi Múz. Évkönyve. XLIX. 1967. Akadémiai Kiadó. Bpest. 1967

Milyen magyar javakat adnak vissza Romániában?

A *Magyar Nemzet* írt arról, hogy visszaadják Romániában a lefoglalt magyar javakat. A *CASBI* (az ellenséges javak felügyeleti pénztára), amelyet az 1945. évi 645. sz. alaptörvény létesített, nemcsak a magyar állampolgárok javait vette el, hanem a magyar nemzetiségű román állampolgárok vagyonát is lefoglalta és kezelésbe vette. A törvény alapján a romániai magyarok vagyonátruházó ügyleteit is semmisnek nyilvánították és az ügyletkötés tárgyául szolgáló vagyonokat is lefoglalták. A helyzet ebben a kérdésben a következő:

A román kormány október 16-án a román hivatalos lapban kiadta a 806. számú rendelettörvényt, amely a CASBI alaptörvényt *módosította*. Ennek az új törvénynek első fontos rendelkezése az, hogy csak az 1940 augusztus 30-a és 1944 október 25-e közötti időben kötött és az *ingatlanokra* vonatkozó ügyleteket lehet megsemmisíteni és ez ügyletekben szereplő vagyontárgyakat lehet az érdekelteknek visszaadni.

Az ügylet megsemmisítése a törvény szerint kérhető: ha az Észak-Erdély területén tartózkodó felperes 1940 augusztus 30-a után nemzeti, faji vagy antidemokratikus üldözést szenvedett el olymódon, hogy az ügylet megkötését megelőző vagy azt követő hat hónap alatt ellene szabadságát megvonó intézkedéseket alkalmaztak. Az alaptörvény első szakasza tehát aszerint módosul, hogy az ügylet megsemmisítését csak akkor lehet kérni, ha *a felperes szabadságát korlátozták*. A *b)* pont szerint lehet kérni a megsemmisítést, ha 1940 augusztus 30-a után a felperest nemzetisége, faji hovatartozása vagy demokratikus meggyőződése miatt Észak-Erdélyben betöltött állásából elbocsátották, vagy a neki járó fizetést vagy nyugdíjat megszüntették, állásától felfüggesztették és az ügyletet ebben a helyzetében kötötte *sajátmaga vagy családja létfenntartásának biztosítása céljából*. A *c)* pont szerint kérheti a megsemmisítést, ha az ügylet megkötése folytán az érdekelt legalább *50 százalékos károsodást szenvedett*. A *d)* pont alapján akkor kérhető az ügylet megsemmisítése, ha az érdekelt az ügyletet *menekülése* idején, vagy Észak-Erdély elhagyását megelőző 30 napon belül kötötte és 25 százalékos károsodást szenvedett.

Menekültnek tekintendő az az északerdélyi lakos, aki 1940 augusztus 30-a után erőszakos cselekedetek, vagy súlyos fenyegetések miatt hagyta el azt a területet és menekült még a *kiutasított köztisztviselő*. Az utolsó pontnál tehát az alaptörvény módosítása abban áll, hogy az ügylet megsemmisítését *kiutasítás, deportálás, vagy elmenekülés címén 25 százalékos károsodás igazolása mellett akkor lehet kérni, ha az illető ezt az eltávozást megelőző 30 napon belül, vagy a távollét ideje alatt kötötte.*

A román hivatalos lap október 19-i számában megjelent 826-os rendelettörvény megállapítja, hogy *kik mentesülnek* a CASBI-alaptörvény rendelkezései alól. A törvény 2. szakasza alapján mentesülnek: *a)* a lakás céljára szolgáló városi és falusi beépített ingatlanok tartozékaikkal és jószágaikkal együtt, *b)* bármilyen háztartási, vagy személyi jellegű tárgyak, *c)* városi és falusi házhelyek, *d)* földadó alá vonható területek és erdők, *e)* mezőgazdasági élő és holt leltár, *f)* kis parasztiparok és falusi kisüzemek. A 3. szakasz szerint mentesülnek: *a)* kereskedelmi és ipari vállalatok, *b)* bankokban elhelyezett értékletétek, *c)* nemesfémek, részvények, értékpapírok, devizák.

A törvény 5. szakasza értelmében a mentesítés nem terjed ki azokra, akik idegen katonai, vagy polgári alakulatban résztvettek az Egyesült Nemzetek elleni háborúban, vagy vállalkoztak az Egyesült Nemzetek vagy Románia elleni akcióra, vagy olyan magatartást tanusítottak, amelyek ezeknek az államoknak érdekeivel szemben *ellenségesnek minősíthetők*. Az alaprendelet rendelkezései alól *nem mentesülnek az idegen állampolgárok javai sem*. A javak kezelésbe vétele és a mentesítések ügyében a Szövetséges Ellenőrző Bizottság mellett működő *főkormánybiztos* dönt.

Ezek szerint tehát a CASBI-törvényt nem érvénytelenítették és nem adják vissza az összes lefoglalt magyar javakat, hanem csak a két módosított törvény alapján kérhetik az érdekeltek javaik visszaszolgáltatását.

Hírek Groza magyarországi látogatásáról

Bukarestből érkezett jelentések szerint román politikai körökben lehetségesnek tartják, hogy a választási hadjárat befejezése után *Magyarország és Románia között közvetlen tanácskozások* indulnak meg. Számos *rendezetlen* kérdés van Magyarország és Románia között, de bukaresti politikai körökben mégis olyannak látják a légkört, hogy a magyar és román politikai közvetlen tanácskozásoknak nem lenne semilyen akadálya. Tudvalevő, hogy Romániában november 19-én, vagyis jövő kedden lesznek meg a választások, így természetes, hogy ezeknek a közvetlen tárgyalásoknak az előkészítésére most még nincsen megfelelő idő, sem alkalom.

Egyes beavatott román politikai körök úgy tudják, hogy abban az esetben, *ha a választások után a román politikai életben nagyobb változások nem történnek*, akkor semmi akadálya sem lenne annak, hogy ezeket a függő kérdéseket a magyar kormány a román kormánnyal közvetlen tárgyalások útján rendezze. Román politikai körökben úgy látják, hogy *Groza* Péter személye alkalmas lenne ezeknek a tárgyalásoknak lefolytatására. Román politikai körökben ezt is tudják, hogy Groza Péter nem idegenkedik attól, hogy *Magyarországra látogasson el*. Vajon ez a találkozás egy vadászaton vagy pedig hivatalos külsőségek közepette történne meg, erről természetesen még nem döntöttek, de vannak olyan értesüléseink, hogy ezekről a kérdésekről Bukarestben *is* gondolkoznak.

Angol tisztek budapesti rejtegetéséért királyi elismerést kapott egy londoni nő

A *Daily Telegraph* képes riportot közöl Miss Evelyn *Gore-Symes*-ről, aki a közelmult napokban *királyi elismerést* kapott a háború alatt tanusított bátor magatartásáért. Ezt a bátor magatartást — ez ad a kitüntetésnek különös érdekességet — *Budapesten tanusította*.

Miss Evelyn Gore-Symes 1938-ban Budapestre jött, hogy egy szép nyarat töltsön a magyar fővárosban, amelynek különös természeti adottságairól már oly sokat hallott. Budapesten a bájos angol nő sok ismerőst tett szert. Elhatározta tehát, hogy *néhány évig Budapesten marad és angol nyelvtanítással keresi meg kenyerét*. Csakhamar nagy tanitványi kör alakult ki. Miss Evelyn *Gore-Symes* körül, aki a főkapitányság melletti épületben vett ki négyszobás lakást.

A háború kitörése után az angol nő nem tudott visszatérni hazájába és *Budapesten érte őt Magyarország 1944-es német megszállása is*. Abban az időben Miss Evelyn Gore-Symes már fontos tevékenységet végzett Magyarországon hazájának is. *A németországi fogolytáborokból megszökött angol tisztek patrónusa lett*. Barátai és ismerősei segítségével felruházta, pénzzel látta el és — hamis okmányokkal felszerelten — különböző helyeken elhelyezte az egyre nagyobb számban ideérkező szökött angol tiszteket.

Evelyn *Gore-Symes* kijelentette a *Daily Telegraph* munkatársának:

— *Nem tudtam volna segíteni ezeket az angol honfitársaimon, ha nem segített volna nekem sok magyar is.*

A királyi elismerésben részesült fiatal angol nő jelenleg a *British Council* londoni központjában dolgozik.

A belpolitikai helyzet

A keddi pártközi értekezleten úgy határoztak, hogy a legközelebbi tanácskozásokat *pénteken* folytatják. Péntekig meglehetősen csendes lesz a magyar belpolitikai élet, most *inkább a gazdasági szakértők* tanácskoznak.

Nagy Ferenc miniszterelnök szerdán fogadta Ernest *Feist*-et, a svájci köztársaság budapesti követét, aki bemutatkozó látogatást tett. A követ bemutatta a miniszterelnöknek a svájci kereskedelmi delegáció tagjait, akikkel a miniszterelnök a Svájcot és Magyarországot érdeklő árucsereforgalmi és gazdasági kérdésekről tárgyalt.

Érdekes hír a magyar politikai életben az is, hogy a kisgazdapárt politikai bizottsága foglalkozott *Kovács* László képviselőnek, *a Sulyok-párt titkárának* a pártvezetőséghez intézett kérelmével, amelyben a kisgazdapártba való visszavételét kérte. A politikai bizottság Kovácsot újra felvette a pártba.

A pártközi konferencia kedd esti tárgyalásainak eredményeképpen az egyes szakminisztériumokban megkezdték az iparcikkek árának újabb rendezését, mert a keddi pártértekezlet úgy döntött, hogy az iparcikkek árát huszonöt százalékkal le kell szállítani. Az egyes minisztériumok most azzal foglalkoznak, hogy az árleszállítás kérdésében még a hónap vége előtt kidolgozzák a megfelelő javaslatokat, *hogy december 1-ig az árleszállításokat végre lehessen hajtani.*

Rendőrségi hírek

A XI. kerületi rendőrkapitányság őrizetbe vette, majd a főkapitányságra kísérte át herceg *Hohenlohe* Sándort, aki a Szeher-út 7. számú házban lakott. A nyomozás szerint a 24 éves foglalkozásnélküli fiatalember a felszabadulás óta feketézéssel kereste kenyerét, legutóbb tettenérték, amikor 600 tojást akart eladni 1.50 forintos áron. Kiderült az is, hogy rendőri felügyelet alatt áll, jelentkezési kötelezettségének azonban nem tett eleget. Átadták a gazdasági rendészeti osztálynak.

Szerdára virradóra a Metropol sörözőben Mohamed *Achmed* 25 éves budapesti születésű egyén ittas állapotban detektívnek adta ki magát és igazoltatta a vendégeket. Később félmeztelenre vetkőzött. Az R-csoport előállította a főkapitányságra. Előállították még a Metropolból *Büngösdi* Géza kocsmárost, aki igyekezett a rendőrség intézkedését megakadályozni, közben szidalmazta a rendőrséget. Ugyancsak a Metropolban fogták el éjszaka *Scheftsik* Olga 19 éves többrendbeli lopás miatt körözött nőt. Hajnali 5 órakor *Bodócs* János csapos ki akart tessékelni a Metropolból egy utcai zenészt, *Völgyi* János pincér azonban védelmébe vette. Verekedés támadt, amelybe többen beleavatkoztak. Völgyi a fején megsérült, a Rókus-kórházban részesítették első segélyben.

A Murányi-utcában felismerték *Dobos* Dezső MÁVAG gyárimunkást, aki néhány héttel ezelőtt elsikkasztotta társai fizetését. A 16.660 forintot Dobos elköltötte. Őrizetbe vették.

Bottos Béla 33 éves bélnagykereskedő Romániában akart vásárolni. *Reményi* István utazási iroda tulajdonos összehozta *Szántó* Sándor temesvári lakossal, aki hajlandó volt a Budapesten kifizetett 10.000 forintért Romániában dollárt adni Bottosnak. A bélnagykereskedő el is utazott Romániába, ahol megkapta a 900 dollárt, majd dr *Gerő* Gusztávné nagyváradi lakóstól 150 dollárt kért kölcsön azzal, hogy Budapesten 250 dollárt ad neki vissza. Visszatérve egyik kávéházban Bottos 400 dollárt akart vásárolni, amikor a gazdasági rendészeti osztály nyomozói tettenérték. Rajta kívül a rendőrség őrizetébe került Reményi István és az éppen Budapesten tartózkodó dr Gerő Gusztávné is.

Kedden éjszaka a Tánepalotában *Bátori Schrott* György 22 éves állítólagos zongoratanár és festőművész ittas állapotban rendőrőrnagynak adta ki magát, botrányt okozott, majd igazoltatta a vendégeket. Az ál-rendőrőrnagyot előállították a főkapitányságra, ahol kijózanodásáig őrizetbe vették.

Bejelentették a főkapitányságon, hogy *Zsida* Ilona 34 éves kereskedő november 11-én elment a Gyömrői-út 53. számú házban lévő lakásáról és azóta nyoma veszett. Nagyösszegű pénz volt nála. A rendőrség megindította a nyomozást az eltünési ügyben.

Az UNRRA központi kereső irodájának megbizottja Budapesten

Az UNRRA intézményei közül jelentőségben nem utolsó helyen áll a *Central Tracing Bureau*, vagyis központi kereső iroda, melynek feladata Németország és Ausztria koncentrációs táboraiban eltünt emberek felkutatása.

Ennek a szervnek egyik megbizottja Mrs *Pomeron*, most érkezett Bécsből Budapestre, hogy a magyar Vöröskeresztnek támogatást nyujtson az eltünt személyek felkutatásában.

Munkatársunk beszélgetett Mrs Pomeroyval, aki elmondotta, hogy Németországba és Ausztriába a Szövetséges Ellenőrző Bizottság tagjaival együtt érkezett meg az UNRRA központi keresőirodájának személyzete és azóta igen jelentős eredményeket ért el.

— Természetesen nem könnyű — mondotta a kitünő és jóságosarcú Mrs Pomeroy, — a nyomaveszett embereknek a felkutatása. Bár a modern technikának minden eszközével dolgozunk, telefonnal, rádióval, távíróval, mégis különös nehézséget okoz annak a sok-sokezer embernek, — vagy legalábbis holttestének — a megtalálása, akik az egyik táborból a másikba menet veszitették el életüket Németország országútjain. Az a hála azonban, melyet a hozzátartozóktól kapunk, minden fáradtságot megér.

— Különösen érdekes, bár szomorú feladat, azoknak a gyerekeknek hozzátartozóit megtalálni, akik az UNRRA táboraiban tökéletesen elhagyatottan élnek és ahol szülőkkel kapcsolatos egyedüli támpont az, hogy a gyermek emlékszik anyja keresztnevére, vagy arra a kis falura, ahol életének első esztendeit töltötte.

— Budapesti útamnak célja a magyar Vöröskereszttel megismertetni a mi kutatási módszereinket és egységesítsem a munkát. Ezentúl ugyanis a magyar Vöröskereszt összeköttetésben lesz németországi központi kereső táborunkkal és így egy újabb lehetősége lesz minden magyarnak elveszett hozzátartozója megtalálására.

V. Zs.

Városházi hírek

A polgármester utasította az ipari ügyosztályt, hogy minden esetben, amidőn tudomására jut, hogy üzlethelyiségeket a rendelet megszegésével, a hatóságok megkerülésével adnak bérbe, az illetők ellen a rendőri büntetőeljárást azonnal indítsa meg. Már eddig számos ilyen kihágási eljárás van folyamatban.

Újabb romházak hatósági bontását rendelte el a polgármester. A Bástya-utca 24, Akadémia-utca 5, Arany János-utca 6—8, Tükör-utca 2, Szent János-tér 4, Rózsa Ferenc-utca 75, 77 és 85 számú romházak kerülnek lebontásra.

Munkások ajándéka a köztársasági elnöknek

Az istvántelki főmühely munkásainak küldöttsége szerdán délben bronzból készült szobrot adott át *Tildy* Zoltán köztársasági elnöknek. A művészi szobrot az istvántelki főmühely munkásainak megbízásából *Turóny Kovács* Imre munkás készítette. A küldöttség élén *Farkas* István vasöntőmunkás köszöntötte a köztársasági elnököt, majd *Patay* János MÁV-intéző méltatta a munkásság újjáépítő érdemeit. Tildy Zoltán elnök meghatott szavakkal mondott köszönetet a munkások szeretetének megnyilvánulásáért.

Svájci ujság budapesti helyzetképe

A *Berner Tagblatt* egészoldalas cikket közöl Budapestről. Megállapítja, hogy *a polgárság és a munkásság újjáépítő akarata csodálatos munkát végzett*. Azután fölveti a kérdést: vajjon az elszegényedett, 1.2 milliárdos jóvátételi teher alatt nyögő ország *fel tudja-e majd újból építeni régi fényében a fővárost?* 1945 nyarának látszatkonjunktúrája reményt keltett, de *a stabilizáció megmutatta az ország szegénységének kijózanító képét*. Az új pénz egyébként kiállta a próbát és az aratás is biztosítja az ellátási szükségleteket. *Az ipari termelés lassú fejlődésben van. A dolgozó népesség életszínvonala azonban még alacsony.*

Jegyek mindenkor — mindenhova
jegyirodától
Teréz-körút 50. Telefon 120-620
Díjmentesen házhoz küldjük

Villamosság!
Csikós Ferenc
motorok, motorvédő kapcsolók, acélpáncélcsövek, szerelési anyagok, nagy keresztmetszetű huzalok is — raktárról.
Iroda: V., Akadémia-utca egy. Telefon: 120-555.

Sütéshez-főzéshez
HASZNÁLJA A VALÓDI
APOLLO
FŐZŐTOJÁSPÓTLÓT
Ügyeljen az APOLLÓ névre!

BUNDÁK
SZEMÉRE SZÜCSNÉL OLCSÓN ERZSÉBET-KÖRÚT 26 Második emeleten

Elektromos kézifúrógépek, elektromotorok
villamoskályhák, hősugárzók, porszívók, szerelési anyagok
RADIOK. RADIOCSÖVEK
dr KOVÁCS ÉS TÁRSA KFT-nál
BUDAPEST, V., ARANY JÁNOS-UTCA 9. SZÁM
Telefon: 123—950, 121—992

ÓRÁT-ÉKSZERT
NEUFELD-től
ARANY, BRILIÁNS, EZÜST VÉTELE-ELADÁSA
ÓRAJAVÍTÁS
VII., RÁKÓCZI-ÚT 8-a

AZ ÉV LEGVIDÁMABB DÉLELŐTTJE A
Szabad száj
MÁSODIK MATINÉJA
Eva Stone
a bukaresti Savoy-színház primadonnájának fellépésével bővül.
november 17-én, vasárnap délelőtt ½11 órakor a
FŐVÁROSI OPERETTSZÍNHÁZBAN
„Ami a Szabad száj-ból kimaradt"
Fellépnek a legkiválóbb művészek és a Szabad száj karikaturistái
Jegyek kizárólag a Fővárosi Operettszínház pénztáránál
(Szóbel—Új Studió rendezés.)

az új fájdalommentes
Deolax hashajtó
Csak gyógyszertárakban kapható!

BUNDÁK NAGY VÁLASZTÉKBAN ROSENFELD szücsnél IV. Váci-utca 22, félemelet.

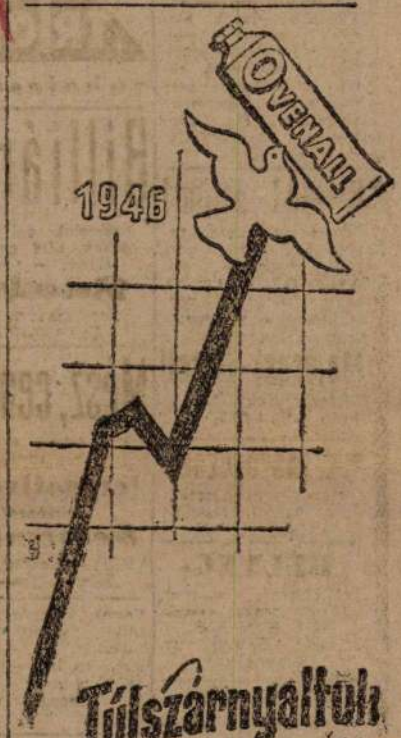

Vádbeszéd a kunmadarasi pogrom ügyében

A kunmadarasi pogrom főtárgyalásának szerdai napján dr *Borbély* János népfőügyészhelyettes tartotta meg vádbeszédét. Ennek a nagyarányú bűnpernek — mondotta — tulajdonképpeni vádlottjai *Antal* István és *Hóman* Bálint, akik évtizedeken keresztül szították az antiszemitizmus tüzét. Különkülön foglalkozott minden vádlott szerepével, kiemelte Nagy János tanító uszító tevékenységét, majd rámutatott arra, hogy a három rendőr is súlyos mulasztást követett el, amikor nem védelmezték meg Kutit a tömeg támadása ellen.

A vádhatóság képviselője a halálbüntetések helybenhagyását és a többi ítélet súlyosbítását indítványozta.

Előadás az atombomba csodáiról

Dr *Szalay Sándor* debreceni egyetemi tanár előadást tartott *szerdán este* a világítástechnikai állomás előadó termében «Az atomenergiakutatás újabb eredményei» címmel. Foglalkozott az Amerikában előállított atombombával összefüggő problémákkal. Beszámolt a kísérletekről, elmondotta, hogy az atombomba robbanásánál *olyan magas hőmérséklet* fejlődik, amilyen csak csillagok belsejében található. A Hiroshimára ledobott atombomba robbanóhatása *20—30.000 tonna* eddig ismert leghatásosabb kémiai szer robbanóhatásával volt egyenlő. Az első kísérletek óta *igen nagy lépéssel jutottak előbbre* a kutatók az atomenergia kihasználása terén. Hampfordban, a Columbia folyó mellett hatalmas arányú telepet létesítettek, ahol naponta *kilogrammos tételekben állítják elő a plutoniumot*. Az ekőzben fejlődő hatalmas rádióaktív energiák nem előnyt, hanem súlyos terhet jelentenek, miután ember nem mehet a kísérleti berendezés közelébe, hanem azt távirányítással kell kezelni és az energiát magát a Columbia folyóba vezetik le. Maga a sugárzás olyan erős, hogy közvetlenül energiaforrásként nem alkalmazható járműveken. Nagyobb városok közelében viszont lehet ilyen telepeket építeni, amelyek az idők végtelenségéig tudják termelni az energiát.

Népbírósági hírek

Nagypál György kőművessegédet, aki 1944 decemberében Csepelen határvadász egyenruhában valósággal rettegésben tartotta Csepel lakosságát, pénzt, élelmiszert, italt zsarolt ki többektől, a népbíróság 2 évi börtönbüntetésre ítélte.

3 évi börtönbüntetésre ítélte a népbíróság *Kovács* Vendel volt HÉV-állomásfelvigyázót, aki Borszörcsög községben 1945 március 15-én fasiszta beszédet tartott és a háború továbbfolytatására buzdította a hallgatóságot.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatóinak bűnperében szerdán hangzottak el a perbeszédek és a vádbeszédek. Az ügyész fenntartotta a vádat, míg a védők részint bűncselekmény, részint bizonyíték hiányában felmentést kértek. Felszólaltak az utolsó szó jogán a vádlottak is, majd az elnök közölte, hogy *hétfőn délelőtt* 12 órakor hirdeti ki a népbíróság ítéletét.

Miért és mennyit emelkedett a burgonya ára?

Egyes lapokban közlemények jelentek meg a burgonya árának emeléséről és a közönséget ezzel kapcsolatban tévesen úgy informálták, mintha árdrágítási kísérletekről lenne szó. A közellátásügyi minisztériumban illetékes helyen megállapítják, hogy nincs szó árdrágításról, hanem amint azt már hivatalosan közölte a minisztérium az előző évek gyakorlatának megfelelően a Gazdasági Főtanács hozzájárulásával minden q burgonya után a termelő 3.50 forint verembontási költség térítést kap, továbbá a vasúti kocsikban való téli csomagolás költségének fedezésére a közellátásügyi miniszter 1.50 forint felszámítását engedélyezte. Ezekre a költségtényezőkre, valamint a felmerülő mintegy 1 forintnyi közteherre és szállalékos költségkülönbözetre való tekintettel az ella burgonya ára 46 forint, a nyári rózsa és gülbaba ára 50 forint lett.

Budán a *Magyar Nemzet* és *Szabad szál* részére előfizetést és hirdetést felvesz Bede-iroda, II., Mártirok-útja 46.

Penicillin lesz a sörben?

Mindezidáig a penicillint főleg csak bizonyos fertőzések és gyulladások gyógyszeréül használták. Most azonban éppen Magyarországon hónapok óta olyan kísérletek folynak, amelyeknek az az irányuk, hogy a penicillint más formában és preventív célzattal állíthassák elő és elláthassák vele a legszélesebb rétegeket. Ezek a kísérletek az ország legnagyobb sörgyáraiban folynak.

A laboratóriumokban, ahol a szokásos vegyvizsgálatok mellett mérnökök és orvosok irányításával folyik a kutatómunka, egyáltalán nem akarnak beszélni. Azt egyöntetűen leszögezik, hogy egyelőre még *csak kísérletezés van*, olyan eredményekről, amelyeket már a nyilvánosság elé lehet bocsátani, még nem beszélhetnek.

— Ha vannak is már kézzelfogható eredményeink, a befejezéstől még távol állunk és beszélni majd csak akkor lehet, ha matematikai pontossággal leszögezhetjük a kétségbevonhatatlan tényeket. Addig okosabb hallgatni és dolgozni.

— Rendben van, nem érdeklődünk a részletek iránt, de mi a lényeg?

— A lényeg az, hogy a penicillin-gombaféleségeket, amelyeket eddig ki kellett küszöbölni a sörgyártásnál, most hasznosítani akarjuk és a segítségükkel penicillint juttatni a sörbe olyan formában, hogy ne legyen romlandó és természetesen semmiféle mellékízt ne adjon. Ilyenformán remélhető, hogy aki rendszeresen fogyaszt sört, az bizonyos betegségek ellen védett lehet, mert a penicillin megakadályozza a streptococcusok és a staphylococcusok szaporodását. Tudni kell azt is — folytatja az orvos —, hogy a szervezet ilyen körülmények között sem immunizálódik a penicillinnel szemben, tehát ha egyszer mégis szükség volna akut beavatkozásra komolyabb mennyiséggel, az változatlanul hatásos maradna.

Miután ennél többet nem hajlandók elárulni, a laboratóriumban folyó egyéb kísérletek iránt érdeklődünk. A sör különböző vitaminjainak élettani hatását vizsgálják a legkülönbözőbb eszközökkel és erről már sokkal szívesebben beszélnek, mert — mint mondják — ezek mind kétségbevonhatatlan bizonyossággal kikísérletezett tények. Amiket elmondanak, annak egy részét magunk is tudjuk, de azért akad néhány meglepetés. Tudjuk például, hogy a sör B1 és B2 vitaminokat tartalmaz, amelyeknek elsősorban az idegek táplálásánál van szerepük, megakadályozzák a bőrfertőzéseket és a szemlencse hályogképződését, de megtudtuk azt is, hogy kitűnő értágító hatásukkal különösen hatékonyak a gyomorfal és a szívizom megbetegedései ellen. Ezenkívül az izomzat szénhidrátjait lekötvé, jelentősen csökkentik a fáradékonyságot is. A legmeglepőbbet azonban a sörben található H-vitaminról hallottuk, amely legkomolyabb ellensége az annyira gyakori és veszedelmes szívkoszorúér szűkületnek.

— A H-vitamin legnagyobbrészt a *sörélesztőben* található, még pedig olyan formában, hogy a szervezet fel is tudja használni, sőt segítségével lekötí az egyéb táplálékokban levő, egyébként fel nem használt foszfort is. Ugyanez a helyzet a sör szénhidrátjaival is, amelyek nem a saját mennyiségükkel jelentenek olyan komoly hasznot a szervezetnek, hanem azzal a hatásukkal, hogy az egyéb táplálékok szénhidrátjait, amelyeket a háborús ártalmak következtében még mindig rendkívül alacsony hatásfokkal dolgozó szervezet felhasználatlanul távolítana el, lekötik és hasznosítják. A sör tehát azért táplál, mert a szervezetet észszerű gazdálkodásra, takarékoskodásra kényszeríti. Az olyan szervezet, amelyiknek például foszfort tisztán hiába adagolnánk, a sörélesztő H-vitaminját feldolgozza és segítségével megtartja az egyéb ételek értékes tápanyagait is és lekötí a csontok foszforját.

— Ezek szerint télen is ugyanannyi sört kellene innunk, mint nyáron, pedig úgy tudjuk, télen mindig csökken a fogyasztás.

— Csak nálunk. A nyugati államokban jelentősen emelkedik, ami természetes is, mert nyáron a friss zöldségek és gyümölcsök erősen feljavítják a vitaminellátást, télen viszont a sör úgyszólván az egyetlen komoly vitaminlehetőség. Nyugaton már tudják, reméthetőleg lassanként majd csak megtanulják nálunk is.

Eredmény: ha minden jól megy, *penicillin lesz a sörben*, vitaminok és értékes cukrok viszont máris vannak benne, tehát mindenesetre jó, ha rendszeresen isszuk — de csak módjával, akármennyire ízlik. Mert a jóból, sőt a legjobból is megárt — a sok...

Lőrincz Mária

Népjólét Abonyban

A következő levelet kaptuk:

Igen tisztelt Főszerkesztő Úr!

A *Magyar Nemzet* nov. 10-i számában «Népjólét Abaujban» című cikkel kapcsolatban a kultuszminisztérium illetékes ügyosztálya annak megállapítását kéri, hogy a minisztérium a kallódó műkincsek megmentésével kapcsolatban már előterjesztést tett a Gardasági Főtanácsnak, hogy a szétszóródott műkincsek összegyűjtését végző *Domanovszky* Endre professzor az UNRRA-autókból kapjon havi 6000 kilométernyi út lebonyolítására, mivel a kultuszminisztérium tárcájának dologi kiadásaiból erre fedezet nem jut. Ugyanakkor tárgyalás van folyamatban a pénzügyminiszterrel abban az irányban, hogy amerikai kölcsönből néhány autót a kultuszminisztérium is kapjon s ezeknek az autóknak a felhasználásával is igyekezzék e fontos feladatoknak megfelelni. Teljes tisztelettel:

Csuka Zoltán
a VKM sajtószolgálatának vezetője.

Vasadi Kovács államtitkár pénzügyi politikánkról

A miskolci kereskedelmi testület az adóztatás kérdésének megvilágítására ankétot rendezett s ennek első előadását dr *Vasadi Kovács* Ferenc pénzügyminiszteri államtitkár tartotta meg. Az egyes termelési ágakban kialakított árszinteket ismertette, majd arról beszélt, hogy inflációs pszichózis mutatkozik a társadalomban, aminek részben az az oka, hogy felesleges vásárlóerő van a piacon. Ezért a kormány bizonyos bitelmegszorításokat határozott el. Végül statisztikai adatokat ismertetett a dohánytermelésről, a cukor- és sófogyasztásról.

Csak kis mennyiségben gyártható mesterséges penicillin

A szintetikus penicillin gyártásáról közöl tájékoztatót az Egyesült Államok budapesti követségének *Radio Bulletin*-ja, amelyből megtudjuk, hogy a *szintetikus penicillin gyártásának kísérletei túljutottak a befejező fázisukon*. A jelenlegi szintetikus eljárásnak csupán az a hibája, hogy az anyagot csak igen kis mennyiségben állítja elő és *túlságosan lassú ahhoz, hogy versenyezhessen a természetes penicillin gyártásával.*

Adják vissza az özvegyek nyugdíját

Az alábbi sorokat kaptuk:

A nyugdíjasok B-listázására vonatkozó rendeletek szerint a 45 évnél fiatalabb özvegy csak az esetben kap nyugdíjat, ha igazolja, hogy *teljesen munkaképtelen*. Ez antiszociális! Régebben az állásban lévő munkavállaló feleségének nem volt olyan nagy szüksége keresetre, mint ma. A nehéz megélhetési viszonyok a férjes asszonyokat is nagyobb mértékben kényszerítik munkavállalásra. Ha aztán a férj meghal, az özvegynek a hátramaradt gyereket is el kell tartania a rendszerint igen alacsony keresetből, mert hisz köztudomású, hogy a női munkaerőt igen kis fizetéssel díjazzák. Emellett tehát feltétlenül szüksége van arra, hogy a férje után valami kis nyugdíjban is részesüljön. Azok az asszonyok pedig, akik nincsenek állásban, miből tartsák el sajátmagukat és gyermekeiket, ha özvegyi nyugdíjat nem kapnak?

Egy özvegyasszony

Ingyen penicillin a nemibeteg gyerekeknek

A 14 éven aluli nemibeteg gyermekek részére szükséges *penicillint* a népjóléti miniszter az egész ország területére biztosította. Minden állami és közkórház köteles nemibeteg gyermekeket felvenni és részükre *ingyenes penicillint az Országos Közegészségügyi Intézettől beszerezni*. Budapesten az egyik közkórház gyermekgyógyászati osztályát jelölik ki erre a célra a polgármester.

Kis- és apróhirdetések

DÍJSZABÁS

Apróhirdetések szavanként hétnap 0.60, vasárnap 0.70. Az első és minden vastagon szedett szó két szónak számít. **Állást keresők** a felét fizetik. Keretes apróhirdetés hétnap 0.80, vasárnap 0.90. Az első szó két szónak számít. **Kiárusítás** mm-soronként hétnap 0.80, vasárnap 1.20.

ADÁS, VÉTEL

VESZEK, eladok, cserélek mindenféle régiséget, festményt (sérültet is), szőnyeget, bútort, díszkardot, porcellánt stb. Silberman műbecsüs., IV., Kapucsony-u. 1. Egyetemtér sarok.

Nívion! Jöjjön! Legmagasabb áron veszek szőnyeget, porcellánt, írógépet, régiséget, férfi- és női ruhákat, fehérneműt, perzsakabátot, fényképezőgépet, festményeket. **Majorosi-Gerstl** Eszterházy-utca 17. Tel.: 135—077.

PERZSASZŐNYEGET magas áron veszek. Wesselényi-u. huszonkilenc, t. 5.

BÉLYEG- gyűjteményt, magyar, külföldi sorokat **veszek.** WERNER, Somogyi Béla-út tíz. (Kupu alatt.)

Fregoli felszer. 50.— Gyermekágy 80.— RÉVAI Terézkörút huszonkettő

GYERMEKKOCSI, gyermekágy, összecsukós ágy Prohaszka-gyárból VI., Zichy Jenő u. 48. Javítások.

Ponyva-zsák vétel, eladás Unger Király-u. 14 és Rákóczi-út 42.

Sellakot, enyvet fanyagot veszek. Vörösmarty-u. 6. Pincében. Délelőtt 10—12.

Bakelit lemez minden vastagságban. Exportra is. BELGRÁDER József-krt 34. Telefon.

TRIOS ruhafesték

Billiárd asztalok golyók, dákók, zöld posztó, eladás — vétel **Rosenfeld** Népszínház-u. 31. Tel. 139—274.

Mész, cement Eternit-csövek és egyéb építési anyagok **létraállvány** kölcsönzés **Reformnál** VIII., Őrömváltó-u. 3. Telefon: 136—868

Veszek szőnyeget, írógépet, varrógépet, ruhaneműt, férfiruhát stb., esetleg folyószámlára. Vas-utca 1. szám alatt, I. tizennégy. Tiztói vényig.

Eladók: sérült bútorok, Wertheim-kassza, 6 lóerős motor, marcsok, varrógép. II. Mártirok-útja egy, fszint 36.

Vill. boyler? gázbóla árom. SZENDE JÓZSEF-cég, IV., Magyar-utca 8.

Briliánst nagy követ, külföldi megbízóm részére, veszünk. AUSIM, Irányi-u. huszonöt.

ÍRÓGÉP, írószerrel eladó. Somogyi Béla-út 81. Csepel. II. 9.

Réteges papír- **ZSÁK** SÓSZ papírzsákgyár, IV. Fővám-tér négy. Tel.: 188-687.

Vásárolok RÁDIÓT, vill. lemezjátszót, vill. tűzhelyet, boylert, vill. bútoszekrényt legmagasabb árban. **KADELBURGER** V., Szent István-körút 8. szám.

Üzletberendezéseket VESZEK Rosenfeld Népszínház-utca 31. Tel.: 139-274.

Kvarclámpa? eredeti Hanau. SZENDE JÓZSEF-cég, IV., Magyar-utca 8.

Számológépet írógépet, perzsaszőnyeget, kókuszszőnyeget veszek. ENGEL, Teréz-körút öt. Telefon: 422—914.

ANTIK és különleges ÓRÁK eladók, D. u. 6 óra után Nagyszőlősi Szabó-utca 35. II. 18.

Hűtőszekrény? 6 havi garancia. SZENDE JÓZSEF-cég, IV., Magyar-utca 8.

NERZ- vagy PERZSABUNDÁT pehelypaplant vennék. Ajánlatokat «Privátból privátnak» jeligére Nemzetközi Hirdetőbe, Andrássy-út kilenc.

Tűzifát és rönkfát vagontételben veszek. Wágner fakereskedő, Budapest, József-körút hetvennyolc.

Lábas pult beépített jégszekrénnyel eladó. Üpest, Bocskay-u. 30.

Személyemlég olcsón eladó. Sziget-u. 38. I. 7. Becsei 8—9, 3—4, d. u. 7—8.

Villany tűzhelyet veszek AUDION VI., Nagymező utca 31. Tel.: 123-123.

Keresek megvételre **fűszerüzlet berendezést** Beszkárt szövetkezet, Baross-utca 134.

Rádió készülékeket, csöveket, Krypton opál izzót **VESZEK Vészi** IV. Irányi-utca 18. Tel.: 387-158.

Üzletberendezéseket VESZEK legmagasabb napi árban vill. tűzhelyet vill. melegvíztárolót minden mennyiségben. **Vészi** IV. Irányi-utca 18. Tel.: 387-158.

VESZEK a legmagasabb napi árban vill. és gázüzemű **hűtőszekrényt Vészi** IV., Irányi-utca 18. Tel.: 387-158.

Hetvenegyes gombilyuk-interlock- **himzőgépet** perzsaszőnyeget privát privättól venne. Vörösmarty-utca 19. fdsz. 2.

Magas szőrbozamú, fajtiszta angóranyúl 80 darab, ketrecekkel eladó, kis tétel is. Franciska Károly, Leányvár, Erzsébet-u. százhuszonkettő. Esztergom megye.

21 kötetes Révay lexikon jutányos áron eladó. II. Török-utca 6. II. udvar, II. 11.

Lábas pult beépített jégszekrénnyel eladó. Üpest, Bocskay-u. 30.

Rekamié, fotelek, bútorok, frakk, szmoking eladók. V. Zápolya-u. 28. III. 1.

HANGSZER

Steinway, Bechstein, Bültner, Förster, Bösendorfer stb. világmárkás zongorák és pianinók legolcsóbban, részletre is. Fenyőné, Erzsébet-krt huszonöt.

Zongorát, pianinót prompt forintért veszek. T.-hívó: 138—237. ZSOLDOS. Található: Palace kávéházban, Rákóczi-út 48.

Zongorahangolást, szakbírálatot, vétel-eladásnál szakszerűen végez Bartos Dezső. Bécsben végzett hangoló. Lauberger és Gloss tanúítványa. Eötvös-u. 23/b Telefon 424—924

Keresztpántos, pánczélszerkezetű rövid, fekete ZONGORA sürgősen eladó. Boros zongorakészítő, Karpfenstein-utca 35.

Zongorát, rádiót és minden hangszert vesz, elad és javít **Sternberg** hangszergyár, Rákóczi-út hatvan. 544

Pianínó, külföldi palisander, olcsón eladó. Zongoraszalon, Hajós-utca 23. I. 2. Operánál.

Amerikai Philips 7+2 lámpás rádió eladó. Cím a kiadóban.

Pianino eladó. Szarka-utca kettő. I. emelet nyolc.

RUHÁZAT

Győrött **perzsabunda** platinaróka-gallérral olcsón eladó. Csáky-utca 16. II. 2.

Férfi, női, fiú gyapjú parasztkabátok eladók. «3000-es tétel» főkiadóba

FÉRFI FEKETE TÉLIKABÁT szezon út. olcsón eladó. Petőfi Sándor-u. kilenc, III. 3.

Perzsabunda, írhabunda, kombinált szoba eladók. Csáky-u. nézv. II. 14.

RUHÁKÉRT szőnyegért stb. LEGTÖBBET fizet RUHÁZLET Somogyi Béla-út 8. Hívásra jövök. Telefon: 227—353.

MAI ÉRTÉKÉT fizetem férfiruháért, szövetért saját üzletem részére. ELADÁS NAGY VÁLASZTÉKBÓL **Andrássy-út 47** Oktogon. Abbazia mellett.

250-300 forintot is fizetek használt **férfiruháért** kevésbé viselt-ért többet is. Szmokingot, szövetet és rálogtárgyakat is veszek. **TOTH** Kp., IV. Curia-u. kettő. Üzlet. (Ferenciek-tere 2. mellett.)

Ruháért szőnyegért legmagasabb árat fizet Piniász. Szövetség-utca három. Tel.: 421—789.

Ismét kaphatók hosszú, meleg **pongyolák Etánál** Podmaniczky-utca 57.

Férfiruhákért, szmokingért, fehérneműért, szőnyegért, zálogtárgyért legtöbbet fizet Grün. Saját üzletem részére. Népszínház-u. húsz. Hívásra jön.

Férfiruhát, szőnyeget, bútort zongorát, ezüst háztartást vesz **Gerstl** István-út 28. Tel.: 421-810.

LAKBERENDEZÉS

Bútor Podon Sándor bútorraktárában, képesített asztalosmesternél. Ebédlők, hálók, kombináltak jó minőségben, nagy választékban. Péterffy Sándor-u. negyvenkettő. Fiz. kedvezm.

Olcsó új és használt BUTOR

kombinált	1650
rekamié	490
háló	1900
új konyha	650

Vétel — eladás Gombos asztalosüzem. Kálvária-u. **26**

PERZSASZŐNYEG vétel, eladás Ungár. Király-u. tizennégy és Rákóczi-út egyvenkettő.

Bútorért, ruháért, háztartásért legtöbbet fizet Steinglser. Teleki-tér 8. Tel.: 135-376.

Bútort, sérültet is, veszek, hívásra házhoz megyek. Mandel lakberendező. Rottenbiller-u. harminchét/c.

SZŐNYEG vétel, eladás, javítás. NEUMANN, VI., Hunyadi tér kettő.

Szenzációs bútorbitel. Ismét megkezdtük árusításunkat. Gyönyörű hálók, kombinált berendezések megtekintése nélkül olcsón. Minden 100 forint után 10 forint havi részlet. István-út 22. Grosz.

Szőnyegért legmagasabb árakat **Schillinger** fizet. Teréz-körút tizenöt. Tel.: 124-785.

Perzsaszőnyegek jutányosan, sürgősen eladók. Rózsa-u. hatvan. II. 3.

Iroda-bútorok raktáron minden mennyiségben olcsó árban. **Hexner kft** Király-u. huszonöt. Tel. 127-073.

Jöjjön hozzánk, megérdemes! Társaság kiválik. Leszállított árak. Egyenkénti olcsó ajánlat. Kombinált szekrény 650, rekamié 450, kényelmes 600, páros klubfotel (bőr) 550, szövet 600. Ebédlő 12 drb-os 1300, úriszoba 4 drb-os 1200, klubgarnitúra (bőr) 1000, szövet 1500, használtak, jókarban. Műbútor hálók, ebédlők, úriszobák, kombinált szobák rendkívül olcsón. Bútorüzlet, Király-utca 112.

PERZSA- szőnyeget legmagasabb áron vesz **URÁNIA** Somogyi Béla út 3/c. Tel.: 226-631. VÉTEL — ELADÁS.

Rekamiés barokk garnitúrát tömör dióból vennék. «Prima minőség 488» jel. kiadóba.

Mindenfajta **szőnyeget** magas áron vesz, hívásra házhoz megy Markovits, Rózsa-utca nyolc, fdsz. 2. T.: 424-942

Sarokrekamiés modern kombinált szoba, barokk úriszoba, nagyméretű flamand és biedermeier szekrény, rádió, étkészlet, ebedás rekamié eladó. IV., Dalmady Győző-utca 3. I. 1.

Hálószoba olcsón eladó. Kombinált szobát, kenyérberendezést privátból vesznek. Vörösmarty-u. tizenhét, fszint három.

Használt **műbútorok, irodabútorok** olcsón kaphatók. Fizetési kedvezmény. Brüll, Klauzál-u. huszonhat.

Legtöbbet fizetek: bútorért, ruháért teljes felosztott háztartásért és hagyatékért **Tidékre is megyek Varga** VIII. Visi Imre-u. **9. I. 6. T.: 222-395**

PERZSASZŐNYEGET VESZEK, ezekály hasonnal ELADOK. Próféta-u klenc. I. 2. (Terézi templomnál.) Telefon: 421-947.

Bútorvevők figyelem! Olcsó hálók, kombinált szobák, kárpitosárúk, szőnyegek. Nagy választék, fizetési kedvezmény «BÚTOR ÉS TEXTIL», Liszt Ferenc-tér öt.

Bútort kárpitosárut hizalommal vegyen részletre is OLÁH tól József-krt 69

Közép- és nagyobbméretű keleti és magyar **perzsaszőnyeget** olcsó áron eladók. Rózsa u. nyolc fszt 2.

Rendkívül szép **biedermeier** garnitúra komód, szekreter, vitrin, hármas szekrény, sürgősen eladók. Kombinált szobát vennék. Angyaleki utca tizenkettő. I. 20.

PERZSA-SZŐNYEGET nagy választékban jutányosan eladok. SAGI, A M ISMET Gr. Zichy Jenő-u. 10.

10 raktárban **100** készítő **1000** iroda lakás **BÚTORA UNIVERSAL** iroda- és lakásberendező kft., Wesselényi-utca 8. Tel.: 227-698. Vétel — eladás.

JÓ BÚTOR OLCSÓN BÁNYAFALVINÁL. Izabella-u. 11—13. Fizetési kedvezmény!

Nincs fényes kirakat! Bútorüzlet az udvarban. Somogyi Béla út 16. Eladás, vétel, csere

Orient bútort sokkal olcsóbban a készítőnél. **KOMB. SZOBA** 9 drb. 1490.— Rekamiék, fotelek, székek, garnitúrák. Kárpitos-üzem. Csengery-u. 12. (Posta mellett.)

SZŐNYEG vétel — eladás Erzsébet-körút ötven. WILHELM. 52

Mindenfajta **SZŐNYEGET** magas árban veszek. Vogel László. Akácfa-u. tizenhárom. Tel. 472-128

Modern szép ebédlőbútor, csillár, olcsón eladó. Felsőerdősor egy, harmadik huszonnyolc.

AUTÓ, MOTOR

Adler Junior Opel Kadett Mercedes 2,3 lit. és **Bianchi** eladó. Record garage iroda. Dandár-u. 28. Telefon: 138—201.

Másfél tonnás A. Ford, 90%-os, 6 drb gumival eladó. Cegléd. Ősz-utca hat. Tel.: 57.

Féltonnás teherautó 90% gumikkal eladó. Király-u. 85. Üveg-üzlet.

(Folytatás a 6. oldalon)

Bátori Sándor

Bútortervező. A Szék- és Kárpitosipari Vállalat kivitelezésében látható egy fotel és asztal fotója.

Ipari Művészet, 1968. 3. sz., 11. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bátori Sándor építész

NÉPSZAVA

71 DEC 21

— *Arra a gráziai kiállításra kell vinni hidroglóbuszt is. És lehetőleg sok építőipari szervezetet. Saját csarnokban kiállítani.*

A fiatalember szerényen és csendesen jegyezget az igazgatói szoba tárgyalóasztalánál, aztán elbúcsúzik és ketten maradunk *Gulyás Györggyel*, a Fémmunkás vezérigazgatójával.

A fiatalemberről kérdezem, aki nagyon rövid megbeszélés után ilyen csendes szavúan készítette el feljegyzését és indult a munkájára.

— *Bátori Sándornak hívják, ezüstérmes iparművész. Párizsban kapott nemzetközi elismerést, enteriőr készítéséért — ő a belső építési osztályunk vezetője.*

Fiatal a tisztikar.

A titkára: közgazdász

Persze, nem mindenki. A vezérigazgató és helyettesei — furcsa véletlen — egyöntetűen 46 évesek: most ülnek összse, a szűkebb vezérkar megtárgyal egy — az ÉVM által rövidesen lebonyolítandó — vizsgálattal kapcsolatos programot. A szőke Ildi golyóstolla repül a papíron. A szőke Ildi különben *dr. Ignácz Ildikó, közgazdász*, a vezérigazgató *titkára*. Nem titkárnője: az más.

Amíg a megbeszélés tart, tekintetem körüljárja a nem túlságosan nagy irodát, amelynek minden berendezési tárgya egyszerű, modern és egyetlen felesleges dísz vagy sallang nincs sehol, mégis — vagy éppen ezért — megnyugtató a légköre. A vezérigazgató — akit mellesleg jó negyedszázada ismerek, csak még egészen más beosztásból —, a felszabadulás előtti gépkocsivezető, de hát az ember káderlapja nem látszik se az irodája berendezésén, se a nemzetközi tárgyalásain.

A Frangepán utcában, az egykori Haas és Somogyi tökéletesen átgyúrt és megnagyobbodott gyártelepén, együtt ül a legszűkebb vezérkar, operatívan tárgyal: 30 percet mondtak, 32 perc múlva üres az iroda.

Haas és Somogyi vagy 200 emberrel acélportálokat gyártott.

A Fémmunkás *6000 emberrel* gyárt *acél épületszerkezeteket*, egyéb acélszerkezeteket, *acél és alumínium ajtót, ablakot* — hogy szakemberek is értsék, leírom: nyílászáró szerkezetet —, azonkívül rácsot, korlátot, villámhárítót, sárkaparót, zászlótartót, horganyzott lemezdíszt, álmennyezetet...

Hol? *Kecskeméten, Kiskunfélegyházán, Székesfehérvárott, Dorogon, Szentendrén;* ez itt csak a központ. A leányvállalat Fehérvárott — Európa legnagyobb alumínium épületszerkezet gyára.

Most jön be a titkárnő — nem a titkár —, üzenetet hoz, egy szomszéd ország egyetemi delegációja szeretné látni éppen a fehérvári gyárat. Gulyás György gyorsan a naptárra néz: kijelöli a megfelelő napot, amikor lesz is ott olyan vezető, aki érdemi tájékoztatást tud adni a gyárról. Mert *bájcsevegésre nincs szükség.*

Kinek építik, amit építenek?

Nagy fényképek tanúsítják, miliyen például a Sonatra Olajtársaság székháza *Algírban*, milyen a bolgár könnyűipari minisztérium épülete *Szófiában*, a tengerparti hotel La Valettában (ezek szerint *Máltára* nemcsak *gólt* exportálunk); van kapcsolat mindkét német állammal, gyakorlatilag a legtöbb szocialista országgal, 19 határon túli partnerük van, és nagyon sok határon túli konkurrensük.

Ami a vetélytársakat illeti, itt a Fémmunkás centrumában nem tévesztik őket szem elől: az egész falat beborító könyvespolc jó része a konkurrencia munkájáról szól, az üveges szekrények aljában különböző épületelem modellek és szerkezeti elemek, azt hinné az ember, egy kis dicsekvés a saját munkával. De egy sem az: csupa konkurrens munka. Látni kell, hogyan dolgoznak a többiek.

Portugálul, perzsául

Figyelni a piacot és jól köttetni üzletet: ehhez egy kicsit ipari kapitánynak kell lenni, egy kicsit kereskedelminek és például jó üzletkötőkkel kell rendelkezni. Vannak. Aki most Algírban tartózkodik, az *spanyolul, portugálul és perzsául* is tud, a *fő* nyelveken kívül. Rengeteget kell olvasni, az elvégzett tanulmányok „tetejére", de természetesen csak a tv-híradó második kiadása után, általában egy óráig.

És megoldásokon töprengeni. És meg nem oldott kérdéseken mérgelődni, mert azok is vannak. Mi foglalkoztat 1971 végén egy olyan gazdasági vezetőt, akinek nagy exportfeladatok mellett a hazai könnyűszerkezetes építkezés „fémoldala" a gazdasága?

— Mindig bosszankodom, ha azt hallom, hogy mi lassan építünk. Már minthogy mi, magyarok, általában. *Nem építünk lassan!* Csak elkezdünk építkezni *annyi dokumentációval, ami az építkezés 3 százalékához sem elég*, aztán lelassulunk, mert menetközben kell tervezni és áttervezni és építeni. *Ez* a hosszú, nem maga az építkezés. Ahol minden együtt volt, ott történnek azok a látszólag meglepő, jó eredmények — amelyeknek *természetesnek* kell lenniük.

— Vagy itt a nyereség kérdése. Nekem az a véleményem és az üzemi szakszervezeti tanács osztja ezt, hogy inkább *egész évben* legyen több a kereset, és a nyereségrészesedés valamivel kisebb. Ha pedig valaki azt mondja: abban a gyárban három nappal többet kaptak — annak azt mondjuk: és mit kaptak egész évben? És ez dönt.

Kit kell jutalmazni?

— Beszéljek az ösztönzés furcsaságairól? Nemrégiben fejeztünk be egy igen nagy beruházást. A befejezés, az átvétel ünnepségén csak úgy hullt a jutalom, minden vállalat kapta a borítékot, a Fémmunkás nem. Képviselőnk odament és szelíden tudakolta, hogy-hogy nem kerültünk a jutalmazottak közé? Azonnal választ kapott, precízet és őszintét: *„Mert ti mindent már az elején pontosan leszállítottatok.* Ezért számotokra nem tűztünk ki semmi plusz pénzt, mert *nem volt mit bepótolni."*

Most már ketten tűnődünk: jó annak, aki elmarad, mert azt meg kell nyerni, hogy siessen. A vezérigazgatónak egyébként külön véleménye van a gyárból való kilépés lehetőségeiről. Persze, nem valami középkori „helyhezkötés" korszerűtlen eszméje ez, csak egy reális igény. Hogy például ne történhessék meg, hogy az üzemi tanács tagjai mély egyetértéssel *megszavaznak és reálisnak tartanak egy tervet, aztán év közben szépen kilépnek, hagyván az igazgatóra, hogy most már hajtsa végre ő, mert számára kötelező a már régen kilépettek által elfogadott terv.*

Természetesen mindez csak kísérő jelenség, gonddal, vitával együtt csak árnyék. A *munka* árnyéka. A munka, a moszkvai KGST-palotába beépített 30 ezer négyzetméter álmennyezet, a vilniusi opera, az aspiránsotthon Kijevben, hazai gyárak, üzemrészek: ez a lényeg. Nagy áttekintés: ez a dolga a vezérigazgatónak.

Elneveti magát.

Telex Herr Gulyásnak

— Meg néha az, hogy 37 szállított ajtó rossz.

— Ez a tétel is itt jelentkezik?

— Itt ám. Jelentkezik a partner telexen valahonnan Nyugat-Európából: *„Herr Gulyás, nem ebben állapodtunk meg"* — aztán kiderül, hogy az a cég, aki nekünk szállította az anyagot, a házi szabványai szerint gyártott, de az a szabvány gyengébb, mint a magyar általános szabvány, nekem meg nemzetközi szabvány kell és méginkább a partnernek. Örülök, ha 100 kiló anyagból harminc-harmincötöt fel tudok használni.

Nem ideges. Az adottságokat méri, a rajtot se felejtette el: 1957-ben, amikor a vállalat élére került, 35 millió volt az évi tervük, most 120 millió az évi tiszta nyereség, a jövő évi tervük egymilliárd forintos. Vékony csontú, középtermetű ember, jól szabott, sportos szövetű ruhában, elköszön, tárgyalása lesz, a jövő héten külföld, aztán megint tárgyalás, aztán valamelyik gyár vidéken...

Tudja a dolgát.

Baktai Ferenc

A Frangepán utcától La Valettáig

A milliárdos tervű kapitány

kedden Nápoly [illegible] ember meghalt, nyolc megsebesült.

VIZSGÁLAT A VAS MEGYEI PEDAGÓGUSNŐK HELYZETÉRŐL

Szerdán Szombathelyen, a Pedagógusok Szakszervezetének kibővített megyei bizottsági ülésén megvitatták a Vas megyei pedagógusnők helyzetével foglalkozó vizsgálat tapasztalatait. A jelentés szerint a megye nevelőinek hetven százaléka nő. Munkájuk elismerése azonban nem megfelelő, a vezetésben való részvételük elmarad a kívánatostól. A megye általános iskoláinak 16,3 százaléka, középiskoláinak 6,6 százaléka élén áll pedagógusnő. A kitüntetéseknél is kedvezőtlen az arány. A vita során több, gyermekgondozási segélyben részesülő pedagógusnő kérte: tegyék lehetővé számukra a részleges munkavállalást. Szívesen tanítanának délelőttönként néhány órát, ami nekik is, túlórázó kollégáiknak is hasznos, s mentesíthetné az iskolát a képesítés nélküli helyettesítők felvételétől.

Az osztrák műszaki és tudományos napok programjából

Szerdán megkezdődtek az osztrák műszaki és tudományos napok vidéki rendezvényei. Az ötnapos program keretében 51 szakmai előadást és tíz tudományos előadást tartanak.

Vízóragyár Mátészalkán

A Szabolcs-Szatmár megyei Állami Építőipari Vállalat átadta a MOM Mátészalkára telepített vízóragyárának 3200 négyzetméter alapterületű szerelőcsarnokát

ÉVFORDULÓK

HÁMAN KATÓ,
a magyar munkásmozgalom kiemelkedő harcosa 87 esztendeje született.

BEÖTHY ÖDÖN
ellenzéki liberális reformpolitikus, 1848-as kormánybiztos 175 esztendeje született.

Közgazdasági szakközépiskola Kaposvárott

Szerdán Kaposvárott felavatták az új közgazdasági szakközépiskolát. A megye legkorszerűbb oktatási intézményében 800 nappali és 500 levelezőtagozatos diák tanul.

Porig égett egy lakóház

London középpontjában kedden kigyulladt és teljesen leégett egy háromemeletes épület. Hat személy a lángokban pusztult el, három megsebesült.

NEGY MAGYAR JÉGTÖRŐ A JUGOSZLÁV DUNA-SZAKASZON

Az Országos Vízügyi Hivatal árvíz- és belvízvédelmi kézszenléti szervezetének irányításával a tél folyamán tíz magyar jégtörő hajó dolgozik majd a Dunán. A jugoszláv vízügyi szervezettel történt újabb megállapodás szerint a korábbi három helyett négy magyar jégtörő hajó segíti a zajló jég leúsztatását a Dráva torkolatáig terjedő, közös érdekű jugoszláv Duna-szakaszon. Eddig rendkívül sok időt raboltak el, hogy a jégrobbantásnál a robbanótölteteket a partról kellett beszállítani a jégmező különböző pontjaira. A jövőben helikopterek engedik le a robbanóanyagot és a robbantómestereket a jégmezőre.

A Csepel Motorkerékpárgyár szerelőszalagjáról az év eleje óta 25 ezer exportra szánt motorkerékpár gördült le, ami azt jelenti, hogy exporttervének teljesítésében húsznapos előnyt szerzett a vállalat.

Baleset érte a siratókat

Egy asszony meghalt, huszonöten pedig megsebesültek, amikor a spanyolországi Talevara de la Reinában kedden leszakadt egy gyászolókkal zsúfolt lakás padlózata.

Befejeződött az ásatási évad

A székesfehérvári középkori romkertben, ahol a középkori királyi bazilika maradványait kutatják a régészek, befejeződött az idei ásatási évad. Az ásatás során több érdekes lelet került elő. Többek között néhány gótikus faragványtöredék, több száz színes mozaikszem, valamint egy nagyobb aranylemezt magába foglaló üveglap.

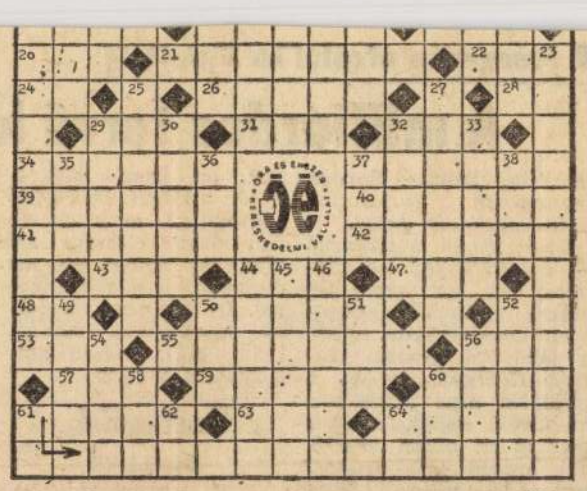

VÍZSZINTES:

13. Kedvére való. 14. Romok közepe. 15. Járműalkatrész. 16. Mond valamit. 17. Vágyakozó. 19. Legendás negyvennyolcas tábornok. 20. Tengeri hal. 21. Híres olasz filmrendező. 22. GEA. 24. Kiejtett mássalhangzó. 26. Kötszer. 28. Tolnai Lajos. 29. A hét vezér egyike, fordítva. 31. Több pápa neve. 32. Eleség egynemű hangzói. 34. Visszafelé megy. 37. Gondolkozom, tehát... 39. Az ittlevőkre. 40. Becézett szülő. 41. Válogatott labdarúgó volt. 42. Hegyalján ünnepi esemény. 43. Zavaros tan. 44. Fának van. 47. Becézett női név. 48. Orosz helyeslés. 50. Takács. 52. Fasiszta német rohamalakulat röv. 53. Veri. 55. Fúvóshangszer. 56. Kicsinyítő képzővel: erdei állat. 57. Jelt ad. 59. Ajulás környékezi. 60. Fundamentum. 61. Az illegális kommunista mozgalom mártírja (Éva). 63. ANL. 64. Ókori egyiptomi város.

FÜGGŐLEGES:

1. Minden eredeti Stradivári. 2. Szomjamat oltom. 3. Nemes gáz. 4. Hangtalanul dotál. 5. IE. 6. Nem eszik. 7. Magasra tartotta. 8. Füllentő. 9. AAAA. 10. Ellenőrző szervezet röv. 11. Koros. 12. Európai nép. 17. EEV. 18. Ford.: névelős személy. 23. Vasas mesterség, névelővel. 25. Hogyha divatékszert vásárolsz, nem érhet csalódás ... Ez teheti őket széppé, egy kis csiliogás! (A reklámdalocska második sorának további folytatása a függ. 27., 61. és vízszintes 1. sorokban.) 29. Nyugat-németországi képeslap. 30. Rövidebb írásmű. 32. Olasz származású amerikai tenorista (Mario). 33. Fiúnév. 35. ÁZÓ. 36. Titkon figyel. 37. Ipari nyersanyag. 38. Poker közepe. 44. Ázalékállatka, régiesen. 45. Patkányirtó ragadozó. 46. Névelővel: a szláv népmesék tündére. 49. Másoló. 50. Kas betűi. 51. Zúdít. 52. Iparos. 54. Kereskedelmi, ipari tanuló a múltban. 56. Megelőzi a disznótort. 58. Fekete festékféle. 60. AHY. 62. Népgazdasági Tanács. 64. Tolnai Gábor.

Beküldendő a függ. 25. (a reklámdalocska hiányzó része). Ezenkívül bármelyik, az Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalathoz tartozó bolt címét is szíveskedjenek megírni.

Az Operaház igazgatós[ága] közli, hogy Tito Gobbi kö[zön]nyebb megbetegedése m[iatt] első fellépése december 8-án lesz. A december 5-re hirdetett „Tosca" előadást (12. bérl. 4. ea.) december 11-re halasztják. A megváltott jegyek érvényesek. A december 11-re kitűzött „Rigoletto" előadást (Főisk. XII. bérl., 2. ea.) későbbi időpontban tartják meg.

KOSSUTH RÁDIÓ

8.18: Regina Resnik és Nikola Nikolov énekel. 9: Emlékezzünk régiekről! Ism. 9.20: Nóták. 10: H. Idő]. 10.05: Nappali csillagok. Rádiójáték. 11.01: Barokk muzsika. 12: Déli krónika. 12.20: Ki nyer ma? 12.35: Melódiakoktél. 13.40: „Mi beilleszkednénk — ha befogadnának." A Válaszolunk hallgatóinknak különkiadása. 14: Beethoven: VI. (Pastorale) szimfónia. 14.49: Daróczi Bárdos Tamás: Sváb bál. 15: H. Idő]. 15.10: Keresztmetszet. „A lakók hiába panaszolják." 16: A világgazd. hírei. 16.05: Bemutatjuk új felvételeinket. 16.31: Bende Zsolt énekel. 16.42: Latinovits Zoltán József Attila-verseket mond. 17: H. Idő]. 17.05: Időszerű nemzetközi kérdések. 17.15: Népi zene, nóták. 17.47: Hét város Európában. Bologna, Brüsszel, Jasi, Lipcse, Pécs, Stockholm, Volgográd. 18.17: Chopin: f-moll zongoraverseny. 18.43: Miért igen, miért nem? 19: Esti krónika. 19.25: Kritikusok fóruma. 19.35: Bágya András szerzői estje. Közben 20.25: Láttuk, hallottuk. 21.35: Népi zene. 22: H. Idő]. Sporthírek. 22.20: [illegible] asszisz kedvelőinek. 20.20: H. 20.23: Zenekari muzsika. 21.45: Külföldi tudósoké a szó. Az erdők kincsei. V. Slikov szovjet kutató írása. 22: Wolf műveiből. 23: H. Idő].

TELEVÍZIÓ

8.10: ITV. Földrajz. Ált. isk. 5. oszt. 9: Élővilág. Ált. isk. 7. oszt. 9.55: Számtan—mértan. Ált. isk. 6. oszt. 11.05: Magyar nyelvtan. Ált. isk. 6. oszt. 11.55: Földrajz. Ált. isk. 7. oszt. 13.10: Földrajz. Ált. isk. 5. oszt. Ism. 14: Élővilág. Ism. 14.55: Számtan—mértan. Ism. 15.50: Magyar nyelvtan. Ism. 16.40: Földrajz. Ált. isk. 7. oszt. Ism. 17.38: Hírek. 17.45: Kőbe vésett dallamok. Román kisfilm. 18.05: Bemutatjuk ... Portréfilm az ország legfiatalabb tanácselnökéről. 18.25: Hős városok. Volgográd. Dokumentumfilm. 18.35: Számítógép Magyarországon. 2. Automata hivatalnok. 19.05: Reklámműsor. 19.15: Esti mese. 19.30: Tv-híradó. 20: Tartson velünk Matyóföldre! Dokumentumfilm. 20.55: Colt és muzsika. Zenés olasz filmsorozat. IV. rész. 21.55: Tv-híradó 2.

POZSONYI TV

15.30: Zbrojovka Brno—Partenope Nápoly férfi kosárlabdaegyüttesek mérkőzése. 19: Tv-híradó. 20.05: A kegyelmes úr szárnysegédje. 21.25: Grúz művek bemutatója. A bohóc és a füst. 21.50: Csajkovszkij: IV. (Patetikus) szimfónia. Befejező tétel. 22.20: Tv-híradó.

KÍSÉRLETI 2. MŰSOR:

20: Filmsorozat. 21.20: Dokumentumfilm.

M. D. K.

Bátori Gáspár ötvös

1639-ben a Kőszegi céh megalakulásakor annak tagja

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 178. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

M.D.K.

Bátori Gáspár, ötvös

Szerédi Mihállyal együtt 1639-ben alapítja meg a Kőszegi ötvös céhet. Lehet, hogy rá vonatkozik az a feljegyzés, hogy 1648. decemberében elhunyt Kőszegen Gáspár Aurifaber.

Somogyi Árpád: Régi kőszegi ötvösökről (253-264. old)

Müvészettörténeti Értesitő, 1962. XI. évf. 4. sz.

255. old.

M.D.K.

Művész ettörténeti Értesítő, 1962.XI.évf. 4 sz.

255. old.

BÁTORI-BLASKOVICS festó XIX szd.

A Ferences templom restaurálása.

Religio 1904.II.fv.8 sz.
Vegyesek 6 4 old.

MDK

Bátori Gyula

1951-ben u j i t é /müsz. tisztv./ az államositott Zsolnay-gyár "Nemzeti Vállalat"-nál.

79.o. 51. jegyz.
Nikelszky Géza: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Bátori István mudrés – festő

Noszlopi: A Vasaskép röm. körök om. kiáll.
Nyíszava 1955 márc. 31. 83 évf. 76 sz.
61.

M.D.K.

Bátori János, kőműves

az egri adóösszeírásokban 1790-ben, 1795-ben és 1800-ban szerepel.

Heves megye müemlékei I. itta Voit Pál,
Magyarország müemléki toporgáfiája VII. köt.
Szerk-: Dercsény Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 311. old.

BÁTORI János kőmüves a XVIII. század végén és a XIX. század elején müködik Egerben. Az adóösszeirásokban 179o-ben, 1795-ben és 18oo-ban tüntetik fel nevét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Bátori Kálmán
nobránszeged.
3 polg.
Tanár Vasadi Ferenc.
9 hónap. jeles

Iparrajziskola 1907

28 FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN: Magyar kép-

CSOPORTKIÁLLITÁSUNK
tartama alatt több felolvasást rendezünk.

Fel fognak olvasni:
Dr. LÁZÁR BÉLA.
SZÁSZ ZOLTÁN.
Prof. SCHUBRING (Berlin) stb.

BÁTORI MÁRTON, molnármester

Bátori Márton, aki 1778-ban jött Vilonyára Szentgálról, félévre 105 Ft. bérletet fizetett. 110 Ft-ot pedig biztositékul tett le, mikor a malomba jött. 87.old. 20.jegyz

TEMESVÁRY KÁLMÁN: A vilonyai malmok története 85.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 9. Veszprém, 1970

J. Bátori Oszkár

Bátori Oszkár mérnök, építési
váll., VIII Muzeum-u. 9. ~~139-332~~

339 – 332

Bpťaob 1940. nept
u 1942 jan

11. A XIX. század nagy francia mestereinek kiállítását.

12. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV ujabb festményeinek kiállitását.

13. CSOPORTKIÁLLITÁS. (Mányoky és Kupeczky festményeivel.)

14. BÁRÓ HATVANY FERENC gyüjteményes kiállitását.

15. Gróf BATTHYÁNY GYULA festőművésznek és BECK Ö. FÜLÖP szobrainak gyűjteményes kiállitása.

16. MUNKÁCSY MIHÁLY jubiláris kiállitása.

17. RIPPL-RÓNAI JÓZSEF háborus festményeinek és rajzainak kiállitása.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Battancs Gábor

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1958 MAJ 20.

610

Megnyílt Battancs Gábor grafikai kiállítása

Május 18-án nyitotta meg Právicz Lajos elvtárs, a megyei pártbizottság agit. prop. osztályának vezetője a pécsi járási tanács dísztermében Battancs Gábor politikai és reklámgrafikai kiállítását. A fiatal művész bemutatkozása új színfoltot jelent a pécsi művészeti életben. A művészetet, ezen belül a grafikát a mindennapi élet szolgálatába állítja. Plakátjai, könyvborító lapjai, idegenforgalmi prospektus tervei a mindennapi életet szolgálják művészi igényességgel. Ezért tartalomban olyan széles területet ölelnek fel, hogy az agitatív erejű politikai plakáttól a balesetvédelmi és film-plakátokon keresztül a színes szállodacímkéig, szinte az egész életünk belefér mondanivalójába.

Kiállított plakátjainak, plakátterveinek kb. egyharmada politikai tárgyú és valamennyi a ma emberének legégetőbb kérdéseivel foglalkozik. „Emlékezzetek Hirosimára és tiltakozzatok ti is!" című plakátja Hirosima tragédiájára hívja fel a figyelmet és így mutat rá a világot fenyegető atomveszélyre, az imperializmus válogatás nélküli eszközeire a nagyobb profit érdekében. A „Nem akarunk háborút" című plakát kiáll a béke ügye mellett, kiáll a haladó emberek százmilliói mellett, míg az „Egyenes út" a népi demokratikus államok egybeforrottságát mutatja be a közös cél, a szocializmus megvalósítása érdekében.

Megrázó erejű az „Ő értük tiltakozzatok" című plakátja, melyen egy szép gyermekarc előtt magasba csap az atomfelhő.

Ezeknek és a nem említett, de a kiállításon bemutatott politikai plakátoknak nagy érdemük, hogy mondanivalójuk megegyezik a világ minden tájján élő, békés és munkás életet kívánó tömegek óhajával, vagyis tartalmi vonatkozásban nemzetközi jelentőségűek.

Érdeme Battancs Gábornak, hogy mondanivalóját a lehető legegyszerűbb eszközökkel mondja el, s talán éppen egyszerűségéért, minden egyes plakátja meggyőző és agitatív. Ez lényeges jó tulajdonsága a jó plakátnak, hiszen itt nem faliképről van szó, hanem olyan művészi alkotásról, mely az utcán tovasiető ember figyelmét az első látásra felkelti és a pillanatok töredéke alatt tudatosítja a mondanivalót. Az utcán járó ember ritkán áll meg egy plakát előtt, így az is fontos, hogy rövid és frappáns legyen a szöveg. Ezt szintén tapasztaljuk Battancs Gábor plakátjain.

A politikai plakátok mellett a mintegy ötven kiállított mű között megtaláljuk a sport, balesetvédelem, egészségvédelem, kereskedelem, film, építészeti és sportfogadási plakátokat. Ez az anyag a kiállított műveknek csak fele, mert kb. ötvenre tehető a könyvborítólap, emblléma, idegenforgalmi prospektus és plakáttervezetek száma is.

Beszélni kell gazdag technikai világáról is. A naturalizmustól az absztraktig, a megértéssel stilizált elvont formákig, a kifejezési formák gazdag változatait találjuk művein. Ez érthető, részben a keresést, részben pedig a megértést igazolja; a plakát rendeltetése, elhelyezése, speciális célja mind fontos jelentőségű — más szempontok mellett — a kifejezési forma, egyáltalán a formanyelv megválasztásában.

Megyénk fiatal művészei közül — az elmúlt évek folyamán — Battancs Gábor mutatja minden téren a legnagyobb fejlődést. Ez a fejlődés szinte ugrásszerű, mégis nagyon fontos, hogy most, lényegében pályája kezdetén, elmélyült tanulmányokat folytasson. Ezeknek hiánya egyes esetekben megmutatkozik, anélkül hogy kiállítása értékéből, mely jelentőségében túlnő a város határán, bármit is levonna.

—di—

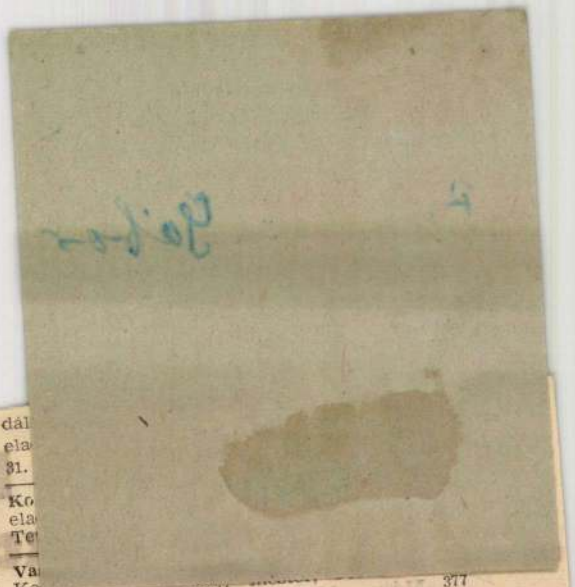

tt Vállalat vezetőségének és dol-
gozóinak.

Gyászoló család.

gy új villany-
készlet és egy
érfiöltöny ma-
netre. Dugo-
40. Schmiedt.

ógépet, rádiót,
ezőgépet, gra-
távcsövet, —
et, varrógépet
eladok: Wág-
kóczi út 73/a.

diófa-háló el-
éz utca 12.
645

át, konyhát
itelben készít-
Szabó Gyula
ál, Vajszló,

i községi ta-
onüzeme ké-
ványút, kút-
idgyűrűt, ke-
pot, beton-
észkemencéje
építkezéshez
igénylőnek
fűrészgattere
mindennemű
nkát.

Gyönyörű kivitelű — egy- és kétszemélyes, önműködő epedás rekamiék, fotelek, székek raktáron készítőnél kaphatók. Szakács ottó, Budapest, VI., Lenin körút 60, kapu alatt III. 5. em. 221

Gyönyörű dióhálók — kombináltszekrények, fizetési kedvezménynyel. Budapest, VI., Lenin krt. 60, bejárat a kapu alatt. 52

Fényképeit, festményeit, ne szekrényben tartsa! Szakszerűen, gyorsan bekeretezem nagy választékú képkereteimből. Üvegezés háznál. Csönki, Pécs, Kossuth u. 28, Mór utcával szemben.

Bútorát, ha régi, el ne pazarolja, Alpár újjáalakítja. Tekintse meg átalakított bútoraimat, Alsó-Balokány utca 41 513

gyesbolt. 118

Veszek használt, faragott hálót és szekrényeket, sezlonokat, — diványokat, asztalokat, konyhaszekrényeket, ágyakat mindenféle bútorokat. Koltai, Rákóczi út 48. 635

Sertéspásztort és apa-állatgondozót azonnali belépésre alkalmaz a malomi legeltetési bizottság, bér megegyezés szerint. Jelentkezés az elnöknél, Málom 101. sz. alatt. 643

Műfogsorát soronkívül megjavítja Vajda Lajos fogtechnikus, Mártírok u. 7. 646

Kérjük, aki az Uránbánya családi estjén a Tavasz étterem ruhatárából vasárnap hajnalban fél 3 és fél 4 között egy balonkabátot elvitt, adja le, mert ellenkező esetben a rendőrségnek adják át, mert látták. 636

dál
ela
31.

Ko
ela
Te

Va
Ko
tér útvonalon elveszett egy színes virágcsokorral nylon kendőm, egyetlen fiam emléke. Becsületes megtalálója magas jutalom ellenében adja le, Semmelweiss u. 24, alá. 649

Fürdőruhák olcsó és gyors, nyakkendők javítását, tisztítását, — újak készítését vállaljuk. Kossuth Lajos u. 8. sz. 657

Egy személy részére kisebb szobát vagy helyiséget keresek. — Lehet külterületen — vagy magaslaton is. Minden elfogadható költséget megtérítek. Közvetítést is. Telefon 42-35 vagy 43-11. 644

Divatos férfiruhát, — kosztümkabátot készíttessen Soósnál, Szigetvár, Kossuth tér 1. 165

377

Családi ház, négyszobás, beköltözhetően eladó, Szabadság út 7. Sziklai. 638

Bútorozott szoba kiadó, Nap utca 25. sz. 542

Műlép állandóan kapható viasz ellenében, vagy anélkül. Hetényi, Pécs, Tánosics utca 56. Kertváros. 640

Zeneszekrény, diófurnéros, legmodernebb kivitelben, igényesnek eladó, Cím: Csillag u. 22., emelet. 641

Rádió, 3+1-es, világvevő, részletfizetésre eladó. Javítás, átalakítás, Hohmannál, Aradi vértanuk útja 11. 557

VÁLLALATOK, ÁLLAMI GAZDASÁGOK, TERMELŐSZÖVETKEZETEK, KÖZÜLETEK!

4 kg-os

MOSÓGÉPET

raktárról szállít a Baranya megyei Vas- és Műszaki Nagykereskedelmi Vállalat.

PÉCS, LENIN TÉR 6. SZ.

Megnyílott a balokányi strandfürdő

Szeretettel várjuk a fürdőző közönséget.

PÉCSI VÍZMŰVEK VEZETŐSÉGE.

Édesanyák!

Gyermeknapra rendeljenek süteményt, torlát

díszítéssel az Éva, Napsugár, Kedves, Délibáb, Dupla, Pálma, Liget, Gyöngyvirág, Rigó Jancsi, Dominó cukrászdákból!

PÉCSI VENDÉGLÁTÓ V.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Battancs Gábor

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1962 JUL 19

Dupla vagy semmi — családi esttel

A Mecsekvidéki Üzemi Vendéglátó Vállalat július 16-án este 6 órai kezdettel nagysikerű „dupla vagy semmi" estet rendezett a Kazinczy Étteremben. A vetélkedés folyamán 65 kérdésre kellett válaszolniuk a jelentkezőknek. Az öt csoportra osztott kérdések között zene, irodalom, napi politika, sport, továbbá a város nevezetességeivel kapcsolatos kérdések szerepeltek. Néhányat csak a kérdések közül:

— Ki írta Az ember tragédiáját és ki a dráma három főszereplője? Ki volt a híres költő, aki Pécsett élt és iskolát, valamint utcát neveztek el róla? Mi a különbség a mesterséges hold és a mesterséges bolygó között?

A vetélkedőn felvetett 65 kérdés között sok derűs percet hozott néhány beugrató kérdés is. Például: — A magyar törvények szerint a mustba literenként hány százalék cukrot szabad tenni? De még az ilyesfajta kérdéseknél is nagyobb sikere volt a beugrató zajos fejtörőknek, Battancs Gábor, a vállalat grafikusművészének jóvoltából, akit nem kevésbé illet dicséret az ötletes és szép dekorációért. Például: a kérdezők, illetve válaszadók a villanyvilágítással megoldott „igen" és „nem" feliratú táblák jelzésével kapták meg a zsüri döntését.

Az este 9 óráig tartó vetélkedés alatt mind a 65 kérdésre válaszoltak a jelentkezők, akik közül a legtöbb pontot elért első három, névszerint: Tari Józsefné konyhai dolgozó, Pongrácz Gyuláné és Pagony Lajosné üzletvezetők fejenként 110 forint jutalmat kaptak. Rajtuk kívül igen sok vetélkedő kapott vigaszdíjként egy-egy tábla csokoládét vagy ügyesen csomagolt ajándéktárgyat. A jólsikerült „dupla vagy semmi" játék hangulatát még csak emelte a szavalatokkal, zeneszámokkal, énekszámokkal sűrített nívós műsor, melynek befejeztével a vállalat meghívott dolgozói, valamint a fiatalság éjfélig tartó kellemes családi estje tetőzte be, a maradandó élményekben gazdag műsort.

Folytatta munk
a genfi leszére
értekezlet

Genf.

A tizenhéthatalmi
lési értekezlet szerd
10,15 órakor nyílt meg
Nervo mexikói küldött elnök-
letével.

A szerdai ülés napirendjén

MESZHART nyugdíjas

július 18-án, 73 éves korában hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése július 20-án, pénteken 4 órakor lesz a köztemetőben.

A gyászoló család.

— **HALÁLOZÁS.** Csoma Klára (Koródi Lajosné) július 17-én, 54 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése július 20-án, pénteken fél 4 órakor lesz a köztemetőben.

Gyászoló testvérei és rokonai

KÖSZÖNETNYILVÁNITÁS

Ezuton mondunk köszönetet mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk, drága jó férjem és édes apánk Borontay Zsigmond Árpád temetésén megjelentek, koszorúk, virágok küldésével fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Külön köszönetet mondunk a Baranya megyei Háziipari Szövetkezet, a BÁV, valamint a Tolna megyei Állami Gazdaságok dolgozóinak, a sok jó szomszédnak és ismerősnek.

A gyászoló család.

ezdtük
éskötéseket

LALÁSI, SÜLDŐNEVELÉSI,
OCA, BIKA (TINÓ) HIZLA-
ÉS NÖVENDÉKMARHA NE-
AKCIÓKBAN.

telben kocát, a sertésakcióknál
nányt kap a szerződő.

zet: *felvásárlóinktól és járási*
ltségeinktől!

EGYEI ÁLLATFORGALMI V.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Battancs Gábor

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1962 AUG 7

1021

Termékbemutató kiállításra készülődnek a baranyai kisipari szövetkezetek. A megye negyvenhárom ktsz-e, a Pécsi Nagy Lajos Gimnázium földszinti folyosóján, 11 termében és a tornateremben mutatja be legszebb termékeit. 220 négyzetméternyi modern grafikával díszített tabló helyezkedik majd el a kiállítási területen. A kiállítás 18-án nyílik és 26-án zár. Képünkön: Battancs Gábor grafikusművész a kiállítás tervezője és grafikai kivitelezője a kozmetikai bemutató és tanácsadó tablóját festi. **Foto: Erb**

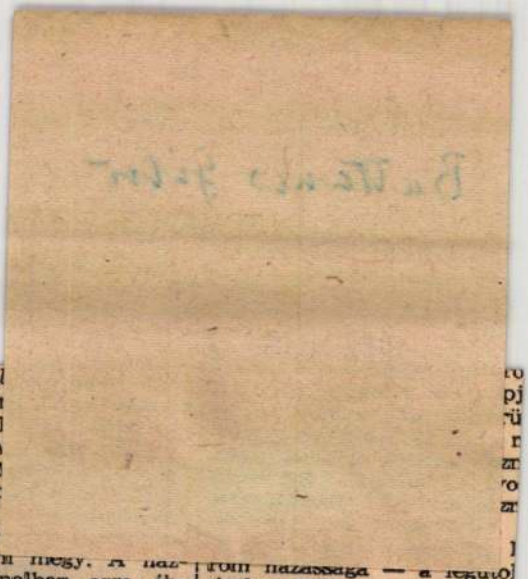

nisztán királya hetfőn kísérete-
vel a Krímbe érkezett. A re-
pülőtéren az afgán királyt *Nyi-
kita Hruscsov, Leonyid Brezs-
nyev*, továbbá *Szidor Kovpak*,
az Ukrán Legfelső Tanács El-
nökségének elnökhelyettese és
Luka Palamarcsuk, ukrán kül-
ügyminiszter fogadta.

Az afgán király és kísérete a
Krím félsziget déli részén fog
üdülni.

zonyos. *Maril*
la előtt néhá
orvosát és ál
naszkodott. A
solta, hogy M
tát a tengerp
színésznő
tényleg kijele
aludni, sétálni megy. A ház-
vezetőnő hajnalban arra éb-
redt, hogy úrnője szobájában
még ég a villany. Hívta az or-

rom házassága — a legutol
Arthur Millerrel, a világhí
drámaíróval, — válással vé
ződött.

Tovább folyik a világűr kutatása

Tyitov és Gagarin beszélgetése a Pravda tudósítóival

Moszkva.

— *Ha az Egyesült Államok kormánya elfogadja a szovjet kormány javaslatát, hallgat azoknak a millióknak a hangjára, akik békét akarnak, és rászánja magát arra, hogy meg kösse az általános és teljes leszerelésről szóló szerződést, akkor a szovjet és az amerikai űrhajósok közös űrrepülései bevonulnak az emberiség történetébe* — jelentette ki a Pravda tudósítóinak *German Tyitov* űrhajós.

A lap tudósítóival *German Tyitov* űrrepülése évfordulójának előestéjén folytatott beszélgetésen részt vett *Jurij Gagarin*, az első szovjet űrhajós is.

A szovjet űrhajósok további repüléseivel kapcsolatban Jurij Gagarin a következőket mondotta:

— *Nemrég, amikor Japánban voltam, azt mondottam, hogy az újabb űrrepülésekre hamarosan, még az idén sor kerül.*

— *Úgy véljük* — fűzte hozzá *German Tyitov*, — *nincs messze az idő, amikor a földkörüli pályákat elhagyva a szovjet űrhajók biztosan törnek majd utat a közeli bolygók felé.*

Jurij Gagarin megjegyezte, hogy ő és *German Tyitov* éppúgy, mint a többi szovjet űrhajós, szeretnének az elsők lenni, akiket a szovjet nép, a Szovjetunió kommunista pártja azzal bíz meg, hogy űrhajót vezessenek a Holdra. —

— *Ehhez azonban sokat kell tudni* — fűzte hozzá. — *Kitartóan és szívósan tanulunk, készülünk újabb távoli űrutazásokra.*

— *Ezekre a feladatokra, amelyek rendkívüli ellenállóképességet és magasfokú ismereteket kívánnak meg, kitartó következetességgel készülnek űrhajós barátaink* — mondotta *Jurij Gagarin*. — *Ebben a munkában felhasználják a Vosztok 1. és a Vosztok 2. repülésével szerzett tapasztalatokat, tanulmányozzák a szovjet tudós és mérnököt legújabb eredm nyeit, lépést tartanak a vilá űrtudománnyal és így meg t ják majd oldani azokat a fe adatokat, amelyek elé az él állítja őket.*

German Tyitov megjegye te, hogy a szovjet embere számára az ilyen nagy tett s hasem öncélú dolog, s ezé kellemetlen érzést vált ki a amerikai űrhajósok minde egyes készülő repülésének rek lámozása.

German Tyitov ismételte kijelentette, hogy a szovjet em berek békés célok érdekébe hódítják meg a világűrt. Ugya ezt azonban nem lehet elmon dani az Egyesült Államokba folyó kutatásokról. Az ameri kai napilapokban és folyóira tokban megjelenő cikkek alap ján joggal lehet állítani, hog a világűr az Egyesült Államo kat elsősorban katonai szem pontból érdekli.

Battancs Gábor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-397

ESTI PÉCSI NAPLÓ

1962 MÁJ 1 5

1021

Nem! No! Nein! Soha többé háborút!

Hogyan születik a plakát? - Ötlet és mondanivaló - A színek hatalma

Még jól emlékszem arra a plakátra, aminek a betűi kékeslilán belevilágítottak *az utcai forgalomba*, s egy pillanatra megzavartak. Nem ragadtak meg, csak a szemembe ötlöttek, mint a felbontott utcák hangulatot és *harmóniát megzavaró bitumenhalmai*, s csak annyi rögződött bennem, hogy *plakát*.

Harmadik kiállítás

Most, hogy *Battancs Gábor* grafikusművésszel már jó húsz perce beszélgetek és egymás után veszem szemügyre a színes és változatos *plakáttervezeteket*, régieket és újakat, praktikus és átfogóbb politikai célokat szolgáló alkotásokat, most már érzem, hogy az a plakát, ami jó néhány év távlatából felrémlik előttem, *nagyon rossz plakát volt!* Rossz, mert lepedőnyi területét sűrűn borították *a betűk*, kis betűk és nagy betűk, s *annyi mindent akartak rajta elmondani* az érdekeltek, hogy még a címbetűit is összezsúfolták. Igaz, a címbetűk nagyok voltak, de egymás mellé préselődtek, mint a heringek, egyszóval megnyomorodtak, s az embereknek már képtelenek voltak valamiféle *jelentést is tolmácsolni*. Szembe ötlött, de senki nem állt meg mellette, nem olvasták, *nem bólintottak az emberek*, amikor elmentek előtte. Szóval, egész biztosan rossz plakát volt. No de milyen is az a jó plakát? *S hogyan születik a jó plakát?* Erről beszélgetünk Battancs Gáborral, aki most készül *harmadik önálló plakátkiállítására*.

— A folyamat néha egészen prózaian, *megrendeléssel kezdődik*, hiszen a plakátoknak mindig funkciója van. A grafikus műhelyekben azonban legalább annyi, vagy még több plakát születik *kifejezési vágyból, az embernek eszébe jut valami és megcsinálja*, s a közönség nem az utcán, hanem a kiállítótermekben látja viszont. A plakátművészetben legfontosabb *a mondanivaló!* Amit a plakát mond, az mindig új, s a téma is mindig fordul, *egyszóval változatos* — mondja Battancs Gábor.

A VIT-bélyegek

S ha a téma már megvan?

— Utána döntő az ötlet. Az ember üres rajzlapokkal, festékekkel és ceruzákkal félrevonul, és *sokszor 15—20 vázlatot, skicceet is készít*, mire megszületik a plakát felépítése, szerkezete és színei. A színek nagyon fontosak. A színeknek olyanoknak kell lenni a plakátot, hogy az emberek *az utca másik oldaláról is átmenjenek*, ha meglátják.

A plakátművészetben hogyan állunk a korszerűséggel?

— A modern plakátművészetben a színek dominálnak megdöbbentő, *szokatlan színek kerülnek egymás mellé*. A plakátművészetben a korszerűségnek rendkívül nagy perspektívái vannak. Természetesen a modern, szokatlan színek felrakása még nem minden. Rengeteg függ *a szöveg elhelyezéstől, mert* a rossz szövegelhelyezés a jó plakátot is elrontja. A szövegnek teljes összhangban kell lenni *tartalmában*, betűiben és elhelyezésében is a plakát alaphangjával. Ez a folyamat is azzal kezdődik, hogy a tervező művésznek a legprecízebben tisztában kell lenni a plakát *politikai mondanivalójával* és annak összefüggéseivel. Itt van például ez a VIT-bélyeg. Tíz bélyegből álló sorozat, s az arcban az emberi forma változásával jelenít meg egy-egy országot, illetve népet.

Battancs Gábor az októberben sorra kerülő kiállításán *140 plakátot szeretne bemutatni*. Anyaga sokszínű, érdekes és főleg politikus. Egymás mellett láthatjuk az *„1962. Nemzetközi Gyermeknap"* feliratú derűs, optimista kompozíciót, s a nagyobb általánosabb politikai mondanivalót összefoglaló *béke plakátját*, melyen egy fehér ruhás tüskésdrótok között kínlódó, szinte naturalisztikusan szenvedő arcú embert látunk, modern háttér előtt. S a felírás: *„Nem! No! Nein! Soha többé háborút!"*

Bertha Bulcsu

KEDD, 1962. MÁJUS 15.

...apló

MINŐSÉGI ELLENŐRZÉS A DOHÁNYGYÁRBAN

A gyártásközi és utáni ellenőrzések a gyárból kikerülő áru minőséget eredményezik. A Pécsi Dohánygyárban például többszöri vizsgálatokon állapítják meg a cigaretta megfelelő tulajdonságait. Vajon mi lehet az oka, hogy e vizsgálatok ellenére is gyakran bajok vannak a minőséggel?!

Foto: TURI MÁRIA

Százharminc lakóbizottság ...dalmi aktíva

...lés az I. kerületben

...eti nács s ehhez a vezető szervek-
...ma től hathatós támogatást is kap-
...ság nak. Az előterjesztésben ne-
— vek is szerepelnek, azoknak az
— aktíváknak nevei, akik — kü-
...a- lönösen a társadalmi munka
...of- szervezésében — jó munkát
...ok végeztek: *Bátai Sándor, Kiefer István, Illés János, Takó Józsefj (Vasas), — Szabó József, Bogdán József, Szilczl Ignácné, Póra Jenőné, Brauner Gusztávné (Pécsszabolcs-Felsőtelep), Sturza Mórné, Pleinchek Mártonné (Szabolcsfalu), Bien József, Birtha József, Grósz Fülöp, Dobszai Jánosné (Meszes), Szatykó József (Gyárváros), Ádám Jánosné (Jankovics-telep), Lehoczki Lajos (Erzsébet-telep), Pozsgai Pál, Sasi János, Jelenszki János (Pécsbányatelep), Gyimesi Ádámné (Budai II. városrész).*

Ezek a társadalmi aktívák és lakóbizottsági elnökök évek óta szorgalmas végrehajtói a KÖFA-terveknek és tolmácsolói a lakosság észrevételeinek, kívánságainak.

Megalakult a Szerencsések Autóklubja

A Magyar Automobil Klub tagjainak egy része külön csoportokat szervez, s így közösen beszélik meg legtöbbször azonos problémáikat. Ilyen külön kis klubot alakítottak már a BMW-sek, a Volkswagen és Moszkvics-tulajdonosok. A napokban hozták létre a Szerencsések Autóklubját is, azokét, akik nyereménybetétkönyv sorsoláson, vagy lotton nyerték kocsijukat. Az újabb klub tagjainak kocsijai ugyan különböző típusúak, gondjaik azonban azonosak. Valamennyien a kocsi üzemeltetésével, vezetésével stb. járó kezdeti nehézségekkel küzdenek. A klub segítséget, tanácsot ad tagjainak különböző kérdésekben, műszaki, forgalmi eloadásokat rendez ismereteik gyarapítására, közös túrákat szervez.

A Szerencsés Autósok Klubjának egyelőre 30 tagja van, számuk azonban rövidesen tovább növekszik.

Harkovi Avangard— Pecsi Dozsa 1:0

A Szovjetunióban szereplő Pécsi Dózsa labdarúgó-csapata hétfőn Harkovban játszott és 1:0 (0:0) arányú vereséget szenvedett a helyi Avangard együttesétől.

A mérkőzés egyetlen gólját a 69. percben Nyesztyerov lőtte.

Battancs Gábor

MDK

Résztvett az 1957 évi pécsi Őszi Tárlaton.

"Honvágy"

-di-: Gondolatok az őszi tárlaton.
DUNÁNTULI NAPLÓ, Pécs. 1957. nov. 21.

Battaneos Gábor

grafikus

M.D.V.

14 éves kora óta foglalkozik rajzzal. Dolgozott Párisban, Olaszországban, Szájban. Hara vágyott.

Weszli M.: Egy grafikus tervei

Dunantúli Napló, 1959. jan. 25 - 1 lap

M.D.4

Battancs Gábor
grafikus

Megye utcai kis műtermében
olajfestmény, plakát-tervek,
freskó vázlatok, dekorációs
anyag látható.

Westi M.: Egy grafikus tervei.
Dunaújvárosi Hapló, 1958. jan. 25 - 1 lap

M.D.K

Battancs Gábor
Grafikus

A járásítanács díszteremében
lesz kiállítása

Lantos Ferenc: Kiállítások 1958-ban
Dunantúli Napló, 1958. okt. 5-3 lap

M.D.K

Battancs Gabor
grafikus

Május 18-án nyílik a
reklám grafikus kiállí-
tása a járási tanács
dísztermében.

(—c.): A grafikus
Dunántúli Napló, 1958. ápr. 25-5 lap

M.D.K.

Batthyány Gábor
grafikus

Kiállításán film-plakátok, politikai, egészségügyi, baleset elleni plakátok, reklamtervek, könyvcímlapok láthatók bemutatásra.

(— c.): A grafikus
Dunántúli Napló, 1958. ápr. 25 - 5 lap.

M.D.

Baltaucs Gábor
grafikus

Kiállításán sport, balesetvé-
delem, egészségvédelem, kures-
hedelem, film, épitészeti és sport-
fogadási plakátokat mutatott be.

— di — : Megnyílt Baltaucs Gábor grafikai kiállitása
Dunaújvárosi Napló, 1958. május 20 - 3 lap

Battaucs Gabor
grafikus

„Nem akarunk háborút", az
„Egyenes út", az „Ő értük
áldozatokat" című poli-
tikai plakátjai szerepelnek tár-
latain.

— di —: Megnyílt Battaucs Gábor grafikai kiállítása
Démavidéki Napló, 1958. május 20 - 3 lap

Battancs Gábor
grafikus

M.D.

Kiállításán bemutatta
„Emlékezzetek Hirosimára"
és a Feltakozzatok ti is "ami"
plakátját.

— di — : Megnyílt Battancs Gábor grafikai kiállítása
Dunántúli Napló, 1958. máj. 20. — 3 lap

M.D.K

Battancs Gábor
grafikus

Május 18-án nyílt meg
Battancs Gábor politikai
és reklámgrafikai kiállítása

– dr –: Megnyílt Battancs Gábor grafikai kiállítása
Dunántúli Napló, 1958. május 20 – 3 lap.

M.D.K.

Battancs Gábor
grafikus

A kiállításdu bemutatott
könyvborítólapot, emblémát,
idegenforgalmi prospektust
és plakátterveretehet.

– di. –: Megnyílt Battancs Gábor grafikai kiállítása
Dunántuli Napló, 1958. május 20 – 3 lap

Balance Gábor
grafikus

M.D.K

Baleset
Világdolgozói ne engedjetek } repro

(— c.): A grafikus
Dunántúli Napló, 1958. ápr. 25 - 5 lap

M.D.V.

Batkanics Gábor
grafikus

A Pécsi Kereskedelmi Vállalat
dekorációs részlegénél dolgozik.

(-c.): Grafikus
Dunántúli Napló, 1958. ápr. 25. 5 lap.

Pattancs Gábor
Grafikus

M.D.V.

Új munkáit a Tanácsköztársaság 40 éves fordulójának tiszteletére szenteli. – Bérze Nagy János „Égigérő fa" könyvcímlapját készítette.

Weszti M.: Egy grafikus tervei

Dunántúli Napló, 1959. jan. 25 – 1 lap

M.D.

Batancs Gábor

grafikus

1958-ban egy 160 plakátos plakátkiállítással jelentkezett. Részt vesz a Jelenkor és a megjelenő tanács pályázatán.

Weszti M.: Egy grafikus tervei

Dunántúli Napló, 1959. jan. 25. – 1 lap

1021

Kubai különlegességek a bolgárkerti presszóban

Kapott hát egy presszót az „északi" terület is. „A délieknek" ott a Misi cukrászda, ami igazán szép látogatottságnak örvend — itt a bolgárkertieknek pedig most a Kuba. Annak idején sem, ma sem lelkendezem azért az ötletért, hogy a panelok közé felépítették ezeket a — különben önmagukban szép — kis lapostetejű üzletházakat, mert így már zsúfolt ez a lakótömb, a Tarr Imre utcában. Hogy az üzletházakra viszont nagyon nagy szükség volt, — az más kérdés.

A Kuba nevű zenés eszpresszó is kellett. Másfél hét alatt összeverődött a törzsközönsége, tehát a környék lakói igénylik. A zenét egyetlen zongora szolgáltatja, tehát a zene szolid hangulatot teremt, s ezt nem is lehet eléggé dicsérni.

Aki belép — elámul. A helyiség közepén levő oszlopot körvitrin fogja körül és az oszlop mentén tér el választóként bambusznád paletta függ alá. A bútorok világosak, a fa őrzi eredeti nyers színét. A hosszú pohárszekrényt nem zárják le üveglappal, hanem levegős, a polcok elhelyezése aszimmetrikus. A leghosszabb falrészen Battancs Gábor grafikus szeccója, kubai népi motívumokat idéz. Szinte csodálatra méltó — hogy e háromszázezer forint értékű berendezést — kilenc nap alatt építették be az építők által átadott üres helyiségbe.

Érdemes az árjegyzéket is — II. osztályú lévén — megnézni. Nem az árakat, hanem az árukat: Havanna sütemény, kubai kávékrém, Papaya-bomba, Kuba-kehely, kubai narancskrém. És még valamit: a villányi, siklósi, pécsi, badacsonyi soproni borok mellett egy kitűnő zamatú márkás bor, a Siklósi Tramini. Az Állami Pincegazdaság dicséretére legyen mondva, ez a bor önmagában is vonzó és remélhetően — ez is a pincegazdaságon és nem a vendéglátó vállalaton múlik — Traminiből a továbbiakban sem lesz hiány.

— r —

kadár tevékenységüket a nemzetközi kommunista mozgalomban.

Az SZKP Központi Bizottságának főtitkára ezután kifejezte azt a meggyőződését, hogy a kínai nép és kommunista pártja le fogja k a nehézségeket és elfo majd ismét helyét a s lista közösség és a komm ta világmozgalom össze csolódott soraiban.

Brezsnyev ezután arr szélt, hogy

a 81 kommunista és káspárt 1960-ban megi értekezletén kidolgozo irányvonalnak megfe a szocialista országol vetkezetesen védelme béke ügyét, leleplezv agresszorokat, növelv delmi képességüket, lönböző társadalmi re rű államok békés e lését valósították me politikájukban.

Ausztria szempontjából, nem világszerte is nagy érdeklődést kelt.

— Annak ellenére — folytatta —, hogy Ausztria és a Szovjet [illegible] politikai és társa-

1966 NOV 16

Magyar Hirdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

A matuzsálem nősülni akar

Mint a Kayhan című teheráni esti lap közli, Irán délkeleti részén fekvő Khorramabadban él Shahvali Musszavand gazdálkodó, a [illegible] esztendős.

A Pajvand törzshöz tartozó öreg öt királyt ért meg. Háromszor nősült, hat fia és négy leánya van. Legidősebb lánya 110 éves. A legidősebb fia 100 éves. Az iráni matuzsálem úgy tudja, hogy 200 unokája, illetve ükunokája van. Még mindig eldolgozgat földjén, lovagol és vadászik. Elég jól hall. Felesége szintén a századik életévéhez közeledik, és Shahvali már kissé öregecskének tartja. A statisztikusoknak elmondotta: amennyiben felesége hozzájárul, új asszonyt visz a házhoz. (Mohamedán törvény szerint négy feleséggel rendelkezhet.)

1957 MÁR 4

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Battancs Gábor
Borsos József

— **Battancs Gábor** reklámgrafikus kiállítását április 3-án dr. Borsos József nyitja meg a Tudomány és Technika Háza nagytermében.

— **A kisipari szövetkezeti**

Bu

...szeru vasutat akarunk.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Battancs Gábor

1961 APR – 6.

102

Battancs Gábor kiállítása

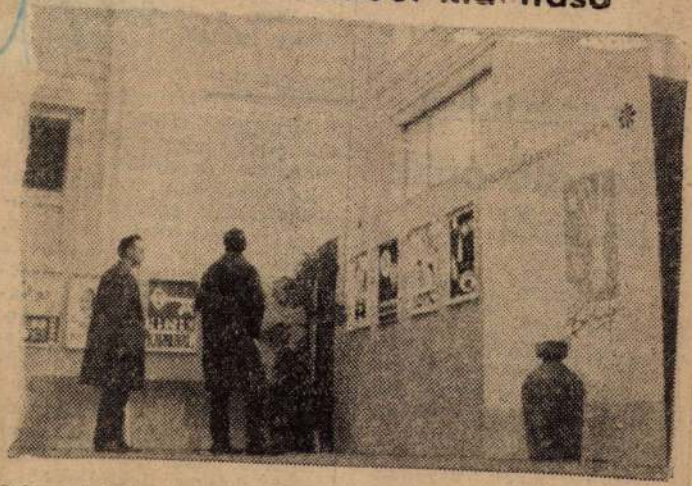

Szép számú érdeklődő részvételével április 3-án, hétfőn délelőtt a Tudomány és Technika Háza nagytermében megnyílt Battancs Gábor grafikusművész kiállítása. A tárlatot a Városi Tanács művelődési osztálya rendezte és bemutatja a művész több éves termését: politikai és kereskedelmi plakátokat, bélyegterveket, leporellókat s más grafikákat. A kiállítás naponta délelőtt 10—12, délután pedig 14—18 óra között tekinthető meg.

...a fiatalok sorra jönnek közénk.

Földessy Dénes

Ma este a tv-ben

Zenélő órák Pécsről

A Magyar Televízió közkedvelt műsorát, a Zenélő órák-at ebben a hónapban Pécsről közvetítik. A televízió munkatársai már napok óta városunkban tartózkodnak, hogy előkészítsék a ma esti egyenes közvetítést, amelynek a Liszt Ferenc hangversenyterem a színhelye. A játékot Forrai Miklós, Kollár Endre és Lukin László vezeti. Közreműködik: Bálint András, Farkas Gabi, Halász B...a, Kom-

A könnyű műfaj hívei tudták előre, hogy érdekes szórakoztató összeállítás készül koprodukcióban a Moszkvai Televízióval, szovjet és magyar művészekkel közösen, mégis kellemes meglepetés volt. Nem csupán a műsorban szereplő produkciók magas színvonala (sőt a táncokat tekintve: megszokott virtuozitása) nem csupán a műfajon belüli kitűnő ritmus, lendületesség dicsérhető, de kerek szerkezete, mely nem hagyott maga után zavaró elégtelenséget (legfeljebb a sajnálkozást hagyta meg a nézőkben, hogy mily rövid volt a hetvenperces műsor). Dicsérhető eleganciája, mely minden előadói számhoz megtalálta az igényes szituációt,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Battancs Gábor

1967 ÁPR 28

— **A Kisgrafika Barátok Köre** április 29-én, szombaton délután 6 órakor tartja szokásos havi összejövetelét a Technika Háza Bartók Klubjában (Pécs, Janus P. u. 13.) Ennek keretében Battancs Gábor grafikusművész mutatja be legújabb exlibris terveit. Érdeklődőket is szívesen lát a KBK rendezősége.

Járdák, vízvezeték

Pécs első kerületének lakó
3 700 000, a második kerüle
400 000, a harmadik kerüle

Battancs Gábor M.D.4
grafikus

A kiállított művek közül kiemelkednek: az „Opera kölni", a „Kaulói ünnepi hetek", a „Pécsi vidám vásár", a „Mecseki állat-és növénypark", a „Magyar-szovjet Barátság", az „Augusztus 20. Alkotmányunk ünnepe" c. plakátok.

-di-: Battancs Gábor II. plakátkiállítása
Napló, 1959, jul. 21. - 2. lap

M.D.K

Battancs Gábor
grafikus

A népfront Janus Pannonius utcai
székházának nagytermében nyílt
meg II. plakátkiállítása.

-di-: Battancs Gábor II. plakátkiállítása,
Napló, 1959. jul. 21 – 2. lap

Battancs Gábor MDK

pécsi grafikusművész
kiállitása a járási tanács dísztermében

/kritika /

Dunántuli Napló.1958. má j. 20.

M.Hei. Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok.Bp.1960. 221-250.l. 250.l.

Battancs Gábor MDK

kiállitása. Pécs. 1958. máj. 18.

Janus Pannonius Muzeum irattára.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. B.1960. 221-250.l.
250.l.

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Battancs Gyön
1966 NOV - 5.

1021

Kuba cukrászda Újmecsekalján

Újmecsekalján, a Tarr Imre utcában, Kuba néven új cukrászdát nyitnak ma, melynek belső falát, közel negyven négyzetméternyi területet elfoglaló falikép, Battancs Gábor grafikus alkotása díszíti.

TÖRÖK BÁLINT:

Csodálatos út volt

— A 12 ezer kilométernél hosszabb utat végig TU 104 szovjet géppel tettük meg. Moszkvában, Omszkban, és Irkutszkban szálltunk le. Az általában ezer méter magasan szálló gépből csodálatos kilátás nyílt. Láttuk a Volgát, átrepültük az Uralhegységet, Omszkban mínusz 18 fokos hideg és sok hó fogadott bennünket. Koreában viszont nyárutói kellemes, langyos időt kaptunk. Vendéglátóink nagyon kedvesek, szívesek voltak. Mindenben jóval elhalmoztak bennünket. A főváros nagyon szép, jártunk a tengerparton is, sőt csónakáztunk a sárgának egyáltalán nem mondható Sárga-tenger vizében. Rengeteg halat és rákot ettünk, a legtöbbször keleti módon elkészítve, ez ízlett mindegyikünknek, de a kigyópálinkával kapcsolatban már megoszlottak a vélemények. Sem Rapp Imre, sem én nem ittunk belőle.

egy harmincezren — a környező dombokon hátul foglaltak helyet. Ilyen nagy közönség előtt, nemcsak mi pécsi, hanem a többi magyar játékos sem játszott soha. A pálya talaja nem ízlett nekünk, mert az keményre taposott föld volt. Szokatlanul kemény volt a labdájuk is. A többségükben alacsony termetű játékosok meglepően rugalmasak, gyorsak és kemények voltak. Jól kezelik a labdát és néhányuk technikailag is felveszi a versenyt az európai élvonallal. Csapatunk jól és szépen játszott, nagy közönségsikert aratott. Különösen Görőcs és Orbán játéka tetszett a közönségnek, de még Török nem sérült meg, ő is sok tapsot kapott.

Apróhirdetések

Moopta filmfelvevő, vetítőgéppel, orsókkal eladó. 4500 forintért. Pécs, III. Bánki Donát u. 17. II. em. 7.

Hálóberendezés, ágybetétek, szalon, rekamié, hármasszekrény,

AZ ÁLLAMI PINCEGAZDASÁG

értesíti a bortermelőket, hogy

...dabor

Plakátterveivel részt vett a kereskedelmi, pénzügyi és vendéglátóipari vállalatok Eötvös utcai kulturházában megrendezett kiállitáson.

Póter Imre: A KPVDSZ budapesti képzőművészeti kiállitása
Rajztanitás 1963. VI. 31.1.

Battancs Endre

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

VILÁG
1948 NOV -3.

Lap: .....

Megjelent: .....

93

A FÖLDALATTI villamos egyik állomásán Berény Róbert, a Képzőművészeti Főiskola tanára meglátta, hogy a jegyet árusító Beszkárt-alkalmazott rajzolgat kis üvegkalitkájában. Két utas kiszolgálása közben mindig egy-két vonalat húzott papirjára. Berény egy pillanat alatt megállapította, hogy a fiatalember rendkívül tehetséges. Meghivására az ifjú Beszkárt-alkalmazott, Battancs Endre jelentkezett a főiskolán és nagy sikerrel letette a felvételi vizsgát.

PAULUS

MŰSZAKI ÉS ÉPITŐ

NEDVES

tökéletes és tartós kiszáritása régi és új épülete

„ÁRAMLÓ

rendszerrel. Szabadalmazva az összes k

Sürgönycim: CUSTODIS TELEFON 12007.
Telefon: Aut. 120-07.
Postatakarékpénztári szám: 15443.

Nagyságos és Főtisztelendő

Dr.S z ő n y i O t t

Engedje meg Nagyságod,

szives volt az árpási róm.kath.templ

Müemlékek Orsz.Bizottsága elé terjes

már sürgős kezd lenni nagyon kérjük

Hadifogolynévsor - Rádió-műsor - Ma: A gyilkos rákseji

VILÁG

1034. SZÁM * ÁRA 60 FILLÉR — Főszerkesztő SUPKA GÉZA DR. — 1948 NOVEMBER 11 * CSÜTÖRTÖK

Times Herald:

Truman hajlandó Moszkvába utazni, hogy találkozzék Sztálinnal

Elesett Nanking védelmi vonalának kulcsvárosa

Két távirat

Irta Hegedüs Nándor

Párisban és Brüsszelben sűrűn zajlanak le gyűlések, amelyeken a szellemi élet legjobbjai tiltakoznak a német háborús bűnösök sorozatos felmentése ellen. Ugyanekkor a lordok házában A. H. Head konzervatív tag és az alsóházban Stokes munkáspárti képviselő arról panaszkodtak, hogy az angol megszálló hatóságok öreg német tábornokokat tartanak fogságban, így többek között Rundstedt és Mannstein marsalokat. Olyan szívhezszóló hangon fájlalták ezeknek a kitünő német hadseregparancsnokoknak az elzárását, hogy a külügyi államtitkár kénytelen volt felolvasni Rundstedt marsall egyik napiparancsát, amelyben elrendelte, hogy ha elfognak egy angol pilótát, nyomban át kell adni őket a Gestaponak. Hogy mit jelentett a Gestapo kezében valakinek a sorsa, azt még ma sem kell külön magyarázni. A parancs felolvasásának meg is volt a hatása, a lordok — legalább egy napra — felfüggesztették könnyhullajtásaikat az öreg német katona urak szomorú rabsága felett.

A párisi és brüsszeli tiltakozások és az angol parlamenti események összevetéséből azt kellene hinnünk, hogy a brit megszálló hatóságok beszüntették a német nemzeti szocialista és katonai exponensek ajnározását és ráébredtek arra, hogy megsem vezethet az jóra, ha nemcsak túlságos elnézéssel vannak a háborús bűnösök iránt, hanem igyekeznek őket a mai német közéletbe bevonni és a német politikai újjáépítésben szolgálatukat igénybevenni.

Ez a hit azonban még igen korai.

Frappáns leleplezés figyelmeztette a napokban az angol közvéleményt arra, hogy a brit megszálló hatóságok igen feledékenyek és makacsul folytatják azt a rendszert, amely a nácivilág exponenseivel próbálja megalapozni az új nyugatnémet államot.

A kettészakított német birodalom nyugati részében demokratikus parlamenti életet akarnak a brit és amerikai katonai hatóságok bevezetni. Ehhez megfelelő új alkotmány kell. Kerestek tehát valami igen alkalmas embert ennek a demokratikus alkotmánynak a kidolgozására. Meg is találták bizonyos Theodor Kordt személyében azt a kitünő férfiút, aki ezt az új német alkotmányt megteremtse.

Még nem ismerjük részleteiben a »birodalmi konstituciót«. De ha ember barátjáról és madarat tolláról, úgy alkotmányt bizonyára alkotójáról becsülhetjük fel.

Nos: a napokban a baseli Nationalzeitung két igen érdekes táviratot közöl, amelyet a háború alatt a német követségi attasé küldött Svájcon át Dublinból Berlinbe. Íme az egyik távirat:

Bern, 1942 február 18. Titkos szolgálat. A következőkről értesültem: Lutonban, Londontól 50 kilométerre, a vasuti állomástól 50 méternyire van a Vauxhall tankgyár, Anglia legnagyobb tankgyára 15.000 munkással; tőle balra a Percival Aircraft Company 3000 munkással és repülőtérrel, ettől balra a Fleet Air-Arm kiképző iskolája és kaszárnyája; tőle balra fekszik az Elektroluxművek (1000 munkással), a Skelte golyóraktár (700 munkás, magas kémény) és a gázművek. A gázművek és a london—lutoni út között fekszik a Flak elektromos telep. Aláírás: Kordt.

A másik táviratban ugyanez a Kordt jelenti, hogy Stokesontól délnyugatra van Anglia legnagyobb municiógyára, továbbá még bemond egy-két repülőteret és légelhárító állomást.

Ki ez a Kordt? kérdi a baseli lap és mindjárt felel is reá. Nem más, mint Theodor Kordt, aki a háború idején a berni német követség tisztviselője és a svájci német kémközpont feje volt.

De Vansittart lord is, aki igazán nem gyanusítható szovjetszimpátiákkal, a legutóbbi nürnbergi perben ugyanerről a Kordtról azt vallotta, hogy személyesen ismeri, vezető tagja volt az SS-nek fivérével Erich Kordttal együtt. Hitler és Ribbentrop lelkes hívei, akik esküdtek a német keleti terjeszkedésre és nem találtak elvetendőnek semmiféle módszert, amely ezt a német keleti expanziót szolgálta.

Az ekként leleplezett Theodor Kordt viszont azonos ama Theodor Kordttal, aki most a brit zónaparancsnokság megbízásából az új német alkotmányt kidolgozza.

Ezek után jogos a kérdés, milyen demokratikus lehet ennek az új német alkotmánynak a szelleme.

Nemcsak a francia és belga szellemi élet vezetői, hanem mindenki, akit a német demokratikus és humanista átnevelésének vágya tölt el és egyedül ettől várja az európai lelki felújulás biztonságát, méltán kételkedik ennek az átnevelésnek a komolyságában és tisztító sikerében. Amíg a nyugati megszállási övezet ilyen döntő szerepet és aktivitást nyujt nácikémeknek, SS-ügynököknek, amíg kímélettel bánik az auschwitzi és dachaui tömeggyilkosokkal és a nemes lordok könnyeiket ontják a német marsallok fogsága felett, addig a demokratikus — német felvirradás igen messze van. És ennélfogva igen messze van a megpróbáltatott országok közvéleményének megnyugvása és demokratikus beilleszkedése is, mert miért adná fel valaki akár nálunk, akár más országban a multak visszatérésének reménységét vagy félelmét, amíg azt látja, hogy Krupp és Thyssen veszi kezébe ismét a német hadiipart és Hitler legelkesedettebb kémei teremtik meg az új német politikai és jogi élet alapvető intézményeit.

Ma déli külpolitikai beszámolónk főbb pontjai: 1. A *Times Herald* értesülése szerint *Truman találkozó keres Sztálinnal*. 2. A kínai néphadsereg folytatja előretörését Peking felé. A biztonsági tanács újból felszólította a zsidókat és arabokat, kössenek azonnal fegyverszünetet. 4. A *Markosz*-kormány értesítette az UNO-t, hogy hajlandó minden határozatot elfogadni, amely elősegíti a görög kérdés demokratikus rendezését. 5. *Berlin ügyében újabb közvetítő akció folyik.*

Washingtoni

TASS-jelentés szerint a *Times Herald* közli azt a még meg nem erősített értesülést, hogy Truman még a kongresszus megnyitása előtt valószínűleg Európába utazik, hogy személyesen tárgyaljon Sztálin generalissimusszal. A lap külpolitikai szemlelrója azt irja, hogy noha döntés még nem történt, Truman reméli, találkozhatik Sztálinnal és hogy *ha Sztálin nem kívánja elhagyni a Szovjetuniót, Truman hajlandó személyesen Moszkvába utazni.* Az angol alsóházban *Hughes* munkáspárti képviselő sürgette, tegyenek az angolszász hatalmak közeledő lépést a Szovjetunió felé.

A képviselő leszögezte: »Nem akarjuk, hogy Angliát repülőgépanyahajónak tekintsék, ahonnan a jövendő háborúban az amerikai bombázók működhetnének«. Hewlett *Johnson* canterburyi dékán Ottawában tartott beszédében a nemzetközi feszültségért teljes mértékben a nyugatiakra hárította a felelősséget és kijelentette: »*Egyetlen nemzet sem kívánja jobban a békét, mint a Szovjetunió*«. A moszkvai rádió az októberi forradalom évfordulóját méltatva megállapította: »A Szovjetunió programja a béke és a népek közötti együttműködés zászlóvivőjének programja«.

Mao Ce Tung,

a Szabad Kína vezetője az októberi forradalom évfordulója alkalmából táviratot intézett *Sztálinhoz*. Táviratában az egész világ békéjének és a demokráciának erődjeként üdvözli a Szovjetuniót és élteti a baráti együttműködést a kínai és a szovjet nép között. Közben a kínai néphadsereg csapatai az egész arcvonalon folytatják előrenyomulásukat. Nankingtól északra elfoglalták Linceseng városát, amely a főváros első védelmi vonalának kulcspontja volt, egy másik arcvonalszakaszon elérték a tengert (szezel *megnyitották az út Tacsi*ig) és a Sárga-tó mellett már csak *100 kilométerre vannak Pekingtől*. A Kuomintang-csapatai a hopei síkságon készülnek döntő összecsapásra.

A *Daily Telegraph* értesülése szerint Washingtonban lázas tanácskozások folynak a kínai helyzetről. Egy jólértesült személyiség kijelentette: »Ma már nem kétséges Csangkaisek bukása, *legfeljebb arról lehet szó, hogy mikor fog megbukni*«. A pesszimista hangok ellenére illetékes helyen kijelentették, hogy »az USA tervszerüen segíteni fogja Csangkaiseket, tekintet nélkül katonai veréségeire«. *Bullitt* volt nagykövet, aki legjobban követeli Csangkaisek megsegítését, Washingtonból Kínába utazott. *MacArthur* tábornok Tokióban kijelentette: »*Japán nem maradhat pusztán nézője a Csangkaisek-hadsereg katasztrófájának.*«

A biztonsági tanács

tegnap nem-hivatalos ülés keretében elhatározta, újból felszólítja a zsidókat és az arabokat, *kössenek azonnal fegyverszünetet*, olyan módon, hogy demilitarizált sávot létesítsenek és az emögé visszavont csapatok létszámát azonnali hatállyal békeerejüre csökkentik. Telavivi jelentés szerint a zsidó haderők *folytatják sikeres hadműveleteiket* és már közvetlenül Gaza, a Palesztinában harcoló egyiptomi erők utolsó támaszpontja előtt állanak. Az UNO megfigyelői szerint az izraeli csapatok teljesen urai a helyzetnek és ez a tény egyre indokoltabbá teszi közvetlen tárgyalások indítását. Világszerte nagy feltünést keltett Izrael külügyminiszterének az a bejelentése, amely szerint meglehetősen erős brit csapatok érkeztek Transzjordániába s azok némelyike már *egyes palesztinai helységekig ért el.*

Az izraeli külügyminiszter az UNO közvetítőjének politikai tanácsadójával közölte: »Ha e hírek valódiaknak bizonyulnak, Izrael megállapítja, hogy *egy külföldi hatalom katonai beavatkozásáról van szó* és nyomban kivizsgálást kér«. Irak, Szíria és Libanon Kommunista Pártja, valamint a palesztinai arab kommunisták szervezete tervezetet készített a palesztinai háború megszüntetésére, az olajkoncessziók eltörlésére, független arab állam létesítésére és *az arab világ, valamint a Szovjetunió kapcsolatainak elmélyitésére.*

Markosz

tábornok rádiója tegnap közölte: »Az ostromállapot bevezetése óta Görögországban fokozódott a monarchofasiszták terrorja a békés lakosság ellen. Napirenden van a demokratikus polgárok meggyilkolása és letartóztatása, valamint a békés falvak felgyujtása és bombázása«. A *Markosz*-kormány egyébként táviratban közölte *Ewatt* dr.-ral, az UNO közgyülésének elnökével, hogy készségesen hajlandó minden határozatot elfogadni, amely elősegíti a görög kérdés demokratikus rendezését és bármely pillanatban *kész egy demokratikus alapokon álló békét iránt tárgyalásokba kezdeni*. Az UNO politikai bizottsága tegnap folytatta a görög üggyel kapcsolatos határozati javaslat tárgyalását. Igen rosszú vita alakult ki a görög küldöttség módosító javaslata felett, amely kéri, hogy az idegen országokba szállított görög gyermekeket küldjék haza.

A bizottság végül *Bogomolov* szovjet delegátus hozzájárulásával elfogadta azt az ausztráliai javaslatot, amely megbízza a Nemzetközi Vöröskeresztet mindazoknak a görög gyermekeknek hazaszállításával, akiket *szüleik visszakérnek*. A tegnapi ülésen egyébként *Bebler* jugoszláv delegátus olyan sokszor szólalt fel, hogy az elnök *obstrukció címén rendreutasította. Bebler* kijelentette, hajlandó belemenni a felszólalások idejének korlátozásába, de az a megszorítás ne vonatkozzék Jugoszláviára, a Szovjetunióra, Csehszlovákiára és Lengyelországra. Az indítvány ellen elsősorban maga *Bogomolov* szólalt fel és kijelentette, *sohasem állt szándékában Jugoszlávia képviselőjét felhatalmazni arra, hogy a Szovjetunió nevében beszéljen.*

Világhiradó:

Trygve *Lie*, az UNO főtitkára tegnap hosszú közleményben cáfolgatta, mintha egyeztető tárgyalásokat folytatna a berlini kérdésben, nyilatkozata további során azonban beismerte, hogy főtitkári minőségben megbeszéléseket folytatott a berlini pénzügyi kérdésről *Evattal*, a közgyülés elnökével és tárgyalni fog *Bramuglia* argentin külügyminiszterrel is. Kiszivárgott hírek szerint arról van szó, hogy *az UNO pénzügyi szakemberei új javaslatot dolgoznak ki a berlini valutakérdés rendezésére.*

Németország brit és amerikai övezetében holnap éjfélkor 24 órás általános tiltakozó sztrájk kezdődik. Németországszerte tegnap emlékeztek meg 1918. és 1938. november 9-e évfordulójáról. A berlini rádióban Arnold *Zweig* kifejtette: »1918. november 9-ének az a tanulsága, hogy *nem következhetik új világ, ha nem dolgozunk meg érte*«. A lipcsei rádió hosszú megemlékezést közölt az 1938. november 9-re virradó éjszakáról, amikor a nácizmus pribékei az egész birodalom területén *a legelemibb emberi érzéseket megsértő progromokat rendeztek.*

Tévedtek a Dankó Pista-utcai pletykázók

Nem Nick Gusztáv, agyhártyagyulladás ölte meg az öreg Regőczynét

Néhány nappal ezelőtt *Nick* Gusztáv, aki Mágnás Elza meggyilkolásáért 16 évig ült börtönben, megint gyilkosság gyanujába keveredett. Lakótársnője *Regőczy* Gusztávné hirtelen rosszul lett. A Rókus kórházba vitték. Az öngyilkosok osztályán meghalt. A kórház orvosai halotti jelentésükben azt írták, hogy a halál oka valószínűleg mérgezés. A tisztiorvos pedig ennek alapján nem adta ki a temetési engedélyt.

A Dankó Pista-utcában Nick Gusztáv lakása környékén újra felelevenítették Mágnás Elza históriáját. A 65 éves Regőczyné halála után két nappal vénasszonyok és utcagyerekek ujjal mutogattak Nick Gusztávra:

— *Megölte a szerelőjét!*

Közben a vizsgálóbíró elrendelte Regőczy Gusztávné holttestének felboncolását. Az eredmény: dr. *Tamáska* Lóránt törvényszéki orvostani szakértő megállapította, *az idős asszony halálának oka idejében fel nem ismert agyhártyagyulladás volt.*

Ezekután a vizsgálóbíró lezárta az aktákat és Regőczynét elteme tették.

Közben a pletyka miatt az történt, hogy *Nick Gusztáv elveszítette állását* a pékségben, ahová újra visszatért.

Nick ősz fejjel legalább nyolcadszor próbálja most újrakezdeni az életet, halkan beszéli:

— Hiába töltöttem ki a büntetésemet, úgylátszik *életem végéig gyilkos maradok.* Miért nem elégesznek meg az emberek azzal, amit a bíróság szabott ki rám. *Miért büntetnek tovább?* Akárhova megyek, gyanus vagyok. Hiába élek becsületesen, összesúgnak a hátam mögött. Ha egyszer már megbűnhődtem a bűnömért, miért nem engednek élni.

WAGNER-EST

A MÁV szimfonikusok közreműködésével rendezett Wagner-est iránt tekintélyes érdeklődés mutatkozott, ami részben annak tudható be, hogy az Operának egyelőre nincs Wagner műsora. Sajnos, a kivitelezéssel nem érthetünk egyet. A Tannhäuser nyitány baljóslatú gixerrel kezdődött, később, feljavult, befejezése nyers volt. Némethy Ella drámai jellegű mezzoszopránja számára egyik-másik Wesendonk dal megközelíthetetlenül lírai. Joviczky-nek van hanganyaga, de Grál elbeszélőnek még csak igéret. Egyébként most győzött a publikum: biztatására ugyanis Joviczky megismételte a Grál elbeszélést. Szőke Tibor nem volt olyan nyakas, mint Klemperer.

Fodor János, a kiváló Walkür-Wotan hatalmas súlyt és őserejű pátoszt érzékeltetett. A befejező Mesterdalnok-nyitányt elsietették.

S. V.

Jó egészséghez
FERENC JÓZSEF
keserűvizet

Az üzletek nyitvatartásának idejét

új rendelet szabályozza, amely legközelebb jelenik meg a hivatalos lapban. Budapesten és környékén

reggel 9 órától délután 5 óráig egyfolytában kell nyitvatartani az üzleteket,

a túlnyomórészt élelmiszerekkel foglalkozó üzleteket pedig reggel 7 órától este 7 óráig »szabad« nyitva tartani. A kötelező árusítási idő azonban itt is reggel 9-től délután 5-ig tart.

A szombati üzletidő kötelezően délelőtt 9-től délután 2-ig tart.

Nagykereskedésekre nincs kötelező előírás.

A legalább 150 kereskedelmi alkalmazottat foglalkoztató nyílt árusítási üzletet reggel 7-től éjjel 11-ig szabad nyitva tartani. Az ilyen üzletek azonban, ha túlnyomórészt élelmiszerrel foglalkoznak, vasárnap és ünnepnap is a közönség rendelkezésére állhatnak.

Kötöttruha, pullover
méret után, hozott anyagból is. Gulyás kötöde. Belgrád (Ferenc J.)-rakpart 16.

Császár professzor nyilatkozata

Dr. Császár Elemér egyetemi tanár a következő nyilatkozat közlésére kér fel bennünket:

»A Világ november 10-i számában olvasható állításokra vonatkozólag kijelentem, hogy a pécsi és budapesti egyetemi, továbbá a műegyetemi igazolóbizottság már három évvel ezelőtt megállapította és tanítványaim ezrei is bizonyítják, hogy én semmiféle népellenes bűncselekményt nem követtem el, tehát engem ilyesmivel vádolni csak tévedésből vagy csak teljesen alaptalanul lehet. A kezeim között lévő okmányok szerint számos zsidó hallgató közvetlenül nekem köszönheti felvételét a pécsi egyetemre. Ugyancsak a pécsi igazolási tárgyalás eredménye szerint téves az az állítás, hogy én Mansfeld Gézát a Gestaponál feljelentettem volna és hogy nekem az ő elhurcolásában bármilyen részem is volna. Pécsről minden zsidó embert elhurcoltak, így érte őt is ez a szomorú sors. Ugyszintén tévedés az is, hogy bárkinek az én ténykedésem miatt kellett eltávoznia a pécsi egyetemről. Tévedés az is, hogy Pécsen bármilyen zsidóellenes ifjúsági megmozdulásban is részem lett volna; ugyanis csak az előadások tartására utaztam le Pécsre, az ottani életben egyáltalában nem vettem részt. A leghatározottabban és a legnyugodtabb lélekkel kijelentem, hogy semmiféle bűncselekmény nem terhel.

A Petőfi-Társaság vasárnap délelőtt féltizenegykor felolvasó ülést tart az Akadémián. Imecs Béla székfoglalóul verseit szavalja, Kozocsa Sándor Justh Zsigmondról olvas fel tanulmányt, Lányi Sarolta versekkel és Szép Ernő székfoglalóul elbeszéléssel szerepel. Török Sándor bemutatja Tóth Eszter vendég költeményeit.

Visegrádi újságíró üdülő
Szép környezet, modern egy- és kétágyas szobák, fürdőszobák, kitűnő ellátás, orvosi felügyelet, éjjel-nappal telefon. Autobusz-megálló az üdülő előtt. Korlátolt számban privátok is igénybevehetők. Előjegyzések kizárólag Hírlapírók Nyugdíjintézete, VI., Andrássy-út 101. Telefon: 221-697, 698, 699.

Gázzal akarta megölni a családját egy ittas szerelő

A *Kőris-utca* 2. számú ház felügyelője az éjjel észrevette, hogy *Juhász* Árpád villanyszerelő lakásából gáz szivárog ki. Hiába dörömbölt, nem nyitottak ajtót. Erőszakkal hatolt be. A szoba padlóján eszméletlenül feküdt Juhász. Néhány méternyire tőle ugyancsak eszméletlenül hevert az ágyban felesége és két és féléves kisfia. Az ágy mellett több széket és asztalt torlaszolt fel Juhász. A mentők az asszonyt és kisfiát eszméletre térítették, Juhász azonban annyira kábult volt, hogy még ma reggel sem lehetett kihallgatni.

„Előre a békéért és jobb életért"

A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség ma ünnepli fennállásának 3-ik évfordulóját. Három esztendővel ezelőtt Londonban a világ 63 nemzetének ifjúsági küldöttsége vitatta meg az ifjúság problémáit. Az akkor megalakult világszövetség két alapvető célt tűzött maga elé: harc a tartós béke megteremtéséért, harc az ifjúság szükségleteinek teljesítéséért.

A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség központja Páris. Ma már

hetven nemzet 60 millió fiatalja

tartozik soraiba. A gyarmati népek is képviselve vannak a szövetségben. Hároméves fennállása alatt többízben vívott eredményes harcot a tartós békéért és a haladás ügyéért a szövetség. Erélyes fellépése sok halálraítélt kivégzését akadályozta Spanyolországban.

A DIVSz bizottságot küldött a gyarmatokra. Az indiai küldöttség lesújtó tapasztalatokat szerzett. A nép 90 százaléka írástudatlan, a gyermekeket már 6 éves korukban munkára fogják, fizetést azonban csak 15 éves korukban adnak nekik. Ezért a Világszövetség állást foglalt

a gyarmati népek független ségi követelései

mellett.

A DIVSz titkársága a hároméves évforduló ünnepén kiáltvánnyal fordul a világ ifjúságához. A párisi titkárság üzenete alapján az egész világ ifjúsága a következő jelmondatot írta zászlajára:

»Előre a békéért a jobb életért.«

Ezt hallottuk...

HELTAI JENŐ tegnap délután megjelent a Fészek-klubban. Nagy szeretettel ünnepelték. Elmesélte, hogy Svájcban megbetegedett, Párisban is beteg volt és az angol fővárosban eleinte betegágyban töltötte napjait. Amikor a magyar kolónia megtudta, hogy beteg: magyar szakácsnők főztek neki, magyar háztartási alkalmazottak takarítottak a lakásában s nem fogadtak el fáradtságukért semmit.

●

MALOSCHIK FERENC, a legrégibb budapesti vendéglősdinasztia feje 82 éves korában meghalt. Tegnap temették.

●

A DUNAKERÜLETI EVANGÉLIKUS EGYHÁZMEGYE Turóczy Zoltánt hívja meg egyhangúlag a lemondott Kapi Béla helyére. A nyiregyházi püspöki állást választás útján töltik be. A három jelölt Dedinszky Gyula békéscsabai, Jób Olivér nyiregyházi lelkész és Zászkaliczky Pál fóti esperes.

●

A MŰVÉSZETI TANÁCS támogatni kívánja a fiatal írók, költők műveinek kiadását. A könyvet írók kérvényüket juttassák el a Művészeti Tanács irodájába.

●

ORVOSESKÜVŐ lesz szombat délelőtt a Koltói Anna kórház kápolnájában: dr. Egyed Béla sebész (Egyed Zoltán testvéröccse) házasságot köt dr. Csányi Éva sebésszel. A fiatal pár és a tanuk munkaruhájukban, fehér orvosi köpenyben jelennek meg az esküvőn.

●

LENINGRÁD nyilvános könyvtárában állították ki Voltaire magánkönyvtárát, amely 6789 történelmi, filozófiai, természettudományi, teológiai és szépirodalmi műből áll. A könyveken Voltaire jegyzetei láthatók.

●

MIKULÁS szerepre hívta meg az egyik nagy áruház az öreg színészek otthonának férfitagjait. Minden Mikulás két-két napig »vendégszerepel« az áruház elő csarnokában. Az a dolga, hogy átvegye a gyermekek karácsonyi levélkéit.

SIÓFOK község elhatározta, hogy művészelepet lé esít. Minden hónapban 8 festőművészt lát majd vendégül Siófok. A vendéglátás feltétele: balatoni tárgyú képeket kell festeni. Dr. Zákonyi Ferenc főjegyző szervezi a művészvendéglátást.

●

ÚJ POLYKRATESKÉNT ünnepelték e héten ferencvárosi horgászok Szentgyörgyi Ferenc nyugalmazott tanítót, aki balatonújhelyi horgászállásán olyan kétkilós csukát fogott, amelynek derekát rézgyűrű fogta körül. A gyűrű egy vitorlásról szakadhatott le évekkel előbb, a kíváncsi karcsú csuka átbújt rajta s többé nem szabadult a különös ékszertől, amely mélyen belenőtt a husába.

●

AZ ISMERT MŰVÉSZPÁR arról is nevezetes, hogy egy lépést sem tesz egymás nélkül. A napokban együtt utaztak egy zsúfolt autóbusz perronján. A száguldó autóbusz egy fordulónál hátrafelé tántorodott. A kalauz a veszély látára ijedten elkapta a karját.

— Ne féltse, kérem — szólt a férj — nélkülem úgysem fog kiesni.

●

BESZÁMOLTUNK arról, hogy egy tehetségesen rajzoló villamoskalauz Berény professzor ajánlatára a Képzőművészeti iskolába került növendéknek. Battancs Endre a fiatal kalauz most arról értesít bennünket, hogy a »Világ« közlésére felfigyelt a Beszkárt és fizetéses szabadságot engedélyezett neki művészeti tanulmányainak folytatásához.

●

EMLÉKTÁBLÁT helyeztek el a moszkvai Alexej Tolsztoj-utcának arra a házra, amelyben a nagy szovjet író élt és dolgozott.

Dél-Afrika a világ egyik legnagyobb aranytermelőhelye. Ezért szinte a meglepetés erejével hat az a hivatalos jelentés, amely tudtul adja, hogy a dél-afrikai Unio tartalékbankjának aranykészlete rövid idő alatt 190 millió fontról 60 millió fontra csökkent. A kormány erre való tekintettel az árubehozatalt az egész vonalon leállította és csak a legszükségesebb árukra ad importengedélyt.

NE HÁZASODJ TITOKBAN!

Irta Somogyi Gyula

Nem vagyok pletykás ember. És ha mégis elmondom barátom szomorú históriáját, csak azért teszem, hogy figyelmeztessem ismerőseimet, nehogy az Isten szerelmére, eszükbe jusson házasságkötésük tényét, idejét, helyét, sőt körülményeit is titokban tartani. Ellenkezően: bízzák csak bátran arra a bizonyos nagyharangra, nehogy úgy járjanak, mint az én barátom járt.

Barátom megnősült. Angyali kis feleségével, aki eddig a naiva szerepkörét töltötte be nagy sikerrel több vidéki színtársulatnál s az idén szerződött az egyik budapesti színházhoz, abban állapodtak meg, hogy házasságkötésüket egyelőre nem hozzák nyilvánosságra, mert a fővárosban még »be nem futott« színésznőre előnyösebb, ha a közönség fiatal leánynak tartja, különösen, ha ártatlan bakfisokat játszik a színpadon. Barátom értelmes ember s mert a csinos kis naiva lakása kényelmesebb volt az ő rideg hónaposszobájánál, cókmókjával átköltözött a kétszoba hallos komfortosba. A lakók tábláján s a telefonkönyvben természetesen a fenti okokból a naiva leányneve szerepelt továbbra is.

Hát bizony, a naivák élete sem fölig tejfel s így történt, hogy alig múltak el a felejthetetlen mézeshetek, a naiva közölte barátommal, hogy háromhónapos vendégszereplésre hirtelen Pécsre kell utaznia. A férj egyedül maradt boldogságával a kétszoba hallosban.

Másnap megszólalt a telefon.

— Babuci, te vagy?

— Halló?... Ki beszél ott? — kérdezte a férj kissé megütközve.

— Itt Fekete Sándor Miskolcról... A művésznővel szeretnék beszélni.

— A művésznő elutazott.

— Ejnye-ejnye. De sajnálom... Ki beszél ott?

— Itt?... Itt a művésznő unokaöccse.

— A Józsi?... Szervusz, öcsém. Ugyahogy ismerlek. Babuci sokat beszélt rólad... Mondd meg Babucinak, kisöcsém, hogy itt voltam, szerettem volna az estét vele tölteni. Jövő héten megint feljövök Pestre, csinálja úgy a dolgot, hogy pár napra szabad legyen. Ha ilyen szép marad az ősz, a hétvéget a Margitszigeten töltjük. Majd neked is hozok, öcsém, abból a szűzdohányból, amelyikből tavaly küldtem.

Barátom keserű szájízzel heveredett vissza a rekamiéra.

Másnap megint megszólalt a telefon. Barátom nem akarta felvenni a kagylót. Máskor is mindig felesége jelentkezett. S a tegnapi eset is elkedvetlenítette egy kicsit. Végül mégis rászánta magát, mert a telefon nem akart elhallgatni. De elővigyázatosságból férfias basszusra keményítette hangját.

— Hallót!... Ki beszél?

— A művésznőt kérem. Mondja csak neki: a Zsiga keresi Szegedről.

— A művésznő nincs itthon.

— Mikor jön haza?

— Holnapután. Vendégszerepelésen van.

— Nahát! Ezt a pecchet! Igazán sajnálom... Ki beszél ott?

Barátom dühös volt s éppen ki akarta bökni, hogy a művésznő férje, de az ügy érdekében mégis észbekapott.

— A... a művésznő unokaöccse.

— Pista, te vagy?... Hírből ismerlek. Babuci sokszor emlegette a nevedet. Mondd meg Babucinak, hogy levelét megkaptam. Nincs semmi baj. Az üzlet jól megy. Meglesz a kosztüm... Te, fiam, azt is mondd meg Babucinak, hogy az a bizonyos mázsa liszt... Különben hadd csak. Majd személyesen elintézem. Ha pedig neked szükséged lesz valamire, fiacskám, csak szólj Babucinak, majd egy kalap alatt azt is...

Barátom elhatározta, hogy nem megy többé a telefonhoz.

Harmadnap csöngettek. Egy szelíd, szomorú fiatalember állt az ajtóban. Kezében egy csokor piros rózsa.

— A művésznőt keresem.

— Nincs itthon. Vendégszerepel. Pécsett.

A fiatalember keserűen mosolygott. Mosolya csupa fájdalom.

— Pécsett?... Kedves barátom, — mondotta s barna szeme sarkában egy szomorú könnycsepp rezdült meg — magának olyan bizalomgerjesztő arca van. Magának elárulhatom. Babuci nincs Pécsett. Babuci Majsán van. Nekem is mindig azt mondta, hogy Pécsre megy vendégszerepelni. Aztán titokban mindig Majsára ment. Pedig tudta, hogy mennyire imádom.

Barátom komolyan megsajnálta a szomorú fiatalembert. És most már a leghatározottabban és visszavonhatatlanul elhatározta, hogy változtat a dolgon. Ezt már nem. Ezt egy percig sem tűri tovább. Mihelyt hazajön a művésznő, haladéktalanul valamennyi lapban közzéteszi házasságkötésük tényét, helyét, idejét s még a tanúk nevét is. Felesége ismerőseit pedig még külön nyomtatott lev.-lapon is értesíti.

FEUER fest, tisztít garantált szárazon ha kell, egy nap alatt is
Trikloretilénben — VI., Bajnok u. 12. Tel 127-110
Háztól-házig

1) Battaus Gábor
fotó, Szatinus

Rajza Repő.

Pécsen kiállítása nyílt.
Az 1957-es Tavaszi Tárlaton olajképpel, márkor plakátokkal jelenthezett.
Anyagának zömét a plakát adja.
Pilaszanovich Ivén: Battaus Gábor grafikái
Dunántúli Napló 1967. ápr. 10-3.

2) Battancs Gábor

Plakátjai: „Villányi bor", „Paradicsom pűré", „MOS 6", „Lottó és TOTÓ"; „Nőnap"; „Április 4"; „A harmadik 5 éves terv"; „Erre szavazzunk".

Készít vélyegtervehet, címlapokat, Pilaszanovich Ivén: Battancs Gábor grafikái Dunántúli Napló 1967. ápr. 10. 3.

3) Battaus Gábor

étlapokat, leporelló-terreket. Illusztrá-
ciókat is készít.

Pilaszanovich Iván: Battaus Gábor grafikái
Dunántúli Napló 1967 ápr. 10-3.

Battancs Gábor

grafikusművész kiállitása. Pécs. - Ism: Pilaszanovich Irén, Dunántúli Napló, 1967.ápr.9.

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Írt. 1970. 1.sz. 68-107. l./

89. l.

Battancs Endre

. A Stúdió kapja

A budapesti Jedlik Ányos Gépipari Műszaki Stúdiója
1953-1963. Bev. Vajda Aurél Bp. 1963.
37 o.

Bátori Gáspár

Ötvös Kőszeg

1639.

l. Horváth Tibor

16. l.

Bátorffy Vilmos

~~Bajtay Istvánt~~ és

~~vitéz Bátorffy Vilmos~~

nincs cód. 2

a miskolci vá-
góhid és hűtőház
terep. megvétel

MMÉEKözl

1941. 104. l.

IRODALOM:

MALONYAI DEZSŐ: Mednyánszky. Lampel kiad.

LÁZÁR BÉLA: Tizenhárom magyar festő. (Tanulmány többek közt Csók Istvánról, Glatz és Magyar-Mannheimerről is.) Singer és Wolfner kiad.

LYKA KÁROLY: Kis könyv a művészetről. (Tanulmány Mednyánszkyról.) Singer és Wolfner kiad.

LÁZÁR BÉLA: Sámuel Kornél művészete. (Művészet, 1914. 429—434. l.)

M.D.K.

Bátori (Blashovics) Mihály

Szabadhai templomfestő nyert megbízást a szabadka-szentgyörgyi uj templom munkálataira, melyet csaknem teljes egészében be is fejezett.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

okt. 24. sz. 8. old.

BÁTORFI BÉLA

BÁTORFI Béla (1968)
22. Orbán Viktor – FIDESZ, 1990
Viktor Orbán – Alliance of Young Democrats
offset, 29x40,5 cm
j.n. – ny.n.
ltsz.: xy 90.423 + Lép

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin. Bp., MNG,1990

A MissionArt Galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait
2004. május 13-án fél hatra (17 óra 30).

Bátorfi Andrea

Transmitting 2001-2004.

című kiállításának megnyitására.

Megnyitja:

Dr. Pressing Lajos

MissionArt Galéria 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30.
Tel.: 06/1-302-8587 www.missionartgaleria.hu
A kiállítás megtekinthető május 22-ig.
Nyitva hétfőtől péntekig 10-18 óráig és szombaton 10-13 óráig.
A kiállítás a Szerencsejáték Rt. támogatásával jött létre.

SZERENCSEJÁTÉK RT.

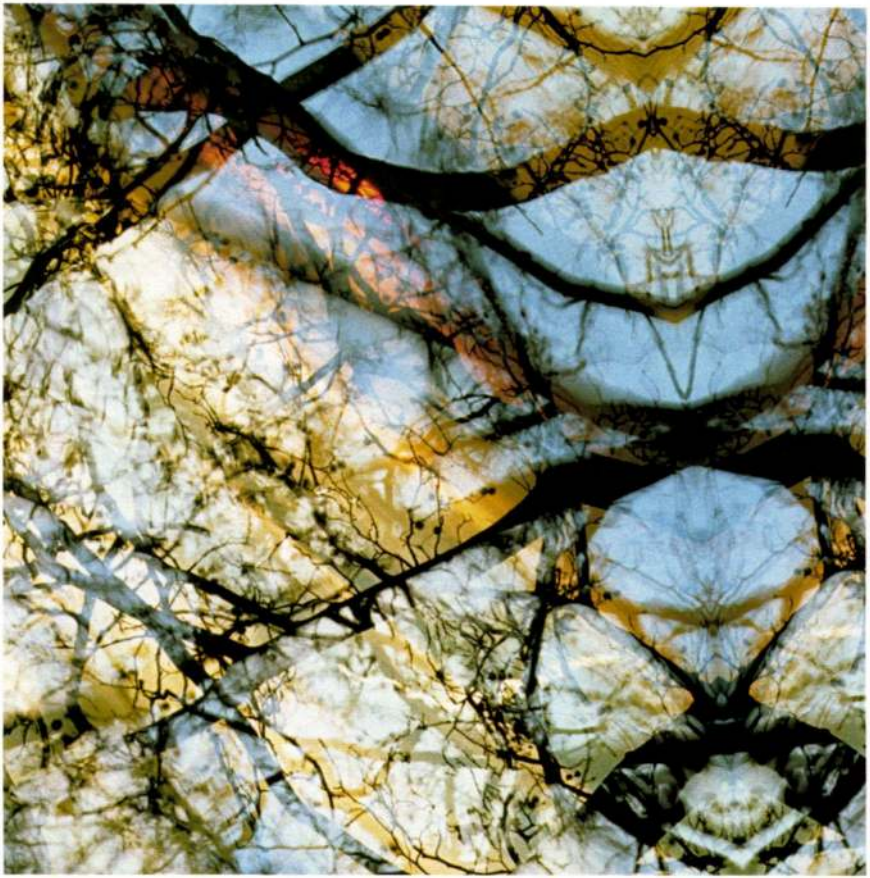

A MissionArt Galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait

2004. május 13-án fél hatra (17 óra 30).

Bátorfi Andrea

Transmitting 2001-2004.

című kiállításának megnyitására.

Megnyitja:

Dr. Pressing Lajos

MissionArt Galéria 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30.

Tel.: 06/1-302-8587 www.missionartgaleria.hu

A kiállítás megtekinthető május 22-ig.

Nyitva hétfőtől péntekig 10-18 óráig és szombaton 10-13 óráig.

A kiállítás a Szerencsejáték Rt. támogatásával jött létre.

SZERENCSEJÁTÉK RT.

Bátonyi Éva, diplomamunkája
Polgár baba: Diplomakiállítás.

2 Bátonyi Éva kisszériás kötött ruhamodellje

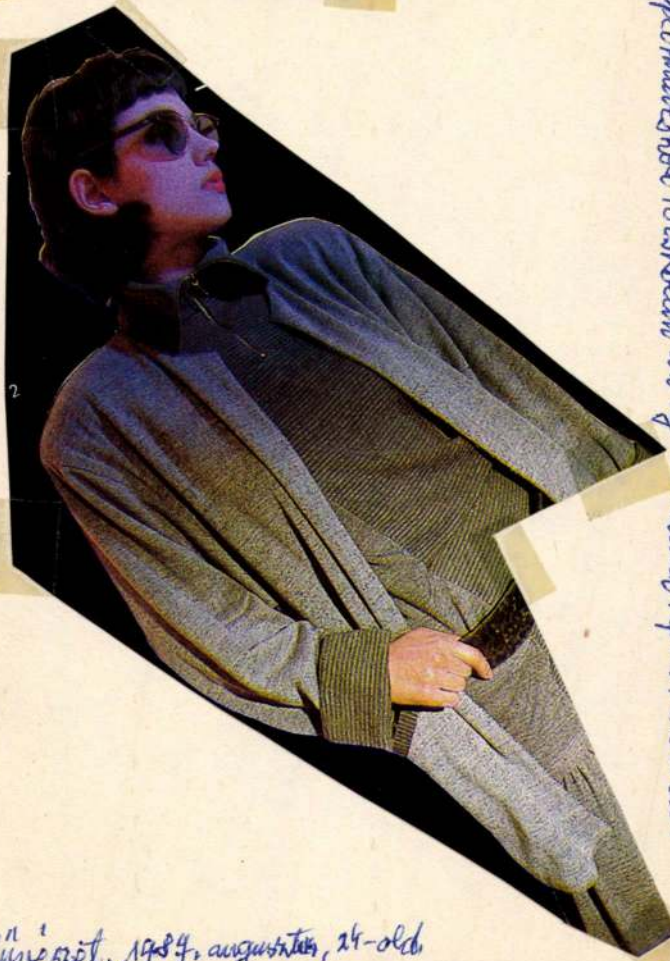

1987 tavarán első ízben végeztek szakpáros hallgatók a Magyar Iparművészeti Főiskolán az új oktatási reform keretében.

Művészet, 1987. augusztus, 24-old.

Bátor fógefné
népi iparművész

Decsen mintázza és festi a húsvéti
tojásokat.

Esti Hírlap
1964 jan 23

Bútor Lajosné,

Mezőtúri népi művész (említve.)

Szolnokmegyei Néplap. 1952. márc. 15.

Bátor Rita MNK

Szerepelt a "Béke és a népek barátsága" kulturális szemle képzőművészeti kiállításán.

Barabás László: Új tartalom és formakeresés.

Kisalföld. 1962. máj. 10.

Battoni, Pompejo

l.

Kazimierz Lev.

XLII. k. 298, 339,

553. l.

II József és fivére Lipót:

megrova // Batoni Pompeo

A jobbra lévő asztalnál áll II József, ki bal kezével a balérs s Sárdát tartó Minervára támaszkodik s jobbjával kezet fog fivérével toskánai Lipóttal, ki balkezét keblére téve beszél. Öltözetök: alsó s felső kabát, térdig érőszadrág és harisnya s csatos cipő. Oldalokon kard lóg. Rendjeleik körül az aranygyapjas, a Mária Terézia s a Szt István rendet viselik a rendszalagjaival. Az asztalon kalamarist, könyveket s a „Plan de Rome"-ot látjuk s a háttérben az oszlopok között, melyek előtt felre vont függöny lóg, Róma városára nyílik kilátás. Feliratai a kép alatt kétfejű sastól megszakított három sorban:

„Entrevue qui s'est passée a Rome.. l'année 1769 entre Sa Sacrée Majesté / L'Empéreur Joseph II. et son.. Altesse Royale L'Archiduc / Leopold Grand.. Duc de Toscane"

az asztal oldalán: „Pompejus Batoni Lugensis Romae Pinxit Anno 1769"

s legalól balra: „Peint par Pompejo Battoni"

Középütt: „Avec Privilége de LL. MM. II. RR. et Ap."

s jobbra: „Et Gravé par Charles Pechwill a Schönbrun."

Rézmetszet, méretei 57.7 : 36.5 s a réztap nagysága 61 : 39.4 cm.

Ltha 7659

55/93 N:o 1931.

II. József:

Derékon alól, állva, balra visszanézve. Magas prém kalpagját kócsag díszíti, parókája egyszer fodrított s sem bajusza, sem pedig szakála nincs. Leeresztett jobb kezében parancsnoki botját tartja s balját kardjának markolatán nyugtatja. A nyakába vetett szalagon az aranygyapjas rendet hordja s mellét a Mária Terézia s a Szt István rend ~~de~~ ékesíti: Nyakravalója fekete; dolmánya, nadrágja s prémes mentéje gazdagon zsinórzott; jobb vallától bal csipője felé háromszínű szalag fut s derekát öv szorítja. A háttérben balra ujra hajtó vén fatörzs van. Felirata a kép alatt két sorban:

„Josephus Secundus

Romanorum Imperator semper Augustus etc. etc. etc."

alól balra: „Battoni Effigiem pinx"

s jobbra: „J. G. Haid fecit Viennae 1772."

s legalól középütt: „C. P. Maj."

Feketemodor, meretei a hatteret véve 41.1 : 31.1 s a réslapnak 45.5 : 31.1 cm.

Battoni után metszette Haid J. G.

Ltsa 7957

191/93 № 1746.

45
39
84

MDK

Baton István épitész

Debrecen,Petőfi-téri tervpályázat

Román Ernő:Megjegyzések a Debrecen Petőfi-téri tervpályázathoz Magyar Épitőművészet 1954.4-6.sz. 165.l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Bátóczky Béla

PETŐFI NÉPE

1973 FEB 16

Tehetséges fiatalok

Amatőr képzőművészeti kiállítás nyílt meg február 10-én, szombaton, a KIVG KISZ klubjában. Hat tehetséges fiatal, Bátóczky Béla, Farkas Dezső, Kurucz István, Simonyi Dezső, Nagy István és Hegedűs Lajos állította ki munkáját. A kiállítás anyagában szerepelnek az olaj és tempera képek, fafaragás, rézdomborítás, tus és ceruzarajzok. Hivatalos zsűrizésre Bodor Miklós festőművészt kérték fel.

Ki hogyan

A KSC NB I-es férfi kosárlabda csapata nagyszerű győzelmet aratott szombaton az Oroszlányi Bányász felett. A pályán t siker, közönségsikerrel is osult.

hogyan látta ugyan-

Bató Viola

gimn. érettsi

női rajzosztály

Tanár Voit Ervin

10 honap, jó eredm.

Iparrajziskola 1910

T. 5153.

elkedő hegy tetején van a vár,
letei közül kiemelkedő temp-
hidon szénásszekér halad kettős
éressel, a háttért pedig hegyek

3.8 cm.

n. 361-98.
70-98-803.

Bató Viola

Kol. Iráll. Belvedere.

Bató Viola nagy technikai készültséggel és anyagismerettel végzett könyvkötőmunkái között akad néhány, szerény művészi eszközük folytán kifogástalan izléssel megoldott darab. Ábrázoló grafikai törekvéseivel azonban nem értünk egyet. —*szky*

Ars Una

1924. I. 166 l.

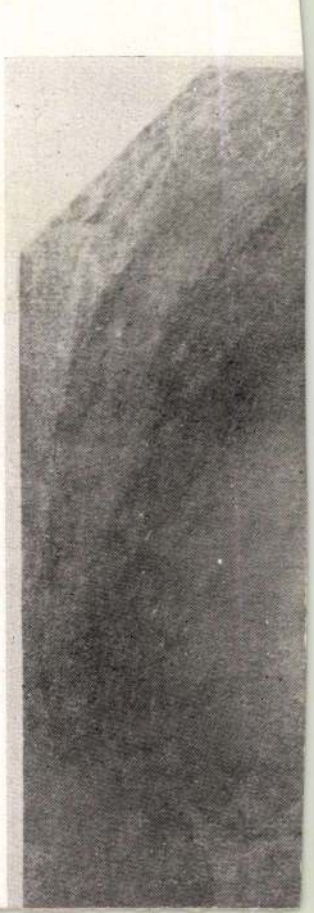

Bató Viola

élet. Koll.

Belvedere

1923 dec.

Bató László, [bábos]

L: Kemény Henrik

–: János-ünnepély a Népligetben 9.

Népszabadság, Bp 1981 jún. 27.

Bato Péter,szücs

Miskolcon a 17 szücs közül ő volt a harmadik adózó 72 dénárral a 1752-54-ben. 266.old.11.jegyz

Bodó Sándor: Két miskolci vagyonleltár 1762-ből 265.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve.VIII.1969.Miskolc

Bató Viola

i parmuvész

Belvedere
1923 dec.
Koll. Gratt.

Hul. 1893 Budapesten. Mu-
vészi tanulmányait Jaschik
Álmosnál kezdte 1911-13-
ban, utána Berlinben Paul
Kerstennél és E. R. Weiss-
nál folytatta 1914-ben. Ki-
állított az Ernst múzeum-
ban 1913-ban és 1916-ban

Fenti kollektíven csupa
Könyvkötéssel
szerepelt.

gr. Pálffy Miklós:

Derékon alól, kissé jobb
kájának gyndor fürtjei válla
tengeriöld sarcza s bajusza l
ja s balját sisakjára teszi.
ros palagon az aranygyapjas re
hermelines palástja piros, öve
fák diszlenek s az égbolt felhős.

Olajfestés, vászonra,
Al. Kept. 113
A vásznan hátul nég
„Nicolaus Comes Pálf
Aurei Velleris Eques, e
riae Palatinus nat
natus 20. Februarii 1

1896. III. 3. az ekrédéves Kiá
nan 1896 IV. 13-án. érkezett

Bató Vida

Rabinovszky M. irt Holló László, Bató Vida kiállitásáról Ars Una 1924.jan. 166.l.

Rabinovszky Máriusz:Két korszak határán Bp. 1965. 294.

Bató Viola

Parmüvész

Szul. 1893. Bpest.

Bató József testvér lánya.

Művészi könyvkötések -

Ernst Muzenmban, Belvedere Salon

Ujv MZsL 94. l.

Bató viola

jó

Iparrajzis Eola 1911

megírva

Bató Viola

iparmüvész

szül. Bpest 1893

l.

Gulyás: Magyar írók

II. 683. h.

MDK

Bató Viola iparm.

e.a: Kiállitások. Az Ujság, 1923. dec. 12.

lan, sötét és világos váltakozása. A napfény hatására a szivárvány keletkezése, a legteljesebb színesség tetőzi be a látványt.

A szobrok többsége egymással szemközti oldalán nyitott kocka. Egyszerre nyitott és zárt a fény

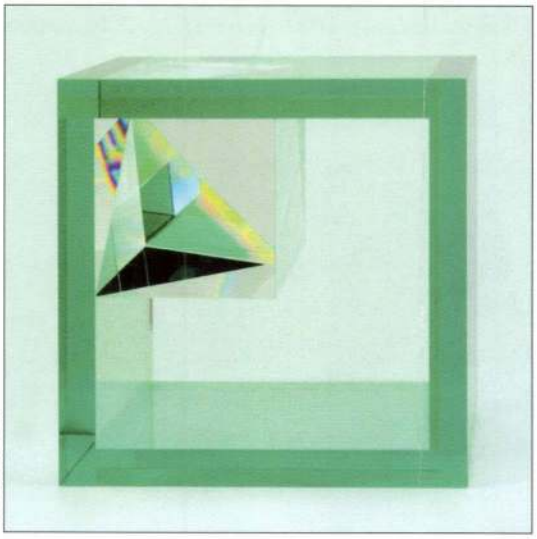

Fotó: Rezek Ödön

Botos Péter: Metamorfózis / Péter Botos: Metamorphosis
[2004] *csiszolt üveg / ground glass*
[15,3x15,3x15,3 cm]

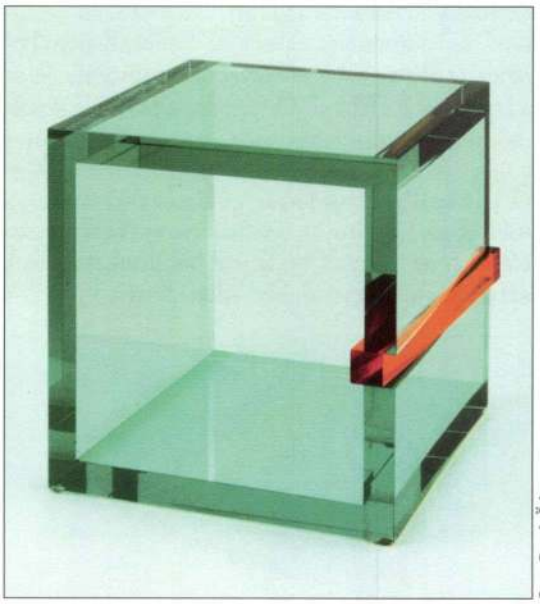

Fotó: Rezek Ödön

Botos Péter: Elvágyódás / Péter Botos: Melancholy
[2004] *csiszolt üveg / ground glass*
[17,5x18x17,5 cm]

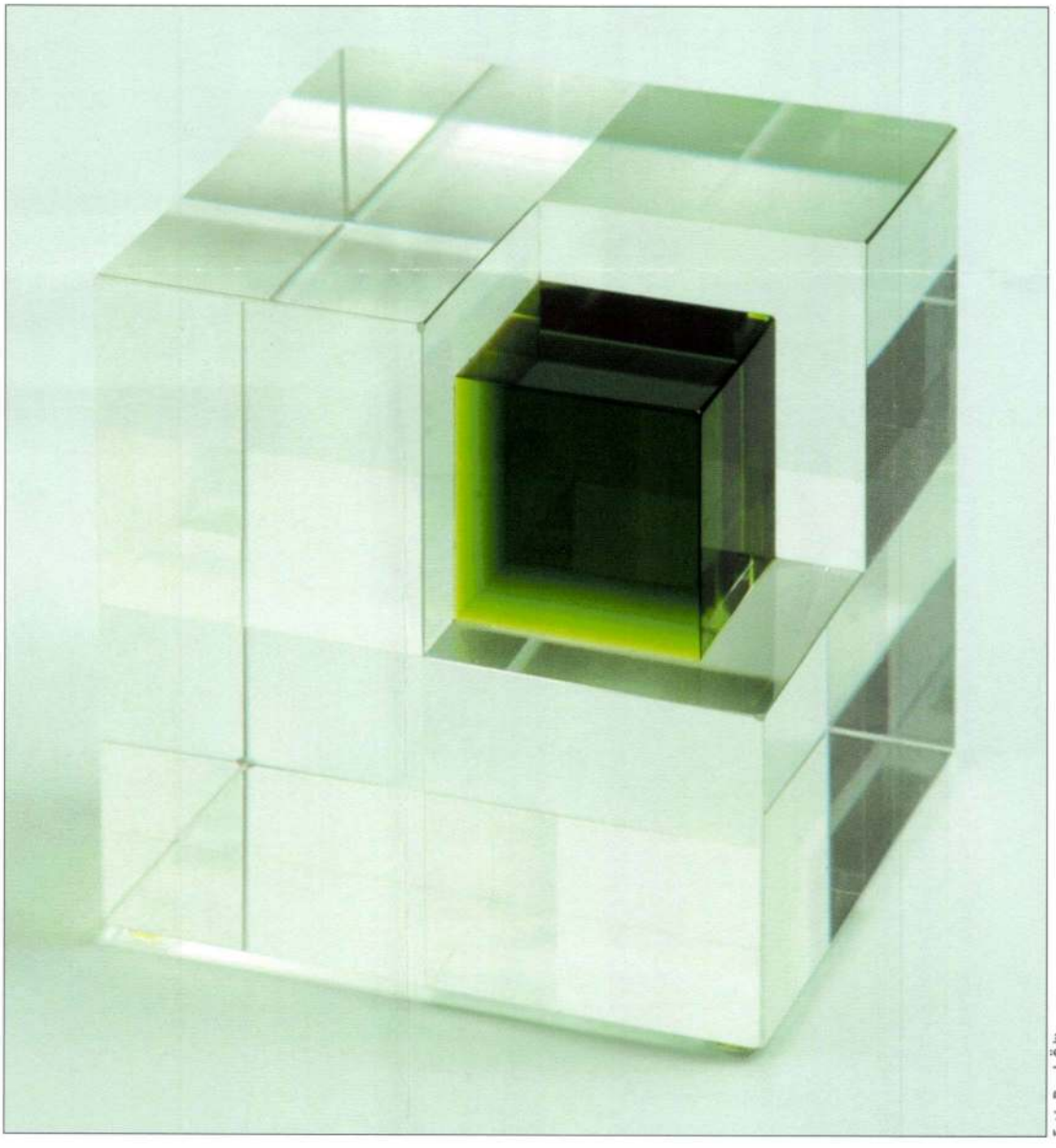

Fotó: Rezek Ödön

Botos Péter: Reménység / Péter Botos: Hope
04] *csiszolt üveg / ground glass*
[9,6x9,6x9,6 cm]

számára is. Ami a meglepő: a kockán, az „ablakon" ez esetben nem átnéz az ember, hanem belenéz az élébe. Az igazi varázslat ott történik, és az a legkevésbé érthető. Olyan, mintha tükör lenne, de mégsem, mert ha a néző elmozdul, akkor a kocka átlátszik. Aztán a néző megpróbálja felidézni az iskolában tanultakat, gyermekkori játékait a tükrökkel, nagyítóval, a vidám parki tükörútvesztőt vagy az üvegszáloptikáról hallottakat és csak azt tudja mondani: Nahát! Aha! Tényleg!

A high-tech ipar és a művészi gondolat párosítása így tud meglepetést és örömet okozni egy kiállításon.

BARABÁS LAJOS
műgyűjtő

(Botos Péter Kockázat című kiállítása. Üvegpiramis Galéria, Budapest, 2004. december 21–2005. január 30.)

Elhangzott a kiállítás megnyitóján.

Botos Péter

Fotó: Rezek Ödön

Botos Péter: Fényhajlítás / Péter Botos: Light Curving
[2004] csiszolt üveg / ground glass [11,5x23x38 cm]

1/10

Ernst Muzeum — Budapest,

Batthyány Gyula festő kiállítása

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 238-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Muzeumban.

Gr. Batthyány festőművén.

8 órai Ujság -
1931. IV. 10., 4.
(:Kritika.:)

Festészet — Önálló Fellépés — XX. sz.

(1900–1919)

Batthyány Gyula „Garden party"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 239–240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Festészet — Önálló táblakép — XX. sz.

(1900 - 1918)

Batthyány Gyula „Estély"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII, Tome, 239-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Batthyány Gyula, festő és grafikus (1888-

Nouvelle Revue de Hongrie

1936. XXIX. année, LV. Tome,
536-538. l.

Zichy-Pallavicini Edina: Batthyány Gyula.

Festészet – Önálló táblakép – XX. sz.
(1900-1919)

Batthyány Gyula „Tükörterem"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. tome, 239-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Museumban.

Batthyány Gyula festő első kiállítása

Bp., Ernst Museum, — 1914.

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 239-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Batthány Gyula grafikai kiállítása

1942. – Bp. Műbarát.

Magyar Csillag, 1942 XI. 15.

II. évf. 12. sz. 367. o.

Farkas Zoltán: Batthány Gyula és Ferenczy Béni kiállítása.

Kiállitások, 1900-1919.

Batthyány Gyula gróf
kiállitása/Ernszt muzeum,
1914/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
128-129.
Illusztráció: 125.,126.

Festészet – XX. sz. – Önálló táblakép

(1900 - 1919)

Batthyány Gyula „Sardanapale"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. tome, 239-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Kiállitások,1900-1919.

Céhbeliek kiállitásának katalógusában/Nemzeti Szalon,1914./
a kiállitó müvészek:

Batthyány Gy.	Déry B.
Kőrösfői Kriesch	Nagy S.
Raáb E.	Ujváry I.
Zemplényi T.	Szenes F.
Nádler R.	László F.
Mendlik O.	Kunffy L.
Berán L.	Telcs E.
Toth I.	Horváth G.
Szentgyörgyi I.	Moiret Ö.

rövid cikkei a müvészetről.
MÜVÉSZET, XIII.évf.1914-234-236.

Kiállitások, 1900-1919.

Ernszt Muzeum:
Batthyány Gyula gróf kiállitása, 1914.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
128-129.
Illusztráció: 125., 126.

Festészet — XX. sz. — Önálló táblakép
(1900-1919)

Batthyány Gyula női portréja (Ruby Rightson)

Revue de Hongrie, 1914.
VII. année, XIII. tome, 239-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Budapest — Ernst Museum,

Bathyány Gyula festő kiállítása, 1914.

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 239-240. l.

Bathyány Gyula az Ernst Museumban.

Festészet – XX. sz. (1900 – 1919)

Önálló táblaképek

Batthyány Gyula „Sába királynője"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 239–240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Festészet,1900-1919. - Önálló táblakép - Kompozició

Batthyány Gyula gróf:
Nőrablas

- illusztrácio az Ernszt Muzeumban tartott kiállitásáról -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
125.
Szöveg: 128-129.

Festészet,1900-1919 - Önállo tábla-
lakép - Kompozicio

Batthyány Gyula gróf:
Sába királynője

- illusztráció az Ernszt Muzeum-
ban tartott kiállitásáról -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
126.
Szöveg: 128-129.

Festészet – Önálló Táblakép – XX. sz.

(1900–1919)

Batthyány Gyula „Longchamps"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 239–240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Festészet – XX. sz. (1900-1919)

Önálló táblaképek

Batthyány Gyula „Nagykövetségi bál"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. Tome, 239-240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Múzeumban.

Batthyány Gyula festő

Magyar Müvésset 1925.232-233.o.
Müvészetünk a külföldön.

Batthyány Gyula festő

Magyar Művészet, 1926

415-416. o.

Művészeti élet /e.a./ Fajtó levél a velencei magyar kiállításról.

Batthyány Gyula festő

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 44. o.
A Benczur-Társaságból.

gr. Batthyányi Gyula festő

Pesti Hirlap. 1924. febr. 24. 6-7

k. k. h. Hánne kiállítás

Festészet – Önálló tatlakép – XX. sz.
(1900–1919)

Batthyány Gyula „Láverseny"

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. tome, 239–240. l.

Batthyány Gyula az Ernst Museumban.

Batthyány Gyula, festő XX. h.

Revue de Hongrie, 1914.

VII. année, XIII. tome, 239-240. l.

Gr. Batthyány Gyula az Ernst Museumban.

BATTHYANY GYULA GR.: Bois de Boulogne.

BATTHYÁNY GYULA GRÓF.

LE PEINTRE COMTE JULES DE BATTHYÁNY.

Egy nagy történelmi név viselője kér bebocsátást a mű-történelembe. Kissé talán paradox lenne ez az állitás, ha mindjárt ideiktatnók Batthyány Gyula gróf életrajzi adatait is, amelyekből kiderülne, hogy még nagyon fiatal ember. — Egy ilyen fiatal ember, mondhatná valaki, még az életet sem ismeri, mit akar hát a művészettel és mit akarok én, aki e sorokat irom, a művészet történelmével. Különben is a történelem és a művészettörténelem olyan két világ, amelyek ritka esetben érintkeznek. Hosszan lehetne még egymáshoz fűzni a teoretikus elmefuttatást, amelyre azonban Batthyány Gyula gróf a praxisban alaposan rácáfol. Mint kész művész mutatkozik be. — Kész művész, bár érezzük fiatalságát, de ez nem a tudás rovására megy, csupán műveinek ad egy sajátságos karaktert. Képei nem kezdetlegesek, csak fiatalosak. Azt mondtuk az előbb: lehet, hogy még nem is ismeri az életet. Semmi baj: az élet abban a vonatkozásában,

COMTE JULES DE BATTHYÁNY: Jachting.

BATTHYÁNY
GYULA GRÓF
Le peintre comte
Jules de Batthyány

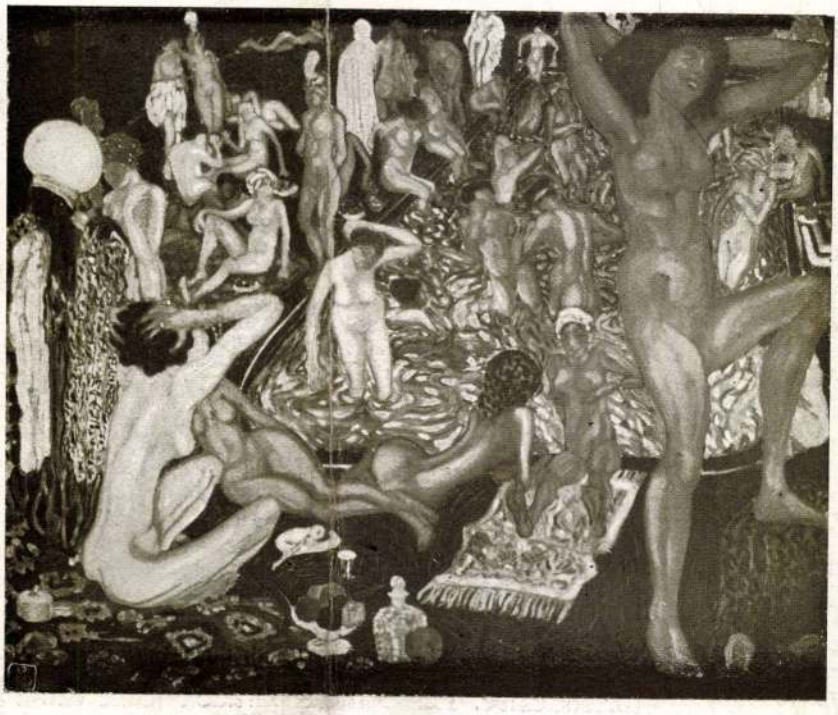

BATTHYÁNY GYULA GRÓF: Női fürdő. — Piscine.

amelyben ismeri, kedves, kellemes, szines, ragyogó és ahogy ő elénk állitja: művészi. Kevés embert és kevés művészetet ismerünk, amely annyira egymáshoz simulna, mint ez a művész és ez a művészet. Mintha egy karakterisztikus kézirást látnánk, a melyből az ember mindjárt ráismer irójára.

Épen azért nagyon nehéz volna megmondani, hogy kitől tanult Batthyány Gyula gróf és kinek a hatása alatt fest. Talán csak ő maga tudná, talán maga sem: hiszen a saját lelkünkbe látni a legnehezebb. Aki könnyelmüen akar itélni, az végig szaladhat minden kiállitási termen — megteheti ezt itt is — és felszines művészeti ismeretekkel rámondhatja az egyes képekre: ebben a francia impresszionistákat látom, az akárcsak Botticelli »Primaverája« volna, emezt mintha Münchenben festette volna, amazt japán fametszetek és perzsa miniatürök befolyásolták. De mit jelentenek ezek az odavetett jelzők? Azt, hogy egy fogékony művészlélek nem haladt el nyomtalanul a művészet nagy megnyilvánulásai előtt, hanem mindazt, ami szépnek és jónak tetszett neki, magába szivta, hogy saját lelkén át mutassa be nekünk.

A megszokott modern pikturának egyik csalafintasága az, hogy ellenőrizhetetlenné varázsolja magát. A távlatba be nem állitott tájképeket, a nem térben, hanem csupán időben megfestett futurista kávéházi jeleneteket és a tengeralatti csendéleteket vajjon ki tudná kontrollálni?

Ez a fiatal művész azonban olyan képeket alkotott, amelyeken van szin, van vonal, van távlat, van kompozició, amelyek el vannak szánva arra, hogy

COMTE JULES DE BATTHYÁNY: Les dames du Grand-Mogul. — A nagyur hölgyei.

az akadémikus birálat ép ugy végig meg[illegible]tuk, mint elkényeztetett modern szemünknek minden kifogása.

Nem is tudjuk, hol kezdjük a kifogásokat, valamint azt sem tudjuk, hol kezdjük a dicséretet. Talán mindkettőt abban foglalhatjuk össze, hogy a művész egyes képein kissé nagyon sokat akar, tulságosan megneheziti önmagának problémáit. A grand d'art felé törekszik, ám dekorativ örömök elcsábitják őt, ami által vásznai zsufoltak lesznek és a kompozició veszit egységéből. Talán ez lesz az a pont, amelyikből a művész fejlődése ki fog indulni: törekvései differenciáltabbak lesznek, kompoziciói egységesebbek.

Soraim elején azt mondottuk, hogy Batthyány Gyula kész művész. Ezt álljuk. Ha művészete igy rögződnék meg evvel a kiállitással, ez az anyag is maradandó értékelésre számithatna. Bátran mondhatjuk azonban, hogy ez a művészet még fejlődni fog és sok örömet fog okozni minden egészséges esztétikai érzéssel biró embernek.

Ezekben szóltunk Batthyány Gyula grófról, mint művészről. Mint embert olvasóinknak és tagtársainknak nem kell külön bemutatnunk. Egyesületünk vezetőségének ő egyik legaligisabb tagja; különösen művészeti látogatásaink sikere füződik az ő nevéhez. Épen azért örömmel használtuk fel az alkalmat, hogy őt más oldalról is bemutassuk. »A Gyüjtő« jelen száma 6 sikerült reprodukciót közöl művei után, amelyek egyik legkiválóbbika fedőlapunkat is disziti.

PERNESZI.

BATTHYÁNY
GYULA GRÓF

Le peintre comte
Jules de Batthyány

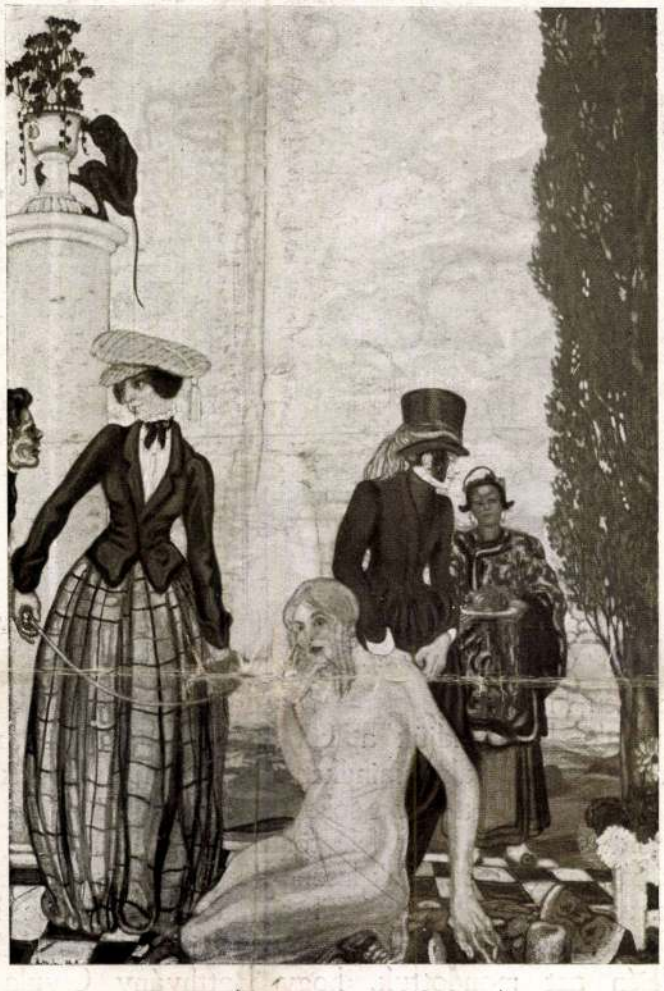

BATTHYÁNY GYULA GR.; Nyár. — Été.

BECK Ö. FÜLÖP
Le sculpteur
Philippe Ö. Beck

BECK Ö. FÜLÖP: Schwartzer Ottó-érem. — Médaille offerte au baron Otto Schwartzer de Babarcz.

más eszközökhöz fog nyulni. Ugy is történt. Egyszerre csak kezdtük észrevenni, hogy az eddigi olyan gyakori Beck-plakettek kezdenek elmaradni. A művész ismerősei tudták, hogy Beck visszavonult a fővárosi élet zajától, ateliert épittetett magának Gödön, a környékből és a világ minden részéről köveket hordott össze és most vésővel, kalapáccsal fog hozzá, hogy a kőből kihámozza a benne rejlő művészi energiát.

Közben Beck Görögországban járt és itt még jobban megerősödött benne az anyag, a művészet igazi rendeltetése és a művészet őszinte eszközei iránti szeretet. Hogy milyen hatással volt rá ez az ut, azt mutatja az a magával hozott pentelikoni márványdarab, amelyen klasszikus egyszerüséggel töltött ki egy női alakkal egy négyszögben elhatárolt területet.

Magába zárkózottan, csupán saját lelkére, valamint az anyagra s a szobrászat szükségszerü eszközeire támaszkodva, töltött el Beck Ö. Fülöp jó egynéhány évet atelierjában. Ugy születtek meg azok a komoly, monumentális törekvésü szobrok és domborművek, amelyeket jelenlegi kiállitásán láttunk.

Sajátságos, hogy ez a kiállitás szomszédos Batthyány Gyula gróf kiállitásával. Sajátságos, mert Batthyány és Beck teljesen ellentétes természetek. Batthyány művészete az életöröm, a vidámság, Becké a komolyság, szigoruság; Batthyány csupa részlet, Beck csupa összevonás; Batthyány első szavánál elárulja, hova kapcsolódik művészete, Beck művészi lelkét

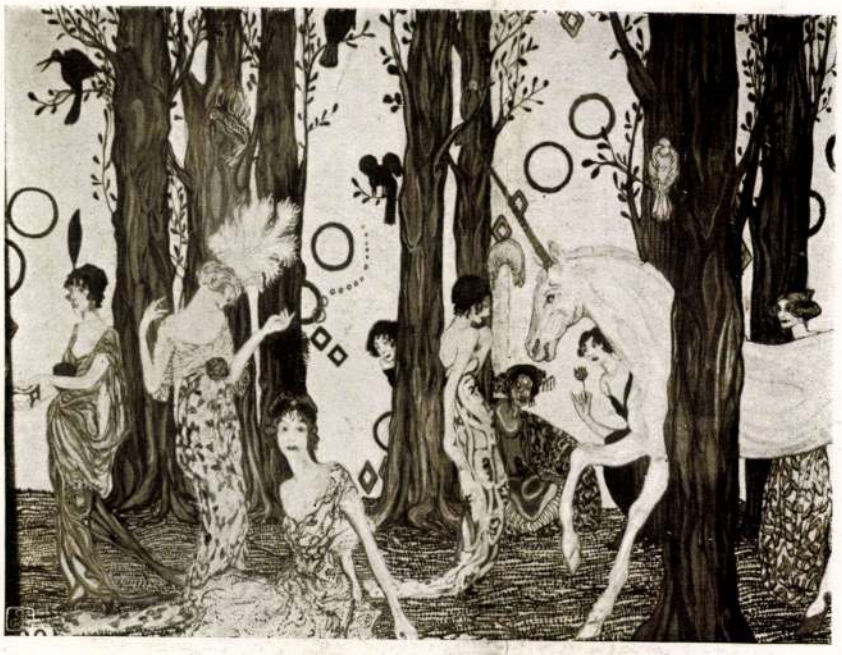

BATTHYÁNY GYULA GR.: Rege. — Coute de fée.

BECK Ö. FÜLÖP.

LE SCULPTEUR PHILIPPE Ö. BECK.

Beck Ö. Fülöp régi ismerőse a magyar amatőr=közönségnek. Aki modern magyar érmekkel és plakettekkel foglalkozik, az tudja, hogy a kisplasztikának ebben az ágában Beck volt a kezdeményező. Az első modern értelemben vett magyar érmeket és plaketteket ő mintázta, ő fejlesztette ezt a műfajt odáig, hogy e téren a külföld is tudomást vett rólunk. Ha ma fiatal és öreg művészek egyaránt szivesen foglalkoznak éremszobrászattal, ez csak azt bizonyitja, hogy Beck kezdeményezése sikerrel járt, iskolát teremtett bizonyos mértékig még stiláris szempontból is, annyira, hogy akik más csapáson igyekeztek is haladni, hatását alig kerülték el. Beckkel egyébként »A Gyüjtő« behatóan foglalkozott első kötetének 244. és ezt követő lapjain.

Az ott közölt illusztrációkban visszaadott irány mintegy fordulópontot jelentett Beck művészetében. Plakettjein lefokozott egyszerüség és monumentalitásra való törekvése jelent meg, ugyhogy, akik a művészlélek kohójába be tudnak nézni, azok megjósolhatták, hogy Becknek szük lesz lassanként a plakett által határolt csekély terület, mert monumentális gondolatai számára

A Gyüjtő 1914. 1—2. f.

B a t t h y á n y Gyula festő
1888 -
/Céhbeliek kiáll. és cikk
a katalogusban/

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
234-236.
"A Céhbeliek"

B a t t h y á n y Gyula festő

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141-142.
"Céhbeliek"

Bathhyány Gyula gróf festő

Kiállitása az Ernszt Muzeumban
1914.

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
128-129.

Illusztráció: 125.,126.

MDK

Batthyány Gyula gr.

Művészklub alakuló közgyülése. Uj Művészet, 1913.
I. 3.sz. 2o 1.

a szempontból nézve ismerhetjük meg és értékelhetjük drámája kvalitásait. A cselekmény, melyet az író e háromfelvonásba belekovácsolt — mert igen szilárd vonalú és kerek kompozicióval van dolgunk — kevésbbé érdekelhette az írót, természetesen minket is, mint a törekvések, melyet a dráma egyes alakjai képviselnek, az eszközök, melyekkel e törekvéseket megvalósítani igyekeznek és a különböző törekvések összeütközéséből keletkező drámai helyzetek. »Maguk férfiak abban hibáznak, hogy a politikát főleg az eszmék és elvek harcának fogják föl, az érdeket, a karriért halálos bünnek nézik, melyet nem szabad bevallani, sőt nem is szabad keresni. De mégis keresik! Sőt hajhásszák«, mondja a dráma egyik nőalakja. Nyilvánvalóan ez a mondás karakterizálja a hősnőt ⟨aki egyébként is szerencsés kézzel van formálva⟩, de a szerzőnek a jellemzésnél sokkal fontosabb volt ennek a tézisnek elmondása, aminthogy általában frappans és gondolkozásra késztő ilyen tételekben igen gazdag Radó Sámuel drámája. És mégsem tézis dráma és nem iránydráma, mert Radó Radó Sámuel és mit kihoznia sikerült, az megérdemli a komoly érdeklődést.

Technikája talán hagy némi kívánni valót hátra, a dialogusa azonban — mely, hozzátesszük, inkább a szerzőé, mint a szereplő személyeké —, végig élénk és érdekes.

FENYŐ MIKSA

BATTHYÁNY GYULA GRÓF KÉPEI

Batthyány Gyula gróf egyszerre mintegy százhúsz képpel, rajzzal mutatkozott be az Ernst-muzeum termeiben. Míg más apródonként, hosszú készülődéssel, fáradságos nekibuzdulással hárítja el a nagy nyilvánosság felé vezető út akadályait, ő egy regényhős lendületével a dolgok kellős közepébe kerül, egy mozdulattal kiontja gazdag fantáziájának, álomlátásának kincseit.

Tegnap még nem tudhattuk él-e, kicsoda, hova készül? Ma már életének titkos szegletébe tekinthetünk, példátlan termékenysége valósággal kötelez bennünket arra, hogy végig kisérjük azon az uton, amelyet végigálmodott.

Egy csodavilágba, mesekertbe vezet ez az út, kelet színes városai, elmúlt korok emberei raizanak röpke vonalakkal, gyengéd színekkel

BATTHYÁNY GYULA GRÓF KÉPEI

Az ifjú művész, akinek a képeihez szerencsénk van, históriai család gyermeke, gróf, familiája most is vezető szerepet visz a magyar földön, ő maga pedig kedves és finom úr, külsőleg is minden széppel és jóval megáldott gavallér, tehát a legnagyobb sikerekre hivatott a hölgyek körül és a főúri társaságban. Mindezek a szerencsés körülmények éppen elég gyanút kelthettek az egyszerű szívekben, mert valóban a legritkább dolgok közé tartozik, hogy ily viszonyok mellett ne az élet művészetének keresésében, vagy legjobb esetben a politikában találja meg szórakozását és céljait valaki. A kételkedőkre azonban meglehetős csalódás várt, mert a fiatal gróf komoly művészként jelent meg előttük és kiállotta a kritikus pillantásokat. Két nagy és két kisebb termet töltenek meg a festmények, rajzok, grafikai fiomságok és a szemlélő kénytelen meglepetést érezni e műalkotások között olyannyira elegánciával és a könnyedség félreismerhetetlen gesztusával. A tömeg megelevenítése, a sokaságnak bis területen való ábrázolása egyik legszembeötlőbb képessége és ez a »Bois de Boulogne« című képen tünik elénk legmeglepőbb gazdagsággal. Késő délelőtti órákban látjuk Páris ligetjét: középen hölgyek és urak léptetnek paripáikon, míg mellettük, velük szemben már automobilok siklanak, kocsikat röpítenek parádés lovak ütemes trappolással, a gyalogjárón pedig színesen ömlik, váltakozik a tömeg. Ezt, amit egy hosszú mondatba kellett és lehetett egybefoglalni, világosan, a lehető legegyszerűbben, úgyszólván első pillantásra magyarázza a kép. A legkülönfélébb mozgásban lévő tömeget könnyen ábrázolja a művész, mintha felülről nézné a tömeget, mintha az neki sokkal egyszerűbb lenne, mint akárki másnak. Ez az egybefoglaló készség, a sokaság komplikált, de valójában mégis egyensúlyban lévő formák szerint mozgatása azonban nemcsak az elegáns világ légkörében tulajdona a művésznek. A »Strike« című kép munkások

Sámuel minden igazságnak — az egymással ellenkező igazságoknak is megértője, de egyetlen-egynek sem a Donquijote-ja. Bizonyos, a személyek, melyek e drámában szerepelnek nem duzzadnak éppen az élet teljétől — kissé kigondoltak, kissé papirformájúak — de egy értékes kvalitásuk közel hozza őket az élethez: hogy egyiküknek sincs igaza a másikkal szemben és velük lehet menni abban is ami jót gondolnak és abban is, ami rosszat cselekesznek. Az iró felruházza őket gondolatainak, eszméinek köntöseivel, de egyébként egyik mellett sem fog pártot, hanem engedi, hogy kiki boldoguljon, ahogy tud.

Hogy éppen az újságíró milieu-ből vette tárgyát, azt mindazok természetesnek találják, kik ismerik és becsülik Radó Sámuel publicisztikai munkásságát. A politika poklának tornáca, ami eszme itt izzik, kiforr vagy felemésztődik: Radó Sámuel törekvésétől és eruditiójától egyik sem idegen. Van abban valami drámai, ahogy ez eszmékre és törekvésekre tülekedve ráveti magát a derék középszer, hogy mielőtt még közkincscsé válnak, ezeket a maga számára hasznosítsa. Ebbe a lármás forrongó életbe markolt bele vászonra, papírlapra rögzített munkáin. Batthyány művészete álomlátás, beletemetkezés egy szivárványos ragyogású mesevilágba.

Izlése kifinomult, technikája szellemes, de ő maga még félig meddig az amatőrség határán áll. Amatőr a szó legnemesebbik értelmében, de munkái érték és tartalom tekintetében magasan felette állnak annak, amit általában az amatőrök termelnek. Ma még csak a kivül álló ember érzésével áll a szorosan vett képzőművészeti problémákkal szemben. A világ telve van színnel, csodával. Elkábítják, mámorossá teszik őt a vizioi; annyi mindent ki akar fejezni egyszerre és még nem éli át — talán nem is lehet — energiáinak teljességével mindazt, ami foglalkoztatja. Még nem fest meggyőződésből, bár jóhiszeműsége minden kétséget kizár.

Ez a jóhiszeműség határozott reményt ad arra nézve, hogy ha kivetkezik az idegen hatások tarka barka köntöséből, ha eljut önmagáig és erőinek sugallatára nem csak érinti, hanem végig is szenvedi a művészi teremtés belső fázisait, akkor számottevő érték lesz művészetünkben.

Dekorativ érzéke elsőrangú. Ha a kitünő Bánffy Miklós gróf egyszer elunná vagy sokalná a díszlettervezés nagy kultúrát megkivánó nehéz munkáját, nem talál festőt, akiben több tehetség, készség lenne arra, hogy helyettesítse őt, mint Batthyány Gyula grófban.

BÁLINT ALADÁR

Nyugat 1914. febr. 16.

más világba jutott, a fantázia, színek és formák játékának oly területére lépett, az eredetiség oly bőségesen árad feléje a tehetség verejtékezés nélküli, könnyed megnyilatkozása oly kellemesen érinti. Meggyőződésünk, hogy alkotójuk született rajzolótehetség, kinek csak személyi előnyöket nyújthatott születési szerencséje. Mindössze művészete virágba nyílását siettethette vagyona és származása és témakörét befolyásolhatja helyenként társadalmi helyzete. Batthyány Gyula gróf Vaszary János tanítványa volt zsenge éveiben, de mestere akkori irányával hamarosan szakított, korán meglelte a maga útját és gyors előrehaladást mutatott. Páris, a nagyúri hotel tündéri étterme, ragyogó orfeum, nagyvilági társaság, a gyep, a korzó, gazdagok pazar találkozó helyei jelennek meg előttünk, Eleinte könyed modorban, nagyon egyszerűen, közvetlenül dolgozik, tanul hogy a következő fejlődési fokra készülten juthasson. Azután egyszerre csak megjelenik, mint ennek az iránynak kész művésze. Tömegek kerülnek elénk: a művész kerti ünnepélyt, versenypályát, sétautat, hölgyekkel teli szalonokat mutat teljes és katonák összeütközését ábrázolja reális elképzelés alapján. A katonák szuronyt szegező merevsége, szabályos tömege kitünően hangsúlyozott ellentétben áll a bomlottan, rémülten menekülő munkástáborral. Ezekkel az alkotásokkal szinte egyidejüleg, rokon, de mégis más irányú törekvés élt az ifjú művész lelkében. Ez a törekvés, amely természetesen minden programmszerűség nélkül való, mindinkább eltávolította a művészt a valóságtól és közelebb vitte exotikus, színes, elragadó álmainak világához. Egyszerre csak finom hölgyek, rokokó kosztümös alakok keleti miliőben, rózsaszín madarak, feketeruhás, kaján rablók, szerecsen szolgák, keleti formák, csodás tájak, komor lovagok jelennek meg előttünk. Rajzok és festmények foglalják magukba ezt a megigéző álomvilágot, de voltaképen közelebb áll mindannyi a rajzhoz külső megjelenése tekintetében. Mintha a mesevilágban járnánk: elménk örvend, hogy valóságot és álmot, borzalmast és kényeskedőt, gáláns és korai reneszánsz hangulatot, keletit és nyugatit oly kellemesen varázsol elénk. Valóban a művészt sok világrész és számos kor fejlett szépségei illethették meg: csak egy

magasabb kulturában, egy szerencsés viszonyok közt élő és gondosan ápolt lélek képes a finomságok ily kaleideszkopját vászonra, papirosra vetíteni. A fantázia eme játékai közül legszembeötlőbb sok máson kívül a »Sardanapal« című kép. Az asszíriai király a történeti legenda, a keleti allegoria legjellemzőbb megelevenített formájában áll előttünk oly káprázatos gazdagságú és mégsem nyomasztó modorban, hogy valóban csodálkozni kell, mégis honnan fakadhat a fantáziának eme kiapadhatatlan forrása. Piramis tetején ül az elpuhult király. De milyen piramis ez? A világ minden tájáról vásárolt szépasszonyok teste hordó nagyságú vázák, cédrusok, két emelet magas legyezők, puha szőnyegek, keleti csodák. És mindezt exotikus madarak lengik körül, rózsaszín gémek, füstölők, illatozó parazsak kék párái. . . . Csak az gondolhatta így el ezt a megkapóan gazdag arabeszket, aki a díszítő művészet elsőrangú, hivatott mestere. Valóban, a művésznek egyik legkitűnőbb tulajdonsága, hogy könnyedén díszít, tökéletesen és kellemes modorban csoporto-

Az egész nagyon érdeklő, vérbeli zenekari muzsika. Polifoniája rendkívül elegáns, könnyed és emellett mély és zamatos. Congenialis Vörösmartyval! Bámulatos mily halálos pontossággal érezte meg Weiner, hogy mi felel meg Vörösmarty művészetének a muzsikában. Magyarsága éppen úgy és éppen annyira stilizált, mint Vörösmartyé. Zenéje az egészen népiestől ugyanolyan távolságban áll frazeologiájával, instrumentatiójával és belső formáival — mint a Csongor és Tünde rímei, versei és egész kompoziciója!

Azok után, hogy ezt a zenét hallottuk, nagy örömmel és kíváncsi érdeklődéssel várjuk a Nemzeti Színház Csongor és Tünde-reprizét, amelyhez tudvalevően Weiner kisérő zenéje készült.

CSÁTH GÉZA

OBERON

Weber Oberonját 1826. április 12-én mutatta be a londoni Coventgarden színház. 1840-ig majdnem mindegyik német színpad felvette műsorába. Kopenhága—Riga—Stockholm után 1876-ban Párisban is színrekerül. Ez az utolsó előtti dátum. Az utolsó: 1914. február — Budapest. Szóval ma már talán kissé felesleges, hogy Weber 88 éves operáinak az életre való jogát vit-

Igaz, hogy Marschalkó Rózsi nem tenorista és Gábor nem bariton, de ezt talán Weber se vette tulságosan szigoruan.

BÁLINT ALADÁR

A HÁZSZABÁLYKÉRDÉS

Thorotzkai Miklós gróf a házszabályokhoz kért szót. Ha az ország többségének is épp úgy ura volna Tisza, mint ahogyan ura és parancsolója a mai Háznak, akkor — a 209. szakasz alapján — Thorotzkai bizonyára elesnék a szólás jogától. Kivezetés helyett »Az 1913-ik évi Házszabálymódosítás« című könyvét elkoboznák és nyilvánosan elégetnék. Mert Thorotzkai minden objektivitása ellenére, dacára, hogy műve túlnyomólag jogszabályidézet és az önálló rész is csupán a tartalmában ellenzéki, de stilusában nem ellenzékieskedő, mégis a legkeményebb vádiratok egyikével gazdagította a Tisza-korszak kritikai irodalmát.

Odaállítja a régi házszabályok mellé az újakat, az 1913-ban hozottakat, a Ház összessége által maig sem elismerteket és az ország által maig sem szentesítetteket. Rövid, világos jegyzetek kisérik a különbségeket. Kézzel foghatja mindenki, hogy hova túlozta [illegible] 1913-ik évi házszabálymódosítás az elnök mely egykor hozzá fog fűződni. Az erőszak forrásából fakadt: ez az egyik és a közjogi liberalizmus hanyatlásának legpregnánsabb kortörténeti adalékául tekinthető: ez a másik jellegzet. Készséggel és kedvetlenül ismerjük el ezt a két vonást. De ugyanakkor határozottsággal küszöböljük ki a harmadikat, amelyet a közgondolkodás pedig egyik vagy másik formában kritika nélkül illesztene hozzá. Nem tekintjük sem a parlamentárizmus biztosítékának, mint ahogy Tisza et consortes képzelik, de nem tekintjük az 1913-ik évi házszabályokat e biztosíték a múlthoz képest való csökkentésének sem.

E nézet egyszerű okadatolása nem egyéb, mint az, hogy a házszabály, vagy — mondjuk ünnepélyesebben — a házszabályok szentsége sohasem biztosíthatja a parlamentárizmust, hanem ellenkezőleg az erős, begyökerezett, az állami élettől elválaszthatatlan parlamentárizmus az, amely — nem a liberálizmus, nem a szabadság, nem is a többséget és kisebbséget egyensúlyzó elvont méltányosság szempontjából, hanem a parlamentáris élet egyszerű célszerűségéből kiindulva s azt folytonosan szem előtt tartva szabaddá teszi a mozgási tereket benn a Házban, de ki forrasztja egyúttal a parlamenti mechanika ama fékeit is, amelyeket mi házszabályoknak nevezünk.

sítja alakjait, a tárgyakat, az egész miliőt. Ismételten kell hangsúlyozni ezt a tehetségét, mert ez ad neki készséget ahhoz, hogy intelligens, lelkes illusztrátor legyen és ebben az irányban várunk tőle legtöbb szépet és jót a jövőben.

TÖRÖK GYULA

WEINER »KÖZJÁTÉK«

A Népopera vasárnapi matiné-ján ujd nagot hallottunk. Vörösmarty »Csongor és Tündé«-jéhez a mult évben kisérő zenét irt Weiner Leo. Ennek a zenének egy terjedelmesebb részletét, amely a szindarab két képét köti össze közjátékszerűen, mutatta be a zenekar Reiner karmester finom és igen világos interpretálásában.

A muzsika annál a szituációnál szólal meg, amikor Csongor útnak indul, hogy eltűnt szerelmesét, Tündét, fölkeresse. Széles, végnélküli melódia festi Csongor vándorlását, fájdalmas lelki állapotát. A fafuvóhangszerek egymástól átvéve ismétlik, variálják majd egyszerre énekelve viszik tovább ezt a nemesen magyar és stilizáltan népies szép dallamot. Amikor pedig a hős a törpék és a lidércek országába ér: egy boszorkányos scherzo zendül fel. Pazar színekkel, ördögi ritmikával festi itt a komponista a Belzebub-fiókák táncait és nevettető bukfenceit.

Nyolcvannyolc esztendő rostáján elég név hullott a semmibe, elég színpadi munka ment feledésbe és ha Weber utolsó — bár nem a legerősebb, — művét nem nyelték el az operaházi archivumok, bármily fogyatékos legyen, remény van arra, hogy valahogyan csak átél további néhány tíz esztendőt.

Ezeket előrebocsájtva elsősorban a szinpadi és zenekari munka értékelésére szoritkozunk. A kritikusoknak igazuk volt abban, hogy Oberon muzsikáját megviselte az idő, viszont igaza van a közönségnek is, mely azzal, hogy Oberon minden előadásánál megtölti a magyar királyi operaház nézőterét, a produkciót becsüli meg és elnézi az ópusz hibáit, hogy abban és ott keresi az élvezetét ahol találja és ami szín, elevenség, izgalom a muzsikából és szövegből hiányzik, azt káprázatos színpadi képek ragyogásából, kiváló módon vezetett zenekar produkciójából szürcsöli ki nagy szomjusággal. Végül igaza volt az operaháznak is, hogy színre hozta, ha nagy későn is Oberont, mert ezzel csak teljesebbé tette műsorát.

A mese dekorativ értékei felfokozva, elsőrangú jelentőségre emelve érvényesültek a rendezésben. Eredetileg is spektakulum volt Hüon de Bordeaux herceg kalandjanak dramatizálása, most sem sokkal több, mint néhány ragyogóan artisztikus kép felsorakoztatására való alkalom. Bánffy gróf díszletei ismét kitünőek, a rendezésben ismét sok az artisztikum, lelemény, izlés.

hatalmát és hova sülyesztette a Ház szuverénitását. Miképen gyömöszölte Prokrustes-ágyba a szólásjogot. Hogyan lazította meg az állandó morális túlsúly állandó bizonyítási kötelezettségét: helyettesítvén a parlamenti többség e nemesebb uralkodási jogcímét a nyers numerusplusz diktátorjogaival. És mennyire nyirbálta meg az indítvány és az interpelláció szabadságát. Thorotzkainak e könyve azoknak a jajkiáltása, akikre a reakció már rászakadt, azokhoz, akik a legutóbbi évek jogrombolásait majd csak a közel jövőben, az új esküdtszéki- és sajtótörvény gyakorlatának idejében fogják a saját bőrükön megérezni.

Thorotzkai a tudós grand seigneur tiszta igazságszeretetével és nyugodt igazságismeretével fogta meg a témát. Megelégedett a tények szabatos vonású rajzával és elhagyta, elmellőzte a színeket, amelyekkel — mint liberális ellenzéki politikus — a képet hatásosabbá tehette volna.

E tartózkodása dacára mégis — önkénytelenül — de teljes mértékben váltja ki az utálatot a közszabadságok kleptomániakusai iránt.

Azonban emellett tovább is kényszeríti gondolatainkat. Oda, hogy a magyar házszabálykérdéssel, illetve a házszabálykérdéssel általában a parlamentárizmus szempontjából, pártpolitikailag semlegesen foglalkozzunk.

Az 1913-ik évi házszabályrevizió két jellegzete bizonyára érvényesül, úgy a hatásban, amelyet gyakorol, mint az emlékezetben.

Ilyen szemszögből tekintve, a mi házszabályaink körül történtek együttvéve parlamentárizmusunk gyengeségének történelmét adják.

Az évtizedes obstrukció nem a házszabályok lazaságán múlt, hanem a parlamentárizmus gyengesége — amelyben ugyebár bennfoglaltatik a kisebbség parlamentáris erejének hiányossága is — úgyszólván kikényszerítette az oppoziciót, hogy a legkisebb ellenállás pontján szálljon harcba, tehát a látszatparlamentárizmusnak megfelelően törékeny házszabályszerű rendet tűzze ki támadása céljául. Viszont, hogy Tisza olyan házszabály- és belügyi politikával akarta a parlamentárizmust meggyógyítani (!), amely pontról-pontra ijesztő részletességgel való plagiatuma Khuen-Héderváry 1884—85-iki Horvátországban követett eljárásának, nem bizonyít egyebet, mint hogy a magyar képviselőházban sem lehet különb joggal angol parlamentárizmusról beszélni, mint a horvát tartománygyülésben.

Erős parlamentárizmus nélkül nincsen házszabály, amely — mint a bolognai üvegcsepp — porrá ne mállanék, mihelyt azt bármelyik ponton: akár kisebbségi obstrukcióval, akár többségi terrorral karcolják meg.

Thorotzkai munkája a házszabályokat: a voltakat és jelenlegieket nem vizsgálja erről az oldalról. De az általunk érintett vonatkozások rögtön felélednek, mihelyt a művet elolvasván, annak értelméről és jelentőségéről

Batthyány Gyula gr.

Kétféle mesterségben mutatkozik Batthyány Gyula gr. ezuttal is komoly tehetséggel: mint illusztrátor és mint piktor.

Grafikával érintkező üde tájaival, nagy távlatu tájképeivel Raáb Ervin sok örömet okoz majd a finomságokat kedvelőknek.

Igen előnyösen szerepel Déry Béla. Erdei háza, warnemündei tengerpartja és tavaszi muzeum-kertje meglepően jó hatást keltenek.

Említésre méltó Hornyai Ödön izléses lila csendélete.
Fentiek a Nemzeti Szalonban szerepelnek a "Céhbeliek" tárlatán. Körösfői Kriesch Aladár nevénél található a "Céhbeliek" megalakulásáról szóló ismertetés.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 19. VI.évf. 15.sz. 506-507. lap

Batthyány Gyula

"Képkiállitások" cimmel az Ernst Muzeumban bemutatott festményeit emliti meg a sign. nélkül közölt cikk. Vaszary János tanitványa volt, s ebből az időből származik "Nevető leányok" c. képe. A cikkiró beszél a müvész fejlődéséről, felsorolja festményeinek alakjait, jeleneteket, exotikus, szines, elragadó álmainak világát, valamint a nyugati és keleti világ megelevenitését. Dekorativ készségét külön kiemeli.

ÉLET, Bp. 1914. febr. 22. VI. évf.
8. sz. 250-252. lap.

Batthyány Gyula gr.

A kulturembr kifinomult izlése, Batthyiány Gyulát türelmetlenné tették. Nem az a baj, hogy müvein meglátszik a kezdet, hanem az, hogy nem akar kezdő lenni, egyszerre akarja tudni az egész müvészetet, s ez képtelenség. Akkor sem lehet, ha valaki tagadhatatlanul olyan tehetséges, mint gr. B. Gyula, mert a müvészetet nem lehet rohammal bevenni. Végül azt tanácsolja neki, hogy mindent hagyjon el, amit eddig csinált, kezdje el ujra. Rajzoljon sok-sok aktot, figyeljen, próbáljon addig, mig egyszer csakugyan megszületik az igazi alkotás és akkor elérheti, hogy a fiatal nemzedék egyik kitünő müvészévé válhatik.

A HÉT? Bp. 1914. febr 15. XXV. évf. 7. sz. 110-111. lap.

Batthyány Gyula gr.

A kritikai mondanivalóval kapcsolatban Jean Preux kifejti, hogy ha gr. Batthyány Gyulának nincs egyéb szándéka, mint a müvészettel való gáláns szórakozás, akkor ő leteszi pápaszemét, tapsol, meghajlik, mert már nemcsak a képeket látja, nemcsak a müvészt nézi, hanem Batthyány Gyula grófot, társadalmi helyzetét, kulturáját, melyet figyelmen kivül hagyni, oktalanság. Ha viszont a müvésznek az a szándéka, hogy megfeledkezik összes előnyeiről és zárt rostéllyal, mint mesterség beli müvész lép a küzdőtérre, akkor ujra felveszi pápaszemét és őszintén figyelmezteti előnyeire és hibáira egyaránt. A müvészethez nem elég a nagy fantázia és a kulturáltság.

A HÉT, Bp. 1914. febr. 15. XXV. évf. 7. sz. llo-lll. lap.

gr. Batthyány Gyula

A kritikus megállapitja, hogy a müvész képeinek értékelése nem egészen tőle függ. Igen nagy szerepet játszik ebben Batthyány, "jelesül az a szándék, amellyel ő, a Müvészettel kötött első ismeretségét folytatni akarja." A szándék kétféle lehet, igy kétféleképen alakulhat a kritikus mondanivalója is.
Az Erns Muzeumban rendezett kiállitáson szereplő képeit tekintetbe véve, megállapitja, hogyha a mesterség örök törvényeit tartja szemelőtt, akkor meg kell mondania, hogy a müvész még nincs készen. Igaz, hogy még csak 24 éves, igy ez nem olyan nagy baj. Senki sincs készen még ebben a korban.

A HÉT, Bp. 1914. febr. 15. XXV. évf. 7.sz. 11o-111. lap.

töltött a Vágvölgyén, Fenyőházán, Pöstyénben, hogy közvetlenül szerezze meg a nemzetiségi ügyre vonatkozó közvetlen ismeretet. Most egy újabb ilyen lelkes angol barátunk támadt *Prof. J. J. Dempsey* úrban — ezidőszerint az angol nyelv előadója a kolozsvári egyetemen —, aki hosszabb időt töltvén a román királyságban is, alaposan ismeri az egész román nemzetiségi kérdést. Ez az érdemes férfiú kelt újabban a hírneves régi *Westminster Gazette* c. angol napilapban *Scotus Viator* által közzétett rágalmazó cikkekkel szemben ugyanazon napilapban a magyar nemzet védelmére, azzal az elhatározással: hogy azt ezentúl rendszeresen fogja megtenni, leleplezni szándékozván azokat az agitátorokat, akik igazságtalan meséket terjesztenek a nemzetiségeknek a magyarok részéről való elnyomatásáról.

Első erre vonatkozó cikke *„Magyarország és ellenségei. Néhány szó a magyarok érdekében"* címet viseli s már ebben az első közleményben is, honfitársai által teljesen megérthető módon, helyezi tiszta világításba a román nemzetiségi kérdést illetőleg annak lényeges vonatkozásait. Sajnálatunkra térszűke miatt ez alkalommal kivonatot sem közölhetünk az értékes és tartalmas közleményből, de kötelességünknek tartjuk felhívni reá olvasóink figyelmét. A *Budapesti Hírlap* f. évi február 22-iki száma közölte az egész cikk magyar fordítását. Természetesen kötelességünk: a legmelegebb rokonérzéssel kísérni továbbra is érdemes új angol barátunk munkásságát.

—*a.*

MAJOLIKAKIÁLLÍTÁS.

Már megemlékeztünk mult évi decemberi számunkban arról, hogy Kallós Ede, Pásztor János, Endre Béla, Tornyay János, Smurák József vezetésével két évvel ezelőtt Hódmezővásárhelyen egy majolika- és agyagipari telep alakult. A magyar föld szeretete vonzotta a nagyrészt hódmezővásárhelyi születésű művészeket ezen alapításukban, s vállalkozásuk eredményét biztosította az a körülmény, hogy a vásárhelyi születésű művészek gyermekkoruk óta szemlélői voltak a vásárhelyi népi agyagiparnak, s így a népies formáknak és díszítésnek nem csak szeretetét, hanem alapos ismeretét vitték bele a telep művészi produktumaiba.

A Schuch L. utódai Kígyó-utcai díszműkereskedésben, a hol a telep állandó lerakatot tart, alkalmunk volt megismerni a telep készítményeit és örömmel vesszük azt az értesítést, hogy a telep március hó végén Budapesten kiállítást rendez, amelyen Budapest műpártolóinak alkalmuk lesz megismerkedni a népiesből kiinduló szebbnél-szebb művészi produktumokkal.

Új irány ez agyagiparunkban s örömmel hívjuk fel a Budapesten a legközelebbi hetekben rendezendő kiállításra olvasóink figyelmét.

IRODALOM · MŰVÉSZET

GRÓF BATTHYÁNYI GYULA.

Mintha valami örvendetes megújhodási proceszus volna a magyar arisztokráciában. Szónokai, katonái, államférfiai bőven voltak mindig. de újabban mint több és több terrénumon foglalnak el positiót. A legújabb csillag a festőművészet egén tünt fel.

A rokonszenv előlegezésével megyünk az Ernst-múzeumba, hogy egy vérbeli mágnás nagyúri kedvtelését lássuk, s várakozásunkban messze túlhaladva hagyjuk el a kiállítást. A Zrinyiasz örökéletű éposz volna, akkor is, ha nem az ország első embere alkotta volna is, s a Batthyányi kiállítása méltó feltünést keltene akármilyen szürke álnév alatt is.

Azt az egyet koncedálom, hogy ha a főúri művész tehetsége egy más valakivel születik, aki más miljőben kezdi meg pályáját, akkor a most látott képek nem születtek volna meg. Hanem más témákat keresők, de feltétlenül becsesek, abszolút becsüek. Talán más nem látná aranyfényes ragyogásban az egész világot, a mely, mint valami lenge ködpára átlengi Batthyányi csaknem minden képét. De én Istenem! Egy árnyalattal hidegebb, szürkébb, bánatosabb tónuson nem fordul meg a képek becse. S hogy a művészt a sors kegye abba a helyzetbe hozta, hogy nagyon sokat láthatott tanulhatott, nagyobb küzködés nélkül, az csak arra volt jó, hogy hamarább kibonthassa sasszárnyait a hatalmas tehetség, amelyet kétségkivül sok családás, küzdelem se tudott volna letörni. Legfeljebb később birt volna a hir, az elismerés, a nagyság szárnyára kelni ez a talentum. Most van valami, amint így száz képe közül látjuk a fiatal mágnást, abból a koraérettségből, ami olyan gyakori a zenei csodagyerekeknél, de annyira ritka éppen a festészetben. Hogy aztán Batthyányi is nem fog-e sok csodagyermek sorsára jutni, hogy nem tud fejlődni tovább, azt nem tudhatjuk előre, de a művész nagy akaratereje, ambiciója arra nyujtanak reményt, hogy: nem.

Batthyányi Gyula gróf feltétlenül sokat tud s ezt a tudását sok tanulás is előzte meg. Képei egyes részein önkénytelenül is megnyilatkoznak azok az impressziók, amelyek egyes mesterek behatható tanulmányozásából születtek. Kedvenc mestereit nem a klasszikusok között kereste, de hát értékeset a mai irányzatokból is kihámozhatunk. Kivált ha valaki nemcsak utánzóképességet, hanem igazi kvalitásokat áldoz fel ezen az oltáron.

Valami nagy érzéke van a tömegmozgások iránt, artisztikusan képes csoportosítani alakjait. Mondják, hogy már mint kis gyermek is, amikor, mint annyi gyermekben, ki-kitört belőle a festői ambició, nem egyes alakokat próbált rajzolni, hanem nagy tömegeket, sok-sok alakot összezsúfolva. Rajza legtöbbször kontúrban preciz, női aktjai azonban a mostani túlmodern, nem kivánatos alakok. Egy-egy arca folyton visszatér, szerencsére ez az arc érdekes. Rajztudása különösen élvezhető a Herceg „Éva boszorkányához" készült sorozatán. Aprólékosságot ne keressünk, Doré és Zichy csak hosszas pályán jutottak a tökélyre,

Színei nem kiabálók, letompítottak, finomak. S mérsékelik a tobzódó mozgalmasságot. Sok az erotika is a képekben, de soha sem bántó. Még Sardanapal se botránkoztat meg a világ minden nemzetéből összeválogatott meztelen hölgyeivel. Van a művészetnek egy különösen jellemző ereje. Valami gúnyorosság van benne, egy igen erős, értékes vonzódás a groteszk iránt. Ebben az irányban specialista lehet. Tovább azonban nem kell fejlődnie benne már ennek a kesernyés vonásnak.

BATTHYÁNY GYULA

A Cél 1914.

ír még 15 sor. Szerző (B. Gy.)

A Czéhbeliek első kiállításán (1914) következő műveivel szerepelt:
Soirée, olajf. — Cercle, rajz. — Bar, tusrajz. — Boulevard, színes rajz. — Csók, színes rajz. — Polo, olajf. — Női képmás, olajf. Páholyban, pastell. — Buffet, gouache. — Konstantinápolyi utcza, szénrajz. — A herczegnő és a pásztorfiú, rajz. — Fogadás, szénrajz. — Illusztrácziók Tormay Cécile »A régi ház« cz. regényéhez.

Nagyméltóságu B

A malompataki lemplo
folyó hó 6.-án 812 szám a
tásnak készséggel eleget
Minthogy azonban előrelát
sa céljából azt Budapestr
kegyes hozzájárulását kér

Babluyány Gyula

illusztrálta az
alábbi művet

Tormay Cecile:

A régi ház. Regény.

Bpp. 1914.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR.

1908 évi 20 számv. sz.

III. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

br. FORSTE

a müemlékek or

Mult évi deczemb

átiratára való hivatkozás

müépitész nek kolozsvári és g

10 f -re érvényesitve tis

Batthyány Gyula.

Képeiből kiállitást rendez az Ernst muzeom 1913-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek tröténete,kézirat.

Batthyány Gyula

Műveiből kiállitást rendez az Ernst muzeom 1929-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Batthyány Ilona
festő

M.D.K.

1914. évben Beckkel volt közös kiállítása az Ernst Museumban.

Soós Ilona: Részletek Beck Ö. Fülöp emlékirataiból
M.M.M. Évkönyve 1952, 218 l.

Batthyány Gyula gróf

Bálint Aladár

Batthyány Gyula gróf
Képes. Nyugat
1914. 291. l.

mDK

Batthyány Gyula
festő

képei az Ernst múzeum kiállításán

Bálint Aladár: Művészet köréből

Grafikai Szemle 1914 évf 2 sz 38 l.

MDK

Batthyány Gyula gr. ezüstérem

Magyar művészet a san-franciscoi kiállitáson.
Az Ujság, 1916, okt. 27. 14 l.

A Gyűjtő. 1914. 1—2. sz. (képekkel). —

han megküldom.

ásügyi miniszternek jelen kelet és
II. és Csekkosztályhoz intézett ren-

.....

Számadási ág: Müvészeti célok támoga-
zottsága." Rovat: 5. Alrovat: 2.
illeték: nincs.

számvevőséget, hogy a Pesti Hazai
t Fiókjának /Budapest, V. Berlini-tér
Bizottsága 193 1. évi november . . . . . .
ábbi összegeket 193. 1 november . . . . . .

Kilencvenhét
akra: . . . . . .
. számu csekkszámla terhére;
Harminckilenc

Batthyány Gyula gr.,festö
szül.1888

Elökelö társaság.Jelezve:Batthyány Paris 19o9.

Pasztell.

gr.Almásy-Teleki Ivo müv.int./v.Ernst Rud./
IX. Müvészeti aukció 1942. Máj.1o-töl kiáll.
Máj 13.aukció.Kat. 3.1.

Batthyányi Gyula.

A Müvészház tagja 1909.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

< Battlyány Gyula gr >

< > Mit tartok az
életről?
Husvét, a Cihbelich
első könyve.
[Bp] 1914.

u. o. repr.
Udvari fogdhatai
c. rajza

Munkácsy Mór

1914 febr

Semiramis bor

miniszteri osztálytanácsos.

eléül:

Batthyány Gyula gr

l.

Cehbelich I. kiáll.

Nemzeti Szalon 1914.

24 mű.

Death Mystery Finds Sp

Patrolman J. Fo

Nemzeti Szalon 1914.

27 rooms -

Bp./

Husvét. A Czéhbeliek első könyve. 1914. —

(Kép)

atásügyi miniszternek jelen kelet és
evőség X.osztályához intézett rendele-

l v á n y.

Fejezet: XVIII. Számadási ág: 4. Cim:
sa. Rovat: 7. Lerovandó bélyegilleték:

a 127.689 számu csekkszámla terhére
ési Költségeire pótellátmány cimén

Batthyány Lajos gr.

Művének 1914-125, 126-128
129

Magyar életrajz
1915. II. 44, 233, 284
1926. 200, 415, 416.

Chalumeau, rónai VIII. 242.

Batthyány Gyula gr.

l.

Műv. Krónika

1904. 9.7. 10.l.

Kivalo tiszteletével

Dr. PAJOR
LABORATORIUM ÉS VIZSGÁLÓINTÉZET
Budapest, VIII. Vas-utca 12.

Dr. Melczer

Célbeléek (1)

1914, (N. tral.)

Soirée
Polo
Női hegymás } of

Pákolyban, pasz.

Buffet, gouache

Bar, Fusr.

Boulevard
Csók } Sz. r.

Konstnázoki utca
Fogadás } Szécsr.

A hegyő és a pásztorfiú
Cercle } r

Illusztrációk Tormay Cécile
„A régi ház" c. regényéhez

ság annyiban, hogy tényleg t
temnek a békés munkával
lem, mintha két évi katon
ba foleszem s ott (igen kes
Kérésemet Nagym
ban ottani jóindulatába
Nagyméltóságu
Kegyelmes U

Budapest, 1916. jun. 29

Batthyány Gyula gróf

Irod

Művészet 1914. 128, 129. l.
(Batthyány Gyula gróf kollkiállítása az Ernst Muzeumban.)

Térkép.

Nova totius HUNGARIAE,
MANIAE, BULGARIAE, WALACHIAE,
TIAE, BOSNIAE, DALMATIAE, Maxi
Descriptio emendata a F. de Wi
DI VENETIA-ban és a MARE MAGIC
egységet alól balra nyerjük. A
pot és a török szultán áll, a
nak, és a kik körül négy gyern

Rm., mér. 45.4:58

Szn. 70-906
1161-905-2

Batthyány Gyula gr

Irod
z

Elek Artur:

Az Ernst-Muzeum kettős kiállítása. (Beck Ö. Fülöp és B. Gy. gr.)

Az Ujság 1914 febr. 8

Döbrentey Gábor:

Mellig, kissé jobbra, di
jat és bajuszt hord, szakála
dője rojtos, atillája zsinóros

„DÖBRENTE

Fametszet, méretei a keretn

7062.

Magyar írók arcképei s éle
Füzet, pag. 121. № XXX.

Battyány Gyula gr.

1905/6 II., 1906/7 II.

Fertépzőmfőiskérk

65. l.

sikhara, a csúcsa felé ívesen [illegible]

Nép-szava. 1914 febr. 8. (Gróf Batthyány Gyula képei és Beck Ö. Fülöp szobrai.) —

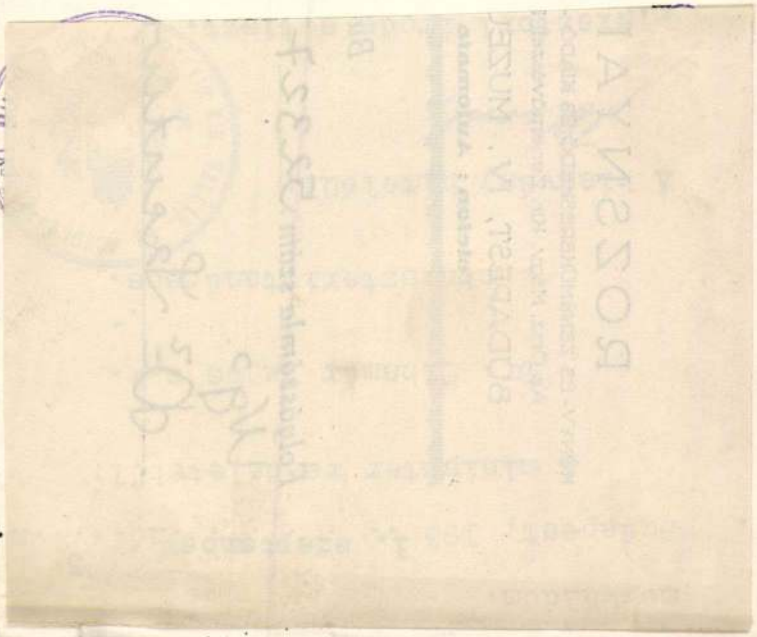

szeptember hó 3-. - n. A

mér Lajos s.k. miniszteri tanácsos.

os másolat hiteléül:

Farkas

szteri iroda s.tiszt.

Batthyány Gyula

Török Gyula:
Batthyány Gyula
gróf képei.
Nyugat
1914. 292. l.

Batthyány Gyula gr

– nak van ajánlva az alábbi könyv

erőd

Lehel Ferenc: Magyar Művészet a török világ idején –

Bp. 1913.

gr. Batthyány Gyula, festő M.D.K.

„Bear Ö. Fülöppel együtt állitott ki az Ernst muzeumban. „... alapjában grafikai a teketsége, dekorációs motivumok vezetik... a való életet ritkán látja... groteszkes, csaknem hasisos életet álmodik... témai javarészt a mondaine világból valók... ahová mindig belopakodik az erotika... Egyhor Vaszary növendéke volt... Érdekes jelenség."

Bölöni György: Képek Között, Bp. 1967. 410-411. old.

/a cikk megj.: „Világ" 1914. febr. 8. /

Batthyány Gyula gróf

7 drb illusztráció ~~Thir~~ –
Tormay Cécile „Régi
ház" c. regényéhez

Ivad
=
Kremsegi Bp 46-l.

Debrecen, 1933. május 21.

Úrnak,

Hajdúhadháza

értesítjük, hogy a tévedést meg-

rünk a tévedésért és igérjük, hogy ha-

fog előfordulni.

Kiváló tisztelettel

Mezőgazdasági Bank Rt.

Szabó Pénz.

1932 Céhbeliek VII.kiáll.

Magyar hölgyek,olajf,
La noce,olajf,
Nők a bárban,olajf,
Zene estély,olajf,
Lorna,olajf,

1935. Magy.arckép festők kiáll.

Huguette,olajf,

1936 Benczur társ.kiáll.

Tengerpart,olajf,

Batthyány Gyula gr

Nemzeti Szalon

grf. Battyányi Gyula.

1914. Céhbeliek I ső kiáll.

Soirée, olajf,
Cecle, rajz.
Bar. tusr.
Bonlevard, szín. r.
Csók, szin. r.
Poto, olajf,
Női képmás, olajf,
Páholyban, paszt.
Buffet,
Konstantinápolyi utca, rajz.
Fogadás, szén r.
A hercegnő és a pásztorfiu, rajz,
Ilusztrációk Tornay Cecil Régiház c. művéhez,

1920 Reprezentativ kiáll.

Festin szin. rer,

1924 Céhbeliek V. kiáll.

Zenobia, olajf.
Bucintoro, vizf.

1926 Kecskeméti és nkörösi Kpmüv.-ti kiáll.

Vizi ünnepély, olajf,

1926 Szombathelyi és pécsi Kpzm.ti kiáll.

Viziünepély, olajf,

1927 Egri kiáll.

Mese, olajf,
Élet tava, olajf,

1927 Benczur Társaság kiáll.

Firence, olajf,
Konstatinápoly, olajf,
Savonarola, olajf,
Bál, olajf,
Rielottó, olajf,
Karageus, olajf,

1929 Iv. kecskeméti kiáll.

Bál 1870. olajfm
A napkirályudvara, olajf,

1932 I ső Csendélet kiáll.

Csendélet, olajf,

Batthyány Gyula.

A "Céhbeliek" társaságának alapitó tagjai 1914.

Bende J: A Képzőmüvészeti egyesületek története.

BATTHYÁNY GYULA

Alkotmány. 1914 febr. 8. (Batthyány Gyula és Beck Ö. Fülöp.) —

66.168/1945.
----------szám.
VII.

Értesitem Elnö
nőr tiszteletdiját - 1945.é
havi 6.000 P-ben és oktober
12.000 P-ben állapitottam m
A magasabb tis
intézkedtem.

Budapest, 1945
A kiadvány hiteléül:

irodavezető.

Müemlékek Országos Bizot

– *Budapesti Hírlap.* 1914 febr. 8. (Ernst-Múzeum. Batthyány Gyula gróf és Beck Ö. Fülöp gyűjteményes kiállítása.) —

DER DIREKTOR DES BAYERISCHEN L

PROFESSOR D

TELEFON NUMMER 22 8 55 MÜNCHE

An die
Landeskommission
für Denkmalpflege
Budapest
IV Arena utca 41

Sehr gee

Gest

unterbreite.Jn Bayern wird ein b

MDK

gr.Batthyány Gyula festő

neve emlitve

Kosztolányi-K.Gy. és Mattyasovszky-Zs.L. ...
kiáll.1916. képekkel. Ernst Muz.

BATTHYÁNY GYULA

— *Ernst Lajos és Lázár Béla dr.*: Az Ernst-Múzeum kiállításai. XV. Gróf Batthyány Gyula festményeinek és Beck Ö. Fülöp szobrainak gyűjteményes kiállítása. Budapest, 1914. (Lázár Béla dr.-nak B.-ról írt tanulmányával.) —

59.493/1946.
VII.ü.o.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA ELNÖKÉ

B u d a p e s t.

Tudomás és megfelelő további eljá
végett másolatban megküldöm azzal, hog
a kiutalt összegről szabályszerüen szá
moljon el.

Budapest, 1946. évi május hó 23.-á

A miniszter rendeletéb
Dr. Pogány Károly s.

Batthyány Gyula gr.

Batthyány Gyula gróf kiállítását ismertették a napilapok, február 8.

1914.

(Művészet 1914. 285. l.)

NICOLA TANEFF

BATTHYÁNY GYULA

Eisler, Michael Josef: Ausstellung im Ernst-Museum. (Graf Julius Batthyány. — Philipp E. Beck.) *Pester Lloyd.* 1914 febr. 8.

(A hirdetés

Művészettörténeti előadások. A Műe
dezett előadássorozat .....
dása ....., vas
pitészegylet (IV. Reáltanoda u. 13-
..... előadása

092

Magyar Hírlap.
1914 febr. 10. (A Batthyány-kiállítás megnyitója.) —

127.689 sz.csekkszámla

59.494/1946.
VII.ü.o.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA ELNÖ

Budapes

Tudomás és megfelelő további elj
végett másolatban megküldöm azzal, hog
kiutalt összegről szabályszerüen szám
el.

Budapest, 1946.évi május hó 22.

A miniszter rendelet
Dr.Pogány Károly
miniszteri tanác

Magyar Elek: Batthyány Gyula gróf képei, Beck. Ö. Fülöp szobrai. *Magyarország.* 1914 febr. 8. —

vábbi eljárás céljából másolatban megküldöm.

Budapest, 193[1]. szeptember hó 3-n.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Tihamér Lajos s.k.

miniszteri tanácsos.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

- Török Gyula

T. Gy.: Batthyány Gyula gróf képei. *Magyar Hírlap*. 1914 febr. 8.

zoktatásügyi Minisztorium.

okt. 29 ein

127

X/29-7

fr 2422. 50.90

Kézdi: Gróf Batthyány Gyula és Beck Fülöp kiállítása. *Pesti Hírlap.* 1914 febr. 8. —

59.502/1946.

VII.ü.o.

MUEMLEKEK ORSZAGOS BIZOTTSAGA ELNOKE

Budape

Tudomásul másolatban kiadom az
a kiutalványozott összegről szabályszer
moljon el.

Budapest,1946.évi május hó 24.-

A miniszter rendele
Dr.Pogány Károly
miniszteri tana

Lengyel Géza: Gróf Batthyány Gyula és Beck Ö. Fülöp kiállítása. *Pesti Napló.* 1914 febr. 8. —

59.503/1946.

VII.ü.o.

MÜVEMLÉKEK ORSZAGOS BIZOTTSAGA ELNOKÉ

Budapes

Tudomásul másolatban kiadom azzal hogy a kiutalványozott összegről szab szerüen számoljon el.

Budapest, 1946.évi május hó 24.-

A miniszter rendelet
Dr.Pogány Károly s.k
miniszteri tanácsos

A kiadvány hiteléül:

120

gróf Batthiány Gyula
Istőművész

Pesti Hirlap
1929 II 24

Nagymesterek az Ernst-muzeumban.

Az Ernst-Muzeum legujabb csoportkiállitása magas szinvonalával tünik ki a tárlatok nagy tömegéből. Gróf *Batthyány Gyula, Iványi-Grünwald Béla, Rudnay Gyula* és *Sidló Ferenc* olyan művésznevek, hogy méltán kelthetnek érdeklődést, különösen akkor, mikor egy-egy kollekcióval szerepelnek. Kiegésziti a tárlatot nehány tehetséges fiatal grafikusművész.

Gróf *Batthyány Gyula* nevét szükségtelen külön dicshimnuszba foglalni. Egészen eredeti egyéniség ő a magyar pikturában, akinek finom erotikával termékenyitett fantáziája szinte káprázatosan dús művészi temést ad. Kompoziciói kimerithetetlen táplálékot adnak a fantázia mesevilágában kalandozni óhajtó műbarátnak, — és hozzá még e kompoziciókon az emberi élet fonákságai, erotikus kinövései a legszellemesebben maró szatirikus mártással leöntve jelennek meg. Mostani kollekciója az Ernst-muzeum nagytermében a mester 25 ujabb művét mutatja be; köztük a legérdekesebb talán a „*Megifjodás tava*", nemcsak azért, mert az emberi megifjodás örökösen érdekes probléma, mely a régi mestereket is ép ugy érdekelte, mint a mai idők minden gyermekét. Gróf Batthyány vásznán ezernyi alak, ezerféle groteszkséggel jellemzi ezt a fiatalodási vágyat, annyi részletezéssel, melyre ma csakis az ő művésztürelme képes. Hétköznapibb, de ép ily népes vászon a „*Boxverseny*", a „*Forradalom*" cimü kompozicióit pedig korhűsége mellett a tipusok nagyszerü változata teszi magasabb értéküvé. A gróf egyáltalán szereti a rokokót, mely alkalmas a kosztümökben való bujálkodásra; aktjaiban viszont a kar-

csura nyujtott alakokat favorizálja, a feketére árnyalt szemekre kékhamvas szempillát fest és szivesen gunyolja ki a pocakos vén élvhajhászókat. E vásznai közül kiválik a „*Suppé*“, a „*Kékszakáll hét felesége*“ (kissé borzalmas alakokkal), az „*Alvó nő*“ (remekül festett ruhájával), az „*Öltözködés közben*“ (gazdag akt-változatával).

Szenzációsan szerepel *Iványi-Grünwald Béla* uj nagy történelmi vásznán, melyet a debreceni egyetem részére festett. „*Hogyan lett Dáli Mihály uramból Rácz János?*“ a címe a képnek, történelmi genre-kép, a török pasával és debreceni magyar urakkal, amint Dáli Mihályt a debreceni bíró kicserélt a nyápic gézenguz Rácz Jánossal. A mester ezt a témát virtuóz egyszerüséggel s igen erőteljesen festette meg; külön dicséret illeti meg fakturáját, mely ujabb fejlődéshez ért; száraz, de ragyogóan színes nagy színfoltokkal fejezi ki a művész mondanivalóját. Két ilyen brilliánsan festett kép a „Vásár eső után“ és „Vége a vásárnak“ c. magyaros vászna[illegible] képe pedig a legvirtuózabban ode[illegible] álom.

Két szenzációs vászon hirdet[illegible] kivételes tehetségét is. Mindkét v[illegible] egyetem tulajdona. Az egyik [illegible] másiké „*Toborzás*“ [illegible] gyalaloki

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

a Magyar Hetet. II 24

Nürnberg, febr. 23. A nürnbergi sajtó a magy[illegible]

a kezdet dátumát. E dátum lehet a legfontosabb tényező a kodex korára vonatkozólag. De nem szabad, hogy tévedésbe ejtsen a kódex kezdőszövegében előforduló oly dátum, amely szoros összefüggésben áll a szöveggel. Gyakran előfordul, főleg hivatalos szövegek másolt példányainál, hogy a másolt szöveg a kezdő dátumnál jóval később készült. Igen gyakori azonban, hogy a kódexben semmiféle dátumot nem találunk és ekkor a kódex korát részben a betűk vizsgálatából, részben — s ez a fontosabb — a miniatűrök stíluskritikai vizsgálata alapján állapíthatjuk meg.

Fontos szerepe van a kódexben előforduló címernek is. Igen gyakori ugyanis, hogy a kódex megrendelője az első lapra, gazdag díszítés keretében ex libris gyanánt, családi címerét festette. A címer igen fontos, nemcsak a kodex keletkezési idejére, hanem helyére vonatkozólag is. A mecénás felismerése azonban még nem elegendő : elsősorban magát a címert és az azt körülövező díszítést kell vizsgálat tárgyává tennünk. Ugyanis igen gyakran előfordul, hogy megrendelő nem lévén, az embléma helye üresen maradt s a későbbi tulajdonos utólag festtette be címerét.

Az írás is útbaigazít, pl. a bolognai finom gyöngyírás, a német gótikus betűvetés rögtön felismerhető. A szöveg nyelve is irányadó olykor.

Téves volna azt hinni, hogy a kodexminiatűrök, miután nem oly közkedveltek, kivételek a hamisítás terén. A miniatűrök pontos utánzásától szintén nem riadnak vissza a hamisítók, talán éppen azért, mert oly kevés kerül közülük kereskedelmi forgalomba. Épp ezért ne ejtsen minket tévedésbe, ha velencei antikváriusoknál, vagy bárhol másutt régi, levakart írású, sok vízfoltos, szakadozott pergamenlapot látunk, — egy Antifonarium lapját — gazdag ornamentikával díszítve. E hamisításokra a legjellemzőbb az, hogy különböző stílusok egyvelegét ismerhetjük fel. Főleg a XV. századbeli gazdag, pompázó ornamentikájú firenzei kódexeket utánozzák, amelyeknek erős lendületű, nyugodt díszítése itt barokos zsúfolt formákká alakul át veronai, milánói és más iskolák jellegzetes motivumaival tarkítva. A hamisítás még inkább felismerhető a színeken és kidolgozáson. A hamisított miniatűr modern technikával készül, gazdag árnyékolással van festve. Valódi aranyat nem használnak. Megjegyzendő, hogy levakart írású pergamennel igen gyakran találkozunk a középkorban, amidőn régi kódexek pergamenjeit újólag felhasználták.

Régebbi korok barbarizmusára vezethető vissza, hogy, sajnos, igen gyakran találkozunk kódexekből kivágott iniciálékkal, miniatűrökkel. Ezeknek nemcsak anyagi, hanem esztétikai értékük is jóval csökkent. Hiszen a kódexminiatűr magával a pergamenlappal és szöveggel a legszorosabb kapcsolatban áll, éppen ennek a kódexnek illusztrálására készült, és így magában csonkán és ügyefogyottan hat.

Schubert-kotta címlapja.

Magyar főúri gyüjtők

Irta: *Fónagy Béla*

A főúri gyüjtők sorát tulajdonképpen néhai I. Ferencz József királyunkkal kell kezdenünk. A Habsburgok műgyüjtő szenvedélye ősidőktől fogva ismeretes, műgyüjtésüknek hasznát azonban a mult század 80-as évei előtt csak az osztrák székvárosok, ezek között is elsősorban Bécs város látta. A császári mecénás, I. Ferencz József soha el nem múló emlékét a mult század 90-es éveiben megnyilt hatalmas bécsi udvari múzeumok fogják megőrizni. Mecénás voltának egy-egy sugara Budapestre is rájutott. Ez a mult század 80-as éveinek kezdete óta a Műcsarnokban rendezett kiállításokon nyilatkozott meg, a magyar művészektől származó képek és szobrok vásárlásában. A királyi mecénás e gesztusa elsősorban a fejlődő magyar művészet pártolásának szólott, a képek nagyrésze azután a budai királyi palota falaira jutva, lassanként egy kis magyar képtár alapjait vetette meg. Igy kerültek oda id. Markó Károly, Ligeti, Mészöly, Deák-Ébner, Bihari, Aggházy, Herzl Kornél, Karvaly, Valentiny, Böhm Pál, Eisenhut, Nádler, Koroknyai, Pataky, Vastagh, Telepy, Tölgyessy, Spányi, Vágó, Skutetzky, Feszty, Halmi, Ferraris és Zemplényi képei. I. Ferencz József és IV. Károly halálát követő zavaros időkben e kis gyüjtemény, mely a 80-as és 90-es évek első fele magyar festészetének nem egy érdekes munkáját foglalta magában, szétszóródott. Egyrészt szétszórták a királyi család tagjai közt, másrészt eladták. Csak Bihari korszakos jelentőségű »Biró előtt«-je és Deák-Ébner »Aratók«-ja jutott belőle szerencsére a Szépművészeti Múzeum magyar gyüjteményébe. I. Ferencz Józsefnek ez a magyar festészeti gyüjteménye szinte útjelző volt a magángyüjtők körében a magyar kortársfestők gyüjtése tekintetében. A gyüjtemény a 90-es évek végén föllépő nagybányai festők befogadása elől, már a király konzervatív hajlamánál fogva is, szinte természetszerűleg elzárkózott. A jég mindazonáltal meg volt törve és szerencsére többen is akadtak, akik örömest nyitották meg lakásukat és erszényüket az új magyar művészet elszánt, fiatal harcosainak. I. Ferencz József mecénás voltának emlékét egy nagyszerű ajándéka őrzi az Iparművészeti Múzeum gyüjteményében, ama XVI. század elejéről való Krisztus imádását ábrázoló brüsszeli falkárpit, mely az említett múzeum egyik büszkesége.

A főúri gyüjtők sorában az Andrássy-család egész kivételes helyet foglal el. Közöttük és egyéni ízlésénél és hajlamainál fogva, elsősorban ifjabb gróf Andrássy Gyula említendő. A tradició itt is nagy szerepet játszott, mert a gyüjtemény egyes darabjait még az apa, id. gróf Andrássy Gyula szerezte össze (elsősorban Rembrandt híres, 1630-ból való önarcképét, melyet Londonban vásárolt), de a finom ízlés további bizonyítékai az id. gróf és grófné arcképei Lenbachtól, a gróf arcképe Benczurtól is. A régi, valamint a modern képek összeválogatásában egy finom amatőr kvalitatív érzése volt az irányadó, kinek gyüjtése az olasz primitívektől és quattrocentistáktól Benozzo Gozzoli után: Részlet a királyok imádásából (XV. századbeli umbriai madonna, firenzei madonna a XV. század végéről), a festői velenceiekhez (Palma Vecchio madonnája, Sebastiano del Piombo, keresztet vivő Krisztusa, Tintoretto, férfi arcképe) és Salvator Rosa tájképei-ig terjedt. A festőiség iránt való intenzív érzése irányította Van Dyck Szent családja és Rubens Angyalok bukása, Pieter Claes csendélete és az angol arcképek (Raeburn, Opie) megvásárlásánál. Ezt érezte meg a modern festőkben is, amikor még azok iránt nem sokan érdeklődtek. Igy kerültek gyüjteményébe: Turner: Velencei tája, a barbizoniak (Corot, Rousseau, Dupré, Diaz, Millet), a francia naturalisták (Courbet, Bastien-Lepage), a belga Courtens, a német Liebermann és Stuck és nem utolsó sorban Munkácsy, Mészöly és Paál képei. A festői megérzés vezette az erdélyi török szőnyegek és régi keleti szőnyegek gyüjtéséhez is. E különleges helyet igénylő gyüjtőben a művész és a gyüjtési szenvedély egészen egyéni ízű egyesülésre talált. Fivérében, gróf Andrássy Tivadarban (1875—1905.), kinek műtárgyai korai halála után jórészt öccse tulajdonába mentek át, a művész a műpártoló mecénás jutott túlsúlyra. Maga is dilettáns festő lévén, vásárlásaiban tisztán egyéni szimpátiák, nem gyüjtési szenvedély vezették. Az ő gyüjteményében voltak: Tintoretto férfiarcképe, Bastien-Lepage tájképe, Mun-

Recebetétes oltárterítő. Magyar. 1660.
A Nemzeti Múzeum új szerzeményeiből

vonultatják föl. A sok, ma már kevésbbé jelentős mellett van néhány igen értékes kép, mely a Szépm. Múzeum modern külföldi gyüjteményének hiányait szerencsésen pótolja. Ezek között említendő 3 Daubigny, Troyon, Couture, továbbá Israels, Lenbach, Füger egy-egy fiatalkori alkotása és Pilotynak egy már 1871-ben ajándékozott sok helyet igénylő, óriási méretű, de jellemző vászna »Nero Róma romjain«. Egy másik nagy főúri gyüjtő emlékét őrzi a székesfővárosnak hagyományozott (1906) »Gróf Zichy Jenő Múzeum« is, amely hosszas késés után 1921-ben nyilott meg nem éppen megfelelő elhelyezésben egy verpeléti úti iskola épületében (katalogusa 1923-ból). Gróf Zichy Jenő (1837—1906) a nagy ázsiai utazó értékes néprajzi és egyptomi gyüjteményei még 1911-ben a néprajzi múzeumba olvadtak. Az előbb említett múzeum mintegy 150 drb. képet és szobrot, ezenkívül egy kisebb iparművészeti és fegyvergyüjteményt ölel fel, a hagyományozott családi ékszer-gyüjtemény a múzeumban azonban nem került kiállításra. A képek zömét német és németalföldi festők művei alkotják, azután néhány jelentékeny olasz (a trecentista sienai Taddeo Bartoli triptychonja), főleg XVI. sz.-beli velencei és felsőolaszországi kép (Moroni szignált férfi arcképe), egy pár francia (Largilliére, Rigaud, Le Brun, Greuze arcképei), valamint egyik főérdekessége a 12 drb. Kupeczky és a 2 drb. Mányoki arckép. A képeket osztrák barokk-szobrászok (Donner, Mader, Messerschmidt) munkái egészítik ki. Az egész gyüjtemény a mult század 80-as éveiben Bécs művészi életében jelentékeny szerepet játszó gróf Zichy Ödön (1811—1894), Jenő atyja, gyüjtőizlésének irányát mutatja, akinek bécsi gyüjteményéből való a képek jórésze.

A főúri gyüjtők a gyüjtők legzárkózottabb fajtájához tartoznak. Kincseik jobbára valóban csak a tulajdonos és szűk körük gyönyörűségére szolgálnak, s csak ritkán gyönyörködhetnek bennük e körön kívül eső szemek. Ha a gyüjtés élő művészek alkotásait öleli föl, csak akkor lehetnek mint mecénások koruk leghathatósabb, mert legtehetősebb támogatóivá. A zárkozottság azonban itt is szinte természetszerüleg legtöbbször konzervatív irányban befolyásolja őket. Az igazi értés és megérzés folytán mégis gyakran közülük kerülnek ki a legegyénibb izlésű gyüjtők, mint azt ifj. Andrássy Gyula gróf példája is bizonyítja. Zichy Ödön gróf viszont a 80-as évek bécsi művészetének volt egyik legmesszehatóbb mecénása, aminthogy Andrássy Dénes gróf a 90-es évek német művészetének volt legmegértőbb magyar méltányolója. Az életében zárkózottnak, dölyfösnek ismert Pálffy János gróf egy gyüjtőélet dús kincseinek odaajándékozásával Szépművészeti Múzeumunknak és egyben nemzeti vagyonunknak legbőkezűbb jótevője lett. A szépségben folytatott élet etikai kincs, melynek jótékony sugarai nem mulhatnak el hatástalanul a közre.

kácsy két képe, Mészöly, egy korai László Fülöp, Szlányi, az amerikai Harrison képe és ő volt Rónai egyik legkorábbi pártfogója is, mert vele készíttette ebédlőberendezését 1897-ben, az akkor föllépő századvégi franciás stílusban. Ami jellemző e főrangú mecénás ízlésének sokféleségére. Talán ebben az összefüggésben említhetjük gróf Andrássy Gyula sógorának, gróf Batthyány Gyulának 1912-ben nagyrészt tűzvész áldozatául esett képgyüjteményét is, melynek főékességei az elpusztult Van Dyck férfiarckép, Palamedes Halottas tánc-a és Potter tehénpásztor-a voltak. Egy másik Andrássy, gróf Andrássy Géza, Manó fia, maga is számottevő dilettáns festő, atyja gyüjtőszenvedélyének örökét folytatta, kinek gyüjtése még a mult század 50-es éveire vezethető vissza.

Ide tartoznak a Kaunitz Vencel gróf austerlitzi palotájából származó gobelinek és az erdélyi főúri családok hagyatékából vásárolt magyar ötvösművek (serlegek). Az iparművészet eme remekeihez csatlakozik a fegyver- és gyűrű-, valamint a bécsi porcellán-gyüjtemény. A képek egyrésze már az Orvos-szövetség kiállításán is szerepelt. Legjelentősebb képei flamandok (Van Dyck lovas-képe, Snyders és Fyt állatképei), továbbá Canaletto: Bécsi látképe a Kaunitz palotával, mintegy 10 darab Hamilton lovaskép, Kupetzky és Mányoki arcképek, Munkácsy Hímző leánya, Benczur: Andrássy Géza grófné arcképe.

Gróf Andrássy Dénes a (1835—1915) kortársfestők gyüjtő-mecénásának típusát képviseli. Hajlamai a századforduló német, főleg müncheni festőihöz vonzották, kiknek munkáiból mintegy 150 képből álló gyüjteményt hozott össze és emelt nekik külön múzeumot Krasznahorkavár alján (1909). A gyüjtemény legkiválóbb darabjait Szépművészeti Múzeumunknak hagyta halála után. E hagyaték múzeumunknak szinte hiányt pótló darabokat juttatott. Lenbach: Bülow hercegné arcképe és Böcklin: Tavaszi est-je, ezekhez járulnak még: Albrecht Keller kis párisinő, Stuck: Tavasz, Wilh. Diez: Civakodók; Meyerheim: Oroszlánpár; Henglein, Grosshesseloze mellett két szép interieur-kép H. Gráf és Carl Albrecht-től, továbbá a francia Le Sidaner és a holland Verschini három képe. Gyüjteményében volt még Uhde egy sírbatétele, Walter Firle, F. A. Kaulbach 1—1 képe. Leginkább a táj- és állatképek érdekelték, amely érdeklődésének emléke az általa alapított ösztöndíj táj- és állatfestők részére Németországba való utazásra. (Párist hajlama szerint kizárta az utazási ösztöndíjból).

Vidéki, főleg főúri gyüjtők tevékenységébe nyujtott bepillantást az 1912. évi szombathelyi »Vasvármegyei műtörténeti kiállítás«, melyet Vasvármegyére szorítkozó gyüjtők mintegy 2000 műtárgyából rendezett Végh Gyula főigazgató és Csányi Károly múzeumi igazgató. E kiállítás anyagát képek: német, flamand (Snyders, id. P. Brueghel), holland, olasz (Canaletto két pirnai és drezdai látképe), francia (Watteau, Boucher), Kupetzky Savoyai Eugen arcképe (Batthyány-Strattmann Ödön hg. tulajdonából), miniaturák és árnyképek, továbbá szobrok, köztük egy Leone Leoni-nak tulajdonított V. Károly császár bronz mellszobra (Batthyány Iván gr. tulajdona), valamint bútorok, iparművészeti tárgyak, mint rendkívül érdekes egyházi és kegyeleti szerek (róm. kath., ág. evang. és zsidó) képezték. Ebből a kiállításból került Batthyány Iván gróf letéteképen az id. P. Brueghel »Ker. János a pusztában prédikál« szignált képe a Szépművészeti Múzeumba.

A szombathelyi kiállítás főleg vasvármegyei főúri gyüjtők tulajdonából verődött össze. Azonban alig van főúri családunk, melyben ne találnánk régi képeket és egyéb műtárgyakat, melyek eredete részint öröklésre, részint egyéni gyüjtésre vezethető vissza. A nagy háború előtti idők kétségtelenül legjelentékenyebb főúri gyüjtője Pálffy János gróf (1829—1910) volt, aki pozsonyi, bécsi, budapesti palotájából és bazini várából 178, köztük legalább 30 elsőrangú képet hagyományozott (1907) a Szépművészeti Múz.-nak. Az Eszterházy hg.-től származó képek óta ez volt a Szépm. Múzeum legjelentősebb gyarapodása (a Pálffy-gyüjtemény 1913-ban nyilott meg). A képek között vannak XV—XVI. sz.-beli olaszok (A. Vivarini, V. Crivelli, Basaiti, Boltraffio Codi-i madonnája, Salaino, Solario, Francia, valamint Tizian, Tintoretto, Paolo Veronese egy-egy arcképe), XV—XVI. sz.-beli németek és németalföldiek (id. Cranach, Petrus Cristus, Joos van der Beke) és XVII. sz.-beli hollandok és flamandok (van der Helst, Th. de Keyser, Steen, Mieris, A. Ostade, Molenaer, a két Ruijsdael, van Goyen, Koninck, Everdingen van Dyck, ifj. Teniers). Külön csoportot alkotnak a XIX. sz.-ból való képek, melyek a század második felének, egészen a 80-as évikig divatos külföldi festőit

A Műgyüjtő 1928. 6-7 sz.

120

Batthyány Gyula
Ts Lőművész

Szeptember 7-én nyilik meg a genfi magyar kiállitás

A genfi nemzeti muzeumban bemutatásra kerülő magyar reprezentativ jellegü képző- és iparművészeti kiállitás anyagát a *Magyar Országos Képzőművészeti Tanács* külföldi kiállitási bizottsága a kedden délelőtt tartott záróülésén véglegesen megállapitotta. Az értekezleten *Kertész* K. Róbert államtitkár elnökölt és azon résztvettek *Gerevich* Tibor dr., *Györgyi* Kálmán, *Haasz* Aladár dr., *Ligeti* Miklós, *Majovszky* Pál dr., *Márffy* Ödön, *Pásztor* János, *Roth* Miksa, *Szentgyörgyi* István, *Tihamér* Lajos dr., mig az ülés előadói tisztségét *Déry* Béla töltötte be.

A kiállitásra kerülő anyag, mely festményekből, grafikai művekből és szobrokból áll, 75 művész 206 művét foglalja magában, ezenkivül egy külön kollekciót képeznek az iparművészeti és népművészeti tárgyak is. A kiállitáson résztvevő művészek a következők: *Batthyány* Gyula, *Benkhard* Ágoston, *Bosznay* István, *Csánky* Dénes, *Csók* István, *Fényes* Adolf, *Frank* Frigyes, *Glatz* Oszkár, *Hatvany* Ferenc, *Iványi Grünwald* Béla, *Karlovszky* Bertalan, *Koszta* József, *Kukán* Géza, *Nagy* Sándor, *Nádler* Róbert, *Mattyasovszky Zsolnay* László, *Orbán* Dezső, *Rudnay* Gyula, *Szüle* Péter, *Szlányi* Lajos, *Szőnyi* István, *Zádor* István festők; *Berán* Lajos, *Bory* Jenő, *Gárdos* Aladár, *Horvai* János, *Horváth* Géza, *Hiesz* Géza, *Kisfaludi Strobl* Zsigmond, *Kövesházi* Elza, *Ligeti* Miklós, *Medgyessy* Ferenc, *Pásztor* János, *Petri* Lajos, *Róna* József, *Szentgyörgyi* István, *Telcs* Ede, *Vedres* Márk, *Zala* György.

Kiküldik ezenkivül Genfbe a Képzőművészeti Tanács határozata folytán *Bárczy* István képét, amelyet *Karlovszky* Bertalan festőművész festett. Ez a kép a székesfőváros tanácstermének falát disziti. A kiállitás szeptember 7-én nyilik meg.

Nemzeti Újság
1929 VIII. 15

Összesen					

Le a bevét
Kifizetendő

Bi/..... ügyosztály:

.....

őpénztárkönyvbe bejegyezte:

A fizetés c

.....

eltetett a folyószámla-könyvben:

192.....

.....

eltetett ..... a könyvben:

.....

.....

Batthyány Gyula MDK

festő

Az évad első müvészeti kiállitása.
Az Ujság 1923. szept. 2.

Batthyány Gyula.

A Benczur Társaság tagja a megalakulási idő -1923- után.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Batthyány Gyula

MTK

Művészetünk külföldön
Magyar Művészet 1925. 232, 233.o.

Batthyány Gyula gr. festőművész.

Sórai Ujság.
1929. II. 24., 10.
(:Kritika.:)

Batthányi Gyula festö.

Mübarát.1921.I.88-89.l.

gr. Batthányi Gyula festő

Pesti Hirlap. 1922. jan. 6. 6

K. K. L. Téli kiállítása Szalmban

Batthyány Gyula festő

Magyar Müvészet 1925.284.o.
Müvészetünk a külföldön.

MDK

Batthyány Gyula gr,

Ybl Ervin: Az Ernst-Muzeum uj csop.kiáll. Budapesti Hirlap, 1929. febr. 24.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula /Nevét a lap hibásan irja: „Battyhány" -nak./

"Páholy" c. alkotásának repr.-ját közli a lap az Ernszt-muzeum kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1929. márc. 10-16. XIX. évf. 11. sz. 38. lap.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.
802.l.

MDK

Batthyányi Gyula gróf

Bálint A.: Három müvész. Nyugat 1921.ápr.16. 641.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Sajtóvélemények a velencei magyar kiállitásról.
Magyar Müvészet 1926. 7. sz. 415.l.

MDK

gr.Batthyány Gyula festőművész

Művével szerepelt a barcelonai kiállitáson.

Cikk: Fordulat a külföldi kiállitások ügyében.

Képzőművészet,1929.évf. 155, 156.l.

Batthyány grófi
festőművész

Magyar Képzőművészeti kiállitás - Genfben a Múzeumban - Madame Florentin kritikus irja : Képein szatira és egy kevés karikatura látható. Nyugtalan szeszéllyel, egyéni akcentussal tárja elénk a 17.és 18.század szellemét.-

Nemzeti Ujság
1929.X.3.

MDK

Batthyány gróf

Magyar Művészet 1926. 416.l.

Batthyány Gyula gr.

A müvész nevét cimül véve ir Kun Imre: "Magyar grafikusok" alcimmel. Dus fantáziáját Jókaihoz hasonlitja, "aki a világ egyik legnagyobb mesemondója" ugy a müvész egyik legnagyobb illusztrativ rajzoló. „Szinte kiapadhatatlan képzeletének forrása, mely agyának gazdag anyagraktárából táplálkozik. Százféle alakot rajzol a legkülönfélébb csoportositásban, a mozgás legváltozatosabb formájában és állapotában. Mindig másféle.

A HÉT, Bp. 1921. juni. lo.
XXXII. évf. 15. sz. 254. lap.

Batthyány Gyula gr.

Témáit főleg a régi magyar világból meriti. Alakjai, mintha a régi magyar könyvek és ujságok lapjaiból lépnének elő. Legszebb sorozata a közeljövőben megjelenő Csokonai: Dorotytyájához készült. Minden érdekli, ahol mozgás van. Lóverseny, bál, vásár, vizi ünnepély, korcsolyázás, jelenetek a francia forradalomból, tömegek, melyeket sikban helyez el csaknem minden perspektiva nélkül. Szineket csak vonalkompozicióinak erősitésére használ. Müvészetét igen nagyra értékeli a kritika.

A HÉT, Bp. 1921. juni. lo.
XXXII. évf. 15. sz. 254. lap.

gr. Batthyány Gyula

Rajztudás, szin- és dekorativ érzék, bámulatos témagazdagság, könnyed ecsetkezelés, báj finomság, frisseség jellemzik müvészetét kollektiv kiállitásán, ahol egyik kellemes meglepetés követi a másikat, -mint a Müvészet c rovatban közölt beszámoló -sign. nélkül- megállapitja, az Ernst Muzeum csoportkiállitásán szereplő müvekről.

A HÉT, Bp. 1921. márc. 2o.
XXXII. évf. 8. sz. 139-140. lap.

Batthyiány gr.festöm. MDK

képeit Alexander Benois hatása alatt állónak tartja.

Skanska Dagbladet
Malmö. dec.12.sz.
Részletesen méltatja a magyar müvészetet. Követi Leffler svéd könyvét, áttekintést nyujt egész Markó Károlyig.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll. /1928/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3.sz. 179.l.

Batthyány Gyula gróf festőművész

Batthyány Gyula gróf kiállításáról sokat beszélnek. A gróf képei az Ernst-muzeumban vannak kiállítva és vasárnap az ő termében tolongott a legtöbb ember, köztük a miniszterelnök felesége is. Valami állandó, tragikus, majdnem azt mondanám, hogy *drámai feszültség* vibrál Batthyány képein, a színeknek és vonalaknak azzal az elomlásával, amely szubtilisan *finom és gyöngéd művészi törekvésekre mutat*. Ha hasonlatot keresnék réá, azt mondanám, hogy *olyanszerü festő, amilyen iró — Szomory Dezső*. Ami a legföltünőbb rajtuk: *a művész mély, alapos, szinte babonás kulturája*. Ami *kosztüm* rajtuk, *architektura, drapériák, divat*, etc., azt Batthyány a legjobban tudja. — Legszebb képe *„A páholy"* cimü, amelyet a kiállitás első ötpercében megvették, pedig *az volt a legdrágább képe*. A kép három fehérruhás hölgyet ábrázol, amint egymás mellett ülnek egy páholyban. Egyébként *nem jó üzletember;* a képei tulolcsók, a legtöbb 4—5—600 pengőbe kerül. *„A páholy" ára volt egyedül egy kerek ezres...*

4.

Reggel 1924. II. 26

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

szék hatáskörébe tartozik.
A törvényszék végzése ellen *Gál* Jenő védő *semmisségi okot* jelentett be.

A bicskei kastély megvásárlása

— Ezek után felolvassuk a vádiratnak

a bicskei kastélyra

vonatkozó részét — jelentette ki *Töreky* elnök, aki a vádiratot átadja a bírói emelvény alján ülő egyik jegyzőnek.

A vádiratnak ez a része

hűtlen kezeléssel

vádolja *Dréhr* Imrét, mert gróf *Batthyány Gyuláné bicskei kastélyát Krausz Simon közvetítésével, értékét jóval meghaladó vételárért, a népjóléti minisztérium részére megvásárolta anélkül, hogy az ingatlant előzőleg szakértőkkel megvizsgáltatta volna.* Ily módon *Krausz Simonnak*

75.000 pengő jogtalan vagyoni hasznot

juttatott, a kincstárt pedig súlyosan megkárosította.

— *Dréhr* Imre álljon fel! — hangzik most *Töreky* elnök szava.

Dréhr feláll, mellén összekulcsolja kezét és ránéz az elnökre.

— *Megértette a vádat?*
— *Meg.*
— *Elismeri bűnösségét?*
— *Nem!* — kiáltja e[illegible]en megnyomva ezt az egytagú szot *Dréhr.*

Fegyelmi és hivatalvesztés

— Mielőtt rátérnénk erre a vádpontra, megkérdezem öntől, *mikor lett népjóléti minisztériumi államtitkár?*

— *1926 november 6-án.*
— *Ezt az állását meddig viselte?*
— *1930 szeptember 29-éig.*
— *Mi okból vált meg ebből az állásából?*
— *Vass* József miniszter szeptember 8-án halt meg, én pedig szeptember 20-án írásban benyujtottam lemondásomat, mert

Vass József után nem voltam hajlandó mást szolgálni,

mint államtitkár. Ezt a lemondásomat írásban nyujtottam be a miniszterelnökségen.

— Ennek elintézése mi volt?
— Legfelsőbb elismeréssel és dícsérettel fel lettem mentve a kormányzó úr őfőméltósága által.
— De azután

fegyelmi eljárás

indult ön ellen.

— Igen, *Fábián* Béla képviselőházi beszéde alapján...
— Az mellékes, hogy kinek milyen beszéde alapján — vág közbe *Töreky* elnök.

— Kérem, *nem ellenem indult meg először a fegyelmi, hanem Hankó és Angyal ellen...*

— *Az sem érdekel bennünket* — szól közbe ismét *Töreky* elnök. — Egy szóval is megmondhatja, hogy *mi lett a fegyelmi eredménye.*

— *Hivatalvesztésre ítéltek* — jelenti ki csendes hangon *Dréhr* Imre.

„Nem érzem magamat bűnösnek...“

— *Mikor lett ön országgyűlési képviselő?* — hangzik most az elnök következő kérdése.

— *1922 június elsején.*

— *Mint államtitkárnak, mi tartozott az ön ügykörébe?*

— Ki kell jelentenem, hogy

én hivatalomnál fogva nem voltam megbízva sem az állami vagyon kezelésével, sem az állami vagyon felügyeletével. Én politikai államtitkár voltam

és mint ilyen, helyettese a miniszteremnek. Az adminisztráció nem tartozott rám. Én egyes ügyekben, amelyek vád tárgyává vannak téve, tárgyaltam ugyan, de *csak továbbítottam miniszterem utasításait. Soha a miniszternek előterjesztéseket, javaslatokat nem tettem, mindent csak ad notam vettem és minden feljegyzés, amely az egyes vádpontokban szerepel, csupán azt jelenti, hogy nekem ez vagy az a tény elmondatott.* De ki kell jelentenem, hogy

sem a bicskei ügyben, sem a többi vádpontban nem érzem magamat bűnösnek, mert sem magamnak, sem másnak vagyoni hasznot nem szereztem, erkölcsi hasznot sem, az államnak sem közvetve, sem közvetlenül, sem tudva, sem akarva kárt nem okoztam.

Mindezt emelt hangon mondja *Dréhr* Imre.

— *Feleljen arra, amit kérdeztem,* — szakítja meg *Dréhr* előadását az elnök — *mint államtitkárnak, mi tartozott a miniszteriális ügybeosztás szerint hatáskörébe?*

— *Az államtitkári szuperrevízió tartozott hozzám. A menekültügyi osztály...* — keresgél gondolataiban *Dréhr* Imre — *...a rokkantügyi osztály... De nem tartozott hozzám, ami a váddal kapcsolatos, sem a műszaki osztály, sem a gyermekvédelmi osztály.*

— *Szóval az ön revíziója alá mégis tartozott egyes ügyosztályok munkája. De enélkül is beavatkozott az ügyosztályok dolgaiba.*

— *Csak amikor Vass Józseftől erre utasítást kaptam.* Volt egy

általános rendelkezés,

amely szerint *minden osztályfőnök köteles volt tájékoztatni engem azokról a fontos ügyekről, amelyeket a parlamentben szóvá lehetett tenni,* mert a házszabályok értelmében az interpellációkra a miniszter távollétében nekem kellett volna válaszolnom.

Vass József, a befolyásolhatatlan, a despota és autokrata

— *Szóval ezen a címen avatkozhatott bele minden ügyosztály dolgába?*

— *Nem avatkoztam!*

— Nem is mondtam, hogy avatkozott, csak azt, hogy avatkozhatott.

— Nem avatkozhattam, mert minden osztályfőnök közvetlenül a miniszternek referált minden ügyben.

Vass József miniszter az osztályfőnökök megkérdezése nélkül nem írt alá semmiféle ügyiratot,

vagy rendeletet. Soha nem írt alá egyetlen ügyiratot sem, amíg meg nem győződött arról, hogy annak tartalma a valóságnak megfelel. Rá kell térnem még arra, hogy a vád állításával szemben én kérem annak a bizonyítását, hogy

Vass József befolyásolhatatlan ember volt,

őt félrevezetni nem lehetett. Aki őt ismerte... nem tudom méltóságod ismerte-e...

megközelíthetetlen, befolyásolhatatlan, despota és autokrata volt,

aki nem tűrt semmiféle ellentmondást, akit nem lehetet semmiképpen becsapni.

— Most térjünk át a bicskei esetre. Honnan szerzett először tudomást arról, hogy a bicskei ingatlant, a gróf *Batthyány* Gyula-féle kastélyt a népjóléti minisztérium meg akarja vásárolni?

A Batthyány-család megsegítése

— *Vass* József népjóléti minisztertől értesültem erről. Itt van

az eredeti napló,

— emelt fel egy sárgafedelű könyvet *Dréhr* Imre, az előtte heverő iratok halmazából — *ezt a naplót titkáraink vezették.* Ebből tudok megállapítani pontosan mindent, hogy mi mikor történt. Ekkor közölte velem *Vass* József, hogy előttevaló napon a minisztertanácson megállapodás történt, hogy

a történelmi nevű Batthyány-családon segíteni kell,

mert különben csődbejutnak. Miután *gyermekvédelem céljaira az 1927—28-as költségvetés feleslegéből két és félmillió pengő állott Vass József rendelkezésére, Vass* József a miniszterelnökkel megbeszélte ezt a dolgot. *Bethlen* miniszterelnöknek az volt az óhajtása, hogy meg akarja venni ezt a kastélyt, amelyért *500.000 pengőt* kértek. A *Batthyány-család* olyan rettenetes anyagi helyzetben van, — mondotta nekem a miniszter, — hogy *nemcsak a bicskei birtokot kénytelenek eladni, hanem a kastélyt is.*

Ő segíteni kíván rajtuk. *Bethlen* miniszterelnök úr óhajára, mert évekkel előbb, de még jóval az én államtitkári kinevezésem előtt

egyszer már segítettek a Batthyány-családon.

amikor megvásárolták ugyancsak gyermekvédelmi célokra az ikervári kastélyt.

A bicskei látogatás

— Nézze, kérem, — jegyzi meg *Töreky* elnök, — *Vass* miniszter első intézkedése az volt: megkérte önt, szóljon *Lakatos* Frigyes bicskei plébánosnak, hogy másnap kimennek hozzá.

— Igen, ez megtörtént. Titkárommal telefonáltattam *Mátéffy* Viktor képviselőnek.

— Szóval Vass József utasítására értesítették *Turi* Bélát és *Mátéffy* Viktort?

— Igen, de én csak *Mátéffy* Viktornak telefonáltam, hogy hozza magával *Turi* Bélát is, aki akkor szintén Esztergomban lakott.

Mátéffy és Turi voltak a miniszter legjobb barátai.

— A *Batthyány* grófok titkára vezetett bennünket végig a kastélyon. Szobáról-szobára mindent megnézett a miniszter.

— Akkor vittek szakértőket magukkal?

— Nem.

— A társaság előtt is megtette *Vass* József ezeket a kijelentéseket?

— Igen. De kérem, én sohasem voltam minisztertanácson előzetes megbeszélésen.

— Arról beszéljen, mit mondott *Vass* miniszter a társaság előtt?

— A társaság előtt is hivatkozott arra, hogy

Bethlen miniszterelnök úrral megállapodott, hogy megmenti a gróf Batthyány-családot

a csődtől, miután megnézte a kastélyt, azt alkalmasnak találta gyermekvédelmi célokra. Azért ment ki, hogy személyesen is meggyőződjék a kastély alkalmas voltáról.

— Mondta *Vass* miniszter azt is, hogy *Bethlen* miniszterelnök a júniusi minisztertanácsi vacsorán kérte őt meg, hogy 500.000 pengőért vásárolja meg a kastélyt?

— Nem emlékszem pontosan *Vass* József szavaira, nem tudom, azt mondotta-e, hogy utasította őt a miniszterelnök, vagy pedig azt-e, hogy megállapodtak.

— *Hát kitől indult ki a dolog, Bethlentől vagy Vasstól?*

— *Nem tudom. Vass előadása szerint éppúgy megvásárolják Bicskét, mint két-három évvel azelőtt Ikervárt.*

— *Szóval Vass József nem mondotta azt, hogy Bethlen miniszterelnök felhívására csinálja meg ezt a vásárlást?*

— *Nem emlékszem, hogy milyen szavakkal mondotta.*

— Azt is mondotta, hogy előzetesen megvizsgáltatta a kastélyt?

— Igen, mérnökökkel, szakemberekkel, akiktől azt a jelentést kapta, hogy *az ingatlan a kért vételárat megéri.* Egyébként is azt mondotta a miniszter, hogy *a családdal nem lehet alkudozni.*

— *A szemle milyen eredménnyel járt?*

— *A szemle körülbelül két óráig tartott.* A miniszter behatóan megnézett mindent, a kápolnától kezdve minden szobát, hogy ki kell-e valamit javítani vagy sem.

— A társaság többi tagja később érkezett?

— Erre ma már nem emlékszem. Amikor befejeződött a szemle, amelyen *Istig* György titkár vezetett bennünket... ki kell azonban jelentenem, én sem a grófi titkárt, sem a grófi titkárt sem a grófi család egyetlen tagját ne mismertem azelőttt, sohasem beszéltem velük, csak egy évvel később ismertem meg *Batthyány* grófot.

— Erre majd rátérünk. Szóval

mi volt a kialakult vélemény a szemle után:

alkalmas-e gyermekvédelmi célokra, vagy sem?

— *Vass* miniszter úgy döntött, hogy *500.000 pengőért* megveszi, mert megéri ezt a pénzt ez

a 74 szobából álló kastély,

amely gyermekvédelmi célokra, úgy ahogy áll, azonnal alkalmas.

Krausz Simon, a közvetítő

— Azután milyen utasítást adott a miniszter a továbbiakra?

— Arra kért,

lépjek érintkezésbe Krausz Simonnal,

aki a *Batthyány-család felkérésére mint közvetítő járt el az ügyben nála.* Közöltem vele, hogy *a miniszter a kért árat elfogadja.* Arra kértem *Krausz* Simont a miniszter utasítására, hogy *csinálja meg a grófékkal a szerződés tervezetét.* Ezt a tervezetet be is küldte nekem *Krausz* Simon. A tervezetet *Pártos* Zsigmond, az *ÉGISz* igazgatója, mint szakértő készítette el. A tervezetet továbbadtam az ügyosztálynak elintézés végett.

— Szóval *Vass* miniszter instrukciója alapján Krauszhoz fordult.

Krausz bízta meg tehát Pártost?
— Igen, de Pártosnak semmi egyéb szerepe nem volt, mint behozta a tervezetet.

Pettkó-Szandtner és Scholtz Kornél szerepe

— *Azután*

még egy miniszteriális kiszállás

volt.
— *Több volt.* A miniszter utasította *Pettkó-Szandtnert*, a gyermekvédelmi ügyosztály vezetőjét, akihez tartozott az előbb említett két és félmillió pengő keretében eszközölt valamennyi ingatlanvásárlás gyermekvédelmi beruházásokra. Ezekben résztvettem, akár egyebekben. *Minden egyes vásárlásban éppen olyan bűnös, vagy gyanus lehetek tehát, mint ebben a bicskeiben.*
— *Scholtz* Kornél és *Pettkó-Szandtner* ment ki megnézni a kastélyt?
— Igen. *Scholtz* államtitkár magával vitte *Bakay* professzort, továbbá

tudomásom van arról, amit az ügyészség nem tudott megállapítani...

— **Ne keverjük most ezeket bele,**

— vág közbe *Töreky* elnök. — Szóval kiment egy bizottság. A minisztériumban ezt az ügyet melyik osztály végezte?
— A IV. számú gyermekvédelmi ügyosztály, melynek vezetője *Pettkó-Szandtner* helyettes államtitkár volt.
— Ki volt a szuperrevizor?
— *Scholtz* államtitkár.
— *Önnek mi része volt ekörül?*
— *Semmi!* — kiáltotta nagy nyomatékkal *Dréhr* Imre.
— *Ön azt mondta, hogy a miniszter információi és utasításai alapján megbeszéléseket, tárgyalásokat folytatott ebben az ügyben.*
— *Igen, de csak annyiban, hogy a miniszter utasításait továbbítottam.*
— *No látja, tehát szerepe volt.*
— *Ennyi igen.*

Az elnök egy érdekes kérdése és megállapítása

— *Hogy lehet az,* — kérdezi csodálkozva *Töreky* elnök — hogy

politikai államtitkár vesz át ügynököktől és közvetítőktől egyes iratokat

és azok a politikai államtitkár útján kerülnek az ügyosztályhoz?
— *Én a miniszter parancsára és rendelkezései alapján folytattam tárgyalásokat.*
— *Ezt nem parancsolhatta meg a miniszter* — jegyzi meg az elnök. — *Döntő intézkedéseket tett ön?*
— *Nem. Soha semmiféle részem nem volt a megállapodásokban!* — kiáltja egyre nagyobb nyomatékkal *Dréhr* Imre.
— *Eljárásairól referált a miniszternek?*
— *Nem volt semmiféle eljárásom.*
— *De hiszen átvett, ide-oda tett iratokat, beszélt az ügyosztállyal, tárgyalásokat folytatott.*
— *Ebben az ügyben közvetlenül referált az ügyosztály felelős vezetője a miniszternek. Nekem ez nem tartozott a hatáskörömbe, semmi közöm nem volt hozzá.*
— *De mégis eljárt.*
— *Kérem, a miniszter nem fogadhatott ügynököket, nem tárgyalhatott detail kérdésekben.*
— *De a politikai államtitkár sem.*
— **Én csak azt tettem, amire a miniszterem utasított, nem tehettem mást, parancsainak engedelmeskedtem.**
Én a miniszter utasításait továbbítottam a bizottságnak.
— *És elmondotta a miniszternek, hogy mi lett utasításainak az eredménye?*
— *Elmondottam.*

Az elnök: Ebben is téved

— *Na látja, miért nem mondotta ezt mingyárt?* — szól *Töreky* elnök.
— *Tehát referált a miniszternek.*
— *Én nem referáltam,* — tiltakozik hangosan *Dréhr* — *csak azt referáltam, amiért én feleltem.*

— Ebben is téved

— állapítja meg *Töreky* Géza. — *Adott utasítást az ügy elintézésének tekintetében?*
— *Igen, amennyire a miniszter úr utasított engem. A miniszter aláírta a szerződést, a kincstári jogügyi igazgató...*

— Már megint mérföldekkel beszél tovább.

— szakítja félbe Dréhrt az elnök. — *Csak lépésekben menjünk. Az ön kezéhez érkeztek bizonyos beadványok?*
— *Szerződéstervezetek* — javítja ki az elnököt *Dréhr* Imre.
— *Szóval érkezett. Volt a grófnő részéről is bizonyos ajánlat.*
— *Kérem, elnök úr, nem ajánlat.*
— *Szóval valami érkezett.*
— *Igen.* Kérvény.
— Ezeket ön átadta az ügyosztálynak? Adott ön bizonyos utasításokat is az ügy elintézésére?
— Igen. Csak annyit mondtam, hogy referáljanak az ügyosztályvezetők a miniszter úrnak.
— Azt nem mondta meg, hogyan intézzék el ezeket az ügyeket?
— Azt mondtam, hogy ami a kérvényben van, azt intézzék el.
— *Szóval azt ön nem mondta az ügyosztálynak, hogy ezt így és így intézzék el?*
— *Nem, ezt nem kellett mondani, mert az ügyosztály már megkapta a minisztertől az utasítást.* A kincstár jogügyi osztályával négyesztendei államtitkárságom alatt sohasem tárgyaltam.

Dréhr aláírása és a K. betű

— *Ön azt mondta, hogy beosztása szerint ez nem tartozik önre.*
— *Nem* — mondja határozottan *Dréhr.*
— Ez így is van, de akkor *miért szerepel az elintézéseken az ön aláírása?*
— *A többi ügyben is szerepel az én aláírásom,* — válaszolja *Dréhr* — mert ez azt jelenti, hogy a miniszter kiadta az általános utasítást: nekem minden olyan ügyről, ami a parlamentben vagy a sajtóban szóba kerül, vagy szóba kerülhet, tudnom kell, engem arról fel kell világosítani. *Sem utalványozást, sem kiadványozást nem jelent az én aláírásom ezeken az iratokon.*
— *Az ön aláírása előtt azonban nem egy esetben*

ott van egy K. betű,

ami azt jelenti, hogy kiadmányozandó.
— *Állítom, hogy tévedni méltóztatik,* — mondja csendes, udvarias hangon *Dréhr* Imre. — Vannak olyan iratok, amelyeken ott van a *K.* betű és vannak olyanok, amelyeken nincs.
— Vannak olyan iratok is, amelyeken nincs ott a *K* betű.
— Engedje meg méltóságos uram... — mondja *Dréhr* Imre, de *Töreky* közbevág.

— Engedje meg, hogy *én is közöljem megjegyzéseimet.* Vannak olyan iratok, amelyeken szerepel az ön aláírása előtt a *K.* betű és vannak olyanok is, amelyeken nincs *K.* betű az aláírás előtt. Tehát vannak különbségek az ön által aláírt akták között? Az egyik kiadmányozandó, mert hiszen a *K.* betű azt jelenti, a másik nem. Ezt önnek nem kell magyaráznom, ezt ön úgyis tudja.
— *Ebben az ügyben aláírtam...*

Töreky elnök és Dréhr nagy vitája az aláírásokról

— Majd sorra vesszük a dolgokat, — vágja el *Dréhr* szavát *Töreky* elnök és így folytatja: — Ön azt mondotta, hogy *az aláírása csak annak a dokumentálására tartozik, hogy az ügyosztályok Önt informálták.*
— Úgy van. Így volt ez az összes nagyobb ügyekben.
— Vagyis azokban az ügyekben, amelyek szóbakerülhettek a parlamentben, önt informálták.

Miért volt szükség, hogy ebben az ügyben informálják?

— *Azért, mert a gyermekberuházásokra adott két és félmillió pengővel kapcsolatban a parlamentben különösen a szociáldemokrata képviselők azt akarták, hogy ezt a pénzt ne ingatlanvásárlásokra használják fel, hanem építkezzenek belőle, hogy munkához jussanak a munkanélküliek. Azért kellett engem informálni, hogy ha a parlamentben a miniszter nem lenne ott, én válaszolhassak a felszólalásokra. Ugyanilyen szerepem volt azonban a többi ingatlanvásárlásoknál is, de egyéb szerepem a vásárlások körül nem volt.*
— Nem tartotta önt vissza az a körülmény ezekben az ügyekben, hogy nem tartozik az ön beosztásához, mert hiszen ez sem tartozott oda és majd meglátjuk később is, hogy

olyan ügyekbe is beleavatkozott, amelyek szintén nem tartoztak önhöz.

— *A miniszter parancsára cselekedtem* — szólt *Dréhr* Imre.
— Egyes iratokon — folytatja *Töreky* elnök — a »*K. Dréhr*« után odaírta azt is, hogy *a kegyelmes úr aláírására.* Mit jelent ez?
— Azt jelenti, hogy másnap reggel az ügyiratot *Hankó* Elemérnek be kellett vinni a miniszterhez és a miniszter a letisztázott aktát írta alá. Ez ment azután ki *Vass* József aláírásával.
— Tehát különbözik attól az esettől, amikor a kiadmányozást ön végezte.

— Minden ügyiratot a miniszter sajátkezűleg írt alá, sőt sajátkezűleg javította is azt ki.

— No, — jegyezte meg *Töreky* elnök — hát *van itt több olyan irat is, amit nem javított ki.* Ebben az ügyben emlékszik arra, hogy a miniszter végső fokon milyen intézkedéseket tett? Talán a jegyzetekből meg tudja állapítani.
— Nem, méltóságos uram, köszönöm, de én a fejemből is tudom.

A miniszter sajátkezűleg adott utasítást

a szerződés megkötésére. Ez az utasítás *Pettkó-Szandtner* államtitkárhoz ment. Ő ennek alapján felment a kincstári jogügyi igazgatósághoz, ahol aztán aláírta a szerződést. Ugyancsak aláírta azt az iratot is, amelyben nyugtázták a vételárat.
Vass József sajátkezűleg írt át ezután a pénzügyminiszterhez 110.654. számú átiratában, amelyben kérte a minisztert, hogy *a bicskei kastély vételárára 500.000 pengőt utaljon ki. Ezt a kiutalást a pénzügyminiszter végre is hajtotta a minisztertanácsi felhatalmazás alapján.*
— *Minisztertanácsban nem járt ön?*
— **Soha nem voltam minisztertanácsban,**

illetőleg Vass József életében egyszer egy félóra hosszáig, amikor a miniszter a felsőházban volt elfoglalva.

Kik voltak a bicskei kastély szakértői?

— Érdeklődött ön *Vass* miniszternél vagy másnál, hogy volt-e szakértő Bicskén megvizsgálni a kastélyt?
— Nevekre már nem emlékszem, de azt tudom, hogy *a miniszter szakértőkkel megvizsgáltatta a kastélyt és a szakértők alkalmasnak találták.*

— Hogy lehet az, hogy ennek sem az ügyosztályban, sem a számvevőségen nincs az aktában nyoma.

— *A szakértői vizsgálat megtörtént.* Ha a vádtanács eleget tett volna kérésemnek és nemcsak *Hoffmann* Károly miniszteri tanácsost, a műszaki osztály volt vezetőjét és *Jcó* miniszteri tanácsost, az osztály jelenlegi vezetőjét hallgatta volna ki, hanem ha kihallgatta volna azokat, akiket kértem, *Majorossy* Gyula műszaki felügyelőt, *Kemény* Zoltánt és *Klauschek* Rezsőt, akkor megállapítható lett volna, hogy *Majorossy* Gyula intézte a szakértői véleményeket, *Scholtz* államtitkárral és *Czárán* osztálytanácsossal együtt volt Bicskén. Ezért kérem *Majorossy* Gyula műszaki főtanácsos kihallgatását, aki jelenleg a kereskedelmi minisztériumba van beosztva.
— *Szóval Majorossy vizsgálta meg a bicskei kastélyt?*
— *Igen, ezt utólag megállapítottam.* Nekem akkor nem referálták el, kit küldött ki a miniszter. Állítom, hogy

Vass József az üzlet létrehozása előtt minden ingatlant felülvizsgáltatott a szakértőkkel,

nemcsak hivatalosakkal, hanem magánmérnökökkel is, akiket jól ismert.

— Minket csak az érdekel, hogy a miniszter műszakilag megvizsgáltatta-e az ingatlant.
— Igen, megvizsgáltatta, mint mondottam *Majorossy* Gyulával.
— Azonkívül járt-e még Bicskén a minisztérium műszaki megbizottja?
— Igen, *Czárán* Péter, aki a vízellátás szempontjából vizsgálta meg az épületet. Azt nézte, nem kell-e kutat furatni.
— Ez akkor volt, mikor a fővárosnak át volt adva?
— Kérem... nem... — gondolkodott *Dréhr* Imre.
— A minisztertanácshoz való előterjesztésben szerepelt-e a szakértői vélemény?
— Nem tudom.
— Azután a minisztertanácsban a pénzügyminiszterhez fordult *Vass* József.
— A pénzügyminiszter *Vass* miniszter kérésére kiutalta a vételárat, 500.000 pengőt. Ez a 110.654/1928. sz. rendelkezéssel történt. Az utalványozást *Bud* pénzügyminiszter írta alá.
— Milyen iratok érkeztek még önhöz? — kérdezte tovább *Töreky* elnök. — Ön megkapta a *Pártos* Zsigmond által készített tervezetet, amely a *Krausz*-bankház levélpapírján készült.
— Igen, — válaszolja *Dréhr* — átvettem és azután átadtam a referens helyettesének.
— Miért nem vitte a miniszternek?
— Azért, mert az volt az utasításom, hogy

ilyen kisebbrendű részletkérdésekkel a miniszter nem lehet zavarni.

— Más írásbeli ajánlat nem érkezett önhöz?
— Nem, mert hiszen *a miniszter Krausz Simonnal megállapodott, amikor kimentek Bicskére.*
— Szóval ön közölte az ügyosztály.

FOTORIPORT A MA DÉLELŐTTI DRÉHR-TÁRGYALÁSRÓL

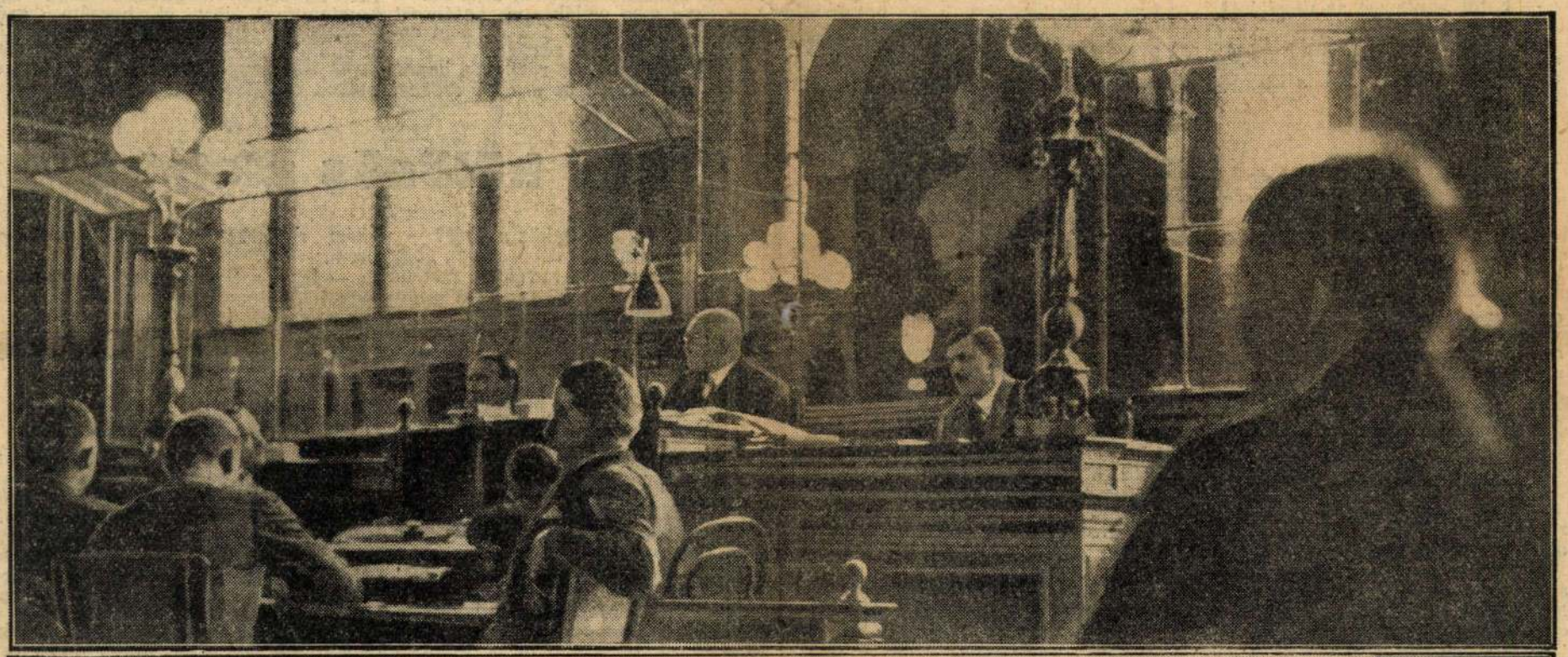

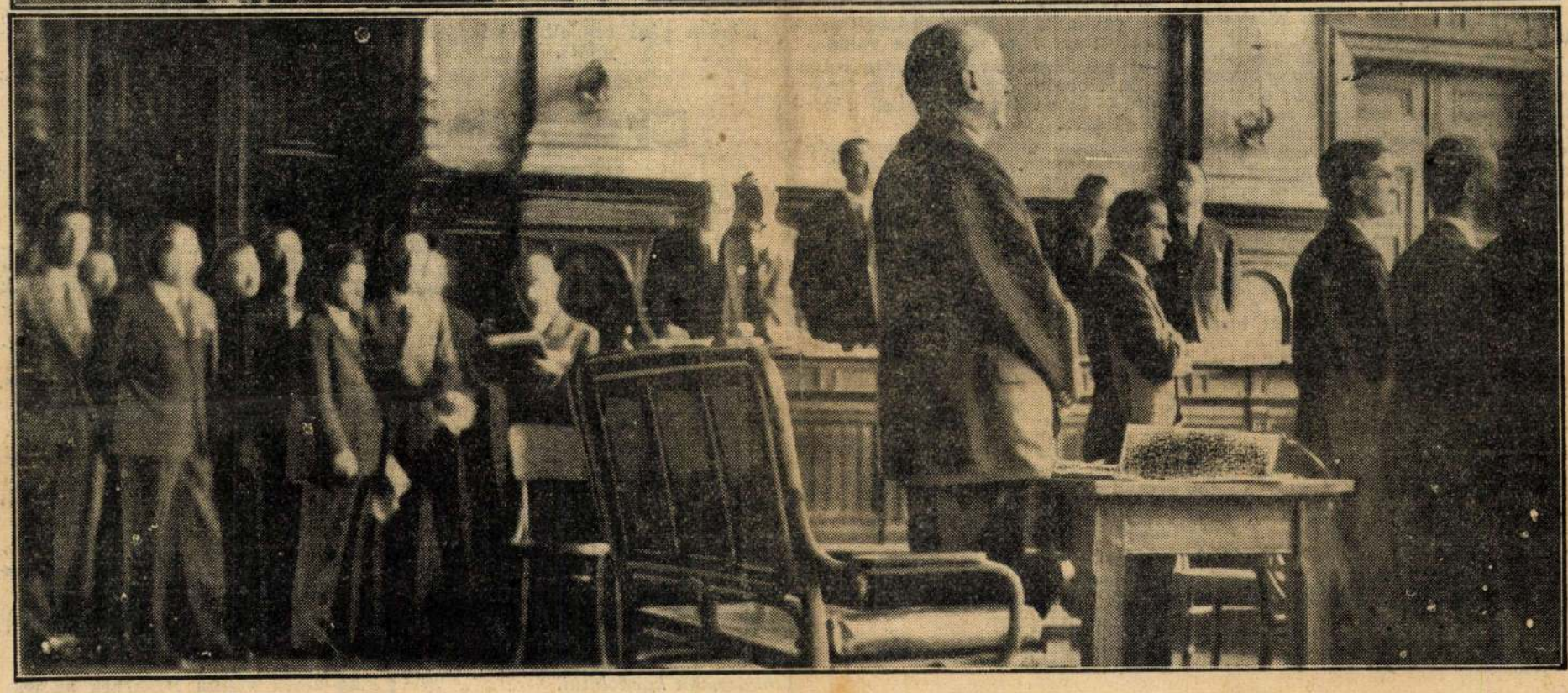

Az első képen: Töreky elnök megnyitja a főtárgyalást, balján ül Méhes Ignác, jobbján Posta Lajos szavazóbíró, a bíróság előtt a hivatalos gyorsírók. A középső képen: Dréhr Imre két védőjével, Gál Jenővel és Dusárdy Istvánnal. Az alsó kép: Dréhr Imre a bíróság előtt

vezetőkkel a miniszter utasítását?

— Azt mondottam, hogy intézzék el és azután refereljának a miniszternek.

— Kitől kapta ezt az utasítást?

— A minisztertől.

— Illetőleg — folytatta *Dréhr* — a miniszter *Pettkó-Szandtnernek* adott utasítást, én csak a helyettesének.

— Ugyancsak Pártostól kapta meg az ingatlan tehermentesítéséről szóló kérvényt? — kérdi az elnök.

— Igen, azt is megkaptam és átadtam az ügyosztálynak. Az ügyosztály átírt a Magyar Általános Hitelbankhoz, hogy 48.000 pengőt utalunk át a bankhoz tehermentesítés céljából és erre megkaptuk a törlési bizonyítványt.

— Mondotta-e a miniszter úr önnek, vagy másnak, hogy *Krausz* Simon első ajánlatát voltaképpen *Bethlen* István miniszterelnöknek adta át?

— Erre nem emlékszem határozottan. Azóta nyolc év telt el, nem emlékezhetem minden részletre.

— Engem nem is a részletek, hanem *az ön eljárásának az érdeme érdekel.* Tárgyalt ön Batthyányékkal a kastély megvásárlására vonatkozóan?

— Soha életemben nem láttam őket. A szerződés megkötése után egy esztendővel jött el hozzám gróf *Batthyány* Gyula festőművész és követelte az 500.000 pengőből visszatartott 3000 pengőt, amit különböző illetékek fedezésére tartottunk vissza.

Súlyos szemrehányások a bicskei grófnak

— Ön vette át *Batthyány* Gyula egyik iratát is?

— Igen, ez egy év mulva történt, amikor 3000 pengős kiutalásról volt szó. Akkor

én súlyos szemrehányást tettem a grófnak, valósággal kidoltam.

Egyre érdekesebbé és gyorsabbá válik Dréhr Imre vallomása.

— A *Krausz* Simon bankház részéről ön kivel érintkezett? — teszi fel a kérdést az elnök.

— *Pártos* Zsigmonddal, — hangzik a válasz — aki a *Krausz* Simon bankháztól megbizást kapott, vele azonban csupán részletkérdésekről tárgyaltam.

— *A bicskei kastély vételárára vonatkozóan kivel tárgyalt ön?*

— *Soha nem vettem részt ezekben a tárgyalásokban.*

— A vizsgálat során ön azt mondotta, hogy *Vass* József miniszter utasítására ön résztvett a tárgyalásokban.

— Csupán azokban a tárgyalásokban vettem részt, amelyekről az imént emlékeztem meg.

— *Milyen vételárról volt szó a tárgyalások során?*

— *Kezdettől fogva 500.000 pengőről.*

— Ugyan, önnek megmondották *Krausz* Simonék, hogy 500.000 pengős vételárról van szó?

— *Vass miniszter úr közölte velem, hogy 500 000 pengőért hajlandó megvenni a bicskei kastélyt, még pedig a miniszterelnök úr előzetes hozzájárulásával.*

— Konstatálom, — mondja az elnök — hogy

az első elveszett ajánlattal szemben később megkerült ajánlat szerint is 500.000 pengőért kínálták fel a bicskei kastélyt.

A későbbi ajánlatokban szintén 500.000 pengőről van szó.

— *Kérem, engem nem is érdekelt a vételár* — szól közbe széles gesztussal *Dréhr* Imre. — *Ha a miniszter úr azt mondotta volna, hogy egymillióba vagy 50.000 pengőbe kerül a kastély, nekem akkor se lett volna beleszólásom.*

Egy különös pletyka

— Miért fordult önhöz a gróf?

— Azért, mert azt kérte tőlem, hogy titkárát, gyermekei nevelőjét tartsuk ott a bicskei kastélyban, mint gondnokot. Ugyanakkor pedig átadta nekem a 3000 pengő kéréséről szóló beadványát. Én elutasítottam a kérését, mondván, hogy elsősorban sógorával,

Pallavicini György őrgróffal tisztázzon egy különös pletykát.

— *Pallavicini ugyanis azt a hírt terjesztette, hogy az 500.000 pengőt nem kapták meg Batthyányék.* Én azt követeltem, hogy *Pallavicini dementálja ezt a pletykát, mondja meg, hogy hazugság volt és nyilatkozzék a sajtóban, hogy nem igaz ez a pletyka, mert különben kénytelen leszek őt inzultálni és a bíróság előtt fogom tisztázni, hogy honnan származott ez a hazugság.*

— *És mit mondott önnek gróf Batthyány Gyula e beszélgetés során? Hogy megkapta a család a 500.000 pengőt?*

— *Igen, ezt mondta, csak a 3000 pengő hiányt kérte.*

— Amikor ön a gróffal beszélt, mondotta-e a gróf, hogy ő *Krausz* Simonnal beszélt arról, hogy az ön által kért nyilatkozatot kiadják-e vagy sem.

— Igen, azt mondotta, hogy felvilágosította őrgróf *Pallavicini* Györgyöt és gróf *Jankovich-Bésán* Endrét, akik a pletykát terjesztették, hogy mi az igazság. A nyilatkozat azonban a sajtóban nem jelent meg, mert

ez a nyilatkozat nagyon kényes lett volna egy rokonra nézve,

aki ebben az ügyben *Vass* József miniszter úrnál közbenjárt. Én azonban később meggyőződtem arról, hogy gróf *Batthyány Gyula valóban felvilágosította Pallavicinit.*

— A beszélgetés során mondotta-e *Batthyány* Gyula, hogy ez a hírlapi nyilatkozat azért nem történt meg, mert *Krausz* Simon azt mondotta volna *Vass* József miniszter úrnak, hogy beszélje le önt arról, hogy ezt a nyilatkozatot kiforszirozza.

— *Igen, Batthyány Gyula könyörgött, hogy ne forszirozzam a nyilatkozatot, ne vigyem bíróság elé a dolgot, mert ez nagyon kényes kérdés abból a szempontból...*

— Szóval ez alkalommal beszélt ön erről az ügyről *Vass* miniszter úrral?

— Igen.

Éles vita támad az elnök és Dréhr között

Ebben a pillanatban

rendkívül éles vita

támad az *elnök* és *Dréhr* Imre között. Az elnök a következőket mondja:

— *Ez nem áll.*

Önnek kötelessége lett volna a minisztert felvilágosítani arról, hogy a kastély nem éri meg az egymillió pengőt, ha a miniszter egymillió pengőt akart volna adni a kastélyért. Ön köztisztviselő, önnek kötelessége az állam érdekeit megvédeni. Még akkor is, ha úgy látja, hogy a miniszterrel szemben kell az állam érdekére hivatkozni.

— Én? Nekem lett volna kötelességem? A miniszteremmel szemben?

— Igen. Feltéve, hogy a miniszter csakugyan azt mondta, hogy 500.000 pengőért a miniszterelnök úr előzetes hozzájárulásával hajlandó megvenni a bicskei kastélyt, önnek akkor is kötelessége lett volna megvizsgáltatni, megér-e a kastély 500.000 pengőt. De ha a miniszter azt mondotta volna, hogy egymillió pengőért is hajlandó megvásárolni, akkor önnek kötelessége lett volna figyelmeztetni őt arra, hogy hibát követ el, a kastély nem ér meg annyit. Nem az lett volna a kötelessége, hogy hajbókoljon a miniszter előtt és azt mondja neki, hogy minden rendben van. Önnek az lett volna a kötelessége, hogy felvilágosítsa a minisztert: nem 500.000 pengőt ér a kastély, hanem esetleg csak 100.000-et.

— Vass József miniszter úr nem tűrt ellentmondást senkitől.

— Olyan ember nincs, akinek nem lehet ellentmondani. Ön köztisztviselő volt, megvoltak a törvényes jogai, megvolt a törvényes hatásköre. A miniszter nem tehet ön ellen semmit, ha ön törvényes hatáskörében törvényes jogait gyakorolja.

— A miniszter úr rögtön lemondásra szólított volna fel.

— Szóval ön az állását féltette.

— De bukásom a kormány bukását idézhette volna elő.

— Ez az ön feltevése. Az enyém viszont az, hogy az ön lemondása egyáltalán nem okozott volna kormányválságot.

— De igen. Mert reputációm megvédése érdekében a parlamentben kénytelen lettem volna elmondani, miért kellett lemondanom.

— Az ön reputációjának az használt volna, ha az állam érdekeit mindenkivel szemben megvédte volna.

— Vass Józsefet megbuktatta volna az én lemondásom — mondja Dréhr Imre — és vele együtt esetleg a kormányt is...

— Milyen messzemenő gondosság! — csapja össze kezét Töreky elnök — most pedig konstatálom, hogy tényleg igaza van a véletárról szóló kérdésben, mert a beadványok mind 500.000 pengős vételárról szólnak és ennek a vételárnak összegében — mint ön mondja — Vass József miniszter úr előzőleg megállapodott gróf Bethlen István miniszterelnök úrral... Szóval nem volt alku a bicskei kastély megvásárlásánál.

— Nem, a miniszter úr nekem azt mondotta, hogy a Batthyány családról lévén szó, nem lehet alkudozni.

— Szóval ön a vételár körül lefolyt tárgyalásokban nem vett részt?

— Sem ebben, sem más objektumok megvásárlásánál a vételárba nem folytam bele.

Mi történt a pénzzel?

— Beszélt-e a miniszter úrral arról, hogy az 500.000 pengős vételár kialakulása hogyan jött létre és kinek kezelendő? Hiszen a támadások részben azért hangzottak el, mert a vételárat túlmagasnak találták és mert állítólag Batthyányék nem kapták meg az 500.000 pengőt, hanem az szétfolyt bizonytalan utakon. Beszélt a miniszterrel ön mindezekről a kérdésekről?

— Én jelentettem mindezt *Vass* miniszter úrnak, aki az ügyet kivizsgálta és

jelentést tett Bethlen miniszterelnöknek, aki szintén hallott a pletykákról.

Vass József újból és újból kivizsgálta a történteket és meggyőződött arról, hogy

minden pénz rendeltetési helyére jutott.

— A 449.000 pengőt a *Krausz*-bankháznak utalták át, 48.000 pengőt a Hitelbanknak, 3000 pengőt pedig egy évvel később fizettek ki.

— *A Krausz-bankháznoz átutalt 449.000 pengőt hogyan osztatták szét?*

— *Csak a vádiratból szereztem róla tudomást.*

— Arról van szó, hogy

nem a tulajdonos kapta a 449.000 pengőt.

Nem érdektelen, hogy mi történt ezzel a pénzzel?

—Pallavicininek rosszakaratú pletykája...

— *Ezt hagyjuk...* — szakítja félbe a zelnök, — *ne beszéljen erről, rendreutasítom.*

Senkit sem lehet itt gyanusítani.

Ő kifogásolt valamit, bizonyos dolgokat és amint ez a bűnügy mutatja, nem egészen alaptalanul. Milyen viszonyban volt ön Krausz Simonnal?

Dréhr összeköttetése Krausz Simonnal

— *Krausz* Simonnal 1927-ig köszönő viszonyban voltam. Ismertem, de sohasem érintkeztem vele. Mikor már államtitkár voltam, 1927-ben,

miniszterem kíséretében voltam nála

néhány vacsorán. Igen előkelő emberek jelentek meg nála. Soha sem volt közöttünk baráti viszony, amivel gyanusítva vagyok.

Soha egy fillért nem kaptam tőle

és nincs senki, aki azt mondhatná, hogy ő akár egy fillért is adott volna nekem akár kölcsön, akár közvetve vagy közvetlenül — jelenti ki *Dréhr.*

— *Krausz mást mond* — jegyzi meg az elnök. — *Krausz Simon járt önnél?*

— *Soha. Vass miniszter halála után, a temetés után egyszer volt a lakásomon kondolálni.*

— *És a hivatalában járt?*

— *Járt. Neki szabad bejárása volt Vass miniszterhez, benézett hozzám is.*

— Kapott ön valamit Krausztól a bicskei kastélyt illető tervekkel kapcsolatban?

— *Soha* — jelenti ki szentenori hangon *Dréhr* Imre. — *Sem közvetve, sem közvetlenül egy fillért sem, nemcsak ebből az ügyből, de semmiféle ügyből kifolyólag sem.*

— *Szóval megvették a kastélyt. Azután mit csinált a miniszter?*

— *Vass miniszter konferenciára hívta meg a főváros vezetőit, Ripkát, Sipőczöt és Libert és átadta nekik 30 évre a kastélyt, mert a pénzügyminiszter a fenntartáshoz nem adott neki pénzt.*

— Ismertetek most

néhány iratot.

— mondotta az elnök — amik erre az esetre vonatkoznak. Itt van a *Krausz*-bankház 1928 július 30-ról. Itt van egy levél, amelyben bemutatta a népjóléti minisztérium az adásvételi tervezetet. Ezt ön vette át.

Az elnök átadta Dréhrnek az iratot, aki megtekintette és azt mondta: Igen

— Az aktán rajta van — mondotta az elnök — *Dréhr államtitkár utasítása szerint terveztetik.*

— *Amit a miniszter jóváhagyott* — jegyezte meg *Dréhr.*

— Az elintézés az volt, hogy a jog-

Bethlen miniszterelnök utasítása

— *Vass József miniszter úr honnan vette az 500.000 pengős vételár összegét?*

— Szakértői szemle volt és azon állapították meg. A miniszter úr közölte velem, hogy *a mérnökszakértők véleménye az, hogy 500.000 pengőt lehet adni az ingatlanokért.*

— Ön szerint Vass József miniszter úr kapta az utasítást Bethlen István gróf miniszterelnöktől, hogy 500.000 pengőért csakugyan megvehető a kastély?

— Igen. Vass miniszter úr nekem ezt mondotta.

Gróf Batthiány Gyula
Festőművész

Csoportkiállítás – Ernst. muzeumban – festményei –
vel szerepel. –

Perli Hilan
1929 II. 28

MDK

Gróf Batthyány Gyula

A Benczur-Társaság. Képzőművészet 1927. 5-7. sz.
11.l.

Batthyany Gyula

Pro Patria (Varga)

1927 ápr. 10-

Jegyzék

10.000 K-ról azaz nyival Ti-
részére Vermes féle csúzdáról
boraváló fejében kifizettem

Ty

Batthyány Gyula gróf

Sétakocsizás c. képe repr.

Árverési Csarnok aukció

kat. 32. sz. 1926. ápr.

	3240 —
	223 24
	14340 —
	13594 0
	840 —
	12450 —

Batthyány Gyula gróf

Árverési Csarnok aukció kat.

32. sz. 1926. ápr.
34. sz. 1926. okt.
41. sz. 1928. febr.
} u.a.

~~Aranyékszer, rów~~

Batthyány Gyula gróf
festőnincés.

Csoportbiállítás - Ernst-museumban - Klebelsberg
Kuno gróf kultuszminiszter nagy érdeklődésel szem-
lelte meg festményét. —

Nemzeti Újság
1929 11. 26

Batthiány Gyula sírt
festőművész

Csoportkiállítás – Ernst-museumban – képével szerepel –

8 órai ujság
1929 11.26

Batthyány, Gyula gróf
festőművész

Magyarság
1929 III. 9.

*** Az Ernst-muzeumban meghosszabbítják a kiállítást.** Az Ernst-muzeum nagysikerű kiállítása, amelyen *Batthyány* Gyula gróf, *Cserepes* István, *Gallé* Tibor, *Iványi-Grünwald* Béla, *Nagy* Imre, *Rudnay* Gyula festők és *Sidló* Ferenc szobrász vesznek részt a közönség rendkivüli nagy érdeklődésére való tekintettel egy héttel meghosszabbitották, tehát a kiállitás e hó 17-én, vasárnap délben zárul.

5 + 1 n

Kiadás előtt

A csatolt ügyiratok számai: .....

.....

.....

ugta

: Hatmilliós egyszázhetvenegyezer
mely összeget, az óstai ref.
tán / fennmaradt fanyagyód-
nágos Birottságának, a mai

96 január 8-án

Makkai Sándor

Ellertás Mk

1973 (Urd. Gráf.)

Fordaus

Batthyány Gyula gróf

1924. ~~Köll.~~ febr. Kiállítása Ernstnél-

kivolt állítva Nero

fáklyái c. nagy dekorativ

panneau-ja (triptichon-

szüen felépitett kompozi-

ció)

Kristus fejc.

485. Giovan Francesco Barbieri —
Guercino.

Batthyány Gyula gróf

1925. márc. Benczur Tanszéy
kiáll. 6 mű. grafika
1928. tav. kiáll. 103, 105. Cik beliek

Zrínyivár látképe III. 206.

— lerombolása 1664-ben (rézmetszet)
III. 207.

Batthyány Gyula gróf

Páholy c. képe
mely Bosnyák Izsó
tulajd.

Repr.

MAGYAR MUVESZET

1929. 153. l.

to:

icipio di Budapest:

sizione Italiana del 1936:

Balthyany Gyula

Magyar Nüvenet

1925. 233. l.

Vossische Zeitung

bevétel és előreláthatólag meddig fog

ést tud Főigazgató / Tanfelügyelő Ur javasolni az

át nehezíti meg, vagy teszi lehetet-

etlen felettese és legfőbb felettese
el lehet járni ?
ekében eddig tett lépések és eredmé-

setleg folyamatban lévő, megindított,
eket is.
ménybevételek a z o n n a l jelen-

szeptember hó 15.-én. A miniszter
. miniszteri osztálytanácsos.
november hó 3-án.
A hivatalos másolat hiteléül:

irodavezető.

Bakhyany Gyula

Magy Műveszet

1926. 200. l. (Kéz)

— 415, 416. l.

(e. a.: Sajtóvé-
lemenyek a
velemei magyar
(kiállitásról)

tásügyi Miniszternek 46964/1945.
erületi főigazgatóhoz, valamennyi
énck m:solata:

k alapj'n külön adatgyüjtés nélkül,
lentse Főigazgató / Tanfelügyelő Ur a következő-

gü közoktatási, közmüvelődési célt
ola, tanulóotthon, menza, igazgatói,
ás, kulturház, könyvtár, levéltár,
omása szerint a jelentéstétel napján
endeltetésétől eltérő célra. A jelen-

sz elnevezését, cimét, helyét /:város,
:/
vét /: teljes épület, az udvar föld-

v megnevezését, ha az pontosan nem

Batthyány Gyula

Magyar Művészet

1925. II. 44. l.

(A Benczur Társaság-
ból.)

Batthyány Gyula gróf

Lázd

Muvészeti Lexikon 561

Hajdúság II. 180.

Balthyány Gyula

Magyarság

1927. máj. 29.

A vasvi magyar
művészeti kiáll-
ítésre.)

21

ék

ago hivatalos által kiküldött utaknál

ől

		Igazolom
sz irat vétel	8.500	
ültsa számvevőségbe	8.500	
sz. irat vétele	8.500	
" "	8.500	
" "	8.500	
aláírásra	8.500	
irattal	8.500	
tárat aláírásra	8.500	

Battyány
Farsang

Alkotás Művészet. III. Modern grafika. Bp.1923.

4 1.

Bakányi Gyula

Zorzi, E.: Mez-
zogiorno (Napoly)
1926. ápr. 27–28.
u. a.: Gazzetta del
Popolo. (Torino)
1926 ápr. 25.

állapitható me ,akkor körülirva,

4./ mióta tart az igény tartani?

5./ milyen más elhelyez igénybevevő részére ?

6./ hány tanuló oktatás lenné az igénybevétel ?

7./ az igénybevevő közv akinél a felszabaditás érdekében

8./ a felszabaditás érd nyük rövid leirása.

II. Jelentse ugyancsak az e de végre nem hajtott igénybevétel

III. A jövőben előforduló i tendők.

B u d a p e s t , 1945. évi rendeletéből: dr. Szalai Béla s.k.

B u d a p e s t., 1945. évi

MDK

Batthyány Gyula gróf

Ringlispiel.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI. A Munkácsy-céh
II.Reprezentativ Kiáll.Bpest.1929.Okt.hó
Kat.10.1.

MDK

Batthyány gróf, festöm.
egyik érdekes, rokokó festményén, ahol a Napkirály
ö fensége közeledett alattvalói felé, 8 napsugár
ömlött szét.
Malmö. Landskrona Posten. dec. 14.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll. /1928/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3.sz. 179.l.

Batthyány Gyula gróf
Istőmüvész

Csoportkiállítás. Ernst-muzeumban. A muse és az álom képei előtt lesz igazán urrá a néző fölött: – Egészen különálló müvészegyenisége ő, akinek nincs elődje és nincs rokone a magyar festészetben. Páratlanul gazdag dekadens fantáziája álomvonalak labirintusából, vibráló mozgalmasságából a müvészet tinta erotikájával szöri a zsufolt, zimbolumokkal és zsufolt képeket. Uöi akt vonalai, vagy Savanarolát hallgató százezernyi tömeg.

Magyarország

1929 II. 24

néha szinte szomszemszéhé válnak, hogy még szabadelkan tromboldassom ezza sajátos fantázia.–

Batthyány Gyula
festőművész

Csoportkiállítás - Ernst - muzeumban. - A legszertelenebb, a leggazdagabb gondolatu s a legfantasztikusabban előadó festő nálunk. Német példák tömege áll ebben a tenorban előttünk, de Batthyány Gyulában van valami szilaj temperamentum, amely gát nélküli fantáziájában valóban izgató. Plakát szerűségnek lehetne tekinteni ezeket a dekorativ alkotásokat, ha néhol nem huzódnák meg valami a realitásból is. — Savanarola és az Alvó nő c. képein van elszakadás a szertelen —

Esti Dunia

1929 II. 24.

téjtől, de ez még nem egészen határozott. Az ilyen mű-
vészetben, amely a fantasztikumot egészen a bari katara
határáig használja ki, kell lennie egy reális szög-
letnek, akonnan az ember sem át tudja fogni a
művén elgondolását. Ez még hiányzik belőle. Lehet,
hogy majd lehiggadás után ezt is eléri.

Gróf Batthyány Gyula
Istőművész.

Csoportkiállítás – Ernst-museumban – egyéni „mesélő" művészetének váratlan ugrandogodásával lep meg. A nagytérem falait megtöltő figurális kompozíciói – hogy Kemény Simon találó hasonlatát idézzem – az őserdő indáinak hangzavgó, egymásba fonódó, exotikus bujaságára és termő bőségére emlékeztetnek. Vízió fantáziája a vonalak ornamentalitásán keresztül fejezi ki magát. Művészetének alapeleme a Beardsley és Bayros kultuvájában szőkerező vajz. Ezt hangoulyossa és rainerit ki, sokszor egészen illusztratív módon, de mindig érdekesen, aitmitikusan. Változatos kollekciójának legértékesebb darabja a Pátrohys egy hallatlanul finom és bitéjező Toscanai tájrészlet.

Pesti Napló
1929 II. 24.

Batthyány Gyula sírt
festőművén

Csoportkiállítás – Ernst-muzeumban – valami kor
rainkerezőnek indult, azóta csaknem teljesen a vonalak
hatalmába került. Művészte azért inkább rajzolás, sem-
mint festés. A rainnek vinyen benne önálló jelentése, –
inkább csak arra való, – ha nem's mindig bizonyal reá
alkalmasnak – hogy a vonalszerkezet zavarosságát áttekint-
hetővé tegye. Valami ősi bujaságu mesemondó képzelet
keresi kifejeződését szen a fiatal művészen által. Hogy a
mondanivalója, hogy legtöbbször nem bír vele. Ez az oka
sok képe vagy zsufoltságának. Ahol felbuzogó képzeletét
sikerült megfékezni – például Toscana a. tajképén, –

Ujság
1929 11.24

Papagájos nőjén, vagy Páholy c. képén, ott teljesen megfelelő tud lenni művésete. De az olyan apró részlettől zavaros kompozíciója is, mint a Megfejtődés tava, tele van a bájos ötletek bizonyíthatatlanságával. Elvagadóan szép kép az Alvó nő, fekete háttéren bágyan gyűrődő fehérségével.-

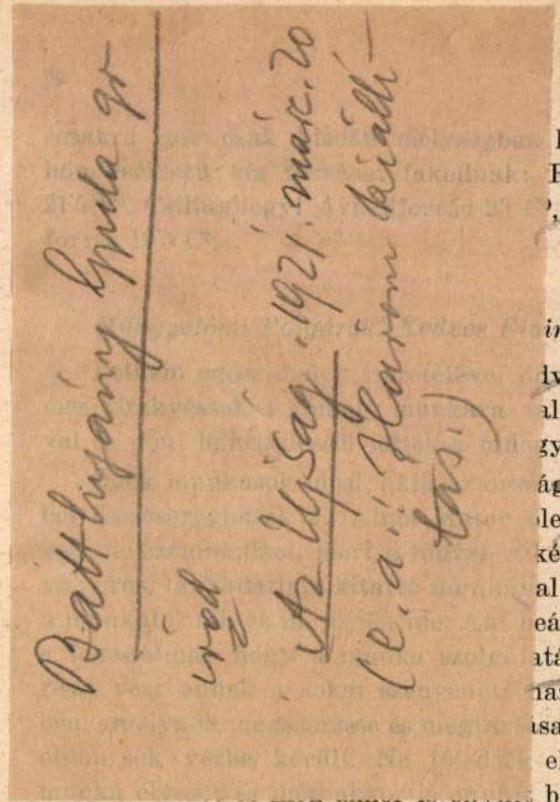

Battlyány Gyula gr.
vőd
Az Ujság 1921. márc. 20
(e. a.: Harom kiállítás.)

keveredett, alacsonyabb
Római-fürdő forrástava
, a kerékcsárdai Árpád-

ink és Leányaink!

lvözlöm Önöket, akik ne-
aló készség elhatározásá-
gyetemre.

ág igen különböző részei-
lelő karjába. Munkások-
képzettséget csak munká-
al lehet megszerezni. Aki
eáll ide közénk, az leteszi
atába szegődik s majdan
nazának a továbbépítésé-
ása olyan sok küzdelembe,
el, hogy a megszeretett
bennünket, mikor a sors

hogy a mélységben a víz főként az áteresztő kőzetekben gyűlik össze nagyobb tömegben. Így pl. a repedezett dolomit, a dachsteini mészkő kitűnően vízgyűjtő. A vízgyűjtőkőzetek vize főleg az át nem eresztő kőzetek törésein keresztül függ össze egymással.

Az elmondottakból kitűnt, hogy a főváros budai területén — s attól még tovább nyugatra is — repedezett, víznyelő, főleg triászkori kőzetekből álló hegység emelkedik. A bal parton ellenben ez a vizet nyelő kőzetcsoport nagy mélységbe lesüllyedve folytatódik s itt több száz méter, a Városliget keleti része alatt mintegy 600 méter vastag, teljesen vízáthatatlan agyagtelep, a kiscelli agyag borítja.

A jobb part területén a külszínre hullott csapadékvíz, a mészkövek és dolomitok repedésein beszivárgó hideg víz a mélység felé leszáll. E közben — a mélységnek megfelelően — a víz hőmérséklete emelkedik. A nagy mélységben a felmelegedett vízhez hozzákeverednek a juvenilis eredetű alkotórészek is. A pesti síkság alatt levő dolomitból és mészkőből a hidrosztatikai nyomás és a felmelegedett s esetleg gázt is tartalmazó víz kisebb fajsúlya következtében felszálló áramlás áll elő. Ez a

Battlyány Gyula gr

l. –

Ars. Una

1924. ~~[illegible]~~ 243 l

(– szkg: Ernst Mureum.)

118873-1911. szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának mult évi 671. sz. a. kelt felterjesztésére, tudomása és további eljárás végett megküldöm.

Budapest, 1912. március 29.

Fiehy

Batthyány Gyula

Berliner Lokal-
anzeiger
1925 jun. 12

s mindket példánya a hatóság, hiva-
s pecséttel látandó el. A két pél-
t a kimutatások végösszegéről a ha-
átkezüleg aláirt nyugtát kell kiálli-
rt nem személyesen jelentkezik, a
tott és két tanuval előttemezett
lékelnie.
szerint kell kiállitani:

. . . . . .

tal, stb. megnevezése/alkalmazottai-
e fejében a VKM. házipénztárából a
ettem fel, hogy a felvett összeget
alkalmazottak között az illetmény-
szelvényének bevonása mellett kell
lásképpen a vallás-és közoktatás-
ll megküldenem."

r, tanitót, stb. a fentiek szerint
akkor sem lehet felvenni, ha a ha-
enes szolgálati helyéül jelöltetett
ljesit.

30.-

A genfi nemzeti múzeumban bemutatásra kerülő magyar reprezentatív jellegű képző- és iparművészeti kiállítás anyagát a *Magyar Országos Képzőművészeti Tanács* külföldi kiállítási bizottsága a kedden délelőtt tartott záróülésén véglegesen megállapította. Az értekezleten *Kertész* K. Róbert államtitkár elnökölt és azon résztvettek *Gerevich* Tibor dr., *Györgyi* Kálmán, *Haasz* Aladár dr., *Ligeti* Miklós, *Majovszky* Pál dr., *Márffy* Ödön, *Pásztor* János, *Roth* Miksa, *Szentgyörgyi* István, *Tihamér* Lajos dr., míg az ülés előadói tisztségét *Déry* Béla töltötte be.

A kiállításra kerülő anyag, mely festményekből, grafikai művekből és szobrokból áll, *75 művész 206 művét foglalja magában*, ezenkívül egy külön kollekciót alkotnak az iparművészeti és népművészeti tárgyak is.

A kiállításon résztvevő művészek a következők: *Batthyány* Gyula, *Benkhard* Ágoston, *Bosznay* István, *Csánky* Dénes, *Csók* István, *Fényes* Adolf, *Frank* Frigyes, *Glatz* Oszkár, *Hatvany* Ferenc, *Iványi Grünwald* Béla, *Karlovszky* Bertalan, *Koszta* József, *Kukán* Géza, *Nagy* Sándor, *Nádler* Róbert, *Mattyasovszky Zsolnay* László, *Orbán* Dezső, *Rudnay* Gyula, *Szüle* Péter, *Szlányi* Lajos, *Szőnyi* István, *Zádor* István festők; *Berán* Lajos, *Bory* Jenő, *Gárdos* Aladár, *Horvai* János, *Horváth* Géza, *Hiesz* Géza, *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond, *Kövesházi* Elza, *Ligeti* Miklós, *Medgyessy* Ferenc, *Pásztor* János, *Petri* Lajos, *Róna* József, *Szentgyörgyi* István, *Telcs* Ede, *Vedres* Márk, *Zala* György stb.

A kiállítás szeptember 7-én nyilik meg.

★

A főváros tanácsa mai ülésén elhatározta, hogy a genfi kiállításra kiküldi *Karlovszky* Bertalannak *Bárczy* Istvánt ábrázoló képét, amely a székesfőváros tanácstermének falát díszíti.

Batthyány Ilona
festőművész

Hetvenöt művész kétszázhat művel vesz részt a genfi magyar kiállításon

44

Budapesti Hírlap
1929 VIII. 15

P. H. 1929. VI. 6.

164

Batthyány Ilona gróf.

festőművész

Barcelonai világkiállítás - magyar képzőművészeti kiállítása - képével szerepel.

Szegedi Újság
1929.V.3.

Battlyány Gyula

Boxviadal c.
képe repr.

Déry 1927.

Bo. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Battlujány Gyula
Gr

Babel c. Képe
(Kiállítva Ernst Museum)
repr.

Pesti Napló Képes
mell. 1929. márc. 3.

U. 2819

Batthány Gyula.

A Nemzeti Szalonban a Benczur-Társaság kiállításán grafikus stílusu festményei, valamint „Firenze" – „Konstantinápoly" – „Ridotto" – „Bál" c. vásznai szerepelnek. (emlétve.)

Nemzeti Ujság, 1927. dec. 11.

Batthyány Gyula gróf.

a Benczur-Társaság IV. kiállításán

rézt vez.

Magyarság, 1927. dec. 10.

Fattigjung Ingula gmf.

a Fouchur-Tarnáng III. Intellektuální

Fort ven.

Snaggasnag, 1927. dec. 10.

Batthyány Kajula gróf.

Műre szerepelni fog. az ápr. 2.-án megnyíló magyar varsói kiállításon.

Magyarság, 1927. márc. 19.

Mit freundlichen Grüßen
Ihr

Batthyány Gyula gróf.

Műve szerepelni fog Bécsben, a nemzetközi kiállítás keretében. A kiállítás megnyitása ápr. 9.-én lesz.

Magyarság, 1927. márc. 31.

Batthyány Gyula gróf.

festő.

A Benczur-Társaság IV. kiállításán képei szerepelnek, köztük „Konstantinápoly" c. műve. (emlitve)

Esti Kurir, 1927 dec. 13.

Bakhyany Gyula

Pastori, V.: Roma

c. lap. (Nápoly) 1926. máj.

27 —

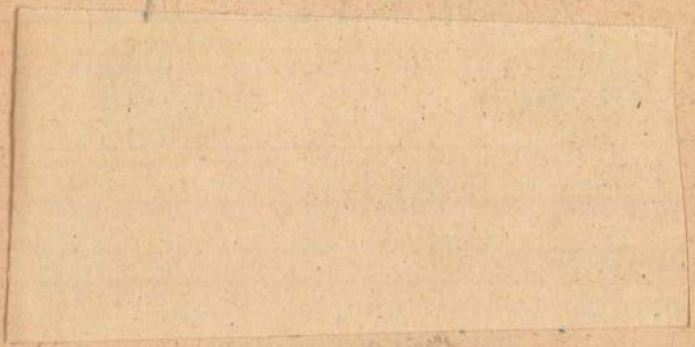

MAGYAR VALLÁS
OKTATÁSÜGYI MINISZ

139.530/1946.szám.

VI.ügyosztály.

Felhivom, hogy a fel
épitkezési, eladási, bérleti
re vonatkozó - szerződéseke
állapodásokat, elfogadott a
akár egyéb jogügyletből ere
hagyás végett, a multra néz
dig esetenként terjessze ho

Budapest, 1946.d

A kiadvány hiteléül:

irodavezető.

Müemlékek

Batthyány Gyula gr.

l.

Szépm. Mur. Évk.

IX. 273. l.

)NS, DAVID

–1629

—

:0.

szerelmes

ebte Alte

—

56 — Eichenholz

Batthyány Gyula
festőművész.

Csoportkiállítás – Ernst-muzeumban. A kiállítás nagy-
termét foglalja el, aki tovább haladt s egész bizonyosan
fő eredményekkel haladt tovább erősen dekorativ feladatai-
nak útján. Ma is erősen hangsulyozza a divisitő felemségeket,
a vonalnak domináns szerepét. Ma is szerzi a reinte barok-
kosan tulrakott kompozíciót, de kétségtelenül feglődése utján
pistoriabb hatásokat keresett s talált meg. Főleg ott, ahol a
nagy szcénák sokaságairól lemond, igen irányban is meg-
becsülendő értékeket találunk. van egy sötét alapon

Magyar Hírlap

1929 11.24

nyomyvé jelenvalás nője, egy régi. Szinus szabrok em-
lékét idéző hercegnő-szoportja és három dáma teje
egy szinházi nákolyból, amelyek fejlődésének mi ered-
ményeit pelentik

Batthyány Gyula gróf.

A Benczur Társaság kiállításán mescalakokkal zsúfolt elbe-szélő képei, köztük „Firenze" és a „Horagens" c. festményei szerepelnek. (említve.)

Magyarság, 1927. dec. 11.

Batthyány Gyula

Herczeg Géza

Vassói levél.

Ujsag 1927.

máj. 1.

ritz íraknák levélvétel	8.500
irat vétel Kalai u	8.500
"	8.500
amii akta vétele	8.500
ělhozatala is postara vive	8.500
z íratvétele	8.500
iratvétele	8.500
íratvétele	8.500
íratvétele	8.500
attvétele	8.500
- sz irat vétele	8.500
8 iratvétele	8.500
telhozatala	8.500
z iratvétele	8.500
átvétel	187000.

Batthyányi Gyula gr. festő (1888 –

Pásztortűz, 1928. 3 sz.

70 l.

Szokolay Béla: Budapesti kiállítás

MDK

Batthyiány Gyula, gr. festöm.

Csoportkiállitása 1930 febr. 3. az Ernszt Muzeumban. /Iványi-Grünwald Béla, Rudnay Gyula, festöm.-k. Sidló Ferenc szobrászm./

Kiállitási Naptár.
Képzömüvészet. 1929, 16. sz. 32. l.

gróf Batthyány Gyula
festőművész

Pesti Hirlap
1929 III 9

— **Az Ernst-muzeumban meghosszabbitják a kiállitást.** Az Ernst-muzeum nagysikerü kiállitását, amelyen gróf *Batthyány Gyula*, *Cserepes István*, *Gallé Tibor*, *Iványi-Grünwald Béla*, *Nagy Imre*, *Rudnay Gyula* festők és *Stáló Ferenc* szobrász vesznek részt, a közönség rendkivüli nagy érdeklődésére való tekintettel egy héttel meghosszabbitották, tehát a kiállitás március 17-én vasárnap délben zárul.

57
12

Összese

Bi/..... ügyosz

.....

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

192 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

192 .....

Könyveltetett ..... a könyvben:

192 .....

Babblyarny Gymla

Skanska Dagbladet

(Malmö) 1929
dec. 12

azaz Nyolcszázötvenezer P-ben

II. a 127.689 sz. ki

Kiküldetési költs

Nyolcezer P-t,

III. a 127.690 sz. k

XXXIX.t.c. alatt álló müeml

sára stb.

Egymillió P-t.

Budapest, 1945.

A hivatalos másolat hiteléü

irodavezető.

A miniszter rendeletéből:
dr. Szalai Béla s.k.
miniszteri osztálytanácsos.

ket rendeli:

1

/1/ Mindazokat a k
/ iskolákat és az állami tulajdo
zet természetbeni lakását, egyet
stb. /, amelyeket e rendelet hat
megfelelő célra használnak fel,
rendeltetésszerű használatra vis

/2/ E rendelet vég
tással gyanusitható tisztviselőv
lás- és közoktatásügyi miniszter
folytatni s erről a vallás- és k
kell.

2

Ez a rendelet kihi

Budapest, 1945. év
Miklós Béla s.k. miniszterelnök.

2./ Az igénybevett, o
delt épületben eredetileg elhely

Valamennyi OM. szervnek, valamen

Batthyány Gyula gróf

1921. márc. Kult. Kiáll.

Ernst Múzeum XVI. csop.

Kiáll. Cat.

Vas vairmegje VIII.181

Batthyány Gyula gróf

Gr. d

Velence. 1922.

150. l

igó Pál, festő, Jászapáti. (5.)
dres Márk, szobrász, V., Sólyom-utca 18. (118.)
ellisch Alfréd, építész, VI., Nagymező-utca 49. (431—433.)
idder Félix, festő, V., Nádor-utca 18. (358.)
olff Károly, festő, II., Tölgyfa-utca 4. (525.)
ala György, szobrász, VII., Stefánia-út 59. (73.)
emplény Tivadar, festő, I., Fehérvári-út 38. (59, 186, 192, 256, 363, 503, 505.)
iegler Károly, festő, Berlín, Tauenzien-Strasse 8. (14, 15.)
ilzer Antal, festő, VI., Podmanicky-utca 71. (459.)
ombory Lajos, festő, München. (229, 272, 273, 275.)

Batthyány Gyula

Morgenblatt (Zágráb) 1927. Sept. 13. (Fürmei kiáll.)

222

Segyzek

29.000 K. azaz kovat Hüsz

melyet 1 Vasuti menetrend

Budape

Batthyány Gyula

Myśl narodowa.

1527. apr. 15.

20

l

nkilencz ezer Korona

vételre felvettem

st IX/17 in

Taláth ferenc

K. altiszt

MDK

Batthyány Gyula gróf

Székesfehérvár környékén szivta magába a művészi ihlettséget.

-y.-r.:Művésztelepet Székesfehérvárra.

Uj Nemzedék 1923.okt.20. 6.l.

MDK

gr. Batthyany Oppula, festő

1 db. olajfestm.

2 db. grafika (Egyik Batthory Erzsébet

(Cím svédnyelven.)

ungerska Konstutställningen i Konstakademien

Stockholm 1924 máj. – Jegyz. 23. l.

gr. Batthyány Gyula

Rouge, festm.
Boxverseny, "
Forradalom, "
Éjjeli mulató, "
Megifjodás tava, "
Szélvész, "
Négernő, "
Fiatal pár, "

Ernst Múz. CIII. csoportkiáll. Bp.1929. febr.
címlap, 14-15 l.

gr. Batthyány Gyula

Szinház, festm.
Öltözködés közben, festm.
Revue, festm.
Dido, "
Páholysor,"

Ernst Muz. CIII. csoportkiáll. Bp.1929. febr.
címlap, 14-15 l.

N. Szal

1920. ~~Reprez. kiáll~~ (M. Studio)

Festin, c. r.

1926. (Kecskemét)

Víri immepély, of

1927. (Eger).

Mese
Élet Tava } of

1929 (Kecskemét)

Bál 1870
a Naphirály udvare } of

1932 febr.

Csendélet, of

1935 okt (Mapa)

Hüjüette, of

rágos Bizottságának

Budapest

c Kálmán műépítén ur
bizása folytán, a Sisegrádi
nak helyreállításához
tszár) koronát kintal-
órtasséh.

Kiváló tisztelettel

Batthyány Gruba gróf

1921. Koll. Kiáll.

– Ernstnél.

Csokonai Dorottyájához

Készített ~~[illegible]~~ illusztrá-
ciói (27 db)is (vollak
~~itt~~ kiállítva.

(ez alkalommal

Tájkép

885. Philipp Wouwerman

Gr.Batthyány Gyula

Nő papagájjal, festm.
Toscana, "
Páholyban, "
Hesperidák kertje, "
Alvó nő, "
Kékszakáll felesége,"
Évődés, "
Páholy, "
Autók éjjel, "

Ernst Muz. CIII. csoportkiáll. Bp.1929. febr.
címlap, 14-15 l.

Batthány Gyula gr

Cébbelick V. kiáll.

Nemzeti Szalon 1924.

Zenobia, olaj.

Bucintoro, víz.

KIVONAT A „CÉHE
SZABÁL

A „Céhbeliek" magyar kép
fejlesztése céljából a kiállításain ré
replő művészek számára két kitün
ellentétben az általában szokásos veg
álló *bizottságoktól, maguk a kiállító*
festő és szobrászati alkotásnak.

Ezek a kitüntetések a köv

1. A „Céhbeliek Babérkos
rendes évi kiállításán résztvevő öss
legjobbnak ítélt egy festőművészet

2. A „Céhbeliek Elismerése
Céhbeliek rendes évi kiállításán ré
szavazás utján a legjobbnak ítélt 1
alkotás után *legtöbb szavazatot nyer*
művészeti alkotásra.

(A szavazás eredményekép
festő és szobrászművészeti alkotás
zatok [ez alkalommal 43 szavazat]

Benczur Társ (1)

1925 márc. (r. kincs.)

Forradalom
Vízözön
Rendez-vous
A vörös ház
} vizf

A beríðönö, sz. tinte
Bohorkéytáne, cr

KLADEK JANOS
SONYI JANOS

mely tisztelejé:
Kladek Janos

Aukciók

Árv. Csaru

1926. 32. tr.
Sétekocsizás, of

~~1928. 41. tr.~~

1930. 54. tr.
Nő a gondolában, of

1932. 1. rk.
Régi élet, virf

1939. 89. tr.
Keleti Tanc, of
Galicia

ti alkotások hely.
63.000 P-t, azaz: hat
bor, a Müemlékek Orsz
/:cim: Budapest, IX.,
Budapest,

A hivatalos másolat h

irodavezető.

Batthyány Gyula MDK

Forradalom, aqu.

Vizözön, aqu.

Rendez-vous, aqu.

A vörös ház, aqu.

Műcsarnok 1925 Benczur Társ. kiáll.

Wissenswertes über Kraut.

Kraut, roh, gekocht, gedünstet, gedörrt, als Sauerkraut, als Salat, als Gemüse, als Suppe, als Auflage, als Umschlag, als Einreibung, als Einlage, als Einspritzung, als Einlauf, als Einguß, als Einguß, als Einguß

Batthyány Gyula MDK

A keritőnő, xxxx szines tinta

Boszorkánytánc, ceruza

Műcsarnok 1925 Benczur Társ. kiáll.

Bakhyany Gyula

Landskrona Posten

(Malmö.) 1929. dec. 14.—

A kimutatás összegezendő e
tal, stb. vezetője által aláírandó és
dányban elkészitett kimutatás mellet
tóság, hivatal, stb. vezetőjének saj
tania s amennyiben a pénz felvételéé
nyugtához a megbizott részére kiálli
szabályszerü meghatalmazást kell mel

A nyugtát a következő minta

"NYUGTA . . .P. .f-ról azaz
-ról, mely összeget a /hatóság, hiva
nak 1945. évi április havi illetmény
mai napon azzal a kötelezettséggel v
a mellékelt névjegyzékben felsorolt
lap megfelelően kitöltött és aláirt
kifizetnem és a szelvényeket elszámo
ügyi miniszterium házipénztárának ke

Menekült tisztviselőt, taná
összeállitandó névjegyzékbe egyelőre
tóság, hivatal, intézet, stb. ideigl
ki és ott ténylegesen szolgalatot te

Budapest, 1945. március hó

Batthyány Gyula gróf

Lyka Károly

Művészeti krónika

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 166. l.

Batthyány Gyula gróf..

a Malmöben rendezett magyar kiállításon műre szerepelt, melyről beszámol a „Skanska Dagbladet" c. lap.

Magyarság. 1928. dec. 25.

Batthyány Gyula gróf

Kiállít a Bluczúr Társaság Szeresfe-
hírváron rendezett első vidéki ki-
állításán.

M. 1926. II. 5. (Magyarság)

Batthyány Gyula

vrád

Ujság, 1927. dec. 11.
(e. a.: A Bencsúr-
Társaság kiállítása
a Nemzeti Szalon-
ban.)

gróf Batthyány Gyula.

A Vemzeti Szalonban a Benczur Tár-
sáság kiállításán ~~szerepel~~ „Firenze", –
„Bál", – „Ridotto" c. kompozíciói szere-
pelnek. (emlétve.)

Pesti Hirlap 1927. dec 11.

Batthyány

Munkácsy-céh II. kiállításának
Ernst Múzeumban kompozíciója
szerepel.

MH. 929. X. 20.

Cékbelich (2)

1924. (U.o.)

Zcuobie, of

Bucintoro, vizf

Báró Úr!

g, amíg a kórházban voltam, nem kér
kor már a zászlóaljba leszek osztva
egtörténni) kései lenne. Ellenben
I. honvéd gyalog ezred lábbadozó osz-
ncsnoka Soós Elemér ezredes úr)
ni minisztérium talán kevésbbé ne-

án „nélkülözhetetlen" sem a M.O.B.-nál
hiszen ki igazán.... „nélkülözhetetlen."
k a felsőbbség részéről jövő méltánylás-
dulatnak gyüjtő neve, de egyuttal igaz-

Batthyány Gyula gr

fcsto

szül. 1887. Bpest.

München, Paris. 1912 óta

működik

Bál 1870-ben of 1926

Théâtre-Français, of.

1926.

Kat Nürnb 1929

17. l.

Szeged, 1930. szept.17.

Dr.Szentiványi Gyula

úrnak
úrasszonynak

BUDAPEST

---

ar Ur !

becsü sorait köszönettel megkaptam.Az 500
Rykhals - képért csak 320 P-t fizettem Asz -

azaz négyszáz pengőt fizetni Dienes László
rse: „Pacsirta"-ja müvészi,praeciz és az
n,nagyságban stb megegyező másolatáért.
egfelel a müvész urnak,kérem,sziveskedjék
ogy a másolat mikorra lesz készen ? 6 hét
égét ismételten megköszönve maradok
kiváló tisztelettel:

Dr. FEKETE BÉLA

Batthyány Gyula gr

l. Déry 1927

lásd a névmutatót

~~10, 12, 23, 30, 40, 43~~

~~53, 78, 85, 95, 100~~

~~101, 102~~, 125, 130

Déry B. Művészeti

kiállítások külföldön az 1927 ebben

Bp. 1928. Kerekes

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Battlgany Erula

Dery Kult. 1921
45. l.

U ZEMUNU, 3. veljače 1913.

.-

ENSTVU ZA UZDRŽAVANJE UMJETNIH
Müemlekék országos bizottsága)

B U D A P E Š T A.

jeni dopis od 14. siječnja 1913.broj
, da smo od mjenjačnice Hermes prim=
. . . . . .1082·02 K
k milenijskog spomenika i to
i Zimmermann . . . . . 797·02 K
mens . . . . . 285. - K.

MDK

Gr. Batthyány Gyula

A Benczur-Társaság. Képzőművészet 1927. 5. sz.
11.l.

Batthyány Gyula gróf,
ferbő

a Nemzeti Szalon bajai tár-
latán műve szerepelt.

Magyarság, 1927. jan. 4.

MDK

gr. Batthyány Gyula, festőm.

Firenze, nepr. 19.1.

A Műcsarnok téli tárlata.

Képzőművészet. 1928. jan. II. évf. 6. sz. 19.1.

gr. Batthyány Gyula MDK

Piazza S. Marco 1799.,olf.

Bálvány, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Batthyány Gyula

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

Mo. 929. X. 20.

Batthyány Gyula

Munkácsy-cék II. kiállításán az Ernst Muzeumban szerepelt.

Ujság 929.X.20.

MDK

Batthyány Gyula gr,

Mostra Roma 1928. VI. 43.1.

MDK

Batthyány Gyula gr. festő

Teatro francese
Ballo 187o

Sera fiorentina
Mostra Roma 1928. VI. 43.l-

Vizfestmény. „Vizizin", Balthyány

Pesti Hirlap. 1925. márc. 8. 4

Készdi: a Benczur Társaság

Kiállítása

Gróf Batthiány Gyula
Istörmivár.

Csoportkiállítás - Ernst-museumban - képével szerepel. —

Az Est
1929 II. 26

gróf Batthyány Gyula
festőművész

— **Albrecht főherceg az Ernst-muzeum csoportkiállitásán.** Albrecht főherceg kedden délelőtt megszemlélte az Ernst-muzeum nagysikerü kiállitását, melyen gróf Batthyány Gyula, Iványi-Grünwald Béla, Rudnay Gyula festők, Sidló Ferenc szobrász és Cserepes István, Gallé Tibor, Nagy Imre grafikusok vesznek részt. A főherceg elismerését fejezte ki és üdvözölte a művészeket. A kiállitás vasárnap, e hó 17-én zárul.

Pest. Hirlap
1929 III 13.

5 t
13

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Gróf Batthiány Gyula
Jestőművész.

Csoportkiállítás – Ernst – muzeumban – képével
szerepel.

Pesti Hirlap
1929 II. 26.

Batthyány Gyula gróf
festőművés

Csoportkiállítás - Ernst-muzeumban. - A fantázia csapongó játéka pihtúrája, - a mondain élet multiple splendeurje, a luxuriöz tulcsapongás extázisa, szlymek, bársonyok, drága ékszerek zuhataga, a nagy divat - hibrotok történelmi stíluszevűjünk rekonzitúmaival felcicomázva kavarog itt a szemünk előtt, szinte mesezerű látomásokká felfokozva. Zabolátlan képzelő erő, igazán tíntelettemiltó gazdagságu kultúra terei igazán érdekessé ezekét a képeket. vannak motivumai, amelyet hasonló irányu elődeitől vettál. Az angol prerafaelita iskolából kinőtt vonalművések ihlettek meg, de más

Nemzeti újság
1929 11.24

túl is nőtt ezeken a határokon: fantáziája szerdegett, látása szivessé vált, ereje is az extatikus lobogás kifejezésére, különösen a tömegek stilizálásában, mint Tavanárola, vagy a Forradalom, vagy a Megifjodás tava a. Képem. -

Batthyány Gyula gróf
Istőmüvés

Csoportkiállítás – Ernst – muzeumban. Gazdag fundáziával megkomponált történetei egyre jobban tökéletesednek ennek az érdekes s eredeti művésznek felszegyogó piktorájában.

Magyarság
1929 11.24

Batthyány Gyula gr.

Firenze c. képe

repr.

Képzőművészet

1928. 6. 7.

MAROS UJVÁR

MAGYAR MÉRNÖK-

NAGY ENYED

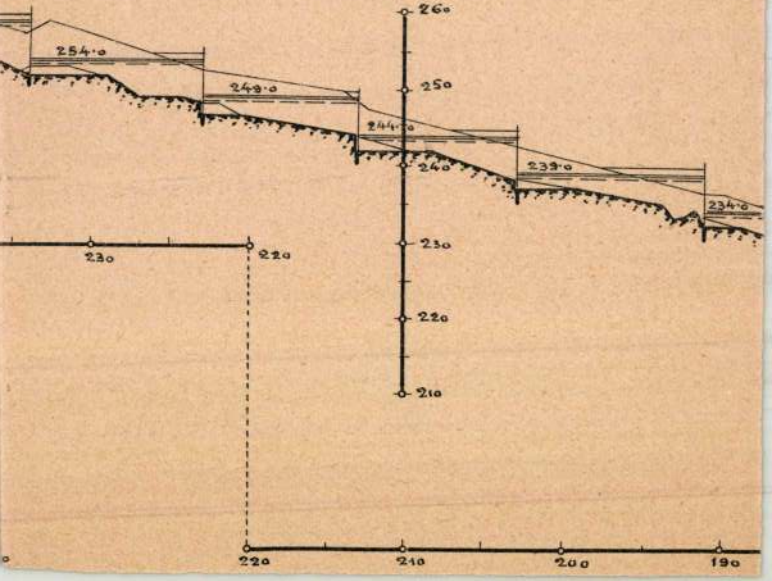

Gróf Batthyány Gyula
festőművész

Csoportkiállítás – Ernst múzeumban. Meglepetés: Akik nem akartak benne többet látni, mint egy szép-lelkű főúri műkedvelőt, azok most kénytelenek elismerni, hogy igazi művész áll előttük. Ennek a művésznek külső és külső világa van, amelyet saját lelkéből, a maga érzéseiből, önálló világfelfogásából teremtett. Benépesítette dekadens képzeletének alakjaival, még pedig olyan dús fantáziával, hogy erre mostanság alig tudunk példát. Vonalai mint az indák, a gyökerek, az ágak, a kúszó szárak, a kacsok: szövődnek, összefonódnak, egymásba

Az Est
1929 II. 24

akarnak lenni, mint egy tropikus fantázia növényzete, -
tropikus színességgel és édességgel. És mind ez őszinte, -
belülről jövő, egy művészi temperamentum minden ízében
történése.. Ha megvan a további fejlődés képessége akkor
a magyar festőművészet egyik legérdekesebb alakja
lesz belőle.

Vizfestmény. „Forradalom", Batthyány

Pesti Hirlap. 1925. márc. 8. 4

Kézdi: a Bonczos Társaság

kiállítása

Kiállítások

Ernst-Muzeum Batthyány

Gyula kiáll. 1929.

Budapesti Szemle CCXV. 1929.
291-306.o. Ybl Ervin: Képző-
művészet

Borsos József festő
157, 662, 702, 739,

Műpártolók

Batthyány Gyula gróf

M Ű V É S Z É T
XII.évf.1913.
411.
"Muzeumbarátok Egyesülete"

MDK

Batthyány Gyula gr. festő

Raggio di sole

Mostra Roma 1928. VI. 43.l-

Gr.Batthyány Gyula

A menyasszony, festm.
Savanarola, "
Jury, "
Hercegnők, "
Bois de Boulogne, "
Lóverseny, "
Scherzo, "
Suppé, "

Ernst Muz. CIII. csoportkiáll. Bp.1929. febr.
cimlap, 14-15 l.

Batthyány Gyula gróf

festőművész

Barcelonai világkiállitás nemzetközi képzőművészeti kiállitása - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.VI.9.

Batthyány Gyula
gróf

Koll. Kiáll. az Ernstben
1929 febr. – márc.

1030. Gyula.

Egész alak, kissé jo
jobb kezében gerezdes buzogá
me és hosszú bajusza barna,
sisak, világoskék köpeny, sz
kabát zöld aljjal, ugyanilye
ma felcsatolt tarajos sarkan
Felirata balról a határkövön

Gyula
3-us
Capita
neus 4

Vászon, méretei 72.4:65
Vétetett 1906. deczembe
(1784-1906)

Derekát öv szoritja és

MDK

Batthyány, festő

Farsang

Alk. - Művészkör. - III. Modern Grafika - Bp. 1923. - 4. l.

BATTHYÁNY GYULA

fejek

O.V. 67×97

Majális

O.V. 80×120

30. Művészeti Kiállítás

1973.

Bo-Hhány Gyula

Mesekéje nézetel a lengelomnéji magaz kiállításon

Magazzág 1927 VIII. 20.

Batthyány Gyula gróf.

A vasúti magyar kiállításon
műve szerepelt.
A vasúti szépművészeti társulat
„mention honorable"-lel tüntette
ki.

Magyarság, 1927. máj. 29.

Batthány Gyula gróf

festőművész

a Varsóban rendezett magyar kiállításon résztvevő művészt a varsói képzőművészeti társulat tiszteleti és elismerő oklevéllel tüntetett ki.

Magyarság, 1927. okt. 4.

Batthiany Gyula

Munkácsy-céh II. kiállításain az Ernst Múzeumban szerepelt.

M. 929. X. 20.

Batthyány Gyula

festőművész

Barcelonai világkiállítás - képzőművészeti kiállítása - kiállitási pavillonban - képével szerepel.
Figurális kompozíció; - Két képe.

Nemzeti Ujság
1929.VII.21.

Batthyány Gyula

Munkácsy-cèh II. kiállításán az Ernst Múzeumban Ringlispil-je szerepelt.

NM. 929. X. 20.

Batthyány Gyula gr

Firenze c. Képe
repr.
Kitüntetése emlitve
Dévy 1927
125. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Batthyány Gyula

Kurjer Polski

(Varsó) 1927 ápr

24.

NYOMT. BURCHMANN E. BUDAPEST.

1 Az epitomüveszet

1 Wolff. Handbuch
Denkmalpfle

1 Magyarország vá
VIII. Gömör

1 Die Kunstdenkm
Bayern L

1 Bergner. Kirchlich
tümer in De

10

Fametszetek.

121.	Odahaza	30.—
122.	Korsótartó	30.—
123.	Szüleim	30.—
124.	Ródlizók	30.—
125.	Nő korsóval	30.—
126.	Női fej	30.—
127.	Önarckép I.	30.—
128.	Önarckép II.	30.—

Batthyány Gyula gr
Nagy. Kicik. Ernst 103.
1929

NAGYTEREM.

Batthyány Gyula gróf festményei és Sidló Ferenc szobrai.

Gróf Batthyány Gyula festményei.

129.	Nő papagájjal	400.—
130.	Toscana	400.—
131.	Páholyban	400.—
132.	Hesperidák kertje	800.—
133.	Alvó nő	800.—
134.	Kékszakáll felesége	800.—
135.	Évődés	600.—
136.	Páholy	1000.—
137.	Autók éjjel	400.—
138.	A menyasszony	600.—
139.	Savanarola	800.—
140.	Jury	600.—
141.	Hercegnők	500.—
142.	Bois de Boulogne	400.—
143.	Lóverseny	800.—
144.	Scherzo	800.—
145.	Suppé	800.—
146.	Rouge	300.—
147.	Boxverseny	800.—
148.	Forradalom	1000.—
149.	Éjjeli mulató	1000.—
150.	Megifjodás tava	1000.—
151.	Szélvész	800.—
152.	Négernő	600.—
153.	Fiatal pár	500.—
154.	Szinház	400.—
155.	Öltözködés közben	300.—
156.	Revue	300.—
157.	Dido	400.—
158.	Páholysor	400.—

Gróf BATTHYÁNY GYULA

8	*Firenze	Olajf. Gróf Andrássy Gyula úr tulajdona	
9	Konstantinápoly	Olajf.	1500.—
10	Savonarola	Olajf.	1200.—
11	Bál	Olajf.	1500.—
12	Ridotto	Olajf.	1600.—
13	Karageus	Olajf.	1600.—

A Benczur Társaság
II. kiáll. kat.
1927.

144. KEES VAN DONGEN : A rózsaszín ruha.

Batthyány Gyula

Napkelet

1935 márc. 1

Batthyány Gyula gróf képei.

Az Ernst-Múzeum termeiben különös, érdekes képek fogadják a közönséget: Batthyány Gyula gróf vásznai. Az élmény, amelyet nyujtanak, nem hétköznapi. Először is azért nem, mert a festőnek, ki alkotta ezeket, a szépségről egészen más fogalmai vannak, mint az okcidentális, európai művészeknek voltak és vannak. Batthyány látása a keletázsiai látással rokon, szépnek a jellegzetest találja, még ha torz is az. Másodszor: stilizál, a világ valamennyi jelenségét elnyúlt és elfinomodott formákban látja, ezen belül azonban megtartja a dolgok egymáshoz való viszonyának törvényszerűségeit. Soha nem követte az aktuális vagy divatos áramlatokat, ma sem s ezen az utolsó kiállításán magaalkotta artisztikus beszéde még pregnánsabbá vált. Külön világ, külön törvényekkel, de megérdemli, hogy betekintsenek.

S. I.

kot. Az újabb kor uralkodói közül csak Mária Terézia kap külön életrajzot. Lukinich azonban az egyes életrajzok keretében ügyesen áthidalja ezeket a hézagokat. Szent László király életrajzának bevezetésében ismerteti a Szent István halálát követő egész nyugtalan korszakot. Nagy Lajos életrajzában kapjuk az Árpád-ház kihaltával megnyílt szabadkirályválasztás balfogásainak rajzát, míg a központi hatalom és ezzel az ország az Anjouk alatt újra megerősödik. Látszólag nagy hiány volna Zsigmond uralkodásának mellőzése. De ez a korszak is megfelelő ismertetéshez jut Hunyadi János életrajzában. A Ferencjózsefi korszakot pedig Deák életrajzának keretében kapjuk e korszak végső kicsengéseként egészen napjainkig. Érdekes, világosan áttekinthető s egyben a jelentős

tánc[illegible] ismerteti meg a külföldi érdekl[illegible]vel írásban és képben. Viski kizárólag a népi eredetű, tehát idegen befolyástól menten létrejött, ritmusban, zenében, mozdulatokban hamisítatlan magyar táncokkal foglalkozik. Az úriéletben kialakult táncokkal, melyek a népi motívumokat alakították át a külföldi divatok mintájára szalontáncokká, szóval a palotással vagy az úgynevezett körmagyarral nem foglalkozik. Annál behatóbban ismerteti a régi magyar katonatáncokat: a hajdutáncot, a toborzókat és verbun-kosokat s a verbunkosnak egy külön fajtáját, a híres «székely legényest». Majd a különböző pásztor- és juhásztáncokkal ismerteti meg. Külön fejezet jut a csárdásnak, a kállai kettősnek, a vánkostáncoknak és a mesterlegények táncainak. Foglalkozik természetesen a táncok ritmusát adó

Batthyány Gyula gróf

ERNST MÚZEUM CSOPORTKIÁLLÍTÁSA. Olyan hideg festői különlegesség, mint amilyen Batthyányi Gyula, nehezen hagyja el megszokott köreit, mégis érezhető mostani képein valami közeledés mások lelkiségének megérzéséhez és ábrázolásához. Ugyanez az átmelegedés érezhető színein is. Remélhető tehát, hogy az érdekes tehetségű festő közelebb fog kerülni ahhoz a valódi festészethez, amely több mint Brueghel-Bayros illusztráció vagy szívtelen futurizmus s ez az átváltozás frissítőleg fog hatni egyébként nagyjövőjű mostani ábrázoló modorára.

Művészet 1937. 6-7

40. l.

MŰVÉSZET

FELELŐS SZERKESZTŐ: KENDE BÉLA

TARTALOM

Bálint László: Képzőművészet, iparművészet, nemzetgazdaság — — — — — — — — — — — — 49
Pogány Ödön: Ember és művész — — — — — — — 51
Gogolák Lajos: Az új Olaszország művészete — — — 53
Devecseri Gábor: Swinburne — — — — — — — — 55
Kende Béla: Egy magyar művész sikere Portugáliában 57
Tárlatok (Erdélyi Árpád, Hubay Miklós, Kende Béla, Radocsay Dénes, Tibély Gábor) — — — — — — — 58
Dunántúli művészek — — — — — — — — — — 67
Hárs László: A film válsága — — — — — — — — 69
Uj könyvek — — — — — — — — — a fedéllapon
Színházi bemutatók — — — — — — — a fedéllapon

KÉPEK JEGYZÉKE

Batthyány Gyula gróf

Tormay Géza:
A m. kiáll. Párizsban

l.

MAGYAR IPARMUVESZET

1937.150.l

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁJUS** 21. hét

18 Vasárnap	Rogate *Erik*
19 Hétfő	Cölesztin *Ivó*
20 Kedd	Bernardin *Bernát*
21 Szerda	Bob. And. *Konstantin*
22 Csütörtök	Áld. csüt. *Áld. csüt.*
23 Péntek	Dezső *Dezső*
24 Szombat	Ker. segíts. *Eszter*

gr. Batthyány Gyula festőművész.

Gyenes Rózsa dr. beszélgetése a művésszel. "Az ideális asszony" cimmel a művész nyilatkozik ugyis, mint művész és ugyis mint férfi, s közben bemutatja nyilatkozatának illusztrálására: "Estély", "Kaya hercegnő" "Svéd hölgy" és "Testvérek" c. festményeit. Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1932. juni. 25. VI. évf. 26. sz. 6-9. lap.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Dioszeghy M.: A magyar fajankó művészi feltámadása Budapesten. B.H. 1936. ápr. 12.

MDK

Batthyány Gyula gróf festőm.

Tormay G: A m. kiáll. Párisban. M. Iparművészet
1937. 15o. l.

MDK

Batthyány Gyula

Portréi a Magy.Arcképfestők kiállitásán.

Cikk: Arcképfestők a Nemzeti Szalonban.

Magyar Hirlap 1935.okt.8.

MDK

Batthyány Gyula

Amerikai képzőművészek magyarországi tanulmány utját vezette.

Cikk: 40 ismert amerikai...

Pesti Napló 1937.jul.18. 24.1.

Batthyány Gyula grófi

festőművész

A Magyar Művészeti Sorsjáték nyereményhuzásán Tájkép c.olajfestményét kisorsolták,1.000 P.értékben.

U j s á g
1935.IV.4.

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

"Müterem-látogatás" cimmel beszámolót közöl a lap és a müvész két festményének repr.-ját. /Sem a cikkiró nevét, sem a müvészre vonatkozó adatokat nem lehet megállapitani, mivel a lap hiányos./ A beszámoló egyik bevezető része elmondja, hogy 18 esztendeje az Ernst-muzeumban "...időnként ujabb és ujabb meglepetésszerüen gazdag kollekcióval jelenik meg."

Film Szinház Irodalom, Bp. 1939. márc. 30.-ápr. 5. II. évf. 13. sz. 5o. lap

MDK

Batthyány Gyula

Az Ernst-Muzeum uj csoportkiállitásán, képein valami szines keleti mese varázsos világát tárja a néző elé.

Cikk: Öt festő és egy szobrász az Ernst-Muzeum ban.

Nemzeti Ujság 1935.febr.2. 27.o.

Batthyány Gyula gróf

ired

Lyka Károly

A Szekesfehervári

Kepes-gyűjtemény.

Magyar Művészet

1930. 499 l.

Batthyány Gyula

Képei a Londonban megnyilt magy.művészek kiáll.-án.

M.934.VI.13.

Bertrand Cavalié

et Joel à Josselyn pour leur mariage, leur vie, leur joie et leur [illegible]

Amitié

[illegible]

Batthyány gróf

Alkotása, a velencei nemzetközi kiáll.-on a magyar pavillonban.

P.H.930.IX.28.

Batthyány Gyula gróf

Illusztrációi Bodrogh "Kisfaludy Sándor" c. szindarabjához a Balatoni Társaság kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

P.H.930.IX.21.

Batthyány gróf

Festménye, a velencei nemzetközi képcsm.kiáll.-
on.

N.U.930.IX.28.

Batthyány Gyula gróf

Alkotása a művészeti sorsjáték nyereménytárgyai között.

P.H.934.XI.14.

Batthyány Gyula gróf

Több alkotása a londoni kiáll.-on.

Est, 934.VI.16.

Batthyány Gyula, gr. feskő 1401

Tavan

„Arkes" Magy.-Mesterek Reprezentis Csop.-Pécs-Kiáll. 1931 máj.

Katalog.

MDK

Gr.Batthyány Gyula , festő.

Huguette of.

Nemz. Szal.Müv. Egyes.- Magy. Arck.festők Társ. repr.
Arck.Kiáll.katal.- Bp. 1935 okt. 5.-2o-ig.

Batthyány Gyula gróf

Alkotása a Magy.Művészeti sorsjáték nyeremény-tárgyainak kiáll.-án.

P.H.934.XII.8.

MDK

Gróf Batthyány Gyula

Három termet betöltő kollekciója az Ernst-Muzeum kiáll.-án.

Cikk: Csoportkiállitás az Ernst-Muzeumban.

Pesti Napló 1935.febr.2. 20.1.

Batthyány Gyula gr., festő. MDK

Nő a gondolában. of.-

Árv.Közl. 1930,54.- 16.1.

1930 jun. 3. rk. sz.

MDK

gr. Batthyány Gy.

~~xcxcxcx

szövarch 20.- 201.lap

Batthyány Gyula.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1935-ben

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Fellah fiuk

Kairoi koldusok

Embervásár /Kairó/

Ernst-Muzeum 14e.gyüjteményes kiáll.Bp.1933.máj.
4.l.

MDK

Batthyány Gyula gr.

Ybl Ervin: Csoportkiállitások. Budapesti Hirlap 1933. ápr. 30.

Batthyány Gyula.

1939-ben kiállitást rendezett müveiből az Ernst muzeom.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Szíriai táj

Kairói tömeg

Kairói diákok

Ernst-Múzeum 14e.gyűjteményes kiáll.Bp.1933.máj.
4.l.

MDK

gróf Batthyány Gyula festőm.

Nilusparti vizhordónő

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle 1933. okt.
lo9 l.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

"Huguette" cimmel hozza a lap a müvész portréjának repr.-ját a "Magyar Arcképfestők Társasága" kiállitásáról a Nemzeti Szalonban. A kiállitásról beszámol Márkus László: "Képek és arcképek" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1935. okt. 13-19. XXV. évf. 42. sz. 17. lap

.

MDK

Batthyány Gyula

Koll.kiáll. Ernst Muz. Az Est, 1933. ápr.3o.

ks: Csop.kiáll. Ernst Múzeumnél.

MDK

Batthyány Gyula

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1934 évi naptára. 60.l.

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

"Őfelsége irtózik a modern festészeti irányoktól" cimmel ir beszámolót a művész londoni magyar kiállitásáról s cikkének keretében a lap bemutatja három festményének rerp.-ját. "Gárdisták", "Ascot", "Debutanteok"/cimekkel. /"Piccadily-cirkusz/

Szinházi Élet. Bp. 1934. juli 29.-aug. 4. XXIV. évf. 32. sz. 10-12. lap

Batthyány Gyula

— **Az Ernst-Muzeum évadzáró kiállításának megnyitása.** A legszebb békebeli évekre emlékeztető fénnyel és pompával nyílt meg vasárnap az Ernst Muzeum évadzáró nagy kiállítása, amelyen *Batthyány Gyula*, *Hollós Mattiáni Eszter*, *Koffán Károly* és *Lehel Mária* vesznek részt. A kiállítást a kultuszminiszter nevében *Petri Pál* nyitotta meg. A megjelent előkelő közönség soraiban ott voltak *Kertész K. Róbert* államtitkár, *Ripka Ferenc* ny. főpolgármester, *Kratochwill Károly* tábornagy, *Végh Gyula* muzeumi főigazgató, *Lukács György* b. t. t., továbbá a diplomáciai testület számos tagja s az arisztokrácia hölgyei és urai. **A kiállításon az első délelőtt husz kép talált gazdára.**

P. H. 933. V. 2

PH. 1933. V. 2.

Battlyány Gyula

szerepelt az Akvarellfestők kiállításán.

PH 1935. X. 5.

Batthyány

— **A Batthyány-kiállítás megnyitása.** Az Ernst Muzeum vasárnapi megnyitásán a főváros előkelő közönsége zsufolásig megtöltötte az összes termeket. A kiállítást *Tasnády Nagy* András kultuszminiszteri államtitkár nyitotta meg, akinek kíséretében megjelentek *Jalsoviczky* Károly, vitéz *Haász* Aladár miniszteri tanácsosok. A kiállítás két hétig marad nyitva mindenkor délelőtt 9—2-ig.

Nemzeti Újság 1937 III. 2

Balthazár Gyula

szerepelt az Arcképfestés kiállításán a

Nemzeti Szalonban.

NU 1935. X. 8.

Batthyány Gyula

1933. V/14. H. d.

— **A Batthyány-kiállítás meghosszabbítása.** Gróf Batthyány Gyula kiállítását az Ernst-muzeumban, amely most *Oravecz Imre* földművesfestő kiállításával bővült, a rendkivüli érdeklődés folytán, amelyet a főváros társadalma a kiállitás iránt tanusit, egy héttel meghosszabbították. A kiállitást szombaton *Albrecht* kir. herceg és neje látogatta meg és úgy Batthyány Gyulának, mint a többi kiállitó művésznek, nevezetesen Hollós Mattiáni Eszter, Koffán Károly és Lehel Máriának elismerését fejezte ki. A kiállitás május 23-án záruL

PH 1933. V. 14.

MDK

Batthyány Gyula gróf festőművész

Fandalgo /Sevilla/
Pilar de Garcia /Sevilla/
Funchali főutca
Nisida szigete /Nápolyi öböl/
Débutante-ok /London/
Tengerpart
Lakzi
Amerikai nő
Spanyolok

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó
Katalogus 6,7.old.

MDK

Batthyány Gyula gr.

Temperaképei az Ernst-Muzeum kiáll.-án.
Egy fekete fátyolos bosnyák nő legmegnyugtatóbb festménye.

Cikk: Csoportkiállitás az Ernst-Muzeumban.

Budapesti Hirlap, 1935.febr.2. 19.o.

Gróf Batthyány Gyula

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi mütárlaton aranyérmet kapott.-

Pesti Napló
1930.II.9.

A spanyol polgárháború leghatalmasabb csatája tombol a zaragozai fronton

Anglia fontos indítványt tesz a földközitengeri értekezleten a hajóhadak kötelező együttműködéséről

London, szeptember 3.

Hivatalos helyről közlik, hogy az angol kormány fontos javaslatokat készül előterjeszteni a földközitengeri hatalmak genfi értekezletén. Ezek a javaslatok valószínűleg a hajóhadak együttműködésének elvén alapulnak s azzal a kötelezettséggel járnak majd, hogy minden érdekelt hatalom köteles haditengerészetével védelmet nyujtani a többi szerződő fél kereskedelmi tengerészetének.

A harcterek

Zaragoza, szeptember 3.

Az aragoniai harctéren a spanyol polgárháború *eddig leghatalmasabb csatája kezd kifejlődni.* A nemzeti repülőgépek pénteken a délelőtti órákban 30 tonna bombát dobtak le az ellenséges állásokra. A fogságba esett köztársasági katonák vallomása szerint a köztársasági csapatok főparancsnoka ezen a szakaszon *Kleber* szovjetorosz tábornok. A köztársaságiaknak az a kísérlete, hogy Belchiténél áttörjék a nemzetiek vonalait, a nemzetiek hősies ellenállásán *meghiúsult.* Csak egy-két helyen tudták az arcvonalat *néhány száz méternyire hátrább nyomni,* de a nemzetiek az ellenség által elfoglalt területeket *állandó tűz alatt tartják.*

Ellentétes jelentések az aragoniai frontról

A francia-spanyol határról, szeptember 3.
(A Pesti Napló tudósítójának telefónjelentése.)

(United Press.) A nemzeti csapatok változatlan hevességgel folytatják *az aragoniai fronton megkezdett ellentámadásukat.* Nehéz tüzérütegek és bombavetők egész napon át tűz alatt tartották az Ebro partján *Quinto* közelében elhúzódó lövészárkokat, majd *Medinából* gyalogos osztagok indultak támadásra Quinto ellen, melyet a kormánycsapatok tartanak megszállva. A nemzetiek jelentése szerint a vörösök állásainak első vonalát ma rohammal elfoglalták és a *második vonal birtokáért elkeseredett harc kezdődött.*

A köztársasági csapatok katonai tanácsadói szerint a vörösöknek ma *sikerült Belchite belső városrészeibe benyomulniok,* miután a város külső részeit már tegnap elfoglalták. Kormányjelentés szerint megakadályozták a nemzetiek ama kísérletét, hogy a belchitei városházát és szemináriumot védő csapatok számára segítséget hozzanak. A milicia egészen *a városházáig nyomult előre* és gyalogos osztagok körülkerítették a szemináriumot. A nemzeti csapatok három gyalogos századának legénysége megadta magát. Ugyane hírforrás szerint a dinamiterók megtörték a Belchite központját védő nemzetiek utolsó ellentállását is és *rövid idő kérdése, hogy az egész város kezükbe kerüljön.*

Egy angol torpedóromboló rajt spanyol vizekre rendeltek

London, szeptember 3.

A Press Association jelentése szerint a 11. torpedóromboló hajórajt *Spanyolországba vezényelték.* Ehhez a hajórajhoz tartozik a *Fury,* a *Forester,* a *Firedrake* és a *Fortune* romboló. A négy hadihajó a spanyol vizeken csatlakozik az ott állomásozó többi angol hadihajóhoz.

Tengeralattjárók támadásai orosz hajók ellen

Athén, szeptember 3.

A Havas-iroda különtudósítója jelenti:

A kereskedelmi tengerészeti államtitkár közlése szerint *Kymi* görög kikötő tengeri hatóságától távirat érkezett, amely tudatja, hogy a szerdán egy búvárnaszád által elsüllyesztett szovjetorosz hajó neve *Molaghioget.* A támadás Skyrosztól 15 mérföldnyire történt.

Athén, szeptember 3.

Jólértesült körökből származó hír szerint ismét torpedótámadás ért egy szovjetorosz tehergőzöst. A 3000 tonnás *Blagoev* szovjetorosz tehérhajóról van szó, amelyet egy tengeralattjáró görög felségjog alatt álló vizeken túl torpedózott meg.

Török repülők keresik az idegen tengeralattjárókat

Isztanbul, szeptember 3.

Az *Aksam* című lap jelentése szerint török vámőrök *Inebolu* magasságában a Fekete tengeren, a parttól mintegy 100 tengeri mérföld távolságra *egy ismeretlen nemzetiségű tengeralattjárót láttak.* A partról jól kivehették a búvárnaszád parancsnoki tornyát. Amikor a *Vatan* nevű török gőzös közeledett ahhoz a helyhez, ahol a tengeralattjáró tartózkodott, *a búvárnaszád hirtelen a víz alá merült.* A török kormány vízirepülőgépeket küldött ki a feketetengeri partvidék átkutatására, míg más repülőgépek folytatják a tengerszorosok megfigyelését.

Tüntetések Oroszországban

Moszkva, szeptember 3.
(A Pesti Napló tudósítójának telefónjelentése.)

(United Press.) A Szovjetunió egész területén ezer és ezer úgynevezett *tömeggyűlést* rendeztek, hogy ezen az úton is tiltakozzanak a *Timiriazev* nevű orosz gőzösnek elsüllyesztése ellen. A tömeggyűlések mindegyikéből majdnem azonos szövegű határozati javaslatot küldtek távirati úton Moszkvába. Ezek a határozati javaslatok otromba kifejezésekkel Olaszországot támadják.

Dánia tiltakozik Franco kormányánál

Kopenhága, szeptember 3.

A dán kormány megbízta lisszaboni követét, hogy a spanyol nemzeti kormánynál emeljen óvást az *Edith* dán gőzös *elsüllyesztése* miatt.

Báró Vojnits Miklós beszéde a nyersanyagkérdésről az Interparlamentáris Unió ülésén

Párizs, szeptember 3.

Az Interparlamentáris Unió értekezletén pénteken délelőtt a *nyersanyagok kérdéséről* vitatkoztak. *Debüski* lengyel kiküldött előadói előterjesztésével kapcsolatban báró *Vojnits* Miklós a nyersanyagkérdés minden részletére kiterjeszkedő felszólalásában kifejtette, hogy az egyes nemzetek nyersanyagellátásának problémája szorosan összefügg a fizetési mérleg kérdésével. A gyarmati területek birtoklása a nyersanyagellátás szempontjából igen nagy előnyt jelent. Kitért a nyersanyagok beszerzéséhez szükséges devizák megszerzésének a gazdasági elzárkózás következtében beállott nehézségeire is s megállapította, hogy *a világ gazdasági forradalmát csakis a nyersanyagok megfelelő egyenlő elosztásával lehet elhárítani.*

Ezután a teljes ülés elfogadott egy határozati javaslatot, amely szerint minden erőfeszítést meg kell tenni *a Népszövetség egyetemességének megvalósítására,* az egyetemes biztonság és a körzeti egyezmények elve alapján.

Mi történt Bogár Lászlóval?

Brachna Gábor lelkész nyilatkozata

Makó, szeptember 3.

Brachna Gábor evangélikus lelkész, mint ismeretes, feltűnő gyászbeszédet mondott *Bogár* László egyetemi hallgató minapi temetésén. A lelkész a temetőben a nyitott sír mellett arról beszélt, hogy a fiatalember tragédiáját *a németországi tanulmányúton tapasztaltak és az ott támadt konfliktusok okozták.* Pénteken Brachna Gábor lelkész az ujságírók előtt kijelentette, hogy Bogár Lászlóval, aki öngyilkos lett, kényszerútlevéllel történt hazatérése után többször beszélt és Bogár ismételten tett előtte olyan kijelentéseket, amelyek kétségtelenné teszik, hogy *tragédiáját a németországi tanulmányút tapasztalatai okozták.* A fiatalember ugyanis a hírek szerint német nyári egyetem helyett egy agitátorképzőbe került, ahol többek közt kijelentették, hogy *a magyarság fel fog morzsolódni s el fog tűnni.* Amikor a lelkész szelt beszélt, elpanaszolta azt is Bogár, hogy Németországból ismételten kapott leveleket. Ezekben a levelekben *fenyegetések és felelősségrevonások voltak.* Öngyilkossága előtt szintén kapott egy levelet Németországból. A lelkésznek arról is beszélt, hogy *a németországi diáktanulmányút semmi más, mint agitátoriskola és a németországi munkáselhelyezések is sokban ugyanezt a célt szolgálják.*

Az Est-IBUSz különvonata OLASZORSZÁGBA

1937 szeptember 18—29

A) utazás: **Firenze—Perugia—Assisi—Roma—Venezia**
B) utazás: **Roma—Napoli—Firenze**
C) utazás: **10 nap Rómában**
D) utazás: **Üdülés Abbaziában**

(M. N. B. 809 sz. eng. alapján)

(Budapesti lakosok igazoló jeggyel is utazhatnak)

Részvételi díjak: **129.—** pengőtől.

Fenti társasutazásainkkal kapcsolatban csak menettérti jegyeket is kibocsátunk:

Budapest—Firenze és vissza 55.— P
Budapest—Roma és vissza .. 60.— P
Budapest—Napoli és vissza .. 65.— P

Jelentkezési határidő: szeptember 9

Jelentkezés és felvilágosítás:

Az Est Utazási és Menetjegyirodájában és **IBUSz, MAV Hiv. Menetjegyirodában**
VII., Erzsébet körút 18—20 V., Vigadó tér 2

Tájfun

*

Szörnyű forgószél pusztított Hongkongban; egész uccasorokat elsöpört, hajókat elsüllyesztett, falhoz vágta az uccán járókelőket, akik közül több mint százan meghaltak. A *Conte Verde* nagy olasz óceánjárót is zátonyra sodorta, mint egy kis csónakot. A szél sebessége száznyolcvan kilométer volt óránként... Ez a *tájfun*, a levegőben. Lenn, a földön pedig az emberek tízezrei öldösik egymást ugyanazokon a távolkeleti partokon, s meghalnak, mert muszáj, anélkül, hogy tudnák miért! Óriási, leküzdhetetlen erő hajtja őket a nagy mészárszékre, s ez a nagy erő — ez is *tájfun*.

Hongkong... Milyen komoran hangzik... Mint két gongütés sötét pagodában. Hongkong, hallja az angol és arra gondol, hogy a brit koronának ez a legkisebb gyarmata, de a leggazdagabb. Hongkong, hallja a kínai és nem gondol semmit, mert fogalma sincs róla, hogy mi lehet az a Hongkong, különösen ahogy az »idegen ördögök« kiejtik. Tudják, hogy *kong* annyi, mint kikötő, de hogy mi az a Hong, azt nem tudják. Az ő térképeiken, az ő nyelvükön csak *Heung Kong* ismeretes, ami magyarul ennyit jelent: *Jóillatú Kikötő*. Akik sokat csavarogtunk a világban (én már majdnem eleget!), nagyon sok kikötőt láttunk, és mindnek volt szaga, de jóillata egynek sem. Vagy talán a kínai szaga, de jóillata egynek sem. Vagy talán a kínai tömpe orr más illatokban gyönyörködik, mint a miénk? Nem lehet megállni, hogy az ember fel ne csapjon ilyenkor ismeretterjesztőnek: akik tudják, ne olvassák tovább; de akik még nem tudják és tudni akarják, hadd olvassák, hogy a sárga és a fehér orrok ízlése körülbelül egyforma. Rossz vicc, hogy a kínai szereti a záptojást: csak a földben feketére érlelt, több esztendőn át gondozott tojást szereti, melynek egyáltalán nincs szaga; a *pacsuli* nem nyerte meg tetszésemet, az igaz; de a kínai se szereti, — eladja annak a bolond európainak, aki kedveli ezt az illatot.

Hongkong... Tessék egy akkora szigetet képzelni, mint Budapest, Rákospalota és Ujpest területe együttvéve s erre a szigetre tessék odaképzelni az összes budai hegyeket, arányosan elosztva. A hegyek közé öblöket vájt a tenger s a kis öblök közül az volt a Jóillatú Kikötő, mely most az angol térképeken így van jelölve: *Aberdeen Port*. Nagyon piciny falucska volt a Heung Kong, melyről az angolok kilencvenhat esztendővel ezelőtt az egész vidéket elnevezték. Miután a sziget a Kanton-folyó torkolatával szemben fekszik, az angolok az egész Dél-Kína kereskedelmének központjául szemelték ki. De minek beszéljünk kínaiul? Az a folyó legyen csak a kínaiaknak Kanton, — a mi nyelvünkön a neve Gyöngy-folyó. Az angolok Kelet-Indiai Társulata már a 17. század eleje óta hatalmas üzleteket csinált ezen a vidéken, nem volt nehéz munka, mert a kínai akkor még megvetette a kereskedés minden fajtáját. A császár ugyan nem engedte meg az idegen ördögöknek, hogy a városokba betegyék a lábukat, de a városok kapuin kívül vásárolhattak kínai gazdasági és ipari termékeket, korlátlan mértékben. Áru volt bőven, mert bevásárlók gyanánt az angolok mandarinokat alkalmaztak, fixfizetéssel.

1841-ben az angoloknak átengedte Kina a Gyöngy-folyó torkolatával szemben fekvő szigetet, de amikor a kínai kormánybiztos odaérkezett, színleg azért, hogy a szigetet átadja, már a zsebében volt egy császári parancs, hogy a tengerparton hadsereget gyüjtsön össze és az összes angolokat mészárolja le. Az angolok erről idején értesültek, hajóikról Elliot kapitány vezetése alatt partra szálltak s miután jó ágyúik voltak, messze vidékről elűzték a kínaiakat. Tehát végeredményben fegyverrel szerezték a kínai gyarmatot; a nagy szigetet legszebb kikötője, Heung Kong nevének elferdítésével, elnevezték Hongkongnak, hozzáfoglaltak a közelben még hét vagy nyolc apró szigetet s egy félszigetet, mely akkora, mint a Budapest és Vác közti terület s amelyet alig két kilométer széles tengerszoros választ el a nagy szigettől. A félsziget angol neve Kowloon; kínai neve *Kau Lung*, ami magyarul annyit jelent, mint »kilenc sárkány«. A félsziget arról a kilenc hegycsúcsról kapta nevét, mely mögötte, nyugaton meredezik az ég felé.

Hát ez a kis földrajzi leírás nem érdekes, jól tudom, még akkor se, ha azt is elmondom, hogy a Hongkong sziget keleti partján elhúzódó országutat úgy hívják, hogy *Kvan Tai Lu*, ami magyarul — bocsánat — annyit tesz, mint Alsó Szoknya Madzagja. De azt már érdekesnek tartom, hogy mikor az angolok kilencvenhat évvel ezelőtt birtokba vették a Jószagú kikötőt, az Alsó Szoknya Madzagjával és a Kilenc Sárkánnyal együtt, akkor itt körülbelül kétezer ember lakott s ez a kétezer ember három olyan néphez tartozott (punti, hakka és hokló), mely nem értette egymásnak a nyelvét. Az angolok mindre azt mondták, hogy »kínai«; de ha ez a kétezer ember ilyen kis területen három külön nép volt és három különböző nyelven beszélt, a négyszázmillió »kínai« ugyan hányféle népre oszlik és hány százféle nyelven beszélhet?

Tehát ne tessék rajta csodálkozni, ha nagy a szétnyomás Kínában, és ha ez az óriási »nemzet« nem tudja erejét érvényesíteni még a közös ellenséggel szemben sem.

Egy nagy, erős kínai birodalom lehetőségében nem hiszek; a »mennyei birodalmat«, mint a hajdani mesék világát, szét fogja dobálni a sárgatengeri forgószél, a tájfun. De amit Hongkongban pusztított a tájfun, azt az angolok majd újra fel fogják építeni. Számuk Hongkongban ugyan csak húszezer, de a kínaiak száma már nem kétezer, mint kilencvenhat évvel ezelőtt volt, hanem nyolcszázharmincezer. A hongkongi kikötőbe évenként negyven-ötvenezer hajó fut be s ezeknek a fele nagy gőzhajó. Az angol óceánjáró hajók közül négy és fél ezer fordul meg évenként Hongkongban és a hongkongi kikötőn át évenként ötven-hatvanmillió tonna kínai áru kerül a világforgalomba. Stratégiai szempontból Gibraltár, Málta és Szingapúr után Hongkong a legfontosabb állomás.

Sanghái nagyon kínai maradt és sok nemzet rátette a kezét, azért kívánta meg végül Japán. Hongkong egyedül az angoloké, Japán ezért nem fog hozzányúlni. S amily mértékben kikapcsolja Sanghájt a világforgalomból a távolkeleti háború, olyan mértékben növekszik a világ számára Hongkong jelentősége.

Mellon 50 millió dolláros gyüjteményéről és a titokzatos, megszerezhetetlen egymilliós képről beszél Silberman Ábris műkereskedő

(Saját tudósítónktól.) *Mellon* volt amerikai pénzügyminiszter haláláról adtak hirt a lapok. Megírták Amerika egyik legvagyonosabb emberéről, hogy szenvedélyes műgyüjtő volt; ötvenmillióra becsülik kép- és régiséggyüjteményét, amelyet az Amerikai Egyesült Államokra hagyott.

Ismert *amerikai magyar műkereskedő* tartózkodik most Budapesten: *Silberman* Ábris, a műkereskedelem elismert szakértője, aki az Óceánon túl a legnagyobb műgyüjtőkkel tart fenn üzleti és — igen sokszor — baráti összeköttetést. Igy került kapcsolatba *Mellonnal, aki az amerikai dollármilliomosok között talán a legszenvedélyesebb, de mindenesetre* — mint ő mondja — *a leghozzáértőbb és legrátermettebb műgyüjtő volt.*

Mellonról kezdünk vele beszélgetni a margitszigeti szálló elsőemeleti szobájában:

— *Európai méretekkel mérve hihetetlenül gazdag volt Mellon — s még Amerikában is a legvagyonosabbak közé számított.* De megvolt benne az igazi nagy emberek jellemvonása: *a szerénység.* Hiányzott belőle minden nagyképűség, dölyf. Egészen egyszerű körülmények között élt. Sohasem fogom elfelejteni, amikor évekkel ezelőtt Newyorkban tárgyaltam vele többízben is. A *Biltmore* hotelben lakott. Ez a szálló valamikor a város legelőkelőbb helye volt; Mellon ekkor szállt meg ott először. Ma már nem tartozik a legelső luxushotelek közé. Hű maradt hozzá mégis és ott lakott, valahányszor Newyorkban járt; *két egyszerű kis szobája volt ott Amerika egyik leggazdagabb emberének.*

— *Hamilton óta nem volt Amerikának még egy akkora pénzügyi zsenije,* mint ő. Dollármilliárdok forogtak a kezén szinte számlálatlanul, óriási, csak Amerikában lehetséges arányú tranzakciókat bonyolított le. *Neve azonban mégis nem mint nagy pénzügyminiszteré, hanem mint lángelkű műbaráté, műgyüjtőé marad fenn.*

Az 50 millió dolláros képgyüjtemény

— Rendszeresen, tervszerűen vásárolt képeket. *Csalhatatlan kritikai érzéke volt, hozzáértéssel válogatta meg gyüjteményének darabjait. Fick,* az acélkirály és az ismert bankár: *Morgan* is nagyon nagy összegeket fordítottak műtárgyakra. *Ő »mindössze« 50 millió dollárt — vagyonának nem is túl tekintélyes hányadát — áldozott erre a szenvedélyére* és mégis, műgyüjteménye szinte tökéletes s *nem hiszem, hogy hozzá hasonló valaha ember birtokában lett volna.*

— Minden egyes képe tökéletes a maga nemében. Arra törekedett, hogy *valamennyi európai klasszikus irány legnagyobb mestereinek legkiválóbb műveit mondhassa magáénak.* Itt néha azt hiszik az amerikaiakról, hogy csak úgy dobálják a hatalmas, számlálatlan összegeket és szív, lelkesedés, hozzáértés nélkül vásárolnak. Óriási tévedés. Úgy érzem, tartozom Mellon emlékének azzal, hogy elmondjam róla: *a nagy üzletember, aki a dollármilliók hazájában is talán a legvagyonosabb ember volt, nagy odaadással, szeretettel csüngött a művészeteken.* Amikor képekről beszéltünk, amiket ő meg akart szerezni, fellelkesült, fűtötte az ambíció, hogy gyüjteménye számára azokat megvegye.

— Nagy szakértelmének, óvatosságának és kritikájának köszönhető, hogy *tökéletes gyüjtemény maradt utána.* Nincs benne egyetlen darab, amely szégyent hozna gyüjteményére — ellentétben számos olyan képpel, amelyet hozzá nem értő gazdagok meggondolatlanul tekintélyes összegekért megvettek és az értéktelen képeket kénytelenek a pincében tartani. Mellon valamennyi képe képtárában függ: remekmű. Mellon gyüjteményében nincs *egyetlen hamisítvány* sem. S ha kevesebbet is költött rá, mint más, ez a tökéletes műgyüjtemény.

A szakértő lelkesedésével beszél Silberman Ábris Mellon gyüjteményéről.

— *Rafael, Van Dyck, Dürer, Tizian, Giorgione, Rembrandt* alkotásai vannak ebben a ragyogó gyüjteményben. Legértékesebb azt hiszem *egy Rafael-kép: ezt másfélmillió dollárért vásárolta* annakidején. Azt a milliós képet, amit velem akart megvétetni, szánta gyüjteménye koronájának. *Örökké sajnálta, hogy nem sikerült megszereznie.*

— *Amerika nemzeti képtárát alapozta meg,* amikor most, halálával az amerikai nemzetre hagyta gyüjteményét.

Az „elfajzott művészetek"

A közelmultban elterjedt a híre, hogy *Németországban az új, »nemzeti művészet« kedvéért az indexre tett műalkotásokat,* amelyeket most egy kiállítás keretében mutatnak be, *áruba fogják bocsátani.* Erről a következőket mondja:

— Münchenben az »elfajzott művészetek« kiállítását nap mint nap hatalmas tömegek látogatják. *A száműzött művészek között a legismertebb nagymesterek remekművei szerepelnek,* — de hát azt hiszem, ezt az ügyet itt, Budapesten is eléggé ismerik. Nem félek attól, hogy ezeket az örökbecsű képeket máglyára fogják tenni. *Azt sem hiszem, hogy el fogják adni őket.* A nemzeti szocializmus ma irányítani akarja a művészetet, de meg vagyok róla győződve, hogy rövid időn belül Németországban is rá fognak jönni, hogy lehetetlenség irányítani a művészetet, amelynek termékei személyes iniciatíva és inspiráció útján jönnek létre.

A műtárgyak, műkereskedelem általános helyzetéről is van mondanivalója.

— *Anglia, Franciaország és Amerika: ez a három ország, ahol a legnagyobb a forgalom műkincsekben.* Mind a három helyen nagy a kínálat is és kereslet is. Máshol, például *Németországban csak a kereslet nagy,* kínálat nemigen van. Ennek az az oka, hogy az emberek hite sok tekintetben megrendült a gazdasági élet eddig szilárdnak hitt értékeiben s ezért sokan *vagyonukat biztos, tartós, szilárd értékekbe akarják fektetni s érdeklődésük a műkincsek felé fordul.*

— Amerika, ellentétben a hiedelmekkel, csak a legjobb mesterműveket vásárolja és *az óceánon túl semmi tere sincs a közepes vagy silány dolgoknak.* Európa is sűrűn vásárol Amerikában: legutóbb a *londoni National Gallery értékes akvarellsorozatot vásárolt Amerikában.* Olaszországban nemigen van számottevő műkincs a piacon s a kivitelt minden lehető intézkedéssel megnehezítik.

Magyar kiállítások Amerikában

Silberman Ábris sűrűn rendez Amerikában tárlatokat magyar művészek alkotásaiból. Önzetlenül teszi, ő fedezi a költségeket, semmiféle ellenszolgáltatást ezért nem fogad el. Legutóbb ő vitte ki *Aba-Novák* Vilmost is, aki megnyert egy 2000 dolláros díjat odakint. Érdeklődünk aziránt, mik az újabb tervei ezen a téren?

— *Gróf Batthyány Gyulát viszem ki legközelebb Amerikába.* Nagyon örülök, hogy sikerült rávennem arra, hogy kijöjjön. Biztos vagyok benne, hogy *a newyorki szezónnak* — ahol pedig mintegy 700 kiállítást tartanak — *kimagasló nagy eseménye lesz gróf Batthyány Gyula tárlata* s ez csak előnyére lesz a magyar művészet további jó hírnevének. Gróf *Batthyány* Gyula novemberben utazik ki Amerikába.

A titokzatos egymilliódolláros kép

Mellon egy izben megbízta őt, hogy *szerezzen meg számára egy bizonyos európai klasszikus festményt. Egymillió dollárt ajánlott érte.*

— Egymillió dollárt szánt erre a képre Mellon, de *nem sikerült megszerezni* — mondja Silberman. — *Nem mintha nem lett volna eladó. De a kép olyan értékes műkincs, hogy az illető ország kormánya nem adott rá kiviteli engedélyt.* Pedig Mellon nagyon vágyott erre a képre. Mégsem sikerült megszerezni, habár *évekig* folytak érte a tárgyalások.

A budapesti műkereskedői piacon feltűnt, hogy *Silberman Ábris, a nemzetközi műkereskedelem nagyhatalmassága, már csaknem két hónapja itt tartózkodik;* a hosszas vendégeskedés mögött *nagyobb üzletet* sejtettek. Elterjedt a híre, hogy *Silberman azért a bizonyos egymilliódolláros képért jött Budapestre,* mert az magyar műgyüjtő birtokában van. Napvilágot is látott a hír, hogy *a kép, amelyet Mellon meg akart szerezni, Greco-nak az egyik apostolt ábrázoló híres vászna, báró Herzog András Greco-gyüjteményének darabja.*

Silberman igen határozottan *cáfolja* ezeket a híreket:

— Nyilván csak tévedésről lehet szó. Senkitől sem kaptam megbízást ennek a képnek megvételére. Nem is érne meg egymillió dollárt. *Magyarországon különben sincs magángyüjteményben olyan kép, amely megérne egymillió dollárt.*

Ezekután mindenkit érdekelne, hogy *hol található ez a kép, kinek a műve, melyik klasszikus festményről van hát szó.* Silberman minderről nem ad felvilágosítást. *Nem felel az errevonatkozó kérdésekre* és még csak azt sem mondja meg, melyik európai országban található a kép. Hátradől karosszékében, mosolyog, kezével elhárító mozdulatot tesz:

— Csak azt mondhatom, hogy *a képre ma, Mellon halála után is legalább négy-öt vevő akadna Amerikában.* A dolog még nem dőlt el véglegesen, *az utolsó szó nem hangzott el.* Minden értékesebb kép körül évekig folynak a tárgyalások, először egyik sem eladó. *Lehet, hogy még ez a kép is kikerül Amerikába.*

Szakmai körökben még mindig tartja magát a hír, hogy Herzog András Greco-képét akarta egymillió dollárért megvenni Mellon. Ugy tudják, hogy a képnek nem a kiviteli engedély megszerezhetetlensége volt az oka, mint azt Silberman mondotta, hanem a hosszas alkudozások folyamán nem sikerült megegyezésre jutniok a tárgyaló feleknek. Mellon váratlan halála miatt a tárgyalások félbeszakadtak, de — mint Silberman szavaiból kiderül — *az amerikai műgyüjtők még mindig remélik, hogy a képet megszerezhetik.* *(m. p.)*

Batthyány Gyula

Csoportkiállítások

Élményszerű pikturák, látományok kivetülései, merész természetátírások üdvözölnek bennünket az Ernst-Múzeum legújabb csoportkiállításán. *Batthyány* Gyula gróf az egyik varázsló, aki elénk tárja egyiptomi és balkáni útjának emlékeit, ahogyan ő látja a közel Keletet minden csillogásával, bűvöletével. Batthyány Gyula itt sem veszítette el egyéniségét, sőt nem is változott meg, tompult el különleges stílusának zamata. Ő a Keletet is abban a fantasztikus színés formamámorban látja, amelyből eddigi élményeit merítette, midőn Savonarola extatikus prédikációinak hatását, vagy XV-ik Lajos feslett udvarának delnőit, kurtizánjait festette. A téma megváltozott, de a szemüveg ugyanaz, mellyel a világot Batthyány a maga örömére újra teremti. Csupa kavargás, zsúfolt formaötlet, merész átvágás, takarás, onduláló vonal, mozaikszerű színfolt minden egyes képe, a valószerűség átadta a helyét a dekoratív színpompának, a nyugtalan fantáziának. Egykor Bayros és Kilmt volt az ősc Batthyány képzelőerejének, most azonban minden munkája az ő különleges, legsajátosabb egyéniségét árulja el. Igaz, hogy pikturájában sok a nem egészen tiszta festői idea, de a mulatságos groteszkségeket mindig művészien tálalja. Legértékesebbek azok a képei, melyeken nem zsúfolja össze ötleteit, hanem megelégszik kevesebb forma és szín szélesebb kibontásával. Nilusparti vízhordónője különösen jó példa erre. Batthyány Gyula piktúrája nagy raffinériával és kulturával készült, pikáns előétel a magyar festőművészet dús lakomáján.

Szintén a maga élményeit festi *Hollósné Mattioni* Eszter, aki most szerepel először nagyobb gyüjteménnyel. Művésetét már eddig is jól ismertük, minden kiállításon feltünt erőteljes, megalkuvást nem türő egyénisége. Most ő is a tempera technikára tért át és ez új lendületet adott folyton forrongó stilustörekvéseinek. Fejlődésében a legkülönbözőbb hatásokat dolgozza föl, de nem veszti el soha sem a természettel való kapcsolatot. Mindig ragaszkodik a harmadik dimenzió éreztetéséhez, bármennyire izgatja is őt az élénk színfoltok dekorativ fantáziája. Ez az egyensúly a mélység és a síkfelület között alkotja tájképeinek igazi artisztikumát. Ahogyan a különböző színű rétek, szántóföldek élénk foltjait egymás mellé sorakoztatja, mindez friss vonal- és színfantáziát, biztos összefoglalást, egységes látást árul el. Ujabban festményeinek vonalmenete is megélénkül, a keményebb egyeneseket érzékenyen hajló görbék váltják föl, melyek fantáziájáról, könnyedebb kifejezőképességről beszélnek. Önarcképén és *Hegyi út* című festményén vehetjük észre ezt a stilusváltozást, ezeken a művein a rajz és a szín delikát szépségekben érvényesül. Egyes képei viszont égő színelképzelések, mintha érdekes színpadi kulisszákat látnánk. Minden egyes munkája kétségtelenül magán viseli az igazi tehetség bélyegét. Öröm figyelni Hollósné Mattioni Eszter egyéniségének kibontakozását, művészete egyik legbiztosabb ígérete festészetünknek.

Lehel Mária egy sorozat pasztellt állított ki. Stilusa az Ecole de Paris elveit vallja, műveinek artisztikuma a színnyomások véletlen eltolódásain, a körvonalak határai közül kilépő színfoltokon alapul. A művészet itt fölkapta a véletlen érdekességeit, tőkét kovácsolt a hibákból. Kétségtelen, sok a megkapó művészi lehetőség a körvonalak és a színfoltok külön életében, különösen, ha ez a konturok olyan finom, kifejező vonalmenetével párosul, mint Lehel Mária művészetében. Egy szép tájkép, a *Domboldal*, azt mutatja, hogy a művésznő más eszközökkel is képes jót adni.

Koffán Károly uj név, de rajzai alapján megérdemli, hogy mindenki megismerje őt a művésztársadalomban. Rendkívül tömören, szófukaron fejezi ki magát, vonalai szelídségük ellenére is olyan markánsok, hogy képzeletben ott is folytatjuk őket, ahol a művész már csak a papirlap fehérségét beszélteti. Figurális motivumokat rajzol, az alakok mögött rendesen némi növényzettel. Pár vonás, de többet mond, mintha az egész lapot telepingálná.

•

Czobel Béla művészete nem tartozik a mindenki számára élvezhető festői irányok közé. Modorának kevés az őszinte barátja és közöttük is többen kételkednek pikturájának kvalitásaiban. Inkább festői multjának fontosságáért, azért a szerepért becsülik, amelyet a naturalizmus utáni magyar képírás megszületésében játszott. Akkor nagyobb volt stílusának jelentősége, mint mostan. Jelenleg teljesen a határozott formák tagadásán alapszik stílusa. Annyira elnagyolja, bizonytalanná teszi sötétes tónusú képein a formákat, hogy sokszor csak gyanítjuk őket. De kárpótol helyettük a szinekkel, melyeknek tompafényű harmóniáiban egyéni szépségeket fejez ki. Élvezzük bársonyos együttesüket a nélkül, hogy a kép formai architekturáját, a zábrázolt motívumok mineműségét éreznénk. Czobel pikturájában a szín megmarad festéknek, az ábrázolás csak segédeszköze a festék színes hatásának. Mégis az az érzésünk, hogy látományai mögött, melyeket elénk vetít, igazi értékek rejlenek, mintha csak meg kellene tisztítani például megkoszorúzott fél-

aktját a szlaktól, hogy igazi klasszikus szépségben ragyogjon föl. Ez a sejtés, ennek a szebb valóságnak a tisztátalan látományokon keresztül való tündöklése az igazi értéke Czobel pikturájának.

Schossberger Klára bárónő festészete az utóbbi időben megerősödött, elveszítette stílusának világos áttetszőségét, kifejezésének nőiességét. A rajz és a szín azonban még nem járta át egymást szervesen, a színfoltok legtöbbször még csak ötletes tarkaságot jelentenek képein, nem simulnak össze egységes képlátománnyá. Figurális festményei kétségtelenül fejlettebbek, mint tájképei; az előbbiek rajza karakterisztikusabb, érdekesebb. *Kirakat* és *Koldusok* című képe épp úgy biztos haladást árul el, mint két temperával festett csendélete.

A két gyüjtemény a Szépművészeti Kiállítások Mária Valéria-utcai helyiségében látható

Y. E.

nyolításra vasárnap és hétfőn. Hétfőn ugyan már május elsejét jelez a naptár, ez a versenynap azonban mint az áprilisi versenyek zárónapja szerepel és csak május 6-án indul az a versenysorozat, amelyet klasszikus mitingnek nevezünk.

A vasárnapi programm, ha nem is bővelkedik tömeges nevezésekben, mégis egészen elsőrangú sporttal várja a közönséget. Lefutják az áprilisi versenyek egyik főeseményét, a *háromévesek nagy hendikepjét*, valamint az áprilisi nagy hendikep vigaszversenyét, a *sashalomi hendikepet*. A háromévesek nagy hendikepje az idén első ízben került kiírásra új propozíciókkal. A multban ugyanis, amikor a verseny a háromévesek nyilt hendikepje nevet viselte, csak olyan háromévesek vehettek benne részt, amelyek mint háromévesek még nem indultak, most ellenben már előzően szerepelt krekkek is starthoz állhatnak. Ime az indulók névsora: *Canada* (Esch), *Incan* (Gutai), *Vulkán* (Schejbal), *Erény* (Teltschik), *Honvéd* (Tóth A.), *Szép Angyal* (Kupai), *Remek* (Csuta). A mezőny nagyobb részét már láttuk az idén nyilvános versenyben, sőt *Incan*, *Erény* és *Szép Angyal* mögött egy-egy győzelem is áll, amelyért azonban két kiló pönalitást kellett felvenniök. A pönalizálás azonban nem zavarja a kombinációkat, sőt arra mindenesetre jó, hogy nem kell a sötétben tapogatózni, mert tudjuk, hogy a hároméveseknél döntő tényező a téli javulás. *Erény* és *Szép Angyal* a már tavaly feltételezett javulást be is igazolta s így ennek a két kancának nyilván elsőrangú szerepe lesz a vasárnapi versenyben. *Vulkán* szintén javulóképes háromévesünk, ennek azonban fejlődését még versenyben kell bebizonyítani. Szép küzdelmet várunk *Erény*, *Szép Angyal* és *Vulkán* között, *Canada* nyilván csak később „jön". A *sashalomi hendikep* az esztendő első hosszú versenye s mezőnye a legjobb hendikep-osztályból rekrutálódik. A starterek a következők: *Nimolé* (Gutai), *Ti-*

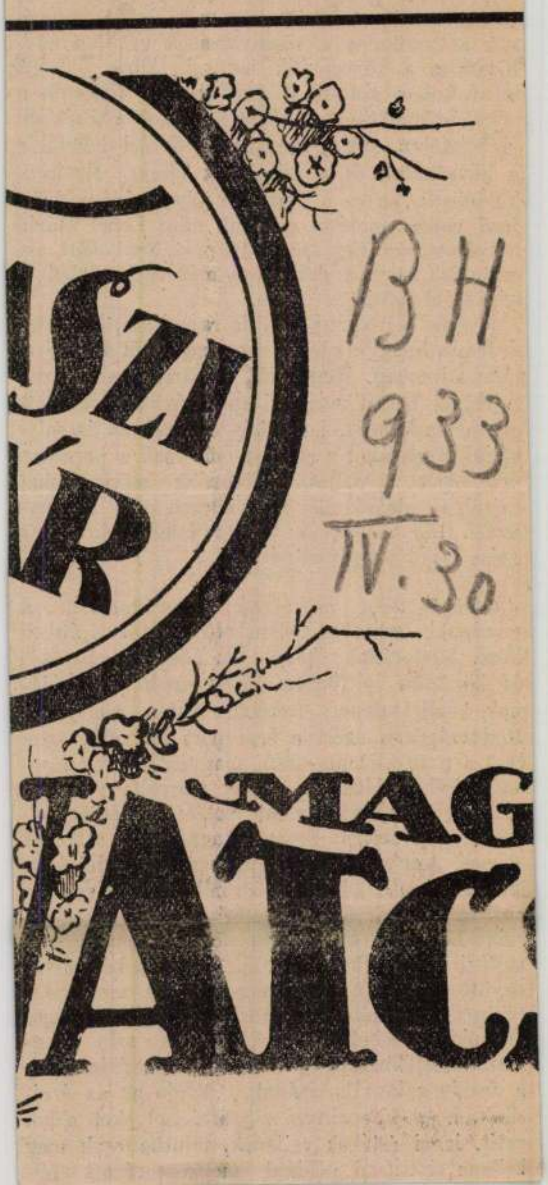

Batthyány Gyula gróf

P.H.932.V.8.

6 PH. V.8.932

Két kiállitás.

Csoportkiállitás az Ernst-muzeumban

Az *Ernst-muzeum* ma megnyiló csoportkiállitásán az az öröm ér bennünket, hogy egy igen tehetséges és érdekes művészegyéniség végre ugy bontakozik ki előttünk, ahogy az hozzá és várakozásunkhoz méltó. Gróf *Batthyány Gyulától* régóta és sokat vártunk, de különböző tárlatokon elszórt egy-egy munkája neha csalódást okozott. Most végre, — kifejezi önmagát. Egyénisége, oeuvreje itt áttekinthetővé és jelentékennyé válik, alkalmat ad összehasonlitásokra, elemzésre és mindenekelőtt arra, hogy egységes képpé alakuljon ki különös festőisége, melynek eddig inkább csak mozaikkockáit ismerhettük. Batthyány Gyula festészete voltaképpen csak igy is fejeződhetik ki tökéletesen, az önmaga levegőjében: Goyát, aki lelki rokona, nem képzelheti el az ember — például — Murillo társaságában. És ha már itt tartunk, a művészettörténeti analógiáknál, fel kell jegyeznünk, mennyire nem áll egyedül Batthyány a festészetben azzal a démonikus és látomásos lelkivilággal, mely művészetében kifejeződik. Az első és legkézenfekvőbb gondolat, persze, a goyai *Caprichos*-sal vonatkozásba hozni ezt az izgatott és izgalmas, vonagló vonalakban és lázas mozdulatritmusban megelevenedő világot, a Batthyány világát. De mintha Hogarth és Daumier ördögi látásával is rokonságot tartana ez a piktura, mely egyébként semmiképp sem rokon Hogarth-al vagy Daumier-vel egyszerüen csak arról a tragikus felhangoltságról van szó ebben az összehasonlitásban, amely — nemcsak festészetben, hanem irodalomban is — az életet és jelenségeit, csupán a lélek mélyén lappangó grimászon át láttatja meg egy-egy művésszel. Batthyánynál mindig az az érzésem, mintha ez a művész, a maga tehetségével, fájdalmasan vágyódnék valami derüs és szeretetreméltó kifejezést találni az élet jelenségeire, de hiába: egy dalmát tengerparti tájban, kikötői részletben éppugy, mint arcképeiben, genre-iben, sőt még az olasz renaissance felé visszasóvárgó nosztalgiáiban is csak a dolgok mögött vagy felett élő démonikus lelket tudja megszólaltatni: palettáján, ecsetjén koboldok ülnek, amikor fest. Érdekes piktura ez, tul egy művészegyéniség minden kifinomultságán, érzékenységén, szeszélyén, tulkulturáltságán, — erős és egyéni hang a magyar festészet zenekarában.

Nosztalgikusan nyugtalan lélek egyébként *Feiks Alfréd* is. Sokáig festette azokat az emlékszerü élményeket, amelyekből szinte kizokogott a művész sóvárgása: ó miért nem születhettem festőnek a francia impresszionizmus bölcsőjében: Degas, Renoir, Guys mellett? Most örömmel látjuk, hogy emlékkulturáját uj egyéniségbe tudta átmenteni: néhány lóverseny-jelenete és főként cirkusz-képei, a felszin virtuóz csillogása mellett elmélyülést is mutatnak. *Feiks Jenőnél* pedig elsősorban az arcképek kifejező ereje iep meg. Azt a nagyvilági eleganciát, amelyet *Sportruhás nő* cimü képén látunk, erősen értékelnék amerikai milliomos körökben: biztos művészi exportlehetőség rejtőzik benne.

Igen érdekes *Lesznai Anna* festészete. Szines és zsufolt, amilyen poézise volt, de elvonatkozottabb a valóságtól. Meseszerü, balladai világ lehelete csap meg bennünket ezekből az akvarellekből, néha bibliai egyszerüséggel és áhitattal, néha groteszk gunnyal, de mindig vonzón és asszonyi finomsággal.

Jándi Dávid tüzes, forró szineket olvaszt ki a vizfestékes tubusból, kissé még egyenetlen ez a piktura, de van néhány szerencsés pillanata is. Legszebb a *Taormina* cimü táj. *Fried Pál* és *Sugár Andor* grafikájáról nincs különösebb mondanivalónk.

Osztrák alpesi kiállitás a Nemzeti Szalonban.

A *Nemzeti Szalon* termeiben az osztrák hegyvidék üditő lehellete fogadja az embert. Ez a rengeteg kép (képrengeteg!) nem arra tart elsősorban igényt, hogy festői szempontból nézze az ember, hanem legfőbb törekvése: hálásan és lelkesen dicsérni azokat az erdős, havas alpeseket, amelyeket a világon seholsem teremtett olyan szépeknek az Isten, mint Ausztriában. És a művészi igények szemüvege nélkül, jól is esik elbarangolni ezek között az egyébként meglehetősen közepes képek között, amelyekből azonban valahogy mégis kicsendül: milyen isteniek lehetnek ezek a tájak... eredetiben! Egy művész mégis kiemelkedik: a kufsteini *Muller*, aki széles, nyers szinfoltjaival kitünően tudja éreztetni a tájaknak nemcsak lelkét, hanem anyagéletét is. A grafikusok közt több finom munkát látunk: *F. Kitt, V. N. Praschniker, H. Ladstätter, E. Manhardt, L. Frank*, a magyar *Kövesdy Géza, E. Sommerhuber* egy-egy lapja művészi szempontból is értékes.

Fóthy János.

ismertetőt kereskedőjétől vagy a gyártótól

MPA ÉS VILLAMOSSÁGI R. T., UJPEST 4.

élet megáll, a szinházat bezárják. Egyforma veszteség, ha vásárló nélkül üresen áll a divatáruüzlet, vagy a könyvesbolt. Csak egyetlen üzemet kell beszüntetni: szüntessük be a szappanbuborékok gyártását! **Zsolt.**

nemzetközi helyzetről.

solja. *Doumert őszintén sajnálom, kötelességtudó elnök volt, aki azonban nem avatkozott döntően a politikába.* Különben is a francia politika nem szereti látni azt az elnököt, aki döntően irányitja a politikát. Kétszer kisérelték ezt meg az elnökök, de mivel ezek a kisérletek egyszer sem vezettek a francia politikai lélek szivéhez, visszatértek az elnökválasztás mai rendjéhez, a reprezentáláshoz. Legutoljára Poincaré volt az a határozott politikai irányu elnök, aki nem engedett irányából, és aki őszintén mondva világháboruba vitte Franciaországot. Poincaré a világháboru elnöke volt, ma más...

— Érzi-e Genf Briand hiányát?

— Briand nagyon hiányzik Genfben. Magam is megrendülve gondolok még ma is ennek a nagy férfiunak elvesztésére, aki koncepciójával, hatalmas előrelátásával irányitója lehetne még ma is Genfnek. Briand valóban annyira hiányzik, hogy az ő jelenléte talán enyhitené a mai teljes bizonytalanságot.

— A Duna-medence kérdésének megoldására az Olaszország, Ausztria, Magyarország összekombinálásával jutott-e valamit előre?

— Nem, a genfi légkörben nem.

Ezután Apponyi Albert a legközelebbi programmjából elmondotta, hogy a költségvetési vitában kellene fölszólalnia, de a pihenés is nagyon ráfér, bár fizikailag nagyszerüen érzi magát és az utazás sem törte le, sőt jót tett. Mégis a pünkösdi ünnepeket Gyöngyösapátin tölti, azután pedig közvetlenül Genfbe utazik a további tanácskozásokra. **N. K.**

Az egységespárt agrárblokkjának értekezlete.

Az egységespárt agrárblokkja *Ivády Béla* elnöklésével szombaton ülést tartott. A földreform során földhöz juttatottak részére nyujtott kedvezményekről, valamint a megváltott földek ellenértékének kifizetéséről szóló rendelettervezetet tárgyalták, amelyet a kormány hétfőn terjeszt a 33-as bizottság elé. *Létay Ernő* ismertette a tervezetet. A vitában gróf *Bethlen István*, *Rubinek István*, *Simon András*, báró *Vay Miklós* és *Kuna P. András* vett részt. A blokk szükségesnek tartja a kormány és a 33-as bizottság figyelmét fölhivni arra, hogy az államháztartás jelenlegi nehéz helyzetének keretein belül igyekezzenek az agrár és szociális érdekeket a rendeletben az agrárblokk kivánságai alapján lehetőleg erőteljesebben érvényesiteni.

Nincs többé devizanehézség!

Batthyány Gyula gr.

koll. kiáll.

d.

Ernst Múzeum kiáll.

1939. márc.

Fov. képt

6. Ugyanaz. Mellék oltár
Méret. 1:50 Mint előbbi
halmapapír panza, Nagy. 19×11

7. Ugyanaz. Mellékcsarnok
Metszete, a Nerentelő
Kúttal. Mint előbbi
halmapapír panza. Nagy. 28×13

8. Ugyanaz. vázlat.
halmapapíron

Meszlén. 1. R. k. templom
Mappajz Keresztmetszetekkel
Méret. 1:100. Sztehlo O.
halmapapírpanza fénymáso-
lattal. Nagy. 48×28

2. Ugyanaz. Ennaké a Déli
oldal. Mint előbbi
pronajz. Nagy. 52×32 ./.

MDK

Batthyány Gyula gróf festőművész

Kanári-szigetbeliek
Lisszaboni halárusnő
Három spanyol nő
Las Palmasi nők
Gibraltár
Néger lány /Las Palmas/
Jajca /Bosznia/
Angol tájkép

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó

Katalogus 6,7.old.

MDK

Batthyány Gyula gróf festőművész

Spanyol nő
A társadalom támaszai
Gitána
Epsomi Derby
Páholy
Garden Party /London/
Spanyol nők ablaknál
Portugál diák
Madárkereskedő /Funchal/

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó
Katalogus 6,7.old.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Nagy Z.: Erdélyi képzőművészek Budapesten. Pásztortüz 1937. jun. 15-30. 250-251.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

A képzőművészeti év története. P.H. 1930 évi naptára. 83.l.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

"Theodora császárnő és kisérete"c. mozaikot, Memmling "Jézus születése" c. képét, Rubens "Medici Máriá"-ját, Rembrandt "Sámson menyasszonya" c. és Hoggarth "Halászleány"-át rendezi az Operaház "Élő tárlatán.

Fényképfelvétel mutatja be a müvészt Goya: "Donna Izabella" c. képének rendezése közben.

Kozma Kornélia: "Alea jacta est..." c. Szinházi Magazin, Bp. ~~1939.~~ 1940. jan. 28. III. évf. 5. sz. 7-11. lap.

Batthyány Gyula gróf

P.N.932.V.8.
M.H.932.V.8.
M.O.932.V.8.
N.U.932.V.10.
Est,932.V.8.
E.K.932.V.10.
P.H.932.V.10.

— **Ünnepélyes vernissage az Ernst-muzeumban.** A közönség rendkivüli érdeklődése mellett folyt le vasárnap délelőtt az Ernst-muzeum csoportkiállításának vernissage-a. A fővárosi társaság előkelő hölgyei adtak találkozót egymásnak a kiállitáson, amelyen az irodalom és művészet képviselői is nagy számmal vettek részt. A kultuszminisztériumot *Tihamér Lajos* miniszteri tanácsos, a fővárost *Liber Endre* polgármester és dr. *Pascher Béla*, a vármegyét *Preszly Elemér* főispán képviselte. A Szépmüvészeti Muzeum képviseletében dr. *Petrovics Elek* főigazgató jelent meg. Az előkelőségek között láttuk *Herczeg Ferencet*, *Ellynor Glynt*, a Budapesten tartózkodó angol irónőt, a belga, olasz, német, amerikai, francia követség képviselőit, továbbá az arisztokrácia számos tagját. A kiállitás, amelyen különösen gróf *Batthyány Gyula*, *Feiks Alfréd*, *Feiks Jenő* és *Lesznay Anna* festményei arattak nagy tetszést, két hétig marad nyitva és naponta 9-től 2-ig tekinthető meg.

Batthyány Gyula gr

9.

Batthyány Gyula gróf, a kitűnő festőművész Hunyadi János-uti műtermében estélyt adott, amelyen, többek között résztvettek: *Windischgraetz* Natália hercegnő, gróf *Bethlen* Istvánné, gróf *Sigray* Antal, gróf *Andrássy* Manóék, gróf *Zichy* Istvánék, *Apponyi* Julia grófnő, gróf *Csáky* Imréék, herceg *Hohenlohe* Ferenc, báró *Bornemissza* Daisy, gróf *Hadik* Mihályné, gróf *Esterházy* Benedek, ifj. őrgróf *Pallavicini* György, *Bulla* Elma...

Hétfő Reggel

1939. máj. 8.

-35-

-Esztergom 83-

Batthyány Gyula gróf

irod

Elek Artur

Az újabb magyar grafikai művészet.

Magyar Művészet

1937. 213. l.

Kilián Zoltán könyvet irt a rádióesztétikáról

Kilián Zoltán, a magyar rádió vezetőségének egyik kiváló tagja, akinek számos hangjátéka aratott nemcsak idehaza, hanem külföldön is szép sikert, most könyvet irt a *rádióesztétikáról*. Tudomásunk szerint ez az első kisérlet, amely *a rádió valamennyi területét* — és ez a terület, mint kiderül, nem kisebb, mint az egész világ és az élet minden területe — egységes nézőpontból igyekszik megitélni és rendszerbe foglalni. A rádió mikrofonja elé kerülő különböző műsorszámokról már külön-külön irtak könyveket, igy különösen sokat a hangjátékokról, de *Kilián* Zoltán könyve az első, amely minden műsorszámot sorravesz és elemez. Felvonul itt az egyszerű szórakoztató számoktól a legmagasabb fajtáju nevelésig minden probléma. *Kilián* Zoltánnak a rádió minden kérdéséről van bőséges mondanivalója. A szakember és a közönség egyaránt tetszéssel és okulással olvashatja a könyvét.

RÁDIÓ MŰSOR

Állandó műsorszámok BUDAPEST I. hullámhosszon hétköznapokon. 6.45: Torna. 7.00: Hirek. 10.00: Hirek. 11.00: Nemzetközi vizjelzőszolgálat. 12.00: Déli harangszó, Himnusz, időjárásjelentés. 12.40: Hirek. 1.20: Időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 2.30: Hirek. 2.50: Műsorismertetés. 3.00: Árfolyamhirek, piaci árak, élelmiszerárak. 4.45: Hirek, időjelzés, időjárásjelentés. 5.00: Hirek szlovák és ruszin nyelven. 7.15: Hirek. 9.40: Hirek. 10.40: Hirek német, olasz, angol és francia nyelven. Éjjel 12.05: Hirek.

BUDAPEST II. 8.00: Hirek.

Szerda, május 17

BUDAPEST I.

Délután. 4.15: Diákfélóra. **5.10:** „Nők a nyeregben." (Előadás.) **5.40:** Toll Jancsi cigányzenekara. Közben Fábián István dr. előadása versekkel. **7.25:** Az Operaház előadásának ismertetése. **7.30:** „Aida." (Operaközvetités.) Közben időjárásjelentés és hirek.

Este. 11.00: Hanglemezek. Közben özv. Leicht Jánosné németnyelvü előadása.

BUDAPEST II.

6.50: Olasz nyelvoktatás. **8.20:** Természetrajzi előadás. **8.50:** Beszkártzenekar. Közben időjárásjelentés. — **10.25:** Az Operaház előadásának teljes ismertetése, utána az „Aida" közvetitése az Operaházból.

Csütörtök, május 18

BUDAPEST I.

Délelőtt. 8.00: Szózat, hanglemezek. **8.45:** Hirek. **8.55:** Ifjusági istentisztelet. **10.00:** Református istentisztelet. **11.10:** Hanglemezek.

Délután. 12.20: Időjelzés, időjárásjelentés. **12.30:** Fuvószenekar. Közben „Világhiradó". **2.00:** Pertis Pali cigányzenekara. **3.00:** Móra Panka meséi. **3.15:** Hanglemezek. **4.30:** Thurzó Gábor elbeszélése. **5.10:** Marjay Erzsébet énekel. **5.40:** Csiszár Béla előadása. **6.10:** Tánclemezek. **6.25:** Méhészeti előadás. **6.40:** Szalonzenekar. **7.25:** Magyar-ir labdarugómérkőzés közvetitése.

Este. 8.20: „Balassa Bálint." **10.00:** Dohnányi Ernő Liszt-müveket zongorázik. **11.00:** Operaházi zenekar.

BUDAPEST II.

5.15: „A tudomány műhelyéből." **6.25:** Mesemondó hanglemezek. **7.25:** Szalonzenekar. **8.00:** Lóversenyeredmények. **8.25:** Zenei arcképek. **9.30:** Időjárásjelentés.

Péntek, május 19

BUDAPEST I.

Délelőtt. 7.00: Hanglemezek, étrend. **10.20** és **10.45:** Felolvasások.

Délután: 12.10: Szalonzenekar. **1.30:** Szimfónikus zenekar. **4.15:** Diákfélóra. **5.10:** Oláh Lajos cigányzenekara. **6.00:** Sporthirek. **6.10:** Orosz balettzene. **7.50:** Párbeszéd. **7.25:** Az Operaház előadásának ismertetése. **7.30:** „Faust." (Operaközvetités.) Közben külügyi negyedóra.

Este. 11.00: Kóczé Antal cigányzenekara. Közben báró Wimpffen Iván francia nyelvü előadása.

BUDAPEST II.

6.15: Gyorsirótanfolyam. **6.45:** Szabó Sándor hegedül. **7.30:** Előadás. **8.20:** Hanglemezek. **9.40:** Időjárásjelentés. **10.45:** „Faust." (Közvetités az Operaházból.)

ÖT ASSZONY MEGGYILKOLÁSÁVAL VÁDOLJÁK *a svájci Weidmannt*

Lugano, április 17.

Tesisn svájci kanton rendőrsége továbbra is széleskörü nyomozást folytat Carl *Seiler* bünügyeinek tisztázása érdekében. A fiatalembert azzal gyanusitják, hogy *Weidmann és Landru példájára nőket csalt a loganói tó partján lévő villájába, ahol a nőket kifosztotta és meggyilkolta.*

Az eddigi feltevések szerint *Carl Seiler öt nőt gyilkolt meg a villában,* ahová — éppen ugy mint *Weidmann* — ő is apróhirdetések utján csalta áldozatait. *Seiler* házassági apróhirdetéseket közölt az ujságokban. Hans *Eggener* név alatt. A hirdetésekben felszólitotta az érdeklődő lányokat, hogy ha az ajánlatot megfelelőnek találják, utazzanak ki a luganói tó partján *Torazza di Caslanóban* lévő villájába és *hozzák magukkal hozományukat is.* Több gyanutlan leány eleget is tett a felszólitásnak és *többé nem tért vissza* a halálvillából.

Seiler megdöbbentő gyilkosságsorozatát egy bázeli leány hozzátartozói leplezték le. Az apróhirdetések alapján már hetekkel ezelőtt elutazott a luganói tóhoz Julie *Schabert* bazeli leány, akinek kétségbeesett rokonai most *bejelentették az eltünést* a rendőrségen. *A bazeli leány többezer svájci frankot vitt magával.* A leány nővére még áprilisban levelet irt *Seilernek,* követelve, hogy hugát a pénzzel együtt azonnal küldje vissza *Bazelbe. Seiler* azonban a pénznek csak egy részét küldte vissza és a leányra vonatkozólag azt irta, hogy Julie *Schabert elhagyta a villát és nem tudja, hol tartózkodik.* E válasz alapján jelentették fel Bazelben *Seilert,* akit letartóztattak. *Seiler* a rendőrségen azt állitotta, hogy a leányt a luganoi pályaudvarra kisérte, ahonnan az *Bazelbe* utazott. Bevallotta a gyilkos, hogy *a leány pénze nagy részét neki «ajándékozta».* A nyomozás során kiderült, hogy nem Julie *Schabert* az egyetlen nő, aki nyomtalanul eltünt *Seiler* villájából. Mint kiderült, Julie *Schabert* azért akart házasságot kötni *Seilerrel,* hogy sürgősen *megszerezze a svájci állampolgárságot.* A leány elmondotta barátnőjének, hogy megtakaritott pénze nagy részét vőlegényének adta. *Seiler* ugyanebben az időben *több ruhát, selyemingeket vásárolt és kölcsönöket is folyósitott a pénzből.*

Julie *Schabert* eltünésekor egy másik nő is érkezett a villába ugyancsak egy apróhirdetés alapján. Ez a második «menyasszony» elővigyázatosságának köszönhette megmenekülését. Ez a nő ugyanis *figyelmeztette Bazelben lakó barátnőjét, hogy ha egy este elmulaszt Bazelbe telefonálni, nyomban értesitse a rendőrséget.* Ez a nő pénzét sem adta át *Seilernek,* aki látva a menyasszonyjelölt gyanakodását, *sürgősen rávette azt az elutazásra.*

Egy harmadik menyasszonynak azonban már nem volt ilyen szerencséje, mert *azt Seiler szintén meggyilkolta.* Az eddigi megállapitások szerint Julie *Schabertet* egy *Luganóban* vásárolt revolverrel agyonlőtte és *holttestét a luganói tóba dobta.* Ugyancsak a luganói tóba dobta *Seiler többi menyasszonya holttestét is.* Seiler a négy vagy öt gyilkosság árán körülbelül *50.000 svájci frankot* rabolt áldozataitól, de a letartóztatásakor *csak néhány frank készpénzt találtak nála.* Áldozatainak pontos számát még nem tudták megállapitani. *Seiler* kétségbeesetten tagadja a gyilkosságokat, noha már eddig is sulyos terhelő bizonyitékok merültek fel ellene.

GABRIELA ZAPOLSKA

VILÁGHIRŰ REGÉNYE

VARSÓI FOGOLY

TOBIS-FILM

Rendezte: FRITZ PETER BUCH

FŐSZEREPLŐK:

PAUL HARTMANN

WERNER HINZ

A varsói Kék Lámpás táncosnője, az uj orosz filmcsillag:

MARIA SAZARINA

HOLNAP • CORSO

Lósport

A csütörtöki budapesti versenyek

A csütörtöki program bevezető száma a 2000 méteres *Lánchid-dij,* ahol *Cadorna, Narwal* és a nagyratartott *Simonet* végezhetnek elől. A *Gátverseny-hendikepet* valószinüleg *Diszpolgár* fogja megnyerni. Az *I. osztályu eladóverseny* hatalmas mezőnyében az eddigi teljesitmények alapján *Beatrix, Muci* és *Fecském* indulhatnak jó eséllyel. A *Kettős ivadékversenyben Henricus*-nak *Kevehéza* lehet az ellenfele.

Az egyes futamokra a következőket jelöljük:

I. **Cadorna—Narwal—Simonet.**
II. **Diszpolgár—Faun.**
III. **Beatrix—Muci—Fecském.**
IV. **Henricus—Kevehéza.**
V. **Rojtos—Máskor—Babvirág.**
VI. **Ezüstróka—Libia—Albusz.**
VII. **Padisah—Siber—Mécs.**

— **A Honi Ipar** legujabb gazdagtartalmu számában érdekes cikkek ismertetik a magyar-német áruforgalom időszerü kérdéseit, külkereskedelmünk alakulását, a különböző iparágak helyzetét és problémáit. Közszállitási rovatok számolnak be a magyar ipari élet eseményeiről.

— **Turista-hajókirándulás.** A *Magyar Turista Szövetség* május 21-én, vasárnap, rendkivül nagy kedvezményü turistahajót indit *Dömsödre.* A rendezőség a csepeli kis Duna-ág vadregényes, tájképileg is igen érdekes részleteivel kivánja megismertetni a főváros turista- és kirándulótársadalmát. A különhajó 21-én, vasárnap reggel 7 órakor indul a MFTR Ferenc József rakparti hajóállomásáról, visszafelé Dömsödről délután 6 órakor indul. A hajó megáll Ráckevén is. Részvételi jegyek csakis elővételben 1 pengő 80 fillérért a rendezőségnél (VIII., Rákóczi-ut 53.) és a sportkereskedésekben válthatók.

— **Az Ojság uj száma** schwarctéri jelentést közöl az előljáróságok ostromáról, mulatságos választási történeteket mond el, nagyszerü szinházi rovatot hoz, Hajas és Vajas pedig kacagtató párbeszédben ismertetik, miként kell megszerezni a szavazási igazolványokat. Nagyon jók az állandó rovatok is Nagy Imre népszerü viccLapjában. Ára 16 fillér.

x Fogkrémpor. A kozmetikai vegyészek világsikere, amidőn a fogkrémet porban tudják már előállitani. Eddig fogkrémet használt a nagyközönség tubusokból, kenőcsszerü pépes alakban. Ezek nagyrészt vizet, glicerint és szappant tartalmazó masszák, melyből aránylag sokat kellett a fogkefére tenni. A kozmetikai vegyészet mindenekelőtt a vizet hagyta el, mint felesleges tölteléket és a glicerin és szappan helyett egy ujszerü semleges habzó anyag által, az u. n. fogkrémet hozta napvilágra. Az egész világon ezen gyártmány neve „Automent". Minden országban áttérnek az uj felfedezés használatára. Előnye: nem sulyos, nem kerül kenőcs a szájba, a nedves fogkefén termelődik a dus hab egy ici-pici lencsényi mennyiségből, a fogakat pedig ujszerüen fehériti és egy különleges üde lehelletet idéz elő. Tiz-tizenötször kiadósabb, mint a fogkrém, az előállitása igen olcsó és igy a fogyasztói ára is csekély. Fél évre és egy évre elegendő adagolásban hozzák forgalomba ötletes tubuszszerü szóródobozban, melynek anyaga aluminium, illetve müanyag. Fogorvosok és fogtechnikusok a világ minden táján ezen uj irány zászlóvivői. Szenzációként hat illetékes körökben. Már Magyarországon épp ugy kapható, mint a külföldön.

Polgárok! Akartok boldogságot vidámságot megelégedettséget? NÉZZÉTEK MEG DANIELLE DARRIEUX pokolian mulatságos angyali vigjátékát; ELEVEN ÖRDÖG Partnere: Albert Préjean Ma este 1/2 10-kor DISZBEMUTATÓ! FORUM

SZINHÁZ • FILM • TÁRSASÁG

Boldog Margit: Szörényi Éva, a Cseh király: Esterházy Antal

A margitszigeti ünnepség előkészületei

Megirtuk már, hogy junius 7-én a kormányzóné különböző jótékony intézményei javára a magyar arisztokrácia fényes és látványos ünnepséget rendez a Margitszigeten. Az ünnepség szinhelye részben a *margitszigeti Szabadté*[illegible] sziget három szórakozóhelye, a *Piccadilly*-étterem, a *Margitszigeti*-csárda és a *Parisien Grill*. Junius 7-ének éjszakájára ezt a három helyiséget teljesen lefoglalta az ünnnepség rendezősége, épugy a Szabadtéri Szinpadot is, amelynek

fehér-sárga margaréták ezreivel diszitett nézőterét a diszelőadáshoz méltó legelőkelőbb estélyiruhás közönség fogja megtölteni, élén a kormányzói párral.

A margitszigeti ünnepséget máris a nagy készülődés előzi meg nemcsak a mükedvelő szereplők és a rendezők, hanem a nagyközönség részéről is. A Vigadó-utca 6. szám alatti rendezői irodában olyan a forgalom, mintha már csak órák választanák el attól, hogy a Margitsziget álomszép környezetében felragyogjon az ünnepi diszelőadás ezeregyéjszakai pompája.

Egészen különleges, ritka látványosságot nyujtó produkciósorozat lesz a diszelőadás. Az *Ujházy* György Margit-legendájából bemutatásra kerülő részlet olyan szinpompás felvonulásra ad alkalmat, hogy például

Boldog Margit két kérőjének, a cseh királynak (herceg Esterházy Antal) és a lengyel hercegnek (gróf Esterházy József) kiséretében husz lovas delnő fog megjelenni a nézőtér előtt,

köztük mint a cseh király huga herceg *Esterházy* Antalné, mint a lengyel herceg huga *Esterházy* Alice grófnő és mint kisérő udvarhölgyek *Cseh* Kálmánné, *Sigray* Margit grófnő, *Pucher* Józsefné, *Apponyi* Paula grófnő, vitéz *Somogyi* Béláné stb. Ebben a képben IV. Béla király *(Batthyány* Gyula gróf) és Mária királyné (gróf *Pongrácz* Jenőné) fogadja a kérőket, a királyné mellett mint udvarhölgyek a pesti szépségek sorából *Milos* Endréné és *Satzger* Lilla szerepelnek, mig Boldog Margit *(Szörényi* Éva) apácakiséretében ott látjuk majd többek közt báró *Berg* Miksánét, *Abonyi* Anitát, *Rubido Zichy* Andrea bárónőt stb. Az ördög szerepét gróf *Keglevich* József, a priorét *Balla* Borisz játssza ebben a jelenetben.

A Margit-legendát követő Mátyáskorabeli főuri esküvő közel félóráig tartó lakoma-jelenetében a menyasszony szerepe a tündérszép *Andrássy* Ilona grófnőnek jutott, szinpadi vőlegénye *Bessenyey* Sámuel lesz. Az esküvői jelenet főgazdai szerepét *Berchtold* Zsigmond gróf vállalta, a menyasszonyt kisérő harminchat koszorus pár névsorát most állitja össze a rendezőség, de annyi már bizonyos, hogy

a magyar reneszansz pompába öltözött vendéghölgyek

között ott látjuk majd a külföldi diplomaták feleségei közül *Lalaing* grófnét, *Vinci* grófnét, továbbá a budapesti társaság három legszebb asszonyát, gróf *Tisza* Kálmánnét, báró *Prónay* Györgynét és *Kienast* Ferencnét, valamint a nászнép sorában *Bárány* Istvánnét, *Del-Medico* Mariant, *Korodi-Katona* Jánosnét, *Kiss* Antóniát, *Somssich* Julia grófnőt, *Teleki* Nóra grófnőt, *Erdődy* Ily grófnőt stb. stb.

A diszelőadás harmadik részében

kétszáz ludovika-akadémiai növendék mutat be egy Rákóczi-korabeli kuruc lovasrohamot, majd a mai hadsereg valamennyi fegyvernemének egy-egy osztaga vonul fel a reflektorfényben lángoló óriási magyar cimer előtt.

Ezzel a záróképpel végződik a diszelőadás s utána megkezdődik a Felsőmargitszigeten a *vacsora-bál*, melynek keretében rengeteg müsorszám és vásári attrakció kerül bemutatóra, valamint egy *nagyarányu tombola* is lezajlik majd pompás nyereménytárgyakkal.

Előbb született a cim, azután a film...

Páris, május hó.

(Az Esti Kurir tudósitójától.) Danielle *Darrieux*, aki nemcsak *Páris*, hanem egész *Európa*, sőt *Amerika* filmkedvence is, érdekes módon jutott nemrégen uj szerephez.

Legutóbbi filmjének párisi premierje során egyik kritikusa, aki a *Figaro* hasábjain majdnem hogy egy oldalt szentelt a hires primadonna müvészi érdemeinek méltatására, cikkének *Az eleven ördög* cimet adta. A cikk olyan feltünést keltett, hogy a filmgyártó vállalat a film propagandája során ezt a kritikát plakatiroztatta ki *Páris* utcáin többezer példányban és ezen a közvetett uton elválaszthatatlanul hozzánőtt most már Danielle *Darrieux* neve mellé a jelző: *«az eleven ördög»*.

A filmproducerek élelmessége azután tovább ment egy lépéssel. Mikor már a jelzőnek meg volt a maga átütő ereje, arra gondoltak, hogy ha van egy ilyen pompás név, miért ne lehetne az rögtön a cime egy másik *Darrieux-filmnek?* S miután ennek különösebb gyakorlati akadálya nem volt, röviddel később megszületett egy igen vidám mese, természetesen Danielle *Darrieux* főszereplésével s az uj filmnek, lévén benne tényleg *«eleven ördög»* a szép primadonna, most már joggal adhatták ezt a cimet.

Növeli még az érdeklődést az uj Danielle *Darrieux*-film iránt az is, hogy az *Amerikától* csak nemrégiben visszahóditott sztár mellé *Páris* örök kedvence: Albert *Prejean* került partnernek.

Danielle *Darrieux* és *Prejean* még nem játszottak soha együtt, ez lesz az első közös produkciójuk, képzelhető, milyen felfokozott érdeklődéssel várja *Az eleven ördögöt* egész *Páris*.

Hétfőn jubilál Az ezerkettedik éjszaka

Hétfőn, e hónap 22-én érkezik el első jubileumához Heltai Jenő remek szindarabja, «Az ezerkettedik éjszaka». Hétfőn adják Heltai darabját huszonötödször a Magyar Szinházban.

Tovább játszik a Komédia

Ugy volt és mi is megirtuk, hogy a *Komédia* tegnapesti előadásával befejezi szezónját. Az igazgatóság tervét azonban a táblás ház megdöntötte: *tovább játszik a kis szinház.* A kapuzárás bizonytalan.

Ma hallottam

hogy a Vigszinházban nagy sikerrel bemutatott „Orvoskisasszony" előkelő londoni szerzője, Hare Patricia asszony meghivta az angol fővárosba szindarabja négy főszereplőjét. A szeretetteljes levélben az angol irónő megjegyzi, hogy London melletti villájában, ahol vendégül látja a négy magyar müvészt, gyönyörü a nyár.

hogy *Somogyi* Nusi, a kedves és vidám szinésznő, a pesti szinpadok igazán népszerü Nusija, ugyszólván az egyik pillanatról a másikra — *felgyógyult.* A tegnapi orvosi jelentés még azt mondotta: bizonytalan, hogy a müvésznő mikor kelhet fel betegágyából. Viszont ma reggel *Somogyi* Nusival már találkoztunk. A gyors lefolyásu, de sulyos betegség a szinésznőn alig hagyott nyomot, csak egy árnyalattal sápadtabb, mint betegsége előtt Ma este Somogyi Nusi már fel is lép az Angol Parkban. Háziorvosa azt mondja: *„Csodák mindig vannak."* Mi ebben a diagnózisban örömmel megnyugszunk és a közönséggel együtt tiszta szivből üdvözöljük *Somogyi* Nusit felgyógyulása alkalmából.

hogy öt autobusz hoz holnap, esütörtökön vendégeket a Felvidékről a Magyar Szinház „Erzsébet"-je délutáni előadásához.

hogy a tangóharmonikásoknak, az uj hangszer kedvelőinek, már ujságjuk is van, *„Tangóharmonika Hiradó"* cimmel. Most jelent meg az első szám, amelyben egy tangóharmonikára átirt dal kótája is szerepel. Az ujság mottója: *„Tangóharmonika az Élet öröme."*

hogy a Cecilia-kórus ma estére hirdetett hangverseny elmarad.

hogy a bohém müvész könyörgő levelet kapott szabójától, akinek esztendők óta tartozik: „Jó uram, fizessen most már haladéktalan. Nincs pénzem és nekem is vannak adósságaim." Szigoru volt a válasz: „Akinek nincs pénze, ne csináljon adósságot."

MA az

ANGOL PARK ban

TARKA EST

HONTHY HANNA

Fejes Teri, Somogyi Nusi, Rácz Vali, Harasztthy Mici, Latabár Kálmán, ifj. Latabár Árpád, Latabár Árpád, Kőváry Gyula, Boross Géza, Misoga László.

Kezdete 8 órakor.

Goldwyn Follies

Páratlan szinzuhatag, csodálatos szinészek, szinésznők, táncosok, énekesek, komikusok magával ragadó produkció-sorozata a *Goldwyn Follies.* A hollywoodi ezeregy éjszaka legszebb álmai kelnek életre a vásznon, az egymást kergető attrakciók és szinek lebilincselő büvöletében és jólesően meg kell állapitani, hogy ezek az álmok ezuttal nem is annyira amerikaiak, mint inkább — *müvésziek. Hollywood* fantáziája talán még sohasem dolgozott ennyi finom izléssel, választékossággal, a *hollywoodi* szív talán még sohasem dobogott annyi gyengéd melegséggel, mint ebben a szinkölteményben.

Maga a film is éppen erről szól: egy nagy hollywoodi filmváros megunja az üres *«boszorkányosságokat»*, hideg artistabravurokat, alacsony hatásokra vadászó meztelenségeket és elhatározza, hogy *követi egy falusi kislány szavát, aki a szív és a józlés követeléseit hozza be a müterembe.* Igy rajzolódnak ki azután a szemünk előtt a készülő uj revü jelenetei, amelyeket sokszor ott, ahol a régi recept szerint akarnak elkésziteni, a kislány szavára hirtelen megváltoztatnak és a *régi gicsből csodálatosan* friss és üde, uj müvészet lesz. S igy lesz azután maga a *Goldwyn Follies* is friss és finom, uj alkotás, dal- és táncköltemények sorozata.

Adolph *Menjou*, Andrea *Leeds*, *Zorina*, Martha *Jepson*, a *Metropolitan uj sztárja* játsszák a főszerepeket, mig a három *Ritz-testvér* buffo-hármasa a kacagásról gondoskodik.

Az idei nyár első premierje a Márkus Parkszinházban lesz

Az idei nyár első premierjét a Márkus Parkszinházban tartják meg. Erdélyi Mihály, a nyári szinház igazgatója, ugy határozott, hogy az „Én ugy szeretnék férjhezmenni" cimü zenés bohózatot e hónap 7-én mutatják be kitünő szereplők közremüködésével.

A Márkus Parkszinházban már folynak az átépitési munkálatok. A nyitott tető helyett fedél lesz a szinházon, ugyhogy esős időben, sőt délután is tarthatnak előadásokat, ellentétben az elmult esztendővel, amikor rossz időben és délután nem volt előadás a szinházban.

Az átépitési munkálatok Képes Endre épitészmérnök tervei szerint készültek. Süllyesztett zenekar, feltöltött nézőtér és teljesen átalakitott szinpad fogadja majd a nézőket a Márkus Parkszinházban, ahol a nyári darabból szombaton megkezdik a próbákat.

Házikisasszonyok és nevelőnők lesznek a fiatalkoru pesti táncosnők Dél-Amerikában

Néhány nap óta riasztó hirek járnak Budapesten azokról az artista csoportokról, amelyeket Dél-Amerikába szerződtettek. A hirek szerint e csoportoknak azokat a tagjait, akik nem töltötték be huszonkettedik évüket,

a délamerikai hatóságok internáltak és az eljárás lefolytatása után kényszeruton hazaküldik őket Európába.

A Dél-Amerikába utazott táncosnők szülei ijedten járnak a *Magyarországi Artista Egyesülethez*, hogy gyermekeik sorsáról felvilágositást kapjanak, a tegnapi napig azonban semmi biztos hir nem érkezett Dél-Amerikából, mig végre egy ma Budapestre jött jelentés alapján pontos képet adhatunk a történtekről.

Párisban székel a világhirü *Lombardo* artistaügynökség, amelynek a világon hatvan vállalata van. Ez az ügynökség minden országból toborozza az artistákat, az egyedül dolgozó müvészeket éppen ugy, mint a csoportokat. Budapesten *Ehrenthal* Teddy ennek a nagy vállalatnak a megbizottja, aki eddig körülbelül

harminc egyedülálló artistát és tizenöt csoportot

küldött Budapestről Dél-Amerikába.

Soha semmiféle panasz nem merült fel a Dél-Amerikában dolgozó artisták részéről a vállalkozás ellen. Panaszra ok nem is lehetett, hiszen a délamerikai hatóságok rendkivüli módon ügyelnek arra, hogy a külföldről jött artisták a legmesszebbmenő védelemben részesüljenek. Most sem történt egyéb, mint az, hogy a kiskoruakat védő liga kérésére a délamerikai kormány *rendeletet* bocsátott ki, amelynek értelmében *huszonkét éven aluliak este kilenc óra után sem szinházban, sem varietében nem szerepelhetnek.* Ez a rendelkezés

különösen azt a magyar csoportot érintette, amely legutóbb ment ki Dél-Amerikába és amelynek tizennégy tagja közül kilenc huszonkét éven aluli.

Egy magyar kvartettben, amely *Harmony Queen* néven szerepelt, egyetlenegy huszonegyéves hölgy, *Redeka* Auguszta szerepelt csupán; a budapesti zenemüvészeti főiskola énekszakát elvégzett énekesnőnek a hatóságok *megengedték, hogy huszonegyéves kora ellenére is szerepelhessen,* de

gyámot kapott egy délamerikai hölgy személyében,

aki a fiatal énekesnő mellől el nem távozhat és szerződése időtartama alatt mellette kell maradnia.

A tizennégy tagból álló csoport vezetője egyik kérvényt a másik után nyujtotta be az amerikai hatóságokhoz, hogy *engedélyezzék a csoportban szereplő kilenc fiatalkoru táncosnő szereplését.* Az engedélyt azonban nem kapta meg, de

gondoskodás történt arról, hogy a Budapestről Buenos Airesbe került fiatalkoru lányok munkát kapjanak.

A hatósági munkaközvetitő kilenc táncosnő közül eddig *ötöt már elhelyezett. Kettő, aki spanyolul és franciául tud, házikisasszony lett, hármat pedig, nevelőnőnek szerződtettek.* Folyamatban van még a másik négy táncosnő polgári pályán való elhelyezése is. Érdekes, hogy az amerikai hatóságok ebbeli ténykedésüket azzal indokolják, hogy miután a magyar táncosnők

szabályszerü munkavállalási engedéllyel

utaztak be Dél-Amerikába, ahol egy uj és meglepetésszerüen jött rendelkezés értelmében eredeti foglalkozásukat nem folytathatják, tehát *a délamerikai hatóságoknak kell gondoskodniok arról, hogy kenyérhez jussanak,* addig, amig Dél-Amerikában tartózkodnak.

Az első kapavágás

Vitéz *Haász* Aladár dr. miniszteri tanácsos ma délben ünnepi keretek között megtette *az első kapavágást* azon a telken, ahol épiteni kezdik a *Nyugdijas Szinészek Országos Egyesületének bérpalotáját.* A Kinizsi-utca 6. számu háztelket Budapest székesfőváros ajándékozta a szinészek nyugdijegyesületének, amely ott bérpalotát épit. A bérpalota jövedelmét *a nehéz sorsban élő nyugdijas szinészek javára* forditják. Az ünnepségen *Haász* Aladár szép beszédben méltatta a müvésztestületek kiküldöttei előtt a kiöregedett szinészek hősi érdemét.

Mindenki gyanus...

A gyártási szériákban készülő amerikai, de európai detektivfilmekben is rendesen jólfésült, elegáns, mindig igen megnyerő külsejü délceg fiatalember a hös: a detektiv, aki a legkönmönfontabb galádságokat is mesterien módon kinyomozza, lebonyolitja és a végén legfelsőbb jutalomnak rendszerint egy szép nő is a nyakába hull.

A francia filmgyártás szakit ezzel a hagyománnyal és például a Mindenki gyanus! cimü aranyos és mulatságos uj detektiv produkcióban minden detektivideálok ellenkezője a hös.

Egy kedvesen ügyefogyott, félszeg, egyenesen gyávának tetsző, *párisi kispolgár a detektiv*, aki azonban éppen ennek a szivet-lelket melengető ügyefogyottságnak segitségével győz le minden akadályt és teljesiti zseniálisan a kötelességét, kinyomozva a furfangos ékszertolvajokat.

A *«szép nő»* persze itt is szerepel, a szerelmet itt sem hagyták ki a siker komponensei közül, a *«szép nő»* azonban itt nem a detektiv kapja, hanem az ártatlanul meggyanusitott vádlott, a detektiv megelégszik azzal, hogy a szépasszony kislányának mesét mondhat...

M. *Larqueyt* eddig csak epizódszerepekben láttuk a sok kitünő francia filmben, már ekkor is megszerettük és megbecsültük. Most azonban mint főszereplő jelentkezik, most igy nő a szivünkhöz.

Gróf Batthyány Gyula, akinek újabb gyüjteményét az Ernst-Múzeum mutatta be, kivételes fantáziával megáldott festőművész. Mostani képeiben is hű maradt stílusának egyéni sajátosságaihoz. Olaj- és tempera-alkotásaiban egymásra halmozza a formákat, dekoratív zsufoltsággal győzi le a vászon tátongó ürességét. Nem törekszik a térmélység igazi éreztetésére, valóságos tornyokat épít fejekből, mozaikokat rak össze alakokból, amelyek nem válnak el határozottan egymástól, figurális mivoltuk beleolvad környezetükbe. Rajzán, szinezésén dekoratív egymás-mellé rendeltség uralkodik. Stilizálása szellemesen sziporkázik, telve van artisztikus, ornamentális ötletekkel, művészi egyéniségének elegánciájával. Batthyány csak akkor vesz kezébe ecsetet, ha van igazi mondanivalója, de az ő művészi értelmezésében a köznapi motivumok is dekadensen érdekesek lesznek. Egy-két arckép, így Mrs. Bruce (Tamara Karsavina) képmásának tartózkodása bizonyítja, hogy Batthyány az arckép kedvéért néha fegyelmezni is képes raffinált stílusát. Az incselkedő, szökdécselő scherzót itt nyugodtabb melódia váltja föl. Egyik legsikerültebb alko-

kotása volt a Toscanat abrazoló táj-
kép és a Misét bemutató
hieratikus görögkeleti virió.
Ybl Ervin Képrönmüvészet -
Budapesti Hemle 1937. aug. 239 p

Batthyány Gyula gróf

Batthyány Gyula

— **A magyar kiállitás nagy sikert aratott Londonban.** Gróf *Széchenyi* László londoni magyar követ kedden ünnepélyesen megnyitotta a modern magyar művészek londoni reprezentativ kiállitását. A megnyitáson a londoni társadalmi, politikai és szellemi élet számos kiválósága jelent meg. Ezzel kapcsolatban irja a Star: Magyarországnak sok barátja van Angliában, *különösen amióta gróf Széchenyi László képviseli Londonban.* Igy az ő befolyásának volt köszönhető többek között az is, hogy a ma megnyilt kiállitás létrejött. A magyar festőknek különös sikerük van világos, ragyogó szineikkel. A lap végül kiemeli *Kisfaludy-Stróbl* szobrait és *Batthyány* Gyula érdekes képeit. Gróf Széchényi László a londoni magyar képzőművészeti kiállitás megnyitása alkalmából meleg elismeréssel adózott Mrs. *Boytonnak,* akinek önzetlen fáradozása nagyban hozzájárult a kiállitás sikerének biztositásához.

N.U.934.VI.13.

N.Ú.-934. VI. 13

Battleby Opus

N.U. 074.VI.13.

Batthyány Gyula gróf

Réti István

Az Est 1939 márc. 5.

ÖT MŰVÉSZ ERNSTNÉL

Az első két termet gróf *Batthyány* Gyula képei töltik meg. Ezeknek ma nincsenek stílusrokonaik és a multban is alig. Batthyányt képzeletének jelleme elkülöníti mindenkitől. Ez a képzelet érdeklődésével és valóságszemléletével együtt gazdag és különleges műveltségbe és világlátottságba meríti gyökereit, azonban a művészt eredendő rajzoló diszpozíciója arra kényszeríti, hogy irodalmias jellegű elgondolásai számára az egyenértékű vizuális kifejezés formáit keresse.

Képeinek alapsajátossága a vonal, amely néha túlhatározottan és kaligrafusan kígyózik utána ötletei szeszélyes alakzatainak. Batthyányt csak az ember s az emberi karakter érdekli igazán, ezt szellemesen, de mindig karikírozva ábrázolja. Árnyékolt szemű »démonok«, csontos orcáikkal, vonagló sovány tagjaikkal, amelyekről talán a szenvedély fosztotta le a húst, néznek reánk itt a keretekbe zsúfoltan, jelmezeik népművészeti tarkaságából. Legtöbbnyire valami furcsa mongol-hindu keveréktípust kedvel, még a parasztmenyecskékben is. De aztán komoly arcképein, épp a legkötöttebb feladatok előtt, mutatkoznak meg a művész alapfogyatékosságai is, bizonyítva, hogy a művészet nemcsak szellemes játék, kedvtelés. Ahol nem is akar, karikíroz. A legtöbb elmélyedést, festői szeretetet találjuk itt ilynemű művei közt egy fiatalember képében (20. sz.). Mint érdekességet említjük még fel egyszerű és őszinte kis téli tájképét (37. sz.), amely minden stilizáló szándék nélkül készült. A művész elérkezett a természethez és a közvetlenséghez.

Budapesti Hírlap

Bolváry Gyula

B. 7. 037 II 28

Az Ernst-múzeum csoportkiállítása

Az Ernszt-Múzeum vasárnap megnyitó kiállításának egyik érdekessége *Batthyány* Gyula gróf újabb gyüjteménye. A kivételes fantáziával megáldott festőművész mostani képeiben is hű maradt stílusának sokat jellemzett egyéni sajátosságaihoz. Olaj- és temperaalkotásaiban egymásra halmozza a formákat, dekorativ zsúfoltsággal győzi le a vászon tátongó ürességét. Nem törekszik a térmélység igazi éreztetésére, valóságos tornyokat épít fejekből, mozaikokat rak össze alakokból, amelyek nem válnak el határozottan egymástól, figurális mivoltuk beleolvad környezetükbe. Rajzán, színezésén dekoratív egymás mellérendeltség uralkodik. Stilizálása szellemesen sziporkázik, telve van artisztikus ötletekkel, művészi egyéniségének elegánciájával. Batthyány csak akkor vesz kezébe ecsetet, ha van igazi mondanivalója, de az ő művészi értelmezésében a köznapi motivumok is dekadensen érdekesek lesznek. Egy-két arckép, így Mrs. Bruce (Tamara Karsavina) képmásának tartózkodása bizonyítja, hogy Batthyány a portré kedvéért fegyelmezni is képes raffinált stílusát. Az incselkedő, szökdécselő scherzot itt nyugodtabb melódia váltja föl. Egyik legsikerültebb alkotása a *Toscanát* ábrázoló tájkép és a *Misét* bemutató hieratikus görög-keleti vizió.

Mellette *Feiks* Jenő szinte reálistának hat, pedig ő is elegánsan, de egyszerüen, lefokozott színekkel festi alakjait. Nekünk különösen tájképei, az impresszionizmuson már túl lévő, idősb Brueghelhez, a XVII. századi hollandusokhoz kapcsolódó, kis alakokkal telehintett, zamatosabb színezésü lóverseny, strand és korcsolyapálya festményei tetszenek.

Fáy Loránt a meglepetése a kiállításnak. Müvészete még egyenetlen, de legsikerültebb alkotásai elsőrendü értékek. Puritán egyszerüséggel, árnyék nélkül ábrázolja a természetet, a különböző színü felületekkel adja a teret, világos színeivel tisztán mintázza meg a dolgokat. Szálkás szinfölrakása néha hűen követi a motivum texturáját, máskor viszont inkább csak technikai érdekesség. *Füszedője* dekorativ jelentőségü, nagyvonaluan egyszerü alkotás. Finom szineinek, a sárgának, kékeknek, rózsaszineknek, fehéreknek együttese nemes összhangba olvad össze. Francois Millet, vagy Puvis de Chavannes áhitatos művészetének viszfénye csillog az alkotáson. Épp ilyen megoldott, nemesen egyszerü a *Szobrászműterem* cimü vászon, *Vak tanára* pedig a világtalanság rettentő magányát adja a lélekábrázolásnak tiszta festői értékben kifejezett, dekorativ erejével. Kisebb képei között is találunk kiváló darabokat. Nagy várakozással tekinthetünk Fáy Loránt fejlődése elé.

Kun Sándor festészete naturalisztikus természetszemléleten épül fel. Szereti a mély távlatú alföldi tájakat, de a város köznapi motivumait is jól fel tudja használni képtárgyai számára. Interiuröket is fest előtérbe helyezett, csendéletszerüen kezelt tárgyakkal. Két ilyen *Hálószoba* és egy Téli városkép legsikerültebb alkotása. *Csabai Pott* Margit olaj- és vízfestményei szintén biztató igéretek.

Berastorff May grófnő, a kiállítás szobrásza, komoly készültségü művész. Fejei karakterisztikusak; jól

B. 1

Eletromos Müvek V., Honvéd-u. 22. sz. alatti kiállításán. Különösképpen felhívjuk figyelmét azoknak, akik háztartást vezetnek, hogy sok ujat tanulhatnak, ha résztvesznek az ottani, minden szerdán délután fél 6 órakor, továbbá hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt fél 10 órakor kezdődő villamos főzőelőadáson. Leveles-vajas tészta, kuglóf, képviselő-fánk, torták és különféle húsok sütése. Belépés, ruhatár dijtalan.

× (Urak!) Három méter 140 cm. széles divatos férfiöltönyszövet kitünő minőségben, fekete és sötétkék szinben is, hozzávalóval együtt P 29.88. Kapható: Szövet és Textilraktár, Budapest, Király-utca 32. Sarokház.

a Széria:

A LIPÓTVÁR

Férfiingek

Széria sport és külön gallérosak

Széria

1. Jó mu

YBL ERVIN

adó formákat, de ezenfelül hüen visszaadja a változásnak alávetett lágyabb részleteket is. A kormányzó mellszobra jó munka, a legkiválóbb azonban Kánya külügyminiszter feje. A fiatal Herzog bárónét a quattrocento stilusában ábrázolta. Általában a férfiakat energikusabban, határozottabban, a nőket puhában, festőibben mintázza. Az utóbbiak közül egy-két munkája artisztikus rögtönzésnek hat.

Batthyány Gyula gróf
festőművész

Magyar Hirlap 1931.III.8.

A „*Gallerie Gurlitt*"-ban nagy feltűnést keltett gróf *Batthyány* Gyula, képeinek dekadens világával. Ennek a gazdag fantáziájú művésznek legújabb terméseː látható most Berlinben. Ebből az anyagból csak keveset ismerünk pesti kiállításairól. Sajátos művészete egységesen mutatkozik egy új fejlődési síkon. Szines, bábjáték vízióból, mintha az élet lidércnyomására ébredne. Szürkészöld kábulat a színekben, mely fokozatosan szétfoszlik. Volt barokk-forma tarkaságából, mind egyszerűbben épülnek fel portréi. Portréi, melyek arisztokrata asszonyokat kegyetlen szeretettel ábrázolt, szépségben állítanak elénk, a szigorú testvér megértésével. De van két egész új portréja, mely már egész szabadon lélegzik. A magyar művésznek egyébként nagy sikere van Berlinben.

Polyák Erzsébet Mária

Batthyány Gyula gróf és művésztársai

Az Ernst-muzeum kiállitása

Batthyány Gyula gróf páratlan jelenség ujabb művészetünkben. Nincsen előzője és nincsen követője, sőt művészetének távoli rokonai sincsenek. Azokat a művészeket, akik pályáján utmutatói voltak és önmagát felismerni segitették, inkább külföldön lehetne megtalálni. De Batthyány Gyula tőlük is olyan messze elszármazott, művészete annyira sajátossá és különlegessé alakult, hogy nagyon nehéz lenne közvetetlen hatásukat kimutatni munkáiban.

Régebben a „dekadens" szóval bélyegezték meg az olyanféle törekvéseket, mint Batthyány Gyula grófé. Értve rajta, hogy nem törődik a valósággal és ismertető jeleivel, hogy művészetén teljes mértékben a képzelet az ur s képzelete legotthonosabban az olyan tájékokon érzi magát, amelyeket az egyház erkölcsi törvényei és a társadalmi konvenciók elrekesztettek a közönséges emberfia elől. Hogy nevén nevezzük a dolgot: Batthyány Gyula gróf erotikával telitett művész s ez kezének minden huzásán megérzik. Távoli rokona a magyar származásu, de már flamandnak született Félicien Ropsnak, s a mi benne legrokonabb vele, az festői előadásának az az inszinuáló módja, ábrázolásának az az alig meghatározható, inkább csak ráérzéssel felismerhető sajátossága, amely a legártatlanabb motivumot is lappangó érzékiséggel tölti meg.

Művészete persze egészen más, mint Ropsé, nagyon különböző Aubrey Beardsley-étől is, akivel pedig szintén rokon, bár igen távoli. Batthyány gróf magános és elszigetelt jelenség korunk művészetében. Különös és furcsa, egyben izgató és lehangoló festő. Képzeletének hazája az exotikum. Idegen tájak izgatják — mennél messzebbvalók, annál inkább — idegen környezetek, bennök idegen faju emberek. Előadásának módja enyhén torzitó, de csak olyan értelemben, hogy a táji természet részeit cikornyásan tulozza és hogy emberalakjainak formáival önkényesen bánik. Alakjai mind hustalanul karcsuak, vékonyak, nőiesek. Ebben is, egyéb festői tulajdonságaiban is sajnálatosan érzik az eluralkodó modor.

Batthyány Gyula talán a legmodorosabb festőnk. Modoros nemcsak a rajzában és komponálásának a módjában, hanem a szinnel való bánásmódban is. Azt hisszük, hogy sokkal inkább rajzolói tehetség, semmint festői. Alapjában véve az illusztrátori tehetség a legerősebb benne. Hogy ez igy van, annak bizonyságai régebbi könyvillusztrációi, köztük a Csokonai Dorottyájához készült végtelenül ötletes és jóizü ábrázolások. Kár, hogy ebben a feladatkörben nem akadt foglalkoztatóra.

Modorossága kompozicióinak zsufolásában a legfájóbb. Nyilván annyi a mondanivalója, hogy kicsorduló bőségét csak összezsufolva képes láthatóvá tenni. De a zsufolás ellenkezője a komponálásnak, amelynek az a feladata, hogy a művész mondanivalóját mentül áttekinthetőbben rendezze el s ha akadálya a mondanivaló sokasága, inkább félretoljon bizonyos motivumokat. A komponálás helyes gazdálkodást jelent, ökonomiát. Batthyány egyenesen keresi a sok személyü képtárgyakat, különös szeretettel fest népes, mozgalmas jeleneteket, de a felidézett tömegen azután nem lesz urrá. A festői komponálásnak azokat a segitő elemeit, amelyek közé tartozik a kép egymás mögött sorakozó tereinek tónusos előadással való elkülönböztetése, a világitásnak fokozatokra osztása — azt, amit a festők nyelvén „valeur"-ös előadásnak nevezünk — s mindazt, amit egy szóval „levegőperspektivá"-n értünk, mintha nem is ösmerné ez a művész. „Toscana" cimü festménye nagyon érdekes részletekkel bővelkedő tájkép, a toscanai gyönyörü természet egy jellemző darabjának messziről egy pillantással megragadott ábrázata. De a képnek nincsen mélysége, minden részletbeli gazdagsága egy síkon terül szét, s emiatt valósággal áthatatlanná lesz. Gondoljunk a térképre és arra, hogy annak fekete vonalhálózatában mennyire megkönnyitik a tájékozást a szinek. Ilyenféle szerepe van a szinnek a tájfestésben is, s éppen erről mond le a tájfestő Batthyány.

Kár ezért az érdekes tehetségért, amely igazán kibontakozni és önmagához méltót alkotni eddig nem tudott, s félő, hogy nem is fog, ha időnként vissza nem talál a természethez, minden igazán értékes művészet kutforrásához. A modorosságtól szabadulásnak is az az utja s a szinérzékenység felujulásáé is az.

Batthyány Gyula gróf nagy gyüjteményének nehány kisebb gyüjtemény a szomszédja. *Feiks* Jenőé az egyik. A művész hosszu idő multán először mutatkozik a nyilvánosság előtt, többnyire régibb ismert motivumaival, melyek közül nehányat — például a korcsolyázóktól nyüzsgő jégpálya mozgalmas jelenetét — talán ő fedezett fel művészetünk számára. Arcképeket is kiállitott. Érdekes ilyen munkája a Batthyány Gyula grófot ábrázoló félig kész festmény és általában fehér hátterü arcképei.

Csabai Rott Margit vizfestményei közül egy izléses virágcsendélet (68.) válik ki. A művésznő képességei azonban kedvezőbben mutatkoznak meg olajfestményein. Elhalványitott szinü táj- és genreképeiben sok a finomság.

Fáy Loránt nak jó érzéke van az érdekes motivumok meglátása iránt. A természet a sugallója, de tudatos kézzel rendezi el azt, amit a valóságból kiragad. Külön festői eljárást dolgozott ki a maga számára: több rétegben rakja föl a szineket, de nem fedi be velök teljesen az alapot, hanem keskeny réseken áttetszeti rajtok. Szinei ettől vibráló hatásuak lesznek, ami sok képén jólesően hat. Mindebben artisztikum van, csak a rajzban kell még biztosabbá fejlődnie a fiatal művésznek.

Kun Sándor kissé elsietie első kiállitását. Még várhatott volna vele néhány évig, amire a mesterségben biztosabb lesz a látása, érzőképessége, kifejezőmódja — az, ami a művészt művésszé teszi — teljesebbé érik.

A kiállitás szobrásza, *Bernstorff* Mary grófnő, német művésznő. Arcképei közül a női fejeket ábrázolók a különbek. Különösen szép Bornemisza bárónő maszkja. Hatásában jelentős része van a gipszöntvény finom és izléses szinezésének is.

Elek Artúr

Batthányi Gyula.

Ujság 1934. II. 28

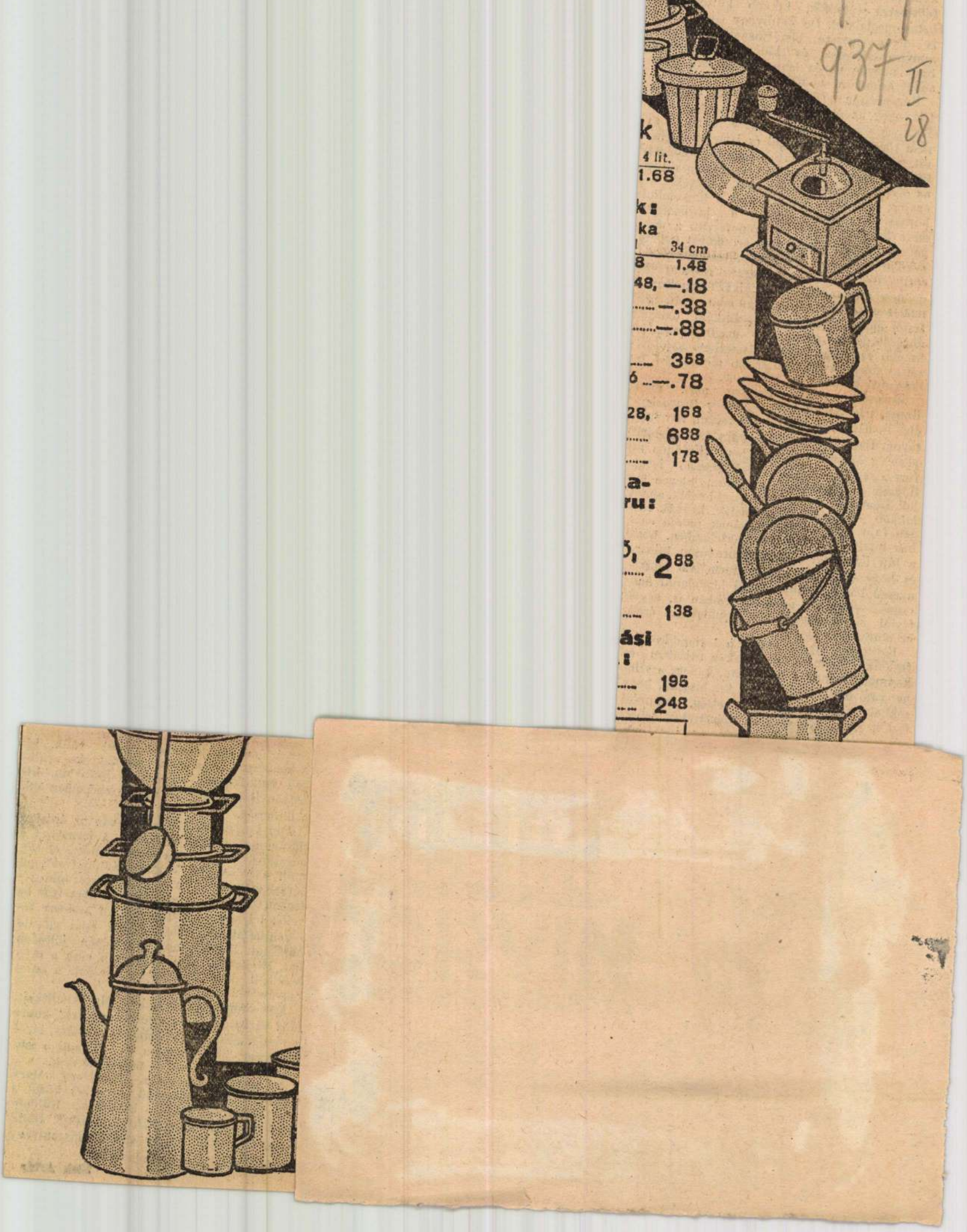
4 lit.
1.68
34 cm
1.48
48, —.18
—.38
—.88
358
—.78
28, 168
688
178
288
138
195
248

Batthyány Gyula gróf
Istőművén

Ujság
1935 II. 2

Az Ernst-muzeum együttes kiállitása

Az öt festő közül, aki az Ernst-muzeum kiállitásán szerepel, *Batthyány* Gyula gróf egymaga három termet tölt meg ujabb munkáival. Ritka termékeny művész, akinek fürgén járó képzelete nagy könnyedséggel változtatja el a tulzás, gyakran a torzitás értelmében a szemlőletbeli élményt. Különös, félreutakon kanyargó fantázia, amely legtöbbször nem bir a mondanivalójával és halmozza, zsufolja, egymásra tornyositja látomásait. Kár, hogy a szintől nagyon elszakadt ez az érdekes művész. Ujabb képein a fekete egyre jobban áthatja szineit és mindinkább a grafikai hatások felé viszi képeit. Azok a legsikerültebb munkái amelyeken nem zsufolja tele vásznát, hanem egy motivumot mélyit el: egy-egy női fejet rajzol meg ecsettel, ugyhogy minden rejtőző bestialitását felszinre kényszeriti. „Bosnyák nő" cimü képe kimagaslik a kiállitásból jó kompoziciójával és érdekes szinösszetételével. Városképei is igen megkapóak. Az eredendő illusztrátor, aki a festő Batthyány Gyula grófon mindig keresztül ütközik, az ilyen feladatokban érzi magát legotthonosabban.

Sokkal kevesebb jót mondhatunk a kiállitás másik arisztokrata művészéről, *Széchenyi* Irma grófnőről. Szinen karikaturái egyelőre inkább családi használatra valók, mint nyilvános kiállitásra.

Paizs-Goebel Jenő két festménye előtt megindultságot érzünk. Önmagát ábrázolja rajtuk a fiatal művész, s ez a két munkája olyannak mutatja, amilyennek indult: a valóság áhitatos és költői lelkü tisztelőjének. Az érzelmesség finom tónusába burkolt szép és kifejező két festmény. Többi munkáján ellenkező uton halad, olyan területen, amely — ugy látszik — nem az igazi hazája. De azért fantazmagóriás táj- és állatképei között is akadnak szép darabok. (Virágzó fák, Festőnő, Dermedt világ, Aranyok-ezüstök tánca.)

Detre Szilárd csupa szinezett tollrajzot állitott ki. Párizsi motivumok, a sokszor megábrázoltak közül valók Finom ideges vonalakkal jelzi alakjait Detre. Kár, hogy meg nem maradt a rajznál Szinei véletlenszerüségükkel csak zavarják a rajzok hatását.

Tóth B. László izléses és tehetséges tusrajzokkal mutatkozik be.

A szobrászatot a szintén fiatal *Beck* András képviseli. Fiataljaink egyik legfiatalabbja s mindenesetre a legtöbbet igérőknek egyike. Nagyméretü lépő férfialakját már láttuk egyebütt. De szivesen nézzük meg ujra és állapitjuk meg rajta, hogy a fiatal szobrász máris milyen jól komponálja a mozdulatot. Kisebb mértékben elmondható ez fiu-szobráról is, bár ez a munkája kevésbé kész az előbb emlitettnél. Szintén nem kész mü, de befejezetlen állapotában is megkapó a „Fájdalom" cimü kompozició, amely szemmelláthatóan kőben koncipiált és magafaragta munkája a szobrásznak. Mindezeken a müvein, csakugy, mint mellszobrain, még bizonyos mértékü nyerseség érzik, aminek alighanem az a magyarázata, hogy időnek előtte fejezi be munkáit, amikor még akadna rajtuk fejlesztenivaló.

(e. a.)

sen

	Pengő	Pengő
Le a bevételt...		
Kifizetendő összeg		

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

osztály:

A fizetés készpénzben / cheque kibocsátásával megtörtént

193..... cheque száma.....

A főpénztár:

Batthyány Gyula gróf

mincs cêd

1932. máj. 6. án nyílt meg

[illegible] az Ernst-múzeumnak *gróf Batthyány Gyula, Feiks Alfréd, Feiks Jenő, Fried Pál, Jándi Dávid, Lesznai Anna, Sugár Andor* festők és *Mikus Sándor* szobrász műveiből álló CXXX. csoportkiállítása;

Magyar ~~Nemzet~~ Művészet

1932. 196. l.

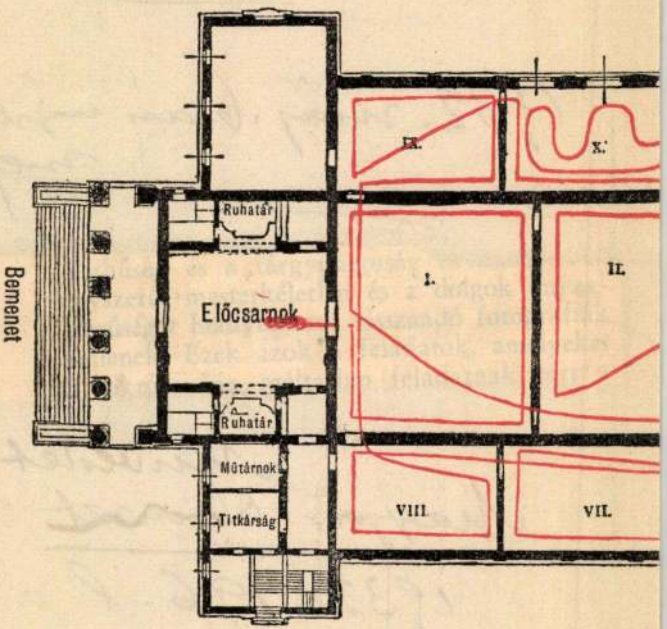

A tárlat megtekintésénél
a vörös vonalat

Batthyány Gyula gróf

P.H.932.V.8.

Két kiállítás.

Csoportkiállítás az Ernst-muzeumban

Az *Ernst-muzeum* ma megnyiló csoportkiállitásán az az öröm ér bennünket, hogy egy igen tehetséges és érdekes művészegyéniség végre ugy bontakozik ki előttünk, ahogy az hozzá és várakozásunkhoz méltó. Gróf *Batthyány Gyulától* régóta és sokat vártunk, de különböző tárlatokon elszórt egy-egy munkája neha csalódást okozott. Most végre, — kifejezi önmagát. Egyénisége, oeuvreje itt áttekinthetővé és jelentékennyé válik, alkalmat ad összehasonlitásokra, elmélyedésre és mindenekelőtt arra, hogy egységes képpé alakuljon ki különös festőisége, melynek eddig inkább csak mozaikkockáit ismerhettük. Batthyány Gyula festészete voltaképpen csak igy is fejeződhetik ki tökéletesen, az önmaga levegőjében: Goyát, aki lelki rokona, nem képzelheti el az ember — például — Murillo társaságában. És ha már itt tartunk, a művészettörténeti analógiáknál, fel kell jegyeznünk, mennyire nem áll egyedül Batthyány a festészetben azzal a démonikus és látomásos lelkivilággal, mely művészetében kifejeződik. Az első és legkézenfekvőbb gondolat, persze, a goyai *Caprichos*-sal vonatkozásba hozni ezt az izgatott és izgalmas, vonagló vonalakban és lázas mozdulatritmusban megelevenedő világot, a Batthyány világát. De mintha Hogarth és Daumier ördögi látásával is rokonságot tartana ez a piktura, mely egyébként semmiképp sem rokon Hogarth-al vagy Daumier-vel egyszerüen csak arról a tragikus felhangoltságról van szó ebben az összehasonlitásban, amely — nemcsak festészetben, hanem irodalomban is — az életet és jelenségeit, csupán a lélek mélyén lappangó grimászon át láttatja meg egy-egy művészszel. Batthyánynál mindig az az érzésem, mintha ez a művész, a maga tehetségével, fájdalmasan vágyódnék valami derüs és szeretetreméltó kifejezést találni az élet jelenségeire, de hiába: egy dalmát tengerparti tájban, kikötői részletben éppugy, mint arcképeiben, genre-iben, sőt még az olasz renaissance felé visszasóvárgó nosztalgiájában is csak a dolgok mögött vagy felett élő démonikus lelket tudja megszólaltatni: palettáján, ecsetjén koboldok ülnek, amikor fest. Érdekes piktura ez, tul egy művészegyéniség minden kifinomultságán, érzékenységén, szeszélyén, tulkulturáltságán, — erős és egyéni hang a magyar festészet zenekarában.

Nosztalgikusan nyugtalan lélek egyébként *Feiks Alfréd* is. Sokáig festette azokat az emlékszerü élményeket, amelyekből szinte kizokogott a művész sóvárgása: ó miért nem születhettem festőnek a francia impresszionizmus bölcsőjében: Degas, Renoir, Guys mellett? Most örömmel látjuk, hogy emlékkulturáját uj egyéniségbe tudta átmenteni: nehány lóverseny-jelenete és főként cirkusz-képei, a felszin virtuóz csillogása mellett elmélyülést is mutatnak. *Feiks Jenőnél* pedig elsősorban az arcképek kifejező ereje jep meg. Azt a nagyvilági eleganciát, amelyet *Sportruhás nő* cimü képén látunk, erősen értékelnék amerikai milliomos körökben: biztos művészi exportlehetőség rejtőzik benne.

Igen érdekes *Lesznai Anna* festészete. Szines és zsufolt, amilyen poézise volt, de elvonatkozottabb a valóságtól. Meseszerü, balladai világ lehelete csap meg bennünket ezekből az akvarellekből, néha bibliai egyszerüséggel és áhitattal, néha groteszk gunnyal, de mindig vonzón és asszonyi finomsággal.

Jándi Dávid tüzes, forró szineket olvaszt ki a vizfestékes tubusból, kissé még egyenetlen ez a piktura, de van nehány szerencsés pillanata is. Legszebb a *Taormina* cimü táj. *Fried Pál* és *Sugár Andor* grafikájáról nincs különösebb mondanivalónk.

Osztrák alpesi kiállitás a Nemzeti Szalonban.

A *Nemzeti Szalon* termeiben az osztrák hegyvidék üditő lehellete fogadja az embert. Ez a rengeteg kép (képrengeteg!) nem arra tart elsősorban igényt, hogy festői szempontból nézze az ember, hanem legfőbb törekvése: hálásan és lelkesen dicsérni azokat az erdős, havas alpeseket, amelyeket a világon sehol sem teremtett olyan szépeknek az Isten, mint Ausztriában. És a művészi igények szemüvege nélkül, jól is esik elbarangolni ezek között az egyébként meglehetősen közepes képek között, amelyekből azonban valahogy mégis kicsendül: milyen isteniek lehetnek ezek a tájak... eredetiben! Egy művész mégis kiemelkedik: a kufsteini *Mullen*, aki széles, nyers színfoltjaival kitünően tudja éreztetni a tájaknak nemcsak lelkét, hanem anyagéletét is. A grafikusok közt több finom munkát látunk: *F. Kitt*, *V. N. Praschniker*, *H. Ladstätter*, *E. Manhardt*, *L. Frank*, a magyar *Kövesdy Géza*. *E. Sommerhuber* egy-egy lapja művészi szempontból is értékes.

Fóthy János.

ÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI R. T., UJPEST 4.

élet megáll, a szinházat bezárják. Egyforma veszteség, ha vásárló nélkül üresen áll a divatáruüzlet, vagy a könyvesbolt. Csak egyetlen üzemet kell beszüntetni: szüntessük be a szappanbuborékok gyártását! **Zsolt.**

nemzetközi helyzetről.

solja. *Doumert őszintén sajnálom, kötelességtudó elnök volt, aki azonban nem avatkozott döntően a politikába.* Különben is a francia politika nem szereti látni azt az elnököt, aki döntően irányitja a politikát. Kétszer kisérelték ezt meg az elnökök, de mivel ezek a kisérletek egyszer sem vezettek a francia politikai lélek szivéhez, visszatértek az elnökválasztás mai rendjéhez, a reprezentáláshoz. Legutoljára Poincaré volt az a határozott politikai irányu elnök, aki nem engedett irányából, és aki őszintén mondva világháboruba vitte Franciaországot. Poincaré a világháboru elnöke volt, ma más..

— Érzi-e Genf Briand hiányát?

— Briand nagyon hiányzik Genfben. Magam is megrendülve gondolok még ma is ennek a nagy férfiunak elvesztésére, aki koncepciójával, hatalmas előrelátásával irányitója lehetne még ma is Genfnek. Briand valóban annyira hiányzik, hogy az ő jelenléte talán enyhitené a mai teljes bizonytalanságot.

— A Duna-medence kérdésének megoldására az Olaszország, Ausztria, Magyarország összekombinálásával jutott-e valamit előre?

— Nem, a genfi légkörben nem.

Ezután Apponyi Albert a legközelebbi programmjából elmondotta, hogy a költségvetési vitában kell lene fölszólalnia, de a pihenés is nagyon ráfér, bár fizikailag nagyszerüen érzi magát és az utazás sem törte le, sőt jót tett. Mégis a pünkösdi ünnepeket Gyöngyösapátin tölti, azután pedig közvetlenül Genfbe utazik a további tanácskozásokra. **N. K.**

Az egységespárt agrárblokkjának értekezlete.

Az egységespárt agrárblokkja *Ivády Béla* elnöklésével szombaton ülést tartott. A földreform során földhöz juttatottak részére nyujtott kedvezményekről, valamint a megváltott földek ellenértékének kifizetéséről szóló rendelettervezetet tárgyalták, amelyet a kormány hétfőn terjeszt a 33-as bizottság elé. *Létay Ernő* ismertette a tervezetet. A vitában gróf *Bethlen István*, *Rubinek István*, *Simon András*, báró *Vay Miklós* és *Kuna P. András* vett részt. A blokk szükségesnek tartja a kormány és a 33-as bizottság figyelmét fölhivni arra, hogy az államháztartás jelenlegi nehéz helyzetének keretein belül igyekezzenek az agrár és szociális érdekeket a rendeletben az agrárblokk kivánságai alapján lehetőleg erőteljesebben érvényesiteni.

Nincs többé devizanehézség!

Az Ön devizája

Batthyány Gyula gróf

N.U.933.V.27.
B.H.933.V.28.

Szombat, 1933 május 27. N. U.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

A kormányzó nyitja meg a magyar művészeti sorsjáték kiállitását

A Budapesten székelő angol diplomáciai kar tagjai által 1930-ban rendezett élőkép bemutatás alkalmából befolyt összegből és annak kamataiból, valamint az ahhoz járult adományokból Lady *Chilston*, a budapesti angol követ felesége kezdeményezésére alap létesült, a melyből mütárgyakat vásároltak. Ezeket 1932 áprilisában tárgysorsjáték utján az első alkalomból külön e célra alakult bizottság utján értékesitették. Az igy felgyült 20.000 pengőből ujabb alapot létesitettek, amelynek kezelésével öttagu tanácsot biztak meg azzal a céllal, hogy az alapnak, mint forgótőkének felhasználásával a tanács időközönkint nyomorba jutott magyar müvészektől müalkotásokat vegyen, ezeket tárgysorsjáték utján forgalomba hozza, az igy visszatérülő alapot mindig ujból és ujból a cél szolgálatába állitsa.

A tanácsba, amely magát kooptáció utján egésziti ki, *Klebelsberg* Kunó gróf, *Glattfelder* Gyula dr., *Ugron* Gábor dr., *Széchenyi* Károly gróf és *Kertész* K. Róbertet hivták meg. Az időközben elhunyt Klebelsberg Kunó gróf helyére a tanács *Hóman* Bálint kultuszminisztert választotta be.

Szombaton délben 12 órakor előkelő és nagyszámu meghivott közönség jelenlétében *Horthy* Miklós, Magyarország kormányzója nyitja meg a magyar müvészeti sorsjáték ezévi nyereménytárgyainak kiállitását a Nemzeti Szalonban. A kormányt *Hóman* Bálint kultuszminiszter, a fővárost *Huszár* Aladár dr. főpolgármester képviseli.

A kisorsolandó, mintegy 350 nyereménytárgy az összes müvészeti irányokat képviseli. A sorsolásra szánt 350 nyereménytárgyhoz hozzájárul még *Batthyány* Gyula gróf, *László* Fülöp, *Merész* Gyula, *Iványi-Grünwald* Béla és *Widovszky* Alajos egy-egy adománya.

A kisorsolandó képek között szerepel *László* Fülöp „Spanyol táncosnője", mintegy 15.000 pengő értékben. *Aba Novák* Vilmos, *Szentgyörgyi* István, *Lux* Elek, *Márffy* Ödön, *Benkhardt* Ágoston, *Nádler* Róbert, *Szőnyi* István, *Burghardt* Rezső, *Kórody* György, *Komáromy Katz* Endre és sok más jeles müvészünk értékes alkotása. A kiállitott mintegy 40.000 pengőt meghaladó értékü mütárgyakra a miniszteri rendelet értelmében a bizottság 30.000 darab sorsjegyet bocsátott ki egy pengős értékben. A sorsolás junius 11-én lesz.

indultak.

Ilyen módon tehát a magánbányáknak sikerült megtalálniok azt a formát, amely lényegileg egyet jelent a közüzemi bányák versenyének és árszabályozó hatásának megszüntetésével. A kényszertársulás keretein belül majd megtalálják annak is a módját, hogy a számításukat is megtalálják. Másként áli azonban a dolog a *kereset nélkül maradó munkások* szempontjából. Az Ipartanács határozata gondoskodik a leálló üzemek kártalanításáról, de adós marad azzal a felelettel, hogy *mi történjék a leálló üzemek munkásaival.* A munkaalkalmak szaporítására irányuló törekvéssel ez az ipartanácsi határozat meglehetősen ellenkezik, s igy a kereskedelmi miniszternek, mielőtt ebben a kérdésben dönt, ebből a szempontból is alaposan meg kell vizsgálnia a helyzetet.

---

kok aranykészlete a legutóbbi kimutatás szerint ezen a héten *31.73 millió* dollárral csaknem *3500 millió dollárra* emelkedett. A kormánynak ezenkivül *175 millió* dollár értékü arany áll rendelkezésére, az Egyesült Államok területén levő *egész aranymennyiség pedig 4314 millió dollár* értéket képvisel.

Magyarok a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara bécsi kongresszusán. Május 29-én kezdődik Bécsben a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara kongresszusa, amely a világgazdasági konferencia megnyitása előtt Európa és Amerika ipari, kereskedelmi és pénzügyi köreinek álláspontját lesz hivatva kifejezni a londoni konferencián szóbakerülő kérdésekről. A kongresszuson a Nemzetközi Kamara Magyar Nemzeti Bizottságát 36 tagu delegáció képviseli, *Gratz* Gusztáv vezetése alatt.

A bankok kegyelete a Hősök Emlékünnepén. A Takarékpénztárak és Bankok Egye-

A nagy élmény

Irta: Germaine Beaumont

Gyermekkorom legendás alakja: „Jean bácsi, aki Kongóban van".

Családunknak csak egy kis fényképe volt a kongói nagybácsiról, — szép férfit ábrázolt élénk szemekkel, hullámos, sötét hajjal. A regényes szellők, amelyek fekete fürtjeit borzolgatták, korán elvitték őt messzi tájak felé. Elment a viszontagságok csalogató légkörébe, amely körülveszi a kalandos lelkeket. Élete eseményeinek visszhangjai a végtelenségbe nyúltak. Ha nevét kiejtették, már tudtam, hogy utána rögtön ez a két szó következik: asszonyok és kártya. Számomra a „kártya" földrajzot jelentett, az „asszonyok" pedig nemes lényeket, anyát és nagyanyát, akik gondoskodva hajoltak fölém.

— Van-e valami hír sógorodról? — kérdezte néha nagyanyám.

— Nincs, — válaszolta anyám. — Sohasem ír.

Majd felém fordult:

— Emlékszel-e még Jean bácsira?

Nem emlékeztem nagybátyámra, habár ő ismert engem, — eljött, hogy megnézzen bölcsőmben. Úgy tetszett, mintha a hallgatag és barátságtalan kisbaba kitárta volna az utas felé karját.

— Kivett a bölcsőből és magasra emelt.

— Engem, — a kezével?

— Igen. Nagybátyád nagyon erős.

Ez volt nagybátyám másik varázsa az asszonyokon és kártyán kívül: az erő. Vasújjai közt porrá lett az üveg, a fa elhamvadt, a fém meghajlott. Erős fogaival, — aprók és fehérek, mint a gyöngy, — kettéharapta a pénzdarabokat. Farkaskalandjai, — ahol csupán ökölcsapással győzte le a fenevadakat, — szememben dicsfénnyel övezték. Hányszor gondoltam el, milyen kár, hogy Piroskának nem volt egy ilyen erős nagybátyja! És valahányszor álmodva láttam állni anyámat az ablakmélyedésben, — könyvét vagy kézimunkáját lábaihoz ejtve, — mindig kértem:

— Mesélj valamit Jean bácsiról!

— Kérjed apádat.

— De papa dolgozik.

— Hát miről meséljek?

— Azt, amikor eljött, hogy engem lásson.

— Hiszen már kívülről tudod ezt a történetet.

— Nem baj, mondd el még egyszer!

— Tehát: — Jean megérkezett egy este, amikor nem is vártuk. Nem láttam őt azon nap óta, amikor apád eljegyzett s amikor még Grâce de Dieuben laktam nagymamáddal, a régi házban, melyet a múltévben eladtak.

— Az nem baj, hogy eladták. Jobb szeretem nagymama mostani házát.

— A régi házban, — el sem tudod képzelni, — volt egy nagy kert telve gyümölcsfákkal, melyeket a tavasz virágbaborított. Majd később tudni fogod, kicsi lányom, hogy az ember mindig, mindig a lelkében hordja, mint egy vérző sebet, a virágzó fák illatát.

— Igen anyám. És aztán?

— Már nem is tudom, hol hagytam el. Igen. — Mondtam, hogy nagybátyád megérkezett Afrikából eljegyzésünk napján és aztán rögtön elutazott. Három év múlva visszatért, anélkül, hogy értesített volna. Nem is tudtuk, hogy Európában van. Én éppen bölcsődbe tettelek és melletted ültem. — Belépett. Hogy megdöbbentem, gyermekem! Annyira váratlan volt a viszontlátás. Rám alig nézett. Egyenesen feléd tartott és halkan mondta: „Így tehát ez az unokahúgom".

— Mit gondolsz, anyám, — szépnek talált?

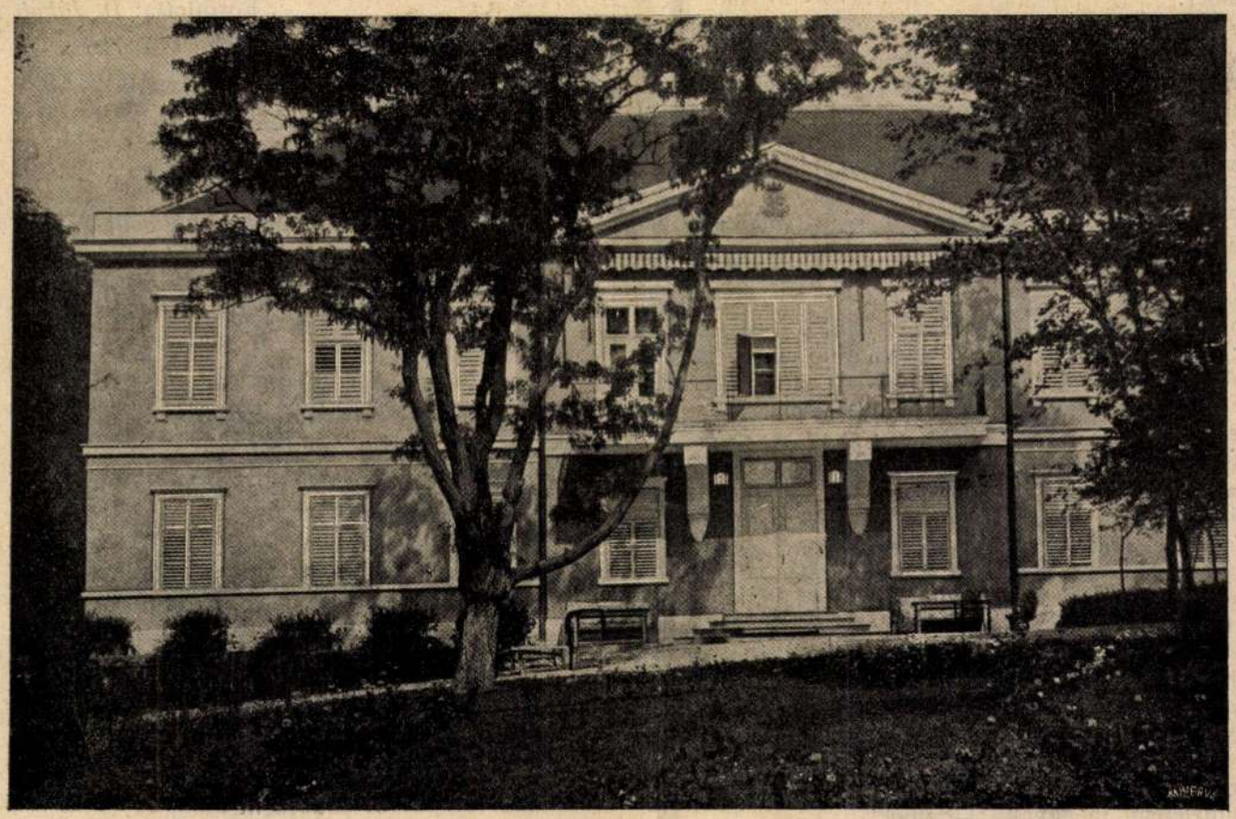

Battyhányi Gyula gróf bicskei kastélya.

— Nem tudom, gyermekem. Nem akarnálak elkedvetleníteni, de meg kell mondanom, hogy a kisbabák sohasem túlságosan szépek, főként a férfiak szemében. — Nagybátyád, miután csöndesen nézegetett, hozzám fordult: „Szép jelleme van-e?" Azt kellett mondanom: „Nem."

— Oh, anyám! És mit mondott nagybátyám?

Csak évek multán vallotta meg anyám, hogy bátyám azt felelte: „Annál jobb", — de akkor egy ilyen választ még korainak tartott.

— Megcsóválta a fejét.

— És azután?

— Azután játszott veled.

Itt eszembe jutott, hogy a magasba emelt.

— És elutazott?

— Igen; másnap.

Máskor azt kérdeztem:

— Messze van-e Kongó?

— Nagyon messze, gyermekem.

— Mit csinál ott a nagybátyám?

— Kutat ismeretlen vidékeken.

— Vajon látott-e már oroszlánt?

— Van egy szelidített oroszlánja, amely mindenüvé követi.

— Vajjon magával hozza-e, ha megint eljön?

— Nem fog többé eljönni, kedvesem. Bátyád megkapta a forróégővi lázat. Nagyon beteg.

— És ha nem lenne beteg, eljönne?

— Nem tudom. Bátyád nagy dolgokra született. Nem tud úgy élni, mint más ember. Unatkozik nálunk. Meg aztán szereti is Afrikát . . .

— Anyám, vegyél nekem egy oroszlánt!

— Nem, szivecském, — nagyon nehéz az etetése. De ha akarnál egy kis fehér házinyulat . . .

*

És mégis visszajött, habár beteg volt s bebár Európa kicsi volt neki, — visszajött Jean bátyám, az oroszlános ember.

Egy nyári estén érkezett meg és én, aki olyannak képzeltem volt, mint a mágusok fejedelmét, biborköpenyben, fején turbánnal és nagy karddal oldalán: az egyik kerti padon egy nagyon magas, de nagyon sovány férfit láttam, vastag gyapjúruhában, vállán meleg kendővel. Arca barna volt, szemei bággyadtak és haja egészen fehér. Keze reszketett a térdén.

— Ne lármázz, ha azt akarod, hogy bátyád közelében maradhass.

— Hagyjátok mellettem, mondta nagybátyám. Nem zavar. Szeretem.

És valóban, szeretett. Ő, aki meghalni jött haza, nagy lényének utolsó perceit nekem szentelte. Semmi kétség, hogy minden szavával hagyományokhoz való kötöttség egy-egy láncszemét változtatta tiszta életörömre gyermeki szívemben.

Amint a hajó árja magával ragadja a csónakot, úgy követtem képzeletemben nagybátyámat a kalandok dagályos vizein. Istenem! Mennyit tudott mesélni. Történeteiből az erő forró lehellete áradt, — az ingoványos erdők bűja illata, ahol útakat vágott. Leírta a néger nők bőrének csodás bársonyát, a négerek testének tiszta vonalát. Vadállatok bőrét, a virágok ragyogó kelyhét és a különös gyümölcsöket. Egy forró és titokzatos Afrika képe rajzolódott lelkembe, hazám sziklás partjai mögé. És egy napon, mikor az oroszlánjáról kérdezősködtem, remegő fojtott hangon mondta: „Megöltem, mert nem akartam, hogy másé legyen, — nem akartam, hogy szenvedjen, ha már nem leszek. Megöltem. Ő megértett. Mikor a fegyvert bársonyos szép füléhez emeletem, megnyalta kezemet".

*

Október eljött. A lámpákat korán felgyújtották. Behordták a kerti székeket.

Még visszaemlékszem arra a szürkületre, melyet bevilágítottak házunk ablakai.

Nagybátyám, aki nem tudott zárt falak közt élni, a gyep körül járkált, kezét hétéves vállamra támasztva. Mikor a kert mélyébe vezető ösvényhez közeledtünk: magammal vontam:

— Jöjj. Szeretnék valamit kérdezni.

Követett. Mintha most is látnám magas, kissé hajlott alakját a kert bejáratánál állva, mozdulatlanul, mint egy szobor.

— Mit akarsz tudni?

— Tudni szeretném, hogy mi volt életed legnagyobb élménye, ahol a legnagyobb veszélyből menekültél meg. Egy olyan kaland, amely veszélyesebb, mint amikor egy falúban a törzsfőnök meg akart ölni, hogy megegyen, — borzasztóbb, mint amikor kiséreted otthagyott az erdőben. — Szörnyűbb, mint amikor a folyóban fürödtél és krokodilusok jöttek és még rettenetesebb, mint mikor hajód a szirteken zátonyra jutott.

Úgy tetszett, mintha nem hallotta volna, mert nem felelt. Lehajtotta fejét és haját az esti szél borzolta.

— Mondd hát, bátyám!

Karjai kitárultak, megfogta vállamat és magához vont.

— Egy napon, — kezdte — és ne mondd meg senkinek — egy kertben virágzó almafák alatt egy fiatal lányt láttam.

— És aztán?

— Nincs tovább. Nem volt nekem rendelve. Elutaztam.

— Oh, bátyám! Ennyi az egész? Te, aki annyit láttál, annyit utaztál! Hiszen ez nem esemény, — ez?

— Kicsi lány, — szólt bátyám, a külső világ, a veszedelmek, az utazások, — látod, — ezek mind könnyű dolgok és mitsem számítanak. Az ember a helyén maradhat és élhet száz évig. A nagy események a szívben történnek.

Fordította: *D. Jakab Margit.*

SZERETNÉM, HA ELHAGYNÁL

Éjszaka, mély-mély éjszaka, —
miért szeretsz úgy engem?
— Lásd, künn ősz van
s én nem látom a levelek hullását,
a rőtülő erdőket,
a krizántémok szomorú arcát . . .
Én nem látom kedvesem,
aki csókol,
nem látom, aki szeret
s aki orvul eveszítni szeretne.
Ez a tündöklő mindenség
nekem homályos titok marad
s engem elfelejtenek,
mert senki sohasem látott:
én ott feküdtem mindig mozdulatlan
a te hosszú fekete hajad alatt,
csak a te illatod ittasított,
csak a te simogatásod borzongatott végig,
csak a te szavaid fúródtak egész a lelkemig...
Éjszaka, mély-mély éjszaka, —
szeretném, ha elhagynál engem:
én nem látom kedvesem,
aki csókol.

Grandpierre Emil

Mai költők — az iskolában

Irta: Dr. Kristóf György

Milyen álláspontot foglaljon el az iskola a mának irodalmával, az irodalmi élet legfrisebb jelenségeivel, az irodalom napi termékeivel? E kérdés állandóan foglalkoztatja az iskolát, tanítót, tanulót egyaránt. Sőt magukat az írókat is. Napjainkban a kérdés valahogy megint időszerűbbé lett. Kétségtelen, hogy a költők szempontja, kivált akinek nincs és ameddig nincs iskolai nevelésben részesülő gyermeke, egészen más, mint az iskoláé. Az iskola tárgyilagosabb, óvatosabb és nem felejtheti, hogy célja az életnek tartalmat adó eszmények megérlelése, a valláserkölcsi jellemképzés. Az is kétségtelen azonban, hogy a teljes elzárkózás, a tudomásul sem vevés sem volna helyes. Az újra időszerűvé vált kérdés fölött folyik a disputa. Így tehát nem lesz érdektelen már ezek alapján se az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny XLVI. (1913—14.) évfolyamának 163—167. lapjain megjelent cikkem. A tízenhét évvel ezelőtt tapasztaltakra ma is örömmel gondolok vissza. S a tízenhét évvel ezelőtt írott cikk elvi álláspontjait ma is változatlanul magaménak vallom. Szószerint való hűséggel itt következik a cikk. Talán lesznek, akik a cikk második kiadását az irodalom szempontjából sem fogják hibáztatni.

Egy magyar irodalmi írásbeli dolgozat tanulságai

Sokak felfogása szerint nagyon is vitatható az, hogy vajjon a legújabb irodalmi termékek, a *mának* írói és irodalmi alkotásai tárgyalandók-e a gimnázium, a középiskola keretén belül. A tárgyalást ellenzők érvei között egyetlen figyelemreméltó van. Az t. i., hogy az ilyen művekkel szemben hiányzik a tárgyilagos történeti távlat. Minden más felhozható érv ebből folyik, ezzel kapcsolatos. A kellő történeti távlat hiánya miatt csakugyan megeshetik, hogy könnyen kedvező színben jellemzünk olyan művet, amely azt meg nem érdemli, vagy viszont. Ennek következtében az ifjak hibás szempontot nyerve téves és nem igazságos szemmel fognak körülnézni a napi irodalom nyüzsgő termékein. Kitegye-é magát az irodalom tanára annak, hogy tanítványai csakhamar arra eszméljenek, hogy tanárjuk felfogása, ízlése, esetleges ítéletmondása gyönge alapozású volt, mert elfogult és egyoldalú volt? Vagy kitehető-e az iskola annak a feltevésnek, hogy bár tudta és tudja valamely mű értékét és jelentőségét, azt nem feltüntetni, hanem elrejteni, eltitkolni akarta?

Mindezek kétségtelenül megfontolandó, legalább is óvatosságra indító szempontok, amelyek figyelembevételét nem lehet eléggé hangsúlyozni.

Azonban a kérdés helyes beállítása ezektől független. A kérdés t. i. nem az, hogy a mai irodalom tárgyalása *szükséges-é* vagy nem? Még kevésbé az, hogy vajjon a mai irodalom tárgyalása közben tudunk-é kellően kijegecedett jellemzést nyújtani vagy nem, tévedhetünk-é vagy nem?

Nézetem szerint a kérdés így állítható fel: Egyáltalán *lehetséges-e az*, hogy a mai irodalom termékeit elrejtsük esetleg bármely tiszteletreméltó okból?

Erre nézve azt gondolom, hogy mindenki igazat fog adni, hogy — lehetetlenség bármiféle módon kigondolható szellemi kínai fallal vagy fontoskodó tanrendőri buzgósággal elzárni a ma lüktető elevenségű irodalmát különösen a magasabb osztályok növendékei elől.

Tagadhatatlan ugyanis, hogy a tanulók otthon a napilapok olvasása által és irányítása szerint a mai irodalom irányzataival és termékeivel megismerkednek. És ezzel szemben az iskola teljességgel tehetetlen, még ha akarna is valamelyes módon beleavatkozni. Azonban az iskola — igen helyesen — ilyen beleavatkozást nem akar. Ellenkezőleg maguk az iskolák törekszenek arra, hogy az ifjakban az irodalmi érdeklődést fokozzák, az irodalmi műveltséget mélyítsék. Hiszen az ifjúsági könyvtárakba szívesen beszerezzük rögtön a ma megjelent különben megfelelő termékeket is. Azonkívül az önképzőkörök és olvasóegyesületek számára rendszerint járatjuk az érdemes szépirodalmi hetilapokat és folyóiratokat. Ezek és a napilapok, továbbá a színpad mind közvetlen érintkezésbe hozzák az ifjúságot a ma irodalmával. És ezek, mint pedagógiai, önképzésre, ízlésre és általános műveltségre vezető eszközök, mind el vannak ismerve és fogadva s gyakorlatban is vannak.

A teljes elzárkózás tehát teljességgel lehetetlen. Egyébiránt, ha őszinték akarunk lenni, be kell vallani, hogy voltaképen nem is arról van szó, hogy a mai irodalom valamennyi termékét távol tartsuk az ifjúságtól, hanem csak azokat, amelyek a mi felfogásunk szerint ártalmasak lehetnek, tehát csak a pedagógiai szempontból kifogásolhatókat. Mert aligha akadna csak egy olyan vélemény is, hogy pl. Szabolcska költeményei nem valók az ifjúság kezébe.

A mai irodalomtól való tejes elzárkózás tehát sem nem lehetséges, sem nem kívánatos. Ebből önként és természetszerűleg következik az is, hogy nem elégedhetünk meg azzal, hogy az ifjúság így — úgyszólván minden kalauz nélkül — érintkezzék a mai irodalommal. Szükséges, hogy a VIII. osztály irodalomtörténettanára az irodalomtörténeti tanítás végén, a rendes tanórák keretén belül *tárgyalja is* a mai irodalmat.

Természetes, hogy ennek a tárgyalásnak, mint az irodalmi folyamat ismertetését betetőző zárókőnek, nagyon is gondosnak kell lennie. Éppen ennek a tárgyalásnak a megfelelő voltától függ az, hogy az ifjú minél kevesebbet botorkáljon a mai irodalomnak díszes fákkal, de tüskés bozótokkal is dúsan benőtt erdejében.

Nézetem szerint ennek a tárgyalásnak elsősorban szabadelvűnek kell lennie, azaz: a mai divatos irodalmi irányokat, azok tipikus képviselőit kivétel nélkül fel kell ölelnie, tekintet nélkül a tanár egyéni különállására, az illető irányzat vagy mű tetsző vagy nemtetsző általános jellemére. Nevetséges volna hallgatni pl. a nyugatistákról vagy a szocialista tendenciájú (proletár) írókról, irányokról. Az in usum delphini elvnek még az árnyéka is elkerülhető, mert először is ez a tárgyalás oly időben történik, amikor az *érettség* küszöbén állnak az ifjak, amikor már készülnek kilépni az élet forgatagába. Különben is az agyonhallgatás, a strucc-politika itt igazán oktalan nagyképüsködés volna.

Második követendő szempont az, hogy a ma irodalmának a megelőző mozgalmakkal és művekkel való kapcsolatát, a fejlődést, a történeti folyamatot élénken és érezhetőleg kell kidomborítani. Szemléltetni kell, hogy a legkülönösebb irodalmi irány vagy mű sem áll ősök nélkül. A genezis feltárása régi és igen megbízható eszköze a megértetésnek.

Harmadik szempont az, hogy az ismertetés direkt úton történjék. Ez úgy értelmezendő, hogy a tárgyalás kiinduló pontja az illető mű objektív jellemzése és ismertetése. Ne kezdjük pl. Molnár Ferenc műveinek az ismertetését azon, hogy így meg így vélekedünk róla és irányáról. Fődolog a tartalmi vonások kiemelése, a mű költészettani elemzése. Mikor már ezúton eléggé sokvonásu s objektív az adott kép, csak akkor s mintegy befejezéskép mondjunk műbölcseleti kritikát. Csak ekkor engedhető meg, hogy a közvetett szempontok is felmerüljenek. Ilyen tárgyalás *után* a tanár teljes joggal és kötelességszerűleg fejezze ki a maga legjobb meggyőződése szerinti egyéniségét. A tanár egyéni felfogásának ilyen megnyilatkozása a maga benső erkölcsi tartalmánál fogva sokkal nagyobb súlyú, semhogy a fiúk lelke egysze-

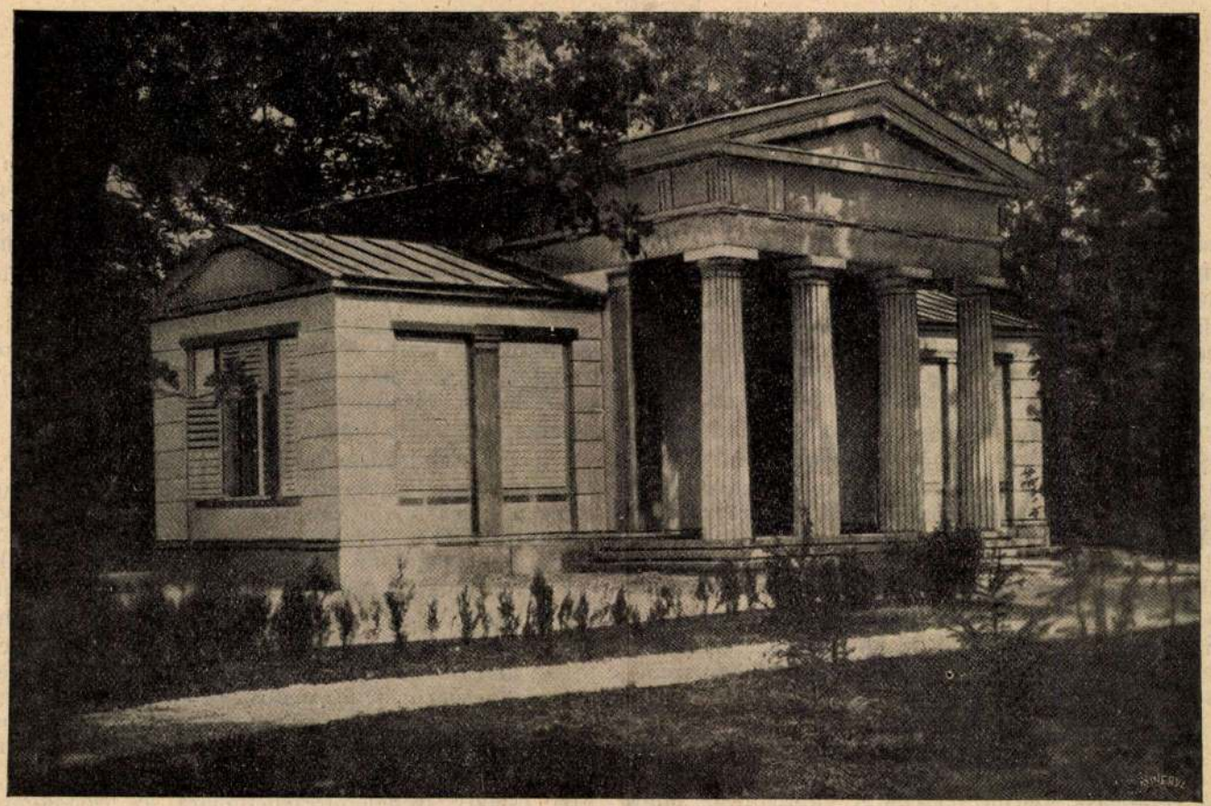

Batthyány Gyula gróf bicskei kastélya.

Házi kápolna.

Az egyik felment a padlásra, a másik lesomfordált a pincébe. Talma egyedül maradt. — Úgy beszéltem velük — korholta magát — mint aki megveti őket. Mintha idegenek lennének, semmi közöm sem volna hozzájuk. Hazugság! ... Mint a bábjátékos, hol az egyiket vettem a térdemre, hol a másikat, illzióban ringattam magamat, hogy őket hallgatom, pedig csak ennen hangjaimmal szórakoztam. Mint a bábjátékos!

Az emeleten mozgás támadt.

— Nos Francois-Joseph, nem únja még az egyedüllétet? — csicseregte a Julia üveghangja.

Talma nem válaszolt.

— Napoleon kéri magát, hogy mielőtt eltávozna, volna kegyes számára egy negyedórácskát engedélyezni.

— Hát jertek le! Arra is kész vagyok, hogy akár a Zefir-bálra is elmenjek veletek.

Ruhasuttogás, csizmák energikus ropogása. Napoleon már ott állott a szalon mozaik kövezetén.

— Mi történt magával, mon cher? — nyújtotta Talma erőtlen vidámsággal Napoleon felé a kezét. Amióta nem láttam, némi húst szedett magára. Már a haját is gondosabban rizsporozza, már kesztyüt is visel — elégedetten nézte a változást az előtte álló merevtartású férfiún.

— Milyen élesen figyel meg bennünket, kedves barátom ... Valóban változásokon mentem keresztül.

— Nő? — és akarata ellenére is Juliára nézett.

— Nem. Édes Istenem ... A munka, kedves barátom. Elemében voltam a minap. Franciaországra ráütöttem a pecsétemet, — jelentette ki azzal a gőggel, amelyet történeti hivatásának tudata színezett alá.

— Bonaparte elragadtatással nyilatkozott a lakásunkról. Minden tetszett neki, dícséri az ízlésedet — terelte Julia más témára a beszélgetést.

— Nagyon megtisztelő ... szólott Talma és nem vette le szemét Napoleonról, mintha valami jellegzetes vonást akart volna megjegyezni rajta.

— Gyönyörű — recsegett Napoleon hangja. — Szivesen laknék itt, bevallom.

Még egyszer szétnézett. Talán már azt is sejtette magában, hogy ez a szalon nemsokára az ő dolgozószobája lesz és az első emeleten pedig Josephine mereng majd a hitvesi gyönnyörökről.

— Tulajdonképpen arra kérném meg, kedves Talma, hogy avasson be engem a színjátszás egyik-másik titkába. Aprókat köhécselt, nevetett, hogy ez által is enyhítse a kérelem bizarr voltát. — Szögletes ember vagyok. Nem jól mozgok a parketten. Parancsol — Talma felé csúsztatta tubákos szelencéjét. — Bohó kivánság, ó, én most nevetségessé válok az Ön szemében. És Ön is, Madame, egy vonalba helyez ezek után a többi piperkőcökkel. Ez utóbbit sajnálom a legjobban. Nagyon nevetséges vagyok?

— Nem, — szólalt meg Talma elképesztő nyugalommal és egy pillanatra sem vette le a szemét a mosolygó arcról, amely oly mesterien tetette a mosolyt.

Sokáig nézték egymást megértő tekintettel. Búcsuzás közben Napoleon odasugta Talmának: Ön rossz hangulatban van Talma, fájdalmai vannak. Én megrovom Önt, mert nem tudja elpalástolni fájdalmait.

— — — — — — — — — — — —

— Nem jön fel hozzám, Francois-Joseph? — kérdezte Julia dallamosan, amikor Napoleon léptei már elhangzottak a kerti úton.

— Rögtön Julia. Csak egy szerepet kell megtanulnom — és most ő lehelt hűvös csókot Julia homlokára.

Ismét egyedül volt. Leült iróasztala mellé, végigsimogatta fáradt homlokát. Napoleon utolsó szavaira gondolt és sebes mozdulattal azt írta a naplójába: *on jue mieux quand on a du chagrin.*

Azután eloltotta a gyertyákat és csüggeteg léptekkel Julia budoárja felé tartott.

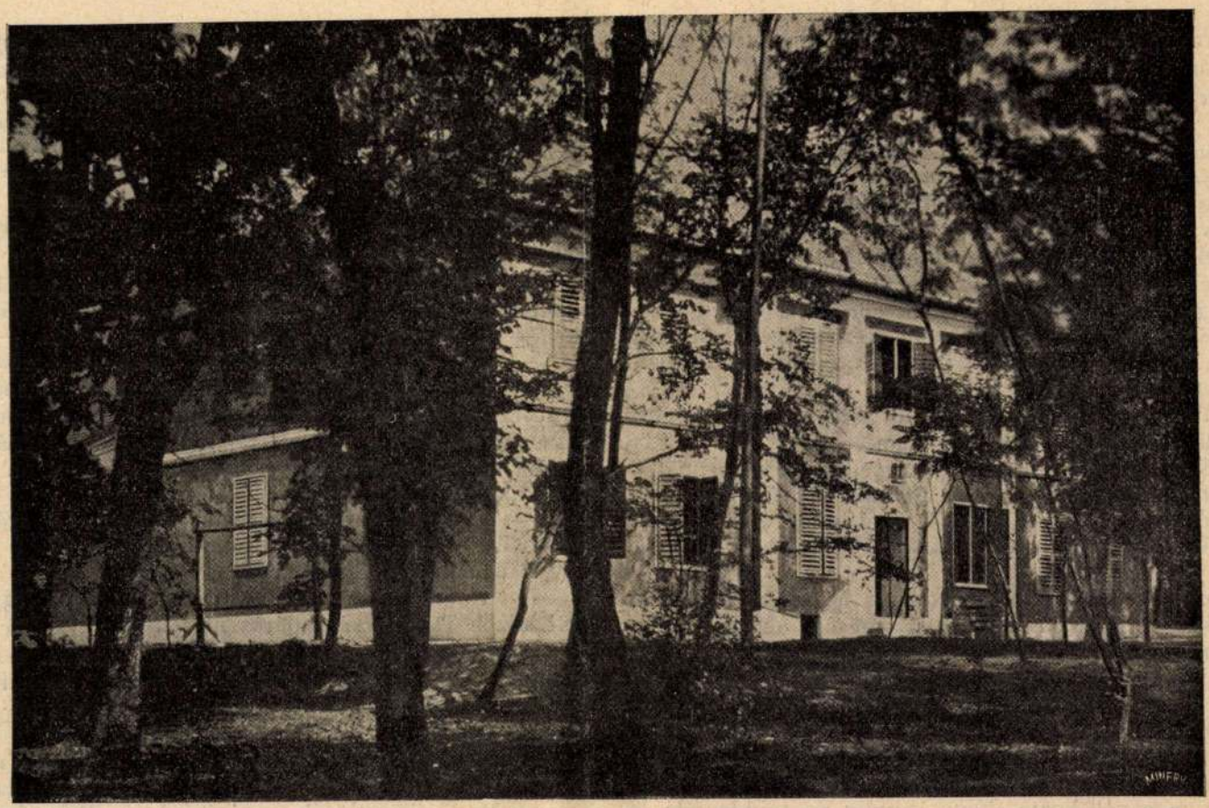

Battyhányi Gyula gróf bicskei kastélya.

A régi csillagda a galagonyás tetőn.

— Igyatok, barátaim, — töltött Talma és egy szem piros cseresznyét is vetett a saját poharába.

— Moreaut ki kell békíteni Napoleonnal. Ez a két ember féltékenykedik egymásra. Ha Napoleon és Moreau egyformán összefognak, a királyság . . .

— De kérem az urakat, ne vitatkozzanak ilyen szenvedélyesen. Lavaselle visszaadta a kölcsönt és most kvittek az urak.

De a jó hangulat már nem állott helyre. Dühtől tajtékozva néztek mind a ketten Talmára, aki összecsapta a kezét és csodálkozott.

— Önök úgy néznek reám, mintha valami tapintatlanságot követtem volna el. Mon dieu, ez a szándék teljesen távol állott tőlem.

Egyik sem mer ellentmondani. Talma kezében vannak. Az ő jóvoltából van még a fejük a nyakukon. Kussoltak.

Fusil idegesen kopogtatott az asztalon. Majd óvatosan megszólalt:

— Jó tréfa volt, a teremtését neki, sikerült tréfa! De szabad egy kérdést, Talma úr, mert polgártársnak még sem merem szólítani. Azt már tudjuk, hogy én milyen párthoz tartozom és azt is, hogy ez a szemben ülő úr is . . . De ön, Talma úr, ön?

Ezzel a kérdéssel tökéletesen egyet értett Lavaselle is. Szőke, piros arca megnyult, mint egy komikus kérdőjel.

— Én Talma vagyok. Sem több, sem kevesebb — egy aktor, az emberi indulatok és szenvedélyek ábrázolója. Mit meredtek rám olyan értelmetlenül? Hát nem megy a fejetekbe, hogy akadjon valaki, aki sehová se tartozik?

— Manapság, amikor vajudik a régi világ, minden recseg és ropog, állást kell foglalnia az embernek. Igaz-e, sir? — fordult Fusil megnyomva az utolsó szót Lavaselle felé.

Lavaselle azonban annyira elmerült gondolatába, hogy észre se vette Fusil gúnyos hangsulyát, sőt helyeslőleg bolintott neki.

Talma felpattant.

— És a művészet semmi, urak? Embernek, meztelen embernek lenni ebben a vérgőzös világban, fölébe kerülni a forradalom és ellenforradalom szennyének . . .

— És nem hinni semmiben . . . — vágott közbe Fusil.

— . . . és hinni egyedül a teremtett mű igazságában, hinni magasabb rendeltettségünkben, hinni a szépségben . . .

— . . . és nem hinni az emberben. Kikapcsolódni gőgös fenséggel a tömegek életéből, turris eburnia — szavalta Fusil pathosszal, amelyben elkeveredett a pódium ágáló emberének a hangja, egy ripacs hamis zöngéivel.

— Ne szakits félbe Fusil! Rossz színész vagy, pedig annak indultál. Nem sikerült neked ez a pálya, bosszúból hát ordíttottad, hogy zárják be a börtönbe a Comedie összes szereplőit. Engemet is — fölényesen, megbocsátólag legyintett a kezével. Igenis én rendületlenül hiszek az emberi méltóságérzésben, a gondolatnak a szabadságában, amelyet valamennyien elárultatok. Én nem törődöm az emberrel, aki mindig az embert formálom? Építő anyagom a ti lelketeknek ezer rezzenése. Összetett kezekkel adjatok hálát az Istennek, hogy akadnak még néhányan, akik észreveszik nemcsak azt, ami az egyik embert elválasztja a másiktól, hanem ami össze is köti őket. Nevessetek csak! Jobb véleménnyel vagyok rólatok, mint ti rólam. Mert én sohasem kételkedtem abban, hogy a szivetek mélyén jóhiszemüség is szunnyadt . . . Mindkettőtöket barátomnak tekintettelek. Vállaltam a világ előtt, hogy egyformán megvédelmezlek benneteket. De valljátok be magatokban, hogy erre az elhatározásra csak egy Talma képes.

Felállott, karcsú teste megnőtt, magas homlokára odagyűlt a világosság. A vacsora véget ért. Fusil még mondani akart valamit, de benne rekedt a szó. Csak hápogott a levegő után, mint egy vénasszony. A másik, Lavaselle pedig zavartan nézett a nadrágjára és a körme hegyével egy apró pecsétet igyekezett eltüntetni.

*

1930

Pásztor Ár 1930 márc. 9.

ból Fréron emberei és nem eresztik le mázsás kővel a mellén a Szajna fenekére.

Ennek ellenére unatkozott.

*

Julia — egyik asszonya a sok közül, — mert Talma úgy váltotta hitveseit, mint ahogyan a hősnők váltakoznak a különböző darabokban, hangtalan léptekkel suhant le a lépcsőn, hogy együtt vacsorázzon a férjével. Egy csókot lehelt Talma homlokára, minden különösebb meggyőződés nélkül, amint az szokásos volt azokban az időkben, amikor a hűség is az asszignáták sorsára került.

— Kissé eltűnődtem, kedvesem, — mentegetődzött észre se véve felesége új lenge öltözetét. Á la Diana, legujabb londoni modell.

— Pedig vendégeket is kaptunk és a vendég már éhes, — szólalt meg Julia szemrehányóan.

— Sohasem érem meg, hogy egyedül vacsorázzunk, — duzzogott Talma. — Csináltak itt már egy féltucat forradalmat és még ma sem tanulták meg, hogy a legnagyobb szabadság, amit ember számára nyújtani lehet, az egyedüllét.

Bonaparte kukkantott be hozzám, — szólalt meg Julia egyszerűen. — Nehány madrigált, sőt egy drámát is írt, azokat olvassa fel nekem.

— Már ő is?... Hát csak szórakozzatok... És engedjétek meg, hogy egyedül költsem el a vacsorámat.

A szakácsnő azonban hozta már a konyhából a finom halakat, ezüst tálcán gyümölcsöt, bordeauxi bort, mert Talmának megvolt a módja a jó élethez és a sok vendégeskedés magával hozta, hogy mindig és mindenféle legyen a háznál. A villa a Juliáé volt, aki az első férjétől, az arisztokrata Segurtól kapta ajándékba. Thermidor előtt borzas forradalmárok jártak ide, néptribunok és társadalmi refomátorok, a Theatre Francais tagjai, festők és darabírók és habitüék, most a hatalom új birlalói, új dámák grékomanikus öltözetekben, bubifrizurásan, amelyet akkortájt „Titus-fejnek" neveztek el, megannyi mereveiuiise és incroyable. Supék és bál, biribi és Clavecin és sohasem egyedül lenni, egyedül, egy percig is egyedül e nagy világégésben, hogy kedve szerint elmélkedhessen az ember.

Most is, amikor Julia kegyesen időt engedett neki az egyedüllétre — ő majd csak kárpótolni fogja magát azzal a bizonyos tűzértisztttel, — annyira átment a vérébe, hogy valakinek állandóan vele kell lennie, hogy így nem is ízlett neki a lakoma. Már-már eltökélte, hogy az estét azzal az ügyefogyott Buonapartéval tölti el, akit a szinház tájékán ismert meg. Egy, a garnizonok egyhangúságában, a festett világ csillogására kiéhezett, szögletes fiatalember, fején rossz kerek kalappal, amelyet állandóan a szemébe húzott; azt mondják róla, hogy ért a puskapor kezeléséhez; a minap ügyesen verte le a szekciók lázadását; bah, egy katona, elég volt már a szerencséskezű katonákból is; nos, faut de mieux jöjjön a versfaragó korzikai, — amikor egyszerre szerencsés ötlete támadt.

— Hogy is nem jutott már eddig az eszembe — széles mosolyra huzódott a szája, — hogy őket kettejüket, Fusilt és Lavassellet összeeresszem?

Fusil megveszekedett jakobinus. A másik kölyökrojalista, aki a Vendémiaire napjaiban a sápadt Bourbonnak keverte a kártyáját. Most mind a kettőt halálra keresik. Mind a kettő Talmánál keres menedéket. Az egyiket, sansculotteot, a pincében rejtette el, a másikat, a térdharisnyás arisztokratát, a padláson. Ebédjeit néhanapján hol az egyikkel költötte el, hol a másikkal.

És most vacsorára összereszti a kutyát a macskával.

*

— Fusil polgártárs, Lavaselle polgártárs, — mutatja be kényelmesen elhelyezkedve az asztalfőn őket. Szeressétek egymást, olyan kevesen vagyunk.

Fusil nem ismeri Lavasellet és Lavaselle sem ismeri Fusilt. Franciaország olyan nagy. Igy egymáshoz ültetve őket, mindkettő közömbös, eredetét el nem áruló öltözékben, mindkettő eleget téve a táplálkozás hétköznapi kötelességének, nem lehet megtudni róluk, hogy melyik a fehér és melyik a vörös. Az üldözöttség riasztó érzése ott könyökölt mind a kettő arcában, szemük egyformán a menekítő ódu félhomályához szokott és most tágra nyilott az ezüst gyertyatartók imbolygó világosságában.

— Két ember, két üldözött ember és nem több, — élvezettel hordotta Talma tekintetét egyikről a másikra.

— Parancsolj még egy kis lazacot, Fusil. — Bocsánat, — nyúl a tálhoz Lavaselle és Fusil elébe tolja. — De előbb ön, — kölcsönösen udvariaskodnak egymásnak. Közben félszemmel pislogatnak egymásra, de valamelyes jóhiszemű gyanakodással, mert természetesnek tartják, hogy Talma vendégbarátságát élvezve, csak egyazon pártárnyalathoz tartozhatnak.

— Nem találkoztunk mi már valahol? — szólal meg Lavaselle és összeráncolja a homlokát.

A másik is ugyanezt teszi.

— Talán Lyon nagy napjaiban voltatok együtt, — veti közbe Talma csúfondáros mosollyal.

— Meglehet, — hallgatnak mind a ketten összeszorított ajakkal, mert így a felszított kandalló mellett, a bordeauxi bor párázatán keresztül elviselhetetlenné válik a vérnek az emléke.

— Oh, azóta sok minden történt, — feleli Fusil.

— És még sok fog történni, — állapitja meg Lavaselle.

— Most elkövetkezik a mi óránk, — Babeufre gondol az egyik.

— Most a mi óránk következik, — és a gyerekkirályra gondol a másik.

— Mit tart Napoleonról? — kérdi Fusil hirtelen.

— Még nem adta ki a színét. De azt hiszem, a mi emberünk lesz.

— Minden bizonnyal. A származás nem tagadhatja meg önmagát. A forradalom gyermeke és a forradalom viszi őt előre.

Ez a mondat már kissé bizonytalanul hat. Lavaselle, mintha nem jól értette volna.

— De talán ne nevezzük forradalomnak. Amiről szó van, több, mint forradalom. Helyreállítása a rendnek.

Fusilnak torkán akadt a gyöngyöző ital. Ijedt köhögéssel tette le poharát az asztalra.

— A királyság? — és értelmetlenül nézett Talmára, aki állta e tekintetet és mosolygott.

— Igen, a királyság?... Talán tévednék? Ön nem rojalista?

— Nem, én Fusil vagyok. Citoyen Achillle Fusil, a jóléti bizottság tagja. A nép gyermeke, — tette hozzá büszkén.

Lavaselle felállott.

— Akkor nekünk semmi közünk sincs egymáshoz. De miért beszélt Ön az imént oly megértően Lyonról? Ezzel megtévesztett az első pillanatban.

— Ohó, — kapott a szavakba Talma, — Fusil barátunk ott volt Lyonban és ön is ott volt, kedves márki. Csak nem egy időben. Ő akkor volt, amikor Fouché elvtárs kiadta a parancsot, hogy „Lyon nincs többé". Ön pedig...

— Ön pedig, — folytatta Fusil helyette, — ez év május ötödikén, amikor a többi „napegyletiekkel" kilencvenhét vádlottat vertek agyon a törvényszéki épületben. Amikor...

Most Fusil érzi, hogy ez a „rend" szó nem a legtökéletesebben fedi a fogalmakat. De az is lehetséges, hogy ebbe a gyerekifjúba, aki a forradalom alatt nőtt fel, Robespierre uralma, mint a dolgok legtermészetesebb állapota, rögződött bele.

Batthyány Gyula gróf.

festőmüvész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Művei három termet töltenek meg. Ez az érdekes, művészünk zárt és eredeti egyanság. Inkább grafikus, mint festői tehetség, festményein elsősorban a vonal uralkodik. Ez a vonal mindenképpen grotesk, s éhen határolja az inkább csak párolákos színeket. Kulimos világba vezet. Ideges, - furcsa világba, ahol egy pillanatnyi nyugalom sincs, minden vonaglik, vibrál és irtózik a hétköznapoktól. - Valami kegyetlen hidegség árad ezekről a festményekről, a művész hideg képzeletének virtuóz játéka, - amely kerül minden

Magyarság
1935.II.2.

kanalitást és dérzitménye csavarja ki minden
vizsiját.

Batthyány Gyula

állandó művészi tendencia
festményeiből

a TG. megbízója., NV, 1931. IV. 8.

Batthyány Gyula

szerepelt az I. nemzeti társaton.

MTK 1933 IV. 19.

Batthyány Gyula gróf

Alkotásával szerepel a Céhbeliek kiáll.-én
a Nemzeti Szalonban.

B.M.932.III.20.

Batthyány Gy. gróf, festőm.
is szerepel műveivel.

Százkilenc magy. képzőműv. vesz részt a veneziai
N.U. 932. III. 27. kiállitáson.

Batthyany Gyula gr.

Koll. Kiáll.

Ujság. 1932. máj. 8.

(e.a.: Az Ernst-
museum csoport-
kiállitása.)

fológiai módszerei (Bode, Golds
1900 körül kulmináltak, szinte
nak egy krízisével, amikor az
pszichológiába és szociológiába.
meglehetősen messze eltávolodo
adataitól és egyeseknek, így A
művészetek esztétikája körül
szigetelten álltak. Ezen a pont
húznunk a szellemtörténeti módsz
természetesen nem a különbö
összekeverését szabad értenünk,
pektusfestészetet, mely kifejezé
ezt a metodológiát, illetve ann
növéseit illette. Inkább a Giova
kiinduló Benedetto Croce elmél
szögből nem annyira a nagy
esztétikája, mely a szemlélet
»espressione«) azonosságát hirde
filozófiája,[8]) mely lényegében a
a filozófiai gondolkodás rendsz
vannak vetve a történeti válto
dalom, a gazdaság stb. Más s
spanyol kritikus, Ortéga y Gass
jutott, amikor lándzsát tört eg
reámutatván arra, hogy az em
mindig ugyanazok voltak, ha
hasonlóan szintén a történeti
tehát egyrészt a szellemtörténet

~~Mű részek, XX. sz. (1919 – 45)~~ ~~1919 – 45~~

Batthyány Gyula festő (1888 –

Hungarian Quarterly, 1939

Vol. V. No. 3. 561–562. o.

Averil Mackenzie-Grieve: XX. századi magyar festők kiállítása Londonban.

NDK

Gr. Batthyány Gyula, festöm.

képei zavarosak, legtöbbször exotikusak, néha egyenesen visszatetszöek.

Tárlatok. A Céhbeliek kiállitása.
Kézzömüvészet. 1932. 105-106.l.

Batthyány Gyula gróf

Alkotásával szerepel a Szépműv.Múz. grafikai szerzeményeinek kiállitásán.

Ujság, 931.V.30.

Вытчуёну бчуда ёчёт

Batthyány Gyula

MDK

Ünneplő csoport

Mücsarnok 1933.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Batthyányi

Nemzeti Szalon emlékkiállításán szerepelt.

Pol. 932.II.23.

Batthyány Gyula gr.

Koll. kiáll. Ernst
1933. máj

Irod

Forum. 1933. 168 l.
(Az Ernst Museum
kiállitása)

Nagys.

dr. Szentiványi (
urnak,

IX.,

Batthyány Gyula gróf

cród
z

Fóthy János: Öt mű-
vész kiállítása.

Pesti Hirlap

1939. márc. 5.

III. MELLÉKLET.

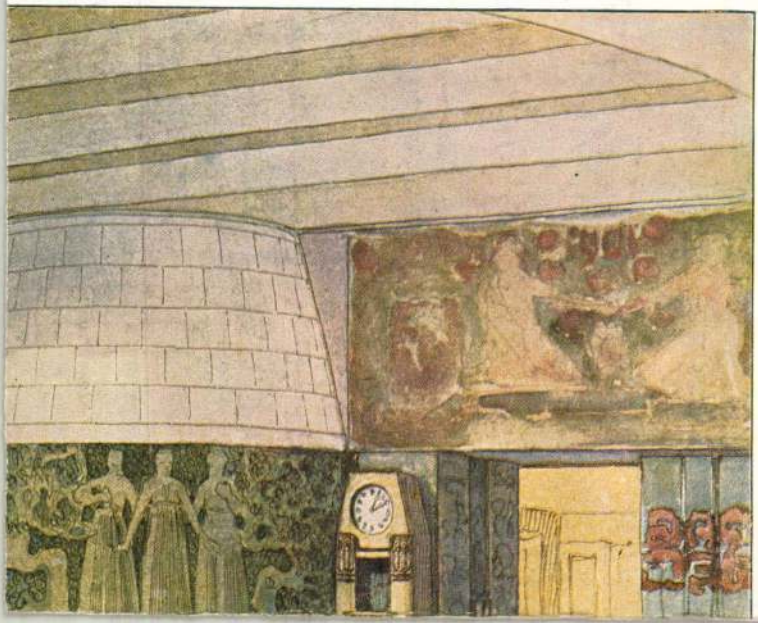

Batthyány Gyula gróf

"Dalmát apácák", "Olasz vizió", "Quattrocento"
c. művei az Ernst-muzeum csoportkiáll.-án.

Ujság, 932.V.8.

Batthyány Gyula

— **Az Ernst-muzeum husvétja.** Az Ernst-muzeumban a Munkácsy Céh kiállitása kibővitve és átrendezve husvét utánig látható marad. Nyitva naponta 9-től 2-ig. Utána *Batthyány Gyula, Lehel Mária* és *Hollós-Mattioni Eszter* kiállitása kerül bemutatásra.

PK 1933. IV. 7.

Batthyány Gyula gr

irod
2

Erdélyi Árpád:
Ernst-kiállítások.
Művészet. 1939. 30. l.

1

GYHÁZI KINCSTÁR

Batthyány Gyula

Dalmát apacák
és Odescalchi herceguő képe
c. képei repr.

Pesti Napló képes
melléklet. 1932.
máj. 15.

Alapítási év — *Gegründet:* 1577.
Telefon: 189—540.
Postafiók — *Postfach:* 242.
Postatakp. csekkszám — *Postscheck:*
Budapest: 37.473, 58.037,
Leipzig: 29.165, Paris: 160.010.

K.M
KÖ
BUCHHANDLUNG DER KÖNIGL.

1929	228	1145	778	
1930	228	1496	940	
1931	215	1213	439	
1932	235	1431	307	

A könyvtár látogatottsága 1931-ig á
beállott csökkenés oka belső és külső k
kat illetően három főtényező volt, me
hatott. Az intézet átszervezésével kap
óraszáma heti 36 óráról 46 órára emelk
akadályozta a növendékeket abban, ho
fel, amint azt a multban tették. Másod
létszámának csökkenése, aminek azonb
a háború alatt visszaesett népszaporodá
nék ugyanis — az iskolák normális elvé
gát. Végül megemlítendő, hogy 1931
1931-ben a tanítás csupán októberben ke
lett a „napi átlag" eredményét is kedvez

Batthyány Gyula

Csoportkiállításon szerepel az Ernst-

múzeumban.

kb. 1933. IV. 30.

Batt. hyány Gyula gr

koll. kiatt. az Ernst
Muzeumban

l.

Farkas Zoltán:
Budapesti levél
Forum (magyar rész)
1937. 19. l.

Rónakty Kálmán dr. III. 238.

Batthyány Gyula

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-mú-
zeumban.

EK 1933 V. 2.

gróf Batthányi Gyula

Szerepel a Bencsus Társaság kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1936 X. 17

Batthyány Gyula gróf

Alkotása szerepel a művészeti sorsjáték nyereménytárgyai között.

Est, 936.XI.28.

Batthányi Gyula

Kezeprel a Benczur Társaság
Kiállítása

Nemzeti Ujság 1936 X. 17

Batthyány Gyula

PH 933 IV/14

— **Tárlatvezetés az Ernst-muzeumban.** A Munkácsy Céh kiállítása, mely a magyar művészek kiválóságainak egész sorát jeles műveiben mutatja be, vasárnap és hétfőn, a husvéti ünnepek alatt is nyitva marad az Ernst-muzeumban. Vasárnap d. e. 12 órakor dr. *Lázár Béla* tárlatvezetést tart. A kiállítás kedden bezárul és a muzeum azonnal megkezdi uj kiállításának rendezését, amelyen gróf *Batthyány Gyula* keleti utazásának emlékeit mutatja be. Részt vesznek még a kiállításon Lehel **Mária** és Hollós Mattiómi Eszter.

PH. 1933. IV. 14.

Batthyány Gyula

A II. nemzeti képzőművészeti kiállításon a Műcsarnokban szerepelt.

PN. 9 34. IV. 29.

Воинскому Старшине

А. Д. Немцеву Верхнеуфимского Подсобного

Мастерового Завода.

Batthyány Gyula gróf

irod

Iványi-Grünwald Béla:

Tizenegy magyar London-ban. Pesti Napló. 1934. jul. 3.

Batthyány Gyula gr

koll. kiáll-

vód

2 Ujság 1935. febr. 2.

(e.a.: Az Ernst-
Museum együttes
kiállitása.)

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Báthyány Gyula

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi mütárlaton aranyérmet kapott.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Batthyány Gyula

l.

Hungary 1937

97-l.

(Kop)

di utiszámláját 80 K-
küldeni.

Budapest, 1911

Batthyány Gyula gróf

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1925. II. 44, 273, 284~~

~~1926. 200, 415-6.~~

~~1930. 499~~

~~1932. 196~~

~~1929. 120, 1[illegible], 166,~~

~~179~~

1933. 244-245,

252-253

3913. ~~Jules Lagae~~
~~Sz. Roulersben 1862-ben~~

J. Bellens arczképe.

Csaknem mellig és szembené
haja, melynek egyik fürtje homlo
sza és szakálla hosszú. Homloka
a bal vállon: »Jul. Lagae 1903«.

Bronz-szobor, magassága 52

III 3 –

Vétetett az 1909. január
1909. márczius 16-iki 23513 sz.
és 528 ex 909).

Pl.
Vét. 1909.

Megállapitandó, hogy a szobor az

MDK

Batthyány Gyula gróf

Fellah falu

Nilus partja

Görög matrózok

Ernst-Muzeum 14e. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933, máj.
4.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Sziriai asszonyok

Kairói egyetem

Fellah falu

Ernst-Muzeum 14e. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933. máj.

4.1.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Beduin asszonyok

Ernst-Muzeum 14e.gyüjteményes kiáll.Bp.1933.máj.
5.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Ali Fachredin herceg

Beduin család /Szria/

Hajós nép /Ciprus/

Ernst-Muzeum 14o. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933. máj.

5.1.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Udvar /Kréta-sziget/

Gutal. Kurd leány

Román országut

Ernst-Muzeum 14e. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933, máj.

4.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Keldusasszonyok /Gyurgyevó/

Kávésbolt /Kairó/

Kurd nő /Libanon/

Ernst-Muzeum 14e. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933, máj. 4.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Fellah pár

Bazár /Cyprus/

Asszonyok szekeren /Alexandria/

Ernst-Muzeum 14e. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933, máj.

4.1.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Román apáca

Belgár szerzetes

Libanoni táj

Ernst-Muzeum 14e. gyüjteményes kiáll. Bp. 1933. máj. 5.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

festőművész, a Benczur Társ. művésztagja

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt.

N.Szal. 4 l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Ünneplő csoport

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.
lo 1.

MDK

gróf Batthy ány Gyula

Tengerpart, olaj

Benczur Társ. reprezentativ kiáll. 1936. okt. 14 l. N.Szal.

Paks (Tolna)

Lenin-utca 6. Kornis-kúria, fö
oszlopos, ~~ere~~mzatos portikussz

(Paks V és MV. Bp. 1954, 221)

Batthyány Gyula gr

l.

Ernst Museum Kiáll

140. r.

1933. máj.

vármegye.

zita-templom.
om.

nplom-maradvány.
plom.

templom.
i határban. (?)
mjai.

ványai.
árrom.
omjai.

. (?)
mplom.
rom.
lom (Avas).

om.
hi elpuszt. város templom

Batthyany Gyula gr

Koll. Kiáll.

l.

Orsz. Múzeum

Kiáll. 166-a.

1937 febr.

Föv. Kápt

Batthyány Gyula gr

gyűjt. kiáll

l.

Ernst Mur. kiáll

1935 febr.

tevés. szama CL

MDK

br. Batthyány Gyula

Pogány Ö.G: Magy. müvészeti sorsjáték kiáll.
Képzőművészet, 1935, 8o.sz. 22 l.

Batthyány Gyula gr.

koll. kiáll.

d. Ernst Mur. kiáll

130. sz.

1932

~~Alpok X. 51.~~

MDK

gróf Batthyány Gyula

Iványi, Batthyány, Bernáth, Stónyi, Aba novák festményei Newyorkban. Pesti Napló, 1935. szept.1o.

MK

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Köre. kiáll. Pécs, 1927. nov. 1.

Batthyány Gyula gr
Ernst Múz. kiállításai
CXXXI. 1932
110,

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Batthyány Gyula gróf

A magyar művészetnek különös egzaltált színfoltja gróf *Batthyány* Gyula festészete. Kifinomult rajzkultúrájával, tudatos torzításokkal komponálja meg ragyogóan harsogó színű, mozgalmos, vonagló, dekoratív képeit. Elegáns, raffinált vonalvezetése különösen alkalmas mondain helyiségek díszítésére.

(dr. d. m.) Ős művész
az Ernst-ben. Magyarország
1939/márc. 5.

E. SAARINEN: A „MERIJOKI" VILLA URI SZOBÁJA.

Batthyány Gyula gróf

Koll. kiáll. az Ernstben
1932 május. nincs

1933 május van

gr.Batthyány Gyula
Fejek és álarcok

Ernst-Muzeum CXXXI. /Jubileumi/ kiállitása,
1932. május, 14 l.

Átvitel				

gróf Batthyány Gyula és gróf Forgách Károlyné

A Margitszigeti jótékonycélu elöadáson, melyen Ujházy György Margit-legendáját adta elö az elökelö társaság, IV. Béla királyt személyesitette meg, gróf Batthyány Gyula, - Mária királynöt gróf Forgách Károlyné.

1939)

Egy elökelö szinlap. - Nemzeti Gazdaság. 7 jun.7.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

Báró Ulmann Györgynéről készült festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Szin ázi Élet. Bp. 1934. május 6-12. XXIV. évf. /44. lap
2o. sz./

Batthyány Gyula gróf

Odescalchi Károlyné hercegnő, Andrássy Klára grófnő arcképe. Olaj.

Reproduktalva
Nemzeti Magazin

1933.

U. 2389

Batthyány Gyula gróf

Hunyadi János u. 23/a.
Mátyásvár

1934. nemz. képz. kiáll.
167.

Csont varrótű X. 47

Batthyány Gyula gróf

Mücsarnok

1933. nemz. képzm. Eiäll-

41.

Batthyány Gyula gr

b.

Ernst Mur Bi kiáll

110, st.

MDK

gróf Batthyány Gyula, festöm.

alakitotta IV.Béla király, ugy látszik nemcsak kiváló festö, de szinmüvésznem is kiváló.

A margit-legenda Ujházy György alkotása. /Bérlos Lajos értékes muzsikájával/.
Mátyás-korabeli fouri weküvö.
Rákóczi tábora.

Molnár Jenö Antal: A szépség, gazdagság és fiatalság szinpompás jótékonycélu parádéja a Margitszigeten. Pesti Hirlap. 1939. jun.8.

MDK

gr. Batthyány Gyula, festő

Jajczay cikke. Képzőmüv. 1932. 51.sz.

133 l.

~~Áldor Tamás László~~

~~Andahári Kanuya Béla~~

~~Antal Loránd~~

~~Basilides Bárna~~

Battlyány Gyula

Velencei Biennale

1932.

293. l.

Kovács

n emelkedő várat, hol ~~[illegible]~~ őrtorony, ~~[illegible]~~ a
~~[illegible]~~ körönd és ~~[illegible]~~ bástyák vonják
ket, a keresztény csapatok ostrommal vezik
án látható heves küzdelemnek. A előtérben
jobbról, a dombon, a táborkarától körülvett
gatja a parancsot. Felirata a kép alatt há-

F. M. Landon durch den untern 3. October
Sturm eroberte / türkische Festung Novi, wo
iegsgefangenen gemacht, und gegen 40 Ka-
enge Kriegsvorrath und getraide gefun-

r sc. v."
N° 28."
thet, méretei a vonalkeretnek 12.6:17.2 és a rei-

4441. (Szines).

39/94 N° 476.

Batthyány Gyula

1930.

BATTHYÁNY GYULA GR. a berlini Lessing-Theater számára készített díszleteket Giroux Anphytrion-jához. (*)

Magyar Iparművészet

1931. 28. l.

ber einzelne Versuche hinaus. Das einzige uns rhalten gebliebene Stück dieser Versuche ist der n Jahre 1723 angefertigte Teppich des Kunst- ewerbemuseums. Geist und Konstruktion betref- nd ist die Wirkung der alten östlichen Teppiche enau zu beobachten. Was aber die Zeichnung anbe- ngt, so ist darin das Blumenmuster einer alt- ngarischen Stickerei genau zu erkennen. Die tzten Überreste des Teppichkultus der alten ngarn sind auch jene Teppiche, die in den Werk- ätten der Stadt Usak eigens für den Export nach em ungarischen Transsylvanien angefertigt wur- en. Diese Vorliebe der Ungarn für Teppiche ver- hafft ihnen in der Geschichte der Teppichkunst rosse Bedeutung, denn ohne sie hätte sich diese eppichart nicht in diesem Masse entwickelt, ja, ielleicht würde sogar in der Geschichte der Kunst iese Gruppe von prachtvollen, farbenreichen und mutigen Teppichen ganz fehlen.

ALEXANDER MIHALIK: OLD CARPETS ROM ASIA MINOR. Hungary was the first ountry into which carpets were imported from sia Minor. It is probably owing to the fact that e old Hungarians were very fond of carpets, at these products were largely found in their xuriously furnished tents and dwellings. The ost important groupe of these carpets were e so called „Transsylvanian carpets". They were anufactured in the town of Usak. It is interesting note that the designs of these carpets are almost entical with the designs of old Hungarian broideries.

From the many kinds only one carpet remains, hich dates back to the year 1600. The Hungarian t of carpet making could not develope owing to tional difficulties. There remains only one carpet

gróf Batthyány Gyula

"Diszelóadás a Nemzeti Szinházban 1837-ben" c. müve a Szépmüv.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

gróf Batthyány Gyula

"Diszelőadás a Nemzeti Szinházban 1837-ben" c. műve a Szépmův.Múz. uj grafikai szerzeményeinek bemutatóján.

P.H.931.V.30.

Batthyány Gyula gróf

Páholyban c. képe

Pásztortűz 1930. okt. 5.

Votre m

montant de votre factu

frs.

Nous vou

cette somme.

Agréez,

belepillantott az írásba. Azután szó nélkül odaadta vendégének.

A levelet Lubomirszki György herceg írta, a lengyel úri társaság egyik féktelen életű és züllött erkölcsű tagja. Arról értesítette Potoczkit, hogy ő kétszáz zsoldossal az erdőtisztáson sátorozik és kéri a grófot, keresse föl azonnal, mivel sürgős beszéde van vele.

— Mit akar ez? — kérdezte a fejedelem.

— Nem tudom biztosan. De félfüllel hallottam, hogy az osztrák követ ötvenezer aranyat és tábornoki rangot igért neki, ha —

— Ha engem eltesz láb alól? — egészítette ki Rákóczi.

Potoczki hallgatott, de ez elég érthető válasz volt.

— Mindenesetre fel fogom keresni, — mondta később. — Biztos vagyok benne, hogy embereivel máris őrizteti a házat.

— Önnel megyek! — jelentette ki Rákóczi.

A gróf ellenkezett, de a fejedelem makacsul ragaszkodott elhatározásához. Érezte, hogy ez az a pillanat, mikor mindent föl kell tennie egy kártyára.

Lubomirszkit az erdőben vert, nagy nemezsátorban találták, egy kecskelábú asztal mellett. Néhány rosszképű ember társaságában faraót játszott. Meglepetten nézte a belépő Rákóczit és valósággal megdermedt, amikor az megnevezte magát.

— Hallottam, hogy itt vagy az erdőben és mivel rokonok vagyunk, eljöttem, hogy megismerkedjem veled!

Leült az asztalhoz és mivel a herceg még mindig néma maradt, könnyed hangon beszélt tovább:

— Nekem azt mondták, ellenséges szándékkal vagy irántam. Bizonyára csak azért, mert nem ismersz engem. Szeretnélek meggyőzni, hogy nem vagyok méltatlan hozzád. Legalább is, ami a férfibátorságot illeti.

Lubomirszki vérvörös arccal kelt föl, megölelte Rákóczit és azt mondta:

— Isten hozott, rokon!

Bort parancsolt és maga töltött a fejedelem poharába.

Rákóczi később észrevette, hogy a herceg figyelmesen nézi az ujján levő gyűrűt. Kis pecsétgyűrű volt, sárkányfogas címerrel.

— A gyűrűmet nézed? Közös őseink, a Báthoryak címere. Ha szívesen fogadod, baráti emlékül neked adom.

Lehúzta az ujjáról és Lubomirszki elé tette az asztalra. Az jó ideig elgondolkozva nézte, végül azonban ujjára vonta. És keserves nevetéssel mondta:

— Ez a gyűrű ötvenezer aranyamba kerül!

(Ha Rákócziról volt szó, akkor a bécsi Haditanács nem sajnálta a pénzt.)

Rákóczi és Potoczki visszahajtattak a szállásukra. Másnap reggel azt jelentették a kerülők, hogy Lubomirszki bandája eltünt az erdőből. A herceg, ha züllött legény volt is, mégis lengyel nemes volt.

— Nem tudom, milyen tervei vannak önnek Magyarországon, — mondta vendégének a gróf, — de ha egyszer Bécs ellen fordul, akkor a császárnak nehéz dolga lesz önnel. Mert önnek van egy veszedelmes tehetsége: meg tudja magának nyerni azt az embert, akit akar.

Folytatjuk

Velencei képek

GOLDONI

Kecses, mosolygó bronzalakja,
kis háromszögletű kalapja,
s a könnyű, karcsú gála-bot
úgy integet felém amott,
mintha sétálni hivogatna.

SÓHAJOK HÍDJA

Szürkén, tömören, esőfoltosan
ível a vén falak közt boltosan,
oly teátrális mint a lev. lapon,
por és pókháló, doh és dudva
tapad a rozsdás börtönablakon.

De egyszer átment rajta valaki,
aki nem jött már onnan soha ki...
és utóljára látta az eget,
amely kékebben ragyogott reá
mint a lány szeme, akit szeretett!

VIZI TEMETŐ

Címer, latin vers, epitáfium,
úrnak urna, polgárnak áfium.
A nép, az ott van lent a névtelen
sírban: fölötte ring a Végtelen.

Ó-VENÉT LEGENDA

Északról jöttek vágtató
hordákkal a vad hun paták:
a vén venétus partlakók
a kék vizekre szöktek át.

Város virradt fel ott belől,
fényes, derengő és csodált,
s a part bozótjai felől
a horda horkant és megállt.

Döngött a föld: a szőke gall
nyögte a körmös hún igát.
Venéciából szállt a dal,
szedték a gyöngyöt és csigát.

Kincses Ofírig lengtek a
vitorlák, zászlók és dalok,
s a partra átkacagtak a
galambok, szűzek, angyalok!

TÜZIJÁTÉK

Tüzijáték a Redentórén,
csupa szikrázás, csupa égbolt,
csupa fénycsóva, csupa csillag...
Élet, Velence, — ó be szép volt!

EMŐD TAMÁS

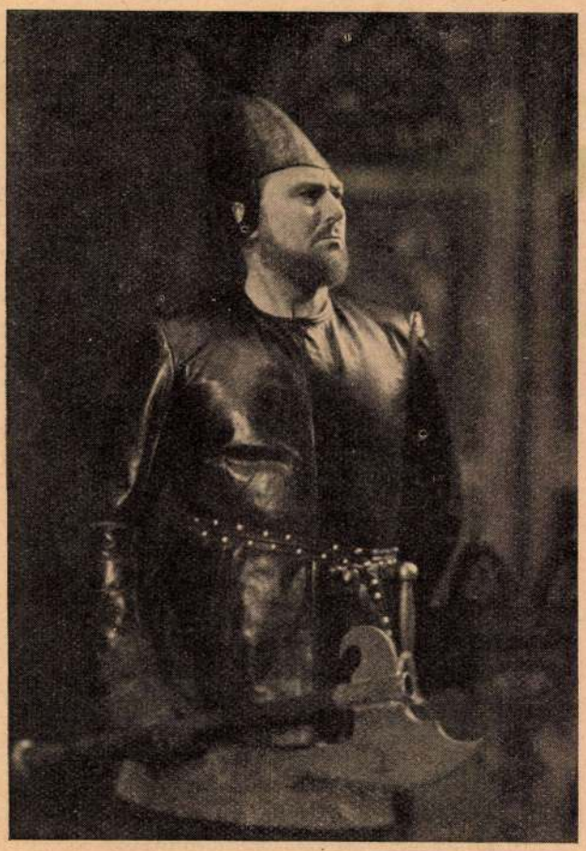

Ünnepi előadás a Nemzeti Színházban
a Kormányzó nevenapján
Bizánc, Herczeg Ferenc színművének felujítása.
Kiss Ferenc (Giovanni, zsoldos kapitány)

Táray Ferenc (Konsztantin), Somogyi Erzsi (Herma)

Színház

Bizánc

— Ünnepi előadás a Nemzeti Színházban —

„Az Isten nem jószívű ötletekkel, hanem örök törvényekkel kormányozza a világot.“ „Minden nemzet akkor hal meg, ha megásta a maga sírját.“

A Bizáncot 1904-ben adták először. A költő az úgynevezett áldott békevilágban, a sokat emlegetett arany időkben írta ezt a remekművet, amelyet csak a shakespearei jelző illet meg. Abban az időben már ásták egy hatalmas birodalom sírját. Az emberek, a nagy birodalom urai, hősei, sorsának intézői már megkezdték a nagy tragédia előkészítő munkálatait, de nem tudták, hogy mit csinálnak. A jóhiszeműek azt vélték, hogy építenek, a többiek karriert csináltak.

A költő — harmincegy évvel ezelőtt — már látta a végzetet, amely a dráma megszületése után tíz évvel csapott le először rettenetes öklével. A költő érezte a halál gigászi árnyékát. Szólt a népéhez, figyelmeztette az országot, tragikus jelképben eléjük vetítette közelgő sorsukat. Sötét, súlyos, elkerülhetetlen árnyék borult a béke virágzó tájaira. A Bizánc tulajdonképpen az Osztrák-Magyar Monarchia alkonyának mesteri és művészi tükörképe. A költő látta, hogy mi történik itt. Látta, hogy mindannyian sírunk felé tántorgunk. Egy látszólag békés és viruló országban azonban nem beszélhetett a valóság megrémítő nyelvén. Majdnem ötszáz év messzeségébe vonult vissza és egy hasonlóan tragikus és hasonlóan megvakult kor színpadán mondatta el jóslatának fenséges és szörnyűséges igéit.

A költő hivatását teljesítette ebben a drámában, amikor elmondta, hogy milyennek látja a jövőt. A nemzet lelkiismerete szólalt meg általa. Az élet és halál fájdalmas nagyságától megszállott látnok. Amikor Bizáncról beszél, a birodalomról szól. S a birodalom urához, nagyuraihoz, hőseihez, asszonyaihoz és népéhez intézi szavát. Mindegyiknek megmutatja igazi arcát, tükröt tart elébük, hogy lássák meg benne bűneiket. Hatalmas erejű és ijesztően bölcs. A lélek minden parányi redőjét feltárja, ismeri az államgépezet legkisebb rugóinak hibáit is. Megmutatja a politikust, a katonát, az arisztokratát, a demagógot, a népet. Rövidlátók, ostoba hősök, vagy kicsinyes bábok. Mindegyik csak önmagára gondol. Vak a hiúságtól. A mindennapi önzésen egy hüvelyknyivel sem tud felülemelkedni. A szívük üres és gyáva, az agyvelejük híg. Nem okosak, csak ravaszok. Bátor nincs köztük, csak vakmerő. El kell, hogy pusztuljanak, mert megértek a halálra. Hosszú életre, örök életre nem volnának képesek.

De vigasztalás és igéret is találtatik a bizánci jelképben. A tizenötödik század Bizáncát parfömös, hazug kultúrájával együtt elsöpörte, porig alázta a világverő török áradat. Uj, gazdag, erő bukkant fel a fáradt Európában és hatalmas kardjával rásujtott a fáradt népekre. Bizáncból nem menekülhetett meg más, csak a bátorság, az egyszerű hűség, a tiszta férfiasság. A lángokban álló, török hadseregtől és piszkos csőcseléktől ostromolt aranypalotából csak a genovaiak kicsiny, hős csapata talált utat a tengerhez. A császár, aki jó volt, bátor

Uj Idők, 1935. dec. 15. 57

MDK

Batthyány Gyula gróf

Román szerzetesek

Görög szigetcsoport

Táncosnő /Jaffa/

Ernst-Muzeum 14o.gyüjteményes kiáll.Bp.1933.máj.

5.l.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

Perczel Juliska: "Tascher grófné tokiói otthona" cimmel fényképes riportot közöl a lapban. Ennek keretében mutatja be a müvész festményét-az egyik felvételen- Tascher grófnéről.

Szinházi Élet. Bp. 1937. nov. 21-27. XXVII. évf. 48. sz. 65-67. lap

MDK

Batthyány Gyula gróf, festö

Ünneplö csoport.

Ep.Műcs.-OMKT. Roma.Képzőműv.Kiáll. /Rend. M.Kir.Vall
és Közokt.Min./ 1933 ápr.12.-máj.25. Kép.tm. 1o.1.

Batthyány Gyula gróf

Kiállít

Ujvár 1935. X. 6.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

"Gróf Tisza Kálmánné" c.portréjának repr.-ját bemutatja a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1938. ápr. 16. XXVIII.évf 17. sz. 7o. lap

Balthyány Gyula

Kiállít

BM. 1935. X. 8.

Batthyány Gyula gróf

Szerepel az Ernst-muzeum csoportkiáll.-án.

Reggeli Ujság, 932.V.9.

Batthyány Gyula gr.

Hétfő Reggel 1939 máj. 15.

1.

A kormányzóné őfőméltósága a margitszigeti ünnepség szabadtéri diszelőadásának minden műkedvelő próbáján megjelenik az Operaházban! A próbákat a jövő héten kezdik meg a főuri műkedvelők, akik már nagy ambicióval tanulják *Ujházy* György Margit-legendájának szerepeit. A mágnásszinlap igy fest:

Mária királyné — gróf Pongrácz Jenőné,
IV. Béla király — gróf Batthyány Gyula,
A cseh király — herceg Esterházy Antal,
A lengyel herceg — gróf Esterházy József,
Az ördög — gróf Keglevich József,
A prior — Balla Borisz.

A Margit-legendának egyetlen hivatásos szereplője lesz: *Szörényi* Éva, a többi szerepet, beszélőt és némát egyaránt, mind arisztokrata hölgyek és urak alakitják. A statisztéria tömegében *nyolcvanan* lépnek fel a Margit-legendában s a diszelőadás második része, *a Mátyás-korabeli főuri esküvő káprázatos fényü jelenetében több mint száz renaissance-pompába öltözött hölgy vonul fel gyalogosan, hintókon és lóháton* a Szabadtéri Szinpadon. *Tizennyolc koszoruspár kiséri a szépséges menyasszonyt: Andrássy Ilona grófnőt, akinek szinpadi vőlegénye Bessenyey Sámuel lesz, Bessenyey Zénónak, a Közmunkatanács elnökének fia.* A Margitszigeti Ünnepség diszelőadására a páholyjegyek már mind elfogytak, *Frick német birodalmi belügyminiszter, akinek magyarországi látogatása akkor esedékes, a maga és kisérete számára négy páholyt foglalt le Berlinből.*

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

ÁPRILIS

30 nap — 16. hét

16 Vasárnap	
17 Hétfő	
18 Kedd	
19 Szerda	
20 Csütörtök	
21 Péntek	
22 Szombat	

Babitzány Gyula gr

rendezte az 1934.
évi londoni magyar
képkiállítást.
Forum 1934. 222. l.)
(A londoni magyar
képkiállítás.)

~~Füles bronzkori tűzőtűk~~ VII. 11, 14, 15,

Batthyány Gyula gr.

— **Illetékes közlés a kormányzó és hitvese arcképének árusításáról.** Illetékes helyről közlik, hogy a kormányzó úr őfőméltóságának és a főméltóságú asszonynak gróf *Batthyány* Gyula festőművész által készített, saját kiadásában terjesztett arcképei, amelyek árából befolyó tiszta jövedelmet a főméltóságú asszony segélyakciójára ajánlott fel a festőművész, a kiadott engedély értelmében kifejezetten csakis üzletekben, készpénzért árusíthatók, azonban házalás vagy megrendelésgyüjtés útján nem terjeszthetők. Amennyiben tehát az arcképeket *ügynökök házalva kínálgatnák vagy megbízottak azokra megrendeléseket gyüjtenének, sőt ilyen megrendelések kieszközlése érdekében a kabinetiroda vagy bármely más hatóság nevével, azokra történő hivatkozással visszaélnének, az ilyen egyének azonnal rendőri közegeknek adandók át.*

Pesti Napló

1939 június 2

Trust (11)

folytat.

Calle del Destin

gr Ziehy Nándorné

1939 márc). l. katal.

(Gyűjt. kiáll)

öbbet használhatok hazámnak, nemze-
s ha gyermekeimet becsületben felneve-
áskodás után betegen ujra a sáncárok-
és energia-kifejtés után) elpusztulok.
éltóságod sokszor tapasztalt való-
ajánlva maradok
Báró Urnak.
ramnak

legkisebb szolgája.

Surányi Károly.

Batthyány Gyula gr

l.

Szépmüvészet

1943. 34. l. (Vásár-
lások)

Szent Margit és

Máljas udvara
c. cenzurapat
megvette a Kultusz
m.

Gróf BATTHYÁNY GYULA

4 Csendélet olajf. 200.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-mare

1945. Zemplényi Tiva

Eperjesen 1864 norbert.

„Virraszszatok

25? B.

A kép azt a jelenetet ábráz
va töltik és ekkép készülne

Mária Besnyői

A (Templomban balra, va
dővel letakart oltár
kezeit összekulcsolva ajt
két kos
Két leány térdel és kis
kezökben ⊥ gyertyát tartó
térdelő zászlótartók köz
ányt; jobbra az ugyanan érke
kal és asszonyokkal,
dok bottal. A sarokban
dülve. Jelzése balra: „

Vászon, méretei

⊥ Dobogóján

φ bekötött fejű paraszt

⊥ égő

Vétetett az 1901:
leirattal 16000 koronán. (1
(90/901.)

Az elszámolást elf
delet. (554/901.)

Trust, 1934. 48/a.:

A magyar vallás-és közoktatási

alatt a keb.számv.X.osztályho

Tégpalota, cr

Alm-Tel. É. Müint

1941. VII. kelati jelenet

of

1942. IX.

Előkelő Társaság, pest.

Utasitom, hogy a 1

azonnal utaljon ki a müemléke

költségeire 125.000 P-t, azaz

Tibor, a Müemlékek Orsz.Bizot

Hőgyes Endre-u. 10.sz./.

Budapest, 1945.évi

oktatásügyi Miniszterium.

öm
kö-
i.

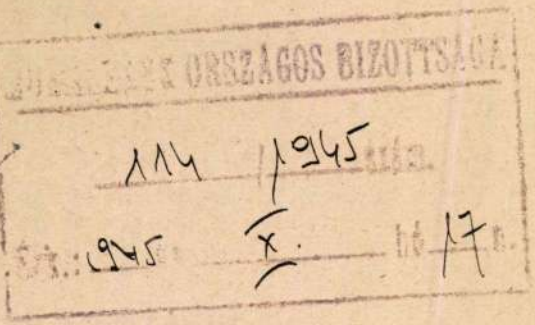

MDK

Batthyány Gyula gróf, festöm.

29. Régi élet. Vizf. 28x22

Arv. Közl. 1932.1.rk.sz. Cl.sz. 14.1.

Batthyany Gyula gr

Szinházban c.
képe repr.

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1930.
V. évf. 3-4. sz.

etés . . . . . kor. fill.
lék . . . . . » »
bér . . . . . » »

Összesen: kor. fill.

. . . . kor. fill.
adó . . . » »
egáp. pótadó » »
adó . . . » »
s. pótlék . » »
lg. díj . . » »
előleg . . » »

Fizetendő: kor. fill.

Budapest, 190

r.-t., Budapest. 5753.

MDK

Batthyány Gyula gr. 1888.

Jégpalota, cer.

Ernst Muz. 48/a. aukc. 1934. 26 l.

MDK

Gróf Batthyány Gyula, festö

167. Kelet. Olf.

Bp.Műcs. - MMKT. Nemz. Képzőmüv. KIÁLLITás. 1934.ápr.
Kat. 10.l. 29.-jun.1'

Batthyány Gyula gr.

BATTHYÁNY GYULA GR. a berlini Lessing-Theater számára készített díszleteket **Giroux Anphytrion-jához.** (*)

Magyar Iparművészet

1931. 28. l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Néger nő /Kairó/

Fellah csoport

Vizhordó nő a Nilus partján

Ernst-Muzeum 14e.gyüjteményes kiáll.Bp.1933.máj.
4.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Szerb apácák

Fellah falu

Egyiptomi fantázia

Ernst-Múzeum 140.gyüjteményes kiáll.Bp.1933.máj.

4.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Libanoni maronita nők

Athéni liget

Utcai árusok /Bukarest/

Ernst-Muzeum 14e.gyüjteményes kiáll.Bp.1933.máj.

4.l.

Batthyány Gyula gróf

Lásd okv

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1930.

V. cif. 1. sz.

MOB kst. - ban!

– Csoportkiállítás az Ernst-Múzeumban. *Batthyány* Gyula gróf, *Csabai Rott* Margit, *Fáy* Lóránt, *Feiks* Jenő, *Kun* Sándor képeiből és *Bernstorff* May grófnő szobraiból rendezte ma megnyíló kiállítását az *Ernst-Múzeum*. *Batthyány* Gyula jólismert és többször méltatott művészetének új termését mutatja be három teremben. Nyugtalanul kavargó, kígyózón tekergő vonalak dekoratív hálózatába kötött képei a valóság emlékeit csaknem teljesen a képzelet önkényesen alakító, játékos kedvének rendelik alá. A grafikusan kiélezett formák és hol kicsattanó, hol szürke alaptónusba bágyadó színek zsúfolt gazdagsága jellemzi ezt az önmagából táplálkozó, különös piktúrát, amely époly változatlanul hű saját stílusához, amilyen hűtlen a természethez. Ha valamire, erre igazán illik a »dekadens« megjelölés. Nem hat meg túlságosan, de az érdeklődést mindenesetre ébren tartja, főkép raffináltságával és kulturáltságával. *Csabai Rott* Margit két termet megtöltő kollekciója legfrissebb értéke a csoportkiállításnak. Kiváltkép akvarelljei fogják meg a nézőt tiszta festőiségükkel, a lefokozott színek minden érzelgősségtől ment, halk harmóniájával, a leegyszerűsített formák nyugodt és biztos felépítésével. Őszinte átélés lírája érzik ezeken a gyengéd tónusfátyolba vont falusi motívumokon, amelyek kiforrott ízlésről, komoly elmélyülésről és egyéni tehetségről tanuskodnak. *(Nagymosás, Falu, Alkony, Cséplés, Udvarrészlet.)* Itt-ott talán van bennük valami Szőnyi művészetére emlékeztető vonás, de ez inkább belső rokonságnak, mintsem külső hatásoknak tulajdonítható s aligha tévedünk, amikor azt hisszük, hogy festőjüket már csak pár lépés választja el önmaga erőinek zavartalanul teljes kibontakozásától. *Feiks* Jenő ezúttal is meggyőző tanuságot tesz művészi választékosságáról. Egy finom világ finom festője ő. Jégünnepély, színház, lóverseny, strand, előkelő urak és hölgyek exkluziv köre ihleti munkára ecsetjét. Képeinek delikát színei és szikár formái stílusosan alkalmazkodnak a szalónélet hűvös, franciás eleganciájához. *Fáy* Lóránt színekben elomló, lágy festőiségét most a formaalakítás határozottsága, olykor szinte levegőtlen keménysége váltja fel. Képein az éles rajz dekoratív szinkezeléssel párosul, inkább szemhez, mint szívhez szólóan. Reméljük, hogy csak egyelőre, átmenetileg, míg Fáy fejlődő tehetsége — a mesterkedő kísérletezések útját járva — el nem érkezik saját formanyelvének közvetlen megszólaltatásához. *Kun* Sándor, akinek ma még nem egészen felszabadult, idegen hatások iránt fogékony képei a Petőfi-teremben kaptak helyet, nem egy biztató ígérettel szolgál. *Bernstorff* May grófnő — a csoportkiállítás szobrásza — a plasztikus kifejezést igyekszik összeegyeztetni bizonyos festői előadás[illegible] —*io.*

Ba Batthyány Gyula

uzletemben a kornyekbeli kis cselédek épúgy használják egyszerű kifejezéseit, mint kegyedék, ha irigységről, bosszúról, szerelemről, megélhetésről, betegségről vagy halálról van szó. Sőt jobban, kifejezőbben, őszintébben és tömörebben használják, mint kegyedék, akik ilyenkor is igyekeznek árnyalatokkal dolgozni, intelligens mesterségüknek megfelelően s ezért gondolják, hogy az I. számú mesterség »bonyolult«. Kegyedék, távoli és bonyolult mesterségükbe beleveszve s mikroszkópjaik s elemzéseik s megfigyeléseik s elméleteik patika mérlegei mellett vizsgál[illegible]esanként elfelejt

Batthyány Gyula

Reggel 1933. V. 1.

Művészeti notesz

Keleti világ az Ernst-múzeumban

Dobol, csörömpöl, zúg és zakatol, kavarog és kanyarog: *ember, hegy, folyó, fa, turbán, nő, teve* — dobok sűrű zenéje brummol három termen át... valami barbár tornádó hátára kap s mint porszemet elsodor: *Szíria, Kairó, Bukarest, Libanon, Alexandria, Egyiptom.*

Batthyány Gyula
(A művész rajza A Reggel számára)

Óskelet kellős közepén vagyunk!

Batthyány Gyula gróf zsákmánya ez a három teremorientalitás, — ecsettel lőtte valamennyit, ott a helyszínen s a legforróbb kánikulában — most itt függ sorjában az egész, berámázva, kilakkozva, preparálva — mint valami látványos panoptikum.

Igazi sportszenvedéllyel gyüjtötte a gróf Budapestre ezt az egzotikus világot, melyet bujkáló és bujálkodó vonalzuhatagok valóságos hadoszlopaival hálózott keresztül-kasul gépi egyformasággal — egy kicsit mintha a *képszerűség* rovására is lenne ez a mechanikus *gépszerűség*...

Stílusának zártsága alól néhol fölszabadul Batthyány Gyula s egy mesélő képzelet ezüstös síkjaira lendül... itt egyszerre föltárul az, ami ebben a mákonyos zürzavarban ecsetre méltó festői muzsika.

Ringató vásznak

A ringató vásznak festője: *Hollósné Mattioni Eszter.* Fiatalasszony. Halk, de ez a halkság: élettől derüs. Könnyedén fest, feszélytelen biztonsággal, egy asszony, aki csupa megkapót tud az ecsettel mondani. *Semmit sem tart feleslegesnek, ami ecsetjéből vászonra fut* — előadása ezáltal a rögtönzés forróságát leheli. A tempera — festékszere — úgy símul meg kezében, mint a böleső... elringat vele. Bűbájos líra, makulátlan ízlés minden húzása.

Hollósné
(A művésznő rajza A Reggel számára)

Lehel Mária másik nőszereplője ennek a kiállításnak. Ellentéte az előbbinek. Ideges és — rutinos. *Előre látja a képet.* nem sodortatja kezét a csábító pasztellkrétától. *Virágcsendéletei a legsikerültebbek.*

Koffán Károly — fiatalember. Finoman rajzol, japános vonalakkal rajzol. Holott szegedi. Hogyan rajzolná ezeket, mondjuk, egy szegedi?

Primitív világ — párizsi szemmel

A művész — úgylászik — mielőtt felrakná vásznára, színeibe belecseppent mindig egy kis alkoholt; ettől a cseppentéstől minden képe — hogy is mondjam csak — jobbra-balra dőlni kezd... A színek egymásra borulnak és színgomolyaggá opalizálódnak és úgy szállnak imbolyogva, mint a füst... Ebből a színfüstből formák támolyognak elő, egy kicsit penészesen, egy kicsit ütötten-kopottan, egy kicsit czóbelbélásan. Nem lehet tudni: bábúk, vagy emberek. A fák is úgy állnak a lábaikon, mint a részegek, minden pillanatban orra esnek és lefekszenek — megmerevednek.

Czóbel
(A művész rajza A Reggel számára.)

Egy kicsit primitív, egy kicsit naív világ, de — *párizsi szemmel*

Egy bárónő

A bárónő: *Schossberger* Klára ugyancsak a *Szépművészeti kiállítások* termeiben jelentkezik. Választékos, társasági nyelven szól mindarról, amit képekben jót, szépet látott — *igazi műélvező.* Ezt mondják ezek a művelt képek, ezt és nem többet. De miért kell ezt elmondani feltétlenül ecsettel?

Bálint Jenő

DIVAT

Mit gyüjtenek a nők 1933-ban?

Májusi beszámoló az esődivatról, a divatállatkertről és a virágokról

(A Reggel tudósítójától.) Az asszonyok már sok mindent gyüjtöttek: csipkét, porcellánt, legyezőt, pénzt is és főleg tapasztalatokat. 1933 májusában

bluzokat gyüjtenek.

Helyeselnünk kell ezt a nem túl költséges, hatvan centiméter hosszú és szezónéletű szenvedélyt! Skálája végtelen: kezdve a *kockás, indathern színezésű, paraszt szövésű bluztól a lenge, leheletszerű organdi bluzig, az apácagalléros, komoly szabásútól a bohókás bajazzo-gallérosig, a lepkeszerű masnival csukódótól a vörös galalit-gombosig, a fénytelen csipkebluztól a ragyogó ciré bluzig.* A bluzkrónikások húsz év előtt hasonló *„bluztavaszról"* regéltek. Amikor a bluz korrekt volt és unalmas, férfias, tehát célszerű, szabályosan vonalozott, mint egy szépírási füzet. Kiegészítette az angolos kosztümöt és nem féltették az esőben. Eső! Itt álljunk meg! És tiszteljük! Mert Párizs és összes divattervezői az esőt végtelenül tisztelik. *A párizsi örökeső divatot csinált!* Beszéljünk először a tényleges

esődivatról.

melynek tiszteletére Párizs vidám színeket ölt. *Divatos a fehér és a spárgaszínű esőköpeny rikítóvörös gombokkal, kedvelt az élénk sottis színezésű tafet esőkabát az éles színű, karimás lakkkalappal és az esernyők oly vidám színekben virulnak, mint valamikor a napernyők a napimádáselőtti korszakban.* Az esernyők fogantyúi *felnyithatók. Az arc- és szájrúzst rejtik magukban,* sőt *óriási esőkabátgombokról* is hallunk, amelyek egyszersmind — *púdertartók.* Még többet mondhatunk az esődivat által befolyásolt, óriási ciré-divatról, melyet Párizs felidézett és amely túlnőtt a megszokott divathullám határain. A lakkozott kosztümök, mellett *lakkozott kalapok, kesztyük, övek és masnik szokatlanul »tartják magukat«.* Sok paletót és pellerint, meg capet készítenek lakkozott anyagból, mert tekintve, hogy a blúz oly nagyon sztár lett, fontossá lett mindaz

Kamaraszinház

csütörtöktől kezdve egész héten minden este és vasárnap délután is Medgyasszay Vilma felléptével a vidám zenés

CARAMBA

továbbá Kiss Ferenc és Molnár Aranka felléptével az

ARANYÁSÓ

Magyarság 1937 II. 28

MŰVÉSZET

Csoportkiállítás az Ernst Muzeumban

Öt festőt és egy szobrászművész alkotásait foglalta össze ez a kiállítás. Közöttük legszenzációsabb *Batthyány* Gyula grófnak festőművészete. Az Ernst-Muzeum falaihoz tapadnak előbbi bemutatkozásainak emlékei is. Teljesen kialakult, teljesen egyéni művészet az övé. A természet jelenségeit egészen különös prizmáján bontja föl a lehető legapróbb egységekre, ez egységeket önállósitja, külön dolgozza ki s mikor azt hinnők, hogy az igy atomizált részek forradalma az alapgondolatnak fejére nőtt: mintegy varázsvesszővel egyszerre csak az egészet összerendezetten, a közös fő cél szolgálatába állani látjuk. Nagy tömegekkel felvonuló tornajátékokon látunk ilyesmit: egy pillanatban azt hisszük, hogy minden egyes tornász szétszaladva teljes rendbomlásban van, aztán egyetlen intő jelre az egész teljes harmóniába, egységes képbe áll. Képei igy is keleti bazár módjára nyüzsögnek, ezeregyéjszakai mámorban kápráztatnak, (témának is szereti a kelet. Rodoszt, a Levantet) közelről csak a részleteket látjuk, de ha megtaláltuk a kellő távlatot, minden rész összerendezetten nyujtja a főgondolatot. Csak látszat az, hogy részleteken pepecsel, igazában bátor, széles ecsettel fest. Arcképei mutatják meg leghatározottabban fegyelmezett tudását, pl. 24. sz. Mrs. Bruce-ja, Mrs. Hohler-ja. Stilusát talán legjellemzőbben képviseli Magyar [illegible]-ja (9) Néger nő-je (12).

Feiks Jenő rendre sokat mélyült, önmagához közeledett és művészebbé lett előbbi kiállitásain végig, mostanig is sokat megőrzött azonban a rajzolómüvészből, erre vali az a stilusfogása is, hogy befestetlen fehér hátterekre helyezi élesen kiemelkedő gyorsan-kidolgozott alakjait. Legelmélyedettebb művének látszik önarcképe. (40)

Csabai Rott Margit új festője az Ernst-Muzeumnak. Nőies, gyöngéd tónusai jellemzik. Müveinek fele olaj- fele vizfestmény; de olajképei is vizfestmény-stilusuak, ez látszik az igazi müfajának.

Fáy Lóránt fiatalosan fanatizmussal tulozza szineinek erőit. Nem is olajjal, hanem sürü péppel fest, amelyet sajátos technikával ken föl a vászonra. Merészségében megfesti a napot, persze az ilyesmi csak vakmerősködés.

Kun Sándor is tuloz, erősen mutatja öntudatosságát. Reális és irreális elemek vegyülnek egy azon képein, kellő távlatban összefoglalódnak szinei-rajzai; biztosnak látszó uton indul.

Bernstorff May grófnő vendégként lépett föl a budapesti művészeti életben itteni tartózkodása alkalmából. Tekintélyt ébresztő erő, a realitás minden hatóerejével rendelkezik, de léleklátó módan tud összevonni, hangsulyozni, szellemiesiteni. Szines-szobrai a szinező-festék nélkül is elég szint éreztetnek. Mind a hét kiállitott szobra mestermü.

B. A.

Pensione **BEAUREGARD, LAURANA**
Előkelő családi ház közvetlenül a tengerparton. Kitünő ellátás, árnyas kert, tengerparti terraszok, saját tengeri fürdő, mérsékelt árak. — Felvilágositás **utazási irodánkban.**

* **A téli tárlat utolsó hete.** A Mücsarnok téli tárlata — keretében *Esterházy* Pál herceg jubileumi emlékdijának pályázatával — hatheti nyitvatartás után, március 7-én, vasárnap délután két órakor végleg bezárul. A kiállitás, különösen az Esterházy-dij eldőlte után, rendkivüli látogatottságnak örvendett. Az elmult napokban megtekintette a téli tárlatot a főváros vásárlási bizottsága is és a következő müveket javasolta megvételre a polgármesternek: *Györffy* István *Uj kaláris* cimü olajfestményét, *Erdey* Dezső *Miska* cimü szobormüvét, *Komjáti* Gyula *Spanyol Madonna* cimü rézkarcát, *Szabó* Dezső *Falusi ház pitvara* cimü olajfestményét, *Thomas* Antal *Udvar a Várban* cimü müvét és *Tihanyi* János Lajos *A Schmidt-kastély* cimü munkáját.

élőnyére.

Nyomatékosan figyelmeztetjük ezzel az esettel kapcsolatban mindazokat, akiket illet: ne játsszanak az urak a tüzzel és hallgassák meg — hogy *Imrédy* Béla szavaival éljünk — a gazdasági élet kommentátorait. Még pedig addig, míg nem késő.

D. A.

A kisipari és kiskereskedői hitelakció sikere

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara a kisipari és kiskereskedői hitelakció működésének háromévi eredményéről most terjesztette be jelentését az iparügyi miniszterhez. A jelentés szerint a kamara területén az elért eredmények a következők:

Az akcióba bekapcsolódott *33 város, illetve község*, folyósításra került *3444 iparos számára 452.215 pengő és 2154 kereskedő számára 206.322 pengő*, összesen tehát 5598 személy számára 658.537 pengő kölcsön (Budapesten 1754 iparos számára 238.730 pengő és 1288 kereskedő számára 106.472 pengő).

A kihelyezett összegekből esedékessé vált az iparosok részéről 361.915 pengő, a kereskedők részéről 163.002 pengő, összesen tehát 524.917 pengő (Budapesten az iparosok részéről 183.120 pengő, a kereskedők részéről 83.522 pengő.) Ténylegesen visszafizetésre került a kereskedők részéről 258.846 pengő, az iparosok részéről 118.928 pengő, együttesen 377.774 pengő (Budapesten a kereskedők részéről 136.225 pengő, az iparosok részéről 59.624 pengő.)

Mint látható tehát a visszafizetés arányszáma — az esedékességhez képest — 72 százalék. Ez a százalékos emelkedés az előző évek teljesitményéhez — 1934-ben a visszafizetés arányszáma 45 százalék, 1935-ben 59 százalék volt — mérten hatalmas fejlődést mutat s egyben dokumentálja azt is, hogy *csupán a kisegzisztenciák becsületességére alapitott akcióval is lehet komoly eredményeket elérni.*

— **(Gazdanapok Pozsonyban.)** *Pozsonyból* jelentik: A felvidéki nagybirtokosok és bérlők országos gazdasági egyesülete mult héten tartotta gazdanapjait Pozsonyban. A rendezést *Pokorny* János jószágigazgató végezte. Az első napon a növénytermelés és talajmüvelés, a másodikon az állattenyésztés és takarmányo-

Batthyány Gyula gróf

Műveivel szerepel a "Céhbeliek" kiáll.-án.

P.H.932.III.20.

Ba:dyhdy dyrile Er/?

Dilvelyej eeyrepej a "CHlbejleHE Mlej/.-'-.

i.M.C3C.:lI.EC.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

"A százéves Nemzeti Szinház emlék-kiállitása" cimmel fényképfelvételeken mutatja be a lap a müvész által tervezett jelmezeket.

Szinházi Élet. Bp. 1937. dec. 5-11. XXVII. évf. 5o. sz. 31. lap.

Batthyány Gyula gr.

vrd

=

Elek Artur: Batthyány Gyula gróf és művésztársai. Az Ernst múzeum kiállítása. Ujság 1937 márc. 1.

haját előre fésüli, kipödrött bajusza igen
Atillajának gallérjá paszománt és gombjai
a kép alatt:

ága 9.6 m.

39/94 N:7

Batthyány Gyula

PH 1933. IV. 30

Csoportkiállítás az Ernst-Muzeumban.

Ernsték ma megnyiló csoportkiállításának nagy meglepetése: gróf *Batthyány Gyula*. Akik figyelemmel kisérték ennek az érdekes művésznek szeszélyes pályáját, a maga nekilendüléseivel, elernyedéseivel, sok eredményével, de még több zsákutcájával, azok csak örömmel és csodálkozva állhatnak meg az előtt a gazdag termés előtt, amellyel itt ma jelentkezik. A gazdagság azonban nemcsak mennyiséget jelent ezuttal, hanem még sokkal inkább: teljességet. Ritkán lehetünk tanui egy művészi egyéniség olyan nagyszabásu és váratlan fölszabadulásának, kibomlásának, aminőt most Batthyány mutat. Ő, akiről azt hittük, hogy soha nem fog már tovább fejlődni abból a hideglázas gótikából, amely festészetére annyira egyéni, de kissé modorossággal fenyegető bélyeget nyomott, szinte egy csapásra elindul és uj célokhoz érkezik itt a szemeink előtt. Ennek a nagy fölszabadulásnak és kifejlődésnek horizontjait nála egy keleti utazás jelölte ki, amely a maga dus élményeivel nem maradhatott hatás nélkül erre a hihetetlenül érzékeny idegzetü művészre. Az első, amit belőle keleti utja kiváltott, egy nagy és jótékony közeledés a természethez. Persze, ha Batthyány Gyula közeledik a természethez, akkor ez annyit jelent, hogy a természetnek is közelednie kellett felé: ez a bizarrságaiban oly mélyen emberi művész azon a középuton találkozott a természettel, ahol természet és ember annyira szervesen összeolvadnak, hogy nehéz volna eldönteni, melyiknek lelke ered a másikból. Kevés festő érezte meg annyira mélyen a Kelet lelkét, mint Batthyány ezeken a festményein. Most is izgatottan hullámzó vonaljátékából ugyanaz a feszültség árad, amely a keleti élet látszólagos nyugalma mögött lüktet. *Sziriai tája*, például égő és kegyetlen sárgáival, vagy *nilusparti részlete*, ahol ember, viz, hajó és égbolt valami fojtó csenddé olvadnak össze, *kairói egyeteme*, a maga nirvána-hangulatával, *tengerparti részlete*, ahol az alakokat mintegy térbeli és időbeli végtelenbe állitja, a legrejtelmesebb összefüggésekre tapint ember és természet között. Persze, ez a megállapitás még nem adja Batthyany mai festészetének teljes elemzését, mert hiszen vannak munkái, amelyeken még mindig az emberi lélek betedik szobájának zárt ajtaját feszegeti. De most az *uj* Batthyány áll előtérben, az, aki ma mikor az összes „izmusok" már csak egyetlen „izmusban" futnak össze: a „manirizmusban" uj utakat és eredményeket tud fölmutatni, anélkül, hogy valaha is másra hallgatott volna, mint önmagára. Ez a kiállitás visszamenőleg is igazolja a művészt, — ennél *többet* tán nem is kell mondanunk.

A másik meglepetés *Hollósné Mattioni Eszter*, aki legbátrabban és legőszintébben érdekes festőink *egyikének* mutatkozik itt. Ha kissé még érzik is rajta Aba Novák vagy mások hatása, máris csupa önálló akarat és erély, egyáltalában nem női festő. Néhol még kissé szervetlen, de vannak olyan kifejezésmódjai, amelyek egyszerűbbek és tisztábbak nem is lehetnének: a fehérruhás leányok csoportja körmenetes képén, georginás csendélete, agárdi asszonyképmása és főként az a pompás kis tája (Mátrai erdő), amelynél üdébb és egészségesebb pikturát keveset láttunk az utóbbi időben. És ami igen fontos: a ma oly sokat hangoztatott *nemzeti* vonást érezzük benne, nem külsőségekben, hanem lényegben.

A kiállitás harmadik festője *Lehel Mária*, aki ma is ugyanazzal a finom könnyedséggel, izléssel, párizsi eleganciával dolgozik, mint évekkel ezelőtt. Egy-egy virágcsendéletén, arcképén, de különösen női aktján, a vonalkultura és a szinek bája, olyan hatásu, mint egy divatos francia parfümé.

Koffán Károly tehetséges, szükszavuságukban is tartalmas rajzai egészitik ki a kiállitást, mely egyike a legérdekesebbeknek az idén. **Fóthy János.**

főispán, dr. *Buocz Béla* főkapitányhelyettes, dr. *Pálfy József* helyettes polgármester, dr. *Szalay József* nyugalmazott főkapitány, az egyházak képviselői és sokan mások. A terembe belépő báró *Korányi Sándort* a közönség felállva, tapssal üdvözölte. Dr *Schmidt Henrik* egyetemi rektor megnyitotta a gyülést és üdvözülte a vendégeket, majd ismertette a kormányzói leiratot, amely megengedi báró dr. Korányi Sándor tiszteletbeli doktorráavatását. A rektor üdvözlő beszéde után báró dr. *Korányi Sándor* mondott beszédet, melyben megköszönte a kitüntetést. Az érdemeket, amelyeknek alapján a kitüntetésben részesült, arra az intézetre háritja, amelyet édesatyjától vett át örökségképpen. Büszkeséggel tölti el a kitüntetés azért, mert az a magyar egyetem avatta doktorává, amely a magyar kultura nagyjainak emlékei között boldogult édesatyja emlékét is őrzi. A gyülés berekesztése után az üdvözlők nagy tömege vette körül az ünnepeltet. — A szegedi egyetem barátai előtt megtartott előadásában báró dr. Korányi Sándor rámutatott arra, hogy az utolsó negyvennégy év rendkivül termékeny volt az orvosi tudomány tekintetében. Különösen *a golyvás és rokontermészetü betegségek gyógyitásának módszere fejlődött nagyot* és a pajzsmirigyen végzett műtétek is nagy haladást mutatnak. Az ujabb eljárások közül *igen nagy jelentősége van a salvarsan-injekcióknak, továbbá a Röntgen- és rádiumsugaraknak.* Egy másik nagyeredményü kutatási irány *a szérumoknak és a vérbeoltásoknak* az alkalmazására vezetett. Nagy vivmány *a paralizis gyógykezelése mesterségesen előidézett lázzal.* Igen nagy jelentőségü a diagnosztika fejlődése, valamint a belső betegségek sebészeti kezelésének és a speciális orvosi szakoknak nagyszabásu haladása az elmult negyven-ötven év alatt. A sikerekkel szemben *az orvosi tudomány ugynevezett válságáról csak tudatlan, rosszhiszemü vagy lesujtott kedélyü emberek beszélhetnek.*

— **Takáts Sándor emlékezete.** A képviselőház néhai dr. *Takáts Sándor*, az országgyülés főlevéltárnokának, a kitünő történésznek emléktáblát állit az országgyülés könyvtárában. Az emléktáblát május elsején délelőtt tizenegy órakor leplezik le.

— **Egymásba futott két gyorsvonat Csehországban.** Prágából jelentik: Az elmult este Bakov állomáson a Reichenbergből jövő gyorsvonat téves váltóállitás következtében hátulról belefutott a Ceska Lipából beérkezett gyorsvonatba. A reichenbergi gyorsvonat mozdonya kisiklott, a szerkocsi és egy II—III. osztályu kocsi *sulyosan megrongálódott. A*

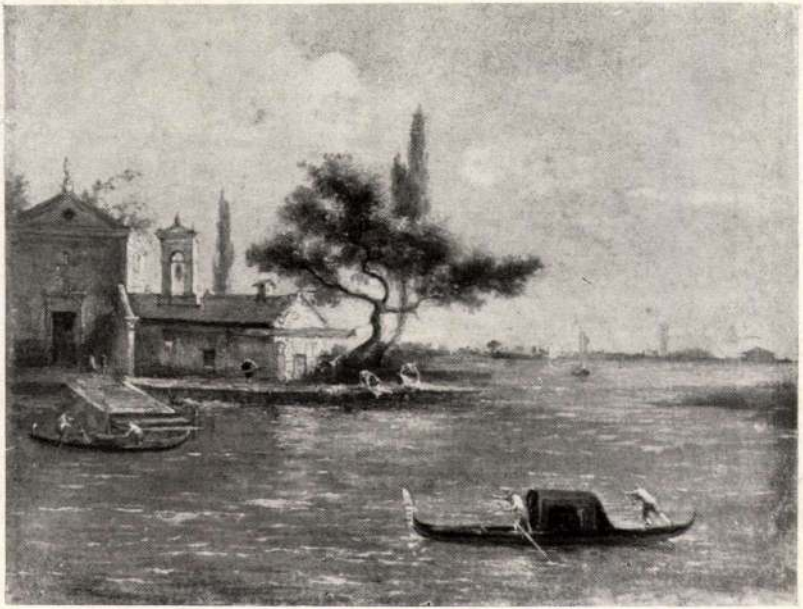

70. Guardi iskolája.

BATTHYÁNY GYULA GRÓF (szül. 1888).

217. *Díszelőadás a Nemzeti Színházban 1837-ben.* — Gouache.

29

Szépm. Muz. graf. o. Gj. kidd.
(1931) Uj szerzem.

MDK

Batthyány Gyula gróf festőművész

Nápoly
Bodega /Nápoly/
Spanyolok
Gitánák /Sevilla/
Bosnyák nők
Táncosnők

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó
Katalogus 6,7, old.

Batthyány Gyula gróf

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Maga köré teremt uj világot képrázatos fantáziája. Csodálatos lányolása ez a művészi képzeletnek. Szédülve áll a néző, milyen gazdagnak látja szinek formák kavargó áradásában azt, ami körülöttünk van, amit mi sokszor únunk, szürkének és egyhangunak érzünk. -

Magyarország
1935.II.2.

Batthyány Gyula

Szerepelt az I. nemzeti színházban.

VII 1933. IV. 20.

Batthyány Gyula gr.

Koll. Kiáll.

Ujság. 1933. ápr. 30.
(e.a.: „Az Ernst-művészcsoportos kiállításai")

z első keresi az állandó érvényű
hullámzó formákat. Az esztétiká-
élvezet funkciószerűsége a fontos,
kben megtestesült végeredmény.
as« vizsgál, a história »sub specie
y tehát az elméleti rendszerezés
, művészek önvallomásai) eszközeit
n az egyetemes értékfilozófiához
történeti ténykutatás, a történet-
és az általános szellemtörténetbe
szíti a műtörténet számára azokat
yek nélkül nemcsak a tudományos
sabbrendű emberi fáradozás cél-
net viszont ideigazítja a testvér-
lis anyagot, melyre minden elméleti
l. Ezáltal előáll egy nagyon termé-
fejlődés a tekercsvonalban, hogy
z elméleti alapokról szerzett világo-
azaz a história által az esztétikának
ozásánál és feldolgozásánál termé-
ményeket érlel, míg fordítva, az
don nyert alapon biztosabban épít-
t tudományág fejlődésében, illetve
ilágosan kidomborul. Nem véletlen,
net pozitivista, vagy tisztán mor-

Batthyány Gyula gróf

Alkotásával szerepel a "Céhbeliek" kiáll.-án.

N.U.932.III.22.

Batthyány Gyula

Alkotásával szerepel a "Céhbeliek" kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

P.N.932.III.20.

Библиотека ОГИЗа

MDK

Batthyány Gyula

Művei az Ernst-Múzeumban rend.kiáll.-on.

/-ny./:Hat művész csoportkiállitása Ernstnél

Az Est, 1935.febr.2. 11.o.

MDK

Batthyány Gyula gróf festőművész

Spanyol nők erkélyen
Tiarák
Fiam arcképe
Alvó nő
Társaság
Miss C.
Nász
Cintrai kert /Portugália/

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó

Katalogus 6,7.old.

Batthyány Gyula

Nemzeti Szalón csendéletkiállításán szerepelt.

Pesti Napló 932.Ï.21.

gróf Batthyány Gyula ~~rab~~ festőm.

Kiállít az Ernst Múzeumban

N.U. 1939. III. 5.

Batthyány Gyula MDK

Kelet, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Бетховену Фуга

Колеб. оіі.

Balthyány Gyula

Kiállít

PH. 1931. IV. 11.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 1
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból

mely a terület építészeti állagának a t

Batthyány Gyula gróf

Kiállitása az Ernst-muzeumban.

P.H.932.V.8.

Batthyány Gyula gróf

Batthyány Gyula gróf karikaturaszerü felületkitöltésein kivül már fel-feltünik egy-egy mához közeledő festmény. Egy portré, egy fejtanulmány, s hogy ez az irány már régebben is élhetett a festőben, arra egy régibb származásu, jó fakturáju hangulatos tájkép kiállitása is bizonyiték. Zsufolt, barokkos, stilizált festmények tömege uralkodik még *Batthyány* Gyula gróf müvészi felfogásán.

Esti Kurir

1939. marc. 7.

(Ernst Kiállitás.)

BUDAPEST
99 FEB. 11 21
LFh 1 LFh

Battlegány Gyula

Csoportkiállításon szerepelt az Ernst-múze-
umban.

MH. 1933 / V : 3.

Gr. Batthyány Gyula

szerepelt az Arcképfestők Kiállításán.

PM 1935. X. 6.

Batthyány Gyula gróf

Huguette, díjt.

Nemzeti Salon

M. Arcképfestők Társasága, repr. kiáll. kat. 1935. okt. 5–20.

Meinl-kávé
keverék

A most oly divatos

FÜGGÖNYTARTÓK

(f a k a r n i s o k)

Batthyány Gyula gróf

MDK

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8.repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

Batthyány Gyula gróf

"Tájkép" c. műve a művészeti sorsjáték kiállitáson.

P.H.936.XI.28.

Batthyány Gyula gróf

Képet adományozott a magyar művészeti sorsjáték céljára.

M.933.V.20.

Batthyány Gyula
szerepelt az I. nemzeti társaton.

8 órai lőjság 1933. IV. 20.

Batthyány Gyula

— **Batthyány Gyula gróf kiállítása.** Batthyány Gyula gróf kollektiv kiállítása három termet foglal el az *Ernst Muzeumban.* Ez a mélykulturáju, eredeti utakon járó müvész már hosszabb ideje nem lépett a nyilvánosság elé ilyen hatalmas anyaggal. Különös müvészete, egzotikumokat kereső fantáziája, keleti utazásai alatt gyüjtött pompás impressziói a szezon eseményévé avatják az arisztokrata-müvész gyüjteményes kiállitását.

Reggel 1933. V. 1.

gróf Batthyány Gyula

Az Árverési Csarnok aukció-kiállításain "Nő a gondolában" c. munkájával szerepelt.

PH. 930. XII. F.

Batthyány Gyula

ivod

Kornuk Kava

1937. apr. 15.

(Ernst Mú-
zeum: Csoport
kiállítás)

TÉZ LUKÓŸ EMIL

ÉPITŐMESTER

BUDAPEST

II., HADAPRÓD-U. 15/A.

TELEFON: 64–5–45.

gróf Batthyány Gyula

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi mütárlaton müve aranyérmet nyert.-

Magyar Hirlap
1930.II.9.

MDK

Batthyány Gyula gróf, festőm

Tormay Cecile:A régi ház. Illusztr.

Dr. Szemlér Lőrinc:gyüjteményének aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk. sz.melléklete,62.l.

Batthyány Gyula gr., MDK

gerveztea jótekonycelu Margitünnepségre Lalaing grófnö, a belga nagykövet feleségének kosztümjét. Kék-reneszánsz köpeny, korhü, pompás kivitel.

A Margitszigeti káprázatos ünnepi éjszakája. Magyar Nemzet. 1939.jun.8.

Batthyány Gyula

szerepel az International School of Art amerikai vándorkiállításán.

MM 1935. VI. 1.

szövarch 20.-201.lap

Batthyány Gyula.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1933-ban

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat,

Ára 10 fillér

Budapest, 1934. * Vasárnap * junius 10. XXV. évfolyam * 129. szám.

AZ ÉST

Előfizetési ár:
Egy hónapra ..... 3 pengő
Egyes szám ára a fővárosban, a vidékenés a pályaudvarokon 10 fill.
Telefón: 455—80-tól 87-ig, 464—18, 464—19

Politikai napilap

FŐSZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR
1910—1933

Szerkesztőség:
VII. ker., Rákóczi út 84.
Kiadóhivatal:
VII., Erzsébet körút 18-20.
Szerkesztőség Bécsben:
I., Kohlmarkt 7.

Ön köztisztviselő

és kötelessége lett volna az állam érdekét a miniszterrel szemben is megvédelmezni. A nagy per tárgyalásának anyagából ezek a szavak verték bennünk a legnagyobb visszhangot. A köztisztviselő erkölcsi törvényeit így egy paragrafusba sűrítve régen hallottuk. Mesteri kodifikáció. Az állam érdeke, a polgárság összességének érdeke így mindenkinek és minden hatalmasságnak fölébe helyezve, olyan megjelölés, amelyhez semmi hozzátennivaló nincsen. Az állam érdeke, az állam pénze, az állam ideje mindnyájunké. Közvagyon, közös kincs, közszerzemény. Véres és verejtékes munka hordta össze, tartotta és tartja együtt. A jól megvédett államérdek a jól megvédett magánérdekek összessége. A polgári munka, a polgári kereset, a polgári vagyon, a polgári boldogulás, a polgári szabadság: mindez benne foglaltatik. Az anyagi és erkölcsi értékeknek nagy tömege ez, az igazi nemzeti vagyon. A legtisztább lelkiismeret, a makulátlan önzetlenség s a legridegebb becsület gazdálkodjon vele. Végtelenül nehéz ma fentartani a magángazdaságot s az állam gazdálkodását. Elfajult versengés farkasvermei tesznek életveszélyessé minden lépést. Az országoknak egymáshoz való politikai és gazdasági viszonya siralmas. A cápa fel akarja falni az ebihalat is s az ebihalnak a bálnára van étvágya. Egészségtelen és természetellenes állapotok, ahová nézünk. Egyetlen dolgot lehet jól végezni, a magunk belső dolgát. Azt a szerény, de szép háziipart, amit ezen a csonka földön módunkban van folytatni. Most nem éljük a merész ábrándok napjait. Államnak, polgárnak ma egyformán fel kell ismerni a kisszerű lehetőségek határait. Az állam nem léphet fel túlzó követelésekkel polgáraival szemben. Az egymásból élő s az egymásra utalt foglalkozási ágak, a termelőrétegek s a fogyasztótömegek egymáshoz való viszonyát a magasrendű erkölcs szabályozza és dirigálja. És azok, akik a köz ügyeit intézik, akár a szegény iktatóban, akár a miniszteri hivatalszobában dolgoznak, hallgassák meg, szívleljék meg és hősiesen kövessék azt a törvényt, amelyet fentebb idéztünk. A legridegebb önzés parancsolja mindannyiunknak, hogy szeressük, becsüljük és segítsük egymást. Ilyen különös, ilyen furcsa világban élünk...

Érdekes vallomások a Dréhr-pör második napján

Gróf Bethlen István beteg, nem jelent meg a mai tárgyaláson

— Az Est tudósítójától —

Tegnap reggel 9 órától délután 3 óráig szinte szakadatlanul tartottak az izgalmak *Dréhr* Imre bűnügyének főtárgyalásán. Az esküdtszéki terem zsúfolt padsoraiban elegáns hölgyek és urak figyelték feszülten a tárgyalást, annak izgalmait, amelyek *Krausz* Simon drámai vallatása során kulminálódtak.

Krausz Simon elmondotta, hogy

politikai célokra rengeteg pénzt adott a népjóléti minisztériumnak, Vass Józsefnek,

de Dréhr Imre tőle soha egyetlen fillért sem kapott. Küldött ugyan különböző borítékokban titkárnője útján pénzt Dréhrnek, de sohasem *Dréhr* részére, hanem mindig azzal, hogy *Dréhr* továbbítsa azt Vassnak, aki a pénzt részben választási célokra, részben pedig szegénysegélyezésre fordította. Nyugtákat ezekről a pénzekről soha sem kapott.

Krausz Simon vallomásának izgalmai akkor érték el csúcspontjukat, amikor felállott *Bary* ügyész és

két levelet meg egy táviratot

adott át az elnöknek. *Töreky* elnök ismertette ezeket a leveleket, amelyek egyikében *Dréhr* Imre Karlsbadból arra kérte *Krausz* Simont, hogy *az összeomlott Halász Lajos-féle bankháznál elhelyezett 250.000 pengőjét mentse meg.* A másik levélben pedig arra kérte, hogy »*a nálad elfogyasztott vacsorán megbeszéltük, hogy 20.000 pengőt juttatsz hozzám, légy szíves ezt az igéretedet sürgősen hajtsd végre*«.

A levelek felolvasása után nyomban felállott *Dréhr* Imre és nyugodt hangon megmagyarázta, hogy *igenis, ő megkérte Krausz Simont, hogy a Halász-féle bankháznál lévő 250.000 pengőt mentse meg, ez azonban nem az ő pénze volt, hanem Vass Józsefé.* És az is igaz, hogy ő *20.000 pengőt kért Krausz Simontól, de ezt se saját magának, hanem Vass Józsefnek, akinek kifizetetlen bútorszámláit kellett sürgősen kiegyenliteni.*

Délután 3 óráig tartott a tárgyalás, amelyen kihallgatták még *Krausz* Simon volt igazgatóját, tisztviselőjét, titkárnőjét, aki néhányszor vitt *Dréhr* Imre kezéhez borítékban pénzt és délután 3 órakor programszerűen befejezte a főtárgyalás első napját *Töreky* elnök.

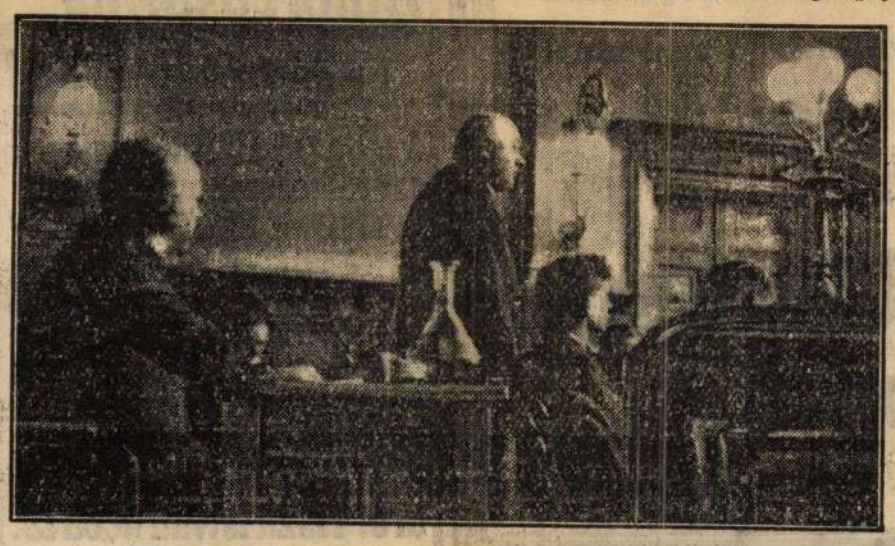

KÚPI BÉLA, A MAI TÁRGYALÁS ELSŐ TANUJA VALL

A mai tárgyalás

Ma reggel 9 órakor ugyanaz a tabló, mint tegnap. Égnek a csillárok, a közönség padsoraiban üres foltok. Ma is kevesen kaptak jegyet a törvényszék irodáit megostromlók közül. *A rendőrség*

szigorú kordonban

áll az ajtók előtt. A vádlottak padján *Dréhr* Imre. *Előtte egy korsó víz és*

egy másik pohár vízben valamiféle orvosság. A súlyosan cukorbajos volt államtitkár egymásután hatja fel az orvosságos poharakat.

Helyükön ülnek az ügyészek, a védők, amikor 9 óra után néhány perccel dr. *Töreky* Géza elnök vezetésével bevonul a bíróság és megkezdődik *a tárgyalás második napja, amelynek egyik szenzációja az lett volna, hogy gróf Bethlen Istvánt kihallgatja a bíróság.* De még mielőtt *Töreky* elnök a tárgyalást megnyitotta volna, már köztudomásúvá vált, hogy

a volt miniszterelnök nem jött el a mai tárgyalásra.

Ez a hír azután meg is erősödött *Töreky* elnök első kérdésére.

Gróf Bethlen István beteg, gróf Batthyány Gyula Londonban van, gróf Batthyány Lajos sem jöhet el

— A főtárgyalást megnyitom — mondotta *Töreky* elnök, azután megkérdezte: — *Gróf Bethlen István itt van?*

— *Nincs jelen!* — hallatszott az altiszt harsány hangja.

Zalán Kornél, a tanács titkára felolvasta

gróf Bethlen István bejelentését: beteg, a mára kitűzött tárgyaláson nem jelenhet meg.

— *Gróf Bethlen István tehát beteg, nem jelenhet meg* — mondotta *Töreky* elnök. — *De kilátásba helyezte, hogy a főtárgyalás egy későbbi napjára eljön, a törvényszék tehát szükségtelennek találja, hogy vallomását felolvassa, mert reméli, hogy el fog tudni jönni és közvetlenül kihallgatható lesz. Gróf Batthyány Gyula itt van?*

— *Nincs jelen* — felelte az altiszt.

Zalán Kornél ismertette gróf *Batthyány* Gyula levelét:

gróf Batthyány Gyula festőművész hivatalos kiküldetésben Londonban tartózkodik, felmentését kéri kihallgatása alól.

— *Gróf Batthyány Lajos itt van?*

Zalán titkár megint papírlapot vett elő: gróf *Batthyány* Lajos kérvényt adott be azzal, hogy

felesége súlyos epebajban szenved, ő kénytelen ágya mellett tartózkodni,

nem tud megjelenni a tárgyaláson. Arra kéri a törvényszéket, tekintsen el kihallgatásától, annál is inkább, mert úgyse tud mondani semmi mást, mint azt, amit a vizsgálóbíró előtt már elmondott. Vizsgálóbírói vallomását eskü alatti vallomásnak tekinti. A bicskei kastély ügyében sem *Bethlen* miniszterelnökkel, sem *Vass* miniszterrel, sem *Dréhr* államtitkárral nem tárgyalt.

— *Frey Vilmos itt van?*

— *Nincs jelen* — mondottta az altiszt.

A titkár táviratot vett fel és ismertette tartalmát: *Frey* Vilmos a rossz vonatösszeköttetésre hivatkozva arra kéri a törvényszéket, hogy csak a későbbi órákban hallgassa ki.

A mai tanuk

— *Lakatos Frigyes itt van?*

— *Meghalt,* — hangzik a titkár válasza.

A többi mára beidézett tanu megjelent, köztük *Turi* Béla országgyűlési képviselő és *Majorossy* minisztériumi főtanácsos, akira *Dréhr* tegnap hivatkozott, mint aki felülvizsgálta a bicskei kastélyt.

— *Tehát Bethlen István gróf vallomásának felolvasását mellőzhetjük* — mondotta az elnök.

Ekkor felállt *Gál* Jenő védő és arra való hivatkozással, hogy mindkét *Batthyány* gróf csak ma nem tudott eljönni a tárgyalásra, de remény lehet arra, hogy különösen gróf *Batthyány* Gyula, aki Londonban tartózkodik, még a főtárgyalás tartama alatt Budapestre érkezik, így arra kéri a védő a törvényszéket, hogy

a Batthyány-grófok vallomását se olvassa fel, hanem közvetlenül hallgassa ki őket,

hogy a védelemnek módjában legyen hozzájuk kérdéseket intézni éppen úgy, mint ahogy gróf *Bethlen* István vallomását sem olvassa fel a törvényszék.

Bary Zoltán ügyész válaszolt:

— *Batthyány* Lajos kihallgatását nem kívántam, nem akarom most sem. Hogy vallomásának felolvasását a törvényszék elrendeli-e vagy sem, erre vonatkozólag nincs indítványom. Ami *Batthyány* Gyula kihallgatását illeti, nem ellenzem a védelem indítványát, méltóztassék megállapítani londoni kiküldetésének időtartamát, mikor jön haza Londonból, mert csak abban az esetben méltóztassék vallomását felolvasni, ha időközben nem érkezne meg.

A törvényszék elrendelte Batthyány Lajos vallomásának felolvasását, ellenben Batthyány Gyula vallomásának felolvasását mellőzte,

mert nincs kizárva, hogy éppúgy, mint *Bethlen* István a tárgyalás későbbi napján megérkezik.

Gróf Batthyány Lajos írásbeli vallomása

A titkár már olvassa is *Batthyány* Lajosnak a vizsgálóbíró előtt tett vallomását:

— **A bicskei kastély eladása 1928** júniusban történt, én azonban az eladásba közvetlenül nem folytam bele.

Nem felel meg a valóságnak Dréhr Imrének az a vallomása, amely szerint én kértem volna Bethlen Istvánt, hogy járjon közbe a népjóléti minisztériumban Vass Józsefnél a bicskei kastély megvásárlásával kapcsolatban.

— *Ilyen irányú kérelmet Bethlenhez sem írásban, sem szóban elő nem terjesztettem.* Csak fiam és volt menyem elbeszéléséből tudom, hogy az ingatlant *Krausz* Simon közvetítésével adták el és *vételár címén 425.000 pengőt kaptak.* Hogy felbecsülték-e az ingatlant a vétel előtt és kiesoda, arról nem tudok semmit. Csak annyit tudok, hogy *egy bizottság járt kint a kastélyban.* Hallomásból tudom, hogy

a szerződéses vételár 500.000 pengő volt, de csak 425.000 pengőt kapott kézhez fiam és menyem.

Turi Béla a bicskei vásárlásról

A vallomás felolvasása után a bíróság elé állt fekete reverendájában a mai tárgyalás első tanuja: *Turi* Béla prelátus-kanonok, országgyűlési képviselő. Az amúgy is rossz akusztikájú teremben alig érteni a képviselő szavát.

— 1928 nyarán tanu úr megnézte-e a bicskei kastélyt? — tette fel az első kérdést az elnök.

— Sokszor előfordult, hogy én Vass József miniszter urat elkísértem

és *Frey* Vilmossal együtt kikísértük őt Bicskére is.

— Tett-e említést *Vass* József, hogy meg akarja vásárolni a kastélyt? Általában miről folyt Bicskén a beszélgetés?

— Nagyon nehéz rekontsruálni a beszélgetést, a részletekre bizony már nem emlékszem. Mindenesetre *az volt a benyomásom, hogy meg akarja vásárolni a kastélyt.*

— Tett-e nyilatkozatot Vass József, hogy Bethlen miniszterelnöknek van-e része és milyen része a kastélyvásárlásban?

— Én nem hallottam. Az volt a benyomásom, hogy Vass miniszter úr meg akarja venni a kastélyt.

— Szóval nem tetszik emlékezni arra, hogy

a miniszterelnök szerepéről

említést tett volna?

— *Nem.*

— *Dréhr beszélt erről?*

— *Nem emlékszem.*

— Utóbb szerzett tudomást arról, hogy bizonyos panaszok merültek fel arra vonatkozóan, hogy a vételárat nem fizették ki?

— Jóval később hallottam csak erről, de mingyárt meg is magyarázták, hogy az illetékek és más efélék visszatartásáról van csak szó.

— *Dréhr szerepéről tud valamit?*

— *Nem tudok semmit.*

— *Milyen viszonyban volt Dréhr Vass Józseffel?*

— *Jó viszonyban.*

— *Vass panaszkodott az utóbbi időben Dréhrre?*

— *Nekem soha.*

Most *Gál* Jenő védő kérdez.

— Méltóztatik-e tudni, hogy a bicskei kastély megvétele csak láncszeme volt annak a programnak, amelyet *Vass* maga elé tűzött s amelynek megvalósítása során *a bicskei kastélyon kívül számos más ingatlant vásárolt meg.*

— Tudom, hogy

több kastélyt is vásárolt.

Ott volt például a *Latinovits-féle kastély* és más ingatlanok. Ezekről a dolgokról azonban *Vass* nem beszélt velünk. *Vassnak, szerintem nagyon helyesen, az volt a szokása, hogy barátaival semmiféle hivatalos ügyről nem beszélt.*

— Tud-e a tanu úr Vassnak valamilyen olyan nyilatkozatáról, amelyben kijelentette, hogy *a bicskei kastély megvásárlása az ő szociális programjának egyik része volt?*

— Ilyen nyilatkozatról nem tudok. Azt tudom, hogy *Vass* Józsefnek volt szociális programja és ha megvette a kastélyt, akkor ez a vétel az ő szociális programjának végrehajtásához tartozott.

A bicskei takarékigazgató tanuvallomása

A következő tanu *Szász* József nyugalmazott államvasuti főintéző, a Bicskei Takarékpénztár igazgatója. Elmondotta, hogy a kastély eladása után a Nemzeti Bank a *Krausz-*

Magyar galamblövő nagy győzelme Párizsban

Grand Handicap de Paris:
1. **Dr. Lumniczer Sándor** 15/15 galambbal
Prix Loureaux:
1. **Dr. Lumniczer Sándor** 9/9 galambbal
Prix Aubepines:
1. **Dr. Lumniczer Sándor** 12/12 galambbal
Indult 116 versenyő.
A győztes mindhárom versenyét a magyar
fekete HUBERTUS tölténnyel
REX lőporral nyerte.
Vadásztöltény-, Gyutacs- és Fémárugyár R.-t.

Bútorvásárlók figyelmébe!
A megszűnő Műasztalos-szövetkezetek bútorainak rendkívüli árusítása!!
Elsőrendű és középminőségű műbútorok **olcsó vásárlására** vissza nem térő alkalom
Modern és stílbútorok, komplett szobák, konyhák és egyes bútordarabok!
Igen kedvező fizetési feltételek mellett is
Gróf Tisza István ucca 18.

Abbazia: Hotel Pension Parco
Központi fekvésű a fürdők és tenger közvetlen közelében. Legnagyobb kényelem. Pengőbefizetés Budapesten, V. ker., Báthory ucca 16. sz., Steinernél. Prospektussal és felvilágosítással szolgál „AZ EST" utazási irodája

Batthyány Gyula

Reggel
937. II. 15

A társaság legdivatosabb festőművésze és legérdekesebb művészegyénisége, *Batthyány* Gyula gróf, kinek tárlatai a minden világ eseményei, ***e hó 28-án nyitja meg legújabb műveinek kollektív kiállítását az Ernst-ben.*** **Batthyány gróf *negyvennyolc képet* állít ki.**

Külföldi értékpapírpiacok

Newyork, május 1. *(Értéktőzsdezárlat.)* A tőzsde szilárd irányzattal nyitott, mivel a dollár tartós lanyhasága, valamint a felhalmozott hétvégi megbízások ösztönzést nyujtottak. Egy tőzsdetagság ma 150 ezer dollárért cserélt gazdát (+ 25 ezer). Dél felé a spekuláció élénk vásárlási tevékenységet fejtett ki, ami 1—3 dolláros áremelkedésre vezetett. Csakhamar azonban nyereségbiztositó eladásokra került a sor, amelyek az elért nyereségeket erősen csökkentették. Az acélipari szaklapok szerint az acélipar foglalkoztatási arányszáma csakhamar tul fogja haladni a teljesitőképesség 30 százalékát. Az acélárak állandóan emelkednek. A tőzsde egyenetlen irányzattal zárt. — *Zárlat:* Allied Chemical 91⅛, Americ. Can. 81½, Americ. Smelt. 29¾, Americ. Sug. 51, Americ. Teleph. 100¼, Americ. Tobacco 78, Anaconda Cop. 12½, Atchinson Top. 52, Baldwin Loc. 56¾, Baltimore and Ohio 13½, Bethlehem Steel 25½, Can. Pac. 12⅞, Chrysler Co. 17¾, Consol Gas. 49⅝, Delaware and Hudson 70, Eastman Kodak 63¼, Gen. Electr. 19¼, Gen. Mot. 21⅝, Hudson Mot. 7¼, Intern. Teleph. 11½, Missouri Pac. 3⅜, Newyork Centr. 25⅛, Norfolk and Western 140, North. Pac. 19, Pensylvánia RR 21½, Radio Corp. 7, Royal Dutch 24¼, Standard Brands 18⅞, Southern Pac. 20¾, Union Pac. 78, U. S. Rubber 8½. A mai részvényforgalom 6.050.000 darab volt.

MDK

gr. Batthyány Gyula, festöm.

fantáziával, izléssel alkalmazkodó képességével, vonzó helyi jellegével európai színvonalra emeli a magyar színpadművészetet.

Relle Pál: A magyar színpadművészet útja,
Iparművészet. 1-2. l. 1936.

gr. Batthyány Gyula

-i: Két kiállitás. N.Szal. Pesti Napló, 1936. okt. 17. 11 l.

MDK

Batthyány Gyula gróf, festöm.

Nö a gondolában. Olf. J.f.b.
68x58

Árv. Csarn. IV.rk.aukció. 1930. Kat. 16.1.
Árv.Közlöny. 95.sz./

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

"Kurd leány" cimmel a lap bemutatja a müvész képt az Ernst-muzeum gyüjteményes kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1933. május 7-13. XXIII. évf. 2o. sz. 22. lap.

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

"Ünneplő csoport" c. művét bemutatja a lap a Műcsarnok tárlatáról.
Repr.

A "béke-kiállitás" c.
Szinházi Élet. Bp. 1933. ápr. 30. - május 6.
XXIII. évf. 19. sz. 42-43. lap.

Batthyány Gyula gr.

Koll. Kiáll.

Ernst-Muzeum

Ybl Ervin: Három

kiállítás. Budapesti

Hirlap. 1932. máj. 8.

~~8874/1923. szám.~~

tatásügyi miniszternek jelen kelet és
. VII. és Csekkosztályhoz intézett

Költségvetési cim: 23. Művészeti
iadások. Rovat: 6. Kiküldetési és átköl-
andó bélyegilleték: nincs.

számvevőséget, hogy Dr. S z ő n y i
lakik: VI. Állatkerti-ut 1.:/ Budapest-
ént hivatalos utazása alkalmával fel-
napidijairól kiállitott és számvevősé-

CSOPORTKIÁLLITÁS AZ ERNST-MUZEUMBAN

Az Ernst Muzeum csoportkiállitásának három termét gróf *Batthyány* Gyula foglalja le. Ezuttal csupa olajképen idézi a magaalkotta világot, amelyen egy keleti fejedelem hatalmával és önkényével uralkodik. Az idegesen érzékeny vonalak örvénylése, az exaltált formák lüktető mozgalmassága ez a világ, amely *Batthyány* Gyula régebbi világához képest csak annyiban változott, hogy most már szinei is felszabadultak és mint teljesjogu honpolgárok élvezik jogaikat. *Batthyány* Gyula dolgait sokan csak ornamentális játékának, a képzelet szeszélyes csapongásának tartották, pedig következetes formaalakitása és lázas viziói mögött a müvész spirituális sóvárgása, a való világtól való menekülése a hajtó erő. Stilusa ma már zárt és jellegzetes — és ami nagy szó — kialakitotta a maga formarendjét, megteremtette egyedül való világát. A 20. számu „Rajkók" cimü képe szinte zenei hatásokra törekszik, a 25. számu képe meglepően japános, 48. számu parasztleány feje monumentális, mint egy renaissance-kép, de ezeket az ellentétes képeket is egységbe fonja az azonos szellem és erős egyéniség zománca.

Feiks Jenő négy könnyebb portréval és néhány, a zsáner határán mozgó impresszionisztikus tájképpel tölt meg egy termet. Nem nagyigényü, de frissen megfogott, elegáns képek.

Csabai Rott Margit akvarelljei szolidak, párás olajképein kissé hangsulyozottan tagolja a formákat. Néhány kellemes képe igy is akad.

Fáy Loránt nem tehetségtelen festő, de tul sokat markol, erőteljes szeretne lenni, de inkább nyers és olyan keresetten egyszerü, hogy nem tünik őszintének.

Kun Sándor fog még jobb képeket is festeni, kisebbméretü képein akad egy-egy tenyérnyi folt, amely tehetségre vall.

Bernstorff May grófnő jelentékeny külföldi sikerekre hivatkozhatik, de szobraiért nem tudunk lelkesedni. Portréi szines patinája nem segit, sőt inkább tehertétel, ha a szobrász a térbeliséget és a tömeg szerepét alá rendeli a festői hatásoknak.

M. B.

meg
ıyvből

MAGAD!
P 3.60
MAR:
ERÉKPÁR
P 4.—

forgalmi
ıdelje meg
g ma!

cert céljaira és alkatre szeit mielőtt beszerezné kérjen díjtalan árjegyzé ket. **KEDVEZŐ FIZETÉS FELTÉTELEK** Javitás csere, vétel, becslés. **TÓTH** hegedükészitőmester József Főh. udv. szállitója. 1922 budapesti. 1931 római he gedüversenyen az általam készitett hegedü az összes versenyző régi olasz, német, francia, magyar hegedüket legyőzte. Rómában egy kivételével. Budapest, IV. kerület, Kossuth Lajos-utca 8. szám. Hegedüt hegedükészitőmesternél vásároljunk. „Szolid kiszolgálás".

Batthyány Gyula

koll. kiáll.

Hl Erwin: Az Ernst-Muzeum csoportkiállítása. Budapesti Hírlap. 1937. febr. 28.

Lad 45/1901 számut.

Térítvény

a müemlékek orsz. bizottsa
használatra, a párisi vil
torolt rajzokról. —

1. Nagy Bitse (fotografiák
2. Bártfa
3. Beczkó
4. Frits
5. Késmárk Tököly vár
6. Krasznahorka
7. Körmöczbánya
8. Léka
9. Löcse
10. Lubló
11. Mitsinye

Batthyány Gyula gr

festő

Műcs. kiáll. 1928 tól

Pipics 110. l.

Batthyány Gula

Régi magyar élet.
Batthyány Gula 8
eredeti kézzel ni-
nezett vézkarca.
Tamás Galéria
Kiadása. Bpest
1933.

Hirdetés A Reggel
1933 jun. 19. 7.

Batthyány Gyula

erőd

Ibl Ervin: Csoport-
kiállítás az Ernst-
Museumban
Budapesti Hirlap
1935. febr. 2.

Batthyány Gyula gr

Koll. kiáll. Ernst

rod

Hl Ervin: Képző-
Minvészet. Bpest. Szem-
le. 1933. 671. sz.
109. l

ister 1912.junius 24-én 140478.sz.a.
tárhoz intézett rendeletének mása:

ai ref. templom helyreállitási
ncszáznyolcvannyolc/:2988:/ K 27 f.t
z állampénztárt, hogy ez összeget a
a elnökének hivatalos nyugtájára el-
állett fizesse ki s tárczám fent
ndáskép számolja el.

hiteléül:

MDK

Batthyány Gyula gr., festő
Legjobb alkotásaival szerepel.

Tamás galéria" kiáll. 1931 IV. 9. – Budap. Hirlap

MDK

gr. Batthyány Gyula

L.M: Magyar művészek londoni kiáll. Az Est, 1934. jun. 16. 15 l.

MDK

Batthyány

A londoni nagy.kiáll nagy sikere. Az Est, 1934. jun. 2o. 8 l.

MDK

Batthyány Gyula

G.P: Magyar kiáll. Londonban. B.H. 1934. jun.17. 19

MDK

Batthyány Gyula gróf

Hegedüs Ádám cikke. Magyarság. 1934. jun. 17. 13 l.

BATTHYÁNY GYULA, MDK

festőművész –

karikatúrája, rajzolta Gehért Lajos

Gehért Lajos – Tarnay István: Egy cigány, egy király. Karikatúrák. Bp. 1930

Batthyány Gyulágró

cróll

Zichy-Pallavicini,
Edina: Jules Batt-
hyány. Nouvelle
Revue de Hongrie
1936. 536-538 l.
2 tábla.

=

dell'Austria e dell'Ungheria, a
libertà e sovranità: "non parte

o

GLI "ABISSINI DI SPAGNA".- Sot
il battagliero settimanale dei
ve:

"Senza dubbio abbonda
tutti i settori politici: dai v
co fino agli spiriti pratici ch
che c'è tra una libbra e una li
repentinamente innamorati dei p

Ma tutti assecondano,
struosa manovra ordita nei cent
a strozzare l'Italia con la spe

Tutta questa campagna
stiene la Internazionale Comuni

Batthyány Gyula gróf

Ismét kapható

BODROGH PÁL:

KISFALUDY SÁNDOR

Romantikus játék versekben

Batthyány Gyula gróf rajzaival

Az uj Poldini-opera forrásműve.
A rádió műsordarabja.
Iskolai olvasmány.

„Bodrogh Pál mestere a versnek, a ritmus bája, a művészettel csendülő sorok valami különös, drámában egészen szokatlan varázst adnak művének..."

(Uj Nemzedék, Császár Elemér.)

„Ez a mű már ma is klasszikus erővel hat." *(Nemzeti Ujság.)*

„Bodrogh Pál szárnyaló ihlettel vette kezébe a témát... Elejétől végig érdekfeszitően vetiti elénk a drámai attitüdöket.. Versei, rimei meglepően sikerültek... Az egész mű a legnemesebb értelemben vett irodalom..."

(Országos Ifjusági Irodalmi Tanács.)

Ára 3.— pengő.

1938

Uj Nemzedék 1938. ápr. 3

kozási, választási termek és csarnokok alkotására, s így keletkeztek városházaik, a céhek, egyetemek csarnokai. Mint Guizot mondja, hogy valamint a székesegyház körül s a monostor aljában emelkedő város annak műhelyeiből és műteréből vette át elöljárói, főnökei, tanácsa szabad választását és hasonlóan a monostor temploma, hajója és csarnokai szolgálnak gyülekezési termeik mintáiul.«

»Más kérdés, hogy alkalmas-e a gót stílus egy olyan gyakorlati, kényelmi, vagy hasznossági célokra, mit az ily országház követel, ahol három nagy és néhány kisebb terem és csarnokszerű folyosók még számos egyszerű szobasor és lakhelyiséget több emeleten elhelyezve kénytelen magába foglalni. Ez esetben a szigorú rendszeres gót szerkezet, mely nem tűri a merev faltereket s az apró lakhelyiségeket, következetesen át nem vihető. Ehhez alkalmazkodva az előttünk álló terv is a gót stílt inkább módosításban és külső dekoratívus motívumaiban használja fel, mintsem szigorúan merev rendszere alapszervezetében.«

»Az új országháza, ha e terv szerint épülne meg, valóban a nemzetnek méltó háza, Akropolisa és Palladiuma lehetne a magasabb és emelkedettebb nemzeti élet, annak népképviselői, főrendei által megnépesítve, a nemzet által pedig látogatva, mint az egyházak és múzeumok és nem csupán a dicsőség üres, kérkedő és holt mauzoleuma.«

»Valóban nem mondható azután pazarlásnak, ha végre is

Batthyány Gyula gróf

Gróf Batthyány Gyula kiállítása Berlinben. Pesti Napló 1931 febr. 26.

Galerie Gurlitt-ben rendezett kollektív kiállítást ismerteti -

U. 3048.

10 Antonin pk.		**Görög** Zelot, Sim. **Izraelita** Ijar 14
Csütörtök **11** Mamert pk.		**Protestáns** Mamertus **Görög** Móc vt. **Izraelita** Ijar 15
Péntek **12** Pongrác vt.		**Protestáns** Pongrác **Görög** Germán **Izraelita** Ijar 16
Szombat **13** Bell. Róbert et.	1933 **Május** 31 nap	**Protestáns** Szervác **Görög** Glicéria **Izraelita** Emor 4. P

19-ik hét

Nap kelte 4 óra 36 pk. — Nyugta 19 óra 27 pk.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Csendélet, olajf.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

MDK

Batthyányi Gyula gróf

"Las Palmasi nők" c.müvének fénykép repr.-ja az 59.oldalon.
"Fiam arcképe" c.müvének fénykép repr.-ja az 60. old.-on.

Az Ernst Muzeum csoportkiállitásáról.

Pogány Ödön: Az Ernst Muzeum CL.kiállitása.

Képzőmüvészet. 1935. 82.sz.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Képzőművészet. Ujság 1938. jan. 1.

MDK

dr.Batthyány Gyula

Bronzéremmel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiállitáson.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 178.l.

MDK

gróf Batthyány Gyula, testön

A magy.kiáll. rendezősége olyan müveket válogatott ki,melyek vagy olasz földön készültek vagy olasz tanulmányutak alapján készültek.

/gy/.: A velencei nemzetközi kiállitásó

Képzőmüvészet. 1930. 32.sz. 163-168. l.

MDK

gr. Batthyány Gyula, festö

nemcsak kiváló festö, hanem kiváló szinmüvész is.

gr.Edelsheim -Gyulai Elle: Csoda készül a Szigeten. Magyarország. 1939. máj.28. 9.l.

Batthyány Gyula

Festőművész

— **Batthyány Gyula kiállítása az Ernst Muzeumban.** Nagy és előkelő közönség jelenlétében, valósággal társadalmi esemény benyomását keltve, nyilt meg szombaton az Ernst Muzeumban *Batthyány* Gyula grófnak és társainak csoportkiállitása. A közönség nagy érdeklődéssel és tetszéssel szemlélte *Batthyány* Gyula gróf egyéni, szines pikturáját. Különös hatást váltottak ki a viziószerü festmények, amelyek ismét arról tettek tanubizonyságot, hogy festőjük egyike a legötletesebb magyar piktoroknak és évről-évre ujabb meglepetésekkel szolgál. Nagy sikerük volt a többi kiállitóknak is: az egyre feilődő *Paizs-Goebel* Jenőnek, gróf *Széchenyi* Irmának, *Tóth* Lászlónak, a párizsi *Detre* Szilárdnak, továbbá az egyetlen szobrásznak, *Beck* Andrásnak, aki az apai házból hozta magával tehetségét, mert *Beck* Ö. Fülöp fia.

Reggeli Ujság

1935 II 4

Batthyányi Gyula
festőművész.

Nemzeti Újság
1935 II. 2

Öt festő és egy szobrász az Ernst Muzeumban

Öt festőművész kisebb-nagyobb gyüjteménye, öt különböző szellem, temperamentum és előadás változatosságával ad szingazdagságot az Ernst Muzeum uj csoportkiállitásának. *Batthyányi* Gyula képzelete mint valami szines keleti mese varázsos világát tárja elénk álmainak tarkabarka szövetét. Az egyéni látás furcsa ákombákomait bravuros rajztudás kormányozza nála s ecsetje olyan, mint a bűvész vesszeje, amelynek egy-egy intésére a magyar piktura legcsodálatosabb alakjainak furcsa bábszinháza elevenedik meg.

Paizs Goebel Jenő szintén fantasztikus művész. Tovább festi tengerek mélyein, barlangok homályában örvénylő állatvizióit. Különös világitások, testek foszforeszkáló sugárzása, egy sejtelmes fauna villódzásai adnak egészen egyéni szinharmoniákat képeinek. Van azonban izelitő régi meleg szinekkel, bensőséges lirával festett szép tájképeiből is.

Gróf *Széchenyi* Irma egy egészen különös, hogy ugy mondjuk paradox műfajt művel nagy bravurral: a szeretetteljes, gyöngéden simogató karikaturát. *Detre* Szilárd könnyed előadásu, elegáns grafikája kitünő francia mesterek hatására vall. *Tóth* B. László Budapest művészi rajzkrónikása.

Beck András a csoportkiállitás egyetlen szobrásza. Fiatal művész. Néhány izléses munkája erősen bontakozó tehetségről tesz tanuságot.

lap- száma	Számlázás

Össze

BI/ .....ügy

.....

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

193 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

193 .....

Könyveltetett .....a könyvben:

193 .....

Innitzer biborosérsek védnökség alatt megalakult a bécsi filmkulturális intézet

Az egyre intenzivebben kibontakozó osztr
filmgyártás rendkívüli eseménye, hogy me

Alföldi Béla dr. az országgyülés főorvosa meghalt

Szombaton éjszaka a Budakeszi szanatórium különszobájában meghalt *Alföldi* Béla dr., kormányfőtanácsos, az országgyülés főorvosa. Alföldi Béla dr. hirlapiróként kezdte pályáját, még egyetemi hallgató korában a *Pester Lloyd* szerkesztőségének tagja lett, a politikai rovatban dolgozott s hamarosan a lap parlamenti tudósitója lett. Hosszu ideig látta el ezt a nehéz és felelősségteles szolgálatot, majd, amikor orvosi praxisa kiszélesedett, a lap orvosi munkatársa lett és ezt a rovatát haláláig vezette. Közben, mint egyformán jónevü orvos és hirlapiró főorvosa lett az *Ujságirók Szanatórium Egyesülete* elődjének, az *Ujságiró Egyesület Betegpénztárának* és több, mint negyed századon át a képviselőház orvosa, majd az országgyülés főorvosa volt. Több évtizedes munkássága elismeréséül a kormányzó néhány hónappal ezelőtt kormányfőtanácsosi cimmel tüntette ki.

Alföldi Béla dr. nemrégiben meghült és sulyos tüdőgyulladást kapott. Hozzátartozói a budakeszi szanatóriumban helyezték el, ahol a gondos ápolás mellett állapota javult is. Szombaton éjjel azonban hirtelen szivgyengeség lépett fel és éjszaka 11 órakor bekövetkezett a halál. Alföldi Béla dr. halálának hire a késő éjszakai órákban terjedt el a fővárosban s ugy az orvosi és politikai világban, mint az ujságirótársadalomban nagy részvétet keltett. Temetéséről még nem történt intézkedés.

Mégis magyar vendéglős kapta az uj repülőtér vendéglőjének bérletét

Az elmult hetekben a vendéglős szakmát élénken foglalkoztatta az a hir, hogy az illetékes tényezők az uj budapesti közforgalmi repülőtér vendéglőjének bérletét a Mitropa-társaságnak kivánják juttatni. Nagy visszatetszést keltett ez a hiresztelés, mert köztudomásu a magyar vendéglősipar elsőrendü nivója, teljesitőképessége s igy teljesen indokolatlannak minősitették mindenütt, hogy egy ilyen exponált vendéglőbérlet idegen társaság kezelésébe kerüljön. A vendéglősipar és a közvélemény egyöntetü fellépése megakadályozta ennek az elgondolásnak a megvalósitását. A tárgyalások a Mitropával megszakadtak és az illetékes hatóság ideiglenesen *Gundel* Károlyt kérte fel a vendéglő üzembehelyezésére addig is, amig a bérlet ügyében végső döntés történik. Gundel Károly a felkérésnek eleget tett és három héttel ezelőtt átvette az uj repülőtér vendéglőjének ideiglenes vezetését. Most azután megtörtént a döntés a bérleti szerződés dolgában. A Magyar Királyi Légügyi Hivatal *Peyer* Györggyel, a Dunapalota-szálló volt szobafőnökével kötött szerződést, amelynek értelmében Peyer György a bruttó bevétel 4%-a ellenében 10 éves időtartamra kapta meg a repülőtér vendéglőjének bérletét. A vendéglőst terhelik a szerződés értelmében a világitási és fütési költségek. Az uj vendéglős szombaton már megkezdte müködését a repülőtéri vendéglőben, ahonnan egyidejüleg Gundel Károly ideiglenes megbizatását befejezve, kivonult.

A bécsi rádió uj székháza

A *Magyarság* vasárnapi képes mellékletében hozzuk a bécsi rádiónak modern uj épületcsoportját, amelyben az eddig különböző épületekben szétszórtan müködő studiók, igazgatósági, valamint müszaki apparátusok ez év novemberében egyesitve lesznek.

A bécsi rádió fejlődését, amelyet *Czeija* Oskar vezérigazgató nagy hozzáértéssel és páratlan ügyburgósággal irányit, a magyar közönség is nagy figyelemmel kiséri. A kölcsönös müsorcsere, a népszerü labdarugóközvetitések és egyéb alkalmi átvitelek a budapesti és a bécsi rádió kedvelt müserpontjai közé tartoznak. A magyar cigányzene népszerüsitése érdekében is nagy érdemeket szerzett a bécsi rádió, amelynek a hamisitatlan bécsi muzsikát és nagyszerü koncerteket közvetitő müsorának a magyar közönség egyik leghüségesebb és leghálásabb hallgatója.

Éveken át székszorulásban szenvedő egyéneknek gyakran meglepő rövid idő alatt rendbe jönnek, ha reggelenként felkeléskor és esténként lefekvés előtt egy-egy pohár természetes **„Ferenc József“** keserüvizet isznak.

— **Sulyos szerencsétlenség kazalrakás közben.** *Nagykanizsáról* jelentik: Sulyos szerencsétlenség történt kazalrakás közben *Esterházy* herceg lendvaujfalusi birtokán. Heten álltak egy tizenötméteres létrán és egymásnak adogatták a szalmát. A hosszu létra a nagy megterhelés alatt összetört és mind a hét munkás lezuhant. *Pál* János, *Fata* István és *Godina* Ferenc munkásokat sulyos belső sérülésekkel és zuzódásokkal a nagykanizsai kórházba szállitották. A másik négy munkás csak könnyebben sebesült meg.

Merénylet Guilleaume francia ezredes, egy hetilap főszerkesztője ellen

Párisból jelentik: A *Choc* cimü szélsőjobboldali hetilap főszerkesztője és kiadója, *Guilleaume* ezredes ellen szombaton délelőtt rejtélyes támadás történt. Az ezredes szombaton délelőtt st.-servani villája kertjében foglalatoskodott, amikor egy autó állt meg a villa előtt, amelyből egy elegánsan öltözött férfi szállt ki. Az ismeretlen bement a kertbe és azt mondotta, hogy levelet akar átadni az ezredesnek. Amikor az ezredes odalépett hozzá, az ismeretlen, aki nyilván hivatásos boxoló lehetett, teljes erővel halántékon vágta, ugyhogy az ezredes eszméletlenül rogyott össze. Az ismeretlen támadó erre ütniverni kezdte a földön fekvő ájult embert, majd amikor látta, hogy a kertész odasiet, kiszaladt a kapun és beugrott az autóba, amely gyors irammal tovaszáguldott. A kertész szerint még három férfi ült a kocsiban. A támadásnak nyilván politikai okai voltak, mert a *Choc* cimü hetilap a szélsőjobboldal egyik legharcosabb orgánumának számit. Guilleaume ezredes a támadásnál sulyos sebesüléseket szenvedett.

Letartóztatták a Volga-Don-csatorna tervező mérnökét és a távolkeleti szovjettanács helyettes elnökét

Moszkvából jelentik: A hatóságok ismét letartóztatták a szovjetélet kilenc vezető személyiségét, köztük *Rudzutakot*, a távolkeleti szovjetköztársaság népbiztostanácsának helyettes elnökét, valamint a Volga—Don-csatornaterveket kidolgozó mérnököket. A mérnököket azzal vádolják, hogy helytelenül készitették el a terveket és a hibás tervek következtében négyévi munka és tizenötmillió rubel teljesen kárbaveszett. Letartóztatták a szovjetorosz ifjusági szervezet három vezetőjét, *Feinberget*, *Ilinszkit* és *Lukianovot* is.

— **Palocsay Ödön köszönete.** *Palocsay* Ödön, a világháboru legfiatalabb rokkantja — akinek tragikus életéről beszámoltunk a *Magyarság* egyik legutóbbi számában — ezuton mond hálás köszönetet mindazoknak a nemesszivü embereknek, akik adományaikkal hozzájárultak szomoru sorsának enyhitéséhez.

RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEK ÉS ALKATRÉSZEK
LEGELŐNYÖSEBBEN:
Barta és Társa
Podmaniczky-u. 39
Fióküzlet: Rákóczi-ut 30
Képesárjegyzékünket díjtalanul küldjük

A RENDŐRSÉG HIREI

Öngyilkosság

Szombaton délután két óra tájban a Fiumei-ut 25. számu ház ötödik emeletéről az utcára vetette magát egy 35 év körüli, feltünően elegánsan öltözött ismeretlen nő és halálra zuzta magát a kövezeten. Kézitáskájában semmiféle iratot nem találtak, amelyből személyazonosságát meg lehetne állapitani. A rendőrség az ismeretlen öngyilkos kilétének kideritésére nyomozást inditott.

Rejtélyes haláleset

Pénteken reggel Csepel közelében kivetette a Duna *Mándoky* Gábor cipész holttestét. Mándoky még a mult vasárnap tünt el szüleinek Kispesten, a Petőfi-utca 38. számu házban levő lakásáról. A holttest fején és arcán olyan sérülések vannak, amelyek büncselekményre engednek következtetni. A rendőrség az ügyben nyomozást inditott.

Közlekedési balesetek

Sulyos közlekedési baleset történt szombaton délelőtt az Üllői-ut és a Haller-utca sarkán. Az 52-es jelzésü villamos elgázolta *Werner* Béla nyolcéves kisfiut, akit a mentők sulyos sérülésekkel a Szent István-kórházba vittek. — Busekkel a Szent István-kórházba vittek. — Budán, a Krisztina-körúton egy villamos elütötte *Babi* Pál kifutófiut, aki kerékpárral haladt az uttesten. A kifutófiut a mentők az Uj Szent János-kórházba szállitották.

Rablótámadás a lépcsőházban

Vakmerő rablótámadás történt szombaton este a fővárosban. *Baján* Hilda magántisztviselőnő a Cserhát-utca 13. számu házban levő lakására igyekezett, amikor a lépcsőházban egy ismeretlen férfi megtámadta és kitépte a kezéből kézitáskáját, amiben hatszáz pengő volt. Az ismeretlen támadó a sikeres rablás után elmenekült. Baján Hilda elmondta a rendőrségen, hogy a pénzt szombaton kapta a postatakarékpénztár utján, gyanuja szerint a rablást csak olyan valaki követhette el, aki tudott erről az átutalásról. A rendőrség a tettes kézrekeritésére nyomozást inditott.

— **Augusztusban felszentelik a nagykanizsai uj igazságügyi palotát.** *Nagykanizsáról* jelentik: A nagykanizsai uj igazságügyi palota épitése befejezéshez közeledik. A biróságok már augusztus 3-án átköltöznek a régi épületből. A palota felszentelése ünnepélyes keretek közöttt történik meg augusztus 22-én. Az ünnepségen *Lázár* Andor igazságügyminiszter is részt vesz és beszédet mond.

— **A hajó égett, az utasok táncoltak.** *Fokvárosból* jelentik: Viszontagságos ut után befutott a fokvárosi kikötőbe a „Carnavon Castle“ gőzös. Nyilt tengeren tüz ütött ki a hajón s a raktárhelyiségek teljesen elpusztultak. A tüzvész huszonnyolc óra hosszat tartott. A kapitány légmentesen lezáratta a lángoló helyiségeket, majd közölte az utasokkal, hogy a hajó egyrésze ég, de felszólitotta őket, hogy őrizzék meg hidegvérüket és megnyugtatásul hozzátette, hogy közvetlen veszély nem fenyeget. Noha hovatovább minden hasadékból maró füstpászták törtek elő és a padló elviselhetetlenül átforrósodott, az utasok között semmi izgalom nem támadt. A szokott rendben aludtak, étkeztek, frakkban és estélyi toalettben zenére táncoltak és szórakoztak, mint addig. Mondani sem kell, hogy a hidegvérü utasok egytől-egyig angolok voltak.

— **Elfogtak Ózdon két pénzhamisitót.** *Debrecenből* jelentik: Az utóbbi időben ismét terjesztettek a Tiszántulon hamis 5 és 2 pengősöket. A debreceni ügyészség utasitására meginditott széleskörü nyomozás során az ózdi csendőrségnek sikerült tettenérni *Adorján* Jánost és *Koós* Andrást, akiket behoztak a debreceni ügyészség fogházába. Koós András már többször volt elitélve pénzhamisitásért és mostani ötpengős hamisitványai igen kezdetlegesek.

36 pengős
propagandaáron adjuk a „Korelle“ mellényzsebfényképezőgépet. a 4.5 anastigmáttal. Kérje a 3. sz. uj árjegyzékünket!
CHMURA. IV., Ferenciek-tere 2.

— **A keresztényszocialista Beszkárt-alkalmazottak tiltakozó gyülése a nyugdijszabályzat módositása ellen.** A *Keresztényszocialista Villamos és Hév Alkalmazottak Országos Szövetsége* julius 26-án, hétfőn este 8 órakor nagygyülést tart a szövetség székházának mozihelyiségében (Beniczky-utca 3—5), amelyen tiltakozni fognak a Beszkárt-alkalmazottak nyugdijszabályzatának tervbevett módositása ellen, ami sulyos csapást jelentene az amugyis sok nehézséggel küzdő érdekeltekre.

— **Elmarad a Szent István-napi kirakatszépségverseny.** A Szent István-heti kirakatszépségverseny rendezősége közli, hogy a kereskedők csekély érdeklődése folytán a verseny nem tartható meg s igy a benevezési dijakat a rendezőség augusztus 3-áig visszafizeti (Budapest, VII., Kertész-utca 26).

— **Megkezdődött a magyar jamboreecsapat próbatáhora.** A hollandiai V. cserkész-világjamboreera kiutazó magyar csapat szombaton este a hárshegyi cserkészparkban megkezdte próbatáborozását. Hétfőn este tartják bucsutábortüzüket, amelyről a rádió helyszini közvetitést ad. Szerdán délután ünnepélyesen bucsuztatják a cserkészeket az ereklyés országzászlónál, este indul különvonatuk a keleti pályaudvarról. Csütörtökön, 29-én délelőtt Salzburgban meglátogatják az osztrák cserkészek jubileumi nagytáborát s pénteken, 30-án reggel érkeznek a világtábor színhelyére. Vogelanzangba. A magyar fiuk tábori cime a világjamboreen: X. Y. cserkész, VI. raj. *Vogelanzang*, Jamboreecamp, Subcamp: XII. Contingent: Hungarian.

Ne fáradjon és ne ugorjon be ALKALMI VÉTEL hirdetésre!
Olcsóbban vesz az ELEKTRA CSILLÁRGYÁRBAN
BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 42
Mária Terézia- és stil-csillárok nagy választékban

Hármas holtverseny a párisi párbajtőr csapatversenyben

Párisból jelentik: A párbajtőr-csapatverseny világbajnoki döntőjében *Olaszország, Franciaország és Svédország között holtverseny volt* és ezért a döntő a késő éjszakai órákba huzódott. Előzőleg Franciaország, Svédország ellen 10:6. Olaszország Svájc ellen 8½:7½, Svédország Olaszország ellen 9:7-re győzött. Franciaország—Olaszország 8:8, Olaszország jobb tussaránnyal győzött.

— **Megszünt a szombathelyi festősztrájk.** *Szombathelyről* jelenti a *Magyarság* tudósitója: Véget ért a szombathelyi festőmunkások bérharca. A festőmunkások egyrésze a mult hét végén nem kapta meg az egy héttel korábban kötött megállapodás értelmében járó bérét, mire ezek a munkások sztrájkba léptek. Később olyanok is csatlakoztak hozzájuk, akik attól tartottak, hogy a következő héten esetleg hasonló meglepetésben részesülhetnek, mivel a magasabb bérekkel dolgozó mesterek elvesztik versenyképességüket a többiekkel szemben. A régi árakkal dolgoztató munkaadók egyetlen egyeztető tárgyaláson sem jelentek meg, mire a magisztrátus és a rendőrség fellépésére az utolsó tárgyaláson, két mester kivételével valamennyien megjelentek és elhatározták, hogy augusztus elsején életbeléptetik Szombathelyen a kollektiv szerződést, amely mindenekelőtt behozza a nyolcórás munkaidőt. A megállapitott legkisebb órabér 28, a legmagasabb 62 fillér lesz. Az azonnali béremeléstől azért tekintettek el, mivel a már lekötött munkába a felemelt munkabéreket nem tudják belekalkulálni. A megállapodást az egész szombathelyi festőiparra nézve kötelezővé mondták ki.

Megnyilt a
SZÉKELY-GÓBÉ
BOROZÓ ÉS SÖRÖZŐ
VIII., Kőfaragó-u. 10. (Régi Wurglits)
Kert. Csodás izü borok. (Már 70 fillértől)
ERDÉLYI KONYHA. OLCSÓ ÁRAK.
Ifj. ITLOVZNeSSEÁCZIRJÉK EMIL
nédIPs

— **Istenes két nagy győzelme a kerékpárversenyekben.** A Millenáris kerékpáros körpályán szombaton este 3000 főnyi közönség előtt a bukósisakos motorvezetés-s verseny során Huhn német versenyzővel szemben *Istenes minkét futamban győzött*. A 20 kilométeren Istenes ideje 16 perc 29 mp. volt, 2. Huhn 100 méterrel, 3. Nagy Béla. A 30 kilométeren Istenes ideje 24 perc 27.4 mp.-es idővel győzött, 2. Szekeres 20 m., 3. Nagy Béla 50 m., 4. Huhn 150 m. A pontfőversenyt Moravetz (FTC) nyerte 11 ponttal, a 30 körös párosversenyben Orczán—Pázmándi (Törekvés) győzött 15 ponttal.

HALÁLOZÁS

Tápiósági birtokán pénteken délelőtt 72 éves korában meghalt *Szirmay* Sándor gróf felsőházi tag, az Urlovasok Szövetségének elnöke. Szirmay gróf, aki Mádon született, tanulmányait Belgiumban végezvén, a honvédhuszároknál szolgált. *Lobkovitz* sárnysegéde is volt. Nyugdijaztatását-tól kezdve a *magyar telivértenyésztés* pártfogója lett. A megyeri pályán ő volt a nemzetközi katonatiszti versenyek kezdeményezője. Szirmay Sándor gróf hosszabb ideje betegeskedett. Hétfőn délelőtt 10 órakor temetik Tápióságon.

Nährer Mátyás nyug. köszegi polgáriiskolai felügyelő-igazgató, a katolikus hitközség elnöke, 68 éves korában meghalt.

Papp Antal, a Máv északi főmühelyének alkalmazottja, 26 éves korában Budapesten meghalt. Hétfőn délután fél 5 órakor temetik a farkasréti temetőben.

Özvegy gyulafalvai *Bulyovszky* Aladárné született melisnyei *Melléky* Irma, nyug. belügyminiszteri osztálytanácsos özvegye, életének 84. évében julius 24-én elhunyt. Temetése julius 27-én, kedden délután fél 5 órakor lesz a Kerepesi-ut melletti temető halottasházából.

Özvegy *Erkel* Istvánné született *Ziegler* Anna, postafőfelügyelő özvegye, julius 23-án 82 éves korában elhunyt. Vasárnap, julius 25-én délután fél 6 órakor temetik az ujpesti régi temetőben a római katolikus egyház szertartása szerint.

Párisból jelentik: *Simond* Henry, az *Epoque* cimü lap főszerkesztője, a francia ujságirók egyesületének elnöke, meghalt.

— **A volt 9-es lovastüzérezred hősi emlékműve** ezév őszén kerül felavatásra Komáromban. Az előkészitő bizottság kéri a tiszti és legénységi állományába tartozókat, sziveskedjenek cimüket *Dorninger* Hugó ezredesnek (I., Döbrentei u. 26.) megadni, hogy az ünnepségre annakidején meghivót küldhessen.

Baszk menekült gyermekek csapata elégedetlenségében megtámadott egy délvelszi falut

Londonból jelentik: A Bilbaóból Angliába hozott baszk menekült gyermekek egyik délvelszi táborában, *Brechfaban*, ahol nyolcvan menekült baszk gyermeket gondoznak, zendülés tört ki. A gyermekek, akik már régóta elégedetlenek a koszttal és a szigoru fegyelemmel, botokkal és konyhakésekkel fölszerelve, *rohamra indultak a falu ellen*, amelynek lakóira főleg azért haragudtak meg, mert állitólag nem gondoskodtak kellőképpen élelmezésükről. A gyerekhad minden cél nélkül futkosott föl-alá az utcákon, kivonszolt néhány szekeret, barrikádokat emelt a házak között, sőt néhány ház ablakait is beverte. A rendőrség hiába próbálta nyugalomra inteni a fölizgatott gyerekeket és csak *a falu lelkészének sikerült hosszas rábeszélés után lecsillapitania a gyermekek dühét.* Az eset természetesen kinos föltünést keltett a faluban s a lakosság a gyermektábor azonnali föloszlatását és a renitens gyerekek elszállitását követeli.

— Egy földbirtokos halálos szerencsétlensége. *Nyiregyházáról* jelentik: Vitéz *Sáry* András polgári földbirtokost lovai elragadták és a gyeplővel lerántották a kocsiról. A gyeplő a földbirtokos karjára csavarodott és a két ló több mint négyszáz méteren magával hurcolta. Mire a megvadult lovakat megfékezték, a szerencsétlen ember már halott volt.

— Lefejeztette magát a vonattal. *Szombathelyről* jelentik: *Berke* János 76 éves gércei kisbirtokos betegeskedése miatt öngyilkos lett. Felment a vasuti töltésre, amelynek szélén levetette a ruháit és csizmáját, azokat szép rendben egymásmellé rakta, hogy tiz élő gyermeke közül valamelyik felhasználhassa, majd mikor a miskei vicinális-vonat közeledett, nyakát a sinekre fektette és a következő pillanatban fej nélkül gurult le a töltésről a szerencsétlen ember teste. A vonatvezetőnek már nem volt ideje megakadályozni az öngyilkosságot, mert Berke János egy éles kanyarban követte el tettét.

A TÖRVÉNYSZÉK HIREI

Többrendbeli csalás miatt egyévi börtönre ítéltek egy érettségizett ügynököt

A pestvidéki ügyészség *Ruzsin* István 42 éves érettségizett utazó ellen huszonnégyrendbeli csalás büntette miatt vádiratot adott ki. A vád szerint Ruzsin, mint egy debreceni szövőgyár alkalmazottja Szegeden, Vácott és Budapesten árumegrendeléseket gyüjtött, előlegeket vett fel és azokat a saját céljára forditotta. Csak később derült ki, hogy a szövőgyár a valóságban nincs, hanem Ruzsin kézinyomdával hamisitott megrendelőkönyvet készitett és a nemlétező gyár pecsétjét is megcsináltatta. A pestvidéki törvényszéken *Arday* Barnabás dr. tanácselnök szombaton tárgyalta Ruzsin István bünügyét, akiről kiderült, hogy már hat alkalommal volt büntetve. A bíróság huszonnégyrendbeli büntettben mondta ki *bűnösnek* és jogerősen *egyévi börtönre* itélte.

Székrekedésnél és emésztési zavaroknál, gyomorégésnél, májduzzanatnál, vértódulásnál fejfájásnál, álmatlanságnál, általános rosszullétnél igyunk reggel felkeléskor egy pohár természetes **„Ferenc József“** keserüvizet, mert hatása gyors, biztos és kellemes.

Megtámadták a tárgyalás után a feljelentőt az elitélt zsebtolvaj barátai

Vitéz Vass Lajos dr. büntetőtörvényszéki egyesbiró szombaton tárgyalta *Kecskés* Gyula müszerész zsebtolvajlási bünpörét, aki ellen *Villim* János kereskedősegéd tett feljelentést. Villim elmondta a biróság előtt, hogy néhány nappal ezelőtt a 37-es jelzésü villamoson Kecskés ki akarta lopni zsebéből pénztárcáját, azonban tettenérte és átadta a rendőrőrszemnek. Kecskés azzal védekezett, hogy a villamoson tul sokan voltak s Villim, akihez hozzászoritották, félreértette a helyzetet. A biróság *bűnösnek* mondta ki Kecskés Gyulát lopás vétségének kisérletében s ezért *jogerősen egyhónapi fogházbüntetésre itélte.* A tárgyalás után Villim János ismét a biró elé állt és elmondta, hogy Kecskés barátai, akik már a tárgyalás előtt is megfenyegették arra az esetre, ha terhelően vallana, az utcán megtámadták és üttegelték. A biró intézkedésére rendőrt hivtak, aki Villim Jánost a lakására kisérte.

Kilenchónapi börtönre ítéltek és örökre kitiltottak egy szélhámos dán álhirlapirót

A pestvidéki ügyészség ötrendbeli csalás büntette miatt emelt vádat *Petersen* Gjersing Karl kopenhágai fényképész ellen, akit Ausztriában előzőleg csalásért nyolchónapi börtönre ítéltek, majd áttették a magyar határon. Petersen a vádirat szerint mint előkelő dán „szerkesztő“ utazgatott Magyarországon és azzal a mesével, hogy pénztárcáját és okmányait elvesztette, vagy ellopták tőle, többektől apróbb-nagyobb kölcsönöket csalt ki, majd amikor a leleplezés fenyegette, odébb állott. A károsultak között szerepel többek közt a *Sopronvármegye* cimü lap, *Glatz* Gyula esztergomi polgármester és *Gipsz* József dr. poliklinikai tanársegéd, akit a szélhámos két esetben is megtévesztett. A bünügyet szombaton tárgyalta a pestvidéki törvényszék *Arday*-tanácsa s a bizonyitási eljárás lefolytatása után *bűnösnek* mondta ki Petersent ötrendbeli csalás büntettében és ezért *kilenchónapi* börtönre itélte s egyuttal az ország területéről örökre *kitiltotta.* Az itélet jogerős.

Garzon-lakások, egy- és kétszobás komplett lakások, üzlethelyiségek Margit-körut 65. alatt augusztus 1-re bérbeadók. Délkeleti fekvés, minden szobához loggia.

— Gyilkosság tizenkét évvel ezelőtt történt sértés miatt. *Szentesről* jelentik: *Torkos* József pusztaszeri gyengeelméjü gazda egyetlen késszurással megölte *Horváth* Gy. Ferencet. Letartóztatásakor kijelentette, hogy Horváth tizenkét évvel ezelőtt megsértette őt, ezt nem tudta elfelejteni és ezért ölte meg.

— Magyar gróf adóspöre Firenzében. *Rómából* jelentik: Mint a firenzei *La Nazione* jelenti, a firenzei törvényszék a napokban érdekes pört tárgyalt. A felperes *Murány* Klára firenzei lakos volt, aki már régebben 70.000 pengőt és 1500 font sterlinget kölcsönzött *Brandis* Irma grófnő és *Brandis* Kelemen magyarországi lakosoknak. Minthogy Brandisék a visszafizetést idejében nem teljesitették, az ügy annakidején a kaposvári törvényszék elé került. Murány Klára adósaival ugy egyezett meg, hogy azok annyi lirát téritenek meg, amennyiért 23.3 kg. finom aranyat lehet vásárolni. Az 1936 október 6-iki rendelet a lira értékét negyven százalékkal leszállitotta, mire a Brandis grófok arra hivatkoztak, hogy az aranyzáradék a lira értékcsökkenése folytán érvényét vesztette. Erre Murány Klára bepörölte Brandisékat és igy került az ügy a firenzei biróság elé. A törvényszék itéletében a felperesnek adott igazat. Érdekes indokolásban utalt az 1866. évi rendeletre, amely megtiltotta, hogy magánfelek adósságaikat aranyban, vagy ezüstben egyenlitsék ki és a hitelezőt kötelezte a papirpénz elfogadására. Minthogy az olasz nemzeti bank jelenleg egy gramm aranyért 22 lirát számit, a Brandis-családnak körülbelül félmillió lirát kell megfizetnie.

— A szivburok, a szivbillentyük és a szivizmok megbetegedéseinek kezelésénél a rendkivül enyhén ható természetes *„Ferenc József“* keserüviz fontos segédeszköz, mely reggel felkeléskor egy kis pohárral bevéve a tápcsatorna tartalmát biztosan felhigitja és azt igen könnyen levezeti. Az orvosok ajánlják.

— Zogu albán király nővérei: Ruhije, Myzejen és Maxhide királyi hercegnők meglátogatták a közismert Neumann M., Muzeum-körut 1. sz. ruhaüzlet női osztályát, ahol különféle nőiruhákat rendeltek és ezek átvételénél a királyi hercegnők legnagyobb elismerésüket fejezték ki.

x Legkellemesebb szemüveg az „Ultrasin“: tompitja a káprázást okozó fénysugarakat. Kapható Chmura látszerésznél, IV., Ferenciek-tere 2. Vidéki fiókok: Pécs, Városháza és Győr, Baross-ut 24

x Ujrendszerü butorhitel! Lakását berendezheti minden közalkalmazott és minden végleges állásu egyén, harminc egyenlő havi részletre, vagyis minden 100 pengő után havi 3.33 pengő részletre, előleg nélkül. Egy éven belüli törlesztésnél kamatokat visszatérítjük. Kardos Testvérek, Wesselényi-utca 18. Kazinczy-utca mellett.

SZINHÁZ

Londoni szinházak

Londonban ebben az évadban is szorgalmasan játszanak a szinházak.

A *Covent Gardenben Basil* orosz balettje lép föl.

A *Gaietyben* a nálunk ismert *Shan-Kar* Uday tánccsoportja.

A *Lyceumban Lehár „Paganini“-ja Tauber* Rihárddal és *Laye* Evelynnel a gyenge kezdet után olyan pénztári bevételeket csinált, hogy az operettet most átviszik a *Golders Greenbe*, mert a Lyceumot közben más darab számára bérelték ki.

Összesen 22 londoni szinház játszik s ezek közül öt hétköznap délutánokon is tart előadást 34 fokos átlagos — árnyékban — melegben.

A *Savoyban* már második esztendeje játsszák megszakitás nélkül az *„Amazing Dr. Clitterhouse“* cimü darabot, melyet *Laemmle* Earl junior Hollywoodban a *Metro-Goldwyn-Mayer* számára meg is filmesit.

Ugyancsak második esztendeje fut a *Whitehallban* az *„Anthony and Anna“*.

A *Globeba Nares* Owen vonzza a közönséget a *„The came by Night“*-ben.

A *His Majesty* müsorán már hónapok óta a *„Balalaika“* cimü operett szerepel.

A *Regents Park Shakespeare „Julius Cézár“*-ját adja szabadtéri előadásban.

Könnyebb kosztot nyujt a *Saville Nichols* Beverley-revüjével, a *„Floodlight“*-tal, melyben *Day* Frances és *Mills* John lépnek föl.

De ebben a müfajban az igazi szenzáció a *Lyric* zenei revüje, a *„Victoria Regina“*, a Viktória királynő életéből vett jelenetekkel. A West Enden jelszó, hogy ezt a darabot, melyben a királynő alakitásával *Stanley* Pamela aratja diadalait, „látni kell“. *Albertet* egy bécsi szinész, *Eichberger* Willy játssza *Esmond* Earl néven.

A hőség dacára is naponta zsufolt nézőtér előtt játsszák a *Criterionban* a *„French without Tears“*-t és *Wyndhamsban* a *„George ang Margaret“*-et. Mivel a Criterion igen kis szinház, arra számitanak, hogy a müsoron levő rendkivül mulatságos vigjátékot két esztendőn keresztül játszhatják. Igy *Hammond* Kaynak és *Harrison* Rexnek, akik a főszerepeket játsszák, hosszabb időre nincsenek szerződési gondjaik. Ez a rendkivüli siker különben a szakemberek számára egészen váratlan. A főpróba után az volt általános véleményük, hogy a darab gyenge s legföljebb egy hétig ha müsoron maradhat. A fiatal szinész, *Savory* Gerald, vigjátéka, a *„George and Margaret“*, a szerző első kisérlete, melyet minden szinház elutasitott, mig végre dilettánsok eljátszották s igy fölhivták a darabra a figyelmet, nem kevésbé vonzó. Hetekre előre megveszik a belépőjegyeket s a királyi pár már háromszor nézte meg a darabot.

Az egyetlen Music-Hall star, aki juliusban is esténként meg tud tölteni közönséggel egy londoni éjszakai helyiséget, *Richman* Harry. *Desmond* Florenccel együtt az ő jelenetük *a Café de Paris* nagy szenzációja. A julius utolsó napjaiban különben a *Palludium*-varietében fog föllépni Richman s augusztus 1-től kezdve — Deauvilleben.

*** A kormányzó a Metro-Filmpalotában.** *Horthy* Miklós kormányzó szombaton délután a Metro-Filmpalotában megnézte a *Piccadilly Jim* cimü uj Metro-filmet.

*** Szabadtéri játék a budai Szentháromságtéren a magyar szentek életéről.** *Ujházy* György, a kiváló drámairó, *Sancti Hungarorum* cimmel szabadtéri játékot irt, amely a jövő évben Budapestre zarándokló idegeneknek és hazai közönségnek a 28 magyar — köztük 11 árpádházi — szent alakját eleveniti meg. A Sancti Hungarorum drámai keretben való történelmi összefoglalása a magyar szentek élettörténetének. Ujházy György a budavári koronázó főtemplom terére irta szabadtéri játékát, amely minden legapróbb mozzanatával erre a térre készült. Éppen ezért nem is lesz diszlete a Sancti Hungarorumnak, hanem az egész szabadtéri játék a Halászbástya, a Szent István-szobor, a koronázó főtemplom, a Szentháromság-szobor, az uj pénzügyminisztérium, a térre torkoló utcák reális és nagyméretü valóságában bonyolódik le. Ujházy György rendező könyvét bemutatta az illetékes tényezőknek és nemcsak egyházi, hanem müvészeti körökben is nagy érdeklődéssel fogadták Ujházy György szabadtéri játékát. A kultuszminiszter tetszését nyilvánitotta Ujházy György munkája felett s a maga részéről *Balogh* László dr. min. titkárt jelölte ki, hogy a kivitel lehetőségeit megvizsgálja.

*** Szerdán dől el az Ujpesti Szinház ügye.** Ismeretes, hogy az Ujpesti Szinház bérlete körül nagy harc keletkezett. A szinház nyári bérletét *Sebestyén* Mihály miskolci szinigazgatónak adta oda a város kulturbizottsága. A döntést később megfellebbezték és ez ügyben már több tárgyalást is tartottak. Ujpest város közgyülése szerdán tárgyalja ezt az ügyet és akkor végleges eldől a sok vihart látott Ujpesti Szinház nyári bérlete. A két rivális: *Sebestyén* Mihály és *Horváth* Árpád mellett *Tolnay* szinigazgató is pályázik a bérletre. A döntés után tizennégy nappal az illető szintársulat, amely a bérletet elnyeri, már megkezdheti a vendégjátékát Ujpesten.

*** Melyiket a kettő közül?** Ez volt a problémája a Fox filmgyárnak, amikor két tehetséges férfisztárja közül kellett választani. Power Tyrone és Don Ameche szerződésének meghosszabbitásáról volt szó, mert a két fiatal müvész csak egyéves próbaszerződéssel dolgozott mostanáig. Az egy esztedő eredménye azt mutatta, hogy az a 3—3 film, amelyeknek a főszerepét játszotta, egyformán jó eredményt hozott a vállalatnak és igy magától adódott a megoldás is, amely szerint további 4 évre szerződtették ugy Power Trynet, mint Don Amechet. Mindkettőjük 4—4 nagy filmben fog fellépni az 1937—1938-as szezonban, ezek közül egyik filmben mindketten szerepelnek.

Olaszország

Grand Hotel Kursaal, Cattolica

Hideg-meleg folyóvizes szobák. Nagy terrasz a strand felé. A szálló összefügg a Kurszalonnal, mely a fürdővendégek legkedveltebb tartózkodási helye. Rendkivül mérsékelt pausálárak.

Hotel Roma, Riccione

Az elsőrendü fürdőövezetben. Folyóvizes szobák. Szép kert. Strandsátrak. Nagyon előnyös fekvés. Rendkivül mérsékelt pausálárak.

Grand Hotel Pineta, Marina di Ravenna

A strand és fürdőtelep legszebb pontján. Teljes komfort. Strandsátrak. Rendkivül mérsékelt pausálárak.

Felvilágositást nyujt **Utazási Irodánk,** IV., Eskü-ut 6. szám. Telefon: 1-888-66

Batthyány Gyula gróf

B.H.932.V.8.

1932. MÁJUS 8, VASÁRNAP B.H

IRODALOM.

Három kiállítás

Az Ernst-Múzeumban új csoportkiállítás nyílik meg vasárnap. A nagy teremben *Batthyány Gyula* gróf újabb festményei függnek. Újabb állomását jelzik az egyéni fantáziájú, érdekes művésznek. Színei most háttérbe szorulnak a zöldes-fehér-fekete tónus kedvéért, amelybe a formák rapszódikus szabadsággal ágyazódnak bele. Az emberi alak, a különböző tárgyak, a háttér most azonos festői matéria, mindegyiknek egyforma az értéke a dekoratív együttesben. Legmegkapóbb alkotása Batthyánynak a *Dalmát apácák* című kompozíciója, de egy régebbi stílusú *Olasz víziója* is elismerést érdemel. *Feiks* Alfréd főképpen a lóversenyről és a cirkuszéletből veszi festményeinek motívumait. Liebermann impresszionizmusa kétségtelenül hatással volt rá, de a hirtelen mozdulatok, a pillanatnyi színbenyomások megrögzítését leegyszerűsített, önálló kompozíciókká fejleszti. Az impresszionizmus levegős könnyedsége határozott artisztikummal párosul képein. Néhány alkotása igen szellemes és ízléses színlátomány. *Feiks* Jenőt legtöbbször hasonló témák érdeklik, de az arcképfestés terén is sikerrel működik. *Lesznai* Anna szláv jellegű, tarka meseképeket fest, amelyek a művésznő dekoratív fantáziáját idézik föl ismét. Akvarelltechnikájuk miatt is illusztrációjellegűek. *Jándi* Dávid pasztelljei élénk színfantáziáról, *Fried* Pál grafikái pedig fejlett technikáról tanuskodnak, *Sugár* Andor vízfestményei viszont még nem képesek feledtetni a művész stílusának modorosságait. *Mikus* Sándor naturalisztikus szoborfejei derék, őszinte munkák.

*

A Nemzeti Szalonban holnap megnyiló *osztrák-alpesi kiállítás* inkább a hóborította tiroli hegyóriásoknak akar propagandát csinálni, mint művészeti eseményt jelenteni. Mindegyik festmény tárgyilagos természethűséggel állítja elénk az osztrák Alpok fenséges, vagy vonzó szépségét: legfeljebb technikai előadás szempontjából van néha művészi mondanivalójuk. Mia *Arch*, Andreas *Einberger*, Oscar *Mulley*, Anton *Peschka*, Franz *Bilko*, Rolf *Haberman*, Adolf *Helmberger* és Albert *Meindl* művei a legjelentősebbek. Általában a grafikának ezen a kiállításon több az egyéni mondanivalója. Néhány magyar művész is vesz részt a kiállításon.

*

Rabbinus, A más ágyában, bohózatok. Tábori. Érczkövy, Somlár Stefy. Kezdete 9-kor, vas.- és ünnepnap d. u. fél 5-kor is.

Steinhardt Színpad. (VII., Akácfa-utca 4. Telefon: 429—74). Az éjjeli portás és a szenzációs áprilisi műsor. Előadások kezdete este ¾9-kor, vasár- és ünnepnap d. u. ¾5-kor.

HÉTFŐ.

Magy. kir. Operaház. Nincs előadás.
Nemzeti Színház. (½8.) Egy hét a bagolyvárban. (B. bérlet).
Vígszínház. (8.) Angliai Erzsébet.
Belvárosi Színház. (8.) Egy kis senki.
Király Színház. (8.) Angyalt vettem feleségül.
Fővárosi Operettszínház. (8.) Régi orfeum.
Művész Színház. (8.) Lányok és fiúk.

MOZI HIRADÓ

A bécsi keringő

Bemutató a Kamarában

A keringőkirály — ifjabb Johann *Strauss* életének egyik epizódját dolgozta fel a Kamara mozgó ujdonságának szcenáriumírója filmre. Az öregedő Johann *Strauss* nem engedi fiát zenei pályára lépni, de amikor összevész családjával és elhagyja őket, az ifjabbik Straussból mégis zenész lesz és első szereplésével elhomályosítja apja hírnevét.

A film a mozivászonról ismert kissé édeskés bécsi stílusban van megrendezve. A romantikus történet főszerepét Gustav *Fröhlich* játssza. A bemutatót filmhíradók egészítik ki.

Csoportkiállítás az Ernst-múzeumban

Azok számára, akik szeretik ezt a fantasztikus és díszességében majdnem ornamentális festészetet, kétségkívül örvendetes viszontlátás az *Ernst Múzeum* három termében *Batthyány* Gyula gróf új kollekciója, amelyben meggyőződésesen őrzi azt formanyelvet, amellyel elindult s amelyet a maga zárt területén fejleszt tovább. Bő és kétségtelenül egyéni színessége mögött valami szeszélyes rajzosság él s mindennek együttese a képzeletnek szinte egzaltált játéka a valósággal és a formákkal. Furcsa vetületű tükrök mesterséges fényében hűvös szenvedélyesség és barokkos halmozottság. Mindehhez jól illik, hogy új munkáiban egzótikus vidékek, egzótikus témáit válogatta ki. Batthyány most is egyéni hangot és jelleget hoz és festői látomásai mindig izgalmasak, nemcsak egzótikus témájú képein, hanem előkelő portréin is.

Ritkán szereplő művész *Feiks* Jenő, aki most is csak egy kisteremnyi képpel szerepel. Köztük néhány változata régebbi témáinak: a pálya éleszöld gyepén futó lovak, a nagy színpadi szcéna és a korcsolyázók eleven mozgalmassága megrögzítve egy-egy festői pillanatban. Ez a pillanatnyiság jellemzi pikturáját minden vonatkozásban, így elegáns portréin is, különösen egy fehérruhás férfiarcképének közvetlen frissesége s egy dáma-arcképének könnyed őszintesége beszélnek hatásosan gyengéd líráról.

Csabai-Rott Margit tehetséges festő és elsősorban tehetséges aquarellista. Ez az anyag és eszköz felel meg legjobban halk világosságban összefogott színeinek, amelyekkel a természetet egyéni hangon szerkeszti képpé. A falusi élet jelenségei s egy virágcsendélete hoznak befejezett kvalitásokat.

Fáy Lóránt, aki a múzeum nagytermét kapta meg, erős dekoratív érzékű és megkapóan tárgyilagos látású festő. Objektivitása azonban nem rideg és érzéstelen. Színessége mostani továbbfejlődési útján élesen körülhatárolt, majdnem rajzos formákat érzékeltet. Mai jó állomásán *„Műteremsarok"*, *„Őszi lomb"* című vásznai s egy szép tájképe adják legjobb értékeit.

A legfiatalabbak közül *Kun* Sándor debütál szimpatikusan egy kis teremben. Egyelőre a közvetlen és hűséges természetábrázolás útján jár, sok színességgel és jó formalátással, amit két tanyai s egy tiszaparti képe bizonyít.

Szobrászkiállítója a csoportnak *Bernstorff Mag* grófnő, aki néhány kellemes női fejjel mutatkozik itt be, mint ízléses, inkább festői, mint plasztikai megoldásokra törekvő szobrász. Súlyos problémák helyett jó mesterségbeli készséggel találja meg azt, ami szép modelljein tetszetős és hatásos.

B. L.

táš!

London és Párizs új javaslata a Szovjetnek:

Anglia, Franciaország és Oroszország

a balti államok függetlenségét veszélyeztető bárminő akciót Oroszország ellen irányuló lépésnek tekintenek

Gafencu román külügyminiszter Ankarában a szovjet által javasolt feketetengeri egyezményről tanácskozik Jugoszlávia eltávolodása a Balkán szövetségtől

London, június 10.

William Strang, a külügyi hivatal középeurópai osztályának főnöke, ma hosszasan tanácskozott a külügyi hivatal szakértőivel moszkvai küldetéséről. Az Evening News szerint a megoldástervezet javasolja, hogy Anglia, Franciaország és Oroszország egyezzenek meg abban, hogy a balti államok függetlenségét veszélyeztető bárminő lépést Oroszország elleni lépésnek tekintenének. A Press Association szerint az egyezménytervezet ezt úgy fejezi ki, hogy a három szerződő fél kötelezi magát, hogy kölcsönösen megvédi egymást bárminő közvetlen vagy közvetett támadástól. Strang azonkívül hangoztatni fogja Moszkvában azt az angol és francia meggyőződést, hogy az egyezménynek támadás esetén haladéktalanul hatályba kell lépnie és hogy a tanácskozásoknak nem szabad halasztást okozniok.

A feketetengeri egyezmény

Gafencu román külügyminiszter a Reuter Iroda értesülése szerint Ankarában a Potemkin szovjet külügyi népbiztosbelyettes által balkáni útja során javasolt *feketetengeri egyezményről* fog tanácskozni. *Erre vonatkozó megbeszéléseit jelentékenyen befolyásolhatja az angol-francia-szovjet tárgyalások haladása.* Szó lesz annak lehetőségéről is, hogy *Bulgáriát bevonják a védelmi arcélbe.* Bulgária Romániától déli Dobrudzsát, Görögországtól az Égei tengerhez vezető utat követeli. *Gafencu,* mint a balkáni szövetség elnöke, valószínűleg elő fogja adni bizonyos köröknek azt a felfogását is, hogy *a Törökország által az angol-török egyezményben vállalt kötelezettségek sértik a balkáni egyezmény tagjaival szemben fennálló kötelezettségeit.*

Az olasz Stefani iroda jelentése szerint Gafencu román külügyminiszter megérkezett Isztanbulba, ahonnan folytatja útját Ankarába. Jól értesült török szerint Gafencu és a vezető török politikusok megbeszélésein főleg Jugoszláviának a balkáni szövetséggel szemben tanusított magatartását teszik vizsgálat tárgyává.

Párizs:

Franciaország nem bízik az angol békekezdeményezés sikerében

Daladier miniszterelnök a marnei csatáról, amely „több volt katonai győzelemnél, mert az emberi civilizáció győzelme volt"

Párizs, június 10.

A francia közvélemény szerint lord *Halifax* beszéde *Németországban meglehetősen hűvös magatartásra talált.* Párizsban arra számítottak, hogy Berlin készségesebben fogadja a feléje nyujtott »olajágat«. A sajtó egyrésze Németország magatartásával foglalkozva valószínűnek tartja, hogy *egyelőre még nem indulnak meg közvetlen tárgyalások a két nagyhatalmi csoport között.*

A lapok egyrésze több-kevésbé burkolt formában célzást tesz arra, hogy *lord Halifax békülékeny kijelentései bizonyos összefüggésben vannak a francia-angol-szovjet tárgyalásokon felmerült nehézségekkel.* Ha azonban Strang küldetése sikerrel jár, — írja a Jour — úgy módunkban lesz más külpolitikai magatartásra áttérni. Halifax beszéde ebből a szempontból új kilátásokat tár fel. Ha az Olaszországgal való megegyezés kedvéért csak tizedannyi erőfeszítést fejtettünk volna ki, mint amennyit Sztalin kegyeinek elnyerése végett elpazaroltunk, most nem kellene alpesi határvonalunk védelmére gondolnunk.

A szélsőbaloldali sajtó továbbra is *élesen támadja Halifax lordot és aggodalmait nyilvánítja az angol kormány békülékeny magatartásával szemben.*

Az angol kormány egyfelől Moszkvával akar megegyezésre jutni, — írja a Humanite — másfelől nem mond le egy második »müncheni egyezmény« reményéről.

Daladier miniszterelnök *Joffre* tábornagy szobrának leleplezése alkalmával mondott beszédében *a francia nép háláját fejezte ki Joffre tábornagy emléke iránt.* Felelevenítette a tábornagy alakját az 1914 augusztusi és szeptemberi drámai pillanatokban, majd a marnei győzelem alkalmával s így folytatta: »*A marnei győzelem több volt egyszerű katonai diadalnál; az emberi civilizáció győzelme volt, azé a civilizációé, amelyet megvédeni becsületbeli kötelességünk volt.*«

Daladier befejezésül a francia nép erényeiről beszélt. »Joffre tábornagy legendás alakját a kitartás és a rettenthetetlen nyugalom jellemezte. *Ez a lelkierő kell, hogy úrrá legyen ma a nemzeten, ma jobban mint bármikor. Ma talán még inkább van szükségünk önuralomra.* Most is sürgős feladatokkal kell szembenéznünk, de közben minden erőnkkel fel kell készülnünk a jövőre. Senki sem hagyja magát zavartatni a jelen idők bizonytalanságaitól, hiszen előttünk áll a marnei győztes példája, aki legyőzhetetlenül hitt a francia sorsban és ezt a hitét sértetlenül meg tudta őrizni a legsötnyűbb sorscsapások idején is.«

Milyen javaslatokat visz Strang angol megbízott Moszkvába?

A Quai d'Orsayn a tegnapi nap folyamán élénk tevékenység folyt le *Strang,* az angol kormány szakértőjének moszkvai utazásával kapcsolatban. A francia külügyminisztériumban beható vizsgálat tárgyává tették azokat a módosító javaslatokat, amelyeket London kormánya legutóbb közölt Párizzsal. *A francia kormány megjegyzéseit és javaslatait a mai nap folyamán juttatja el Londonba.*

A sajtó valószínűnek tartja, hogy Strang nem egy, hanem két, esetleg három javaslatot is fog a szovjet kormánya elé terjeszteni. Bonnet külügyminiszter ma újabb megbeszélést folytat Szurics párizsi szovjetnagykövettel

Róma:

Fontos spanyol-olasz megbeszélések és teljes egységfront a két ország között

Róma, június 10.

Serano *Suner* spanyol belügyminiszter és a spanyol katonai és tengerészetügyi bizottság tagjai szombaton délelőtt 11 óra 45 perckor Garcia Conde római spanyol nagykövet és Viola burgosi olasz nagykövet társaságban *felkeresték gróf Cianot, akivel megbeszélést folytattak.*

Tizenkét óra tizenöt perckor a Duce fogadta Franco tábornok kiküldöttjét és a társaságában lévő diplomatákat és katonai személyiségeket. A *Ducenál lefolyt tanácskozáson* jelen volt még gróf Ciano külügyminiszter, Pariani tábornok hadügyi államtitkár, Cavagnari tengerészetügyi államtitkár, Vallo légügyi államtitkár és Russa tábornok, a milicia vezérkari főnöke.

Franco és Mussolini táviratváltása

Franco tábornok a következő táviratot intézte Mussolini miniszterelnökhöz:

— Duce! A spanyol tradicionalista falanga és a nemzeti szindikalista munkásifjúság nemzeti tanácsa újból ki akarja fejezni Önnek mélyen átérzett barátságát azon a napon, amikor befejezi munkáját, amellyel Spanyolországot nemzeti szindikalista alapra helyezi, biztosítva a fegyverek győzelme után a szociális győzelmet is és ugyanakkor, amikor Rómában *spanyolok és olaszok nagyszabású történelmi* egységben egymás mellett menetelnek. Éljen Olaszország! Arriba Espana!

Franco.

A Duce Franco tábornok táviratára a következő táviratban válaszolt:

— Szivélyesen köszönetet mondok Önnek és a falanga és munkásifjúság nemzeti tanácsának azért a baráti üzenetért, amelyet hozzám eljuttattak. Biztos vagyok benne, hogy az Ön győzelme megnyitja Spanyolország számára a forradalom útját olyan eredményekkel, amelyek egyaránt nemzetiek és szociálisak lesznek. Az események alakulása így hivatva van egyre szorosabb egységbe forrasztani népeink jövőjét. Arriba Espana!

Mussolini

Ciano utazása Spanyolországba

A *Stampa* burgosi jelentése szerint ottani jólértesült körökben úgy tudják, hogy Serano *Suner* spanyol belügyminiszter római látogatását *gróf Ciano olasz külügyminiszter fogja viszonozni.* Gróf Ciano előreláthatólag június utolsó napjaiban érkezik Spanyolországba, ahol nagyszabású ünnepségek lesznek tiszteletére.

Berlin:

Német bírálat az angol békéltetési kísérletekről

Berlin, június 10.

A *Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz* állást foglal a brit külügyminiszter legutóbbi beszédével kapcsolatban s többek között a következőket írja:

A legutóbbi hetek angol politikája a békebiztosítás állítólagos eredeti szándékától már odáig fajul, hogy szövetséges hatalmak »életérdekeiért« minden eszközt felhasználva és minden következménnyel számolva latbaveti erejét, bármilyen kiszámíthatatlanok is ezek az érdekek. Az angol politika mértékadó vezetői jól tennék ezért, ha *hihető alibit* teremtenének maguknak. Ebből a szempontból taktikailag bizonyára helyes volt, hogy éppen Németország — a bekerítő politika

Budapest Párizs
repülőgépen
5 óra 45 perc
FLÈCHE D'ORIENT
Párizs-Strasbourg-München-Budapest-Arad-Bukarest
expresszjárat
június 12-től újból naponta közlekedik
AIR FRANCE
Vörösmarty-tér 2. — Telefon: 182-723

NYARALTASSA GYERMEKÉT
A SVABHEGYI
FODOR
Sátor Sportinternátusban

I., Ordas út 9. szám. — Hegyi (subalpin) levegő, **16 holdas erdő,** 5-szöri bőséges étkezés, tennisz, vivás, torna box, stb. dijtalan oktatása
Tel.: június 20-ig 189-701, azután: 165-278
Bejárókat autón szállítunk oda és vissza

középpontja — irányában kísérelték meg, hogy jóakaratot mutassanak.

Nem újak azok az érvek, amelyeket Halifax lord a brit bekerítő lépés megokolására Németországgal szemben felhozott. »*Erőszak és szószegés*« — mindig ezek azok a szemrehányások, amelyeket az összefüggések és a körülmények részletezése nélkül rosszakaratúan Németország címére irányítanak. Ezért annál inkább emlékeztetni kell arra a szószegésre, amelyet akkor követtek el, amikor a Németországnak a szövetségesek meghízásából 1918 november 5-én átnyujtott Lansing-jegyzékkel ellentétben olyan rendszert teremtettek, amely erőszak alapján állott és már szándékolt állandósítása sem volt egyéb, mint az erőszak következménye. A »*szószegés és erőszak*« *tehát mindmostanáig azokra áll, akik minden eszközzel — tehát ismét erőszakkal — szembehelyezkednek a jóvátétellel.*

Németország jól megérti azokat a szavakat, amelyek szerint Nagy-Britannia kész hathatósan hozzájárulni ahhoz, hogy lehetővé tegyék a függő kérdések megnyugtató tisztázását. Anglia pontosan tudja, mi szükséges ehhez a tisztázáshoz. A jóakarat iránt azonban nem a szavak keltenek bizalmat, hanem *csak tettek*, semmi esetre sem olyanok, amelyek csak arra lehetnek alkalmasak, hogy ébrentartsák a bizalmatlanságot az angol politika céljaival szemben, mint ez mostani bekerítő törekvései esetében fennforog.

TÁRSASÁG

„Még az unokáinknak is

erről fogunk mesélni« — mondotta áradó boldogsággal hangjában egy csillogószemű kislány csütörtökön hajnalban, amikor már világosodott az ég, de a Piccadilly terraszán még javában mulatott a Margitszigeti Ünnepség táncoló közönsége. Napok teltek el azóta, de a budapesti társaságban ma is változatlanul *ez a téma: a Margitszigeti Ünnepség.*

Milyen volt? — kérdi, aki nem volt ott.

Olyan volt az egész, mintha az esti sötétség leszálltakor láthatatlan pálca intésére túlvilági szellemek, tündérek vagy jókedvű manók visszavarázsolták volna a multat, a huszadik század nagyvilági Margitszigete helyére a Nyulak szigetét, ahol a dúslombú fák összehajló koronája alatt, zöldelő pázsiton előbb középkori apácák életét: Szent Margit megkísértését — majd pompázatos magyar renaissance főúri esküvőt (valami soha meg nem alkotott, most életrekelt gyönyörű festményt) — s végül Rákóczi kurucainak táborozását, nótázását-vigadását-harcát nézhette a káprázó szem és hallhatta a szomjas fül — hogy azután mindez, mintha forgószínpad mozdulna csak arrébb, páratlan mulatsággá változzék át a Gála Est színesen pergő forgatagában.

*

»*Mindenki*« itt van: a magyar arisztokrácia, a főváros előkelő társadalma, a politikai és művészvilág tagjai. Báró *Karg* Györgyné, aki magáénak mondhatja az egész ünnepség ötletét, szükebb vezérkarával: báró *Piret-Bihain* Jenővel, *Szapáry* Antallal és *Karátson* Antallal, valamint a sokszáz főúri műkedvelő-szereplő és statisztéria bevonásával biztosította a »*felső tízezer*« érdeklődését és részvételét. Ifj. *Wahlkampf* Henrik és *Telkes* Tibor segítségével húsztagú bizottságot szervezték az előkelőségek fogadására; az ifjak egyben magukkal hozták *a pesti bálozó társaság elitjét* és a nagy arisztokrata-parádéba bekapcsolták a középosztályt is.

Itt van a kormányzói pár is; *Horthy* Miklós kormányzó feleségével és fiaival az egyik középső páholyban ül. Szünetben a páholykorlát mögött ott sétál a közönség, nem tolakodóan, de szeretettel és hódoló érdeklődéssel.

Az áhitatos hangulatú *Margit-legenda* (*Ujházy* György szövege, *Bárdos* Lajos zenéje) után *szünet* következik, amely szerencsére elég hosszú, mert mindenki körül akar nézni. *A nézőtér külön élmény.* A szünetben (»Friss a pereeec!... frisssaperecc!...« — helyett) estélyiruhás komtesszek, bálkirálynők és frakkos gavallérjaik likőrt, ürmöst, konyakot kínálnak eladásra; fogy az ital, amelyet a főúri pincék ingyen szállítottak és az érte fizetett pengők (mint minden ma esto lefolyt fillér, pengő vagy papírbankó) a kormányzóné jótékonyságát segíti...

Az előbbi jelenet záróképében felröppent galambok még a közelben keringenek, amikor felvonul az esküvői jelenet magyar reneszánsz pompába öltöztetett káprázató menete. A szünni nem akaró tapsra elő kell jönnie az előadást biztos kézzel és szemmel rendezett *Oláh* Gusztávnak, hogy ő is megköszönje a tapsokat. A harmadik részben tábortüzek égnek, tárogató és cigányzene szól és hangzik az ének: »*Hej, Rákóczi, Bercsényi...*« meg Balog Ádám nótája: »*Fakó lovam a Murza, Lajta vizét megússza...*« Felsikít a kurucriadó, lóra pattan a sereg, féktelen puskaropogás, tűz és füst s a gomolyagból diadalmasan bontakozik ki *a Fejedelem alakja...*

*

Az előadást követő éjszakai rész Gála Estje olyan társasági esemény, amelyhez foghatót legfeljebb, ha filmen vagy szép, régi, békebeli leírásokban találhatunk.

Éjféltájban a kormányzói pár elfoglalja helyét a Piccadillyben s a tánchelyen *nyolc pesti bálkirálynő szalagtáncot* ad elő. Nagyon szép, nagyon tetszik. Ez az éjszakai műsor első száma és itt, a Piccadilly melleti téren zajlik le az utolsó is. Szintén táncbemutató: *huszonnégy arisztokrata kislány és ifjú francianégyese, majd azt követő látványos, kedves rózsatánca.* Mind a két táncot *Petris* Brunó tanította be, aki nagyon büszkén meséli, hogy a főméltóságú pár kifejezte külön elismerését. Meg is érdemelte.

De a cotillonra már csak hajnaltájt, két óra után kerül sor. Addig, a szalagtánc után a *Csárda műsorát* nézi meg a kormányzói család. Itt is tart még a vacsora, amikor a pódiumon *Palló* Imre, *Cselényi* József, *Hosszu* Zoltán szerepelnek. Amikor belépünk, éppen *Ottrubay* Melinda táncol magyar ruhában egy temperamentumos csárdást. Nagy sikere van s Operánk fiatal művésznője szereplése után szüleivel ittmarad: reggel felé a Grillben látjuk. *Pethes—Dénes* »nemzetközi konferenciája« is nagyon tetszik.

Közben egyre többen álltak fel a vacsorázóasztaloktól s lassan megtelik a *Parisien Grill* is. Amikor a kormányzói pár elfoglalja helyét, előlép gróf *Keglevich* József, aki mint *kitűnő amatőr konferanszié* mutatkozik be. Ő konferálja az egyes számokat. Elsőnek *Teleki* Kata és *Széchenyi* Rika grófnők csárdása arat tapsokat. A kis komtesszek *(Teleki* Kata fiúruhában) nagyon bájosak. *Muzslay* Istvánné énekel ezután, pirosmáslis gyerekruhában és *Bárczay* Hanna szteppel hozzá bravúrosan. Tánctehetségéről jól ismeri a budapesti társaság *Hertelendy* Andornét, *Máriássy* Ferenccel remek akrobatikus valcert adnak elő. A Grill rendes műsorából a két *Latabár*-testvérnek van nagy sikere, akik egy *madárjelenetben negyedóra hosszat csicseregnek...*

Közelebb jár már az óramutató a háromhoz, mint a kettőhöz, amikor a Piccadilly előtt a szépséges rózsatánc végetér s a kormányzói pár — az este kilenc óra óta végigélvezett ünnepségről — a keleti pályaudvarra hajt, hogy Kenderesre utazzék.

*

A Piccadilly fedett és nyitott terraszán, óriási betonján és a Grill intimhangulatu bárhelyiségében *folyik a tánc.* A műsor végeztével, háromfelé, persze *még mindenki itt van.* A Csárdában megkezdődik *a sorsjáték húzása.*

Az este és az éjszaka látványosságai, a szereplések boldog öröme felvillanyozta az ünnepség résztvevőit, de a közönséget is. Most már körül is lehet nézni, ki lehet ragadni egy pár nevet, *kik táncolnak* itt. Itt vannak a Grillben gróf *Edelheim-Gyulai* Lipóték, báró *Ambrózyék*, gróf *Pongrácz* Jenőék, báró *Rubidó-Zichy* Iványék. A pezsgőt is arisztokrata hölgyek árulják a Grillben, legszorgalmasabb köztük *Teleki* Kata grófnő és *Széchenyi* Irma grófnő.

A terraszon, a Piccadilly terraszán is »állnak« még az asztalok, bár a fiatalok rendületlenül táncolnak. *Saxlehner* Tiborék húszszemélyes asztala állandóan népes; *Katinka* valahol a Grillben táncol, itt is győzhetetlen bálkirálynői minőségben, egymástól kapkodják gavallérjai a zenekar körül forgó parketten. Ragyogóan mulat, csak úgy árasztja maga körül a jókedvet. A bálozó fiatalság körülveszi a két *Rassay*-lányt is: *Kalmár* Istvánné *Rassay* Gabit és *Márti* húgát.

Itt látjuk gróf *Bethlen* Istvánt. *Eckhardt* Tibor is kitart foglalt asztala mellett.

*

Az ég lassan kék lesz. Most még égnek a kupolaszerüen felépített sötétkék neonok a tánchely felett, aztán már csak a terrasz félig meggyujtott lámpái segítenek az egyre erősebb nappali világításnak. Végül már a fák teteje napfényben aranylik.

Reggel lett. Még pár órája az esti sétahajójárat dudált itt előttünk tisztelegve, most már lomha teherhajók húznak felfelé. Öt óra felé teljes erővel tűz a melegítő nyári nap.

Zsúfolt a Grill és sokan vannak a terraszon is. Még hét óra felé is tart a tánc és durrannak a pezsgősüvegek.

A pesti kávéházakban már készítik a bablevest...

(mp)

*

Az ünnepség szereplői

Margit-legenda. Szereplők: Szörényi Éva, gróf Batthyány Gyula, gróf Pongrácz Jenőné, gróf Esterházy József, gróf Esterházy Alice, Satzger László, herceg Esterházy Antalné, gróf Bethlen Erzsébet, Balla Borisz, gróf Wenckheim Henriette, herceg Esterházy Antal, gróf Révay Istvánné, gróf Esterházy Lajos, gróf Rzemenovszky Hanna, gróf Orsich Nándor, báró Thán Baba, Tasnády Szücs Nelli, gróf Zichy Luca, gróf Keglevich József. — **Apácák:** Balla Boriszné, Berg Miksáné, Perczel Sissy, Hodhorszky Györgyné, Abonyi Anita, Anker Mia, Aichner Magda, Beyer Livia, Inkey Mária, Kohanovszky Henriette, Lakatos Mária, Segner Andrea, báró Szalay Mária, Szekér Éva, Szentirmay Éva, Szinnyei-Merse Éva, Tamásfalvy Mária, Zsigmondy Anna. — **Magyar udvarhölgyek:** gróf Festetich Kristófné, Milos Endréné, Satzger Lilla, Hainiss Judit és Clarisse. — **Magyar kíséret:** gróf Apponyi Paula, Cseh Kálmánné, Pucher Józsefné, gróf Sigray Margit, gróf Apponyi Sándor, gróf Cziráky László, gróf Erdődy Antal, báró Podmaniczky Tamás. — **Lengyel kíséret:** gróf Cziráky Alice, báró Villani José, Markó Gergely, Boór László, Szemere Csaba. — **Cseh kíséret:** Darányi Erzsébet, Geist Georgette, gróf Mailáth Zdenka, Somogyi Béláné, báró Durneiss György, Huszár Károly, Veszprémy Lóránt, Gorondy Novák Bertalan. — **Apródok:** gróf Jankovich Endre és Gyula, Roediger Albert, Szörényi Lóránt. — **Cherubok:** báró Doblhoff Anna Marie, Ugron Éva. — **Angyalok:** báró Rubidó Zichy Ilona, gróf Széchenyi Hanna, gróf Wenckheim Maria Rose, Vásárhelyi Vera. — **Közreműködtek:** Kántor Erzsébet és Jámbor László, az Operaház tagjai, a Szent Cecilia kórus és a váciúti polgári leányiskola énekkara Faragó Mária tanárnő vezetésével. A Budapesti Hangverseny Zenekart Bárdos Lajos vezényelte.

Mátyás-korabeli renaisszance-esküvő. — **Menyasszony:** gróf Andrássy Ilona. — **Vőlegény:** Bessenyei Sámuel. — A jelenetben résztvettek: herceg Liechtenstein Jánosné, Roediger Kienast Ferencné, Comtesse de Lalaing, gróf Pálffy Daun Józsefné, báró Prónay Györgyné, Vinci grófné, Rodita Ackerson, gróf Esterházy András, gróf Erdődy Péter, gróf Lázár Imre, gróf Széchenyi Gyula, gróf Berthold Zsigmond, Tost Gyula, Orczy Gyula. — **Nyoszolyólányok:** gróf Cziráky Tonchette, gróf Edelsheim Lili és Maretta, Erney Lujza, gróf Festetich Izabella, báró Gerliczy Ili és Märy, Jekelfalussy-Wolnhoffer Vera, Jeszenszky Lea, Karátson Éva és Magda, Ocskay Eugénia, Rassay Mária, Saxlehner Katinka, gróf Serényi Henriette és Marianne, Szilassy Eszter, Tormay Andrea. — **Vőfélyek:** gróf Orssich Nándor, ifj. Dorner Aurél, gróf Batthyány Bálint, Bárczy Endre, Farkas György, Kende Pál, Frankovszky Attila, Lazzari Frigyes, Németh Béla, Nyárády László, Hedry Lőrinc, Olgyay Viktor, gróf Forgách Antal, gróf Széchenyi Gábor, Tarnóczy Imre, gróf Károlyi Sándor. Újpétery Elemér, Perczel József, őrgróf Pallavicini Antal. — **Apródok:** ifj. Barcza Károly, Roediger Antal, gróf Bethlen Ferenc, herceg Hohenlohe Sándor, Szinnyei-Merse István, ifj. Geist Gyula, Vladár Pál, Tichy Ferenc, Csupor István. — **Kísérő hölgyek:** báró Lindeloff Ili, Berzeviczy Ditta, Bezerédj Piroska, Bárány Istvánné, Czindery Mária, Del Medico Marianne, báró Hollenbach Gottfriedné, Kaimár Istvánné, Kende Éva, Korody Katona Jánosné, Marton Györgyné, Rupp Gézáné, Tasnády Nagy Zsuzsa, gróf Teleki Nóra, Vangel Kata és Erzsébet, Berzeviczy Csöpi, Waygand Ili, Lázár Lola, Papp Ria, Perczel Baby, gróf Erdődy Ili, Perczel Zsuzsa, Szomjas Györgyné, Kiss Antónia. — **Kísérő urak:** Irsay György, Zsitvay Leó, Váczy Gyula, Lazzari Pietro, Rónay Ernő, Imrédy Tamás, ifj. Marsovszky Endre, Kisgyörgy István, Szilaveczky Béla, Hézser Tibor, Gidró László, Nagy Ádám. — **Virágot szóró apródlányok:** Kendeffy Zsuzsi, Batta Marietta, Jób Kató, báró Piret Toinette, Osváth Magda. — **Apródok:** Jób Imre, Sárdy Péter, báró Piret György, Barcza Rita, Hertelendy Pál. — **Udvari bolond:** báró Bornemissza Éva.

Piccadilly, szalagtánc: Hajniss Judit, Kerczivoy Karolina, Saxlehner Katinka, Segner Andrea, Szekér Éva Szentirmay Éva Szigethy-Gyula Marion, Tholdy Edina. — **Virág-cotillon, rózsatánc:** gróf Apponyi Pauly, gróf Cziráky Alice és Tonchette, gróf Festetich Izabella, báró Gerliczy Ili és Märy, báró Geist Georgina, báró Inkey Tekla, gróf Mailáth Zdenka, báró Karg Imre, gróf Sommsich Júlia, gróf Teleki Mária, gróf Zichy Luca, gróf Zsemenovszky Hanna, báró Villani José, gróf Wenckheim Henriette, Karátson Éva és Magda, gróf Edelsheim Ili és Marietta, Szentiványi Ili, Roskoványi Éva, gróf Bethlen Éva.

Háziasszonyok: a Piccadillyben gróf Sommsich Gyuláné, a Csárdában báró Vay Lászlóné és Zsindely Ferencné, a Parisien Grillben Darányi Béláné.

A 30, a 10 év előtt s a tegnap érettségizett „lányok" beszélnek...

(Saját tudósítónktól.) Veres Pálné leánygimnázium volt növendékei a romantikus budai zöldvendéglőben szombat délután tartották találkozójukat. A patkóalakban felállított asztalok mellett oszályok szerint tömörültek a »lányok«.

A harminc év előttiek, az első évfolyam hallgatónői, akiket még *Beöthy* Zsolt és *Alexander* Bernát tanított, ülnek a bejárathoz legközelebb.

Valahogy meglátszik a dámákon a közös nevelés. Tudja Isten min venni észre... talán azon, hogy a sötétkék dominál a ruhájukon, nem a fekete. Hogy angolosan öltöztek mind erre a délutánra, és hogy senki se venné észre rajtuk a korukat.

Ők majdnem mind »pályára« mentek.

— Aki a mi korunkban az érettségiig jutott, az komolyan vette a dolgot — jelenti ki egyik őszintén megőszült hölgy, aki egyébként tanárnő vidéken. Van, aki a Veres Pálnéban tanítja ma is — régi osztálytársai leányait.

— Mi a különbség a régi és a mai lányok közt? — kérdem tőle.

Nagy, meleg, fekete szemekkel néz rám:

— Óriási a különbség, sajnos. Nem, mintha a maiak nem dolgoznának, nem lenne bennük ész, tehetség. De fegyelmezetlenek. Nincs már üvegfal iskola és élet közt. Az otthoni gondjaik elkísérik őket az órára. És volt már aki megrántotta a vállát: — És ha leérettségizem? És ha kitüntetéssel tenném le? Akkor megélnék, vagy csak remélhetnék is megélhetést?

Vidámabb tájakat keresek fel. A 20 év előttieket.

— Mi tartjuk a rekordot válásokban — nevet rám egyik nagyon szép, nagyon elegáns hölgy. Van köztünk, aki háromszor ment férjhez...

A tíz év előttiek csoportjában kreolszépség gyors, frappáns élettörténetét mondja el szomszédnőjének.

— Te védőnő vagy? Én közgazdász doktor. Férjnél vagyok és hivatalba járok. Most tanulok kalapot csinálni... Ebből az osztályból majd mindenki férjnél van. Egy gyerek is van mindenütt.

— Ki ment férjhez első szerelméhez? — kérdem.

Rövid csend.

— Egyetlen egy — hangzik azután a válasz. De az nem jött el. Amerikában van.

— **Lord Rothermere öccse bárói rangot kapott.** Londonból jelentik: Az ujévi kitüntettek listáján elsők között szerepel *Lord Rothermere* öccse, *Cecil Harmsworth*, akit *VI. György* király kiváló politikai és közéleti szolgálatai elismeréséül a *bárói rangra emelt. Butler* külügyi államtitkár és *Crookshank* bányaügyi miniszter titkos tanácsosi címet kapott.

— **Krisztus igazi arcmását fedezték fel egy palesztinai kolostorban talált leleten.** Rómából táviratozzák: Jeruzsálemi jelentés szerint a palesztinai *Karmel* hegyen levő ezeréves kolostorban *irásos leletet fedeztek fel*, amelyen *Krisztus igazi arcmása látható*. A régész, aki erre a leletre bukkant, egy ideig nem akarja nevét nyilvánosságra hozni. Ezzel kapcsolatban emlékeztetnek arra, hogy a milliomos *Pierpont Morgan*, aki a *Karmel*-hegyi kolostor szerzeteseitől a háboru előtt több kopt kéziratot vásárolt, kutatásokat kezdeményezett abból a célból, hogy *Krisztus* valódi arcmását tartalmazó feljegyzés birtokába jusson.

— **Ismét napirendre kerül a Kreuger-dráma?** Stockholmból jelentik: A Stockholm Extrablad szombati számában feltünő formában hirt ad arról, hogy a *Kreuger*-dráma a *Párisban* lefolyt ujabb vizsgálati eredmények alapján esetleg *ujból napirendre kerül*. A hir szerint *Kreuger* állitólagos öngyilkosságát annakidején — ugy látszik — a látszat kedvéért csak *megrendezték; Kreuger* a valóságban *összeesküvés áldozata lett és meggyilkolták*.

— **Tüz pusztitott a bukaresti Eforia-palotában.** Bukarestből jelentik: A hétfőre virradó éjszakán az *Eforia*-palotában, ahol *egy mozgószinház, egy szinház és több üzlet* van, tüz ütött ki, amelyet csak nehezen tudtak eloltani. Az épület *jórésze a lángok martaléka lett*. Ezelőtt egy évvel az épülethen elhelyezett szinházban keletkezett nagyobb tüz, s az épület akkor is sulyosan megrongálódott.

— **Megfagytak az utcán.** Porosz András pestszentlőrinci és *Bulgár János* kispesti lakost ujév hajnalán eszméletlen állapotban, megfagyva találták az Üllői-uton. A mentők a kispesti magánkórházba vitték őket.

— **Hirtelen halál.** Ujév reggelén a Széna-téren lévő kápolnában egy hetven év körüli eszméletlen férfit találtak. A mentők kórházba akarták vinni, de utközben a mentőkocsiban meghalt. Személyazonosságának megállapitására a rendőrség nyomozást inditott.

— **Közlekedési baleset.** Egy gépkocsi vasárnap délután az Andrássy-uton összeütközött egy motorkerékpárral. Az összeütközés következtében a motorkerékpár felborult és vezetője, *Kiss Ernő* magántisztviselő életveszélyesen megsérült. A mentők a Szent István-kórházba vitték.

— **Házasság.** *Guary Ilona* és dr. *Nagy János*, Vas vármegye tb. főszolgabirája f. hó 7-én tartják esküvőjüket Szombathelyen, az ág. h. ev. templomban.

Fehér Zsuzsit eljegyezte *Orbán László*.

UJÉVI ÜDVÖZLÉS AKADÁLYOKKAL

(Gáspár Antal rajza.)

Amikor a partájok az üdvözlések idejét — házon kivül töltik.

— **A vonat elütött egy autobuszt.** Szolnoki tudósitónk jelenti: Hétfőn reggel *Jászalsószentgyörgyről* kilenc utassal *Jászladány* felé haladt az autobusz. A sürü ködben egy sorompónélkül átjárónál a kocsi vezetője nem vette észre a közeledő *vámosgyörki* helyiérdekü vonatot. Az autobusz nekiment a vonatnak, majd *az árokba zuhant és összetört*. Az utasok közül *Nagy Ignácot, König Jenőt* és *Zama Mátyást* sulyos állapotban a mentők a szolnoki kórházba vitték. A többi utas könnyebben sebesült meg. A vizsgálat megindult.

Csók — jótékonycélra

Hollywoodban, egy ünnepélyen,
Hol a mozivilág ragyog,
Csókot adtak jótékonycélra
A hirneves filmcsillagok.

Szólt egy fiu egy hirességhez:
— „Nincs egy vasam se. Igy is lehet:
Csókoljon meg. Jótékonycél ez:
Meggyógyitja a szivemet . . .“

(—kas.)

— **A hercegprimás ujéve.** Dr. Serédi Jusztinián hercegprimás Szilveszter estéjén résztvett az esztergomi bazilikában megtartott évvégi hálaadó istentiszteleten, az ujév napját pedig esztergomi palotájában töltötte, teljes visszavonultságban. Az esztergomi és a budapesti primási palotában kitett üdvözlő ivet ujév napján mindkét helyen számos közéleti kitünőség és a biboros főpásztor sok tisztelője irta alá.

— **Gróf Batthyány Gyula a Horthy Miklósné nyomorenyhitő mozgalom javára lerajzolta a kormányzói párt.** Gróf *Batthyány Gyula* jólsikerült rajzot készitett a kormányzóról és feleségéről. A rajz sokszorositása január 2-án jelent meg. A sokszorositott képekből befolyt összeget gróf Batthyány Gyula a Horthy Miklósné nyomorenyhitő mozgalom javára ajánlotta fel.

— **Geraldine albán királyné megvendégelte a tiranai szegény gyermekeket.** Tiranából jelentik: *Geraldine* királyné szombaton este a királyi hercegnők jelenlétében teán látta vendégül az albán főváros kétszáz szegény gyermekét. A királyné kedvesen elbeszélgetett a gyermekekkel, akik különböző szeretetcsomagokat kaptak ajándékba. Vasárnap este a királyi palotában fényes fogadtatás lesz, amelyen résztvesznek a kormány tagjai, az országgyülési képviselők, a diplomáciai testület tagjai, valamint a közélet és a társadalmi élet kiválóságai.

— **Egy fiatal magyar sakkmester sikere Angliában.** Londonból jelentik: A hastingsi sakktornán uj csillag tünt fel *Szabó László* 21 éves magyar sakkmester személyében, aki ragyogó játékkal az élre került és *Landauval* együtt háromhárom győzelemmel vezet.

— **A keresztény iparosság szervezkedése.** A Keresztény Iparosok Országos Szövetségében tömörült kis- és kézmüvesiparosok tisztelgő látogatást tettek dr. *Czettler Jenő* felsőházi tagnál, az iparosok régi barátjánál. *Végh János* köszöntötte Czettler Jenő diszelnököt, mint a keresztény magyar iparosság szellemi vezérét. Utána *Czettler Jenő* mondott köszönetet és kifejtette hogy a mai zürzavaros időkben egyetlen helyes és igazságos ut a keresztény iparosság szervezkedése. A KIOSz küldöttsége ezután a lakásán betegen fekvő *Müller Antal* m. kir. kormányfőtanácsos, szövetségi elnököt kereste fel. Dr. *Miklós Ferenc* köszöntötte és *Müller Antal* válaszában arra mutatott rá, hogy a társadalmi egyensuly rendelkezéseivel kapcsolatban minden ipari szervezetnek arra kell törekednie, hogy a törvény intencióit pontosan betartsa.

— **Leégett a kézdivásárhelyi kórház.** Kézdivásárhelyről jelentik: Szilveszter éjszakáján tüz ütött ki az itteni közkórház sebészeti és nőosztályának épületében. Mire a tüzoltók megérkeztek, az *épület egész tetőzete leégett*. A betegeket még idejében sikerült biztonságba helyezni. A tüzoltófelszerelés hiányossága és a vizhiány miatt az épületet *nem tudták megmenteni*.

Dr. Prudent bizonyitványa

Irta I. Barres

Prudent doktor felriadt abból a kábultságból, amelybe minden este a sok pálinka szokta elringatni.

— Hát ez mit akar éjfélkor?... — morogta és csoszogó léptekkel elindult az ajtó felé, amelyen az előbb valaki erélyesen kopogott.

Itt, a Montparnasse-pályaudvar mögött lévő külvárosi világban, más az orvosi rendelés órarendje, mint a város belsejében. Prudent doktort különben is nagyon gyakran olyan esetekkel keresték fel a „*betegei*“, amelyek nem birják el a délutáni napfényt, de éjfél még az ő különleges orvosi gyakorlata keretében is szokatlan idő volt.

Kinyitotta a földszintről egyenesen az utcára nyiló ajtót és gyanakodva nézett szembe a késői látogatóval. Elegáns télikabát, kifogástalan puha kalap... a járda szélénél várakozó luxusautó... mind szokatlan jelenség volt Prudent doktor praxisában.

— Mi tetszik? — kérdezte mogorván és megkapaszkodott az ajtóban, mert a sok pálinkától megingott az egyensulya.

— Sulyos baleset történt, különben nem háborgatnám ilyen késői időben — mondta az elegáns külsejü fiatalember —, itt van az autóm, sziveskedjék mingyárt velem jönni a sebesülthöz.

— Tessék bejönni — mondta Prudent és bevezette látogatóját a szobájába, ahol hellyel kinálta meg. Azután a táskájába berakta a müszereit... biztos kézzel és már nem is támolygott, mert amint az orvosi mesterség gyakorlására került a sor, a keze nem remegett és az agya ebben a vonatkozásban teljesen kitisztult.

A látogatójával együtt beültek az autóba és az nagy sebességgel elindult. Prudent lassan még teljesebben kijózanodott és meglepte, hogy előbb boulevardokon száguldottak, majd pedig ujra külvárosi vidékre jutottak el. De sokkal közömbösebb volt semhogy kérdezősködött volna. Egy mellékutcában megállt az autó és kiszálltak. Prudent véletlenül jól ismerte ezt a vidéket, mert fiatalabb éveiben ezen a környéken kezdte orvosi gyakorlatát. Ékszerész üzlete előtt álltak meg és Prudent kisérője kétszer kopogtatott a vasajtón amelyet belülről kinyitottak és bebocsátották őket.

Ez már kezdett Prudentnak nem tetszeni és kisérője felé fordult, de az elegáns ifju nagyméretü ismétlőpisztolyt vett elő a zsebéből és igy szólt:

— Társalgásra nincs időnk. Kétszáz frankot kap a fáradságáért. Sziveskedjék beljebb fáradni.

Prudent „beljebb fáradt“. Az ékszerész üzletének hátsó helyiségébe mentek, ahol egy szintén elegánsan öltözött, szmokingos, idősebb ur udvariasan üdvözölte:

— Jó estét, doktor ur, köszönöm, hogy eljött.

Amióta a klinikáról a részegsége miatt tiz év előtt kitették, nem volt szokva ilyen jól öltözött ügyfelekhez. Szvetteres, sportsapkás apacsok nyitottak be hozzá éjjel, lőtt, vagy szurt sebbel. Halálsápadt arcu varrólányok keresték fel, mielőtt a nála is megbizhatóbb orvoshoz, a Szajnához folyamodtak...

Az idősebb ur odalépett a pamlaghoz és lelökte a szőnyeget, amelyik emberi testet takart el. Prudent odalépett, első pillantásra látta, hogy halotthoz hivták és kérdő pillantást vetett a szmokingos urra, aki igy szólt:

— Mint látja, doktor ur, a tőrt tövig döfték a mellébe és bennhagyták, hogy megakadályozza a vérzést. Ha ezt az embert a szivébe döfött tőrrel találják itt, kellemetlenség származhatnék ebből. A rendőrség tudja, hogy ez a jó ember egy gangszterbanda orgazdája... volt. Azt is tudja a rendőrség, hogy kik tartoznak a bandához. Az ujabb betöréseket nem sikerült rájuk bizonyitani, de ez az eset elég volna ahhoz, hogy letartóztassák őket. Tehát Oppenheim urat nem szabad tőrrel a szivében itt találni a rendőrségnek.

— Nos?...

— Ön halotti bizonyitványt fog kiállitani, amelyben, mint Oppenheim ur kezelőorvosa, igazolja, hogy ő természetes halállal távozott az élők sorából. A hatósági orvos az ön bizonyitványát bizonyára el fogja fogadni, mert nem gyanakszik, ha ön megfelelően megokolja ennek az urnak a halálát. A hajtűvékonyságu tőr behatolásának helye nem lesz árulójuk, miután a szőrös mellén alig látszik és vérnyomok sincsenek. A többit a jó szerencsénkre bizzuk.

— Uram, képtelen feltevés, hogy a hatósági orvos ennyire felületes lesz — vágott vissza Prudent, mire az idősebb ur igy szólt:

— A mi mesterségünk bizonyos kockázatot is elbir. Tehát tessék azonnal ezen a halotti bizonyitványürlapon, amelyet itt átadok, kiállitani a bizonyitványt. Kétszáz frank a tiszteletdij, vagy... De ilyen komoly férfivel szemben feleslegesnek tartom a másik lehetőséget magyarázgatni.

— És mi történik, ha kiállitom a bizonyitványt?

— Akkor megkapja a kétszáz frankot, a barátom önt az autóján hazaviszi és nyugodtan alhatik reggelig.

— És ha holnap közlöm a rendőrséggel, hogy milyen körülmények közt állitottam ki ezt a bizonyitványt?

A szmokingos ur mosolygott:

— Ez is a mi mesterségünk üzletszerü kockázataihoz tartozik.

Prudent tisztában volt azzal, hogy a bizonyitványt ki kell állitania. Leült az asztalhoz és elkezdte a töltőtollával a bizonyitványt megirni. A szmokingos bemondta Oppenheim ur személyi adatait. A halál okának megnevezése következett. Prudent egy percig gondolkodott, miközben nem kerülte el a figyelmét, hogy a szomkingos ur kezében a browninggal a háta mögött áll és a válla fölött olvassa, amit ir.

„A halál oka“-rovatba ezt irta be:

„Májrák“ és utána zárjelben odairta a betegség latin nevét, igy: „Epizootia“.

A szmokingos megszólalt:

— Mi az az idegen szó?

— A halált okozó betegség latin neve, ezt is oda kell irni minden halotti bizonyitványra.

A szmokingos megelégedetten morgott valamit, Prudent, miközben a bizonyitványt aláirta, hallotta az acélos koppanást, amint a szomkingos ur a háta mögött elcsettentette a browning ravaszelzáróját... de csak mosolygott, a tudomány és a hivatási becsület vértanujának hősi nyugalmával... mert ebben az utolsó két percben mindent jóvátett, amit egy évtizeden át az orvosi erkölcs törvénye ellen vétett.

Dörrenés töltötte be a helyiséget, Prudent doktor hangtalanul lefordult a székről.

Másnap a rendőrség megtalálta Oppenheim ékszerész holttestét a szobája pamlagán. Ugyanakkor a Szajna partravetette Prudent doktor hulláját, a halántéka át volt lőve . . . bizonyára öngyilkos lett. De harmadnapra a két haláleset közt a rendőrség meglepő kapcsolatot fedezett fel. A hatósági orvos bejelentette, hogy Prudent doktor Oppenheim halotti bizonyitványába a májrák tudományos nevéül azt irta be, hogy „epizootia“, ami „marhavészt“ jelent. Ezt emberorvos tévedésből nem irhatta. Felboncolták Prudent doktor holttestét és a seb irányából megállapitották, hogy a lövést a halántékra a háta mögül adták le, tehát gyilkosság áldozata lett. Nem lehetett ezután kétséges, hogy a bizonyitvány megirására kényszeritették, de Prudent bizonyára tudta, hogy menthetetlenül elveszett és a „marhavész“ tudományos nevével figyelmeztette a rendőrséget, hogy kényszer alatt irja a bizonyitványt.

A szmokingos ur és cinkostársai nemsokára követték Prudent doktort azon az uton, ahonnan nincs visszatérés.

— A mentők munkája Szilveszter éjjelén és Ujévkor. A Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület felkészült Szilveszter éjjelére és dr. *Ruszwurm Rezső* igazgató-főorvos intézkedésére egész éjjel három mentőkocsi volt állandóan üzemben. A mentők reggel négy óráig összesen 77 esetben nyujtottak elsősegélyt, szilveszteri nyilvános mulatságokon 48 esetben, alkoholmérgezés miatt 27 esetben segitették meg a bajbajutottakat. *Alkoholmérgezés miatt többen olyan sulyos állapotba kerültek, hogy a mentők kórházba vitték őket.* Tizenkilenc olyan verekedés is történt, amelyhez segitségül hivták a mentőket. Mulatságokon két esetben szenvedtek égési sebeket a szilveszteri robbanóportól. *Tizenöten kiséreltek meg öngyilkosságot.* Számosan jelentkeztek a mentők székházában is, közülük *tizenhétnek halszálka akadt meg a torkán.* Ujév napján 191 esetben vonultak ki a mentők.

— Megyery Ella gyásza. Özv. vasmegyeri *Megyery Istvánné* szül. tótváradgyai és buji *Kornis Sarolta* december 31-én *Budapesten* meghalt. Szerdán délután három órakor temetik a kerepesiuti temetőben. Az engesztelő szentmiseáldozatot csütörtökön délelőtt tiz órakor mutatják be a Ferencrendiek belvárosi templomában. Az elhunytban csikcsatószegi és szentimrei *Győrffy Aladárné*, vasmegyeri *Megyery Ella*, a *Pesti Hirlap* munkatársa, a kitünő iróno és vasmegyeri *Megyery Sarolta* édesanyját gyászolja.

— Egy angol mérnököt pénzbüntetésre itéltek és kiutasitottak a Szovjetunió területéről. Moszkvából jelentik: A szovjet hatóságok *Brian Grover* angol mérnököt *tizenötezer rubel pénzbüntetésre itéltek és kiutasitották a Szovjetunio területéről. Grover* a mult év novemberében engedély nélkül átrepült a szovjethatáron és *Twer* környékén, *Moszkvától* mintegy kétszáz kilométerre kényszerleszállást hajtott végre. Ekkor letartóztatták. *Grover* ezelőtt hoszabb ideig dolgozott a Szovjetunioban, mint *kőolajszakértő*. Éveken át hiába kért beutazási láttamozást *Szovjetoroszországba*. Felesége szovjetorosz állampolgár, de a moszkvai angol nagykövetnél minden fáradozása ellenére sem kapott engedélyt arra, hogy külföldre utazzék. *Grover* letette a pilótavizsgát és Stockholmból egy egyfedelü repülőgépen a Keleti-tengeren Twer vidékéig repült. A szovjet hatóságok abban a kérdésben még nem döntöttek, hogy a mérnök feleségének megadják-e a kiutazási engedélyt *Szovjetoroszországba*.

— Hogyan hatolt be két amerikai gyerek a sanfranciscói pénzverde acélvárába? San Franciscóból jelentik: Az itteni állami pénzverde valóságos acél- és betonvár. A hatóságok a gengszterektől és egyéb vállalkozó szellemü gonosztevőktől való féltükben ellátták a modern technika minden védelmi berendezkedésével. A betonalapokra ágyazott, félméter vastag falakat kivül s belül külön páncéllapok védik, a munkatermeket és folyosókat vasrácsok szelik keresztül-kasul, villanyárammal telitett huzalok vezetnek a vaspántos kapuktól a fedett udvarokba, elmés szerkezetek rejtett riasztócsengőket szólaltatnak meg, a tagbaszakadt, többszáz főnyi őrkülönitmény legujabb tipusu géppegyver-puskákkal, könnyfakasztó bombákkal, világitó pisztolyokkal, fényszórókkal, nagyerejü viz- és gőzfecskendőkkel rendelkezik . . . Nem csoda, ha azt hitte mindenki: a felhalmozott arany- és ezüst-rudak, a matricák, a bankóprések és öntödék biztonságban vannak. És ime, mégis megtörtént a hihetetlen. Két gyereknek: a 13 éves *Francis* és a 15 éves *William Gallacher*nek *sikerült behatolnia e félelmetes erőd belsejébe.* Még hozzá nem is valami boszorkányos uton-módon. Mindössze megvárták, mig elmult délután hat óra s a pénzverde munkásai eltávoztak. Ekkor a korán leszálló téli este leple alatt felkusztak az eső-csatornán a harmadik emelet egyik *nyitott* ablakáig, ezen bemásztak, átosontak egy raktárhelyiségen. A folyosón az ügyeletes őr, gépfegyverpuskáját a falnak támasztva *ujságot olvasott.* A két testvér észrevétlenül osont be az egyik öntödébe, tréfából ledobott az udvarra egy cinklapot, melyből az egycentes pénzdarabokat metszik ki, majd *William önszántából megindította a vészcsengőt.* Pokoli lárma, harsány vezényszavak, sipjelek, körözö fényszórók, fel-lerohanó őrök . . .

— Miért hatoltatok be a pénzverdébe? — kérdezte pár órával később a két gyerektől a hüledező rendőrkapitány.

— *Tréfából*, — felelték. — Be akartuk bizonyitani, *hogy a legjobban őrzött helyre milyen egyszerü bejutni.*

Egész Amerika ezen az eseten mulat.

— Meghalt a férje után. Szarvasról jelentik: Glembocky János már régóta betegeskedett. Betegségében hűségesen ápolta a felesége, akivel 46 éven át élt boldog családi életet. A napokban sulyosabbra fordult a 67 éves gazda betegsége és amikor az orvos lemondott életéről az asszony szomszédainak azt mondta, *nem éli tul férjének halálát.* Jóslata be is teljesedett, mert amikor a férje kiszenvedett, *pár óra mulva felesége is meghalt. Egyszerre, közös sirba temették el az idős házaspárt.*

— Tüzek. Hétfőn délelőtt tiz óra tájban kigyulladt a Thököly-ut 9. számu házban levő *Perl-áruház* ujonnan épült része. A tűzoltók *Szilvay Kornél* parancsnok intézkedésére füstálarccal hatoltak be az épületbe és poroltó készülékkel oltották a veszedelmes üzleti tüzet. Egy tulfütött kályhától meggyulladt a berendezés faanyaga és a karzaton tüzet fogtak a gumicipők és hócipők. *A tűzoltók másfélórai munkával eloltották a tüzet*, közben azonban a villamosforgalom a tűzoltók munkája miatt megakadt. — Vasárnap délután a Váci-ut 11/b. számu házban tűz keletkezett egy elsőemeleti kalapüzletben. A tüzet későn vették észre és igy a tűzoltók már nem akadályozhatták meg, hogy a kalapszalon berendezése meg a felhalmozott áru el ne égjen. A tüzet két tűzőrség oltotta el. — Tűz ütött ki Szilveszter éjjel Pestszenterzsébeten a Mechanikai szövőgyár Tégla-utcai telepén is. *Chikán Béla*, Pestszenterzsébet polgármestere vette észre a tüzet és a gyári tűzoltóval együtt hozzálátott a tűzoltáshoz. Kinyitottak három tűzcsapot, tömlőket vezettek a lángokra, majd a közben megérkezett tűzoltók hajnalig dolgoztak a tűz eloltásán. A padláson felhalmozott anyag elégett, de a tűz terjedését idejében sikerült meggátolni.

— Megtámadták a tolvajok a szeméttelep őrét. Vasárnap reggel a Pestszentimre határában levő fővárosi szemétlerakodó-telepre egy garázda társaság akart betörni és onnan különböző tárgyakat elemelni. A telep őre, *Hegedüs Mihály* fővárosi altiszt észrevette a tolvajokat és el akarta őket fogni. Időközben többen is előbukkantak még és a szeméttelep őrét, akinél semmiféle fegyver nem volt, megtámadták. Lapátokkal és késekkel sulyosan megsebesitették. A rendőrség nyomoz.

irka-firka

Al Capone, az amerikai gengsztervilág koronázatlan királya, nemsokára kiszabadul. Mint emlékezetes, 1931-ben tette rá kezét a törvény az elszánt, félelmetes bandavezérre, aki egy évtizeden át rendőrnek, birónak fittyet hányva, folytatta közveszélyes üzelmeit és nábobi vagyont harácsolt össze. Tizenegyévi börtönre itélték. A büntetés javarészét elszenvedte a kaliforniai Alcatras-fegyházban, a hátralevő időt most elengedik neki. De mielőtt végleg szabadlábra kerülne, még le kell ülnie egy esztendőt — vámcsalásért. Hivei, jobban mondva cinkosai, ezt is sokallják és teljes amnesztiát szeretnének sürgősen kieszközölni vezérük számára. Máris gondoskodtak neki állandó lakóhelyről. Hogy ez hol van, senkinek sem árulják el, mert Al Capone azóta, hogy közeli kiszabadulásának hire terjedt, tömegesen kap fenyegető leveleket olyanoktól, akiknek még számolnivalójuk van vele.

Egy angol repülőkapitány nem restelte a fáradságot: kinyomozta néhányszáz repülőszerencsétlenség műszaki és lélektani okait s kutatás közben érdekes dologra jött rá. Megállapitotta, hogy a legtöbb baleset olyankor esik, amikor a pilóta bizonyos óraszámot töltött már a levegőben. Vagyis 20—30, azután megint 80—100 és végül 500—600 repülő-óra után. Ezek az óraszámok természetesen nem egyfolytában értendők. A tudós aviatikus megadja a különös jelenség magyarázatát. Szerinte a pilóta 20—30 óra alatt megszerzett annyi biztosságot, hogy kezdi élvezni a dolgot és nem ügyel eléggé a szabályok betartására. 80—100 óra után kész mesternek hiszi magát, aki mindent tud, 500—600 óra után pedig virtuóznak, aki a legnagyobb vakmerőséget is kockáztathatja. A tapasztalat szerint épp ezek az időszakok a legveszedelmesebbek, ilyenkor követ el a pilóta végzetessé válható hibákat. Tanulság, hogy a repülőgépvezetőnek mindent szabad, csak egyet nem: elbiznia magát.

Azt a szabályt, hogy „aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul", nem tartotta be egy Bruce nevü angol ember. Meg is gyült a baja a francia rendőrséggel. Évekig azonban vigan szélhámoskodott és jól megélt Párisban abból, hogy kiadta magát arab sejknek, pedig — amint most kiderült — semmi köze Arábiához. De mindenkit becsapott azzal, hogy olajbarna bőrt viselt és folyékonyan beszélt egy ismeretlen nyelven, amelyről azt állitotta, hogy egy különleges arab tájszólás. Jeles tudósok, egyetemi tanárok is beugrottak neki. Végre leleplezte elhagyott menyasszonya, egy párisi varróleány. Amikor letartóztatták, épp a bőrét olajozta „arab"-ra. Bevallotta, hogy angolon és francián kivül még csak egy nyelvet tud: a Pesten is elterjedt, sőt sokak szerint innét kiindult „halandzsát".

(—or)

— Tömeges mérgezés romlott kenyértől. Szolnoki tudósitónk jelenti: Ujév napján Tiszaföldvár községben többen vendégségben vacsorán voltak *G. Szabó Pál* gazdálkodónál. Vacsora után a jelenvoltak valamennyien rosszul lettek és orvoshoz mentek. Egy óra mulva egy másik családból is nyolcan siettek a községi orvoshoz. Az orvos megállapitotta, hogy *mindannyian kenyértől betegedtek meg*, amelyet ugyanarról a helyről hoztak. Az esetről jelentést tettek az ügyészségnek. A kenyeret lefoglalták és az *Országos Vegyvizsgáló Intézetbe küldték.* Öt beteget sulyos állapotban a szolnoki kórházba vittek.

— Levegőbe akarták röpiteni a Sztalin apósát szállitó gyorsvonatot. Moszkvából jelentik: Sztalin apósa, Kaganovics Lázár nehézipari népbiztos ellen *pokolgépes merényletet kiséreltek meg.* A Moszkva és Gorkij közötti vasutvonalon, mintegy negyven kilométernyire Moszkvától ismeretlen tettesek *levegőbe akarták röpiteni azt a gyorsvonatot, amelyen Kaganovics népbiztos utazott.* Kaganovics kiséretében volt *Svernig*, a szovjetorosz szakszervezeti szövetség titkára is. A pokolgép idő előtt robbant és a gyorsvonatot sikerült az utolsó pillanatban megállitani.

— Életuntak. Sonnenwirth Valéria 26 éves magántisztviselőnő a Dob-utca 106. számu házban levő lakásán ismeretlen okból megmérgezte magát. A mentők a Rókus-kórházba vitték. — *Széll István* 27 éves borbélysegéd Szilveszter éjjel Pestszenterzsébeten mellbeszurta magát. A mentők kórházba vitték. — *Kelemen Ferencné* 19 éves háztartásbeli nő Pestujhelyen a vonat elé vetette magát. A kerekek szétzuzták a fejét és mindkét karját levágták. Haldoklott, mikor a mentők a Horthy Miklós-kórházba vitték.

Elelmiszerárak kiesinyben

Marhahus: rostélyos, felsál 160—240, leveshusok (tarja, csontos oldalas, szegye) 128—200 fillér kg-ként. Borjuhus: comb (szeletelve) 280—320, borjuvesés 180—240 fillér kg-ként. Juhhus: hátulja 140—180, eleje 100—140 fillér kg-ként. Sertéshus: karaj (hosszu, rövid) 190—240, tarja, comb, lapocka 164—196, oldalas 140—176, szalonna zsirnak való 140—160, háj 156—168, zsir 160—170 fillér kg-ként. Élő baromfi: tyuk drb. 220—350, csirke 100—260 fillér. Tisztitott baromfi: tyuk 130—180, csirke 150—260, lud hizott 130—150, ruca hizott 120—160 fillér kg-ként. Tojás tea 10 drb-ig drb-ja 11—13, tea 11 drb-tól 200—220, főző és apró 10 drb-ig 9—10, főző és apró 11 drb-tól 190—200 fillér kg-ként. Halak: ponty élő nagyság szerint 120—200, opnty, jegelt és nem élő 100—140 fillér kg-ként. Tej és tejtermékek: teljes tej 30 fillér lit., tejfel 110—120, teavaj édes tejszinből (tömb) kg-ként 340—340, teavaj, pasztőrözött tejszinből (tömb) 360—360, tehénturó sovány 60—80 fillér. Kenyér: fehér 42—46, félfehér 34—38, félbarna 32—36, barna 20—22 fillér kg-ként. Szárazfőzelék: lencse 44—96, borsó 40—60, bab, fehér, aprószemü 36—52 fillér kg-ként. Zöldségfélék: burgonya Gülbaba 12—15, nyári rózsa 14—16, őszi rózsa 12—12, Ella 9—12, kifli 20—26, vöröshagyma makói 15—18, fokhagyma 24—40, fejeskáposzta, hazai 8—12, kelkáposzta 16—24, savanyukáposzta 18—20, petrezselyem és sárgarépa vegyesen 16—24, kalarábé 12—20, paraj 48—90, főzőtök 28—40, karfiol tisztitott 30—60, sütőtök 10—16 fillér kg-ként.

Gyümölcs: fajalma 68—140, alma, közönséges, válogatott 48—76, fajkörte 100—160, körte közönséges válogatott —, narancs, vörösbélü 90—130, sárgabélü 56—88, szőlő kötözött 70—140, gesztenye 64—120, mandarin 64—120 fillér kg.

— Emlékezzünk . . .

Január 2.

A cs. és kir. (belovári) 16. gyalogezred az oroszok ellen az 1916. év első felében viselt állásharc folyamán a toporoutz—rarancei csatában harcolt. E napon lovag Altmann László százados Rarance mellett zászlóalját támadásra vezette és az ellenséget széles arcvonalon visszanyomta. A tulerőben levő oroszok gyalogságunk visszaverését háromszor is megkiséreltek. Altmann százados azonban, tekintet nélkül sulyos veszteségeire, a harcászatilag fontos helyet nem adta fel; az erős pergőtüz után nagy tömegben többször támadó oroszokat ismételt ellenlökésekkel minden alkalommal visszaszoritotta és állásait továbbra is szilárdan tartotta. Ezért a fegyvertényéért a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntették ki.

Január 3.

A m. kir. kassai 39. honvédhadosztály az oroszok ellen 1916 első felében vivott állásharc idején az 1915 december 23-tól 1916 január 26-ig tartó ujévi csatában vett részt. E napon az ellenség délben igen heves pergőtüzet zuditott a 16. honvédgyalogezred I. és II. zászlóaljának állásaira. Körülbelül félórai hatásos tüzérségi tüz után több heves és fokozatosan erősödő ellenséges támadás következett. Az ellenség egyre ujabb és ujabb tartalékokat vetett be, de a 16-os honvédek minden támadást véresen visszavetettek. A délutáni órákban egyidejüleg a 11. honvédgyalogezred jobbszárnyát is támadás érte, azonban ez is megtört a honvédek éberségén és önfeláldozó magatartásán. A harc a hadosztály arcvonalán csak az esti sötétség beálltával szünt meg.

— A budakörnyéki németek hazafias állásfoglalása. Az *Egyesült Keresztény Párt* budakörnyéki szervezete — amelyhez Buda környékének tulnyomóan németajku polgárai tartoznak —, értekezletet tartott, ahol *Ábt Albin* előadásában hangoztatta a budakörnyéki németajku lakosság hűségét egyházához és a szentistváni független magyar királysághoz. Foglalkozott a nemzeti kisebbségi iskolatörvénnyel, valamint a miniszterelnök által bejelentett nyelvi, egyesülési és kulturális és szervezési jog biztositásával. Budakörnyék németajku polgársága mindezt hálával köszöni, egyben biztositja magyar hazáját, hogy *a jogukkal élni, de soha visszaélni nem kivan.* Soha nem üldözték itt németségük miatt az embereket, a községekben a lakosság ma is német anyanyelvén ir és olvas, a templomban németül hirdetik Isten igéjét, kulturális, zenei és népi egyesüléseiket, szokásaikat elsősorban hivatalos helyről mindenkor őszintén támogatták. — *Schiszl Imre* és mások felszólalása után az értekezlet elhatározta, hogy a budakörnyéki német ajku kisebbség, kifejezésre óhajtván juttatni a magyar hazához való törhetetlen hűségét, hódoló felirattal fordul Horthy Miklós kormányzóhoz és tiszteletteljes ragaszkodásáról biztositja Imrédy Béla miniszterelnököt, gróf Zichy János pártelnököt és Shvoy Lajos megyéspüspökőt.

— Gázolt a szánkó. Vasárnap ismeretlen ródlizók két balesetet okoztak. Egy szánkó a Mihály-utcában elütötte *Kürti Ödön* postatisztet. Életveszélyesen megsérült. Egy másik szánkó a Somlyó-ut és Mihály-utca keresztezésénél elütötte *Balogh Mária* nevelőnőt. A mentők mindkét sebesültet az Uj Szent János-kórházba vitték. A szánkózók mindkét esetben továbbrobogtak, a rendőrség keresi őket.

— Nem volt rendzavarás Szilveszter éjszakáján. A rendőrség Szilveszter éjszaka készültséget tartott, nehogy — mint az előző két évben — tüntetők megzavarják a nyilvános helyek meg az utca rendjét. Az éjszaka rendbontás nélkül telt el. A rendőrség erről hivatalosan a következőket közli: „A budapesti főkapitányság minden intézkedést megtett a Szilveszter-éjszaka rendjének biztositására, de az éjszaka minden esemény nélkül zajlott le *és rendőri beavatkozásra sehol sem került sor.*"

— Halálozás. Hidasnémeti *Ferdinandy Lászlóné* született *Ebesfalvi Lengyel Angie* ujév napján, hosszu szenvedés után meghalt. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz a kerepesi temető halottasházából. Az engesztelő szentmisét csütörtökön délelőtt 10 órakor fogják az egyetemi templomban bemutatni. Halálát még az Iglói Szontagh-, Pilisi Ney-, Barhó-, Komoróczi és szentandrási Bencsik-, Arató és nemes Benedicty-családok, valamint kiterjedt rokonsága gyászolják. Ferdinandy Lászlóné halkszavu, nemeshangu irónő volt. Irásai közül több verse jelent meg a *Pesti Hirlap* hasábjain is. „Honnan, hová, miért?" cimü verses kötete, „Tavi tündér" cimü mesedrámája és „Nagypénteki" cimü misztériuma osztatlan elismerésre talált az olvasó közönség és kritikusai részéről.

Benke Balázs nyugalmazott polgáriiskolai igazgató, a pasaréti református egyház gondnoka, december 31-én, 78 éves korában meghalt. Az elhunytban ifj. *Benke Balázs* székesfővárosi müszaki tanácsos édesapját gyászolja. Temetése kedden délután félnégy órakor lesz a farkasréti temetőben.

Özvegy Zólyomi Lajosné született otrokocsi és perbesházi *Adorján Emilia*, rendőrfőtanácsos özvegye, január elsején meghalt. Temetése kedden délután félnégy órakor lesz a kerepesiuti temető halottasházából.

Komjátszegi Kelety Miklós 1939 január 2-án meghalt. Temetése január 4-én délután ½4 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Török Józsefné szül. *Szabó Etelka* 75 éves korában meghalt. Hétfőn temették el *Cegléden* nagy részvét mellett.

Radó Jenő ny. MÁV főintéző 60 éves korában *Kiskunhalason* meghalt.

Kovács Lajos ny. kir. itélőtáblai biró 79 éves korában *Szeghalmon* meghalt.

Özv. beéri *Balogh Sándorné* szül. *Magyar Laura* ny. tanitónő 80 éves korában *Faddon* meghalt.

Győri Farkass István, a *Vöröskereszt Egylet* ny. titkára, 76 éves korában *Budapesten* meghalt. Kedden délután három órakor temetik a farkasréti temetőben.

— **Az idült székrekedés, az aranyeres megbetegedés és a máj nagyfoku duzzanatának kezelésére** a régóta bevált, tisztán természetes **„Ferenc József"** keserüviz — réggel éhgyomorra egy pohárral bevéve — igen alkalmas, mert hatása nagyon megbizható, rendkivül enyhe és igen kellemes. Kérdezze meg orvosát.

Irtózatos orkán és jégeső pusztított Eger és Gyöngyös környékén

Eger, augusztus 15.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) Vasárnap délután négy órakor *koromsötét felhők száguldtak irtózatos gyorsasággal végig az égbolton. Olyan sötét lett, mintha éjszaka köszöntene a városra és egyszerre csak irtózatos villámlástól és dörgéstől kísérve pusztító orkán kerekedett, amelyhez hasonló régen nem volt Egerben.*

Három centiméter átmérőjű jégdarabok zuhogtak az uccákra, a kertekre, a házakra, óriási pusztítást okoztak a gyümölcsösben és a szőlőben.

A felhőszakadás több, mint egy óra hosszat tartott. A vihar a telefonösszeköttetést is erősen megrongálta, úgyhogy estig nem sikerült megállapítani, vajjon az anyagiakon felül emberéletben esett-e kár?

A Mátrában kirándulókat is megsebesített a vihar

Gyöngyös, augusztus 15.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) Vasárnap délután Gyöngyösön és környékén hatalmas vihar tombolt. Egyes helyeken

tornádószerű ereje volt a szélnek, más helyeken galambtojás nagyságú jégeső esett

és a lezúduló víztömeg is súlyos károkat okozott a szőlőkben és a gyümölcsösökben. A leghevesebb erővel Pásztón, Gyöngyöspatonán, Domoszlón, Szurdokpüspökin, Szücsin és Rózsaszentmártonban zúgott végig az istenítéletszerű orkán. Ezekben a községekben

tizenhét ház tetejét lesodorta és károkat okozott épületekben, állatokban, sőt emberekben is.

Gyöngyösön a püspöki határt sujtotta legerősebben a vihar, a kárt itt 25—30 százalékra becsülik. A Mátrában ugyancsak jégesővel, zivatarral kísért orkán söpört végig.

A jégdarabok hat kirándulót megsebesítettek

úgy, hogy Gyöngyösre kellett őket szállítani és itt részesültek első segélyben.

Husz görl vad rohama Szaffanow nőimitátor ellen a Jardin mulatóban

A Bethesda-kórház műtőasztalán tették helyre a nőimitátor kiráncigált karját

(A Reggel tudósítójától.) Az éjszaka, amikor a Jardin nézőtéren zsúfolt ház tapsolta a műsort, a »színfalak« mögött a mulató kertjében *görlcsata* zajlott le.

Húsz görl indított vad rohamot a »Szaffanow keleti trió« egyik tagja ellen.

A három táncos egyikét, Szaffanowot, aki nőimitátor, úgy összeverték a mulató görljei, hogy eszméletlen állapotban szállították be a szomszédos Bethesda-kórházba. A görlháború pillanatok alatt zajlott le, a szemtanuk a *legellentétesebben* adják elő a hadüzenet nélkül lefolyt csatát. *Beszéljenek a főszereplők:*

Aki a pofonokat kapta: Szaffanow úr 26 éves ifjú. A szája cakkos, a szemöldöke borotvált, *jobbszeme alatt hatalmas lila foltok, sebesült jobbkarja vastag fásnival van a testéhez kötve, mert*

az ütlegek közben kirángatták a felsőkarját.

— Ah, csacskaság volt az egész, — mondja — nem gondoltam, hogy ilyen *tragikus vége* lesz! Az affér előtt emeleti öltözőmben számomhoz készülődtem. *Kiabálás ütötte meg a fülemet.* Lenézek a lokál parkjába s látom, hogy *az egyik földszinti női öltöző ablakából a kertbe ugrik Lilian Gray angol artistanő.* Lerohantam a kertbe, mert hallottam, hogy a görlre rázárták az ajtót és most, hogy a kertbe futott, *a támadók, akik a nyomában voltak, meg akarják verni.* A lányokra kiáltottam:

— Cselédszobában volt a gyerekszobátok, miért támadtok rá az angol kislányra?

— Mert ugyebár, egy férfinak lovagias kötelességei vannak egy védtelen hölggyel *akkor is, ha az illető férfi nőimitátor.* Nemde?! Az ügy ezzel — látszólag — befejeződött és én felöltöztem számomhoz. Az affér után tudtam csak meg, hogy

a magyar lányok titokban megszervezkedtek ellenem, mert azt híresztelték, hogy én a magyar artistanőket megsértettem.

Oh, mily női fondorlat! Számom után még dörgött a taps, amikor a parkettről futottam a kerten át öltözőm felé. *Valaki orvul elkapta a csuklómat, mikor megfordultam, előttem állt Szundy Gabriella görl.*

Állonvágott, meginogtam. Ütöttek és csépeltek.

A saját ruhámmal, amit letéptek rólam, azzal vertek végig rajtam. *Én körmeimmel védekeztem, de vagy tizenöten-húszan lehettek támadóim. Védtelen voltam.* A fájdalomtól aléltan érkeztem a *Bethesda-kórházba, ahová Csillag Miklós úr, a lokál gazdasági főnöke vitt taxin.*

Elaltattak és a műtőasztalon tették vissza helyéről kiráncigált karomat.

Tíz napon túl gyógyulok csak meg, nem táncolhatok addig, de nem ez fáj. Az affér... A lányok azért vertek meg, mert nőimitátor vagyok. És sikerem van. *Vagyont költök a hátamra, az arcomra. Most az arcom dagadt, a böröm összevissza van karmolva. Abbahagyom a női számokat és férfiruhában fogok táncolni a jövőben...*

Szaffanow, a nőies férfinak, aki nemrég nősült, *pontosan ellentéte Szundy Gabriella, a férfias nő, aki a pofonokat adta.* Ő a mai fiús lány. *Sofőrtípus 1937.* Gabriella a Testnevelési Főiskola volt növendéke. *Karcsú, magas, kisportolt lány. Húszéves.*

— *A keleti táncos a magyar lányokat csúnyán megsértette* — mondja a görl. — Nekem panaszkodtak, mert

én vagyok a görlcsoport egyik vezére.

Kiadtam a parancsot, hogy *elégtételt kell vennünk. A mai lány sportol, boxol, mert ebben a lovagiatlan világban önmagát kell a nőnek megvédenie.* Szemtől szembe támadtam.

Knock-autoltam a sértőt, úgy, hogy leesett a női parókája. Amikor magához tért, tovább ütöttük, mert földönfekvő ellenfélhez nem nyúlok.

Szaffanow karmolt és rúgott, ezért büntetésből a szemetesládába dobtuk. A verekedés után jegyzőkönyvet vettünk fel és *dr. Gáspár Pál ügyvéd útján büntető feljelentést is teszünk a nőimitátor ellen kijelentései miatt.* Büszke vagyok arra, hogy minden megsértett lány szolidaritást vállalt. A harcban *Rácz* Erzsi, *Szontagh* Ilona, *Czinege* Lili és főleg *Potyondy* Vera segédkezett.

Ezt olyan lelkesülten, büszkén meséli, mint hőstettét a Pál uccai fiúk egyike Molnár Ferenc regényében. Csak a történet színhelye, a Füvészkert és a grund helyett a lokál, a gittegylet tagjai pedig, a Pál uccai lányok, gitt helyett sósmandulát rágnak a pezsgő mellé...

Jávor László

RENDSZERES LUXUS- ÉS POSTAJÁRATOK
Triesztből és Genovából
Egyiptom, Olasz Kelet-Afrika
Dél-Afrika, Afrika körül
India, Kína, Japán
és Ausztráliába
Legmodernebb gyorshajók Elsőrangú ellátás.
Felvilágosítás és prospektus:
LLOYD TRIESTINO
magyarországi fióktelepe
BUDAPEST
VII., Thököly út 2 IV., Váci ucca 4.
és
ADRIATICA FORGALMI IRODA KFT. IRODAI
BUDAPEST, V., Nádor ucca 21, V., Szent István körút 4, VI. Andrássy út 5.

Szándékos emberölés bűntette miatt letartóztatták Hahn mérnököt, aki lelőtt egy izgága munkást

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap este a főkapitányságon *letartóztatták Hahn József* építészmérnököt, a *Jász uccai 13.* számú ház gondnokát *szándékos emberölés bűntettének kísérlete miatt.* Hahn vasárnapra virradó éjszaka a Jász ucca 13. számú ház udvarán *sörétes puskával arcon és mellenlőtte Maróti* Illés vasbetonszerelőt, aki vasárnap a késő éjszakai órákban

életveszélyes állapotban fekszik a Rókus-kórházban.

A vasárnapi nyomozás során kiderült, hogy *Maróti*, aki egy nővel már évek óta lakik a jászuccai házban, *veszekedő, kötekedő ember volt* és

rettegésben tartotta az egész házat, sőt a környéket is.

A napokban *súlyosan összeveszett Szarvák* Mária házfelügyelőnővel és szombaton este *megfenyegette*, hogy *végez vele, majd elrohant.* A házfelügyelőnő Hahn mérnökhöz, a ház gondnokához sietett segítségért, aki

töltött puskával a kezében helyet foglalt a házfelügyelőnő lakásában.

Éjjel *tizenkettőkor* érkezett haza *italos állapotban* Maróti, aki *nyomban megtámadta a házfelügyelőnőt.* Szarvák Mária *rémülten menekült a dühös és kést villogtató ember elől az udvarra.* Itt Hahn mérnök állott Maróti elé, aki azonban *a puskától sem ijedt meg.* Hahn erre *lőtt*, a sörétek mellén és arcán találták Marótit. A rendőrség nem fogadta el Hahn védekezését, hogy *önvédelemből fogott fegyvert Maróti ellen*, mert a mérnöknek *bőségesen volt ideje, hogy rendőri segítséget vegyen igénybe.*

Bornemisza miniszter autója Siófoknál összeütközött egy külföldi kocsival

Siófok, augusztus 15.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) Vasárnap délelőtt *karambol érte Bornemisza* Géza iparügyi miniszter autóját Siófok közelében, az országúton. A miniszter a délelőttöt Siófokon töltötte, ahol az egyik sportegyesület telepét tekintette meg, majd két óra tájban *visszaindult Budapestre.* Alig hagyta el Siófokot, kanyarodóban *egy külföldi kocsi robogott szembe vele*, amely éppen *előzött egy szekeret* s ezért *áthajtott az úttest jobboldalára.* A miniszter kocsija

nekiszaladt a külföldi rendszámú autónak.

Csikorogtak a fékek, a következő másodpercben mindkét autó megállt. Komoly baj nem történt, csak a két autó *sárkányója szakadt le.*

Csendestárs volt egy éjszakai mulatóban a Schenker-cég sikkasztó tisztviselője

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap egész nap folytak a főkapitányságon *Lindner* Lászlónak, a Schenker és Társa cég sikkasztó tisztviselőjének kihallgatása. Vasárnap három tanu jelentkezett: egyikük azt állította, hogy

Lindner egycukorkaüzletet finanszírozott, a másik pedig úgy tudta, hogy divatáruüzletet nyitott a Belvárosban.

A harmadik tanu egy *táncosnő volt*, aki elmondotta, hogy biztosan tudja: *Lindner egyik éjszakai lokál tulajdonosának volt csendes társa. Lindnert csak holnap, kedden kísérik át az ügyészség fogházába.*

RABSZOLGAHAJTÓ! A 20th Century Fox első parádés világfilmje!
JÖN! WALLACE BEERY Elisabeth Allan Mickey Rooney Joseph Shildkraut WARNER BAXTER JÖN!

Pesti kis notesz

1.

IV. Károly király kedden lett volna ötvenéves.

2.

Érdekes esküvőről számolhatunk be: *Kállay* Tamás, vagy hat cikluson át országgyűlési képviselő, a budapesti társaság népszerű tagja, híres puskás, antikvitás-szakértő, Budapest törvényhatóságának örökös tagja stb. a Szent István bazilikában vezette oltárhoz *Kállay* Ágotát, *Kállay* Ubul, volt főispán leányát. Tanuk voltak: *Kállay* Tibor volt pénzügyminiszter és dr. *Szalachy* Andor ügyvéd. Egész szívünkből gratulálunk!

3.

Örömmel jelentjük, hogy *Dorner* Aurél, kereskedelmi és iparügyi minisztériumi osztályfőnök, akit a fél ország *ismer, tisztel és szeret, — meggyógyult.* Dorner *hosszú hónapokon keresztül nagybetegen feküdt* a győriúti *Vöröskereszt* kórházban. Volt közben néhány hét, amikor *nyugtalanító híreket hallottunk* betegszobájából, de szerencsére erős szervezete *tökéletesen leküzdötte a bajt*, úgy, hogy ma, hétfőn reggel, *újra elfoglalja a minisztériumban féléve árván hagyott íróasztalát.*

*

Az ősz előhírnöke már megérkezett! Az előkelő belvárosi női divatszalón tulajdonosa, Rotschild Klári hazaérkezett párizsi nagy bevásárlási útjáról. Idei bevásárlásánál még nagyobb súlyt helyezett az eredeti modellek beszerzésére, melyeket szeptember legelején fog vevőinek bemutatni. Az állandóan növekvő forgalma miatt Rotschild Klári szalonját hatalmas helyiségekkel nagyobbította, hogy ezentúl minden tekintetben, késedelem nélkül vevői legkényesebb igényeit kielégíthesse.

4.

Régi kánikulák fiumei cápáját pótolja az alábbi augusztusi pletyka:

A 70-en túli, de daliás, pirospozsgás ipari kapitányunk, aki évek óta visszavonult az aktív tevékenységtől, *a tavasz óta lelkes, sőt áradozó figyelemmel kíséri egyik fiatal és valóban elragadó színművésznőnk pályafutását.* A legértékesebb meglepetések egész sorozata után most nem éppen érzelmes kedélyéről nevezetes vezérünk azzal lépett a tehetséges kis sztár színe elé, hogy aranyozza meg múló éveit, *legyen a felesége.* A művésznő gondolkodási időt kért, az egykori nagyvezér családja azonban gondolkodás nélkül jogtanácsosi értekezletet hivott össze, amelyen elhatározták, hogy minden rendelkezésre álló törvényes erővel megkontrázzák a házasságot.

5.

Érdekes új «praktikánsa» van az Izzónak: *ifj. Bethlen István gróf!* A volt miniszterelnök és Bethlen Margit grófnő középső fia a legnagyobb kedvvel készül az ipari és kereskedelmi pályára. Amint a *Notesz* értesül: az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. újpesti irodájában az ambiciózus ifjú tisztviselő szokott megjelenni reggelenként elsőnek...

Utószezón a Balatonon
7 teljes nap minden költséggel (utiköltséggel is) augusztus 22-től P 42.—. 18-26-17.

MAJESTIC
az új svábhegyi **TÜNDÉRPALOTA**
Svábhegyen, a Fogas megállónál. Luxus-lakosztályok. (Előszoba, fürdőszoba legnagyobb komforttal, szalón, hálószoba, balkón a fővárosra csodás kilátással.) Szeptember 1-től még előjegyezhetők, négyszeri étkezéssel együtt **P 12.—-től.** Tető- és erdei terasz. **Nyilv. Café-Restaurant. *Déman.*** Tel. 16-54-16.

6.

A legújabb autóvezető színművésznő Makai Margit, aki az elmult idényben a Nemzetiben, a Vígben és a Magyarban pályája legnagyobb sikereit aratta. *Makai kitűnően vizsgázott* fekete Alfa Romeo kocsiján.

*

»Silk«-minőség selyemharisnyák: »Holiday« és »Reason«.

7.

Vasárnap *egy viruló szép asszony* érkezett haza, egész évi távollét után, Svájcból, a svábhegyi Andrássy-villába: *Odescalchi Károly hercegné, Andrássy Kája grófnő.* Hosszú betegség tartotta távol a hercegnét Budapesttől, míg most *teljesen meggyógyulva, frissen, kipihenten* tért haza édesanyjának, *Andrássy Gyula gróf özvegyének* nyaralójába. Mint a *Notesz* értesül: Kája hercegné az ősszel *ismét szerepet vállal a magyar politikában...*

8.

Bécsből lerándult Budapestet felfedezni *Udeipur* ifjú maharadsája: *Radjah Sahaboff Chlota* »legfőbb magasságú« úrfi, bátyja és növére társaságában. Vasárnap *könnyezve búcsúztak* fővárosunktól, ahol 3 napot töltöttek. A *Notesz* kérdést intézett az exotikus uralkodóhoz, hogy *Budapest mely nevezetessége* nyerte meg legfőbb magasságú tetszését? A húszéves maharadsa gondolkodás nélkül válaszolt:

— *A strandfürdők...* — mondotta, — *amiket mind meglátogattam.*

— Megfürdött gyógyvizeinkben?

— *Ó dehogy. Seholsem. Csak csodáltam a strandfürdőket, amelyek csodálatosan szépek...*

*

Az Asszonyok Kongresszusának angol képviselői a Lukács-fürdőben laktak és Tarjánnál étkeztek. Elutazásuk előtt a pincéreknek töltőtollat és ceruzát ajándékoztak e levél kíséretében: »Anglia nevében hálásan köszönjük a rendkívül figyelmes kiszolgálást. Sohasem felejtjük el! V. Constance, Jirth Evelyn, E. Bottomley, Edith Walson.«

9.

Előkelő beteglátogatója volt vasárnap a *János*-szanatóriumnak: *Röder* honvédelmi miniszter, a miniszterelnök helyettese, látogatta meg *Nuszer* János miniszteri osztályfőnököt, aki néhány napja lakója a szanatóriumnak. *Röder miniszter egy órát töltött a betegnél.* Érdekes vendége van a *Siestának* is: vasárnap érkezett oda *a szanatórium egyik híres professzorához* Colonel *Pean*, a newyorki telefon igazgatója. Colonel *Pean titkárnőjével lakik a szanatóriumban és szigorú kúrát kezdett.*

10.

Két érdekes házvétel: *Gomperz* Ervin a Pamutipar vezére a Kelenhegyi úton; *Gergely* Vilmos a Vasútforgalmi vezére a Benczur uccában vett házat.

*

Hölgyeim és Uraim! Elég egy telefon és a Reggel Utazási Irodája vízumtól valutáig, szállodától borravalóig, mindent elintéz Ön helyett. (VI., Andrássy út 48. Telefon: 129-554, vagy 129-555.

11.

Vasárnap a déli vasúttal érdekes utasok indultak nyárvégi szabadságukra: urai *Uray* István, a kormányzó kabinetirodájának h. főnöke a Lauránia melletti *Medea* tengeri fürdőhelyre, *Ernszt* Sándor, a kereszténypárt vezére Rómába, *Rózsahegyi* Kálmán pedig Abbaziába utaztak.

Neu Bertalan
közismert lipótvárosi úriszabó cég szalónját ismét Bálvány ucca 3. sz. alá helyezte. Telefon: 18-33-50

12.

Vasárnap sokat beszéltek országszerte a magyar csapat Európa-bajnokságáról a stockholmi sakkolimpiászon. A győzelmi hír nyomán vasárnap százszor is felvetődött a kérdés, miért nem tudta a magyar csapat *Amerikával szemben megőrizni a világbajnokságot?* Magyar sakk-körök ennek hátterét nemcsak abban látják, hogy az amerikai csapatban olyan kiváló sakkozók küzdöttek, mint *Reshevszky, Fine* és *Lasdahn*, — sőt abban sem, hogy *Steiner* Lajos, a legküzdőképesebb magyar játékos ausztráliai sakktúrájáról nem tudott idejében Stockholmba érkezni, hanem abban is, *hogy a háromszoros világbajnok magyar csapat súlyos anyagi gondok között élt Stockholmban, mert az idén nem kapta meg a kultuszkormánytól azt a segélyt, amelyet kilenc olimpiászon át mindig élvezett.* A magyar csapat vállalatok és magánosok támogatásával összesen *hétszáz pengővel indult el Budapestről, hogy felvegye a küzdelmet két tengerentúli és tizenhét európai nemzet legjobb sakkozóival.* Háromszor kaptak a magyar sakkozók kisebb összegeket még, de így is *állandó szükségben, bizonytalanságban éltek.* A mérkőzések befejezése előtt két nappal, amikor két ponton függött a második hely és ezzel az Európa-bajnokság sorsa, érkezett számukra *140 svéd korona*, ezt pesti sakkbarátok adták össze. A *Notesz* értesülése szerint *Lilienthalnak*, aki minden kenyérkereset hiányában sakktanárnak szerződött Oroszországba, magyar rokonai állást szereztek itthon s a világklasszist képviselő magyar mester rövidesen visszatér Budapestre.

*

Marienbadban a kitünő vezetés alatt álló »Kurwonhaus Anker« a fürdőhely központjában, a Kurparkra néző komfortos szobáival magyar fürdővendégeknek kellemes otthont nyujt.

Befőzéshez Chinoin-Szalicil
Mindenütt kapható!

13.

Az egri »Korona« szállóban dolgozott négy hétig, igazán rangrejtve a *School of Art of Hungary: egy művésziskola, amelynek negyvenhét amerikai hölgy volt a tanítványa. Somos* Margit szervezte a nyári iskolát, *Batthyány* Gyula gróf dolgozott együtt az amerikai hölgyekkel — délelőtt három órát, délután három órát! A kis kolónia beutazta a történelmi Eger regényes környékét, szabad óráikban pedig szorgalmasan hallgatták *az angolnyelvű vendégelőadókat. Zichy* Rafael grófné és *Hadik* Mihály gróf tartottak előadásokat magyar irodalomról, magyar problémákról *angol nyelven* és az előadásaikat rendszerint *órákig tartó vita követte...* A hölgyek vasárnap Budapestre utaztak; *még két hetet* akarnak magyar földön tölteni.

Véleményünk a két filmjéről

Igy történt
Royal Apollo, Casino
Eredeti háborús felvételek

Kitör a háború — így kezdődik az új magyar film — és a világ minden táján tombolva ünnepel a tömeg. A tulajdonképpeni főszerepet a világháború eredeti felvételei játsszák, amelyek ugyan kissé elmosódottak, de valószerűségükben megdöbbentőek. Az Alpesek táján ágyút vontató katonák, halálos fáradtan felvonuló tüzérek, a kézitusák, a bombázó repülőgépek, az ágyútüzben megreszkető hajók, a torpedó, mely hajóóriásokat hasít derékba és a mindent ellepő szürke gáz. Pusztulás, rombolás, halál... *Balassa* Imre érdekes, maradandó értékü és izgalmas háborús meséjével mostohán bánt a rendező, alig néhány jelenettöredéket és párbeszédeinek csak néhány messze világító mondatát használta fel a világháborús képek keretéül. Lelke rajta!

=

Az utolsó kaland
Forum
Nyári kalandor romantika és gangsterszentimentálizmus!

A téma, amely rég ismerősünk, nem lehet rossz Amerikában, ahol az emberek vacsora után, teli gyomorral fölötte hajlamosak úgy az érzelmességre, mint arra az amerikaias »moralizálásra«, amely minden áron lelki nemességet, római jellemet és égi tisztaságot óhajt fölfedezni betörőkben, gyilkosokban, tolvajokban... Legsikerültebb az egész darabban az utolsó harmadrész eleven erejü szatírája. Egyébként elképesztő, nemcsak a mese naivitása, de a föntebb már említett »erkölcsi világrend« is, mely a »happy end«-ben ladyt, angol lord-feleséget csinál a betörőnőből. Ez a naiv és olyannyira amerikai Sing-Sing-érzelgősség nem európai ember gondolkozásmódjának való! Joan Crawford és Robert Montgomery nagyon jók!

=

Édes anyaföld
Metro, Corso
Meg kell nézni!

Pearl S. Buck regénye egyike az utóbbi esztendők legszebb írásainak. Méltó-e a Metro új filmje a regényhez? *Méltó, — de más.* A filmben nem az író remekel, hanem két nagyszerű színész és a rendező. A témát leegyszerűsítették, néhány felejthetetlen figurát, például Körtefavirágot, Wang-Lung harmadik feleségét, kihagytak, másokat — a »tiszteletreméltó nagybácsit« — átformáltak. Megcukrozták a film végét is, némi happy end árnyalatokat vegyítve beléje. Eseménye a filmnek a két főszereplő: Paul Muni és Luise Rainer játéka. Muni kínai parasztot játszik. Volt egy-két pillantása, félénk, riadt, szégyenlős tekintete, — ezek felejthetetlenek. Rainer játssza O-Lant, Muni feleségét, a némán tűrő, minden állati szenvedést hangtalanul vállaló mártirt. Muni és Rainer nagy színészek... Van a filmben egy jelenet, amint sáskarajok ellepik a réteket. A levegőben, a dombok fölött, mint fekete felhő száll a milliónyi sáska, amely ráveti magát a búzára s ott, a szemünk előtt rágja tövig a gabonát! Ezért a képért újra el fogunk menni a moziba!

Fritschné női divatszalónja augusztus 1-től csak **Budapest, IV., Váci ucca 36**

MUSICA
ZONGORAGYÁR
szenzációs **új típusai:**
96 cm magas **„kis" pianino**
hét oktáv, teljes hangerősség, a modern lakás hangszere
155 cm hosszú **„kis" angol zongora**
a legtökéletesebb hangszer a legmodernebb megoldásban
Nagy részletfizetési kedvezmények!
Kérjen díjmentes prospektust.
MUSICA, Budapest, VII, Erzsébet körút 43. (Royal.) Telefon 14-50-63

Batthyány Gyula gr

Elek Artur:

Ujság
1939. márc 7

Ernsték csoportos kiállitása

Az Ernst név immár nem járulékos jelzője a muzeum-szónak. Az Ernst-muzeum már nincsen, a páratlan gyüjtemény apró izekre szakadt, értékes darabjai szana-széjjel szóródtak.

Örvendetes az élő magyar müvészet érdekét nézve, hogy megmaradt legalább a kiállitó helyiség, müvészetünk annyi diadalának szinhelye. Az első kiállitást három festő, egy szobrász, meg egy iparmüvész munkáiból rendezték benne Ernsték.

Ellentétesebb müvészeket a legnagyobb mesterkedéssel sem válogathattak volna össze együttessé. Az a különbség, amellyel például *Batthyány* Gyula gróf müvészete más, mint *Egry* Józsefé, egyáltalán meg nem mérhető.

Batthyány Gyula gróf képzelete tekervényes utakon járó fantázia. Mindenben a különöst és a ritkát, a hétköznapitól mentül inkább elütőt keresi. S mikor megtalálta, nem éri be hüséges felidézésével, hanem a maga egyéni módján adja elő, sok mindent eltulozva és gyakran el is torzitva azon, ami a valóságban megragadta. Nagyon érdekes müvész, ha nem is mindig megnyugtató. A vonal a kifejező eszköze és ezzel az eszközzel gyakran visszaél. A motivumot annyira elcsavarja és összezilálja, hogy a nézö szeme szinte bele-szédül. „Hunor és Magor" cimü képére például az „Őskáosz" [illegible]

S GÖRÖG RÉGISÉGEK.
ss Olivér hagyatéka.

GRIECHISCHE ALTERTÜMER.
s Grafen Oliver Vass.

1101—1132.

omi. — Sitzende Katze, Holzschnitzerei. Ägypten.

t, zöldmázas cserép. Egyptomi. — Gottheit, Amulett, aus

Ezen a festményén a vonaljárás kábító menetét felesleges színekkel is bonyolítja. A szín általában nem eredendő eszköze ennek a művészetnek. A világot Batthyány Gyula gróf vonalakra bontva látja és élvezi, a szín ritkán arravaló képein, hogy kifejezőbbé és többetmondóvá tegye a vonalat. Hogy azonban a színnel is tud bánni, megmutatja ott, ahol a vonal kevésbé jut szerephez: tájképein. Téli tája és még inkább dunai tája nem csupán vonalban megragadóan fantasztikus elképzelés, hanem színes megjelenésével is megfogja a szemet. Kevésbé megnyugtató hatásuak a művész arsképei. Azokon mintha csupán a fej és az arc érdekelné, egyebekben testetlenek arcképei: alakjukon a ruha üresen lötyög.

Batthyány Gyula gróf

1930.

GRÓF BATTHYÁNY GYULA, a kiváló magyar illusztrátor és festőművész Herezeg Ferenc »Bizánc« című színművének felújítása alkalmából új díszleteket tervez a Nemzeti Színház számára. Akik ismerik a művész nagyszerű stilizáló képességét, újhatású értékeket várnak feladatának megvalósulásától.

Magyar Iparművészet.

1930. 142. l.

gróf Batthyány Gyula
festőművész

— Gróf Batthyány Gyula tervezte a csütörtökön este felujitásra kerülő Bizánc uj diszleteit és jelmezruháit. A kitünő festőművész teljesen ujszerü felfogásban dolgozta ki terveit. A szereposztás érdekessége, hogy a császár szerepét Ábonyi és Táray felváltva játsszák. A kormányzó névünnepének előestéjén ünnepi előadásban kerül szinre Herczeg Ferenc klasszikus drámája.

Nemzeti Ujság
1935. XII. 3

gróf Batthyány Gyula
festőművész

— A kormányzó névenapján újítja fel a Nemzeti Színház a Bizáncot. Herczeg Ferenc klasszikus darabjának díszleteit gróf Batthyány Gyula, a kiváló festőművész készíti el. Az előadást Németh Antal igazgató rendezi.

Nemzeti Újság
1935. XI. 13.

Batthyány Gyula gr.

Herczeg Ferenc: „Bizánc" c. darabjának bemutatására uj diszletek és kosztümök készülnek. A Nemzeti Szinház Batthyány Gyulát kérte fel a szinpadképek és a jelmezek megtervezésére. A lap két szinpadképét hozza, az egyik egy szinpadi térkonstrukció. Repr.-ók. Ujházy György: Batthyány gr. tervezi a Bizánc uj diszleteit" cimmel a müvész munkájáról. Barnovszkyék számára a Turandot diszleteit és kosztümjeit tervezte, Max Pallenberg részére tizennyolc jelmezt készitett.

Délibáb, Bp. 1930. nov. 15. IV. évf. 46.sz. 38-39. lap.

EGY FESTŐ ÚTIJEGYZETEIBŐL

Trieszt, 1 óra reggel.

A hajóm még mozdulatlanul áll. Telve vagyok úti készséggel, türelmetlenséggel. Lassan, halkan, a hajótest legmélyén verni kezd a gép szíve. Erősbödő zakatolás, rezgés, majd csobogás. Elindultunk. A kikötő száz szavú, sötétkék mélyéből gyorsuló tempóban siklunk a szabad tenger felé.

Édes szédület fog el. Az egyedüllét boldogsága, az eljövendő élvezetek várása végigbizsereg rajtam. Hirtelen lehull rólam minden nehézség, terhes burokként széjjelmállik mindaz, mi eddig lekötött, lefogott. Veszélyes, részegítő szabadságérzet lesz úrrá felettem. Izzóan várom a holnapot.

Kabinablakom ólomkarikája északian szürke reggelt övez körül. Jobboldalon az olasz part sziklás egyformasága húzódik el, balra a végtelen felhőfüggönyéig nyugtalan, ólomszínű tenger háborog. Széltében, hosszában sehol sem látni hajót. Fehér habfodor a szirtek peremén és a komor távolban szélmozgatta vizek ferde dombjai, váltakozó hegyei, völgyei. Később nyájasabbra enyhül az idő. Az ég halványzöldje lassan mélyül kékké. Bari. Brindisi. Itt már előre érzem Afrikát. A föld sárga és piros, kiaszott és mégis ragyogó. Lapos, fehér házak, sötétbőrű, méltóságos tartású emberek. Ezek már más földrészei. Hajóm hosszasan időzik Brindisi előtt. Ezerkétszáz kecskét szállítanak a fedélzetre. Emelődarukon, szédítő magasságból eresztik le négyesével a hajóüregbe. Egyetlenegy szakadt csak le a fekete habokba. Sokáig hallom halálravált bégetését.

Korfu szilhuettje lassan marad el mögöttünk. Albánia szegényszínű hegyeit balkézre hagyjuk és feltárul előttünk a görög szigetvilág. Kék üvegből fujt, szaggatott peremű szigetecske közeledik. Utána másik. Paxos és Antipaxos. Távolabb, a reggel rőt fényében az Acheron kapuja, az alvilág bejárata, az ókor réme. Két vörös mészszikla között komor boltozatba vesznek a hullámok. Áhitatos borzalom fog el. Az istenek, a félistenek szent vizein utazom. Itt vívták az actiumi csatát. Amott ugrott a habokba Sappho. Szigetek jönnek felénk, szigetek távolodnak tőlünk. A kékszürke minden árnyalatában pompázó szigetek. Mintha valamennyi lakatlan és lakhatatlan lenne. Amióta az istenek elköltöztek innen, kihalt minden növényzet itt; kiapadtak forrásaik. Földöntúli méltóságban örök álmukat alusszák az istenek szigetei.

Ithaka pompás partjai is magánosan mozdulatlanok. Mintha teljes feledésbe merültek volna vad és heroikus szakadékai. A hajnali köd füstölög belőlük. Fenn, magasan, a sziget legmagasabb ormának ezüstjén lassan, lassan, óvatos kecsességgel rózsaszínű csillám jelenik meg. Homeros rózsaujjú hajnala végigbizsereg a hegyek vonalán. Barbár szemeim csodálkozva nyílnak a klasszikus hajnal soha nem sejtett színharmoniájára. A melodikus táj kimondhatatlanul szelíd és méltóságteljes vonalait mintha művészkéz alkotta volna. Mintha ez az emberfeletti kéz siklott volna el a hegyek fölött, letompítva minden keménységet. Felségesen nyugtató itt a nyugalom. Isteni gesztusokhoz szokott, isteni gesztusoktól alkotva minden. Felesleg-

Lepanto. Patras. Mindjobban távolodnak a szigetcsoportok. Széles tengeröböl kékjén haladunk szinte mozdulatlan könnyedséggel. Előttünk felragyog a Parnassus hófehérsége és szívünk keresi Delphit a távol puha szürkeségében. Hűvös, havas levegőt hoz a tengeri szellő, a Pernasszus mögött hófedte hegylánc tűnik fel heroikus távlatban. Estefelé szűkül körülöttünk az öböl. Hajónk parthoz közeledik. Mintha a hegyeknek akarna nekimenni. A közeli dombról félős zöld fény csillámlik felénk. Hirtelen fekete falak között fények sora tárul fel. A Chorintosi csatornához értünk.

Lassan siklik hajónk, óvatosan. Valószínűtlenül szűk, folyosószerű csatorna mélyén haladunk. Mindig magasabbra nőnek a barna lőszfalak hajónk két oldalán. Síri levegő van idelenn, a szakadék mélyén. Gépünk is mintha visszatartaná lélekzetét. Vasuti híd fekete váza marad el fejünk fölött. Márcsak vékony sávja látszik az éjszakai égnek. Ennek a könnyelműen szűk emberi alkotásnak síri csendje a lelkemre nehezül. De már lanyhul a levegő. A vontatóbárka elkanyarodik. A csatorna megkönnyebbülve torkollik egy tengeröbölbe. Újra hajnalodik. Az Aegeis rőt párájából gömbölyű szigetfejek bukkannak fel. Sirályok szeldesik az ég szürke-rózsaszínjét. Szédítő gyorsasággal vál-

MAGYAR MŰVESZET
1933.

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: ATHÉNI LIGET
Gróf Bethlen Andrásné tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: BAZÁR (Ciprus)
Halmi Miklós úr tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: A NILUS PARTJA
Rajna Sándor úr tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: KAIRÓI EGYETEM
Báró Ullmann György úr tulajdona

takoznak a habok színei — sötétzöld, kék, indigó, rozsdaveres rózsaszín, arany — és hirtelen mint káprázatos tűzmadár, a vizekből felmerül a nap. Pár pillanat alatt áttüzesít mindent, a szigetek áttetsző szivárványból izzó arannyá válnak, a tenger olvasztott rézzé. Körülöttünk sűrűsbödik a szigetek csoportja: lakatlannak látszik, alacsony fenyőcserjéktől feketén pontozott valamennyi. A vízfelület népesedni kezd. Hegyesorrú, lompos halászbárkák himbálóznak a reggeli ragyogásban, apró otromba gőzhajók szuszognak a szigetek között. Örömtelen és fakó terpeszkedésben Salamis marad el mellettünk és íme, Aegina mellett elkanyarodva, szemünk elé tűnik, távoli aranyfelhőbe burkolva a szent Acropolis.

Füst, zászlók, árbocok tengere mögött Pyreus kikötője. Fehér és szürke meredek hadihajók, potrohos óriás kereskedelmi hajók, sokemeletes turistagőzösök sorfala között jelentéktelenné zsugorodva halad hajócskánk. Számtalan gőzös körülöttünk. Számtalan gőzös indul, érkezik, nyel el rakományokat, köpdös vizet. Daruk zörögnek, vitorlások rajai rácsozzák el a kikötőt. Végre irizáló olajfoltos vizen a mi hajónk is megáll. Nyikorog a vasmacska: Athénbe érkeztünk.

Szenvedélyes lárma, hadonászó barna kezek. A déltengeri kikötő hagyományos „utolsó ítélet" hangulata. Az első kábulat után sóvár kíváncsisággal nézek körül: hol hát e klasszikus föld klasszikus arcélű lakója? Sehol. Pisze orrok, ferdevágású apró szemek. Archaikus szájnak, Pheidiasi oválnak semmi nyoma. És hiába kutattam athéni tartózkodásom alatt a klasszikus szépségideál után: annak sehol legkisebb nyomát sem leltem. Miss Graeciától kezdve a Peloponéssus tenyeres talpas palikárjáig sehol egy vonást sem találtam a sokszor megcsodált görög szoborszépségből. Alcibiades és Aspasia utódai minden fajiság nélküli, legjobb esetben semmit mondó arcúak. Ha ezt így mondom, még udvarias is vagyok. Első görög utam megtanított arra, hogy Athén első látásra csalódást okoz. Még az Acropolis hatását is lerontja a köréje halmozott modern város. Mert Athén kijózanítóan, fájdalmasan modern. Mai képén több nyoma van a Wittelsbachoknak, mint Periklesnek. Utcái heroikus neveket viselnek, istenek, hősök neveit, de ennek dacára nem egyebek pálmákkal szegélyezett Rathaus-Platzok és Bahnhof-Strasséknál. Hellasba plántált fiók-München, nemes márványanyagból formált bajor metropolis. Az utcák lármás zürzavara sem képes keleties vonást kölcsönözni nyílegyenes unalmuknak, mert az utca népe fakó és rongyos, micisipkát viselt és sweatert.

Egy leromlott Albertfalva, vagy Újpest proletariatusa. Csak a fülsiketítő, agybénító lárma orientális. És a kövezet. Meg a nyilvános épületek kétségbeejtő állapota. Nemzeti viseletet egyedül az evzonok, a volt királyi gárdaezred katonái viselnek. Ezek büszkén járkálnak szabadsághős őseik ezerráncú fehérnemű szoknyájában, a fustanellában. Bajuszos ballerinák.

Útban Kréta felé. Az athéni portól égő szemeim hálásan pihennek a tenger nyugtató zöldjén. Kis- és nagy szigetek, mint fürdő óriás oroszlánok. Kiégett, kiaszott valamennyi, a száraz folyammedrek barázdák arany testükön. Amint Kréta felé tartunk, erősbödik a tenger tarajos háborgása. Kandia kikötőjét nem is tudjuk megközelíteni. Hullámvasút pályát fut csónakunk, amíg végre kétezeréves őrtornyok között csendes vizekbe érünk. Óráim számlálvák, így körül se nézek a selyemcukorszínű házacskák között, csak sietek Minos király nemrég napfényre hozott palotájába. Ami elém tárul oly idegenszerű, olyan előre nem látott, hogy szinte bosszankodom. Hamarosan nem tudom, mit gondoljak, hová raktározzam el ezt az archaeologiai kalandot? Háromezeréves kultúra, mely szinte nőiesen túlfinomult, nem hasonlít semmi eddig ismert ókori kultúrához. Egy emberfaj, melynek létezése eddig csak véres mythosokból volt ismeretes, mely nem egyiptomi, nem ázsiai, de legfőképpen nem görög, szól itt hozzánk üdeszínű falfestményekről, fölényes technikájú domborművekről. Hölgyek ülnek a lóversenytéren. Igenis a lóversenytéren. A háttérben előzködő lovak. A hölgyek napernyőt, legyezőt tartanak félkesztyűs kezeikkel, sarkos cipőjük, százfodros toilette-jeik a mi nyolcvanas éveink túlzsúfolt cicomáját jelenítik meg. Loknis-vuklis, agyongöndörített fejecskéik semmi rokonságban sincsenek más ókori fajok szépeivel. Mandulavágású szemek, hetyke kis pisze orr, hegyes szellemes vágású az álluk. Komplikált szépítőszereiknek egész arzenálját láttam az imént. Hogy nemcsak kacérak és raffináltak, de hatalmasak is lehettek, azt abból látni, hogy szobor, kép, egyaránt csak őket örökíti meg, őket dicsőíti. Még az apró fehér bikákkal kacérkodó, fehértestű legények is, közelebbi látásra, nők. A legszebb, legtökéletesebb technikájú képen a pávatoll koronázta ifjút „Főpap király"-nak hívták eddig, de a legújabb szakértői vélemény szerint ez is nő, háromezeréves travesti, Marlene Dietrich egy korai előhírnöke. A minoita művészet, ha nagyritkán férfiakat ábrázolt, úgy azok mindenkor csak gyermekifjak. Érett férfinak, fürtös szakállú aggastyánnak se híre, se hamva. Kréta boldog női neme valami véresen erotikus matriarchatus törvényei szerint talán leöldöste a vénülő férfit?

Alexandriáig kétnapi hajóút. Saját yachtomon képzelhetném magam. A hajó farán

elhelyezett kecskéket leszámítva, korlátlan egyeduralkodója, egyedüli dédelgetett utasa vagyok a „Città di Bari"-nak. Ha megelégeltem az egyedüllétet, úgy a hajó stewardjai és szobalányaival társalgok. Göndörek, olaszok, közlékenyek. Mindegyiknek ismerem már családi viszonyait, szerelmeit.

A hajó orrán állva várom Afrika partjainak jöttét. Az égbolt sötét indigó, már szinte fekete, árnyalat nélküli kékségben borul a láthatárra. A tenger színe valamivel világosabb. Most vékony, sárga sáv merészkedik a levegő és víz két bősz kékje közé. Szélesedik, partvonallá alakul. De csak mire közvetlen Alexandria elé érek, emelkednek ki gyárkémények és minarettek a párából. Afrika készületlenül, hatástalanul torpan elénk.

Alexandriától Cairóig nyári ruhás európai vonaton utazom. Gyékényfonással bélelt fehér carjai szélesebbek, szellősebbek, mint a mieink. Emeletes fez-je alatt vigyorgó zöldesbőrű kis néger ötpercenkét porolja le rólam a sivatag porát.

Útunk a Delta vidéke. Nedvességtől szaturált haragoszöld földek, melyeket párhuzamos barna sávokban szelnek át csatornák és töltések. A töltéseken libasorban tevék és szamarakból vegyes láncban, a régi egyiptomi domborművek menetei haladnak. A férfiak világos, a nők sötét ingeik ritmusában. Mintha tájkép és emberek évezredes tradíció vasakaratából léteznének. Sehol semmi, amit az egyiptomi templomok párkányain, a múmiák fatestén ábrázolva ne láttunk volna. A fellahok falvai is kétezerévesek. Kézzel formált agyagból gyúrt gúlák és kúpok egymásra biggyesztett tömege. Nílus-agyagból alakított méhkasok és fecskefészkek konglomerátuma, komor és szegényes, de telve idegenszerű bájjal.

A sáros zebra-tájkép lassan és fájdalmasan európai színezetű épületekkel éktelen. Angol reklámtáblák, gyártelepek, bérkaszárnyák, majd hirtelen, váratlanul az El-Mokatam hegység előterében Cairo tárul elénk. Mintha gyöngyházkagyló irrizáló belsejében látnók meg. Mintha csak egy város délibábos képe lenne, annyira irreális szépségű első megjelenése. Sajnos, a tünde látomány rövid életű és förtelmes neo-mór pályaudvar előtt, még a budapestieknél is csunyább khediveszobrok között szállunk a hotel-omnibuszba.

Telihold a Sphinx felett. A csoda nőstény tömpe profilján évezredek lesik az örök titkot. Széles, únottan udvarias mosolyán mintha az önlegyőzés, az önfegyelem kővémeredt konvencionalitását sejteném? A keepsmiling örömtelen, de mindenekfölött szükséges, emberfölötti és legemberibb erőfeszítését jeleníti meg előttem ez a sokra használt és sokat elhasznált Sphinx. Nálánál sokkal sejtelmesebb, érdekfeszítőbb a lábainál cirpelő sivatagi teleholdaséj. Portkavaró fehéringesek ezrei haladnak hangtalan talpalással a cairói úton. Mind egy irányban menetelnek a sivatag felé. Kézilámpák, üvegburkos gyertyák Jánosbogár rajai tünedeznek elő a homokbuckák közül. Rekedtes arab gajdolás, idegenszerű, idegcsiklandó fahangszerek szava hangzik a barna homokdombok hajlásaiban. Itt ma éjjel titokzatos ünnepet ülnek, kéjesen, véres orgiák felé menetel a sok fehéringes kísértet. Valami nagy keleti ceremónia készül a csillagok ezrei alatt. Elfogódott kérdésemre vezetőm kicsinylőleg int: Teli hold, ilyenkor a város népe kijön éjszakázni. Ez nem ünnep, de ha parancsolom és főleg, ha megfizetem, amott a Sphinx fara melletti sátorban rendezhetnek számomra külön ünnepséget, a legkényesebb ízlésnek megfelelőt. Inkább visszatérek Cairóba, hosszú még az éjszaka, elnézek a hirhedt halpiacra. Vezetőm elköszön. Ő csak a sivatag örömei között kalauzol, a városi éjszaka titkait egy sakálfülű kis gonosztevő fogja előttem feltárni. Balszemét kirágta a rossz seb, libagégés nyakát minduntalan forgatja, mintha üldözőktől tartana. Az Ezlekieh kertnél kezdjük sétánkat. Az első utcák európai arkádjai alatt villanyfény, szabadságos angol katonáktól hangos bárok, dohányboltok, csak amikor az utcák szűkülni kezdenek, változik át az internacionális éjjeli élet keleti infernóvá. Mert Dante poklához hasonló sikátorokba kerültünk. Nappali fényben úszó, kirakatszerű nyílásokban sorfalat állnak Astarte papnői. Bőrük a tejeskávétól a csokoládéig, a barna minden árnyalatában. Vadul felbodrozott hajú pogány bálványokhoz hasonlatosak. Legnagyobb részük fiatal, talán gyermek még, keszeg vékony kis ébenfatestükön színes selyemingecske, folyton hadonászó karjaikon perecek sora csörömpöl. Állandóan visítva, őrülten forgó szemekkel vesznek körül, madárnyelven inzultusokat (avagy talán becézőneveket?) sikítanak arcomba. Apró majomkezek tapadnak ruhámhoz, hennától véres körmöcskék szaladását érzem rémült testemen. Csörtetek tovább. Mind eszeveszettebb, féktelenebb a körülöttem viháncoló maenadok csoportja. Ragadozó fogsorok csattognak arcom előtt, vörösen izzó duzzadt ajkak, mind megannyi bíboran csurgó, rothadó gyümölcs. És hogy a fekete boszorkánytánc még idegtépőbb legyen, mindenfelé grammofonok kísérteties gajdolázása. Végre lerázom a reámtapadó fúriák fürtjét, sötétebb, csendesebb sikátorba vetem magam. Itt némán, alázattal fátyolos fellah nők állnak sorfalat. Némelyiknek apró gyermek gubbaszt a vállán. Néha az egyik félrehúzza a kék fátylat barna kebléről. Hogy gyermekét táplálja, avagy a vevőt csalogassa?

A Suez-csatorna mentén halad bősz melegtől tikkadt vonatunk. A fehér fülkékben

útitársaim hőütött múmiacsoportja. Jobbra tőlünk a csatorna pihen acéllá izzott, alig cseppfolyós rézfelületével, balra a láthatár izzó kohójáig sivatag vidék. Csak az égbolt indigója él, uralkodik. Minden más, táj és ember vázzá aszva, hanyat fekve liheg. Port Saidba érve, öntudatom alig-alig eszmél egy a kék égboltot kettészelő emeletes tarbauchra, mely vigyorogva rángat a pályatesttől, száz égő katlan zsarátnokán át, a kikötőhöz. Port Said lángtengerben áll, ellágyult agyamban mind erősebben zeng a meleg. Most már dörögve nehezedik reám. Sejtem, hogy csónakba ültettek, hűsítő, távoli csobogást hallok. Húznak, tolnak fölfelé. A szellőzőkerék boldogító berregése, kabinom hűvös kölnivízillata lassan öntudatra ébreszt. Egyiptom lángtengeréből lüktető halántékkal, de örök szerelemmel tértem meg.

Másnap reggel. Ellenséges szemmel arra eszmélek, hogy hajómat, az én saját hajómat, vízilóménes lepte el. A fedélzeten, az étteremben, mindenfelé tömzsi emberiség. Fekete, kondor combos emberiség. Sértődötten vonom kérdőre a deck-stewardokat: gazdag alexandriai görög családok, kik nyaralni mennek a Libanon völgyeibe. Csak két napig Bayreuthig utaznak velünk. Megkönnyebbülve szemügyre veszem őket. Nem és korkülönbség nélkül csúnyák, nemtelen, sunyi és hencegő csúnyaság az övék. Párisi lenge ruhaálmok feszülnek a nők gömbölyű hátán, a férfiak is kackiás sweatereket hordanak, de valamennyiükön ott a keleti jólét átka, a mindent ellepő, mindent megfullasztó zsírréteg. Bayreuth-ot a francia megszállás tipikus francia „chef-lieu"-vé fésülte. Még a „Café du Commerce" se hiányzik, dominózó kishivatalnokaival. A szomszéd asztalnál aranyláncos, csiptetős, III. Napoleon-szakállas francia úr ül, barna szalmakalapjával legyezi lustre-kabát alatt kiizzadt gömbölyű pocakját, előtte rámára feszített „L'Intransigeant". Ha nem kanyarodnék be a szomszéd utcából egy tevekaraván himbálózó sora, Quimperben vagy Montigny aux Rosesben képzelhetném magam. Sietve autóra szállok és a Libanon lábainál a tengerparton kígyózó úton megyek Alexandrette felé, ahová hajóm csak holnap este érkezik. Így 24 órai időm marad a Libanon csodáira. Eleinte csalódást érzek. Lankás, szőlős lejtők mentén száguldunk kifogástalan kövezett úton. A Libanont zordonnak, fenségesnek képzeltem és íme nyájas, gyümölcsfakertektől kockázott déltiroli vidéken járok. Egy hirtelen feltűnő évezredes kőfal, barnaköpenyes pásztoroktól terelt juhnyáj néha egy rövid percig bibliai hangulatot teremt, de azután megint mintha csak Meran táján lennénk. Csak a délután lejtőjén, amikor az ég türkizkékje zölddé hűvösödik, kezd tőlünk jobbra a hegyi táj heroikusabbá válni. A hegycsúcsok merészebben törtetnek fölfelé, közöttük sziklás folyammedrek szakadnak a tengerbe. Magasan ívelő, középkori kőhidakon megyünk át. Lassan elfogynak a hegyoldalakon elszórt rózsaszín házak és a hegyek ormai felé sűrűsödnek. Most már majdnem minden hegycsúcson van sasfészekhez hasonló falu. Mézeskalácsszínű chauffeur-öm fölfelé mutat a hegyoldalra. „Cédrusok, a híres libanoni cédrusok." Messze magasan legyező koronájú fákat látok, majdnem szabályos körökben elhintve. Odébb olasz pinétákhoz hasonló erdőkké tömörülnek, de így se keltenek különösebb hatást, innen lentről nézve akár közönséges vörösfenyők lehetnének. Már estére jár az idő, amikor az egyik évezredes hírű libanoni maronitakolostor alá érünk. Meredek fehér terrace tetején vaskos középkori épületek tömege. A terrace peremén, mint fekete hollók serege, magas feketeföveges barátok sora hajlik felénk. Csak hosszú sötét vagy fehér szakálltól övezett barna arcuk oválját látom innen lentről. Kiabálva integetnek, hívnak fel. A hosszú út porától eltikkadtan nincs energiám felmászni az égbenyúló kőlépcsőkön. Naplementekor vezetőm emeletes kőtorony előtt áll meg és syriai franciasággal kijelenti, hogy itt fogunk vacsorázni. A torony túlsó oldalán szőlőlugas alatt erkélyre lépek, alatta váratlanul mély szakadékban tavacska csillámlik, melyből komplikált ókori faszerkezet jéghideg kék vízzel lát el. Tigrisszemű, magas nember uborka- és paradicsomsalátát, olajos tojást és friss füge-befőttöt rak elém festett tányérkákban, hozzá égetettagyagszürcsölőből rózsapálinkás vizet ad. Ha nem szólna egy grammofon, biblikus hangulatban költhetném el estelimet.

Az éjszakát Tripoliban töltöm. Mire odaérkezem, későre jár. A városka már mélyen alszik. Autóm lámpái fehér ablaktalan falakat világítanak meg. Sehol teremtett lélek. Boltívek alatt siklunk el, zeg-zugos sikátorokon kanyargunk át. Végre nagy zökkenéssel egy a többihez hasonló fehér fal előtt állunk. A fal tövében láthatatlan ajtónyílás tárul fel. Csoszogás, krákogó beszéd. Egy szálfamagas arab birtokba veszi podgyászomat és csigalépcsőn vezet kolostorcellaszerű vackomba. Alig feküdtem le szúnyoghálóm alá, rekedt férfihangot hallok. A falra akasztott gyékényketrecből szelidített varju köszönti reám a jó éjszakát.

Másnap hajnalban nekivágunk a Libanonnak. Amint távolodunk a tengertől, romlik az út. Beduin törzseket szerződtetett a francia kormányzat az utak karbantartásához, de úgy veszem észre, hogy ezek nem igen törik magukat az útkaparással. Fekete sátrak alatt csibukoznak az út mentén, kis fekete gödölyékhez hasonló gyermekeik valódi kis fekete gödölyékkel vegyes csopor-

tokban a mi cigánypurdéink mutatványaival követik a gépemet. Utunk mindjobban a hegyeknek tart. Most már szerpentineken járunk hűvösödő levegőben. A tenger már csak mint távoli sárga párasáv látszik a zöld kúpok között. Dél felé egy erdőborította hegyormot megkerülve, hirtelen elénk tárul kettős völgynyílás találkozásánál Akhveb, a Libanon egyik kedvelt nyaralóhelye.

Merész építkezésű hegyi falu sorakoztatja sokszínű házsorait két völgy között előretörő hegyormán. A hegyoldal sok helyen merőleges sziklafalat alkot. Itt szálfadúcokkal vannak a házak terrace-szai alátámasztva. Fogpiszkálókon nyugvó fecskefészkek. A levegőben lógó faerkélyeken nyaraló városiak feketekávéznak. Vegyesen a sávos kaftánok és a francia tisztek nyári vászonzubbonyai. A falu sziklába vájt főterén, illetve terrace-án színpompás gyümölcsvásár. Ökölnyi aranysárga őszibarack, mohazöld, apró lemoni citrom, lilaszínű óriás szilva, a dinnye sokféle színárnyalatú és illatú fajtája. Apró fehér csacsik hátán kánaáni nagyságú arany szőlőfürtök. A syriai partvidék lakóival ellentétben a hegyi népfaj festőien szép. Szálas, szűkcsípőjű, finomarcú nép, hosszú pilláktól körülsugározott méla szemekkel. Reggeli után kacskaringózva csavart százados fügefáktól szegélyezett hegyi ösvényen sétára indulok. A falu alá kerülök és ókori vízvezeték árkádjai alatt elhaladva mohamedán szent zöld sírkápolnájához jutok. A clematistól bevont romszerű kis épület szinte túlromantikus. Ösvényem mind lejjebb kanyarog, majd hirtelen emelkedéssel egy dombkúp tetején évszázados szárazmalomhoz vezet. Rombadőlt kapuja elé szamarak vannak kötve. Belsejéből női hangok élénk trécselése. A küszöbön gyökeret vernek lábaim. Mintha egy Charell rendezte revű fináléját látnám. 15—20 asszony, leány üli körül a forgó malomkereket. Húsz asszony, kinek fején métermagas kúpszerű süvegről százszínű varrottas szövet omlik alá vállaira. A libanoni maronita asszonyok fejdíszét látom itt először.

Mintha a középkor várúrnőinek „Henin"-jeit viselnék büszke fejecskéiken. Talán a keresztes vitézek hölgyeinek divatja maradt meg, dacolva az izlám századaival, a hegyormok keresztény lányainak fején. Cyprus szigetének déli partjai mentén halad hajónk. A kopott hegyoldalak testén elhagyott bányák, mindmegannyi ragyafolt. A sziget belsejét állítólag pompázatos erdők borítják. Ezeknek csak távoli sötét tömegeit látjuk. A tenger viharjárta, sómarta partjain csak nagyritkán akad fa. Az is összetépve, félrehajtva áll az örökös szélben. Egy salétromos öböl mélyén Famagosta. A lusignanok régi fővárosa. Oroszlánszívű hősi falai még ma is vasölelésben tartják a várost. Hat címeres kőkapun lehet csak oda bejutni. Magasan a várfalgyűrű felé emelkedik a gotikus kathedrálisának örökérvényű silhoutje. A török uralom két minarettet biggyesztett a székesegyház büszke testéhez, de a török uralom sokszázados nyomorúsága se tudta levenni annak szépségét. Következő állomásunk Larnaca és Limasol. Mindkettő savószínű, ütött-kopott, jelentéktelen. Larnaca kifosztott bazárjára kockás fényjátékot vet a gyékényfonású tető, de az alatta lézengő élet érdektelen. Viselet nélküli, nagyorrú kuvasznép járkál benne. A Levante keveréksöpredék fajzatja. Csak egy-egy görög pap szikár fekete alakja kölcsönöz méltóságot, színt az örömtelen utcának.

Limasol gyéren világított marinájának egy kávéházában ülök. Előttem angol hadihajó fehér, apokaliptikus teste. Széles fénypászmákat sétáltat vetítője a parti házsorokon, majd az égbolt sötétjét ecseteli fehér sávokkal. Ez a gigantikus laterna magica játéka époly ünnepiessé teszi a silány estét, mint a hófehér angol matrózok színfoltjai a part patkányszínű tömegét. Mellettem az elmaradhatatlan grammofon berreg és valahonnan az asztal alól púpos embervakarcs bujt elő, aki, miután se svéd gyufát, se nadrágtartót nem akarok venni, családjának minden egyes tagját felváltva ajánlja éjszakám társául.

Cyprusból újra Kis-Ázsia felé kanyarodunk. Egy teljesen ismeretlen, turistáktól szűz, istenien vad öböl mélyén vetünk horgonyt. Felettünk meredek lőszpart tetején Adalia városa. A kikötő jóformán csak néhány, a tengerbe vetett sziklatömbből áll. A legnagyobbikon régi velencei őrtorony romjai. A városba is a velencések megmaradt kőkapuján jutunk be. Ütött-kopott kőlépcsők kacskaringóján vergődünk fölfelé. Minduntalan ívek alatt haladunk, helyenként elaggott házak tetői érintkeznek fejünk fölött. Így jutunk váltakozó napfény és árnyék sávjain keresztül a felső városba. Adália anatoliai kisváros, kétszáz kilométerre esik a vasútvonaltól, kikötője is jóformán ismeretlen. Fekvése megkímélte Kemal pasa népronoító európaőrületétől, boldog tespedésben tovább éli ótörök életét. A férfiak gondtalanul viselik a tarbauch-t, a nők a fátyolt. Mintha a háborúelőtti boldog Törökországban járnánk. A maradi, igénytelen régi Törökországban, melynek papucs-csoszogó lassúsága nagyobb bája volt. Adáliában évtizedek óta nem történt semmi. Tulipános ládákhoz hasonló ótörök faházai között lassan az enyészetbe omladó mecset álmodozik. A mecset mohás udvarán százados cédrusfa áll, messzeágazó koronája mintha mozlem áldással borulna a szunnyadozó városra.

Utolsó állomásom Rhodos szigete. Itt a civilizáció, ellentétben az újtörökök bús honával, csodákat művelt. Az olasz fascista regime acélenergiája és ezüstpénze erejével lefaragta a lovagok városáról a százados piszkot, feledést. Mint Pompéit a lávából, úgy keltették életre Rhodost a török nembánomság szennyétől. Most büszkén áll a déli napfényben az északi lovagok férfivárosa. Kővel fedve minden utca, tető, szoba. Félig kolostor, félig zárda. Gőgösen és fenségesen, de talán kissé fontoskodóan a mindent megejtő kék égbolt alatt. Miután egy napot töltöttem falai között, szinte jol esett noviciatusomat a „Hotel des roses" terrace-án kipihenni. Jazz, cock-tail, Coty, harisnyátlan karcsú lábak.

Másnap már a Cap Matapan előtt hajózunk. Hazafelé. Még kétszer huszonnégy órai út és Triesztbe érünk.

Trieszt számomra az Élet kapuját jelenti. Ezen szöktem ki a szabadság felé.

És ezt fogom holnap átlépni — az ellenkező irányba!...

BATTHYÁNY GYULA

IN MEMORIAM

LAJOS BÉLA. Nagy reményekre jogosító tehetséget vesztettünk el *Lajos* Béla szobrászművészünk halálával, aki 34 éves korában esett áldozatul a tüdővésznek. *Lajos* Béla Tatán született 1899 május 11-én. Művészi tanulmányait 1919—26-ban a Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol egy ideig tanársegéd is volt. Már főiskolás korában feltűnt tehetségével és szorgalmával, a Szinyei Merse Pál Társaság 1922-ben 5000 koronás ösztöndíjjal jutalmazta derekasságát, egy évvel utóbb pedig 100.000 koronás stipendiummal segítette elő tanulmányait. Erre az évre esik első nyilvános szereplése is, ekkor állította ki egyik művét az Ernst-Múzeum ifjúsági kiállításán. 1926 és 1927-ben a Tavaszi Szalon kiállításon már érett, nagyon jellemző munkákkal vett részt: néhány képmással (Abonyi Tivadar, Törzs Jenő, Dávid Mihály), továbbá a Lótuszvirág és a Primavera című gipszművekkel, azután a szép Ádám és Évával. Egy női aktot állított ki 1925-ben a Műcsarnokban, 1927-ben ugyanott a Hazafelé című művét. 1928-ban egy bécsi kiállításon is szerepelt. Mindezek a munkák az átlagot jóval felülmúló tehetségről és komoly művészi törekvésről, egyben fokról-fokra való haladásról tanuskodtak. Nehéz küzdelmek közt élte végig rövid életét, halála nagy veszteséget jelent szobrászatunkra.

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

A FIRENZEI EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Olaszország idei kiállítási saisonjának a ferrarai renaissance-kiállítás és a milánói nemzetközi iparművészeti, „Triennale" mellett kétségtelenül legérdekesebb eseménye az az egyházművészeti bemutató, amelyet a „Firenze egyházi kincsei" (Mostra del Tesoro di Firenze sacra) címmel rendeztek a San Marco-kolostor termeiben és celláiban. A kiállítás rendezőinek az volt a céljuk, hogy mindama nagyértékű, de általában kevéssé ismert, mert nehezen hozzáférhető műkincsek, amelyeket a firenzei tartományban levő templomok őriznek, összegyüjtve és egységes keretben kerüljenek a közönség elé. A Firenze környékén lévő templomok mindazokat a műtárgyakat rendelkezésre bocsátották, amelyek könnyen voltak szállíthatók, tehát kisebb méretű oltárképeket és szobrokat, ötvöstárgyakat, egyházi textiliákat és illuminált misekönyveket, sőt a bemutató gazdagítása érdekében a firenzei templomok egy része is kiállította kincstárának fontosabb darabjait, díszesebb miseruháit, sőt néhány olyan képet is, amelyek rossz elhelyezésük miatt rendes körülmények között nehezen láthatók, de viszont csak olyanokat, amelyeknek szállítása nem ütközött különösebb nehézségbe. A kiállítás, amely az ily módon és ilyen szempontokból összegyüjtött anyagból jött létre, érdekes, változatos, sokrétű, de egyben művészi szempontból meglehetősen vegyes értékű is, mert hiszen nagyon sok olyan műtárgyat is ki kellett állítani, amelyek inkább csak helyi szempontból érdekesek. Ha számszerűen nem is, minőség dolgában föltétlenül a festmények alkotják a kiállítás legérdekesebb részét. Igaz, hogy van közöttük sereg olyan, amely csak a legszűkebb értelemben vett „specialisták" számára jelentős, így elsősorban a XIV. századvégi és XV. századeleji firenzei kismesterek alkotásai, de viszont egész sora szerepel az olyan festményeknek is, amelyek úgy művészi, mint általános művészettörténeti szempontból is rendkívül

fontosak. Időrendi szempontból a XIII. század második felében keletkezett alkotások állanak első helyen, közülük is egy VI. században, Luccában készült, életnagyságon felüli festett kereszt Krisztus alakja mellett a Passió jeleneteivel (Rosano, Santissima Annunziata), egy a trónoló Szt. Mihályt és életének hat jelenetét ábrázoló kis oltárkép, valamint egy Trónoló Madonna, mindkettő a firenzei „Maestro della Maddalena" műhelyéből (S. Angelo a Vico l'Abate, ill. S. Donato a Torri), azonkívül egy, a sokat vitatott Rucellai-Madonnához közelálló félalakos Madonna a Gyermekkel, (Castelfiorentino, S. Ippolito) és egy Cimabue stílusával igen rokon Trónoló Madonna (Mosciano, S. Andrea), amely a ducento itt szereplő alkotásai közül kétségtelenül a legjelentékenyebb. A XIV. század elejét főképpen nem firenzei művészek alkotásai mutatják be. Bizonyosra vehető, hogy nem toszkánai, hanem római stíluseredetű annak a névszerint ismeretlen festőnek a művészete, akit a művészettörténet, főműve alapján, „Maestro della S. Cecilia" névvel szokott jelölni és aki Giotto mellett a legjelentékenyebb festője volt Firenzének a XIV. század elején. Monumentális művészetét a kiállításon három festménye: a Szt. Margit-oltár (S. Margherita a Montici) és két Trónoló Madonna (S. Margherita a Montici és S. Giorgio alla Costa), mutatja be. A XIV. század első negyedéből származó többi jelentékeny képek sienai mesterek alkotásai. Duccio leghűségesebb követőjét, Ugolino da Siena-t a Sancasciano-i S. Maria della Misericordia-ban lévő Trónoló Madonna, valamint a félalakos Szt. Péter és Szt. Ferenc képviselik. Ugyanabból a templomból való egy Simone Martininak tulajdonított festett Kereszt, de erről a kiállítás jó világításában megállapítható, hogy nem származik a nagy sienai festő kezétől, hanem csak műhelymunka. A legszebb sienai eredetű darab azonban kétségtelenül Ambrogio Lorenzetti 1319-ben festett Madonnája, amelynek bemutatása a kiállítás egyik legfontosabb eredménye.

A XIV. század közepét és második felét inkább firenzei művészek alkotásai mutatják be. Bernardo Daddit és műhelyét három nagyméretű Madonnakép, (S. Giorgio a Ruballa, sajátkezű kép; S. Martino alla Palma, S. Giusto a Signano), Taddeo Gaddit, Giotto leghívebb követőjét egy félalakos Madonna (S. Lorenzo alle Rose), Jacopo del Casentinot, ezt az érdekes, csak nemrégiben fölfedezett, a trecento második harmadában működött festőt ugyancsak két Madonna, (S. Stefano a Pozzolatico és Scarperia, Madonna a Piazza) és Giovanni del Biondot három festmény képviseli a kiállításon. A késő-gotika és a renaissancehoz átvezető ú. n. „puha stílus" mesterei közül Mariotto di Nardo, Rossello di Jacono Franchi, Bicci di Lorenzo és Don Lorenzo Monaco szerepelnek egy-egy képpel, amelyek közül az utóbbinak hatalmas, háromrészes Keresztrefeszítése (S. Giovannino dei Cavalieri) egyike a kiállítás legszebb és legérdekesebb alkotásainak.

A leggyengébben aránylag a quattrocento, az érett XV. század festészete van képviselve. A két legnagyobb jelentőségű darab kétségtelenül Fra Angelico gyönyörű Trónoló Madonnája (Pontassieve, Ss. Michele e Arcangelo) és Giovanni di Francescónak, a „Carrand-tryptichon mesterének" érdekes festett Keresztje. Viszont a Paolo Uccellónak tulajdonított predella, a „Királyok imádása" bájos ábrázolásával (S. Bartolomeo a Quarate), bizonyosan nem a nagy firenzei kép-konstruáló műve és nagyon kérdéses, hogy a Fra Filippo Lippi nevére keresztelt fínom, de nagyon rossz állapotban levő Madonna-kép (Botinaccio, S. Andrea), kinek a kezétől származik. E képek mellett a quattrocento festményei közül csupán Jacopo del Sellaio nagy Szt. Jakab-alakja (S. Michele in Orto) Andrea Di Giustó-nak, Masaccio segédének és követőjének két képe, Neri di Bicci nagy Sírbatétel-e (S. Maria al Morrocco) és a Lippi-iskola Santa Conversazione-ja érdemelnek figyelmet, az a kép viszont, amely a XV. századi sorozat dísze lett volna és amely a katalógusban is szerepel: Masolino S. Giuliano-ja, ismeretlen okokból nem került bemutatásra. Csak kicsiny, de viszont válogatottan szép anyag mutatja be a XVI. század firenzei festészetét: Lorenzo di Credi Szt. Bertalan-oltára (S. Michele in Orto), Andrea del Sarto predellája, Francesco Granacci Sírbatétele (Quintole, S. Pietro) mellett Pontormo két nagyalakos oltára (Pontorme, S. Michele) a legszebb darabjai ennek a csoportnak.

Az aránylag nagyon szép és gazdag festészeti anyag mellett a szobrászatot csak néhány és nem a legszerencsésebben kiválogatott darab képviseli, Firenze románstílű szobrászatáról egy méreteiben, stílusában egyaránt monumentális Keresztrefeszítés ad fogalmat, a gotikus törekvéseket a Nino Pisano köréből származó kis márvány Madonna mutatja be (Bivigliano, S. Romolo, ill. S. Maria a Mantignano). A XV. századi szoborányagból a Pellegrini-kápolna ismeretlen mesterének tulajdonítható nagyon szép, egészalakos terracotta Madonna, egy Verrocchiohoz közel álló Krisztus-mellszobor (Firenze, S. Trinita), a Michelozzo után készült s a félalakos Madonnát ábrázoló stukkorelief, egy végtelenül bájos, a térdelő Madonnát ábrázoló, luccai eredetű terracotta-töredék, amely egykor nagyobb „Presepio"-nak lehetett része (Firenze, S. Miniato al

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: SZERB SZERZETESNŐK

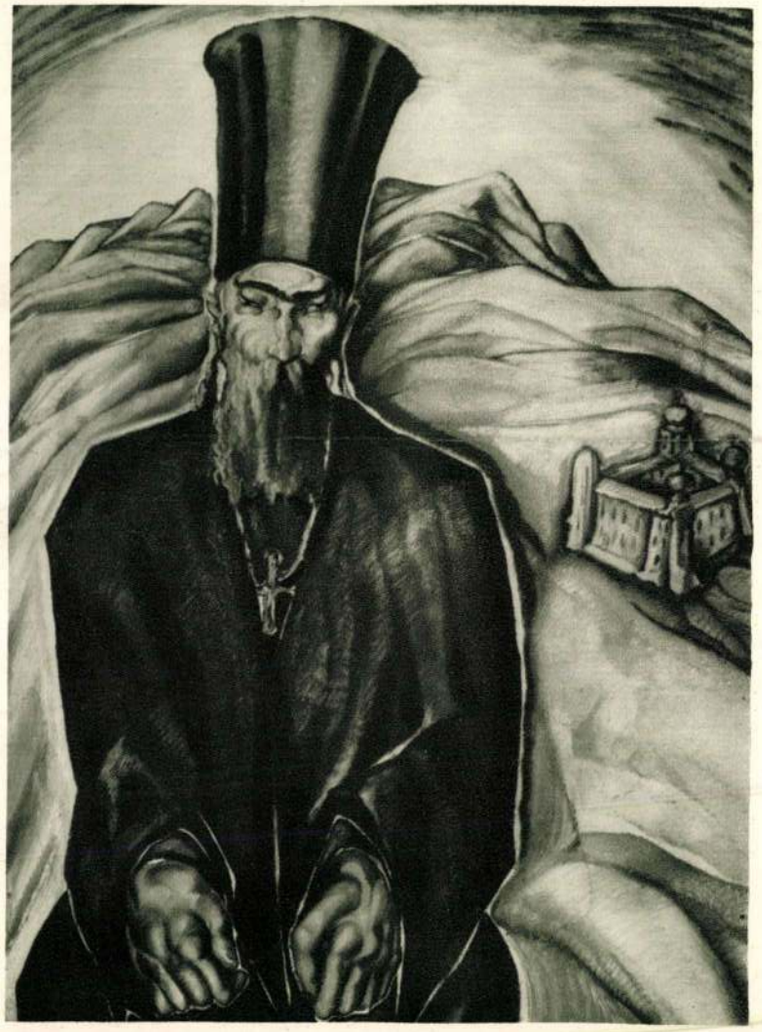

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: BOLGÁR SZERZETES

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: GUTAL. KURD LEÁNY
Gróf Bethlen Andrásné tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: TENGERPARTON
Halmi Miklós úr tulajdona

Monte) és végül a Robbia-mühely több, különböző időből származó figurája emelkednek ki.

A „grand art"-nak, az ábrázoló művészeteknek itt felsorolt és meg nem említett alkotásai azonban szinte elvesznek a kiállításon az „iparművészeti" tárgyak óriási tömegében. Valóságos vitrinsorok tartalmazzák mindazokat az ötvöstárgyakat és textíliákat, amelyek az évszázadok folyamán Firenzének és környékének templomaiban felhalmozódtak. Az anyag oly óriási, hogy e helyütt még csak hozzávetőleges ismertetésére sincs mód és így csupán annyit említünk meg, hogy az ötvösművek közül Szt. Zenobius 1331-ben, Andrea Arditiól készített ezüst fejereklyetartója, Giovanni Mattei firenzei ötvös Szt. János ujj-ereklyetartója (1582), S. Giusto és S. Antonio ereklyetartói (előbbi a XIII. század második feléből, utóbbi Salvi ötvös műve 1514-ből, (valamennyi a firenzei Dómban), legfőként pedig a Paolo di Giovanni Sogliani által 1499-ben készített, könyvformájú ereklyetartó (Reliquiario detto „del libretto", Firenze, Baptisterium) a legkiemelkedőbb darabok. De ezek mellett még egész sora szerepel nagyon érdekes ötvöstárgyaknak és különösen szépek a S. Lorenzo kincstárából származóak. A textilművesség alkotásai: pluviálék, dalmatikák, antependiumok, oltárterítők, stb., jóformán az egész olasz bársonyszövés, hímzés, csipkekészítés, stb. történeti fejlődését bemutatják a XV—XVIII. századból származó darabokon. A több száz tárgyból álló anyagból csak említ: egy XV. századi, hímzett, az Újszövetség néhány jelenetét ábrázoló „paliotto"-t és egy ugyancsak a XV. századból származó nagyméretű, hímzett jelenetekkel díszített vörösbársony pluviálét (Congregazione dei Vanchetoni, ill. S. Margherita a Montici) akarunk kiemelni.

A kiállítás nagy értékei és fontos eredményei mellett meg kell azonban említeni egy rendkívüli és — sajnos — helyrehozhatatlan hibát is: a katalogust, amely jól szerkesztve valósággal kézikönyve lehetett volna a firenzei festészetnek, de főleg az olasz ötvösségnek és textilművességnek. Sajnos e helyett csak elvi szempontjaiban helytelen, zavarosan összeállított vezető készült, amely útba nem igazítja a látogatót és a szakembernek semmiféle segítséget sem nyujt.

Péter András

AZ ÉKSZER AZ ŐSKORBAN ÉS A RÓMAI KORBAN. Magyarország első névszerint ismert lakóiról, a Maris (Maros) mentén lakó „Agathyrs"-ekről jellemzésük befejezéséül Herodotos azt is elmondja, hogy a föld minden népe közül ők viselnek legtöbb aranyékszert magukon. Kissé megkésett híradás ez, mert a Herodotos korában már valószínűleg csak egykori legendás gazdagságuk híre él a skycha betörések által erősen felkavart középdunai medencében. De hogy értesülése hiteles volt, annak nyomait még az a rablógazdálkodás sem tudta eltüntetni, amely a multban aranyleleteink körül folyt, amikor a cófalvi híres aranylelet kilenc arany fokosa közül mindössze egy került a bécsi császári és királyi gyüjteménybe, egyéb tárgyaiból pedig egy-két szerény lemezke a Magyar Nemzeti Múzeumba. A tiszaszőllősi „aranyvértes vitéz" sírjának fölszerelése is elkallódott, néhány, egyébként jelentékeny tárgy hiján. A Magyar Nemzeti Múzeum őskori aranyleleteinek gyüjteménye még így is páratlanul áll Európában. Egyedül Dublin és Kopenhága közelítik azt meg belföldi aranyleletek gazdagságában. Pedig mennyi került ki a leletekből a magyar király jogán Bécsbe, menynyit szállítottak ki a törvényes rendelkezések kijátszásával külföldre.

A háború miatt még 1914-ben bevonták és elrejtették az akkor a Nemzeti Múzeum birtokában levő aranykincseket, amikor pedig a rejtekből már kiszedhetők voltak, a Nemzeti Múzeum átépítése miatt nem gondolhattunk kiállításukra. Így történhetett az, hogy a tárgyak, amelyek a szakirodalomban annyi alkalommal szerepeltek, közönségünk, sőt a hazai tudományos világ előtt is, a szűkebbkörű szak munkásait kivéve, jóformán ismeretlenek. A hazai, de egyszersmind a jamboree-t látogató közönségnek is kívántunk szolgálni azzal, hogy a Nemzeti Múzeum e páratlan kincseit legalább a két nyári hónapra közszemlére tegyük. E kiállítás alkalmával kerültek először ezek az emlékek értéküknek megfelelő szép formában és egyszersmind kényelmesen szemlélhető módon kiállításra. Ezt az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum főigazgatójának és az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulatnak előzékenysége tette lehetővé kölcsönszekrények átengedésével. A tárgyak fel-

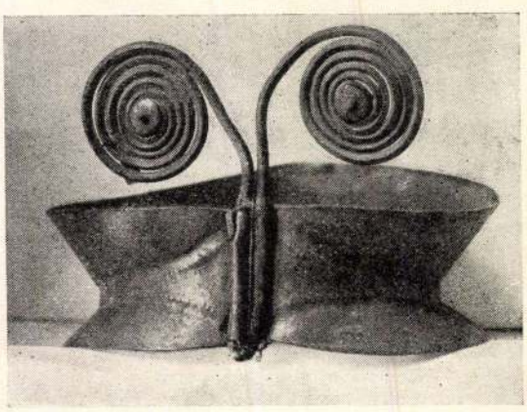

Ú. N. ISTENMEZEI DIADÉMA
M. Nemzeti Múzeum

Batthyány Gyula gróf

AZ ATHENAEUM KÖNYVNAPI KÖNYVEI 1943

Kodolányi János:

JULIANUS BARÁT

3. kiadás

Könyvnapi ára kötve **9·60 P**
Könyvnap után **14·— P**

Móricz Zsigmond:

A FECSKÉK FÉSZKET RAKNAK

kisregény

Könyvnapi ára **2·50 P**
Könyvnap után nem kapható

Tóth Árpád:

ÖSSZES VERSEI

4. kiadás

Könyvnapi ára kötve **8·80 P**
Könyvnap után **12·— P**

MAGYAR ÍRÓK ÚJ REGÉNYEI

Jankovich Ferenc:	Téli szivárvány	ára kötve 8·80 P
Kádár Lajos:	Taposóka	ára kötve 8·80 P
Mariay Ödön:	Örök nomád	ára kötve 9·80 P
	A biborbanszületett	ára kötve 16·— P
	Magányos sziget	ára kötve 11·— P
	Milka	ára kötve 8·— P

E N A E U M

áttörvén rajta az élet robbanásig feszült izgalma, a nagyotakarás láza vagy a botrány döbbenete. Baróti élményi telitettséggel szuggerálja az olvasóba ezt a különös, az álom és ébredés élményeit keverő hangulatot. Mégpedig nemcsak a mesével, hanem egészen újszerű, költőien konkrét stílusával is.

Bónyi Adorján: Kis kocsi — nagy kocsi. Singer és Wolfner. 240 lap. (Fűzve 4.40.)

A nagy kocsi impozáns, elegáns Selfridge autó, gazdája meg az autóhoz mindenképen illő gyönyörű leány, a kis kocsi Mukinak becézett közönséges autócska, a gazdája azonban komoly, törekvő, gazdag, Pesten egyetemistáskodó vidéki fiú. A két autó kezdetben külön fut a két világháború közti évtizedek magyar tájain, Pesten és vidéken, nappal és éjtszaka; egyszer találkozik s e találkozás eredménye természetesen szerelem. Az epizódokkal gazdagon telehintett regény kedves, könnyed, néha mosolyt fakaszt, másszor elgondolkoztat, de mindig szórakoztat. A kötet több érdekes meséjű elbeszélést is tartalmaz.

Cséry Dezső: Ítél a föld! Griff kiadás. 184 lap. (Fűzve 7.50, kötve 8.80.)

Az írónak első nagyobb terjedelmű írása. Voltaképeni tárgya a föld, minden falusi ember igazi, legállandóbb szerelme. Vér Balázs, a falu első gazdája konok erővel őrzi a földjét s még azt is ellenségének érzi, aki leányát feleségül veszi, csak azért, mert szegény ember. Szenvedélyek, vágyak, törekvések feszülnek küzdelmes harcban egymás ellen, a földért, mely szegénynek, gazdagnak egyaránt a legfőbb életcélja. De a regény végén mégis győz a materiális érdekek fölé emelkedő ember s egy szörnyű vihar alkalmával megható békességet köt a gazdag após és az emelkedett szellemű szegény vő. *Cséry Dezső* lázas, szenvedélyes iramú mondatokban szól a faluról, annak embereiről és problémáiról.

Gerely Jolán: Majd ha asszony leszek. Korda. 252 lap. (Fűzve 5.50.)

„Két női élet filmjét pergeti le ez a könyv: a serdülő leánytól az öregasszonyig — olvassuk a Bevezetésben. — Nem életük történetét, hanem életük beállítását akarja adni a katolikus életelvek szerint... Hogy az egyéni átélés közvetlenebbül megnyilatkozhassék, levelek bonyolítják le a történéseket". A modern nő élete szolgált ennek a könyvnek forrásául. A mai idők leánya egészen más keretek közül lép át a leányságból az asszonyi életbe, mint a régi idők leánya s ezért nem céltalan rámutatni azokra az utakra, melyen ez az átformálódás zökkenéstelenül lebonyolódhatik. *Gerely Jolán* finom tapintattal s ugyanakkor mély életismerettel, vallásos lelkiismeretességgel ábrázolja a mai tényleges és az ideális asszonyi életet.

Harsányi Zsolt: Életre-halálra. — Renné. Franklin. 216 lap. (Kötve 9.60.)

Harsányi Zsolt nevét elsősorban életrajzi regényei és nagy színpadismerettel és drámai feszültséggel megírt színdarabjai tették népszerűvé. De kisebb regényei, így a most új kiadásban megjelenő két kisregénye is megérdemli figyelmünket. Az *Életre-halálra* című műve egy éjszaka pompás művészettel megírt története. A szerző ügyes fogással egy asszony szájára adja a mesét s így az amúgy is pattanásig feszült történet, mely az izgalmas éjszaka eseményei során a szereplők legféltettebb titkait tárja fel, mégcsak elevenebbé és élményszerűbbé válik. A másik kisregény egy képzelt ország trónválságát beszéli el meglepő fordulatokkal, humoros szemlélettel és szellemes csattanóval.

Ijjas Antal: Széchenyi kapitány. Vigilia könyvkiadó. (Fűzve 7.20, kötve 9.60.)

Ijjas Antal eddigi regényei többnyire az olasz középkor és reneszánsz világát idézték. Ezt a művét sajátosan magyar érdekűvé teszi a történet főhőse, Széchenyi István. Nagyarányú korrajz keretében lépésről-lépésre nyomonkövetjük azt a fejlődési folyamatot, melynek során az elegáns, könnyen élő, problémákkal nem sokat bibelődő gróf a hivatására ráébredt és hazájáért szenvedélyes megszállottsággal dolgozó magyar emberré válik. A lassú, de annál mélyebb rétegeket felforgató pálfordulás lélektanilag fölényes művészettel megrajzolt folyamata a lélek személyes értékeinek és a kor nagy ihletéseinek együttes játékából bontakozik ki. Ijjas a sejtelmes hangulatokkal dolgozó festő és tömör formákat mintázó szobrász művészetével jelenítette meg hőse alakját. A könyv szépségeit nagymértékben fokozza Batthyány Gyula gróf tíz eredeti rajza.

Izsáky Margit: Ez történt velem. Dr. Pintér Jenőné kiadása. 144 lap.

„Engem újságírói munkám közben mindig a fiatalság érdekelt legjobban. Természetes, hogy köztük is elsősorban a lányok", vallja az előszóban az írónő. Legújabb műve is ennek a vonzalomnak eredménye. Modern leányokról szól, akik a modern kor eszméinek, életfelfogásának, munkafeladatainak forgatagában élnek örök női vágyakkal és hivatással. De nem az írónő szól róluk felnőttes komolykodással, hanem bravúros fogással őket magukat szólaltatja meg érdekesebbnél érdekesebb beszélgetések során, melyekben kivételes őszinteséggel és közvetlenséggel nyitják meg életük legtitkosabb rejtekeit. A legkülönfélébb leánytípusokkal találkozunk s a képek együttese a „modern leány". Izsáky Margit okosan, meleg szeretettel és mély élet- s lélekismerettel írta meg frissen és hangulatosan perdülő riportjait napjaink leányáról.

Just Béla: Az eszelősök. Cserépfalvi. 256 lap. (Fűzve 7.50, kötve 10.50.)

Just Béla finoman, elegáns gonddal megírt regényei a modern francia katolikus irodalom ihletű hatását tükrözik. Legújabb regénye szintén francia környezetben és vallásos témakörben játszik. Főhőse Dom Alexis, egy franciaországi trappista kolostor apátja. Ez a buzgó szerzetes történelmi kutatásai során úgy látja, hogy rendje letért a Szent Benedek-megszabta útról. Elhatározza, hogy visszaállítja a régi eszményt, elhagyja kolostorát és egy romokban lévő kolostorban igyekszik reformtörekvéseit megvalósítani időközben támadt követőivel együtt. Kísérletük minden nehézség ellenére sikerül. A történelmi tényeken alapuló regényt a szerzetesi élet és lélek élményszerű ismerete jellemzi, megírásmódja pedig franciásan világos és tömör.

A VIGILIA
könyvkiadó
legújabb könyve:

Ijjas Antal
történelmi regénye

Széchenyi
kapitány

Az élményszerű regényt Batthyány Gyula gróf 10 eredeti rajza teszi még művészibbé.

Ára: fűzve P. 7·20
kötve P. 9·60

Batthyány Gyula gr.

Képek a magyar multból

OFFICINA kiadás.

Batthyány Gyula gróf, a kitünő festőművész érdekes, különös művészetével eleveníti meg 24 lapon történelmünk legfontosabb pillanatait. Nagyalakú mappában.

Ára kötve kb. 15.—

1942. karácsony

PULSZKY KÁROLY.

XIV. KÖTET. 1880.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1881.

MDK

Batthyány Gyula gróf

Résztvett műveivel az Ernst-Muzeum 1928-29.év egyik kiállitásan.

Cikk: A képzőművészeti év története.

Pesti Hirlap nagy naptara az 1930 évre. /képpel./ 83.l.

MDK

Batthyány Gyula gróf festoművész

Gróf Batthyány Gyula festoművésznek és Beck Ö. Fülöp szobrainak gyujteményes kiallitasat rend. az Ernst Muzeum.

Ernst Muzeum kiallitasai. 20.1.

Batthyány Gyula gr

1. Forum

1935. 72. l.

EGY FESTŐ ÚTIJEGYZETEIBŐL

Trieszt, 1 óra reggel.

A hajóm még mozdulatlanul áll. Telve vagyok úti készséggel, türelmetlenséggel. Lassan, halkan, a hajótest legmélyén verni kezd a gép szíve. Erősbödő zakatolás, rezgés, majd csobogás. Elindultunk. A kikötő száz szavú, sötétkék mélyéből gyorsuló tempóban siklunk a szabad tenger felé.

Édes szédület fog el. Az egyedüllét boldogsága, az eljövendő élvezetek várása végigbizsereg rajtam. Hirtelen lehull rólam minden nehézség, terhes burokként széjjelmállik mindaz, mi eddig lekötött, lefogott. Veszélyes, részegítő szabadságérzet lesz úrrá felettem. Izzóan várom a holnapot.

Kabinablakom ólomkarikája északian szürke reggelt övez körül. Jobboldalon az olasz part sziklás egyformasága húzódik el, balra a végtelen felhőfüggönyéig nyugtalan, ólomszínű tenger háborog. Széltében, hosszában sehol sem látni hajót. Fehér habfodor a szirtek peremén és a komor távolban szélmozgatta vizek ferde dombjai, váltakozó hegyei, völgyei. Később nyájasabbra enyhül az idő. Az ég halványzöldje lassan mélyül kékké. Bari. Brindisi. Itt már előre érzem Afrikát. A föld sárga és piros, kiaszott és mégis ragyogó. Lapos, fehér házak, sötétbőrű, méltóságos tartású emberek. Ezek már más földrészéi. Hajóm hosszasan időzik Brindisi előtt. Ezerkétszáz kecskét szállítanak a fedélzetre. Emelődarukon, szédítő magasságból eresztik le négyesével a hajóüregbe. Egyetlenegy szakadt csak le a fekete habokba. Sokáig hallom halálravált bégetését.

Korfu szilhuettje lassan marad el mögöttünk. Albánia szegényszínű hegyeit balkézre hagyjuk és feltárul előttünk a görög szigetvilág. Kék üvegből fujt, szaggatott peremű szigetecske közeledik. Utána másik. Paxos és Antipaxos. Távolabb, a reggel rőt fényében az Acheron kapuja, az alvilág bejárata, az ókor réme. Két vörös mészszikla között komor boltozatba vesznek a hullámok. Áhitatos borzalom fog el. Az istenek, a félistenek szent vizein utazom. Itt vívták az actiumi csatát. Amott ugrott a habokba Sappho. Szigetek jönnek felénk, szigetek távolodnak tőlünk. A kékszürke minden árnyalatában pompázó szigetek. Mintha valamennyi lakatlan és lakhatatlan lenne. Amióta az istenek elköltöztek innen, kihalt minden növényzet itt, kiapadtak forrásaik. Földöntúli méltóságban örök álmukat alusszák az istenek szigetei.

Ithaka pompás partjai is magánosan mozdulatlanok. Mintha teljes feledésbe merültek volna vad és heroikus szakadékai. A hajnali köd füstölög belőlük. Fenn, magasan, a sziget legmagasabb ormának ezüstjén lassan, lassan, óvatos kecsességgel rózsaszínű csillám jelenik meg. Homeros rózsaujjú hajnala végigbizsereg a hegyek vonalán. Barbár szemeim csodálkozva nyílnak a klasszikus hajnal soha nem sejtett színharmoniájára. A melodikus táj kimondhatatlanul szelíd és méltóságteljes vonalait mintha művészkéz alkotta volna. Mintha ez az emberfeletti kéz siklott volna el a hegyek fölött, letompítva minden keménységet. Felségesen nyugtató itt a nyugalom. Isteni gesztusokhoz szokott, isteni gesztusoktól alkotva minden. Feleslegmentes.

Lepanto. Patras. Mindjobban távolodnak a szigetcsoportok. Széles tengeröböl kékjén haladunk szinte mozdulatlan könnyedséggel. Előttünk felragyog a Parnassus hófehérsége és szívünk keresi Delphit a távol puha szürkeségében. Hűvös, havas levegőt hoz a tengeri szellő, a Pernasszus mögött hófedte hegylánc tűnik fel heroikus távlatban. Estefelé szűkül körülöttünk az öböl. Hajónk parthoz közeledik. Mintha a hegyeknek akarna nekimenni. A közeli dombról félős zöld fény csillámlik felénk. Hirtelen fekete falak között fények sora tárul fel. A Chorintosi csatornához értünk.

Lassan siklik hajónk, óvatosan. Valószínűtlenül szűk, folyosószerű csatorna mélyén haladunk. Mindig magasabbra nőnek a barna lőszfalak hajónk két oldalán. Síri levegő van idelenn, a szakadék mélyén. Gépünk is mintha visszatartaná lélekzetét. Vasuti híd fekete váza marad el fejünk fölött. Márcsak vékony sávja látszik az éjszakai égnek. Ennek a könnyelműen szűk emberi alkotásnak síri csendje a lelkemre nehezül. De már lanyhul a levegő. A vontatóbárka elkanyarodik. A csatorna megkönnyebbülve torkollik egy tengeröbölbe. Újra hajnalodik. Az Aegeis rőt párájából gömbölyű szigetfejek bukkannak fel. Sirályok szeldesik az ég szürke-rózsaszínjét. Szédítő gyorsasággal vál-

Magyar Művészek
1933. 8 7.

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: ATHÉNI LIGET
Gróf Bethlen Andrásné tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: BAZÁR (Ciprus)
Halmi Miklós úr tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: A NILUS PARTJA
Rajna Sándor úr tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: KAIRÓI EGYETEM
Báró Ullmann György úr tulajdona

takoznak a habok színei — sötétzöld, kék, indigó, rozsdaveres rózsaszín, arany — és hirtelen mint káprázatos tűzmadár, a vizekből felmerül a nap. Pár pillanat alatt áttüzesít mindent, a szigetek áttetsző szivárványból izzó arannyá válnak, a tenger olvasztott rézzé. Körülöttünk sűrűsbödik a szigetek csoportja: lakatlannak látszik, alacsony fenyőcserjéktől feketén pontozott valamennyi. A vízfelület népesedni kezd. Hegyesorrú, lompos halászbárkák himbálóznak a reggeli ragyogásban, apró otromba gőzhajók szuszognak a szigetek között. Örömtelen és fakó terpeszkedésben Salamis marad el mellettünk és íme, Aegina mellett elkanyarodva, szemünk elé tűnik, távoli aranyfelhőbe burkolva a szent Acropolis.

Füst, zászlók, árbocok tengere mögött Pyreus kikötője. Fehér és szürke meredek hadihajók, potrohos óriás kereskedelmi hajók, sokemeletes turistagőzösök sorfala között jelentéktelenné zsugorodva halad hajócskánk. Számtalan gőzös körülöttünk. Számtalan gőzös indul, érkezik, nyel el rakományokat, köpdös vizet. Daruk zörögnek, vitorlások rajai rácsozzák el a kikötőt. Végre irizáló olajfoltos vizen a mi hajónk is megáll. Nyikorog a vasmacska: Athénbe érkeztünk.

Szenvedélyes lárma, hadonászó barna kezek. A déltengeri kikötő hagyományos „utolsó ítélet" hangulata. Az első kábulat után sóvár kíváncsisággal nézek körül: hol hát e klasszikus föld klasszikus arcélű lakója? Semmi. Pisze orrok, ferdevágású apró szemek. Archaikus szájnak, Pheidiasi oválnak semmi nyoma. És hiába kutattam athéni tartózkodásom alatt a klasszikus szépségideál után: annak sehol legkisebb nyomát sem leltem. Miss Graeciától kezdve a Peloponéssus tenyeres talpas palikárjáig sehol egy vonást sem találtam a sokszor megcsodált görög szoborszépségből. Alcibiades és Aspasia utódai minden fajiság nélküli, legjobb esetben semmit mondó arcúak. Ha ezt így mondom, még udvarias is vagyok. Első görög utam megtanított arra, hogy Athén első látásra csalódást okoz. Még az Acropolis hatását is lerontja a köréje halmozott modern város. Mert Athén kijózanítóan, fájdalmasan modern. Mai képén több nyoma van a Wittelsbachoknak, mint Periklesnek. Utcái heroikus neveket viselnek, istenek, hősök neveit, de ennek dacára nem egyebek pálmákkal szegélyezett Rathaus-Platzok és Bahnhof-Strasséknál. Hellasba plántált fiók-München, nemes márványanyagból formált bajor metropolis. Az utcák lármás zürzavara sem képes keleties vonást kölcsönözni nyílegyenes unalmuknak, mert az utca népe fakó és rongyos, micisipkát viselt és sweatert.

Egy leromlott Albertfalva, vagy Újpest proletariatusa. Csak a fülsiketítő, agybénító lárma orientális. És a kövezet. Meg a nyilvános épületek kétségbeejtő állapota. Nemzeti viseletet egyedül az evzonok, a volt királyi gárdaezred katonái viselnek. Ezek büszkén járkálnak szabadsághős őseik ezerráncú fehérnemű szoknyájában, a fustanellában. Bajuszos ballerinák.

Útban Kréta felé. Az athéni portól égő szemeim hálásan pihennek a tenger nyugtató zöldjén. Kis- és nagy szigetek, mint fürdő óriás oroszlánok. Kiégett, kiaszott valamennyi, a száraz folyammedrek barázdák arany testükön. Amint Kréta felé tartunk, erősbödik a tenger tarajos háborgása. Kandia kikötőjét nem is tudjuk megközelíteni. Hullámvasút pályát fut csónakunk, amíg végre kétezeréves őrtornyok között csendes vizekbe érünk. Óráim számlálvák, így körül se nézek a selyemcukorszínű házacskák között, csak sietek Minos király nemrég napfényre hozott palotájába. Ami elém tárul oly idegenszerű, olyan előre nem látott, hogy szinte bosszankodom. Hamarosan nem tudom, mit gondoljak, hová raktározzam el ezt az archaeologiai kalandot? Háromezeréves kultúra, mely szinte nőiesen túlfinomult, nem hasonlít semmi eddig ismert ókori kultúrához. Egy emberfaj, melynek létezése eddig csak véres mythosokból volt ismeretes, mely nem egyiptomi, nem ázsiai, de legfőképpen nem görög, szól itt hozzánk üdeszínű falfestményekről, finényes technikájú domborművekről. Hölgyek ülnek a lóversenytéren. Igenis a lóversenytéren. A háttérben előzködő lovak. A hölgyek napernyőt, legyezőt tartanak félkesztyűs kezeikkel, sarkos cipőjük, százfodros toilette-jeik a mi nyolcvanas éveink túlzsúfolt cicomáját jelenítik meg. Loknis-vuklis, agyongöndörített fejecskéik semmi rokonságban sincsenek más ókori fajok szépeivel. Mandulavágású szemek, hetyke kis pisze orr, hegyes szellemes vágású az álluk. Komplikált szépítőszereiknek egész arzenálját láttam az imént. Hogy nemcsak kacérak és raffináltak, de hatalmasak is lehettek, azt abból látni, hogy szobor, kép, egyaránt csak őket örökíti meg, őket dicsőíti. Még az apró fehér bikákkal kacérkodó, fehértestű legények is, közelebbi látásra, nők. A legszebb, legtökéletesebb technikájú képen a pávatoll koronázta ifjút „Főpap király"-nak hívták eddig, de a legújabb szakértői vélemény szerint ez is nő, háromezeréves travesti, Marlene Dietrich egy korai előhírnöke. A minoita művészet, ha nagyritkán férfiakat ábrázolt, úgy azok mindenkor csak gyermekifjak. Érett férfinak, fürtös szakállú aggastyánnak se híre, se hamva. Kréta boldog női neme valami véresen erotikus matriarchatus törvényei szerint talán leöldöste a vénülő férfit?

Alexandriáig kétnapi hajóút. Saját yachtomon képzelhetném magam. A hajó farán

elhelyezett kecskéket leszámítva, korlátlan egyeduralkodója, egyedüli dédelgetett utasa vagyok a „Città di Bari"-nak. Ha megelégeltem az egyedüllétet, úgy a hajó stewardjai és szobalányaival társalgok. Göndörek, olaszok, közlékenyek. Mindegyiknek ismerem már családi viszonyait, szerelmeit.

A hajó orrán állva várom Afrika partjainak jöttét. Az égbolt sötét indigó, már szinte fekete, árnyalat nélküli kékségben borul a láthatárra. A tenger színe valamivel világosabb. Most vékony, sárga sáv merészkedik a levegő és víz két bősz kékje közé. Szélesedik, partvonallá alakul. De csak mire közvetlen Alexandria elé érek, emelkednek ki gyárkémények és minarettek a párából. Afrika készületlenül, hatástalanul torpan elénk.

Alexandriától Cairóig nyári ruhás európai vonaton utazom. Gyékényfonással bélelt fehér carjai szélesebbek, szellősebbek, mint a mieink. Emeletes fez-je alatt vigyorgó zöldesbőrű kis néger ötpercenkét porolja le rólam a sivatag porát.

Útunk a Delta vidéke. Nedvességtől szaturált haragoszöld földek, melyeket párhuzamos barna sávokban szelnek át csatornák és töltések. A töltéseken libasorban tevék és szamarakból vegyes láncban, a régi egyiptomi domborművek menetei haladnak. A férfiak világos, a nők sötét ingeik ritmusában. Mintha tájkép és emberek évezredes tradíció vasakaratából léteznének. Sehol semmi, amit az egyiptomi templomok párkányain, a múmiák fatestén ábrázolva ne láttunk volna. A fellahok falvai is kétezerévesek. Kézzel formált agyagból gyúrt gúlák és kúpok egymásra biggyesztett tömege. Nílus-agyagból alakított méhkasok és fecskefészkek konglomerátuma, komor és szegényes, de telve idegenszerű bájjal.

A sáros zebra-tájkép lassan és fájdalmasan európai színezetű épületekkel éktelen. Angol reklámtáblák, gyártelepek, bérkaszárnyák, majd hirtelen, váratlanul az El-Mokatam hegység előterében Cairo tárul elénk. Mintha gyöngyházkagyló irrizáló belsejében látnók meg. Mintha csak egy város délibábos képe lenne, annyira irreális szépségű első megjelenése. Sajnos, a tünde látomány rövid életű és förtelmes neo-mór pályaudvar előtt, még a budapestieknél is csunyábbkhediveszobrok között szállunk a hotel-omnibuszba.

Telihold a Sphinx felett. A csoda nőstény tömpe profilján évezredek lesik az örök titkot. Széles, únottan udvarias mosolyán mintha az önlegyőzés, az önfegyelem kővémeredt konvencionalitását sejteném? A keepsmiling örömtelen, de mindenekfölött szükséges, emberfölötti és legemberibb erőfeszítését jeleníti meg előttem ez a sokra használt és sokat elhasznált Sphinx. Nálánál sokkal sejtelmesebb, érdekfeszítőbb a lábainál cirpelő sivatagi teleholdaséj. Portkavaró fehéringesek ezrei haladnak hangtalan talpalással a cairói úton. Mind egy irányban menetelnek a sivatag felé. Kézilámpák, üvegburkos gyertyák Jánosbogár rajai tünedeznek elő a homokbuckák közül. Rekedtes arab gajdolás, idegenszerű, idegcsiklandó fahangszerek szava hangzik a barna homokdombok hajlásaiban. Itt ma éjjel titokzatos ünnepet ülnek, kéjesen, véres orgiák felé menetel a sok fehéringes kísértet. Valami nagy keleti ceremónia készül a csillagok ezrei alatt. Elfogódott kérdésemre vezetőm kicsinylőleg int: Teli hold, ilyenkor a város népe kijön éjszakázni. Ez nem ünnep, de ha parancsolom és főleg, ha megfizetem, amott a Sphinx fara melletti sátorban rendezhetnek számomra külön ünnepséget, a legkényesebb ízlésnek megfelelőt. Inkább visszatérek Cairóba, hosszú még az éjszaka, elnézek a hirhedt halpiacra. Vezetőm elköszön. Ő csak a sivatag örömei között kalauzol, a városi éjszaka titkait egy sakálfülű kis gonosztevő fogja előttem feltárni. Balszemét kirágta a rossz seb, libagégés nyakát minduntalan forgatja, mintha üldözőktől tartana. Az Ezlekieh kertnél kezdjük sétánkat. Az első utcák európai arkádjai alatt villanyfény, szabadságos angol katonáktól hangos bárok, dohányboltok, csak amikor az utcák szűkülni kezdenek, változik át az internacionális éjjeli élet keleti infernóvá. Mert Dante poklához hasonló sikátorokba kerültünk. Nappali fényben úszó, kirakatszerű nyílásokban sorfalat állnak Astarte papnői. Bőrük a tejeskávétól [illegible]koládéig, a barna minden árnyalatában. Vadul felbodrozott hajú pogány bálványokhoz hasonlatosak. Legnagyobb részük fiatal, talán gyermek még, keszeg vékony kis ébenfatestükön színes selyemingecske, folyton hadonászó karjaikon perecek sora csörömpöl. Állandóan visítva, őrülten forgó szemekkel vesznek körül, madárnyelven inzultusokat (avagy talán becézőneveket?) sikítanak arcomba. Apró majomkezek tapadnak ruhámhoz, hennától véres körmöcskék szaladását érzem rémült testemen. Csörtetek tovább. Mind eszeveszettebb, féktelenebb a körülöttem viháncoló maenadok csoportja. Ragadozó fogsorok csattognak arcom előtt, vörösen izzó duzzadt ajkak, mind megannyi bíboran csurgó, rothadó gyümölcs. És hogy a fekete boszorkánytánc még idegtépőbb legyen, mindenfelé grammofonok kísérteties gajdolázása. Végre lerázom a reámtapadó fúriák fürtjét, sötétebb, csendesebb sikátorba vetem magam. Itt némán, alázattal fátyolos fellah nők állnak sorfalat. Némelyiknek apró gyermek gubbaszt a vállán. Néha az egyik félrehúzza a kék fátylat barna kebléről. Hogy gyermekét táplálja, avagy a vevőt csalogassa?

A Suez-csatorna mentén halad bősz melegtől tikkadt vonatunk. A fehér fülkékben

útitársaim hőütött múmiacsoportja. Jobbra tőlünk a csatorna pihen acéllá izzott, alig cseppfolyós rézfelületével, balra a láthatár izzó kohójáig sivatag vidék. Csak az égbolt indigója él, uralkodik. Minden más, táj és ember vázzá aszva, hanyat fekve liheg. Port Saidba érve, öntudatom alig-alig eszmél egy a kék égboltot kettészelő emeletes tarbauchra, mely vigyorogva rángat a pályatesttől, száz égő katlan zsarátnokán át, a kikötőhöz. Port Said lángtengerben áll, ellágyult agyamban mind erősebben zeng a meleg. Most már dörögve nehezedik reám. Sejtem, hogy csónakba ültettek, hűsítő, távoli csobogást hallok. Húznak, tolnak fölfelé. A szellőzőkerék boldogító berregése, kabinom hűvös kölnivízillata lassan öntudatra ébreszt. Egyiptom lángtengeréből lüktető halántékkal, de örök szerelemmel tértem meg.

Másnap reggel. Ellenséges szemmel arra eszmélek, hogy hajómat, az én saját hajómat, vízilóménes lepte el. A fedélzeten, az étteremben, mindenfelé tömzsi emberiség. Fekete, kondor combos emberiség. Sértődötten vonom kérdőre a deck-stewardokat: gazdag alexandriai görög családok, kik nyaralni mennek a Libanon völgyeibe. Csak két napig Bayreuthig utaznak velünk. Megkönnyebbülve szemügyre veszem őket. Nem és korkülönbség nélkül csúnyák, nemtelen, sunyi és hencegő csúnyaság az övék. Párisi lenge ruhaálmok feszülnek a nők gömbölyű hátán, a férfiak is kackiás sweatereket hordanak, de valamennyiükön ott a keleti jólét átka, a mindent ellepő, mindent megfullasztó zsírréteg. Bayreuth-ot a francia megszállás tipikus francia „chef-lieu"-vé fésülte. Még a „Café du Commerce" se hiányzik, dominózó kishivatalnokaival. A szomszéd asztalnál aranyláncos, csiptetős, III. Napoleon-szakállas francia úr ül, barna szalmakalapjával legyezi lustre-kabát alatt kiizzadt gömbölyű pocakját, előtte rámára feszített „L'Intransigeant". Ha nem kanyarodnék be a szomszéd utcából egy tevekaraván himbálózó sora, Quimperben vagy Montigny aux Rosesben képzelhetném magam. Sietve autóra szállok és a Libanon lábainál a tengerparton kígyózó úton megyek Alexandrette felé, ahová hajóm csak holnap este érkezik. Így 24 órai időm marad a Libanon csodáira. Eleinte csalódást érzek. Lankás, szőlős lejtők mentén száguldunk kifogástalan kövezett úton. A Libanont zordonnak, fenségesnek képzeltem és íme nyájas, gyümölcsfakertektől kockázott déltiroli vidéken járok. Egy hirtelen feltűnő évezredes kőfal, barnaköpenyes pásztoroktól terelt juhnyáj néha egy rövid percig bibliai hangulatot teremt, de azután megint mintha csak Meran táján lennénk. Csak a délután lejtőjén, amikor az ég türkizkékje zölddé hűvösödik, kezd tőlünk jobbra a hegyi táj heroikusabbá válni. A hegycsúcsok merészebben törtetnek fölfelé, közöttük sziklás folyammedrek szakadnak a tengerbe. Magasan ívelő, középkori kőhidakon megyünk át. Lassan elfogynak a hegyoldalakon elszórt rózsaszín házak és a hegyek ormai felé sűrűsödnek. Most már majdnem minden hegycsúcson van sasfészekhez hasonló falu. Mézeskalácsszínű chauffeur-öm fölfelé mutat a hegyoldalra. „Cédrusok, a híres libanoni cédrusok." Messze magasan legyező koronájú fákat látok, majdnem szabályos körökben elhintve. Odébb olasz pinétákhoz hasonló erdőkké tömörülnek, de így se keltenek különösebb hatást, innen lentről nézve akár közönséges vörösfenyők lehetnének. Már estére jár az idő, amikor az egyik évezredes hírű libanoni maronitakolostor alá érünk. Meredek fehér terrace tetején vaskos középkori épületek tömege. A terrace peremén, mint fekete hollók serege, magas feketeföveges barátok sora hajlik felénk. Csak hosszú sötét vagy fehér szakálltól övezett barna arcuk oválját látom innen lentről. Kiabálva integetnek, hívnak fel. A hosszú út porától eltikkadtan nincs energiám felmászni az égbenyúló kőlépcsőkön. Naplementekor vezetőm emeletes kőtorony előtt áll meg és syriai franciasággal kijelenti, hogy itt fogunk vacsorázni. A torony túlsó oldalán szőlőlugas alatt erkélyre lépek, alatta váratlanul mély szakadékban tavacska csillámlik, melyből komplikált ókori faszerkezet jéghideg kék vízzel lát el. Tigrisszemű, magas nember uborka- és paradicsomsalátát, olajos tojást és friss füge-befőttöt rak elém festett tányérkákban, hozzá égetettagyagszürcsölőből rózsapálinkás vizet ad. Ha nem szólna egy grammofon, biblikus hangulatban költhetném el estelimet.

Az éjszakát Tripoliban töltöm. Mire odaérkezem, későre jár. A városka már mélyen alszik. Autóm lámpái fehér ablaktalan falakat világítanak meg. Sehol teremtett lélek. Boltívek alatt siklunk el, zeg-zugos sikátorokon kanyargunk át. Végre nagy zökkenéssel egy a többihez hasonló fehér fal előtt állunk. A fal tövében láthatatlan ajtónyílás tárul fel. Csoszogás, krákogó beszéd. Egy szálfamagas arab birtokba veszi podgyászomat és csigalépcsőn vezet kolostorcellaszerű vackomba. Alig feküdtem le szúnyoghálóm alá, rekedt férfihangot hallok. A falra akasztott gyékényketrecből szelidített varju köszönti reám a jó éjszakát.

Másnap hajnalban nekivágunk a Libanonnak. Amint távolodunk a tengertől, romlik az út. Beduin törzseket szerződtetett a francia kormányzat az utak karbantartásához, de úgy veszem észre, hogy ezek nem igen törik magukat az útkaparással. Fekete sátrak alatt csibukoznak az út mentén, kis fekete gödölyékhez hasonló gyermekeik valódi kis fekete gödölyékkel vegyes csopor-

tokban a mi cigánypurdéink mutatványaival követik a gépemet. Utunk mindjobban a hegyeknek tart. Most már szerpentineken járunk hűvösödő levegőben. A tenger már csak mint távoli sárga párasáv látszik a zöld kúpok között. Dél felé egy erdőborította hegyormot megkerülve, hirtelen elénk tárul kettős völgynyílás találkozásánál Akhveb, a Libanon egyik kedvelt nyaralóhelye.

Merész építkezésű hegyi falu sorakoztatja sokszínű házsorait két völgy között előretörő hegyormán. A hegyoldal sok helyen merőleges sziklafalat alkot. Itt szálfadúcokkal vannak a házak terrace-szai alátámasztva. Fogpiszkálókon nyugvó fecskefészkek. A levegőben lógó faerkélyeken nyaraló városiak feketekávéznak. Vegyesen a sávos kaftánok és a francia tisztek nyári vászonzubbonyai. A falu sziklába vájt főterén, illetve terrace-án színpompás gyümölcsvásár. Ökölnyi aranysárga őszibarack, mohazöld, apró lemoni citrom, lilaszínű óriás szilva, a dinnye sokféle színárnyalatú és illatú fajtája. Apró fehér csacsik hátán kánaáni nagyságú arany szőlőfürtök. A syriai partvidék lakóival ellentétben a hegyi népfaj festőien szép. Szálas, szűkcsípőjű, finomarcú nép, hosszú pilláktól körülsugározott méla szemekkel. Reggeli után kacskaringózva csavart százados fügefáktól szegélyezett hegyi ösvényen sétára indulok. A falu alá kerülök és ókori vízvezeték árkádjai alatt elhaladva mohamedán szent zöld sírkápolnájához jutok. A clematistól bevont romszerű kis épület szinte túlromantikus. Ösvényem mind lejjebb kanyarog, majd hirtelen emelkedéssel egy dombkúp tetején évszázados szárazmalomhoz vezet. Rombadőlt kapuja elé szamarak vannak kötve. Belsejéből női hangok élénk trécselése. A küszöbön gyökeret vernek lábaim. Mintha egy Charell rendezte revű fináléját látnám. 15—20 asszony, leány üli körül a forgó malomkereket. Húsz asszony, kinek fején métermagas kúpszerű süvegről szászínű varrottas szövet omlik alá vállaira. A libanoni maronita asszonyok fejdíszét látom itt először.

Mintha a középkor várúrnőinek „Henin"-jeit viselnék büszke fejecskéiken. Talán a keresztes vitézek hölgyeinek divatja maradt meg, dacolva az izlám századaival, a hegyormok keresztény lányainak fején. Cyprus szigetének déli partjai mentén halad hajónk. A kopott hegyoldalak testén elhagyott bányák, mindmegannyi ragyafolt. A sziget belsejét állítólag pompázatos erdők borítják. Ezeknek csak távoli sötét tömegeit látjuk. A tenger viharjárta, sómarta partjain csak nagyritkán akad fa. Az is összetépve, félrehajtva áll az örökös szélben. Egy salétromos öböl mélyén Famagosta. A lusignanok régi fővárosa. Oroszlánszívű hősi falai még ma is vasölelésben tartják a várost. Hat címeres kőkapun lehet csak oda bejutni. Magasan a várfalgyűrű felé emelkedik a gotikus kathedrálisának örökérvényű silhoutje. A török uralom két minarettet biggyesztett a székesegyház büszke testéhez, de a török uralom sokszázados nyomorúsága se tudta levenni annak szépségét. Következő állomásunk Larnaca és Limasol. Mindkettő savószínű, ütött-kopott, jelentéktelen. Larnaca kifosztott bazárjára kockás fényjátékot vet a gyékényfonású tető, de az alatta lézengő élet érdektelen. Viselet nélküli, nagyorrú kuvasznép járkál benne. A Levante keverék-söpredék fajzatja. Csak egy-egy görög pap szikár fekete alakja kölcsönöz méltóságot, szint az örömtelen utcának.

Limasol gyéren világított marinájának egy kávéházában ülök. Előttem angol hadihajó fehér, apokaliptikus teste. Széles fénypászmákat sétáltat vetítője a parti házsorokon, majd az égbolt sötétjét ecseteli fehér sávokkal. Ez a gigantikus laterna magica játéka époly ünnepiessé teszi a silány estét, mint a hófehér angol matrózok színfoltjai a part patkányszínű tömegét. Mellettem az elmaradhatatlan grammofon berreg és valahonnan az asztal alól púpos embervakarcs bujt elő, aki, miután se svéd gyufát, se nadrágtartót nem akarok venni, családjának minden egyes tagját felváltva ajánlja éjszakám társául.

Cyprusból újra Kis-Ázsia felé kanyarodunk. [illegible] teljesen ismeretlen, turistáktól szűz, istenien vad öböl mélyén vetünk horgonyt. Felettünk meredek lőszpart tetején Adalia városa. A kikötő jóformán csak néhány, a tengerbe vetett sziklatömbből áll. A legnagyobbikon régi velencei őrtorony romjai. A városba is a velencések megmaradt kőkapuján jutunk be. Ütött-kopott kőlépcsők kacskaringóján vergődünk fölfelé. Minduntalan ívek alatt haladunk, helyenként elaggott házak tetői érintkeznek fejünk fölött. Így jutunk váltakozó napfény és árnyék sávjain keresztül a felső városba. Adália anatoliai kisváros, kétszáz kilométerre esik a vasútvonaltól, kikötője is jóformán ismeretlen. Fekvése megkímélte Kemal pasa népromlító európaőrületétől, boldog tespedésben tovább éli ótörök életét. A férfiak gondtalanul viselik a tarbauch-t, a nők a fátyolt. Mintha a háborúelőtti boldog Törökországban járnánk. A maradi, igénytelen régi Törökországban, melynek papucs-csoszogó lassúsága nagyobb bája volt. Adáliában évtizedek óta nem történt semmi. Tulipános ládákhoz hasonló ótörök faházai között lassan az enyészetbe omladó mecset álmodozik. A mecset mohás udvarán százados cédrusfa áll, messzeágazó koronája mintha mozlem áldással borulna a szunnyadozó városra.

Utolsó állomásom Rhodos szigete. Itt a civilizáció, ellentétben az újtörökök bús honával, csodákat művelt. Az olasz fascista regime acélenergiája és ezüstpénze erejével lefaragta a lovagok városáról a százados piszkot, feledést. Mint Pompéit a lávából, úgy keltették életre Rhodost a török nembánomság szennyétől. Most büszkén áll a déli napfényben az északi lovagok férfivárosa. Kővel fedve minden utca, tető, szoba. Félig kolostor, félig zárda. Gőgösen és fenségesen, de talán kissé fontoskodóan a mindent megejtő kék égbolt alatt. Miután egy napot töltöttem falai között, szinte jol esett noviciatusomat a „Hotel des roses" terrace-án kipihenni. Jazz, cock-tail, Coty, harisnyátlan karcsú lábak.

Másnap már a Cap Matapan előtt hajózunk. Hazafelé. Még kétszer huszonnégy órai út és Triesztbe érünk.

Trieszt számomra az Élet kapuját jelenti. Ezen szöktem ki a szabadság felé.

És ezt fogom holnap átlépni — az ellenkező irányba!...

BATTHYÁNY GYULA

IN MEMORIAM

LAJOS BÉLA. Nagy reményekre jogosító tehetséget vesztettünk el *Lajos* Béla szobrászművészünk halálával, aki 34 éves korában esett áldozatul a tüdővésznek. *Lajos* Béla Tatán született 1899 május 11-én. Művészi tanulmányait 1919—26-ban a Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol egy ideig tanársegéd is volt. Már főiskolás korában feltűnt tehetségével és szorgalmával, a Szinyei Merse Pál Társaság 1922-ben 5000 koronás ösztöndíjjal jutalmazta derekasságát, egy évvel utóbb pedig 100.000 koronás stipendiummal segítette elő tanulmányait. Erre az évre esik első nyilvános szereplése is, ekkor állította ki egyik műv[illegible] Ernst-Múzeum ifjúsági kiállításán. 1926 és 1927-ben a Tavaszi Szalon kiállításon már érett, nagyon jellemző munkákkal vett részt: néhány képmással (Abonyi Tivadar, Törzs Jenő, Dávid Mihály), továbbá a Lótuszvirág és a Primavera című gipszművekkel, azután a szép Ádám és Évával. Egy női aktot állított ki 1925-ben a Műcsarnokban, 1927-ben ugyanott a Hazafelé című művét. 1928-ban egy bécsi kiállításon is szerepelt. Mindezek a munkák az átlagot jóval felülmúló tehetségről és komoly művészi törekvésről, egyben fokról-fokra való haladásról tanuskodtak. Nehéz küzdelmek közt élte végig rövid életét, halála nagy veszteséget jelent szobrászatunkra.

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

A FIRENZEI EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Olaszország idei kiállítási saisonjának a ferrarai renaissance-kiállítás és a milánói nemzetközi iparművészeti, „Triennale" mellett kétségtelenül legérdekesebb eseménye az az egyházművészeti bemutató, amelyet a „Firenze egyházi kincsei" (Mostra del Tesoro di Firenze sacra) címmel rendeztek a San Marco-kolostor termeiben és celláiban. A kiállítás rendezőinek az volt a céljuk, hogy mindama nagyértékű, de általában kevéssé ismert, mert nehezen hozzáférhető műkincsek, amelyeket a firenzei tartományban levő templomok őriznek, összegyüjtve és egységes keretben kerüljenek a közönség elé. A Firenze környékén lévő templomok mindazokat a műtárgyakat rendelkezésre bocsátották, amelyek könnyen voltak szállíthatók, tehát kisebb méretű oltárképeket és szobrokat, ötvöstárgyakat, egyházi textiliákat és illuminált misekönyveket, sőt a bemutató gazdagítása érdekében a firenzei templomok egy része is kiállította kincstárának fontosabb darabjait, díszesebb miseruháit, sőt néhány olyan képet is, amelyek rossz elhelyezésük miatt rendes körülmények között nehezen láthatók, de viszont csak olyanokat, amelyeknek szállítása nem ütközött különösebb nehézségbe. A kiállítás, amely az ily módon és ilyen szempontokból összegyüjtött anyagból jött létre, érdekes, változatos, sokrétű, de egyben művészi szempontból meglehetősen vegyes értékű is, mert hiszen nagyon sok olyan műtárgyat is ki kellett állítani, amelyek inkább csak helyi szempontból érdekesek. Ha számszerűen nem is, minőség dolgában föltétlenül a festmények alkotják a kiállítás legérdekesebb részét. Igaz, hogy van közöttük sereg olyan, amely csak a legszűkebb értelemben vett „specialisták" számára jelentős, így elsősorban a XIV. századvégi és XV. századeleji firenzei kismesterek alkotásai, de viszont egész sora szerepel az olyan festményeknek is, amelyek úgy művészi, mint általános művészettörténeti szempontból is rendkívül

fontosak. Időrendi szempontból a XIII. század második felében keletkezett alkotások állanak első helyen, közülük is egy VI. században, Luccában készült, életnagyságon felüli festett kereszt Krisztus alakja mellett a Passió jeleneteivel (Rosano, Santissima Annunziata), egy a trónoló Szt. Mihályt és életének hat jelenetét ábrázoló kis oltárkép, valamint egy Trónoló Madonna, mindkettő a firenzei „Maestro della Maddalena" műhelyéből (S. Angelo a Vico l'Abate, ill. S. Donato a Torri), azonkívül egy, a sokat vitatott Rucellai-Madonnához közelálló félalakos Madonna a Gyermekkel, (Castelfiorentino, S. Ippolito) és egy Cimabue stílusával igen rokon Trónoló Madonna (Mosciano, S. Andrea), amely a ducento itt szereplő alkotásai közül kétségtelenül a legjelentékenyebb. A XIV. század elejét főképpen nem firenzei művészek alkotásai mutatják be. Bizonyosra vehető, hogy nem toszkánai, hanem római stíluseredetű annak a névszerint ismeretlen festőnek a művészete, akit a művészettörténet, főműve alapján, „Maestro della S. Cecilia" névvel szokott jelölni és aki Giotto mellett a legjelentékenyebb festője volt Firenzének a XIV. század elején. Monumentális művészetét a kiállításon három festménye: a Szt. Margit-oltár (S. Margherita a Montici) és két Trónoló Madonna (S. Margherita a Montici és S. Giorgio alla Costa), mutatja be. A XIV. század első negyedéből származó többi jelentékeny képek sienai mesterek alkotásai. Duccio leghűségesebb követőjét, Ugolino da Siena-t a Sancasciano-i S. Maria della Misericordia-ban lévő Trónoló Madonna, valamint a félalakos Szt. Péter és Szt. Ferenc képviselik. Ugyanabból a templomból való egy Simone Martininak tulajdonított festett Kereszt, de erről a kiállítás jó világításában megállapítható, hogy nem származik a nagy sienai festő kezétől, hanem csak műhelymunka. A legszebb sienai eredetű darab azonban kétségtelenül Ambrogio Lorenzetti 1319-ben festett Madonnája, amelynek bemutatása a kiállítás egyik legfontosabb eredménye.

A XIV. század közepét és második felét inkább firenzei művészek alkotásai mutatják be. Bernardo Daddit és műhelyét három nagyméretű Madonnakép, (S. Giorgio a Ruballa, sajátkezű kép; S. Martino alla Palma, S. Giusto a Signano), Taddeo Gaddit, Giotto leghívebb követőjét egy félalakos Madonna (S. Lorenzo alle Rose), Jacopo del Casentinot, ezt az érdekes, csak nemrégiben fölfedezett, a trecento második harmadában működött festőt ugyancsak két Madonna, (S. Stefano a Pozzolatico és Scarperia, Madonna a Piazza) és Giovanni del Biondot három festmény képviseli a kiállításon. A késő-gotika és a renaissancehoz átvezető ú. n. „puha stílus" mesterei közül Mariotto di Nardo, Rossello di Jacono Franchi, Bicci di Lorenzo és Don Lorenzo Monaco szerepelnek egy-egy képpel, amelyek közül az utóbbinak hatalmas, háromrészes Keresztrefeszítése (S. Giovannino dei Cavalieri) egyike a kiállítás legszebb és legérdekesebb alkotásainak.

A leggyengébben aránylag a quattrocento, az érett XV. század festészete van képviselve. A két legnagyobb jelentőségű darab kétségtelenül Fra Angelico gyönyörű Trónoló Madonnája (Pontassieve, Ss. Michele e Arcangelo) és Giovanni di Francescónak, a „Carrand-tryptichon mesterének" érdekes festett Keresztje. Viszont a Paolo Uccellónak tulajdonított predella, a „Királyok imádása" bájos ábrázolásával (S. Bartolomeo a Quarate), bizonyosan nem a nagy firenzei kép-konstruáló műve és nagyon kérdéses, hogy a Fra Filippo Lippi nevére keresztelt fínom, de nagyon rossz állapotban levő Madonna-kép (Botinaccio, S. Andrea), kinek a kezétől származik. E képek mellett a quattrocento festményei közül csupán Jacopo del Sellaio nagy Szt. Jakab-alakja (S. Michele in Orto) Andrea Di Giustó-nak, Masaccio segédének és követőjének két képe, Neri di Bicci nagy Sírbatétel-e (S. Maria al Morrocco) és a Lippi-iskola Santa Conversazione-ja érdemelnek figyelmet, az a kép viszont, amely a XV. századi sorozat dísze lett volna és amely a katalógusban is szerepel: Masolino S. Giuliano-ja, ismeretlen okokból nem került bemutatásra. Csak kicsiny, de viszont válogatottan szép anyag mutatja be a XVI. század firenzei festészetét: Lorenzo di Credi Szt. Bertalan-oltára (S. Michele in Orto), Andrea del Sarto predellája, Francesco Granacci Sírbatétele (Quintole, S. Pietro) mellett Pontormo két nagyalakos oltára (Pontorme, S. Michele) a legszebb darabjai ennek a csoportnak.

Az aránylag nagyon szép és gazdag festészeti anyag mellett a szobrászatot csak néhány és nem a legszerencsésebben kiválogatott darab képviseli, Firenze románstílű szobrászatáról egy méreteiben, stílusában egyaránt monumentális Keresztrefeszítés ad fogalmat, a gotikus törekvéseket a Nino Pisano köréből származó kis márvány Madonna mutatja be (Bivigliano, S. Romolo, ill. S. Maria a Mantignano). A XV. századi szoboranyagból a Pellegrini-kápolna ismeretlen mesterének tulajdonítható nagyon szép, egészalakos terracotta Madonna, egy Verrocchiohoz közel álló Krisztus-mellszobor (Firenze, S. Trinita), a Michelozzo után készült s a félalakos Madonnát ábrázoló stukkorelief, egy végtelenül bájos, a térdelő Mádonnát ábrázoló, luccai eredetű terracotta-töredék, amely egykor nagyobb „Presepio"-nak lehetett része (Firenze, S. Miniato al

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: SZERB SZERZETESNŐK

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: BOLGÁR SZERZETES

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: GUTAL. KURD LEÁNY
Gróf Bethlen Andrásné tulajdona

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: TENGERPARTON
Halmi Miklós úr tulajdona

Monte) és végül a Robbia-mühely több, különböző időből származó figurája emelkednek ki.

A „grand art"-nak, az ábrázoló művészeteknek itt felsorolt és meg nem említett alkotásai azonban szinte elvesznek a kiállításon az „iparművészeti" tárgyak óriási tömegében. Valóságos vitrinsorok tartalmazzák mindazokat az ötvöstárgyakat és textíliákat, amelyek az évszázadok folyamán Firenzének és környékének templomaiban felhalmozódtak. Az anyag oly óriási, hogy e helyütt még csak hozzávetőleges ismertetésére sincs mód és így csupán annyit említünk meg, hogy az ötvösművek közül Szt. Zenobius 1331-ben, Andrea Ardittől készített ezüst fejereklyetartója, Giovanni Mattei firenzei ötvös Szt. János ujj-ereklyetartója (1582), S. Giusto és S. Antonio ereklyetartói (előbbi a XIII. század második feléből, utóbbi Salvi ötvös műve 1514-ből, (valamennyi a firenzei Dómban), legfőként pedig a Paolo di Giovanni Sogliani által 1499-ben készített, könyvformájú ereklyetartó (Reliquiario detto „del libretto", Firenze, Baptisterium) a legkiemelkedőbb darabok. De ezek mellett még egész sora szerepel nagyon érdekes ötvöstárgyaknak és különösen szépek a S. Lorenzo kincstárából származóak. A textilművesség alkotásai: pluviálék, dalmatikák, antependiumok, oltárterítők, stb., jóformán az egész olasz bársonyszövés, hímzés, csipkekészítés, stb. történeti fejlődését bemutatják a XV—XVIII. századból származó darabokon. A több száz tárgyból álló anyagból csak kettőt: egy XV. századi, hímzett, az Ujszövetség néhány jelenetét ábrázoló „paliotto"-t és egy ugyancsak a XV. századból származó nagyméretű, hímzett jelenetekkel díszített vörösbársony pluviálét (Congregazione dei Vanchetoni, ill. S. Margherita a Montici) akarunk kiemelni.

A kiállítás nagy értékei és fontos eredményei mellett meg kell azonban említeni egy rendkívüli és — sajnos — helyrehozhatatlan hibát is: a katalogust, amely jól szerkesztve valósággal kézikönyve lehetett volna a firenzei festészetnek, de főleg az olasz ötvösségnek és textilművességnek. Sajnos e helyett csak elvi szempontjaiban helytelen, zavarosan összeállított vezető készült, amely útba nem igazítja a látogatót és a szakembernek semmiféle segítséget sem nyujt.

Péter András

AZ ÉKSZER AZ ŐSKORBAN ÉS A RÓMAI KORBAN. Magyarország első névszerint ismert lakóiról, a Maris (Maros) mentén lakó „Agathyrs"-ekről jellemzésük befejezéséül Herodotos azt is elmondja, hogy a föld minden népe közül ők viselnek legtöbb aranyékszert magukon. Kissé megkésett híradás ez, mert a Herodotos korában már valószínűleg csak egykori legendás gazdagságuk híre él a skycha betörések által erősen felkavart középdunai medencében. De hogy értesülése hiteles volt, annak nyomait még az a rablógazdálkodás sem tudta eltüntetni, amely a multban aranyleleteink körül folyt, amikor a cófalvi híres aranylelet kilenc arany fokosa közül mindössze egy került a bécsi császári és királyi gyüjteménybe, egyéb tárgyaiból pedig egy-két szerény lemezke a Magyar Nemzeti Múzeumba. A tiszaszőllősi „aranyvértes vitéz" sírjának fölszerelése is elkallódott, néhány, egyébként jelentékeny tárgy hiján. A Magyar Nemzeti Múzeum őskori aranyleleteinek gyüjteménye még így is páratlanul áll Európában. Egyedül Dublin és Kopenhága közelítik azt meg belföldi aranyleletek gazdagságában. Pedig mennyi került ki a leletekből a magyar király jogán Bécsbe, menynyit szállítottak ki a törvényes rendelkezések kijátszásával külföldre.

A háború miatt még 1914-ben bevonták és elrejtették az akkor a Nemzeti Múzeum birtokában levő aranykincseket, amikor pedig a rejtekből már kiszedhetők voltak, a Nemzeti Múzeum átépítése miatt nem gondolhattunk kiállításukra. Így történhetett az, hogy a tárgyak, amelyek a szakirodalomban annyi alkalommal szerepeltek, közönségünk, sőt a hazai tudományos világ előtt is, a szűkebbkörű szak munkásait kivéve, jóformán ismeretlenek. A hazai, de egyszersmind a jamboree-t látogató közönségnek is kívántunk szolgálni azzal, hogy a Nemzeti Múzeum e páratlan kincseit legalább a két nyári hónapra közszemlére tegyük. E kiállítás alkalmával kerültek először ezek az emlékek értéküknek megfelelő szép formában és egyszersmind kényelmesen szemlélhető módon kiállításra. Ezt az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum főigazgatójának és az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulatnak előzékenysége tette lehetővé kölcsönszekrények átengedésével. A tárgyak fel-

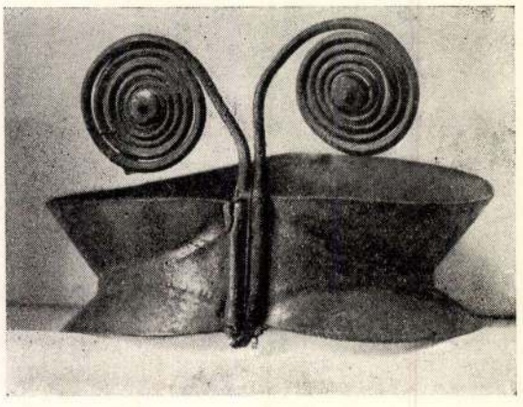

Ú. N. ISTENMEZEI DIADÉMA
M. Nemzeti Múzeum

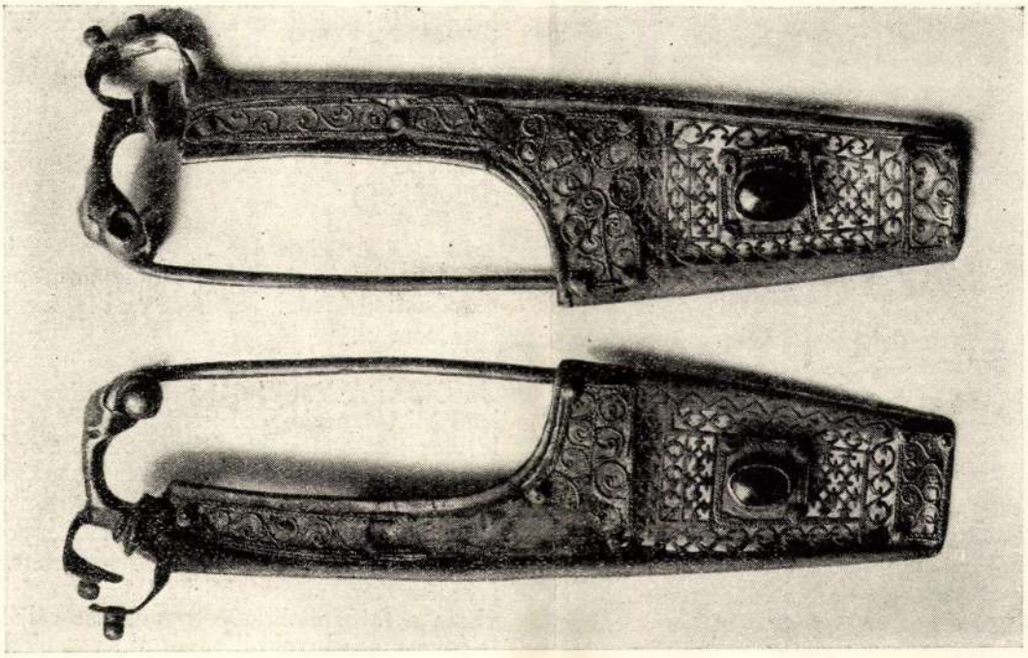

ARANY FILIGRÁNNAL DÍSZÍTETT FIBULAPÁR PÁTKÁRÓL. Ú. n. noricumi-pannoniai típus
M. Nemzeti Múzeum

állítása dr. Tompa Ferenc és dr. Paulovics István munkája, akiknek dr. Erdélyi Gizella volt segítségükre munkájukban.

A kiállítás főtárgya minden esetre az őskori aranyleletek bemutatása, nem lehetett azonban sem az aranynál, mint anyagnál megállapodni, sem a korhatárt az őskorra korlátoznunk. Aranyleleteink minden gazdagsága sem meríti ki a magyarországi őskor formáinak teljességét, a magyar bronzkor és méginkább aranyleleteink virágkora, a Herodotos korát közvetlenül megelőző századok (Kr. e. VIII—VI. század) oly gazdag sorát termelte ki ezeknek. Sajátságosan vegyül el ennek a kornak emlékein a magyar bronzkor ornamentikájának hagyománya a nyugatról szomszédos hallstatti kultúrájú területek ízlésével és a keletről szomszédos praeskythikus és skytha kultúrák elemeivel. A görög föld, a leszűrődött művészi ízlés hazája is elhinti már fényét itt-ott, a középdunai medence lakóinak ötvösművességén. A formák, amelyek az elemek e sajátságos vegyülékéből kisarjadnak, s amelyekhez az ötödik század végétől kezdve a kelták eleven vonalvezetést és formagazdagságot kedvelő művészetének hatása járul, tovább él az illyr őslakosság és a kelta bevándorlók kezén s keleten a dák törzsek kezén fönmaradva, sajátos szinezetet kölcsönöz a pannoniai és dáciai provinciális művészetnek is.

Az őskori aranytárgyak nagy tömegét, a zsinórra függesztve fülbevalóként hordott, ú. n. csüngő spirálisok adják, továbbá a mérlegelt arany forgalombahozatali formái, az egyszerű négyélű nyilt karikák és bizonyos végnélküli kettős kisebb sodrony-tekercsek, amelyek Közép-Európán át egész Skandináviáig elterjedtek.

Aranyleleteink közt találunk olyan formákat, amelyeket a rézkorba, a korai és kifejlett bronzkorba sorozunk, de ezek a korai formák, olykor mint sok századot megért családi ékszerek, együtt fordulnak elő a magyarországi őskori aranyművesség már említett virágkorának jellemző alakjaival, azokban a nagy elrejtett kincsekben, amelyek a Kr. e. VI. század legvégén talán Dareiosnak, a skythák ellen viselt háborúja (Kr. e. 513) alkalmával kerülhettek a földbe.

A kiállított leletek közül ebbe a korba valók a hatalmas ottlakai aranyboglárok, amelyeknek felületén a korai bronzkori ízlés és a későbbi mykenei stílus elemeiből szövődött díszítmények keretében a dipylon-stílus elszórt és jelenetté csoportosított alakjai tűnnek fel.

A fokorui aranykincs 18 drb. arany torquesével, díszes övével, változatos alakú gyöngyeivel, karpereceivel, fibuláival a kornak legjellemzőbb s az ősrégészet irodalmában legtöbbet méltatott lelete. Valamint a teljesen hasonlókorú angyalföldi aranylelet, a perecseni aranykarperecek, az istenmezei bronz diadéma.

A IV. századdal feltűnő kelta ízlést eredeti tisztaságában a bronzfibulák nagy számán és a vérzománccal díszített övláncokon kívül a szépségében szinte páratlanul álló hercegmároki karperec képviseli. A la Tène-

DÁK FIBULA ERDÉLYBŐL
M. Nemzeti Múzeum

ízlés uralmával egykorú hazai kevert stílusok emlékezetét pedig a magyarbényei aranykarperec, a titeli ezüst övlemezek (V. század), a szárazd-regölyi aranygyöngyök, a dák ezüstkincsek (Kr. e. II., Kr. u. I. század) és az ú. n. nór-pannón fibulák (Kr. u. II. század) tartották fenn, a klasszicizmus második ihletéig, a római hódítás koráig. *Márton Lajos*

BERLIN. A porosz közoktatási minisztérium szabadságolta, illetőleg elbocsátotta a berlini múzeumok vezetőinek nagyrészét. Szabadságra küldték Wilhelm Waetzoldt-ot, a poroszországi múzeumok főigazgatóját, Ludwig Justi-t, a berlini Nationalgalerie igazgatóját, Curt Glaser-t, a berlini Kunstbibliothek igazgatóját és végleg elbocsátották Max J. Friedländert, a berlini Kaiser Friedrich-Múzeum képtárának igazgatóját. Az újonnan kinevezett, ill. ideiglenesen megbízott vezetők: Otto Kümmel, a berlini ázsiai gyüjtemény eddigi igazgatója, Alois Schardt (Halle), Hermann Schmitz és Karl Koetschau (Düsseldorf.)

BRUGES. Belgium függetlenségének századik évfordulója emlékére Bruges városa új művészeti múzeum építését és berendezését határozta el.

RÓMA. A Vatikán Capella Paolina-jában levő Michelangelo-freskókat, amelyek tudvalevőleg Szt. Pál megtérését és Szt. Péter keresztrefeszítését ábrázolják, komoly veszedelem fenyegette. A falak — nem tudni mi okból — nedvesek lettek és a festményeket tartó vakolatréteg lehullással fenyegetett. A festményeket most „injekciókkal" erősítik vissza a falfelülethez. A restaurálás céljából felépített állványokról egyúttal nagy részletfelvételek is készültek a freskókról s ezeket a vatikáni gyüjtemények igazgatósága a közel jövőben nagyszabású kiadványban fogja publikálni.

CÍMLAPUNKON Mattyasovszky-Zsolnay László festőművésznek leányarcképét mutatjuk be. A kép Ángyán János pécsi egyetemi professzor úr tulajdona.

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla

Segédszerkesztő: Dr. Péter András

Kiadó: Ormos György

Magyar Művészet. 1933. 8. szám

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. I.

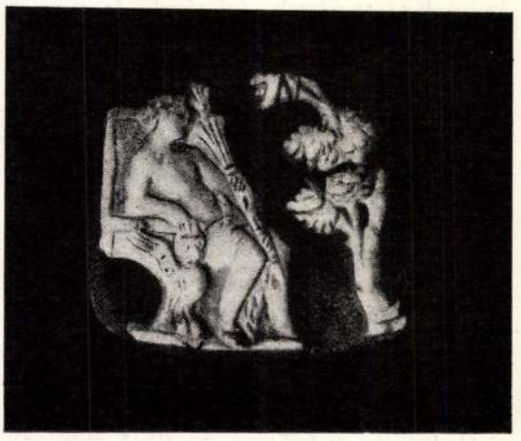

DIONYSIKUS JELENET
CAMEO POROLISSUMBÓL

Nyomatott a Lorilleux Ch. és Tsa gyár festékével.

Az Athenaeum r.-t. mély- és könyvnyomása.

130

Batthyány Gyula

Fellah falu, o.

Pótlás

Pótlás

Pótlás

Batthyány Gyula

□ BATTHYÁNY GYULA, a kitűnő festőművész és illusztrátor 71 éves korában meghalt. Ma délelőtt temették a farkasréti temetőben.

E. H. 1959 I. 9.

Batthyány Gyula gróf (Ikervár, 1887. máj. 10. — Bp., 1959. jan. 20):

festő és grafikus. Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán Vaszarynál, majd Münchenben és Párizsban tanult. 1914-től állított, ki 1921-, 1924-, 1929- és 1932-ben gyűjteményes kiállítása volt az Ernst Múzeumban, de külföldi kiállításokban is rokszerepelt. 1922-ben bicskei birtokán művésztelepet létesített, mely a nyári hónapokban évekig működött. 1937-38-ban Egerben és Peisett volt festőiskolája Pekáry Istvánnal közösen, ~~melyen~~ Sajátos manierista művészete a szecesszióval mutat rokonságot. Sokat foglalkozott portréfestészettel, 1929 óta színházi díszletekkel tervezett elsősorban a Nemzeti Színház számára, számos könyvillusztrációja jelent meg (Csokonai: Dorottya 1920-21). Művei az MNG-ben és több külföldi múzeumban is megtalálhatók.

Tagja volt a Czékhelyi Társaságnak és a Benesics Társaságnak

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

"Sokác lányok" c. képének repr.-ját bemutatja a lap a régi Mücsarnokban, a "Magyar müvészetért" cimmel rendezett kiállitásról.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. febr. 18. III. évf. 8. sz. 4-5. lp.

.P.P.

Grafika – Rajz

Batthány Gyula histonsáló rajzai
(Széchenyi István élete, stb.)

Magyar Csillag, 1942. II. köt.
12. sz. 367. l. – Farkas Zoltán: Batthány Gyula és Lerchner Béni kiállítása.

Batthány Gyula festő

Magyar Csillag, 1942. II. köt.

12. sz. 367. l. – Farkas Zoltán:
Batthány Gyula és Ferenczy Béni kiállítása.

Batthány Gyula és Ferenczy Béni kiállítása

1942. – Műbarát – Bp.

Magyar Csillag, 1942. II. évf.

12. sz. 367. l. – Farkas Zoltán: B. Gy. és F. B. kiállítása.

Batthány Gyula festő"

Magyar Csillag, 1942 VI. 15.

II. érf. 12. sz. 367. o.

Farkas Zoltán: Batthány Gyula és Ferenczy Béni kiállítása.

MDK

Batthyány Gyula gr.

Résztvett a magyar művészek belgradi kiallitásán, melyet a Cvijeta Zuzorics kiallitasi csarnokban rendeztek.

Cikk: Magyar kiallitás Belgradban.

Művészet, 1940. 33.sz. 47.l.

Batthyány Gyula gr

ref

A *Műbarát* helyiségében gróf *Batthyány* Gyula festőművész állította ki egy sorozat történelmitárgyú ceruzarajzát és *Ferenczy* Béni szobrászművész egy sereg, máshol még be nem mutatott kisplasztikai művét. *Batthyány* grafikáit ugyanaz a nyugtalan-vonalas, izgatott kavargás jellemzi, mint régebbről ismert olajképeit, amelyekből itt most csak egyetlen darabot kapunk. Egy szokatlanul nagyméretű, csodálatosan zsúfolt históriai revűt, *Ezer év küzdelme* címmel. Rajzai közül a Széchenyi életének nevezetesebb eseményeit illusztráló lapok a legérdekesebbek. *Ferenczy* Béni tizenhét szobra a kis tárlat igazi szenzációja. Fejei és apró figurái — köztük a monumentális hatású *Morokszedő* és egy remek torzó — újabb bizonyságot tesznek róla, hogy alkotójuk a legzseniálisabb mai magyar szobrász-tehetség.

—io.

Pest 1942. nov. 10.

(Három kiállítás.)

MDK

Batthyány Gyula gr.

Tükör előtt, olaj

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 18.1.

M.D.K.

gróf Batthyány Gyula

"Két festő egy modell" cimmel beszámolót közöl a lap arról, hogy Bajor Gizit a Kaméliás hölgy szerepében megfesti a művész Hubay Andor festőművésszel együtt.
Hubay-Czebrián Andor a művésznőt jobb oldaláról, Batthyány Gyula baloldaláról egyszerre festik.
Mindkét művészt müveikkel és modeljükkel együtt mutatja be a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944.márc. 23-29.
VII. évf. 13. sz.

. . .

M.D.K.

Batthyány

"Sziriai falu" c. művével szerepel azon a kiállitáson, amelyről "Uj képzőművészeti Szalon nyilt meg a Belvárosban" cimmel számol be a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. aug. 13-19.
VI. évf. 33. sz.

. . .

Batthyány Gyula festő

* **Kiállítások.** A képzőművészek új társasága a Nemzeti Szalonban november 1-től 15-ig tartó kiállítást rendez. A Mübarát Mária Valéria-utcai helyiségében Batthyány Gyula festőművész és Ferenczy Béni szobrászművész műveit mutatják be. Ez a kiállítás november 2-án nyílik és 13-ig lesz nyitva.

U. M. 942 X. 30

U. M. 1942. X. 30.

A »MŰBARÁT« KIÁLLÍTÓ INTÉZMÉNY XXX. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12, Dunapalota mellett, Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

MEGHÍVÓ

gróf
BATTHYÁNY GYULA

FESTŐMŰVÉSZ AZ »EZER ÉV KÜZDELME« CÍMŰ NAGYMÉRETŰ FESTMÉNYÉNEK ÉS AZ UGYANCSAK MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRGYÚ 32 RAJZÁNAK

FERENCZY BÉNI

SZOBRÁSZMŰVÉSZ MÉG KI NEM ÁLLÍTOTT 10 MŰVÉNEK ÉS AZ IDEI (1942) VELENCEI BIENNÁLÉN SZEREPELT MŰVEI KÖZÜL 7 SZOBRÁNAK

KIÁLLÍTÁSÁRA

Megnyitás: 1942 nov. 2-án (Halottak napja), hétfő d. e. 11 órakor. Utána fél 1 órakor tárlatvezetést tart: CSORBA TIBOR festőművész

Naponta nyitva **10-3.** Hétfő, szerda, péntek **10-½6.** Ünnep és vas, **10-2.** Zárul: nov. 13-án, pénteken d. u. **½6** órakor

Belépődíj: **1.50 P.** Megnyitáskor és ünnep és vas, e meghívó felmutatójának és kísérőinek **80** f, a Népműv. tagj. **50** f
Bármely napon a Műbarát művésztagjainak díjtalan, e művészek családtagjainak, valamint munkásoknak, diákoknak **30** f

A »MŰBARÁT« KIÁLLÍTÓ INTÉZMÉNY XXX. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12. Dunapalota mellett. Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTS-SZŰTS GYÖRGY festőművész tanár

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Király Kálmán úrnak
úrnőnek

BUDAPEST

Mester u 33-35 III. 38

Bathyány Gula

F. k.: Krivátsy-Szűts György

Springer-nyomda

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

Ticharich Zdenka zongoramüvészről festett portréját bemutatja a lap a müvész fényképével, valamint modelljával együtt, munkaközben Repr.

18-24.
Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. juni. ~~11-17~~
VI. évf. ~~24.-sz.~~ 25. sz.

Batthyány Gyula festő

Két kiállítás

A Képzőművészek Uj Társasága kiállítást rendez, amelynek megnyitása október 31-én déli 12 órakor lesz a Nemzeti Szalon Művészi Egyesület Erzsébet-téri helyiségeiben. A kiállítás megtekinthető november 1-étől november 15-éig naponta 10 órától 4 óráig.

*

A Műbarát XXX. kiállítása november 2-án, hétfőn délelőtt 11 órakor nyilik meg. (V., Mária Valéria-utca 12.) A kiállításon, amely november 13-áig lesz nyitva s naponta 10—3 óráig tekinthető meg, gróf Batthyány Gyula festőművész és Ferenczy Béni szobrászművész műveit mutatják be.

N.U. 1942. X. 30.

FIRENZE

Városi Képtár: Batthyány Gyula gróf: Kép

Góránth László: Paletta. Budapest, é. n. (1944), 23 l.

Batthyány Gyula gr

Batthyány Gyula MDK

Crescense, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Batthyány Gyula

MDK

Ezer év küzdelme, olf.

Műcsarnok 1944 A Székesfőv.Képtár Jub.Kiáll.

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

Perczel Juliska: "Egy szép pesti lakás" cimmel cikket ir gróf Tisza Kálmán lakásáról és a lap három fényképet hoz a lakás berendezéséről. A hálószobáról készült fényképen a lap bemutatja a müvésznek a háziasszonyról fa tett portréját.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 28.-márc 6. IV. évf. 9. sz.

Batthyány Gyula gróf

V László Cinni

rajza a Kepek a magyar

multból c. mappájából

Repr.

Hid. 1943. márc-1.

Batthyány Gyula gr.

Rónay Kázmér

A Múbarát.

Szépmüvèszet

1942. 290: h.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

"Az én oldalam" c. irásában beszél önmagáról és munkájáról.
A lap két fényképét hozza, egyik ifjukorából, s egy másik mütermében, munkaközben modelljével együtt ábrázolja, amint Tasnády Mária szinmüvésznőt festi.
Lefestette Tamara Karsavina táncmüvésznőt.
Dampierre grófnőről és gróf Keglevich Istvánnéról festett portréját bemutatja a lap.
Repr.-ók.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. okt. 1o-16.
IV. évf. 41. sz.

Batthyány Gyula gr

1) Boldog Margit
2) Moriannus

Repr.

Szépmüvèszet

1942. 291. l.

elöt.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Batthyány Gyula gróf

Crescence, olaff.

Repr.

Szépmüvèszet

1943. 10 2. l

után

Batthyány Gyula gr

Bajor Gizi szincsznő
a reképe fentitől.
nincs repr. csak
emlitve

itód

B

Szinházi Magazin

1944. 16. 4

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf festőművész

-dor. sign.-val beszámoló interju a müvész munkájáról.
Két fényképfelvétel a müvészről munkaközben, az egyiken gróf Dampierre grófnő portréját festi és két másik müvének repr.-ját mutatja be a lap.

"Ne kenjék a szemhéjukat, ne meszeljék rózsaszinre..." c.
Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. dec. 13-19.
III. évf. 50. sz. /lapszám nincs/

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

Müve szerepel a Belvárosi Müvészeti Szalon kiállitásán.
A lap bemutatja a kiállitott müveket fénykép felvételeken, de nem jelöli a müvek mellett a müvészek nevét.

Uj Képzőmüvészeti Kiállitás a Belvárosban c. Szinházi Magazin, Bp. 1943. aug. 18-24. VI. évf. 35. sz. 32. lap

Batthyány Gyula gr.

koll. kiáll. Mübarát.

vód

Elek Artur: Két

kiállítás. Ujság. 1942.

nov. 6.

Batthyány Gyula gr

vrád

A magyar művészetért.

Díszestély a M. Kir.-
Operaházban 1940.
febr. 1.

Szamos előkelet
rendezett.

Batthyány Gyula gr

Fiam arcképe repr. -

Lóránth László:

Paletta. [Bp 1944] 22-25. l. Önarcképpel -

Életrajz figyelembe veendő atatokkal!

XVI.

MDK

Batthyány Gyula

kiáll. Mübarát

Spectator: Képzőm. Budapesti Szemle CCLXIII.

1942. 362-66.

Batthyány Lajos gróf

Gyula

A »Műbarát«-nál Batthyány Gyula gróf, ceruzarajzait állította ki. Meglepő biztos rajztudása, pompás ábrázoló erő van Batthyányban. A magyar történelemből veszi témáit, igen komoly tanulmányok eredményeit értékesítve. A magyar mult levegőjében élnek alakjai, viseletük, a környezet mindig korhű. Érdemes volna kötetbe foglalni s középiskolás tankönyvekben felhasználni történeti illusztrációkul rajzait.* Nem értjük, hogy lehet ilyen kiváló művész (vagy talán éppen azért) — akkora tévedés áldozata, mint azt az »Ezer év küzdelme« című olajfestményén látjuk. Lehetetlen feladatra vállalkozott, egy képen bemutatni az egész magyar multat.

Dr. Fekete Lajos.

* Művészi szempontból legszebb a »Szent Margit«, »Dózsa György« s a »Szent László« c. rajza.

Fekete Lajos dr. (A Mű barát kiállítása.)

Református Élet 1942. nov. 7.

Vasárnap **1** Mindensz.	☾ Utolsó negyed 7 ó. 18 p.	**Protestáns** Marianna **Görög kat.** Damján **Görög keleti** Október 19 Joel pr.
Hétfő **2** Halottak n.		**Protestáns** Achill **Görög kat.** Acindin **Görög keleti** Október 20 Artémiusz
Kedd **3** Hubert pk.		**Protestáns** Győző **Görög kat.** Acepszimasz **Görög keleti** Október 21 Hilarion ap.
Szerda **4** B. Károly		**Protestáns** Károly **Görög kat.** Nikandor **Görög keleti** Október 22 Aberc pk.
Csütörtök **5** Imre herceg		**Protestáns** Imre **Görög kat.** Epizteme **Görög keleti** Október 23 Jakab aps.
Péntek **6** Lénárd hv.		**Protestáns** Lénárd **Görög kat.** Pál pk. **Görög keleti** Október 24 Proklusz
Szombat **7** Engelbert pk.	Nap kelte 6 ó. 51 p. — Nyugta 16 ó. 35 p. 45. hét 1942 **NOVEMBER** 30 nap	**Protestáns** Rezső **Görög kat.** Hieron **Görög keleti** Október 25 Marcián

MDK

gr. Batthyány Gyula

Századvégi ábránd, of.

Sokác lányok, of.

Magy. Művészetért kiáll. r. Mics. 1940. febr.

9. 1.

MDK

gr.Batthyány Gyula

Pópa

loo év festészete. Szalmássy Gal.kiáll. 1948. jan.

Batthyány Gyula gr.

Wenckheim Antalné
grófné arch. repr.
Kinkári Éles
1932. 22-n.
28. l.
Szépségversenyi c.
képe repr. n. o.
42. l.

1018. Aggházy Gyula.
Sz. Dombováron 1850 má
Önarczkép.

Mellig látható, é
lalat nélkül. Fölfelé fé
vegyült; szemöldöke, sze
galléru ing, kettős csok
barna kabát. Jelzése alá

Lemezpapir, mér.
Vétetett az 1906:
III. 6-iki 18218 sz. lei

Sz. n. 38

Batthyány Gyulagr

l.

Szabad Művészet

1949. 11-12. sz

477. l

2/. Szegi Pál: Séta a negedi Közművelődési Palota képtárában.

t, hogy a szilágycsehi ev.ref.
ások költségei cimén a szilágy-
bélyeges nyugtájára kettőszáz-
n ki, s tárcám naplójában kiadás-

A m.kir.vallás és kö
14380 sz.a.kelt s a szatmárném
intézett rendeletének mása:

1/.

A szilágycsehi ev.re
val teljesitett munkák után Be
lalkozókat háromezeregyszázha
ság illeti meg.

Utasitom az ad
szatmárnémeti kir.járásbiróság

MDK

Batthyány Gyula gr. sz. 1888.

Keleti jelenet

Almásy-Teleki 7. aukc. 1941. okt.

28 l.

Batthyány Gyula gr

160-782
Batthyány Gyula gróf földbirtokos (Batthyány L. gróf) II. Hunyadi János-u. 23/a. 150-215

Bptavb. 1940. szept.
" 1942 jan

Beck Mikuli Jakerez, Jakoepsen, Gaeckeln, 32. 495-315

Beck Mikuli Jakerez, V. Csikyo, 43. [illegible]

MDK

Batthyány Gyula gr.

Szerelmi vallomás, of.

Öt fej, of.

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.aukc.

18 l.

MDK

Batthyány Gyula

Keleti nők, of.

Cigány rapszódia, of.

Árv. Csarnok 1o4. aukc. 1942. máj. 5. 1.

MDK

Bathyány [festőművész]

(Parobek Alajos főiskolai évfolyam-társaként említve.)

Dorogi Imre: Parobek Alajos 1896–1947.
Tiszatáj, Szeged, 1947. aug.-szept. I. évf. 6-7. sz. 79. l.

Batthyány Gyula gr

SZILI LEONTIN: **SZERELMES MUZSIKUSOK**

FŐVÁROSI KÖNYVKIADÓ kiadása

Tizenhat nagy zeneszerző szerelmének regényes története. Gr. Batthyány Gy. 16 rajzával. Fűzve P 20.—, kötve ..... P 26.—
Könyvnap után, kötve..... P 29.—

Könyvnapi kiadvány

1944.

Batthyány Gyula gr

Koll. kiált

Műbarát XXX.

1942. nov.

kat. könyvtáramban

Greco IV. 164.

Ne. hmv-ért hiáll.

	korona	fill.	korona	fill.
1940 febr (r. hmes.) Áthozat				
tváradvési ábránd, of				
Sokác lányok, of				
1940 dec. (hmes.)				
Tűrös előtt, of				
1943 máj (n.o.)				
Bakony, of				
Crescense				

A tekintetes
Magyarországi Müem

KILIÁN

utóda (NOS

MAGYAR KIR. EGYETEMI KÖNYVK

TELEFON 196.

190		Postatakarék
	1	Dictionnaire des
	1	Frau, Kinstdenkm
		reichs Sachsen
	1	Endres, Das Pf. I
	1	Herman, Studien z
		z. Spezialgesch. d
		i. Böhmen.

MDK

Gróf Batthyány Gyula

Kiállitások. Független Kritika, 1935. márc. 1.

5 l.

Kirkilltbook. Miggetlen Kritikn, 1935. mkro. 1.

5 1.

MDK

Batthyány Gyula gróf

A szép magyar könyv. Magyar Kulturszemle. 1942. 173.1.

Batthyány Gyula gróf

Gróf Batthyány Gyula tervezi a „Döbrönte kürtje" díszleteit

A *Nemzeti Színház* szeptember 7-én nyitja meg új évadját *Eszterhás* István színművével, a *„Döbrönte kürtje"*-vel. Az előadásnak gyönyörű keretet fog adni gróf *Batthyány* Gyula több díszletterve, amely egészen újszerű beállításban mutatja be a bizánci stílusu hátteret. *Batthyány* Gyula egyszerű eszközökkel kis területen ér el monumentális hatásokat s így díszletei olyan kereteket adnak a darabnak, amelyek minden tekintetben éreztetik a dráma történelmi beállítottságát. A „Döbrönte kürtje"-nek próbái javában folynak. *Kiss* Ferenc, *Tőkés* Anna, *Jávor* Pál, *Ungváry* László, M. *Iványi* Irén, *Makláry* Zoltán, *Major* Tamás, *Bartos* Gyula, *Várkonyi* Zoltán, *Tassy* András játsszák a főszerepeket. A darab nyilvános főpróbája szeptember 6-án, pénteken este kezdődik.

Nemzeti Újság

1940. szept. 1.

353/1940

A Műemlékek Tekintetes Országos Bizottság

nek.

~~M. Kir. Nemzeti Múzeum.~~

Budapest

utana IX. Hőgyes Endre n. 11

Batthány Gy.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1907

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarn 1800 bis

1945. Ungarn Jahrbuch Mainz, 1970 10 1, 149 1

Batthyány Gyula gróf

cród Koll. kiáll. a
" Mübarát ban.

Farkas Zoltán: Gróf Batthyány Gyula és Ferenczy Béni kiállítása. Magyar Csillag 1942. II. 367, 368. l.

ILLUSTRATIONEN.

Batthyány Gyula
gróf

Batthyány Gyula gróf díszletei a Döbrönte kürtjé-ben

A *Nemzeti Színház* szombaton este *Eszterhás* István „Döbrönte kürtje" című történelmi színművével nyitja meg új évadját. Az előadásnak szép keretet ad majd *Batthyány* Gyula gróf, a kitünő festőművész számos díszlete, amely újszerű beállításban mutatja be az események bizanci stílusú színhelyét. Batthyány Gyula gróf egyszerű eszközökkel kis területen is monumentális hatásokat tud elérni. A darab próbái egyébként javában folynak *Kiss* Ferenc, *Tőkés* Anna, *Jávor* Pál, *Makláry* Zoltán, *Major* Tamás, *Bartos* Gyula és *Várkonyi* Zoltán közreműködésével.

Uj Magyarság,
1940. szept. 1.

PATRONA HUNGARIAE LEÁNYGIMNÁZIUM
Budapest, IX., Knézits-utca 7. szám.

Müemlékek Országos Bizottságának

Budapest

IX., Hőgyes Endre-u.

PATRONA HUNGARIAE LEÁNYGIMNÁZIUM BUDAPEST

Hivatalból.

Kiállitás

Gróf *Batthyány* Gyula, aki ezuttal harminchárom rajzát állitotta ki a Műbarát helyiségeiben: a legjobb értelemben vett *elegáns* művész. Az elegáncia nála valóban kényes választékosságot jelent, választékosságot a megválasztott tárgyban, művészeti eszközökben és modorban egyaránt. Portréi, illusztrációi, rajzkompoziciói mint végső kiforrott formákat mutatják már évek óta az ő sajátos stilusát: karcsu, arisztokratikus alakjait megnyujtott formáikkal, halványan derengő színekkel, vagy füstszinü, finom rajzvonásokkal. Semmi kétség, stilizált művészet ez, a stilizáló azonban igen erős egyéniség. Mindazt, amit hatni engedett magára, a saját egyéniségének szürőjén válogatta át s erős kezekkel öntötte eggyé. Végighaladva rajzai között, amelyek a Műbarát falait boritják, látjuk milyen erős élmény volt számára mindenekelőtt a Biedermeyer-világ a maga groteszk formáival, bájával, nem egyszer szenvelgésével, férfi és női ruháinak kecsével: jeleneteit gróf Batthyány Gyula a XVIII. és XIX. század nagy francia rajzolóinak bravurosságával örökiti meg. De vannak magyar rajzai is. Közülük extrém tárgyválasztásunak hat Batthyány stilusának kezében a Dózsa György s már-már grafikonszerüen tömörnek a Széchenyi mögé ábrázolt korrajz.

A kiállitáson a portréfestő és illusztrátor mellett *Batthyány* mint nagyobbméretü rajzok alkotója is: választékos, egyéni és finom művésznek mutatkozott!

I. A.

Batthyány Gyula

1942. XI. 6.

Batthyány Gyula gr

1942. 45. l.

Szépmüvészet

Képmellékleteink között bemutatjuk gróf *Batthyány* Gyula két rajzát, amelyek a művésznek az Athenaeum kiadásában most megjelent „Képek a legnagyobb magyar életéből" c. albumában részére készültek. Az album, valamint az ugyancsak az Athenaeum kiadásában megjelent *Vaszary* János monográfia ismertetésére a jövő számunkban visszatérünk.

45

Batthyány Gyula gr

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Pesti Hirlap
1942 NOV. 12

A Batthyány-tárlaton

Irta Edelsheim-Gyulai Elia

Gróf Batthyány Gyulához, akinek kiállitását most néztem meg a „Műbarát" helyiségeiben, nagyon régi barátság fűz. Azt mondom, hogy régi barátság, és ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem, régi harcok emléke fűz hozzá. Mióta csak ismerem, állandó vita folyt közöttünk művészetének irányáról, amelyet én nyugtalanitónak, idegenszerűnek éreztem. Ha vele szemben a klasszikusok felségesen zárt formáira hivatkoztam, azt felelte: Miért nem járok én 30—40 év előtti ruhákban és kalapokban? A korral haladni kell!

Bár sohasem tudtam őt teljes mértékben megérteni, lényének rendkivülisége mégis lebilincselt, és lassan kezdtem megkedvelni művészetét is. Rájöttem, hogy stilizálni — vagy mondjuk igy: elrajzolni — csak annak szabad, aki száz százalékig tisztában van az anatómiával és atekintetben pedig Batthyány Gyulánál igazán nincs hiba. Sokszor meglátogattam műtermében is, megnéztem készülő vásznait és egyre több örömet találtam szineinek bizarr szépségében, főként azonban mozgalmas tömegjeleneteiben. Kevesen tudnak tömeget megjelentetni és a zsufoltságban csupa kifejező részletre bontani, mint ő.

Most, hogy a Műbarát megrendezte ceruzarajzainak kiállitását, úgyszólván az elsők között voltam, akik megnézték. Harminchét rajz és egy nagyméretű politikai festmény a Batthyány-tárlat anyaga, és ez a politikai festmény, mintha csak összefoglalása, resume-je lenne annak a történelmi tárgykörnek, amit a rajzok mutatnak. „Ezer év küzdelme" a nagy kép cime. A rajzokban viszont megtaláljuk a magyar történelem kiemelkedő, többnyire sorsdöntő mozzanatait, a honfoglalástól gróf Széchenyi Istvánig, akinek alakja és korszakalkotó tevékenysége rendkivüli mértékben leköti a művészt. Talán azt akarja érzékeltetni, hogy gróf Széchenyi Istvánnal zárul a régi magyar történelem és vele kezdődik Magyarország uj korszaka. A nagy, összefoglaló történelmi kaleidoszkópon is Széchenyi István lángoló szép tiszta szeme uralkodik. De térjünk vissza a rajzokhoz, amelyek közül az első a magyarok bejövetelét ábrázolja. Alapjában kisméretű rajza az alakok csodálatos tömegét olyan rendkivüli arányérzékkel osztja el, hogy a néző minden egyes motivumot külön megfigyelhet. Látjuk a kárpáti hegyszoros utjain, vizmosásain leereszkedő népet a szarvasagancsokkal diszitett szekerekkel, amelyek baldachinja alatt a vezér családja helyezkedett el. A fatörzsből vágott ormótlan kerekű szekerek mellett ázsiai lovasok ügetnek. Itt-ott egy juhnyáj vagy szarvasmarhák csoportjai mögött kócos fekete gomolyag ötlik szemünkbe: a pulik.

Ennél a kis történelmi tanulmánynál is jobban meglepett, majdnem azt mondhatnám megrázott „Keresztény hittérítők" cimű rajza. Középen a feszületet tartó lovas és gyalogos barátok szinte szinpadi drámaiságu felvonulásával, balsarkában az idegenkedő, ellenséges tekintetű vagy közömbös, viharvert férfiakkal, és jobbról egy térdre borult asszonnyal, aki elsőnek fogadja el a hitet. Messze a háttérben látjuk a sátorfalut, lelkendezve nyargalászó gyerekekkel, akik nyilván a barátok érkezését jelentik. Mennyi gondos tanulmány, mennyi szeretetteljes elmélyülés kellett egy-egy ilyen kompozicióhoz!

Aztán megjelenteti előttünk a nagy történelmi fordulatok hőseit, eseményeit és epizódistáit: Szent István és Szent Lászlót, az aranybulla kihirdetését, a tatárjárást, Szent Margitot, Mátyás udvarát, a kenyérmezei csatát, Dózsa György trónraültetését, a Wesselényi-féle összeesküvést, amely a „sub rosa" kifejezéssel gazdagitotta az akkor még latinul beszélő és iró magyar intelligencia nyelvét, mert a tervek megbeszélése a Wesselényi-kastély egyik termének boltiveket összefogó rózsája alatt folyt le.

Elragadóan érdekes a „XVII. századi menyasszony érkezése" cimű rajza, a hintók és szekerek sorával és a nagy szenzációra összefutó falusiakkal. Mindegyik rajza vászonra kivánkozó teljes, kiérett kompozició. Nagyon szép a „Bujdosó kurucok" cimü kép, bár itt visszamenőleg eszembe jut egy ellenvetés: Batthyány Gyula lófigurái, ezek a karcsunyaku, kényes, ideges, kitenyésztett angol paripák jelentik az egyetlen korszerütlenséget a nagy műgonddal végzett kosztüm-tanulmányok mellett. Ugy képzelem, hogy az ősmagyarok kócos, izmos, befont sörényü kis lovakkal jöttek be s a bujdosó kuruc gondozatlan lova sem sokban mutathatott ellentétet gazdája megtépett rongyaival. Dehát ennyi „költői" szabadságot megengedhet magának a nagy művész, aki ezer évet barangolt át képzeletben.

z

A Széchenyi-sorozatról, amely tavaly albumalakban is megjelent, már nem kell külön beszámolni. Kétségtelen, hogy ez a sorozat tárja elénk leginkább a művész történelemszemléletét. Még

jellegzetesen és keletien magyarok. Festőiségük a posztimpresszionizmus általános európai stílusának sajátos módosulásaként hat. Nemcsak a tematikum és az élénk kolorizmus vidékiesen magyar helyi színezete, hanem *a stílus vegetatív, passzív szelleme* révén is. A tudat és az akarat napnyugati feszültségének nyoma sincsen Szőnyi István művészetében. Az *elringató szemlélődés és a terjengő hangulat* légköre, amely alakjait és tárgyait élteti, nagyon szívünk szerint való, Keletre ütő, lelki örökség: lirizmus.

*

Szőnyi István ezidei gyűjteményes kiállítása több tekintetben is újabb fejlődésre vall. A festő stílusa egyre sűrűbbé, tömörebbé válik, ugyanakkor, főként színárnyalati finomságok dolgában egyre gazdagabbá. Kiváló példa erre az „Ivóban" nagy vászna, amelyen mindössze két életnagyságú, asztalnál ülő férfi látszik. A lehető legegyszerűbb, mondhatni szegényes téma. Mégis dúsan betölti a nagy képet a világossárgás, zöldes, barnás modulációk végtelenül megművelt, sugárzó erejével. A fejek és kezek az egyben gyöngéd és határozott formálás remekei. Szőnyi festői skálája igen kiszélesedett. Az „Ősz", az „Erdő mélyén" harsogó és tobzódó színbőségével szemben milyen végletesen más a „Tanya" rajzának és színeinek jámbor lejtése, puritán áhítata, majdnem csupasz freskószerűsége. Könnyedén és vidáman lendül a „Nyárfa" ütemes, mozgalmas elevensége. Lomhán, szélesen, csordultig jóllakottan terül az esőáztatta, borús alkony a dunai tájra. („Eső után.") Ennek a tájképnek

SZINHÁZ-ZI

Kótsy Patkó Jánost
kolozsvári Nemzeti S

Jelentős emléknapja nove
ke az egyetemes magyar
örténelemnek. Százötven
előtt *ezen a napon tartották*
ozsvárott az első magyarny
előadást. Ettől fogva máig s
zakitás nélküli folytonos
Erdély fővárosában a mag
szet. Ez az élet, ez a fej
szünt meg akkor sem, amik
vár idegen uralom alá k
szoros öröm, hogy a kincse

és szellem vonult be a nagymúltu szinház szinpadára.

A kolozsvári Nemzeti Szinház vasárnap, e hó 15-én üli meg a százötvenéves jubileumot. Báró *Kemény János* főigazgató és dr. *Keledy Tibor* polgármester meghivta rá az ország minden kulturtényezőjét. Ünnepi istentiszteletek lesznek a templomokban. A Farkas-utcai szinház környékén, a Mátyás király diákház előtt, délelőtt emlékünnepet tartanak. Délben megkoszoruzzák az erdélyi szinjátszás első hajlékát, a Rhédey-házat, a Nemzeti Szinház előcsarnokában pedig Kótsy Patkó János, E. Kovács Gyula oda visszahelyezett szobrait. Este diszelőadásban Katona Bánk bánját játsszák el.

* **Hauptmann-diszelőadás a Nemzeti Szinházban.** A Nemzeti Szinház igazgatósága Hauptmann Gerhard születésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából november 22-én szinrehozza a legnagyobb élő német irónak, Iphigénia Delphiben cimü darabját. Az előadást a Magyar-Német Társaság védnöksége alatt tartják meg és azon a megnyitó beszédet *Pukánszky Béla* egyetemi tanár, a társaság művészeti bizottságának elnöke mondja. Az előadásra a társaság tagjai és a meghivott vendégek 30 százalékos jegyárkedvezményt kapnak.

* **Hatszázszor adták a „Feleség"-et Berlinben.** A berlini Unter den Linden szinház hatszázadszor játszotta *Bókay János* „Feleség" cimü darabját. *Bubik Árpád* igazgató, az ünnepi előadáson vendégül látta a német politikai és kulturális élet számos előkelőségét és az előadás jövedelmét a téli segélyakcióra ajánlotta fel. Az előadásról helyszini közvetitést adott a Donausender.

HARMÓNIA

A jegypénztárak árusitásai:
I. sz. Mária Valéria-u. 12. 10—2-ig és 3—5-ig, vasár- és ünnepnap 11—1-ig. Tel.: 184—501.
II. sz. Rákóczi-ut 36. (Szöv. Bolt.) 10—1-ig és 2—5-ig. Tel.: 226—437.
BHZ **IX. szimf. Failoni** 12. V. ½7. K.
II. filh. hangv., vez.: **Rossi**, 13-án O. 7.
„Könnyü zene — könnyü percek"
közr.: *Légierők* fuvószenekara, vez.: *Doroszlay* Károly, *Nagy* Izabella, *Cselényi*, *Pataky* Jenő, *Pécsi Öregdiákok*, *Bordy* Bella, *Sárdy* János, *Mecseki—Szőnyi*, *Fellegi* Teri, konferál *Legenyei József* dr. nov. 14. V. ½6.
Muz. Mat. II. Közr.: **Dohnányi**, 15. 11.
Balázs-nótaest 15. MMH. ½3. (Népm.)
Tolnay Klári: Katyi 15. Z. ¼4. (R.)
Jazz-vers. 15-én. V. ½7.
Szőv. Zenekar II.
vez.: *Csillér*y, közr.: *Piovesan*.
Nov. 15. V. 4 óra.
Halper-Leppée ária- és dalest zongorán kisér **Berg** Ottó, nov. 18. V. ½7.
Mesterbérlőknek kedvezmény.
Telmányi—Faragó szonátaest 19. V. ½7.
Gieseking Walter zongoraest nov. 20. V. ½7. Mesterb. „A" IV.
Telmányi—Faragó 22. V. 11. (K.)
Böszörményi zong. 24. V. ½7. (K.)
Rádió—Harmónia II.
nov. 25. Zeneak. 6.
Tcharich Zdenka
a Filharmóniai Társaság kamarazenekarával nov. 25. V. ½7.

JANIGRO-CSIBY

szonátaest nov. 27. Zeneak. ½7.
Beethoven, *Debussy*, *Locatelli*, *Brahms* szonáták.

Koncert rendezései:
IX. szimfónia ma ¾7.
B. H. Z. **Failoni.** (Vigadó.)
Kovács Kornélia holnap Z. ½7.
Ady-est vasárnap
(Zeneak. ¾7.) **ragyogó** műsorral, a **legkiválóbb** művészekkel. Jegyek **Koncert**, Harmónia, jegyirodák.
Papné Kovács Edith 17.
Lánczy Margit előadóest 18.

TELMÁNYI-FARAGÓ szonáta-est

19-én. V. ½7. **Kreutzer**, Mozart, Brahms szonáták.
Végh vonósnégyes 20-án.
Gieseking jegyárusitás. (Harmónia.)
Telmányi—Faragó matiné 22.

*

Tolnay Klári Katyi film d. u. **vasárnap** Z. ¼4. a **film szereplőivel** filmfelvétellel.
Tolnay Klári, **Vaszary**, **Kiss** Manyi, **Erdélyi** Mici, **Bilicsi**, **Pethes** Sándor, Kökény, **Kőváry**, 2 zenekar, óriási kisérő műsor. Jegy Rózsavölgyinél, Zeneakadémián.

JAZZ VERSENY

Vigadó, nov. 15. ½7.

BATTHYÁNY GYULA gróf :

13. Ezer év küzdelme. - Olajf., v. 250 x 300 cm. Jelz. nélkül.

Székesfőv. képt. jub. kiáll.

1944.

Batthyány Gyula gróf

214. kép. *Jordesz imaszőnyeg, XVII. század.*

KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYEG

MDK

gróf Batthyány Gyula

-rp-:"A magyar müvészetért" kiállitása. Magyarország 1940. dec. 14. 6.l.

Prof Bettelheim Gyula

gróf Batthyány Gyula, festö

Crescense. Olajf.
Bakony. "

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj. 16-3o. Kat. 13.1. 14.1.

Gr.BATTHYÁNY GYULA

465. Tükör előtt. olajf.

KMTárs.Magyar Művészetért kiáll.1940-41. 18.old.

Batthyány Gyula, festö
1888-

MDK

Vitorlásen. Szinezett tusrajz.
Karneválban. Jelzett. Olf. Vászon.

v.Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947 okt.12-19.

Kat. 6.l.

Batthyány Gyula MDK

festő

Fóthy János: Megelevenedik a művészettörténet.
Pesti Hirlap 1940. febr. 2.

szövarch 20.-200.lap

Batthyány Gyula.

Az Ernst muzeum kiállitotta müveit 1932-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

M.D.K.

Batthyány Gyula gróf

"Utban Gibraltár felé..." c. riportot irta és illusztrálta az alábbi cimü rajzokkal: "A filadelfiai özvegy", "Fuzióról szó sem lehet" és "...az amerikaiak két csoportja: a lidóiak és a salzburgiak."
Repr.-ók.

Szinházi Élet. Bp. 1933. okt. 1-7. XXIII. évf. 41. sz. 33-35. lap.

Batthyány Gyula gróf

"Utban Gibraltár felé..." c. riportot irta és illusztrálta az alábbi cimü rajzokkal: "A filadelfiai özvegy", "Fuzióról szó sem lehet" és "...az amerikaiak két csoportja: a lidóiak és a salzburgiak."
Repr.-ók.

Szinházi élet. Bp. 1933. okt. 1-7. XXIII. évf. 41. sz. 33-35. lap.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

gróf Edelsheim Gyulay Ilona esküvői ruháját tervezi,-irja a lap a "Tarka-Barka" c. rovatában.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. ápr. 12-18.
III. évf. 15. sz. 15. lap

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

"Bajor Gizi müteremlátogatása Gróf Batthyány Gyulánál" cimmel fotoriport a müalkotások kisorsolásáról. Egyik fényképfelvételen a müvész arcképét hozza a lap.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. ápr. 18-24. IV.évf. 16. sz.

Batthyány Gyula

Sétáló uraságok, rézkarc

Mulató arszlánok, "

Magyar Rézkarcok, Tamás Galéria, Bp.1940.május
kiállítás katalogusa

MüRKV

1947. IV.

Néger asszony temp

1947. VI.

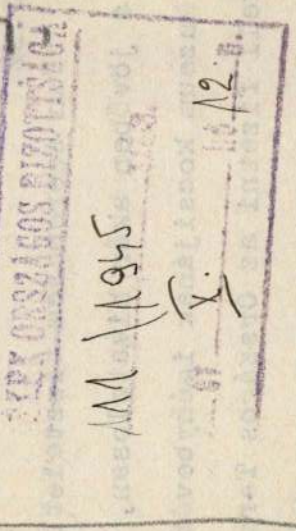

Karneválban of Vitorláson sz. Insr.

1948. VII.

Vitorláson (vízf

KÖZ ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
III/1945
X. 12.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM 1802

ORSZÁGOS MAGYAR
TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM
ÁLLATTÁR

BUDAPEST VIII. BAROSS-UTCA 13.

Budapest, 1945. október 9.

166/1945.sz.

Van szerencsém tisztelettel értesiteni, hogy a jövőben akár hivatalosan, akár magáncélokra a Muzeum kocsijának igénybevételéért előzetesen kell fizetni az Országos Természettudományi Muzeum főigazgatói irodájában /Baross utca 13/. Félnapra 2.000 P, egész napra 3.000 P a kocsi di-

Tamás Gal

1931. máj. („Artes", Pécs)
Tavasz

1935. okt.
Erdei kövölet

1940 máj
Sétáló urasagok
Mulató arsylánok } rézk

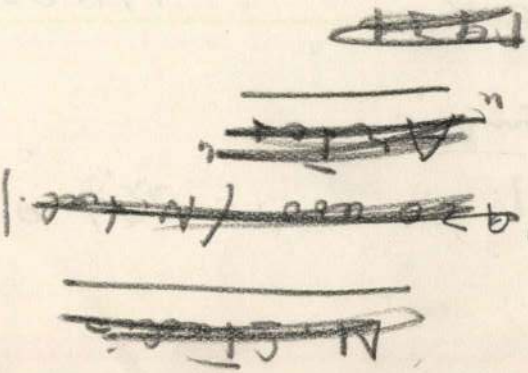

záró eredménye

rona eredménye	34,035.000 K
állítva	24.044.645 "
+ korona erték	9,990.355
göre	799·22 P
eredménye	193·74 "
Öntesen	992·96 "

41.760 K = 491.33 P

reló könyve

14P 48 f. 169·03 "

M.D.K.

Batthyány Gyula

Ujházy György: "A régi arisztokrácia megszünt - mondja gróf Batthyány Gyula" cimmel beszámoló a müvész munkájáról.
A lap bemutatja a müvészt munka közben, amint ősének Batthyáni Lajos grófnak letartóztatását ábrázoló festményén dolgozik.
Egy másik fényképfelvétel a kormányzóhelyettes portréját mutatja be, amelyet a müvész a Nemzeti Bank számára festett.
A továbbiakban a müvész elmondja, hogy Széchenyi regényes életrajzát illusztrálja.
Szinházi Magazin, Bp. 1943. ápr. 7-13. VI.évf 16. sz. 12-13. lap

Batthyány Gyula MDK

Tükör előtt, olf.

Mücsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Batthyány Gyula

A „Műbarát" kiállításán történelmi tárgyú rajzaival szerepel.

Esti Kis Ujság 1942. XI. 3.

M.D.K.

Gróf Batthyány Gyula

Eszterhás István: "Döbrönte kürtje" c. drámájának a Nemzeti Szinházban való bemutatásához tevezett diszleteiről nagy elismeréssel ir a k kritika.
A kritika keretében diszletrészletet mutat be a lap. /Fényképfelv./

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o.szept. 6-12.
III. évf. 36. sz. 8. lap

Batthyány Gyula MDK

Crescénse, repr.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

M.D.K.

Batthyány Gyula

Perczel Juliska: "Ötvene egy képen" cimmel ir a müvésznek arról a rajzáról, amelyen ötvenen szerepelnek magyar és külföldi arisztokraták és más társaságukbeli személyiségek A lap fényképen mutatja be a rajzot a müvész szel mütermében, amelynek falán Széchenyi kompozició látható.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. dec. 5-11. IV. évf. 49. sz.

Batthyány Gyula gr

Ticharich Dzdenka
zongora művészno
arcképét festi
(a név nem ponto

Repr.

Film Szinház Irodalom
1943. jún. 18. (25. n)

Batthyány Gyula MDK

festő

Havay Géza:Az élőkép-tárlat próbája az Operaházban.
Uj Magyarság 1940. jan. 30.

Batthyny Gyula

MDK

Bakony, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Batthyány Gyulagr-

cród

z

Művészet

1940. 31. sz. 5. l. – 6. l.

(Élő tárlat az Opera-

házban.)

ITAE.

ben, középiskolai tanulmányaimat
tórendi gimnáziumban. 1928-1932-ig
ány Egyetem bölcsészeti karán művé-
et, magyar irodalom tárgyakból

Liddel Hart a háború kimeneteléről

Stockholmból jelenti a *Német Távirati Iroda:*

Liddel Hart brit katonai szakíró a *Nya Daglight Allehanda* londoni jelentése szerint a háború kimenetelével foglalkozva megállapítja, hogy ha csupán a katonai tényezőket vesszük számításba, akkor arra a kérdésre, hogy mikor végződik a háború, csak azzal lehetne felelni, hogy a háború nem tolódhat el határozatlan időre. Bár a szövetségesek — ami csapataik mennyiségét illeti — fölényben vannak a németekkel szemben, *nem érték el még azt a viszonylagos fölényt, amelylyel a németek rendelkeztek a háború kitörésekor.* Németország szárazföldi haderői ki tudják használni azokat az előnyöket, amelyeket a korszerű védelmi technika nyujt. Liddel Hart azon a véleményen van, hogy „a németek még mindig megtehetik azt, hogy a szovjetúnióban megszállott területek nagy részét feladják". *(MTI.)*

Spanyol lap az angol—amerikai inváziós előkészületeiről

Madridból jelenti a *Német Távirati Iroda:*

Az *El Espanol* című madridi hetilap hosszabb vezércikkében az angol—amerikai inváziós előkészületekkel és a német elhárító intézkedésekkel foglalkozik. A cikk egyebek között ezeket mondja:

Nem kétséges, hogy az inváziós hadsereg kiképzése és felszerelése a legjobb lesz, aminővel Nagy-Britannia valaha is rendelkezett. Az is mindenképpen világos, hogy Nagy-Britannia teljesen tudatában van az előtte álló feladat komolyságának. Más részről a német előkészületek nagyvonalúak és hatalmasak. Nem vonható kétségbe, hogy az egész európai tengerparton nagyarányú és legkorszerűbb erődítéseket létesítettek, amelyekben és amelyek mögött kitűnő háborús tapasztalatokkal rendelkező katonák milliói vannak. Az a tény, hogy *Rommel* tábornagy nemrégiben megszemlélte ezeket az erődítéseket és az invázió elleni előkészületeket, azt mutatja, hogy a Führer figyelő szemmel kíséri a fejleményeket. *(MTI.)*

Kelet- és nyugateurópai szövetségi tervek

Genfből jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

A *Gazette de Lausanne* londoni tudósítója foglalkozik *Smuts* tábornagy beszédének további visszhangjával. A belga *Spaak* és *Delfosse,* valamint a holland *Van Kleffens* után a norvég dr. *Ording,* a Nobel-intézet tanára is állást foglalt a háború utáni rendezés kérdésében. Az *Observer*-ben közölt cikkében Van Kleffenshez hasonlóan a norvég tanár is regionális Atlanti-megállapodást pártol, amely széleskörű nemzetközi szervezet keretébe illeszkednék.

A *Times*-hez intézett egyik levél azt a felfogást képviseli, hogy kelet- és nyugateurópai szövetségek létesítése volna észszerű, tekintettel az angol—szovjet egyezményre, amely összekötő kapocsként szolgálhatna a keleti és a nyugati szövetségrendszer között.

Az angol körök álláspontjáról a londoni jelentés megjegyzi, hogy *az angolok a háború befejezése előtt elvileg a szárazföldön semmiféle különmegállapodást nem tartottak kívánatosnak.* A cseh—szovjet egyezmény megkötése óta, amely a keleti szövetségi rendszer kiindulópontjaként tekinthető, felmerült a kérdés, vajjon nem kellene-e nyugaton is mielőbb megkezdeni az angol egyezményrendszer felállítását.

Montgomery tábornok ismét Angliában

Londonból jelenti az *NST:*

Montgomery tábornok, a 8. hadsereg volt főparancsnoka, akit az Eisenhower főparancsnoksága alá beosztott angol hadsereg parancsnokává neveztek ki, a Földközi-tenger vidékéről Angliába érkezett és már elfoglalta új állását. Új beosztásában Montgomery tábornok az inváziónál harcbavetendő angol és gyarmati csapatok parancsnoka lett és előreláthatóan több amerikai hadosztályt is beosztanak csapatai közé.

Liddell Hart a szövetségesek támadásának kilátásairól

Zürichből jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

Liddell *Hart* — mint a *Neue Zürcher Zeitung* londoni tudósítója jelenti — hétfőn megjelent fejtegetéseiben ismét visszatér arra a már többízben kifejtett tételére, hogy a szövetségesek küszöbön álló általános támadása döntő lesz a háború kimenetelére. A támadás azonban mindaddig Oroszország erejétől függ, amíg az angolszász hadseregek nem vetették meg lábukat a szárazföldön.

Az orosz támadás tekintetében Liddell Hart mások véleményével egyetértésben azon a felfogáson van, hogy az oroszok általános áttörő kísérletének bevezetését jelenti.

Egyébként Liddell Hart úgy vélekedik, hogy az 1944-ben való döntés lehetőségei nagyobb mértékben függnek a politikai és szellemi tényezőktől, mint ahogy a puszta anyagcsata elméletének képviselői gondolják. Különösen a meglepetés tényezőjét tartja fontosnak.

Mihajlovics tábornok hadat üzent a rádióban a Tito-kormánynak

New Yorkból jelenti az *NST:*

Mihajlovics tábornok rádióbeszédet intézett az Egyesült Államok közönségéhez és védelmébe vette a Kairóban működő jugoszláv emigrációs kormány politikáját. Egyúttal rendkívül heves támadásokat intézett *Tito* partizán-kormánya ellen, amely — mint mondotta — kommunista diktatúrára tör. Éles szavakkal nyilatkozott Mihajlovics tábornok Anglia eljárásáról is. Anglia azért támogatja a Tito-kormányt, mert Tito azt állítja magáról, hogy az ő táborán nyugszik a tengelyhatalmakkal szemben folytatott délszláv ellenállás súlya. Ez azonban egyáltalán nem igaz — jelentette ki Mihajlovics tábornok. — *Az ő rendelkezésére álló csapatok létszáma most már félmillió fölött jár* és ezek a csapatok felkészültek, hogy nemcsak a tengely csapataira mérnek döntő csapást, hanem Tito bandáira is. Mihajlovics tábornok azzal fejezte be rádióbeszédét, hogy a londoni rádió és az angol sajtó alaptalan meséket terjesztenek róla és Péter királyról, holott a délszláv nép túlnyomó többségének bizalma Péter király és az ő személyében összpontosul.

Találgatások Londonban a jugoszláv király útjáról

Genfből jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

A *Tribune de Genève* londoni tudósítása szerint Londonban a legnagyobb bizonytalanság uralkodik abban a tekintetben, hogy mi az úticélja Péter jugoszláv királynak. Az útról a legkülönfélébb találgatások vannak forgalomban. A bizonytalanság, hír szerint, Benes útjaival is összefügg, miután Benes pontosan tájékozódott Moszkvában az oroszok balkáni céljai felől. A *Tribune de Genève* londoni tudósításából arra is lehet következtetni, hogy *esetleg találkozás készül Péter király és Benes között.*

Egy angol sajtóattasé a jugoszláv kérdés nehézségeiről

Isztanbulból jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

John *Bennett* isztanbuli angol sajtóattasé török újságírók előtt a következőket mondotta a jugoszláv kérdéssel kapcsolatban:

Anglia magatartásáról *téves hírek* terjedtek el. Az angol kormány hivatalosan nem ismerte el *Tito* kormányát, de támogatja azt, mint minden olyan kormányt, amely az ellenség ellen harcol. Nem felel meg a valóságnak, hogy *Mihajlovics* az ellenséget segíti és elárulta a szövetségesek ügyét. A jugoszláv kérdés egyike a legnehezebb kérdéseknek és megoldása a háború után rendkívül nehéz lesz, mert ebben az országban a legkülönbözőbb nemzetiségek élnek. Angliának az a véleménye, hogy a *háború után maguknak a jugoszlávoknak kell majd eldönteniök, milyen kormányzatban akarnak élni.*

Péter király Jugoszláviába készül?

Isztanbulból jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

Itt elterjedt hírek szerint *Péter* jugoszláv király Szerbiába repül, hogy találkozzék *Mihajlovics* tábornokkal.

Angol cáfolat

Lisszabonból jelentik:

Hivatalos londoni körökben cáfolják azt a hírt, mintha Portugália Madeirán ugyanolyan könnyítéseket biztosítana Anglia számára, mint az Azori-szigeteken. *(MTI.)*

Sztalint lengyel területek helyett más területekkel kell kárpótolni — írja egy newyorki lap

Isztanbulból jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

Isztanbuli lengyel körök a *New York Times* egyik cikkét terjesztik, amelyben *James,* a lap főszerkesztője azt írja, igazságtalanság lenne, ha a háború után, amely Lengyelország miatt tört ki, Lengyelországot jobban megcsonkítanák, mint ahogy a németek akarták volna megcsonkítani. A háború után tehát *Sztalint* lengyel területek helyett más területekkel kell majd kárpótolni.

Tendenciózus jelentések Bulgáriáról

Szófiából jelenti az *NST:*

Illetékes bolgár hely közlése szerint a Reuter-iroda Isztanbulból és a „Stockholms Tidningen" Svájcból keltezve olyan hírt közölt, amely szerint a bolgár kormány ellen államcsínyt követtek volna el. Illetékes helyen megállapítják, hogy úgy ez a hír, mint Cyrill nagyherceg letartóztatásáról szóló közlés teljesen légbőlkapott és minden alapot nélkülöz. A bolgár kormány nem mondott le és a lemondás gondolatával sem foglalkozik. Cyrill nagyherceg pedig, amint már jelentették, megtartotta a szokásos újévi fogadásokat.

Bolgár államcsínyről szóló híresztelések cáfolata

Szófiából jelenti a *Német Távirati Iroda:*

Az angol hírszolgálati iroda isztanbuli, valamint a „Stockholms Tidningen" svájci jelentéseit, amelyek szerint Bulgáriában állítólag államcsínnyel megbuktatták a kormányt, Szófiában teljesen légbőlkapottnak minősítik. A jelentések valamennyi adata merő koholmány. *(MTI.)*

Megszakadt a telefonösszeköttetés Törökország és Bulgária között

Londonból jelenti a *Bud. Tud.:*

Az „Associated Press" jelentése szerint vasárnap óta teljesen megszakadt a távolsági telefonösszeköttetés Törökország és Bulgária között.

A balti államokban elrendelték a teljes elsötétítést

Stockholmból jelenti a *Bud. Tud.:*

A balti államok ellen irányuló szovjet bombázó tevékenység fokozódása miatt a megszálló hatóságok január elsejétől kezdve az egész Baltikumban, mind a városokban, mind a vidéken elrendelték a teljes elsötétítést.

A lengyel határok „rendkívül kényes" kérdése

Genfből jelenti a *TP:*

Mikolajcik, a Londonban székelő lengyel emigráns kormány elnöke Vernon *Bartlet*-tel folytatott beszélgetése kapcsán a *News Chronicle* hasábjain kijelentette, hogy Lengyelország örömmel üdvözölné a cseh—szovjet paktumhoz való csatlakozásra szóló meghívást, de egyuttal azt is közölte, hogy Lengyelország ezideig ilyen meghívást nem kapott. Az interjúnak a leglényegesebb része, amelyben *Mikolajcik* kijelentette, hogy *továbbra is ragaszkodnak a volt lengyel állam területének sértetlenségéhez.* Azt is kijelentette, hogy a szovjettel katonai együttműködésről is csak abban az esetben lehet szó, ha ez a kérdés kielégítő megoldást nyer. *Hajlandók a szovjettel egy közös sztratégiai terv keretében együttműködni,* „amennyiben ki lehet küszöbölni azokat a nehézségeket, amelyek bizonyos lengyel területekre támasztott igényekből keletkeznek". *Mikolajcik* fejtegetéseiből határozottan és újólag az tünik ki, hogy a lengyelek még mindig azt remélik, miszerint *az angolok területi sértetlenségükre irányuló érdekeiket támogatásban fogják részesíteni. Mikolajcik* megjegyezte, hogyha Lengyelország a szovjet—lengyel paktumhoz való csatlakozását esetleg aláírná, akkor azt kívánná, hogy félreértést kizáró módon állapítsák meg, hogy aláírása tökéletes összhangban áll Nagy-Britanniával kötött megállapodásaival.

A *Newyork Herald Tribune* a lengyel határkérdést rendkívül kényes kérdésnek tartja s újra kijelenti, miszerint az Egyesült Államoknak nincsen szándékában, hogy a volt lengyel állam birtokállományának sértetlenségéért síkra szálljon, sőt ilyenirányú kötelezettséget az Atlanti Chartában sem lát lefektetve. A lap megjegyzi, hogy az Atlanti Charta alapelvei észszerűek, de nem elegendőek ahhoz, hogy a helyzetet gyakorlati módon oldják meg, s semmi olyasmit nem tartalmaz, ami biztosítaná az 1939 előtti lengyel határok visszaállítását. A *Newyork Herald Tribune* be akarja beszélni az oroszoknak, hogy ne kicsinyeljék le „azt a nagy hozzájárulást", amivel a lengyelek ennek a háborúnak a viseléséhez hozzájárultak, ehhez a plátói felhíváshoz azonban azt a nyilt fenyegetést fűzi, hogy Lengyelország hajthatatlansága meggyőngíthetné a nyugatról érkező támogatást s Lengyelországot a gyámoltalan elszigetelődés vagy pedig egy katasztrofális bonyodalom veszélyének tenné ki. A nagy amerikai lap elmefuttatása ilyen módon csatlakozik ahhoz a számos párhuzamosan haladó megállapításhoz, amelyet irányadó angol és amerikai lapok már megtettek, ami röviden azt jelenti, hogy Lengyelország a Kreml által támasztott igényekkel szemben sem Anglia, sem pedig a USA támogatására nem számíthat.

MEGJELENT!
OGDEN—HALÁSZ
BASIC ENGLISH
ANONYMUS Kapható minden könyvkereskedésben

Londonból jelenti a *Bud. Tud.:*

A *Daily Telegraph* vezércikkében foglalkozik az orosz—lengyel kapcsolatok kérdésével és a következőket írja: Minél jobban közelednek az oroszok a lengyel határhoz, annál sürgetőbb a lengyel és az orosz kormány teljes és hatékony együttműködése. *Mikolajczik* lengyel miniszterelnök és *Rackiewicz* lengyel elnök elismeri a jószomszédi kapcsolatok fontosságát Lengyelország biztonsága és jóléte szempontjából és *Sztalin,* aki ismételten kijelentette, hogy Lengyelországnak ismét szabaddá és függetlenné kell válnia, teljes mértékben elismeri a lengyel elnök ama követelésének jogosságát, hogy Lengyelország nemzeti individualitását biztosítani kell. Oroszország a többi egyesült nemzettel együtt erős Lengyelországot kíván szabad Európa keretében.

A *Daily Telegraph* diplomáciai munkatársa megjegyzi, hogy a lengyel—orosz nézeteltérésnek két főoka van. Az első az, hogy *az oroszok a lengyelektől nyilt felkelést kivánnak* a németek ellen, míg a lengyelek az ilyen fellépést kihívásnak tekintik, amely rettenetes vereségre és megtorlásra vezetne. *A másik ok a határok kérdése.* A *Daily Telegraph* megjegyzi, hogy az orosz kormány mindeddig nem támasztotta nyiltan azt a követelést, hogy az 1939 szeptember 3-a előtti orosz—lengyel határt módosítsák, mindazonáltal kétségtelen, hogy Moszkva kívánja ezt a határmódosítást, amelyért Lengyelországnak bizonyos területi jóvátételt juttatna. *Eden* külügyminiszter Teheránból való visszatérése után megvitatta ezt a kérdést a lengyel kormány tagjaival. A lengyel kormány azon az álláspontón van, hogy *ezt a kérdést csupán olyan kormány oldhatná meg kielégítő módon, amely saját országában működik,* nem pedig emigrációban.

A „Tribune de Lausanne" Svájc és a szovjetúnió jövő viszonyáról

Genfből jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

A *Tribune de Lausanne* Svájc helyzetéről szóló vezércikkében az orosz problémát jelöli meg legégetőbb kérdésnek, amely Svájc számára is megoldásra vár. Svájcnak az ellenségeskedések befejeztével saját érdekében *fel kell valószínüleg vennie a diplomáciai kapcsolatot Moszkvával.* Hasonló célzások jelentek meg az utóbbi hónapokban a svájci polgári sajtó különféle lapjaiban, amelyek, minden valószínüség szerint a szövetségi kormány kívánságára, *elő akarják készíteni a svájci közvéleményt a Moszkvával való diplomáciai viszony felvételére.*

Az angol munkáspárt az orosz kommunista párttal akar tárgyalni

Bázelből jelenti a *Bud. Tud.:*

A *Nationalzeitung* londoni tudósítójának értesülése szerint a munkáspárt négytagú küldöttséget menesztene Moszkvába, hogy tárgyalást kezdjen az orosz kommunista párttal. A *News Statesman* szerint a tárgyalás főpontja nemzetközi tanácsadó testület létesítése. Az angolok azt a megoldást ajánlják, hogy egyetlen párt se avatkozzék valamelyik külföldi szocialista mozgalom ügyeibe.

Úgylátszik továbbá — írja a lap —, hogy Benes moszkvai tartózkodása során megegyezést ajánlott a lengyelekkel való konfliktusban. Ha feltételezi, hogy a határkérdés a békeértekezletig nyitva marad, akkor az orosz—lengyel megegyezés kilátásai csekélyek, de már a **diplomáciai kapcsolatok újból** való felvétele megkönnyítené a jövőbeni megbeszéléseket. A lap szerint az orosz—lengyel kapcsolatok kérdésében jelentős szerepet játszik az a tény, hogy az oroszok közelednek a lengyel határhoz, mivel valószínünek látszik, hogy a moszkvai lengyel bizottság és *a Berling tábornok parancsnoksága alatt álló lengyel csapatok előreláthatóan ugyanúgy előtérbe jutnak, mint Tito a kairói jugoszláv kormánnyal szemben.*

Zürichi tudósítónk telefonjelentése

Zürich, január 4.

(A „Magyar Nemzet" zürichi tudósítójának telefonjelentése.) A kedd reggeli angol és amerikai lapok az eddiginél is nyomatékosabban hangoztatják *a lengyel—szovjet kérdések megoldásának sürgős szükségét.* Abból indulnak ki, hogy a vitás és mindkét ország által igényelt területek már egészen közel jutottak a hadszintérhez, így tehát attól kell tartani, hogy a londoni lengyel kormányhoz hű szabadcsapatok nyílt ellentétbe kerülhetnek a kommunista érzelmű lengyel szabadcsapatokkal. A *News Chronicle* megszólaltatta e kérdésében *Mikolajczik* lengyel miniszterelnököt is, aki anélkül, hogy olyi álláspontjából engedett volna, ezuttal valamivel barátságosabban nyilatkozik a jóviszony helyreállításának lehetőségéről. A cseh—szovjet szerződéshez való csatlakozást attól teszi függővé, hogy előzőleg állapítsák meg, vajjon Lengyelország e csatlakozással nem kerülne-e ellentétbe a lengyel—angol szerződéssel és az európai általános béke biztosítására tervezett más nemzetközi megállapodásokat. Egy *Exchange*-jelentés szerint a londoni lengyel nemzeti tanács egyik legutóbbi ülésén a volt lengyel parlament egyik tagja, a zsidó szocialista szövetség vezetője azt a javaslatot tette, hogy a lengyel keleti területeken népszavazással döntsék el, vajjon a lakosság a lengyel államban akar-e maradni, vagy pedig csatlakozni akar a szovjetunióhoz.

*

Az olasz hadszíntéren az időjárás némi javulásával megélénkültek a légi harcok Szövetséges nehéz bombázók hétfőn Turin és környéke ellen intéztek heves támadásokat. Más szövetséges bombázórajok az Adriai-tengeren átrepülve Spalatót, Sebenicót és Priedort bombázták.

Változások várhatók az amerikai kormányban

Stockholmból jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

Kedden különféle forrásokból származó hírek érkeztek az amerikai kormányban várható változásokról.

A *Daily Express* newyorki tudósítójának jelentése szerint *Roosevelt* az amerikai kormány átalakítását tervezi. *Stimson* hadügyminisztert állítólag Amerika londoni nagykövetévé nevezik ki. *Winant* eddigi nagykövet Mrs. *Perkins* utódaként a munkaügyi minisztériumot veszi át. Stimson utóda *Patterson* hadügyi államtitkár lesz. Számítanak továbbá arra, hogy *Biddle* igazságügyminiszter is megválik tárcájától.

A *Stockholms Tidningen* tudósítója egyéb változásokról tud. Azt írja, hogy *Knox* tengerészeti miniszter is távozik, további jelentések szerint Biddle igazságügyminiszter külföldi diplomáciai megbízást kap. Stimson utódaként a svéd lap tudósítója Lewis *Johnson* volt helyettes államtitkárt említi, míg szerint az ifjabb *Stettinius* lesz *Winant* utóda Londonban.

Orbay londoni török nagykövet ankarai útja

Isztanbulból jelenti az *Interinf.:*

Csaknem valamennyi töröknyelvű reggeli lap közölte hétfőn a *Török Távirati Iroda* londoni jelentését, amely *Orbay* londoni török nagykövet ankarai látogatásával foglalkozik. A jelentés többi között ezeket mondja:

Az a körülmény, hogy a nagykövet az elmúlt év folyamán kétízben is Ankarába utazott, már csak azért is figyelemreméltó, mert tudvalevő, hogy *a nagykövet nem szívesen vállalkozik utazásra.* A török kormány azt kívánta, hogy a nagykövet tegyen személyesen jelentést arról a benyomásról, amelyet a kairói értekezlet Angliában és az Egyesült Államokban keltett. A legutóbbi fél hónapban Törökország tekintetében a hírek terén látszólagos nyugalom állapítható meg. Ennek a látszólagos csöndnek meg van az oka, mert ami most hallgatólag lejátszódik, az — mondja a „Török Távirati Iroda" jelentése — a szállítások körül folytatott harc. Az egész világ tudja, hogy Törökországnak a szövetségesek oldalán való háborúba lépése nem csupán általános és sztratégiai szempontoktól függ, hanem nagy mértékben függ Törökország bizalmától és attól a tudatától, hogy minden követelményre fel van készülve, valamint attól a bizonyosságtól, hogy *a Török ország részéről vállalandó szerep megrövidíti a háborút.* (MTI.)

Kik jártak és kik járnak a parlament könyvtárába?

A magyar parlament könyvtára az ország könyvtárai közül a hatodik helyen áll — könyvmennyiség tekintetében. Az európai parlamenti könyvtárak között *az ötödik helyet képviseli.* Legnagyobb könyvtára az olasz képviselőháznak van, utána következik a német birodalmi gyűlés könyvtára, harmadik helyen van a francia képviselőház könyvtára, negyedik helyen az olasz szenátus könyvtára és az ötödik hely a magyaroké. Ennél kisebb a svédeké, az angoloké és a bajor könyvtár. A magyar parlamenti könyvtár őse az 1834-ben alapított *társalkodási egyesület könyvtára* volt s alapítói között szerepelt *Deák* Ferenc, báró *Wesselényi* Miklós és *Kölcsey* Ferenc. A képviselőház maga 1866-ban szavazott meg először 1000 forintot könyvtári célokra. *1867-ben pedig* már öttagú bizottságot küldtek ki a könyvtár megszervezésére. Amikor a régi képviselőházban, a Sándor-utcában ülésezett a parlament, a Nemzeti Múzeum egy szobájából vitték át a parlamentbe a könyvtárt, amelynek leggyakoribb látogatója *Szilágyi* Dezső volt. Később átkerült a könyvtár az új parlament épületébe. *Több mint 200.000 kötet áll a képviselők, felsőházi tagok és a nyilvánosság számára,* köztük olyan latin nyelven írott dokumentumai a magyar történelemnek, amelyeket most a háborús viszonyokra való tekintettel el is szállítottak a könyvtárból bombabiztos helyekre.

A könyvtár elsősorban jogi és államtudományi könyvekben gazdag, de vannak természettudományi könyvek is és amit a könyvtár vezetősége gyűjtési szempontból fontosnak tart, azt megrendelheti. Megcmfwyp gwyp kötetek, például *Maróczy* Zakariás és *Telegdy* Miklós püspökök kutatásai és megvannak a történelemtudományban híres két *Kovacsicsnak,* Kovacsics Józsefnek és Miklósnak a művei, akik a legrégibb magyar országgyűlés anyagát gyüjtötték egybe.

Az elmúlt világháborúban az összes külföldi lapok is jártak s megőrizték a múzeumban, ma is, úgyszólván az egész külföld és a még mindig megszállt területek, valamint a belföldi lapok ott feküsznek a könyvtár olvasószobájának asztalán.

Kik látogatták azelőtt a parlamenti könyvtárat?

Eltekintünk a kronológikus sorrendtől, *Tisza* István volt az egyik leggyakoribb látogatója a könyvtárnak. Ő intézkedett afelől az első világháború idején, hogy *a megbízható képviselők és főrendek megkapják a külföldi és ellenséges lapokat* és tájékozva legyenek Hágán és Genfen keresztül a diplomáciai és a hadi helyzetről.

Tulajdonképpen a parlamenti könyvtár anyagából készült el a béketárgyalások teljes anyaga és az új békére való felkészülésre is rendelkezésre áll a parlamenti könyvtár anyaga. *Tisza* István, amikor a parlamenti könyvtárban járt, legtöbbször az angol alkotmányjogot és az angol házszabályokra vonatkozó adatokat tanulmányozta. *Rakovszky* István legtöbbet a francia házszabályokat olvasta. Szorgalmas látogatója volt a könyvtárnak *Kenedi* Géza, a kiváló publicista, *Simonyi-Semadam* Sándor volt miniszterelnök, gróf *Bethlen* István kereste föl sokszor az olvasószobában a könyvtárat, gróf *Teleki* Pál geopolitikai kérdéseket tanulmányozott. Lejárt a könyvtárba gróf *Esterházy* Móric miniszterelnök korában is, mint ahogy ma is látogatója a könyvtárnak. *Gaál* Gaszton, *Rassay* Károly, *Griger* Miklós is szorgalmas látogatói voltak annak a könyvtárnak, amelyek dús tudományos és irodalmi kincseiről, tán joggal állapítható meg, — kevesen tudnak.

A legszorgalmasabb látogatók egyike volt gróf *Apponyi* Albert, aki minden külföldi útja előtt elment a parlamenti könyvtárba. Például mielőtt Egyiptomba utazott, *öt napig tartózkodott délelőttönkint a könyvtárban* s tanulmányozta Egyiptom politikai, kulturális és gazdasági viszonyait, nem volt tehát csoda, hogy tökéletes alapossággal tudott Egyiptomban — Egyiptomról beszélni.

Sok a könyv — kevés az olvasó képviselő

Háromszázhatvankilenc tagja van a képviselőháznak és majdnem ugyan annyi főből áll a felsőház. Mégis a képviselőház könyvtári bizottságának jelentése szerint 1942-ben *mindössze 138-an kerestek fel a könyvtárt,* vi szont képviselőknek 1577 kötetet, felsőházi tagoknak 245 kötetet, egyetemi tanároknak, volt képviselőknek, minisztériumoknak és könyvtáraknak 2747 művet kölcsönöztek ki.

A nyilvános olvasó látogatói 2562 esetben vették igénybe a könyvtárt.

És a múzeum...

A parlamenti múzeum az elmult évben értékes ajándékokkal bővült. Vitéz *Törs* Tibor odaajándékozta a parlamenti múzeumnak *Prohászka* Ottokár beszédének eredeti fogalmazványát, amellyel 1920 március 1-én a kormányzóválasztás után, mint a nemzetgyűlés küldöttségének vezetője nagybányai *Horthy* Miklóst a kormányzói tisztség elvállalására kérte fel. A futásfalvi *Lukács* család a múzeumnak ajándékozta a *szabadságharc pénzjegyeinek kliséit és a klisék feltalálásáról írt röplap két példányát.* Vétel útján szerezte meg a múzeum *gróf Batthyány* Gyula olajfestményét, gróf *Széchenyi* István apotheozisát s a *Kossuth* Lajos várbeli börtönéről készült képet. *Az elmult év szeptember közepén a légi veszélyre való tekintettel a múzeum a látogatást megszüntette,* kiállítási termeit leszerelte és a műtárgyakat megóvásra a célnak megfelelő helyiségekben raktározta el.

Mindezek egyszerű számoknak tűnnek fel, pedig szoros kapcsolatuk van az élethez. Könyvek száma, látogatók száma, múzeumi tárgyak száma; s *fölvetődik a kérdés, nem volna-e helyesebb, ha a fölösleges viták helyett egyes képviselők olykor a könyvtárt és a múzeumot látogatnák?*

Oláh János

„25. évfolyam"

Egy magyar lap most ünnepli fennállásának 25. évfordulóját s az olvasók talán megengedik, hogy nem közönséges jogon mi is hallassuk hangunkat a lelkesedésben, mely elönti mostanában a nyilas tábor többé korántsem tömör sorait. A *Magyarság* ünnepel: most lépett 25. évfolyamába. Azaz csak lép majd, ennek az évnek december 16-án, de nem közönséges és nem érdektelen számítással már most előre beszedi a jubileumi babérokat, beinkasszálja a tapsokat, mintegy előre biztosítja magát minden meglepetés ellen. Mert mi minden történhet még az oly változatos nyilas és rokonszakmájú tábor soraiban december 16-áig! Mi is engedünk, nyájas olvasónk, a szíves felszólításnak s csatlakozunk az ünnepléshez a magunk módján. Vegyük csak sorra a tényeket. A vezércikkíró lelkes s megragadó pátosszal idézi az elmúlt huszonöt év rendkívüli küzdelmeit — valóban egészen megrendítő s elandalító ez az azonosítás, ahogy *(R. R. R.),* e csinos cikk szerzője hallgatagon közösséget vállal például azzal az ifjabb gróf *Andrássy* Gyulával, akinek elvégre némi része mégis csak volt a *Magyarság* 25 év előtti megszületésében. Azóta annyi minden változott s Andrássy Gyula finom elméje sem láthatta előre a fura fordulatokat, melyek a szellemében született lapot egészen más tájakra vezették. Mit akart az akkori *Magyarság?* Az 1920-as évek csalódásaiból merített erőt, ellenzéki politikát folytatott s konzervatív árnyalattal küzdött a magyar önállóság, öncélúság, jogfolytonosság gondolatáért, hirdette a szélesebb néprétegek művelésének szükségességét s mindezt elborította a történeti visszaemlékezések édes, aranyos fényeivel. Azóta sok minden változott; fejlődtek az emberek is, akik akkor a *Magyarság* körül állottak, ki erre, ki arra, — de azért a fejlődés még sem oly óriási méretű, mint azt oly szívesen hirdeti *(R. R. R.)* vezércikkíró úr, aki *„a hallgatni nem tudó lelkiismeret"* szavát idézi s így magyarázza a lap azóta következett, nem feltétlenül szellemi indítékokból fakadó dús fordulatait: *„A minőséget* (!) jelenti ma a hitvallás az új koreszme mellett; és ha huszonégy évvel ezelőtt a politikai szövegezés így hangzott: *„keresztény és nemzeti"*, — ma ezt mi így szövegezzük: *„Nemzeti és szocialista!"* Nemde, csinos kis párhuzam; elgondolkozhatnak róla, akik ily értelemben beszélnek ma is a kersztény politikáról. Dehát ünneplésre szüksége van a *Magyarság*-nak, melynek bizony csak a címe azonos a *régi Magyarság*-gal; görögtűzzel, babérágakkal kell pótolni az egyre lankadó lelkesedést. Ebben az ünnepi hévben azonban mintha kissé elaludt volna a nagy lelkiismeret, melyet úgy ígérgetett nekünk *(R. R. R.)* vezércikkíró: mert hiszen milyen lelkiismerettel is vállalhat azonosságot, folytonosságot a mai *Magyarság* a régi *Magyarság*-gal? Az olvasók is változtak azóta, avagy talán mégis találunk valami folytonosságot a két vállalkozás között? Az eszmék és a történelem mily logikája ez, mely arra készteti a nyilas publicistát, hogy visszakéredzkedjék 25 évvel s onnét merítsen erőt, megújhodást, biztatást? Mily összezárkózás, mily kapcsolat ez, mely nem éri be a mai nemzeti szocialista lelkesültséggel, hanem egyszerre *„keresztény és nemzeti"* összeköttetést keres? Szükséges volt minderre utalnunk, hogy tisztán lássunk s hogy valóban méltó, megfelelő fényt árasszunk mi is erre a jubileumra, melyről az antik költő szavával valóban elmondhatjuk, elmerengvén sorsokon és változásokon: Difficile est satiram non scribere...

Árgus

Lapok szemléje

A kolozsvári **Tribuna Ardealului** újévi száma dr. *Hatieganu* Emil volt miniszter, az északerdélyi románok vezetőjének vezércikkét közli.

— Mindnyájunkon ábrándok és remények uralkodnak — kezdi cikkét Hatieganu —, mert ilyen az emberi lélek. Mindig valami jobbat várunk és mindig kívánunk valamit. Az egyik anyagi javak után vágyódik, a másik lelki javak, eszmények után. Ezek a vágyak részint teljesednek, részint nem. Csak az Isten tudja, hogy jó lenne-e, ha vágyaink teljesítése önmagunktól függne. Én azt hiszem, hogy nem lenne jó.

— Valójában vágyaink teljesedése számtalan körülménytől, lehetőségtől és imponderábiliától függ. De bizonyos fokig azért tőlünk, az egyéntől és a közösségtől is, melyben az egyén él. Tudással, munkával, szorgalommal — melyet a közösség méltányol és elismer — sok mindent meg lehet valósítani. De ha az ember, az egyén nem alkalmazkodik a körülményekhez, melyeket ő egyedül különben sem tud megváltoztatni; ha nem akar beleilleszkedni az emberi közösségbe, akkor béna lesz, félretaszított s előbb-utóbb elégedetlen s szerencsétlen társadalmi lázadóvá válik. A közösség tehát olyan egyénekből áll, akik csak *kölcsönös engedmények árán élhetnek egymás mellett.* Aki nem érti meg az időnek ezt a parancsát, az elárulja, hogy lelkében primitív ösztönök dúlnak s hiján van minden civilizáltságnak. *Az irigység, a gyűlölet, a bosszú, mely elhomályosítja az agyat* — nem a kulturált ember ismérve. Nem a ruha teszi az igazi embert, hanem *a mérséklő ész, a szelídség, a könyörület, a megbocsátás és a testvéri szeretet.*

Majd a továbbiakban így folytatja cikkét Hatieganu Emil:

— Ne beszéljünk az elmult évről. Láttuk és átéltük mindannyian, úgy ahogy tudtuk. Az új évet viszont régi hagyományainkhoz híven jó kívánságokkal fogadjuk. Milyen lesz az új esztendő, miket valósít meg óhajainkból? — ki tudná azt megmondani. Egy valami azonban biztos: ha mindenki megérti szerepét a közösségben és eleget tesz kötelességének azon a poszton, ahová a sors rendelte; ha mindenkit a legjobb szándék vezet és belátja, hogy mindenekelőtt a testvéri szeretetet és az összetartást kell ápolnia — akkor az újévi jókívánságok nem maradnak hiábavalóak. A szó elszáll, ha a szívet nem uralja a testvéri szeretet s ha az emberek ahelyett, hogy segítenének egymáson, marakodnak. *Az életet nem rombolással és szétházással, hanem csak az együttélők kölcsönös segítségével lehet fenntartani.* Ezért kell, hogy szívünkben a testvéri szeretet uralkodjék. E gondolatoktól áthatva kívánunk mindenkinek boldog új esztendőt — fejezi be cikkét Hatieganu Emil.

Kormányrendelet a gazdasági munkavállalók gabonajárandóságának kiadásáról és a munkafegyelem biztosításáról

A hivatalos lap január 5-én, szerdán megjelent száma kormányrendeletet közöl a gazdasági munkavállalók gabonajárandóságának kiadásáról és a munkafegyelem biztosításáról.

A rendelet szerint a gazdasági cselédek kenyérgabonajárandóságát, idetértve kukoricajárandóságát is, teljes egészében természetben ki kell adni. A cseléd háztartásához tartozó családtagok viszont finomliszt- és kenyérjegyet nem kaphatnak.

Az arató- és cséplőrészt szintén teljes egészében természetben kikapják, de csak akkor, ha a gazdaságban előforduló egyéb munka elvégzését is vállalták és azt a hivatalosan megállapított munkabérek mellett teljesítették.

Az a munkás, aki csak az aratást és a cséplést akarja vállalni, de a napszámos- és egyéb munkákat nem, az az arató- és cséplőrész természetbeni kiszolgáltatását sem igényelheti.

Az egész idényre leszerződött sommások egy korábbi közellátásügyi miniszteri rendelet értelmében a munkában eltöltött minden hónapra 25 kg lisztet kapnak. Ezenfelül a kenyérgabonakeresményükből az egész idényre természetben 10 métermázsa jár nekik. Ha a munkabér a 10 métermázsát meghaladja, a többletet a munkaadó készpénzben köteles kifizetni.

Kimondja a rendelet azt is, hogy a munkabér fejében kapott természetbeni járandóság után a munkavállalót a közellátás céljára beszolgáltatási kötelezettség nem terheli.

A kormány mult évben megjelent rendelete értelmében a hivatalosan megállapított mezőgazdasági munkabérek az 1944. évre változatlanok maradnak. Az árak legutóbb történt szabályozásakor ugyanis a munkabéreket általánosan felemelték.

A gazdasági cselédek az úgynevezett „szólításkor" csak akkor mondhatnak fel, ha legkésőbb 30 nap alatt igazolják, hogy ugyanilyen minőségben máshová elszegődtek.

A dohánykertészek felmondási ideje eddig december 25-e és 31-e között volt, az idén pedig január 15-e és 31-e között lesz. A már megelőzően közölt felmondás érvénytelen, azt tehát szükség esetén meg kell ismételni.

A rendelet *a munkafegyelem* biztosítására *szigorú rendelkezéseket tartalmaz.*

Azt a gazdasági cselédet, illetőleg dohánykertészt, aki az elszegődési kötelezettségét megszegi, *honvédelmi munka címén* rendelik ki gazdasági munkálatok kötelező elvégzésére. Esetleg internálják és mint internáltat katonai vezetés alatt álló munkatáborban szorítják munkára. Súlyos joghátrány éri a munkaadót, ha gazdasági cselédet vagy dohánykertészt más munkakörben alkalmaz. Így pl. tilos gazdasági cselédet ipari üzemben alkalmazni de éppen így a gazda sem fogadhat fel aratónak vagy napszámosnak olyan személyt, aki a mult évben gazdasági cseléd volt. A vétkes munkaadót hat hónapig terjedhető elzárással és nyolcezer pengőig terjedhető pénzbüntetéssel sujtják.

Nemcsak a cselédek és dohánykertészek, de minden más gazdasági munkavállaló is köteles leszerződni. A leszerződés határideje az idén február 15. Az, aki eddig az időpontig önként le nem szerződött, február 20-áig a községi elöljáróságnál köteles jelentkezni, hogy munkahelyét hivatalosan jelöljék ki.

A mezőgazdasági munkaszerződések megkötésére meghatározott munkaidő a munkaadóra is vonatkozik. A 100 kat. holdnál nagyobb mezőgazdasági földbirtokon gazdálkodó munkaadó, ha február 15-éig nem tudott elegendő munkást szerződtetni, köteles február 20-áig a községi (városi) gazdasági munkaközvetítő hivataltól (községi jegyzőtől, körjegyzőtől, városi tisztviselőtől) a hiányzó munkaerők közvetítését vagy esetleg kirendelését kérni.

Gyorsan fest tisztít
Dessewffy-utca 14.
Telefon: 118-031
Teréz

Háboru földön, vizen, levegőben

A Dnyeper középső folyásának hidfőit hiába ostromolják a bolsevisták — A németek zavartalanul kiüritették Roszlav és Szmolenszk városát — Egyik vadászhadosztályuk a Ladoga-tótól délre elérte a parancsban kapott támadási célpontot — A szovjet páncélosokkal támogatott ellentámadása meghiusult

Délolaszországban Salerno szakaszán nehéz harcokban visszaverték az angol csapatok támadásait

A keleti arcvonalon a jelenlegi hadműveletekből világosan látni lehet, hogy *a legfelsőbb német hadvezetés az arcvonal kiigazítására törekszik.* Ezáltal *a háború új arculatot nyer,* írja a német távirati iroda katonai tudósítója, majd így folytatja:

Amennyire a keleti arcvonal középső szakaszának egyes részein és a déli szakaszon az események kialakulása még teljesen folyamatban van és folynak a német elszakadó műveletek, részben a számbeli fölényben levő szovjetseregek erős nyomás alatt, de mindig a német legfelsőbb vezetés irányításával, *oly kevéssé vonták be eddig a hadműveletekbe az Obelijtől egészen Leningrádig húzódó német balszárnyat. Ennek a ténynek nagy jelentősége van. Szempontokat tár föl a szovjet nyári offenzivájának további folyamára. Ezek a szempontok a németek végső szándékaira mutatnak.* Ezt a tényt csak összefüggésbe kell hozni a napról-napra világosabban megmutatkozó német ellentámadásokkal, hogy lemérhessük belőle, mily helyzetekbe lovalták a nagy német elszakadási mozdulatok a bolsevistákat. *Kétségtelen: a bolsevisták jelentékeny területet szereztek, de igen nagy véráldozatokkal és hadianyagveszteséggel. Azonban csak fölégetett terület az, melyet a németek átengedtek nekik.* A németek a maguk részéről, tekintettel a nemsokára beálló esőzésekre és a télre, először kerültek az utánpótlás szempontjából kedvezőbb helyzetbe, mivel most sűrűbb és rövidebb utánpótlási vonalakkal rendelkeznek. A keleti arcvonal harcai eddig azt bizonyították, hogy a háború ebben a térségben mindig is: végső erőfeszítések a szállítási és utánpótlási problémák megoldására. Bizonyos hangok az ellenség táborában most figyelmeztetőleg mutatnak rá arra, hogy a né[met] visszavonulásukkor „Szahara-szerű [pusz]ta" hagyták maguk után. Ennél a [hely]eztetésnél közrejátszhat az is, hogy *a [né]met ellenség lassan fenyegető Damoklesz-kardként érzi az arcvonal északi szárnyának kiterjeszkedését erre a „Szaharára".*

A bolsevisták azt állítják, hogy az általuk megszállt területeket „meghódították". Hogy ne tünjék föl ez az állításuk propagandának, azt hirdetik, hogy a németek az általuk kiürített területet minden körülmények között a legvégső erőfeszítéssel is kezükben akarták tartani. Ez azonban másképpen van: a németek harcolva ürítették ki ezt a területet abból a hadászati célból, hogy csapatokat szabadítsanak fel egyéb célokra.

A délolaszországi helyzetről az Interinf a következőket jelentette: *Erős angol kötelékek* nagyszabású tüzérségi előkészítés után csütörtökön este ismét támadást kezdtek *Salernonál* a kikötőtől északra húzódó német magaslati állások ellen, hogy kikényszerítsék az áttörést *Nápoly* síkságai *felé.* A támadók a szakadékokkal teli térségen nagyobb mértékben nem bonthattak harcba páncélos alakulatokat és támadó kötelékeik nem tudtak kifejlődni széles területen. Csütörtökön *Contursinál* is feilángoltak a harcok. Túlnyomórészt *északamerikai kötelékek* támadtak és *Eboli* térségéből állandóan friss alakulatok jöttek segítségükre. A nagy mélységben lépcsőzetesen kiépített német vonalak lehetővé tették a német vezetésnek, hogy az első vonalakban harcoló csapatokat említésre méltó veszteség nélkül visszavonja a fő harci állásokba. Az északamerikaiak támadásaik során érzékeny veszteséget szenvedtek. Többszáz halott és számos szétrombolt fegyver hátrahagyásával keliett kiindulási állásaikba visszavonulniok. Az inváziós csapatoknak azokat a felderítő erőit, amelyek *Potenzából* előre tapogatództak a délolaszországi német záróretesz keleti szárnya ellen, német biztosítások felmorzsolták vagy visszafordulásra kényszerítették.

Időközben a szövetségesek főparancsnoksága Délolaszországban jelentős erőket gyüjtött össze. Ezek részben apuliai kikötőkben, kisebb részben a salernoi öbölben értek a szárazföldre, miután látniok kellett, hogy az olasz fegyverletétel ellenére sem sikerült lerohanniok a német ellenállást Salerno vidékén. *Az olasz szárazföldön ezidőszerint biztosnak tekintendő hat angol és három északamerikai gyaloghadosztály, két angol dandár, egy angol és egy amerikai légúton szállított hadosztály, két angol és egy amerikai páncélos hadosztály, két angol és egy amerikai páncélos dandár, valamint három északamerikai páncélos osztag jelenléte. E számokban nem foglaltatnak benne a Szicíliában gyülekezett inváziós erők, amelyek a további harccselekmények számára több hadosztálynyi tartalékot jelentenek.* Megállapították a többi között az 1-ső, 46-ik és 56-ik angol gyaloghadosztály és a 201-ik angol páncélos dandár, továbbá a 3-ik, 36-ik és 45-ik amerikai gyaloghadosztály, valamint a 191-ik és 753-ik amerikai páncélos dandár jelenlétét. Arcvonalbevetésben megállapították végül több angol kommandó-alakulat és két amerikai kommandó-zászlóalj jelenlétét. *További amerikai-angol csapatrészek vannak a nápolyi öböl előtt fekvő szigeteken.*

Most végleges adatok állnak rendelkezésre a salernoi csatában szenvedett északamerikai-angol veszteségekről. Beszállítottunk összesen 4551 foglyot, köztük 121 tisztet. Zsákmányoltunk 171 páncélost, páncélos felderítő és páncélozott csapatszállító kocsit, köztük Shermann-mintájú nehéz amerikai páncélosokat, továbbá 61 löveget, 20 rakétavetőt, nagyszámú önműködő és gyalogsági fegyvert, valamint többszáz géperejű járművet. Egyedül a német hadsereg kötelékei 19 repülőgépet és egy kötött léggömböt löttek le. *Az inváziós csapatoknak legénységben elszenvedett vesztesége legalább 20.000 emberre tehető, nagy részük északamerikai. Az angolok veszteségei halottakban, sebesültekben az összes veszteségnek mintegy 10 százalékát teszik ki.*

*

A különböző harcterekről szombaton érkezett jelentéseinkből különben a háborús helyzet a következőkben bontakozik ki:

Keleti arcvonal

Berlin, szeptember 25.

A keleti front harcairól a német távirati iroda szombaton délután 2 órakor a vezérfőparancsnokságnak *a Führer főhadiszállásáról* kiadott következő *hivatalos jelentését* közölte:

A kubáni hídfőnél a bolsevisták egész nap eredménytelenül folytatták támadásaikat.

Az Azovi-tenger északi partjainál egyik támadásunk eredménnyel járt. Foglyokat és zsákmányt ejtettünk. A Dnyeper középső folyásánál az ellenség számos helyen hasztalan támad a folyó keleti partján lévő hídfőink ellen. Nagymennyiségű páncélost pusztítottunk el ezekben a harcokban. Német páncélos erők Cserkasszitól északra kisebb ellenséges csoportokat vertek széjjel.

A középső arcvonalszakaszon Unecsa vasúti csomóponttól nyugatra és Szmolenszktól délre heves elhárító harcok voltak, melyek még folyamatban vannak. Roszlav és Szmolenszk városát, miután valamennyi hadifontosságú célpontot megsemmisítettünk, az ellenség zavarásától teljesen mentesen kiürítettük.

A Ladoga-tótól délre az egyik német vadászhadosztály elérte a parancsban kapott támadási célpontot. A bolsevisták páncélosokkal támogatott ellentámadásai meghiusultak.

Német csapatok északon a kandalaksai szakaszon és a Murman-arcvonalon elhárították az ellenség több támadását, veszteségeket okozva.

A német távirati iroda további értesülése szerint *szeptember 24-én a német légierő a keleti arcvonalon 65 ellenséges repülőgépet semmisített meg.* Egy német felderítő repülőgép elveszett.

Részletes jelentés az elháritó csatáról

Berlin, szeptember 25.

A keleti arcvonal középső és északi szakaszán dúló harcokról az Interinf a következőket jelenti:

Csernigovnál, Gomeltől délkeletre, a helyzet egészében változatlan. A bolsevisták széles arcvonalon sokszor megismételték támadásaikat, helyenként betörtek ugyan, de a német tüzérség heves támadásai szétverték, vagy hatásosan elreteszelték őket. Minden egyéb támadást még a főarcvonal előtt visszavertünk.

Erős német utóvédek a roszlav-moszkvai vasútvonaltól délre oly eredményesen tartóztatták fel a nagy erőkkel támadó bolsevistákat, hogy azok a német csapatok fölényes mozdulatait nem tudták akadályozni. Két nagyobb szovjetkötéleket, amelynek erős tüzérségi előkészítés után és páncélosok támogatásával sikerült áttörnie, német rohamkötelékek és a nehéz légelhárító ágyúk elvágták mögöttes összeköttetéseitől. Meghiusultak azok a kétségbeesett fáradozásaik, hogy ismét összeköttetésbe jussanak és az átkarolástól megmeneküljenek. *Megsemmisítésük folyamatban van.*

Szmolenszknél az egész arcvonalszakaszon, mindenekelőtt azonban a két szárnyon, a bolsevisták a legerősebb páncélos és tüzérségi erőkkel megkísérelték az áttörést. Erősítéseket annál is könnyebben kaphattak, mivel a rossz idő megakadályozta a német légierő beavatkozását a küzdelembe, úgyhogy maguknak a csapatoknak kellett megvívni a kemény elhárító harcot. *Német kötelékeknek itt számbeli leg nagy fölényben levő nyomással szemben kellett helytállni. Igy is a bolsevistáknak csak egy helyen sikerült teret nyerni. Ezzel szemben áttörési kísérleteik meghiúsultak a német gránátosok törhetetlen ellenállási erejének következtében.* Ezek a gránátosok példás odaadással, látszólag kilátástalan helyzetben védekeztek és így törték meg a heves ellenséges támadásokat. Jelentékenyen támogatták őket a német ütegek, a páncélos elhárító csapatok és a nehéz gránátvetők, akik félelmetes réseket ütöttek a támadók sűrű soraiban. *Több mint tízszer hajszolták bele a bolsevista vadászkötelékeket a nehéz elhárító fegyverek heves tüzébe, de így sem sikerült nekik átszakítani a védők arcvonalát.* A harcok a késő éjszakába nyúltak és szombaton korán reggel újból fellángoltak.

Teljes sikerrel védekeztek a német csapatok kemény erdei harcokban pénteken Demidov térségében. Mintegy két ezrednyi bolsevista csapatot, melynek sikerült az áttörést végrehajtani, a német állások mögött körülzártak és felmorzsoltak. A bolsevisták ezernél több halottat hagytak a harcmezőn, azonkívül jelentős veszteségeket szenvedtek fegyverekben, számos nehéz lövegben, gránátvetőkben és gépfegyverekben, amelyek nagy számban estek a

A TENGER ARANYA:
BOROSTYÁNKŐ

KIÁLLITÁS
NEMZETI SZALON (ERZSÉBETTÉR)
1943 SZEPTEMBER 21 tól-OKTÓBER 20-ig.
NAPONTA 10.-18-ÓRÁIG

TELKEK
Budafüreden

Budapesttől 27 km-re

Eskü-tértől harmadik MFTR-hajóállomás a telep központjában (hajó naponta indul 12.30 órakor, ezenkívül vonatösszeköttetés is van. Jelentős közmunkák, építési kölcsön.

Tájékoztatás: Magyar Tisztviselők Takarékpénztára R. T.-nál, IX., Ferenc-körút 14. szám
Telefon: 188—878

A HERCZEG FERENC JUBILÁRIS ÉV ÜNNEPI KIADVÁNYAI

HERCZEG FERENC MŰVEINEK GYŰJTEMÉNYES KIADÁSA

Nyolcvan mű, közel 12.000 oldalon, famentes biblianyomó papíroson, amatőrjellegű művészi kötésben, tíz hatalmas kötetben, a Herczeg Ferenc Emlékkönyvvel együttesen 540 P.

HERCZEG FERENC EMLÉKKÖNYV

Szerkesztette: *Kornis Gyula*

A magyar írók, tudósok, államférfiak legkiválóbbjainak tanulmányai. Közel 500 oldal, albumalakban, 100 műnyomó papírra nyomtatott képtáblával, művészi kötésben 54 pengő.

Bibliofil-számozott kiadások

Magdaléna két élete — *Balthyány Gyula* rajzaival.
Szirinusz — *Hincz Gyula* rajzaival.
Tűz a pusztában — *Szalay Lajos* rajzaival.

Valamennyi kötet számozva, a költő és a rajzolóművész aláírásával kerül forgalomba. Egy-egy kötet ára amatőr félbőrkötésben, valódi aranynyomással 80 pengő, művészi félvászonkötésben, valódi aranynyomással 50 pengő.

ÉLETRAJZOK

Herczeg Ferenc — Irta: *Kornis Gyula* — Ára 4 pengő.
Herczeg Ferenc — Irta: *Surányi Miklós* — Ára 3.20 pengő.

Uj Idők Irodalmi Intézet (Singer és Wolfner) kiadása
Megtekinthetők minden könyvesboltban

németek kezébe.

Az északi szakaszon általában nyugalom volt. Német ütegek a leningrádi körülzáró gyűrű északi részén szovjet készenléti állásokban szétvertek néhány zászlóaljat és páncélos alakulatot. Jól irányzott találatokkal Leningrád körzetében ipartelepeket romboltak szét.

Egy német nehéz parti üteg pénteken a déli órákban hatásos tűz alá vette Kronstadt kikötőjét. Eltaláltak szerelőcsarnokokat, egy épülőben levő cirkálót és az „Októberi forradalom" nevű csatahajó köré felsorakozó hajókat. Tüzek keletkeztek.

ÚJ MAGYARSÁG
TELEFONSZÁMAI 1-464-20
1-464-28
1-464-29
1-444-00

Finn hadijelentés

Helsinki, szeptember 25.

A szombaton kiadott *finn hadijelentés* ezeket mondja:

Az aunusi földszoros középső szakaszán csapataink visszaverték két kisebb ellenséges osztag támadását. *A maaselkaei földszoroson* kötelékeink megsemmisítettek egy ellenséges állást és 15 ellenséges katonát megöltek.

A többi arcvonalon nem történt említésre méltó esemény.

Nyugat és dél

Berlin, szeptember 25.

Az angolszász hatalmak ellen folyó háboruról a német távirati iroda szombaton délután 2 órakor a véderőfőparancsnokságnak *a Führer főhadiszállásáról* kiadott következő *hivatalos jelentését* közölte:

A délolaszországi hadszintéren pénteken is élénk harcok voltak. Az angol csapatok támadásait Salerno szakaszán nehéz harcokban visszavertük.

Zuhanó harci repülőgépek a Földközi-tengeren elsülyesztettek egy nagy ellenséges torpedónaszádot és megsemmisítő találatot értek el két teherhajón.

A szombatra virradó éjjel néhány ellenséges vadászrepülőgép hatás nélkül bombákat dobott északnyugatnémet területre. A német légelhárító erők pénteken a megszállt nyugati területek fölött 10 gépet és a birodalom területe fölött egy gyors angol felderítő repülőgépet lőttek le.

Az adriai helyzet

Berlin, szeptember 25.

Mint illetékes helyről közlik, *a német csapatok biztosító intézkedései az adriai tengerparton tervszerüen folynak.* A partvidék legfontosabb pontjai a védelmi berendezésekkel, erődökkel, partvédő ütegekkel és útvonalakkal együtt német kézben vannak. *Az utakon és vasutakon éjjel-nappal folynak a katonai szállítások.* Az olasz csapatok lefegyverzését, amennyiben azok nem szöktek át a kommunista partizánokhoz, már végrehajtották. *Naponta nő a fasiszták száma, akik részben zárt alakulatokban csatlakoznak a német csapatokhoz, hogy folytassák a közös harcot.*

Tengerek

Berlin, szeptember 25.

A német tengeralattjárók újabb sikere, amely legutóbb tizenkét ellenséges romboló és 46.500 tonna ellenséges hajótér elsülyesztésében nyilvánult meg az Atlanti-oceán északi részén, valószínűleg *megint időszerűvé teszi a külföldön annak a kérdésnek a megvitatását, megtalálták-e már a németek a szövetségesek búvárhajóelhárításának hathatós ellenszerét,* írja *Saalwächler* vezértengernagy, az ismert német haditengerészeti szakértő. A sikeres német búvárhajótámadás kísérő körülményei már maguk is mutatják, folytatja a vezértengernagy, hogy *a szövetségesek táborában nyilván nem fűztek túlságosan nagy reményeket a tengeralattjáró-háboruban állítólag beállott szünethez s a pénteken jelentett új német búvárnaszádtámadással befejezettnek tekintik ezt a szünetet.* Az a körülmény, hogy a német búvárnaszádok egyszerre tizenkét rombolót sülyesztettek el, mutatja, milyen fontosnak tartják a szövetségesek továbbra is hajókaravánjaik erős biztosítását. Az elsülyesztett tizenkét rombolón kívül még három romboló kapott torpedótalálatot.

Még nem jött el az ideje annak, írja tovább a vezértengernagy, *hogy közelebbi részleteket lehessen közölni arról, vajjon a pénteken jelentett búvárnaszádsiker a német tengeralattjárók új harcászati módszerére, vagy pedig új támadási eszközökre vezethető-e vissza. Annyit azonban már el lehet árulni, hogy a világ közvéleménye a közeljövőben meg fogja tudni a valóságot.* Tény, hogy a szövetségesek biztosító járművekben most olyan súlyos veszteséget szenvedtek, amelynek feltétlenül kihatása lesz a hajókaravánok rendszerére, hiszen ebből a fontos kísérőhajó típusból soha sincs elegendő.

Távolkelet

Tokió, szeptember 25.

A császári főhadiszállás jelenti: *September 22-én erős amerikai kötelékek szálltak partra Finshafenben. Japán megszálló csapatok harcra kényszerítették őket. A heves harcok folynak.*

Japán légikötelékek és csatahajók Finshafennél erősen támadták a partraszálló csapatokat és szállítmányokat. September 21-től 23-ig elsülyesztettek három cirkálót, két rombolót és egy nagyobb szállítóhajót, felgyujtottak két cirkálót és két közepes szállótihajót. Bombatalálatokkal megrongáltak két cirkálót. Légiharcokban lelőttek 22 ellenséges gépet, ezekből nyolc gép lelövését nem lehetett biztosan megállapítani. Ezenkívül japán repülőgépek a partraszállók által birtokolt területen tizenöt helyen okoztak tüzet. Japán részről 16 gép szándékosan ellenséges célpontokra zuhant.

A Domei-iroda jelenti egy kínai támaszpontról, hogy a japán légierő vadász és bombázó kötelékei szeptember 24-én megtámadták a Hunan tartományban levő Csangosovot. A bombázók az ellenséges védelmi berendezéseket támadták a partraszállási hídfő közelében. Három különböző helyen tüzek keletkeztek.

September 23-án egy japán kötelék megtámadta Kienov repülőterét és bombáival elpusztította a felszállóhelyet, amelyet a legutóbbi légitámadás után a lehető leggyorsabban kijavitottak.

Szeptember 26

Eisenhower szpikerei addig-addig hirdették a szabadságot, míg nemcsak a külföldi rádióhallgatók, hanem az Északafrikába szökött francia kommunisták is hinni kezdtek a rádióban. Hitüket természetesen rögtön készpénzre is felváltották, mondván: ha már szabadságot igérünk az egész világnak, miért ne legyünk szabadok mi is? Nosza, lapokat alapítottak s a szólásszabadság nevében olyan féktelen bolseviki izgatásba kezdtek, hogy most már a konzervativ elemek félteni kezdik Algir jövőjét. Az izgatásban elől jár Thorez, a franciaországi kommunista párt volt vezetője, aki mint ismeretes, 1939 szeptemberében minden lelkiismeretfurdalás nélkül dezertált s megtagadva a bleuk hősiességét, flamand paraszt ruhában szökött át a határon. Valahogyan aztán mégis eljutott Moszkvába s egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy ne üzenje meg a moszkvai rádión át az otthon maradt francia bakáknak: őrültek vagytok, ha a véreteket ontjátok a plutokráciák győzelméért... Miután a szovjet és az angolszász nagyhatalmak együttműködése ma megfelel Moszkva terveinek, Thorez természetesen nem is emlékezik vissza ezekre a régi szólamokra s azt üvölti lapjaival reggel, délben, este az algiri utcán: világ proletárjai egyesüljetek, mert ez a harc a döntő! Jellemző mindenesetre, hogy most ugyanazok a tábornokok a szövetségesei, akik valamikor a hadbíróságon gyáva szökéséért halálra ítélték. Thorez régi bűneire persze élénken emlékezik még mindenki, dehát, nem olyan szelek járnak Algirban, hogy ilyesmikről most beszélni lehessen. A kommunista vezér azonban, úgylátszik, nemcsak a multja teljes feledését követeli, hanem vérszemet kapva, most már ő is külön „francia bizottságot" szeretne létesíteni. Ez pedig mégis csak hajmeresztő bűn, mert tételezzük csak fel, hogy ha sikerül ez a terve, De Gaulle most már nemcsak Giraud-val volna kénytelen osztozkodni a fontokon és a dollárokon, hanem Thorez elvtárssal is, aki pedig aligha elégedne meg néhány maroknyi Judás-pénzzel...

Nagy a méltatlankodás a liberális berkekben, mert az egyik szanatórium egészséges és az időkhöz mért szükségintézkedést próbált végrehajtani. Szelektálni óhajt a betegek között. De vajjon minő betegek között? Kétségtelenül nem azokat óhajtja elzárni az orvosi segélynyujtás elől, akik arra feltétlenül rászorulnak. Ellenkezőleg. Nagyon jól tudják a liberális oldalon is, hogy egyes kitünő szanatóriumokat milyen túlméretezett tömegben lepik el azok a pizsamás hisztérikák, azok a vérnyomásos neuraszténiások, akik a legkisebb bajra, néha csak egy erősebb csuklásra is szanatóriumba szaladnak és mivel anyagilag korlátlanul birják a terheket, becses végtagjaikat hónapokon keresztül kezeltetik a legkomolyabb orvosokkal, elfoglalják az annyira szükséges ágyakat és szobákat és ne adj Isten megszabadulni tőlük, mert, ha a torkuk fáj, telekürtölik a várost, hogy a halál vár reájuk. Vannak szanatóriumok, amelyeket valósággal megszállnak a nagypénzekkel rendelkező képzelt betegek, akik között túlnyomó számmal szerepelnek a közismert ideges pesti polgárok. Nem olyan időket élünk, hogy ezek a nyafogók és komoly kezelésre egyáltalán rá nem szoruló hisztériások foglalják el az amugy is szükösen rendelkezésre álló kórházi ágyakat. A komoly előrelátás és az elkerülhetetlen felkészültség előírja, hogy minden kórház és szanatórium rendelkezzen szabad ágyakkal. Semmi kivetnivaló nincs tehát abban, hogy ha egy szana[illegible] csak az igazi betegeket veszi [illegible] a képzelt betegeket visszautasítja a szerető rokonság körébe. Még akkor is, ha a liberális oldal ebben faji üldözést szimatol.

A világ árupiacai

Berlin, szeptember 25.

A nemzetközi nyersanyagpiacokon az elmult héten is csak ritkán sikerült egyes árucsoportoknál a kereslet és kinálat egyensúlyhelyzetét megteremteni. Jellemző, hogy gyakran olyan áruknál mutatkoztak hiányjelenségek, amelyekből az illető ország azelőtt jelentős kiviteli feleslegekkel rendelkezett. Igy többek között az Északamerikai Egyesült Államokban, amely a háború előtt köztudomás szerint a világ legnagyobb gabonakivitelt országa volt, az áruhitel társaság nem képes arra, hogy a belföldön és Kanadában annyi búzát vásároljon, amennyit a takarmányozási program kielégitésére felszabadit és igy *készletei állandóan csökkennek.* Emellett az Usa-ban a vas- és acélipar hátralékos szállitási kötelezettségei is állandóan növekszenek, úgyhogy a már meglevő rendelések a jövő év első felére teljesitőképességét is egészen lekötik. Sokkal nagyobb hiányjelenségek uralkodnak azonban azokban az országokban, amelyek Északamerika kivitelére vannak ráutalva, igy különösen a délamerikai államokban. Az angolok szintén nincsenek abban a helyzetben, hogy a délamerikai országokat a szükséges és azoktól annyira kivánt gyártmányokkal ellássák. Emellett az Usa arra törekszik, *hogy Angliát Délamerika kereskedelmében mindig nagyobb mértékben kikapcsolja.* Az Egyesült Államok más szempontból is az angol birodalom örökébe lépnek és az angol kormány az egyenlőtlen politikai erőviszonyok miatt egyelőre nem is tehet mást, minthogy hallgatólag tudomásul veszi: úgy a hajózást, mint a valutát illetőleg *ő a gyenge fél.*

A színes fémek piacán Északamerikában a kinálat állandó csökkenése mutatkozik, ami a munkáskezekben beállott hiánnyal magyarázható. Októberben már kevesebb rezet utalnak ki, mint szeptemberben. Az önpiacon erős érdeklődést keltett az a bolíviai kívánság, hogy az Usa az ón fontjáért fizetett árat 60 centre emelje fel. Az önkohók ércellátása egyáltalán nem javul.

A nemzetközi gabonapiacokon az alapirányzat változatlanul szilárd volt. Az Usa főként takarmánygabonát akar vásárolni, amiből Kanada húz hasznot, mert Angliában is nagy a gabonaszükséglet. Argentina eziránt még nagy kivihető búzafelesleggel rendelkezik, s mivel Brazilliában ezidén az átlagos termésnél 20 százalékkal kevesebb búza termett, Argentina számára további kiviteli lehetőség nyilt meg. Paraguayban a morzsolt tengeri kivitelt engedélyhez kötötték.

A gyapotpiacon az elhelyezési viszonyok kedvezőek. Az Egyesült Államokban augusztusban 842.000 bála gyapotot fogyasztottak, ami jelentősen elmarad a tavaly augusztusi 925.000 bála mögött. Az időjárás kedvezőtlenül befolyásolja az új aratási kilátásokat, s ennek következtében az árak emelkednek. Még mindig bizonytalanság uralkodik atekintetben, hogy az amerikai kormány milyen mértékben akar beavatkozni a gyapot áralakulásába.

A kaucsukpiacok kedvetlen képet mutatnak. Az Egyesült Államokba érkező természetes kaucsuk még csak megközelitőleg sem elég arra, hogy a legsürgősebb szükségleteket kielégitse. A műgumigyártás teljesitménye sem felel meg a várakozásnak és messze elmarad a tervezett mennyiségtől.

Nagy tétel külföldi szőrmeáru érkezett!

Nagy választékban kapható

platina-, kék-, ezüst- és vörösróka,

valamint egyéb szőrmeáru.

Textiltermék Kereskedelmi Kft.
szőrmeimport, Alkotmány-utca 23.

Keresünk azonnali belépésre

szőrmeosztályunk részére többéves gyakorlattal rendelkező, őskeresztény

szűcssegédet
vagy eladót

Irásbeli ajánlatokat „Jó fizetés" jeligére Haasenstein és Vogler r. t. hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8.

Nagyvállalat keres kitünő gyakorlattal rendelkező őskeresztény

gyors- és gépirónőket

továbbá érettségizett, könyvelésben és irodai munkában gyakorlattal biró

tisztviselőket

Ajánlatokat kor és fizetési igény megjelölésével kér „Azonnali belépés" jeligére Haasenstein és Vogler r. t hirdetőirodába, V. ker., Dorottya-u. 8.

HIREK

HOLNAP ISMÉT CSÖKKEN A HŐMÉRSÉKLET

A Meteorológiai Intézet jelenti szeptember 2-án délben:

A Kárpátok medencéjébe tengeri eredetű, valamivel enyhébb hőfokú légtömegek hatoltak be. Több helyen volt kisebb eső, kivált az ország keleti felében.

Ma délelőtt a felmelegedés fokozódott és általában elérte a 21—22 fokot.

Budapesten ma délben a hőmérséklet 22 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 766 mm; gyengén emelkedő irányzatú.

Várható időjárás a következő 24 órára: Északnyugati szél. Felhőátvonulások. Több helyen — főleg északon és keleten — rövidebb záporok, néhány helyen esetleg zivatar. A hőmérséklet ma emelkedik, holnap kissé csökken.

— LEZUHANT EGY AMERIKAI REPÜLŐGÉP: 26 HALOTT. Virginia államban Livettsville közelében lezuhant egy repülőgép. Huszonhat ember meghalt. Köztük van Lundeen szenátor, a beavatkozás egyik ellenzője.

— A HERCEGPRIMÁS BÉRMAÚTJA. A hercegprímás vasárnap kezdte meg bérmaútját a visszacsatolt Felvidéken. Vasárnap Párkányban, hétfőn Kéméndben bérmált. Most következik Nagyölved, Bátorkeszi, Szőgyén, Muzsla és Garamkövesd.

— HERTZOG TÁBORNOK UJABB BÉKEINDITVÁNYT TETT. Hertzog tábornok, a délafrikai képviselőházban ismét indítványozta, hogy kössenek békét Németországgal és Olaszországgal. Hatvanöt képviselő az indítvány mellett, 83 ellene szavazott.

— SZÉKELYEK AZ ORSZÁGZÁSZLÓNÁL. Vasárnap délben volt székely katonák, a *Kőrösi Csoma Sándor*-munkáscsoport tagjai vonultak fel nemzeti viseletben őrségváltásra az Országzászlóhoz. Dr. *Cselényi* Pál országgyülési képviselő mondott ünnepi beszédet. Az összegyült tizezer főnyi közönség nagy lelkesedéssel ünnepelte a kormányzót, *Teleki* Pált, *Csáky* Istvánt, Magyarország nagy barátait és a székelyeket.

— A »CSEH LÉGIRAJ« MÜKÖDÉSE. Az angol légügyi minisztérium tájékoztató szolgálata jelenti: A brit királyi légierő cseh légiraja szombaton lépett elsőízben működésbe.

— GYÁSZROVAT. Dr. *Thaly* Loránt egészségügyi főtanácsos, a Szövetkezetek Erzsébet Kórháza főorvosa, 65 éves korában augusztus 31-én elhunyt. Temetése kedden délután félöt órakor lesz a farkasréti temetőben.

Özvegy hidvéghi gróf *Nemes* Jánosné, szül. kőrösszeghi és adorjáni gróf *Csáky* Natália, cs. és kir. palotahölgy, augusztus 31-én Budapesten elhunyt. Temetése szeptember 3-án délután félnégy órakor lesz Pusztatomajon, Szolnok megyében.

Özv. *Schréder* Gyuláné szül. *Wenger* Laura 84 éves korában Budapesten meghalt. Az elhunytban dr. *Sédey* Gyula rendőrtanácsos és dr. *Sédey* László, az Elektromos Művek tanácsosa, édesanyjukat gyászolják. Temetése szeptember 3-án, kedden délután öt órakor lesz az óbudai temető halottasházából.

— DÁNIÁBAN ADAGOLJÁK A FEHÉRKENYERET. Mától kezdve Dániában jegyre adják a fehér kenyeret, havonként 2400 gramot. A rozskenyér fogyasztását nem korlátozzák.

— ORVOSI HIR. Dr. *Szirilich* Pál fogorvos, egyetemi tanársegéd ismét rendel. Budapest, VIII., Baross-u. 4. Telefon: 143-928.

— NYOLCMILLIÓ MUNKANÉLKÜLI AMERIKÁBAN. Az új statisztika szerint az Egyesült Államokban júliusban 8 millió 235.000 volt a munkanélküliek száma.

— ÚJ ELNÖK A FRANCIA BANK ÉLÉN. A *Francia Bank* elnökévé *Breat de Boisanger* alelnököt, díszelnökévé pedig *Fournier* eddigi elnököt nevezték ki.

— GIBRALTÁR LÉGVÉDELME ELÉGTELEN. Gibraltár légvédelme elégtelenek bizonyult. Az angolok most új légelhárító ütegeket helyeztek el.

— AZ ANGOLOK ISMÉT ÁTREPÜLTEK SVÁJC FÖLÖTT. Angol repülők ismét átrepültek svájci terület fölött. Genfben és Lausanneban légiriadó volt. A St. Gallen kantonban lévő Au közelében néhány bomba nyilt térségre esett. A légvédelmi tüzérség itt tüzelt a repülőgépekre.

— A FILM SZEREPE MUSSOLINI ÉS HITLER ÚJ EURÓPÁJÁBAN. A velencei filmművészeti kiállítás megnyitásán *Pavolini* népmüvelésügyi miniszter rámutatott, hogy az olasz filmipar a háború ellenére is nagy haladást ért el. A kiállítás szemlélteti, milyen fontos szerepe lesz a filmnek *Mussolini* és *Hitler* új Európájában.

— HARMADSZOR IS KIVIRÁGZOTT AZ AKÁCFA DICSŐSZENTMÁRTONBAN. *Török* János unitárius igazgató-tanító kertjében harmadszor is kivirágzott az akácfa. Emberemlékezet óta nem fordult elő, hogy augusztus hónapban harmadszor is virágozzon az akácfa.

— NEM SZABAD ADOMÁNYGYÜJTÉSI ENGEDÉLYT KIADNI. A hivatalos lap vasárnapi száma közli a belügyminiszter rendeletét, amely szerint a törvényhatóságok első tisztviselői és a közigazgatási kirendeltségek vezetői *további rendelkezésig újabb adománygyüjtésre engedélyt nem adhatnak.* Ez a tiltó rendelkezés nem vonatkozik az elemi csapás esetében kért adománygyüjtés, valamint helyi jótékonycélú előadás engedélyezésére.

— AZ USA ÚJ POSTAÜGYI MINISZTERE. *Roosevelt* Frank Cormerford *Walker* newyorki ügyvédet nevezte ki postaügyi miniszterré.

— TÚRÓCZY PÜSPÖK PÁSZTORLEVELE ERDÉLY VISSZATÉRÉSÉRŐL. *Túróczy* Zoltán tiszakerületi evangélikus püspök pásztorlevelet bocsátott ki, amelyben méltatja az erdélyi részek visszakerülését. A püspök szeptember 8-ára hálaadó és könyörgő istentiszteleteket rendelt el.

— HAIFONG KIKÖTŐJÉT ELZÁRTÁK. Haifong kikötőjét elzárták, hogy megakadályozzák idegen hadihajók befutását.

— HÁRMAS IKREKET SZÜLT EGY JÓLÉSZI ASSZONY. Ifj. *Oláh* Jánosné jólészi menyecske hármas ikreket szült: egy leány és két fiú gyermeket.

— GASTON MAUGRAS AZ UJ BELGRÁDI KÖVET. *Maugras* új belgrádi francia követ Stockholmból Oroszországon és Bulgárián át Belgrádba érkezett.

— SZEPTEMBERI TÉL JUGOSZLÁVIÁBAN. Dalmáciában, Boszniában zord az idő. Szerbiában hó borítja a földeket. A dohánytermés veszélyben forog.

— BÉKÉS HOLLAND VÁROSOKAT BOMBÁZTAK AZ ANGOLOK. Szombatra virradóra az angol repülők békés holland kisvárosokat bombáztak. Vasárnapra virradóra pedig több légitámadást hajtottak végre Amszterdam ellen. A holland sajtó felháborodva tiltakozik az angolok eljárása ellen. Bombákat dobtak az angolok Chartres francia városra is.

— TÖBB TELEFONON AD FELVILÁGOSÍTÁST A KELETI PÁLYAUDVAR FŐNÖKSÉGE. Az Államvasutak igazgatósága az utazási ügyekben érdeklődő közönség gyorsabb kiszolgálása céljából a keleti pályaudvaron a meglévő két távbeszélő állomáson kívül harmadik távbeszélő állomást is üzembe helyezett. Utazási ügyekben tehát a felvilágosításokat 134—161, 133—550 és 143—067 telefonszámok alatt nyujtják.

— PUSZTITÓ JÉGVERÉS. Nagyrécsén, Csapin és környékén mogyorónyi jég esett. Nagy kárt okozott a szőlőben és kukoricában. Kiskanizsán kiöntött a patak és elárasztotta a kerteket, földeket. A kapásokban nagy a kár.

— KEZDŐDIK AZ ISKOLAÉV, gondoskodjunk gyermekeink részére egészséges formájú, jóminőségü iskolacipőről. Legjobbat nyujtja szolid árakon az 1913 óta fennálló *Münchengrätzi cipőüzlet, Kossuth Lajos-utca 15.*

— FELMENTETTÉK A VILLAMOSJEGYCSALÁSSAL VÁDOLT FESTŐMŰVÉSZT. *Demeczky* Sándor festőművészt villamosjegycsalással vádolták. A vád szerint a *Nemzeti Színház* előtt felvett a földről egy használt villamosjegyet és azzal akart utazni. *Demeczky* tagadta bűnösségét. A járásbíróság 10 pengőre ítélte. A büntetőtörvényszék most jogerősen felmentette.

— A KATOLIKUS SZEMLE szeptemberi száma gazdag tartalommal megjelent.

Két pénzügyminiszteri rendelet a beruházási pótlék kivetéséről

A hivatalos lap vasárnapi száma közli a pénzügyminiszter két rendeletét az egyenesadókra vonatkozó egyes törvényes rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről szóló 1940. évi XXII. tc. 37-ik és 22-ik szakaszának életbeléptetése és végrehajtása tárgyában. A két törvényszakasz tudvalevőleg *a beruházási pótlékról* intézkedik. A rendelet szerint azoknak az adózóknak a terhére, akikre az 1938. évi XX. tc. alapján beruházási hozzájárulást nem vetettek ki, vagy kivetettek ugyan, azonban a terhükre jogerősen kivetett beruházási hozzájárulás egyötödrésze kevesebb, mint az 1940-re kivetett jövedelemadó fele, az 1940. évtől kezdve *öt éven keresztül jövedelemadójuk után 50 százalékos pótlékot kell kivetni*, feltéve, hogy az adóköteles tiszta jövedelem a 10.000 pengőt meghaladta.

A fizetésre kötelezettek közé nem kell felvenni azokat, akiknek adóalapját az adóhivatal elsőfokon 10.000 pengőnél magasabb összegben állapította meg ugyan, azonban az adózó fellebbezés folytán az adóalapot 10.000 pengőnél kisebb összegre helyesbítették. Akinek jogerős adóalapja 1940-ben a 10.000 pengőt meghaladta, öt éven keresztül akkor is köteles beruházási pótlékot fizetni, ha valamelyik évben adóalapja 10.000 pengőnél kisebb, viszont nem lehet a kötelezettek közé utólag felvenni azt az adózót, akinek jogerős adóalapja 1940-ben a 10.000 pengőt nem haladta meg, azonban az 1941, 1942, 1943, vagy 1944-ik év valamelyikében 10.000 pengő fölé emelkedett.

Nem lehet beruházási pótlékot kivetni arra, akinek adóköteles tiszta jövedelme egészen vagy részben olyan örökölt vagy ajándékba kapott vagyonból származik, amely után az örökhagyó vagy ajándékozó terhére oly összegű beruházási hozzájárulást vetettek ki, hogy annak egyötöd része több, mint az adózó terhére az 1940. évre kivetett jövedelmi adó fele.

Beruházási pótlékot kell fizetni azoknak az adózóknak is, akiknek jövedelme *általános kereseti adó alá tartozik*, éspedig az adóalapul vett tiszta jövedelem után egy százalékot. Azok a kisiparosok, akik egy segéddel és egy tanonccal, vagy segéd nélkül, de két tanonccal dolgoznak, a törvényben megállapított adótételek 20 százalékét kell fizetni beruházási pótlék gyanánt.

Napjaink megelevenedett történelme! Grandiózus riportfilm!
A francia összeomlás
Előadások 11, 2, 4, 6, 8, 10 órakor.
Az első 3 mérsékelt helyárral
KAMARA

SZINHÁZ ÉS FILM

Batthyány Gyula gróf díszletei a „Döbrönte kürtjé"-ben

Tőkés Anna

A Nemzeti Színház szombaton, szeptember hetedikén nyitja meg kapuit Eszterhás István *Döbrönte kürtje* című színművével.

Az előadásnak gyönyörű keretet fog adni gróf *Batthyány* Gyula, a zseniális magyar festőművész egész sereg díszlete, *amelyek egészen új beállításban mutatják be a darab bizánci stílusú háttereit.*

A *Döbrönte kürtje*-nek próbái már javában folynak. *Kiss* Ferenc, *Tőkés* Anna, *Jávor* Pál. *Ungváry* László, M. *Iványi* Irén, *Makláry* Zoltán, *Major* Tamás, *Bartos* Gyula, *Várkonyi* Zoltán, *Tassy* András játssza a főszerepeket. *A darab nyilvános főpróbája pénteken este lesz.*

VÁLASZÚTON

Deanna Durbin és Kay Francis új filmje

Deanna Durbin

Régen volt filmnek olyan illusztris szereposztása, mint amilyen a *Válaszúton* című filmé, amelynek női főszerepeit Deanna *Durbin* és Kay *Francis* játssza.

Durbin, a bakfissá serdült hollywoodi csodagyerek, Joe *Pasternak* híres felfedezettje ezúttal már szerelmes-szerepet játszik, de természetesen ismét egy sereg remek énekszámmal is kirukkol. Kay *Francis*, a legjobban öltözködő és legdekoratívabb *amerikai primadonna híres színésznőt játszik szerepe szerint — Deanna Durbin anyját.* Jelentős szerepet kapott a *Válaszúton* férfihősei között a *Hollywoodba* szerződtetett Szőke Szakáll is.

Siker a Royal Varietében

A nagyközönség — valljuk meg utólag — aggódva figyelte a *Royal Varieté* előkészületeit; a kritikus is féltve-féltett egy új színházi vállalkozást, melynek *Budapesten* csak békebeli hagyományai vannak s a mai generáció jóformán alig tudja, *mire vállalkozott a Royal Varieté igazgatósága, amikor világvárosi artistaszámokkal, káprázatos revüképekkel és bőképzeletű, könnyed táncokkal akart szórakozást szerezni Budapestnek.*

Most már nyugodtan meg lehet vallani, hogy minden aggodalom fölösleges volt. *A Royal Varieté* egy estére elkápráztatja azt a nézőt is, aki *Páris* és *Amerikóa* revükáprázatainhoz szokott hozzá. Annyi finomság, gazdagság, ötlet, pompa és elegancia tarkítja-színezi ezt a roppant gazdag műsort, hogy *legteljesebb dicséret illeti a rendezőket és a szereplőket egyaránt.* Van ebben a műsorban *pille-könnyű női gumibaba, erős, könnyed, mondén táncos és rugékony, csapongó görlcsapat, nagyszerű komikuspár és zenezsonglőr, elegáns és pokoli dolgokat művelő bűvész, kártyatrükkös és zenebohóc, revüzenekar meg akrobatakettős,* sok szerecsen- és malájképű arab. (Egyik egyszerre nyolc embert tart a vállán.)

S mindehhez van egy *Simor* Erzsébet, aki fekete selyemtrikóban himbálózik a trapézen, szőkén és könnyedén, merészen. Amellett gyönyörű *leendő slágert* énekel, nagyon szépen. Légtornásztársai a nézőközönség első sorai fölött vérdermesztő produkciókat csinálnak a magasban.

Ne feledkezzünk meg az ötletes mesekeretről, melynek *Peti, Berky, Szabó* Ernő *(nagyon tehetséges!)* a tagjai. Külön dicséret illeti a pikáns szépségű és dekoratív *Lengyel* Gizit: *kifogyhatatlan mókakészsége tökéletesen érvényesül.*

Végül a premier hangulatáról szólunk: mosolyogtak, nevettek a nézők, majd — az utolsó magyar-revü jeleneténél — könnyeztek. A táncoslányok gyönyörű magyar ruhában olyanok voltak, mint a színpadra álmodott keleti varázslat. *És amikor magyar örömünknek a zene hangjai alátercltek, könnyezett a nézőtéren ezer ember. A revü szépségétől és a könnyekbe csorduló, őszinte magyar örömtől...*

(b. f.)

KÁROLYI-KERT
MA közkívánatra J. Strauss-est
este 7-kor vez.: Ferencsik

DÉL CSILLAGA

A tragikus körülmények között elhúnyt La Jana utolsó filmje

A Tobis új filmjét, a Dél Csillagá-t e héten mutatják be Budapesten. A film érdekessége az, hogy női főszerepét a nemrégiben elhúnyt kitűnő táncosnő, La Jana játssza. La Jana Budapesten is járt, itt filmezett egy kétverziós német-magyar filmben. Új szerepe szerint braziliai táncosnőt játszik. Partnerei közül meg kell említenünk Werner Scharf, Gustav Diessl, Paul Otto, Fritz Kampers és Harald Paulsen nevét. A nagyszerű táncosnő utolsó filmjének budapesti premierjét nagy érdeklődéssel várják szakmai körökben is, hiszen La Jana ebben a filmben bemutatja a legérdekesebb délamerikai táncokat.

Timár József

SARAJEVO

A Forum és Décsi mai bemutatója

Tasnády Fekete Mária

Uj magyar filmet mutat be ma a Forum és a Décsi filmszínház. A film címe Sarajevo, rendezője Ráthonyi Ákos, zenéjét Fényes Szabolcs szerezte.

A film a nagy háború kitörésének pillanatait és egy Oroszországba sodródott magyar asszony hányatott életének történetét mondja el.

A Sarajevo főszerepeit a legelső magyar színészek játsszák: Tasnády Fekete Mária, Kiss Ferenc, Timár József, Vértess Lajos, Berki Lili, Gózon Gyula és Köpeczi Boócz Lajos.

A rendkívül érdekes, izgalmas filmet, amely a magyar filmgyártás egyik kiemelkedő alkotása, amint már mondottuk, a Forum és Décsi filmszínház mutatja be ma először.

Pickard és a három Turul

A Fényes Cirkusz szeptemberi műsora

A *Fényes Cirkusz* vasárnap mutatta be új, szeptemberi műsorát, amely gazdagságban és változatosságban vetekszik az elmult hónapok műsoraival, sőt bizonyos vonatkozásokban felül is múlja. Két, egészen nagyszabású, világviszonylatban is elsőrangú szám szerepel a cirkusz műsorában, *Pickard* déltengeri zenekari revüje és a *három Turul.*

Pickardék ugyanúgy meg fogják hódítani a pesti közönséget, mint ahogy meghódították *San Franciskótól Sanghájig* és *Newyorktól Rómáig* a világ minden zeneértő közönségét.

A *három Turul* produkciója különleges élmény. A trapéznak ezek a kivételes képességű művészei *Togare népszerűségével vetekszenek már most.*

Mellettük még vagy *tizenöt nagyszerű szám egészíti ki a cirkusz remek műsorát.*

(x) **P. Berczik Sári** mozdulatművészeti iskolájában tanerő- és művészképzés. Testtartás, járás, javítás. Teréz-körút 40.

(x) **Nádassy Ferenc**, a m. kir. Opera balettiskolájának vezetője, privát *Balett-Studiójában* (Andrássy-út 25) a beiratás megkezdődött. Telefon: 129—142.

A francia összeomlás filmje

A történelem legfrissebb eseményei, az utolsó hónapok megdöbbentő küzdelmei rendre megelevednek annak a gigászi riportfilmnek kockáin, *amely most a Kamara mozi vásznán kerül a pesti közönség elé.*

A *Nyugati villámháború* második fejezete, *A francia összeomlás* talán a legdrámaibb képsorozat, amely valaha filmfelvevőgép operatőrjei elé került. A megelevenedő történelem mindenki számára sokáig emlékezetes filmdokumentumát nyilván a *Kamara-moziban is a közönség nagy érdeklődése fogja kísérni.*

Megkezdődtek a Vidám szüret próbái

Asztalos Miklós és *Liszt* Nándor történelmi vígjátékának, a *Vidám szüret*-nek próbái ma délelőtt kezdődtek meg dr. *Németh* Antal igazgató rendezésében.

A darab kísérőzenéjét *Laurisin* Miklós professzor, a kitűnő zeneszerző már teljesen elkészítette. Több ősi ritmusú táncmuzsikát, dalt, szerenádot, regős éneket komponált a vígjátékhoz. Mint ismeretes, a darab főszereplői: *Abonyi* Géza, *Lehotay* Árpád, *Somogyi* Erzsi, *Eöry* Kató, *Olthy* Magda, *Pataky* Jenő, *Ungváry* László. *Szabó* Sándor, *Pethes* Sándor, *Tapolczay* Gyula és *Major* Tamás lesznek.

Színházak műsora

VIG: Nyári kabaré (8). — **MAGYAR:** Tokaji aszu (8). — **ERZSÉBETVÁROSI:** Sárgarigófészek (8). — **FÉNYES CIRKUSZ:** Pickard revüzenekar (4, 8). — **ROYAL VARIETÉ:** Tapsról-tapsra (8). — **KAMARA VARIETÉ:** Borura derü (9). — **KOMÉDIA:** Lassan a testtel (½9). — **MAGYAR MŰSZINKÖR:** Tokaji aszu (½5). — **UJPESTI SZINHÁZ:** Kacagó est (8).

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = Szombat. V ü = Vasárnap és ünnepnap. M = Matiné

ADMIRÁL (353—707): **Jezabel** (Bette Davis). (½4 ½6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is.) Vas. d. e. ½10 és ½12-kor: Robin Hood. — **ALKOTÁS** 355—374): **Jöjjön elsején** (Pager) (½4 ½6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is.) — **ÁTRIUM** (154—024, 153—034): **Csak egyszer élünk** (Iréne Dunne) (½6 ⅛8 ½10; Sz V ü ¼4-kor is). — **BELVÁROSI** (384—563): **A gályarab** (Harry Baur). (4 6 8 10; V ü jobbt. 4 6 8 10, balt. 5 7 9). — **BROADWAY** (144—212): **Halálos tavasz** (Karády) (¼4 ½6 ⅛8 ½10; Sz V ü ½2-kor is). — **BUDAI APOLLO** (351—500): **Elsodort asszony.** (½5 ¾7 9; V ü ¼4 ⅛6 ⅛8 ½10). — **CAPITOL** (134—337): **Ha eljön a holnap** (Iréne Dunne) (¼4 ½6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is). — **CASINO** (388—102): **Napoleon házassága** (Blanchar) (½6 ⅝8 ½10; Sz V ü ¼-kor is). — **CITY** (111—140): Harmadik hétre prolongálva! **A láthatatlan ember visszatér** (Vincent Price) (½6 ½8 ¾10; Sz V ü ¾4-kor is). — **CORSO** (182—818): **Saroküzlet** (Margaret Sullavan) (⅛6 ⅛8 ½10; Sz V ü ½4-kor is). — **CORVIN** (139—584, 138—088): **Kár volt hazudni** (Iréne Dunne) (½4 ½6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is. — **DAMJANICH** (134—803): **Leányvágyak** (Bette Davis) (½4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü 2 4 6 8 10). — **DÉCSI** (121—343, 125—952) 6 és 8-kor: **Királyi ékszer**; 10 órakor: **Sarajevo** (Tasnády Fekete Mária); Sz V ü 4 6 8 10 órakor.) — **ELIT** (114—502): **Kár volt hazudni** (Iréne Dunne) (Mindennap 4 6 8 10). — **FORUM** (189—707, 189—543, 188—528): ⅛6 és ⅛8 órakor: **Vágyakozás** (Harry Baur), ½10-kor: Díszbemutató: **Sarajevo** (Tasnády Fekete Mária). Sz V ü ¼4-kor is. — **GLORIA** (144—800): **Asszony a válaszúton** (Magda Schneider). (½5 ¾7 9; Sz ½4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü ½2 órakor is). — **HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (222—499): **Magyar-, Luce-, Ufa- és Rajzos-híradók. Hazánk új határai. Messzehordó tűzérség Anglia ellen. Karintia** (kultúrfilm). **A Pálinkás életmentő** (színes rajzfilm). (Folyt. előad. 9—24-ig).

HOLLYWOOD (142—455): **Kár volt hazudni** (Iréne Dunne) (½4 ½6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is). Vas. d. e. 11-kor: **Két fogoly** (Jávor Pál). — **IPOLY** (292—626): **Halhatatlan keringő** (Paul Hörbiger). (⅛4 ⅛6 ½8 ½10; V ü ½2-kor is). — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644): **Mesebeli kereeg** (Lilian Harwey). (½4 ½6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is). — **KAMARA** (144—027): **A francia összeomlás.** (D. e. 11, d. u. 2 4 6 8 10.) — **KULTÚR** (386—193): **Az idegen asszony** (½6 ¾8 ½10 V ü ½2 ¾4 ¾6 ⅞8 ½10). — **LLOYD** (111—994): **A táncosnő** (Vera Zorina) (½4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is. — **NYUGAT** (127—162): **Kék csillag** (Gary Cooper) (½5 7 ½10; V ü 2-kor is). — **ODEON** (422—785): **Fekete éjszakák** (Charles Laughton) (Folyt. előad. ½5 ¾7 ½10; Sz ½4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is.) — **OLYMPIA** (421—588): **Éjfél után** (Bette Davis) (Mindennap: 11 2 4 6 8 10). — **OMNIA** (130—125): Harmadik hétre prolongálva! **A láthatatlan ember visszatér** (5 ⅛8 ½10; Sz V ü 4 6 8 10 órakor). — **ORIENT** (114—226): **Asszonyok szállodája** (Linda Darnell). Folyt. előad. ½5 ¾7 ½10; Vasárnap és ünnepnap: ½2 ½4 ⅛6 ⅛8 és ½10 órakor.) — **PALACE** (221—222): Harmadik hétre prolongálva! **Éjszaka kezdődött** (Charles Boyer) (Mindennap: 11 2 4 6 8 10). — **PÁTRIA** (145—673): **Az asszony és a multja** (Tasnádi-Fekete Mária) (4 6 8 10; V ü 2 órakor is. —

PHÖNIX (144—454): **Moszkvai éjszakák** (Annabella). (Folyt. előad.: 11 1 3 5 ⅛8 ½10). — **RADIUS** (122—098, 120—564): **Csak egyszer élünk** (Iréne Dunne) (⅛6 ⅝8 ¾10; Sz V ü ¼-kor is). — **RIALTO** (139—497): **Mimi, a gazdag ember leánya** (11 1 3 5 ⅛8 ½10; V ü 10 12 2 4 6 8 10). — **ROYAL APOLLÓ** (222—002): Második hétre prolongálva! **Nick Carter nem téved** (Walter Pidgeon) (½6 ⅛8 ¾10; Sz V ü 4 6 8 10). — **SAVOY** (146—040): **Az asszony és a multja** (Tasnádi-Fekete Mária) (¼4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is). — **SCALA** (114—411): **»Z« a korbácsos ember** (Noah Beery) ½6 ⅛8 ¾10; Sz V ü 4 órakor is). — **SIMPLON** (268—998, 268—999): **Kár volt hazudni** (Iréne Dunne) (¼4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü ½2-kor is). — **STUDIÓ** (140—840): **S. O. S. Szahara** (Charles Vanel) (Mindennap: 11 2 4 6 8 10). — **TIVOLI** (123—049): **Fekete éjszakák** (Charles Laughton) (Folyt. előad. ½5 7 ½10; Sz ½4 ⅝6 ⅝8 ⅞10; V ü ⅝2-kor is). — **TURÁN** (120—003): **Nagy keringő** (Louise Rainer). (4 6 8 10; vasárnap és ünnepen 2-kor is.) Vasárnap délelőtt ½11-kor: **Robin Hood.** — **URÁNIA** (146—046) **Egyszer vagyunk fiatalok** (Ilsa Werner). (5 ⅛8 ½10; Sz V ü: ⅝8-kor is. Vas. délelőtt ½12 kor: **Ufa kultúrfilm matiné.** — **VESTA** (222—401): **Moszkvai éjszakák** (Annabella). (¼4 ⅛6 ⅛8 ½10; V ü 2 4 6 8 10.)

SZINHÁZ ÉS FILM

Döbrönte kürtje

Szerzőavatás a Nemzeti Színház évadnyitóján

Egy vérbeli regényíró, *Eszterhás* István szavai hömpölyögnek felénk a színpadról komor és ünnepélyes harangzúgással. A háromfelvonásos történelmi darab a nemzetiség komoly kérdését döngeti izmos ökéllel, tiszta hevülettel.

A dolog természete szerint a kitűnő fiatal regényíró a kérdést az időszerűség szálaival szőtte át. Ez adja meg darabjának nemes magasabbrendűségét, a játék végső tanulsága pedig: értékes és hatékony nevelőerejét. A szerzőnek a nézőközönségből sikerült is bensőséges visszhangot előcsiholnia.

A kritika azonban számol azzal, hogy a régmultat a dráma törvényeinek keretén belül nehéz időszerűvé tenni. Az első színpadi műben — természetesen — még nehezebb. A hazafias célzat könnyen szórakétává dagaszthatja a legcsillogóbb érzéseket is. Eszterhás darabjában azonban a szó- és érzéskáprázat drámai ízzás és színpadi feszültség felé törekszik. Hevült drámai erők robbannak a jelenetekben, még a hatásos melodráma-jelenetek is drámai csontvázra épültek és mentesek a melodrámák vizenyősségétől.

A darab röviden arról szól, hogy Döbrönte, II. András magyar király ispánja ellen lázadást szítanak a görög zsoldosok: egy görög énekes törbecsalja, mert hatalomra és Döbrönte feleségének, a szépséges Angelos Anna hercegasszonynak szívére vágyik. Az asszonycsábítás sikerül, Döbrönte is odavész, de a lázadást elfojtja a magyar Szalók és az »asszimilálódott« görög hadnagy, aki hű ahhoz az országhoz, melynek kenyerét eszi.

A hatásos mese forró, romantikus lélekből számumkavargással tört elő. Eszterhás romantikája a harmadik felvonás megrázó képében érvényesül: a zendülők előhozzák Döbrönte holttestét és elhangzanak a megbékélés szavai. Intő szentenciába dermed a darab alaptétele: *Döbrönte győzött és diadalmasan harsoghat a kürtje, mely a magyarság hívó szava és lelkiismerete.* A közönség felfedezte mindazt a színt, melyet Eszterhás finom időszerűségi ecsetvonásokkal festett fel. A darab a szerkesztés egyéni felfogása, a párbeszédek kissé regényes színezete ellenére is jó írásmű: kétségtelen. Az sem árt, hogy az alapötlet buvó patak módjára többször is előelőcsillan. Az első színpadi műben az írók általában szeretik a nyomatékot, a refrént.

A színészek nem keresték az árpádkori magyar nyelv archaizálós színeit, ennek ellenére azonban jól játszottak. *Kiss* Ferenc tömzsire faragott terméskő-Döbröntéje, *Jávor* nemes hőskölteményalakja, *Makláry* szentlelkű, asszimilálódott görög hadnagy-figurája: egytől egyig teljesítmény. *Ungváryban* sziszegett, fortyant a züllöttség: színes és elegáns színészi munkát végzett, csak ne használjon az ilyenszerű történelmi darabokban — mai cipőhúzókanalat. *Tőkés* Anna kígyóméregből,

Kiss Ferenc
(Szűr-Szabó József rajza)

galambvérből és orgonabúgásból keverte királyian vad és értékes alakítását. M. *Iványi* Irén dajka-furiózója, *Várkonyi*, a tehetséges *Kenessey, Nyerges, Turgonyi* játszott még. *Major*, a darab rókaeszű kellemetlen Kajetánja, *Bartos* érceszobor, fájdalmas magyarja emelkedett még ki. A gondos rendezésért *Both* Bélát, a díszletekért gróf *Batthyány* Gyulát illeti elismerés.

Baráth Ferenc

*

A *Nemzeti Színház* szombaton este nyitotta meg 1940/41. évadját a Döbrönte kürtjével. A mai történelmi események hangulatának megfelelően a *Nemzeti Színház* lélekemelően szép, bevezető ünnepséget rendezett. A MÁV Magyarság Dalköre *Rajter* Lajos karnagy vezénylésével a Himnuszt intonálta, majd dr. *Németh* Antal igazgató szárnyaló ünnepi beszédet mondott. Ezután a Hiszekegyet énekelték el, majd megkezdődött az előadás, melyet a közönség mindvégig nagy tetszéssel fogadott.

(*) A MEFHOSz szerpengős filmpályázata. A Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége (MEFHOSz) filmötletpályázatot hirdet, melynek értelmében legfeljebb három — novellaszerűen megirt — gépelt oldalterjedelemben 1940 december 1-én déli 1 óráig lehet benyujtani a filmötleteket »Filmötletpályázat« felirással a borítékon. Pályázhat minden őskeresztény magyar állampolgár, aki a MEFHOSz címére (Budapest, József körút 60.) beküldi a pályaművet. Az első díj 500, a második 250, a harmadik 150, a negyedik 100 pengő, míg a kivitelezés esetén a MEFHOSz a szokásos irói tiszteletdijat biztositja.

(*) A Filharmoniai Társaság a nagy érdeklődésre való tekintettel ezúton kéri tavalyi bérlőit, hogy bérleteiket legkésőbb *f. hó 15-ig* megújítani vagy előjegyeztetni szíveskedjenek. Bérletváltás az *Operaház* (Hajós u.) földszinti ruhatárában hétköznaponként d. e. 10—1-ig és d. u. 5—7-ig. Telefón: 11—45—55.

Vasárnap nyit a Nemzeti Kamaraszínháza

A Kamaraszínház vasárnap este kezdi a szezónt *Shakespeare Minden jó, ha jó a vége* című vígjátékával, melyben *Táray, Apáthy, Timár Pethes, Berky* Lili, *Somogyi* Erzsébet, *Tasnády* Ilona, *Lukács* Margit játszik, míg ugyanebben a darabban lép először színre a Nemzeti Színház új tagja, *Naszódy* Sándor is: Louis Dumain szerepét alakítja.

(*) A Kamara Varieté 15-ike körül mutatja be új műsorát, melyben világszámok szerepelnek, nevezetesen a *Hungária-balett* és a *Weekens Bros komikus akrobata-csoport*. A műsorban természetesen továbbra is fellép *Szombathelyi* Blanka, *Raffay* Blanka, *Berczy* Géza, *Boros, Halmai* és a színház többi tagja.

HÁROM FILMKRITIKA

Csintalan férjek *(Sca'a)*. Szellemes, finoman pikáns franciás ízű amerikai filmvígjáték, melynek fő vonzóereje Tyrone Power és Linda Darnell szerencsés összjátékában rejlik. Millió finom apróság, szellemes ötlet színezi ezt a sok gonddal és pergő gyorsasággal rendezett filmet. A bonyolult helyzetben két csintalan férj tevékenykedik, lehetőleg a csinos titkárkisasszony társaságában. Mulatságos csetlés-botlás és sok finom grimasz fokozza a nevetéstől harsogó nézőtér jókedvét.

*

Erzsébet *(Royal Apollo, Atrium). Finom árnyalatokban bővelkedő, szépséges magyar filmjáték, melynek középpontjában felejthetetlen Erzsébet királynénk alakja áll. A címszerepet Karády Katalin alakítja, tartózkodón és mélyen emberi húrokon. Udvarhölgye Tolnay Klári. A film derüs és mutatós sztárkáprázat: Somlay Artúr, Jávor Pál, Rajnay Gábor, Gózon Gyula, Bilicsi Tivadar, Fenyvessy Éva vonulnak fel eben a mutatós sztárgalériában, mindnyájan emlékezetes alakitással.*

*

Szarajevo. *(Forum, Décsi)* A világháború kitörésének drámai forróságra hevült pillanataiból fakad ennek a magyar filmnek a meséje. Főhőse egy Szarajevóban állomásozó magyar huszártiszt (*Vértes* Lajos) és menyasszonya (*Tasnádi Fekete* Mária). Szerepel a filmben egy orosz festő (*Timár* József). Mindnyájan pompás alakítást nyujtanak. *Kiss* Ferenc döbbenetes ereje. *Kőpeczi-Boócz* Lajos emlékezetes alakítása emelkedik még ki ebből a sikerült filmből.

A FIATALÚR MEGNŐSÜL

REGÉNY

Irta: NAGY LAJOS

17

Az egyik alsó forró kemencéből most rakják át a kenyereket a felső, enyhébb fokú kemencébe. Az inas adogatja a kenyereket, a segéd átveszi azokat, rátészi a vaslapátra, melynek hosszú egyenes fanyele van, betolja a kemence mélyébe s ott szépen beilleszti a sorba. Ugy marad ott a kenyér, mintha egy kecses mozdulattal leszállna a lapátról. Ez az a művelet, ami ugyancsak tetszik a hozzá nem értőknek, kik néha meglátogatják a műhelyt. Jé, milyen ügyes — mondogatják a segédre. Mintha bizony ebből állna az egész pékmesterség... A dagasztógépre vet egy pillantást Vál. Az gép, azt nem kell ellenőrizni, az jól végzi a dolgát. Villamos áram hajtja, egyenletesen mozog, nem fárad el, nem csinál hibát. És nem felesel. Ezek helyett az emberi munkaerők helyett is gépek kellenének. Itt és máshol mindenütt. No, de sajnos, kell az ember, mert ha az nem lenne, ki venné akkor a kész süteményeket? Éppen az a kutyakomédia, hogy emberre szükség van. Ember találta fel ezt a dagasztógépet is. Na, jól van. Vál hirtelen megfordul s megint maga előtt látja a pillantását leső dr. Szabót.

— Mondja, nem volna kedve inkább az irodában dolgozni?

— Nem, kérem szépen. Köszönöm a főnök úr jóindulatát, de én a mesterséget szeretném kitanulni. Tudniillik van rá reményem, hogy majd önállósíthatom magam.

Tudniillik! Vál ettől is felborzolódik. Micsoda buta szó Egy rendes inas nem mond ilyent.

— Van hozzá pénze? — kérdezi dr. Szabótól.

— A menyasszonyommal így beszéltük meg.

Erre aztán elhallgat Vál. Egy pékinas, akinek menyasszonya van. Azelőtt ilyesmi nem fordult elő. Amikor még kézzel sodorták a kiflit. Menyasszony! Nincs állása, nincs jövője, de menyasszonya, az már van. Még hozzá úgylátszik hozománnyal... Vál faképnél hagyja a Doktor urat s megy fel az irodába.

*

Amint betoppan a szűk szobába, a könyvelő mélyebben hajol a főkönyvre, a két kisasszony fürge ujjai alatt sebesebben kopognak az irógépek billentyűi. Vál Péter köszön, céltalanul nézelődik és úgy érzi, mintha idegen lenne az irodában. Mintha neki ott semmi keresnivalója nem lenne. Még most is, amikor már nehéz munkával, a könyvelés, levelezés és mindenfajta irodai teendő valamennyi csinját-binját kitanulta, igen barátságtalan környezet neki az iroda. Legjobban szeretné, ha a feleségét küldhetné ide. De hát... az asszony a háztartásával bibelődik egész nap. Uj ételeket találtat ki a szakácsnéval, mintha az olyan fontos lenne. Ezüstöt fényesíttet, padlót kefeltet, kilincseket dörzsöltet. Hogy hadd álmélkodjanak a rokonok, az ismerősök.

Néhány levelet elolvas és aláír, tíz órakor hirtelen éhséget érez. Ez nem szokott vele megtörténni. De most örül, hogy elhagyhatja az irodát.

Lesiet a közeli Aranysas kávéházba, hogy valamit falatozzon. Ugy érzi, hogy ő most lumpol, mert ritkán enged meg ilyesmit is magának.

A kávéházban István és Zsuzsi ülnek egy sarokasztalnál. Vál meglátja őket az ajtóból, hirtelen visszafordul és megy másfelé. A világért sem akarja ő zavarni a fiatalokat.

A fiatalok pedig egymásba merülten csevegnek, nem is vették észre Vált.

*

Vál Péter bizonyára nem sajnálta volna az elpazarolt időt, ha mégis csak bemegy a kávéházba, észrevétlenül leül a fia és Zsuzsi szomszédságában s végighallgatja azok beszélgetését... A fiatalok már túlestek a szórakozó eszmecserén. Kezdték egy órával ezelőtt, úgy, ahogy szokták, tudomást sem véve a világról, a mindennapokról, az élet nehéz feladatairól.

(Folytatjuk)

SPORT

Élénk sportvasárnap

Vasárnap *vetekszik a főváros és a vidék* sportesemények tekintetében. *Szegeden* úszó és vízipóló válogatottmérkőzés, döntőjellegű NB futballmérkőzések ugyancsak *Szegeden*, azonkívül *Dósgyőrött* és *Salgótarjánban*, a Balatoni Sporthét záróeseményei és ünnepségei alkotják a vidék sportműsorát. A *fővárosban* négy kisebbjelentőségű futballmérkőzésen kívül *befejezik a magyar-jugoszláv tenniszmérkőzést*, míg *az ökölvívók a németekkel* küzdenek.

A szegedi úszó- és vízipóló válogatottmérkőzés nem lesz olyan könnyű, mint sokan gondolják. *Túl sok e őnyt adtunk a jugoszlávoknak* a műugró és 1500 méteres számok elhagyásával és a vízipólócsapat túlságos »megfiatalításával«. Nagyon jól kell szerepelni úszóinknak és vízipólózóinknak, hogy győzzenek.

Futballban Szeged, Diósgyőr és Salgótarján komoly munkát fog adni az *Ujpestnek, Ferencvárosnak*, illetve *MMFC*-nek és igazán nem tudjuk, hogy a hat pont közül a vidék, vagy a főváros csapatai viszik-e el a többséget. Már kevesebb kilátása van a szombathelyi *Haladásnak*, *Szolnoknak* és *Tokodnak* arra, hogy a fővárosban helytálljon az *Elektromosok, Gamma* és *Kispest* ellen azok saját pályáin. Csak egy mérkőzésen áll szemben két fővárosi csapat, a *Törekvés* és *Beszkár*, ez a mérkőzés nyilt.

Tenniszben a fővárosban lebonyolítják *a magyar-jugoszláv mérkőzés harmadik fejezetét*, a két egyes játékot *Asbóth—Puncec* és *Szentpéteri—Mayer* között. Ez a két játszma valószínűleg 1:1 arányban fog végződni. A válogatott mérkőzésen nem foglalkoztatott gárda a *Balatonon* vendégszerepel, ahol befejeződnek a *Balatoni Sporthét* versenyei, a galamblövő, lovas és vitorlás versenyekkel.

Ökölvívóink a németekkel állanak szembe s bár *Németország* »hadicsapatot« küldött, mégis az ő győzelme várható 10:6, vagy 9:7 arányban, miután ökölvívóink évek óta nagyon gyengén állnak.

Atletikában élgárdánk a fővárosban indul a *BBTE* versenyén, ahol 3000 méteren Csaplár, Iglói, Kelen, Szilágyi és Németh, 800 m-en Harsányi, Szabó, Aradi és Hires, a gátakon Hidas, Szabó dr., Nádasdi és Kiss, valamint Polgár, távolugrásban Vermes és Gyuricza, diszkoszvetésben Horváth II., Kuliczi és Remecz találkozik.

Ha még mindehhez hozzávesszük, hogy a *kerékpárosok* és a *kajakevezősök bajnokságaikat* bonyolítják le, igazán nem panaszkodhatunk, hogy nincs elég sportesemény szeptember második vasárnapján.

Vezetnek a jugoszláv tenniszezők

A magyar-jugoszláv tenniszmérkőzés második napján, szombaton délután a párosok küzdelmére került sor. Az első mérkőzésen a *Mayer—Mitic*-kettős kemény küzdelemben verte a *Szigeti—Stolpa*-párt. Az első három játszmában a magyar együttes nagyszerűen tartotta magát, később azonban mindketten fáradni kezdtek, kihagytak és az ellaposodó játékban a jugoszlávok nyertek. A Mayer—Mitic-pár győzelmi aránya 5:7, 6:3, 6:8, 6:4, 6:3 volt.

Ezután lépett a pályára a két nagy kettős: az *Asbóth—Gábori* és a *Pallada—Puncec* pár. A páros játék igazi szépségeit ennél a második összecsapásnál lehetett élvezni. Különösen a harmadik játszmában volt néhány remek labdamenet. A küzdelmet egyébként 5:7, 6:3, 5:4 állásnál a jugoszláv pár javára a sötétség miatt félbeszakították és vasárnap délelőtt fél 11 órakor folytatják.

A második versenynap után ezek szerint Jugoszlávia 2:1 arányban vezet Magyarország ellen.

Romlik az idő

Tó szép, nyárias meleg idő szombaton még az ország legnagyobb részében változás nélkül folytatódott. A hőmérséklet csaknem mindenütt erősen emelkedett és meghaladta a 25 fokot. Már mutatkoztak azonban a közeledő időváltozás előjelei is. Ugylátszik, a néhány nap óta tartó szép időperiódus végéhez közeledik.

Az éjjeli órákban ez a szélfordulás és vele néhány zivatar az ország északi felének többi részét, így valószínűleg a fővárost is eléri. Vasárnap így a szép idő már nem lesz zavartalan, mert a megnövekedő felhőzet és a nyugatira forduló légáramlás, legalább is az ország északi felében, a felmelegedést kissé akadályozza. Többfelé lesz, valószínűleg még csak az ország északi felében, kisebb átvonuló záporeső, néhány helyen zivatar is, de erősebben még nem válik kellemetlenre az idő.

T. G.

— **Mécs László nyilatkozata.** Felkérték a Magyar Országos Tudósítót a következő sorok közlésére: »Számos panasz érkezett hozzám, hogy lelkiismeretlen könyvügynökök keresik fel barátaimat, tisztelőimet, olvasóimat és a legképtelenebb valótlan állításokkal, ígéretekkel igyekeznek rávenni őket könyvek vásárlására. Kijelentem, hogy a könyvügynököknek megbízást nem adtam könyveim, vagy idegen könyvsorozatok eladására. Az ügynökök kijelentései, főleg pedig személyemmel kapcsolatban tett ígéretei semmi egyebek, mint üzleti fogások. Fényképem terjesztésére senkinek engedélyt nem adtam. Kérem barátaimat és olvasóimat, hogy utasítsanak ki mindenkit, aki nevemben előttük visszaél. *Mécs László*«.

A jugoszláv művészeti osztály főnöke Budapesten

A jugoszláv királyi közoktatásügyi miniszter megbízásából *Velmar-Jankovics* Vladimir miniszteri osztályfőnök Budapestre érkezett, hogy művészeti és tudományos kérdések ügyében megbeszéléseket folytasson.

Az osztályfőnököt a szombati nap folyamán *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter kihallgatáson fogadta, utána pedig az osztályfőnök *Fáy* István és *Szily* Kálmán államtitkároknál tisztelgő látogatást tett.

— **Halálozás.** *Molnár* István nyugalmazott főjegyző, a IV. osztályú Magyar Érdemrend tulajdonosa, 75 éves korában meghalt. Harmine évig volt Sándorfalva főjegyzője.

Farkasfalvi *Farkas* Zoltán cs. és kir. kamarás, tart. huszárhadnagy, több kitüntetés tulajdonosa, nagybirtokos, volt országgyűlési képviselő 75 éves korában, házasságának 52. évében szeptember 7-én Rimatamásfalván meghalt. Temetése hétfőn délután három órakor lesz Rimatamásfalván. Végső nyugalomra délután hat órakor helyezik Dulházán az ősi családi sírboltba, a református egyház szertartása szerint. Halálát a Farkasfalvi Farkas-családon kívül a Sipeki Balás-, a Márkusfalvai és Batizfalvai Máriássy-család, valamint a Runyai Soldos-, a Losonci Szakál- és a Barátosi Kun-családok gyászolják.

Rendezték a zsidókérdést Luxemburgban

Luxemburg, szeptember 7. *(Német Távirati Iroda.)* *Simon* körzetvezető, *Luxemburg* polgári közigazgatásának vezetője, két rendeletet bocsátott ki.

A zsidók vagyonával foglalkozó rendelet elrendeli, hogy a polgári közigazgatás vezetőjének hatása alá eső területen letelepedett zsidó valamennyi bel- és külföldi vagyonát tartozik bejelenteni. A rendelkezés gondoskodik a zsidó kereskedők visszaszorításáról is. Elrendeli a a körzetvezető azt is, hogy *zsidó orvosok, fogorvosok, állatorvosok és gyógyszerészek azonnal kötelesek beszüntetni az egészségügy terén folytatott működésüket.*

Tőkekelő biztosító intézet **keres** azonnali belépésre **gép- és gyorsírásban jártas** őskeresztény **női munkaerőt** Ajánlatok »Fortuna« ügyére **Blockner J.** hirdetetőjébe, Városház-utca 10.

Munkács Hitler segítségét kérte a párizsi Munkácsy-relikviák megszerzéséhez

Munkács, szeptember 7. *(A Reggeli Magyarország tudósítójától.)* Munkácson mozgalom indult annak érdekében, hogy a város nagy szülöttiének, *Munkácsy* Mihálynak emlékmúzeumot létesítsenek. Munkácsy szülőháza a város birtokában van, a világhírű festőművész özvegye annakidején a Munkácsy-relikviákat a felállítandó Munkácsy-múzeum számára hagyományozta, de ezek az emléktárgyak sohasem kerültek ide, mert Párizs városa megtagadta azok kiszolgáltatását.

Most, hogy a francia főváros német megszállás alá került, *Bay* Gábor, Munkács város nyugalmazott polgármestere feliratban *Hitler* kancellárhoz fordult és segítségát kérte ahhoz, hogy Munkács a megtagadott értékekhez jusson. A város lakossága most reménykedik, hogy a német birodalom vezérének támogatásával Párizs városától megkaphatják az emléktárgyakat: Munkácsy Mihály festőállványát, ecseteit, néhány vázlatát. Ezekből az emléktárgyakból akarják berendezni Munkácsy szülőházában a múzeumot.

A német légi erő megtorló támadása London ellen

Berlin, szeptember 7. A véderő főparancsnoksága közli:

Légi erőnk szeptember 6-án Délkelet-Anglia hadászati pontjait támadta. Hatásosan bombáztuk a rochesteri és weybridgei repülőgépgyárakat, a thameshaveni olajtartályokat és a kenleyi repülőteret. A velünk harcba bocsátkozó ellenséges vadászok közül sokat lelőttünk.

Éjszakai támadásaink a kikötők és a repülőgépipar építményei ellen irányultak. Liverpoolban, Manchesterben és Derbyben, valamint néhány délangliai kikötőben tekintélyes kár keletkezett. Bombatalálattal elsüllyesztettünk egy 6000 tonnás, karavánban haladó kereskedelmi hajót az Aberdeentől északkeletre elterülő tengerrészen.

Több angol kikötőt repülőgépeink aknákkal zártak el.

Az ellenség az éjszaka folyamán ismét megtámadta a birodalom fővárosát. Az angolok tervszerűtlenül szórták le a bombákat a belvárosban nem katonai célpontokra és emberéletben, valamint anyagban tettek kárt.

Megtorlásul a német légi erő erőteljesen támadta Londont. Az elmult éjjel lángragyujtottuk a London keleti részében fekvő hajójavítóüzemeket. E célokat robbanóbombáink is súlyosan megrongálták. Itt, valamint a thameshaveni olajtelepen messziről lehetett látni a nagy tüzeket.

Az ellenség pénteki vesztesége 67 repülőgép; ezek közül 52-t légi harcban, 13-at pedig a földön semmisítettünk meg. Egy ellenséges gépet légvédelmünk lőtt le Hannovertől északra, amidőn Berlin bombázásáról tért vissza. Egy másik repülőgépet pedig éjszakai vadászaink lőttek le a Dortmund—Ems-csatorna mellett.

Huszonnégy gépünk nem tért vissza.

Az augusztus 1-e és 31-e közötti időben elsüllyesztett ellenséges vagy ellenséges érdeket szolgáló hajótér mérve a következő: tengeralattjáróink torpedólövéseitől 503.000 tonna, tengerfeletti hajóink műveletei folytán 93.500 tonna hajótér, tehát összesen 596.500 tonna.

Ebben a számban azonban nem szerepel az angol partok elleni aknarakások következtében tengeralattjáróink és egyéb hajóink által elsüllyesztett tekintélyes hajótér. Az aknárafutás következtében beállt ellenséges veszteségekről részletes kimutatást csak később lehet közölni.

A végeredmény kizárólag bebizonyított adatokat tartalmaz, tehát csak olyan hajóteret, amelynek elsüllyedését megfigyeltük. Ezzel a térrel együtt a kereskedelmi háborúban a háború kitörése óta tengeralattjáróink 2,768.000, más hajóink pedig 1,555.000 tonnát süllyesztettek el.

Tehát a haditengerészet műveletei során az ellenségnek okozott hajóveszteség az egyéves kereskedelmi háború folyamán 4,323.000 tonna. *(MTI)*

Haifa kőolajberendezéseit bombázták az olaszok

Valahol Olaszországban, szeptember 7. Az olasz főhadiszállás 92. közleménye:

Repülőink újból bombázták Haifa kőolajberendezéseit és nagy tüzeket okoztak.

Észak-Afrikában légi alakulataink bombázták az Alexandriából Marsa Matruba vezető vasútvonalat. Ellenséges vadászgépektől megtámadott bombavetőink a küzdelem során két Gloster-mintájú repülőgépet lelőttek. Ezenkívül még másik három gép lelövése valószínű.

A Vörös tengeren tengeralattjáróink elsüllyesztettek egy ellenséges tartályhajót. Repülőink három cirkálótól kísért gőzhajókaravánt bombáztak. Két gőzöst és egy cirkálót a találatok komolyan megrongáltak. Valamennyi repülőgépünk visszatért támaszpontjára. *(MTI)*

Nyolctagú minisztertanács vette át Franciaország vezetését

Weygand megszervezi a francia gyarmatbirodalom védelmét

Vichy, szeptember 7. *(NST)* A francia kormányátalakítást pénteken este határozták el, azzal az indokolással, hogy hathatósabbá akarják tenni a kormány tevékenységét. A kormányátalakítás lényege az, hogy a *kormány kebelén belül szűkebb minisztertanácsot alakítanak, amelynek mindössze nyolc tagja lesz.* A többi miniszter nem tartozik a minisztertanácshoz.

A minisztertanács elnöke: *Pétain* tábornok, helyettes miniszterelnök: *Laval*, igazságügy: *Alibert*, külügy: *Baudouin*, ipari termelés és munkaügy: *Belin*, pénzügy: *Bouthillier*, tengerészet: *Darlan* tengernagy, hadügy: *Huntzinger* tábornok, belügy: *Peyronton*.

A miniszteri előjogokkal rendelkező és a minisztertanács ülésein résztvevő minisztereken kívül *még a következő tagjai vannak az új kormánynak:* repülésügy: *Bergérie* tábornok, közoktatásügy: *Ripert*, mezőgazdaság és közellátás: *Caziot*, közlekedésügy: *Berthelot*, gyarmatügy: *Platon* ellentengernagy.

Weygand tábornok végleg kivált a kormányból s új megbizatást kapott, amely abban áll, hogy összhangba kell hoznia egymással a francia anyaország és a gyarmati birodalom védelmének megszervezését.

Próbálja ki Ön is!

Áztassa fájós lábait egy jó meleg *Szent Rókus* lábsós fürdőben, azonnal megszabadulnak meggyötört lábai a fájdalmaktól. A lábak felüdülnek, a tyúkszemek, bőrkeményedések annyira megpuhulnak, hogy kézzel eltávolíthatók. A duzzadások, feltörések, felpállások megszünnek, a láb izzadása nem kínozza többé.

Készíti a *Szent Rókus-laboratórium Budapest*, XII., Németvölgyi-út 17. Mindenütt kapható. Ára: 28, 80, 140, 220 fillér.

Utánzásoktól óvakodjék!

Liverpool és Manchester kikötője elpusztult

Berlin, szeptember 7. *(Német Távirati Iroda.)* A Német Távirati Irodával jólértesült helyen közölték, hogy a német légi erő éjszakai támadásai a szigetország ellen *különösen sikerrel jártak.*

A német repülők nagyerejű támadásokat intéztek Anglia hadfelszerelései és kikötőépítményei ellen. A támadások célja *Liverpool, Manchester és Derby volt.* Sok helyen tüzek keletkeztek. Eltaláltak olajtartályokat, gabonaraktárakat és hűtőházakat, szétromboltak több hajóépítő üzemet és kikötői építményt. Különösen *Liverpool* kikötőjének építményei ellen intéztek a német repülők összpontosított támadásokat. Itt nagy mennyiségű bomba hullott a gabonaraktárakra és malomüzemekre. *Manchesterben* több találatot állapítottak meg a kikötőmedencében.

Az angol utánpótlási területek ellen intézett újabb szakadatlan német támadások máris tetemesen megnehezítették az Angliába irányuló létfontosságú cikkek bevitelét. *Liverpool, az élelmiszerbevitel fő kikötője,* oly súlyosan szenvedett a támadások folytán, hogy számítani lehet *az angol nép élelmiszerrel való el át sában beálló nehézségekre. (MTI.)*

Pénteken 64 repülőgépet és 2 záróléggömböt vesztettek az angolok

Berlin, szeptember 7. *(Német Távirati Iroda.)* A Német Távirati Iroda úgy értesül, hogy az angolok pénteki vesztesége összesen 64 repülőgép és két záróléggömb. 25 német gép nem tért vissza kiindulópontjára.

Három német repülő ejtőernyő segítségével megmenekült. *(MTI.)*

Cardiffot is bombázták

Berlin, szeptember 7. *(Német Távirati Iroda.)* Az elmult éjjel a német bombázók — miután akadálytalanul átjutottak a légi zárlaton — bombázták Dél-Walest is. Az egyik legfontosabb cél Cardiff volt. Itt jelentős kárt okoztak a kikötő építményeiben. *(MTI)*

— **Házasság.** Nemes *Hertelendy* István, a kitűnő író és hírlapíró, a *Magyarország* színházi szerkesztője és *Zimka* Hanna szeptember 8-án, vasárnap délután félhat órakor tartja esküvőjét a margitkörúti Szent Ferenc rendi plébániatemplomban.

LINGEL BÚTOROK MINTATERMEI KIZÁRÓLAG: VII., RÓZSA-U. 4.

Angol repülők támadták az éjszaka Berlint

Sereg halott és sebesült

Berlin, szeptember 7
(A Pest berlini szerkesztőségének telefonjelentése)

Nem sokkal éjfél után háromórás légiriadó kezdődött Berlinben, amelynek során a birodalmi fővárost számos angol repülőgép támadta meg több hullámban. A hullámok közül a harmadik volt az, amelynek során az illetékes hely adatai szerint sikerült robbanó- és gyujtóbombákat dobni a főváros különböző részeire. A támadó gépek számát eddig még nem állapitották meg pontosan. A légelhárító tűz a birodalmi főváros többi kerületében egyszerre eddig nem tapasztalt hevességgel működött, némely városrészben pedig a tetőpontjára fokozódott, úgyhogy valamennyi légvédelmi ágyú szakadatlan tüzelése közben mindenféle ürméretű bombák röpködtek a levegőben és az egyidejüen felröppentett világító rakéták gépfegyver ropogáshoz hasonló dörrenéssel pattantak szét.

A birodalmi főváros déli negyedében is tapasztalható volt ez az erős tevékenység, noha ezideig nincsenek jelentések arról, hogy az angol repülőgépek ott támadást hajtottak volna végre. Az illetékes hely közlései szerint elsősorban Wedding környékét érte a támadás. Ez a kerület a főváros északi részében fekszik. Robbanó és gyujtóbombákat dobtak ide a támadók, több helyen tűz ütött ki, amelyek közül egyik-másik nagyobbarányú volt. A robbanóbombák is megrongáltak lakóházakat, több üzlethelyiség rombadőlt.

Bombák érték a régi diplomáciai negyedet is, amely a Grossiehrter pályaudvar környékén van. Itt robbanóbombák okoztak kárt, hivatalos közlés szerint szétromboltak egy rendőrségi épületet és megsinylette a támadást a pályaudvar közelében levő régi Moabit-fegyház is. A támadások eredményeképpen egész sor halott és sebesült van, pontos számukat az illetékes hely közlése szerint még nem tudták megállapitani.

Otto von Heydebrech

Négyszáz német gép támadta a Themze torkolatát

Berlin, szeptember 7
(Német Távirati Iroda)

Pénteken késő délután német harci repülőgépek ismét megtámadták a *Themze* torkolatának kikötőberendezéseit. A főtámadás a thameshaveni nagy tartálytelepek ellen irányult.

Többszáz bombát dobtunk le.

Óriási tűzfény és erős robbanások mutatták, hogy a tartálytelepet eltaláltuk. *Kilenc tartály égését bizonyossággal meg lehetett figyelni.* A többi tartályt a fekete füstfelhő teljesen elborította.

London, szeptember 7
(Reuter)

Londonban a pénteki napon elrendelt hatodik légiriadó éjjel 1 órakor ért véget. A német repülőgépek ezúttal

új módszerrel támadtak a londoni körzetben.

Miután két-három világító rakétát egyszerre ledobtak, továbbrepültek, hogy kikerüljék a fényszórókat, majd — mikor a világítórakéták már elég mélyen a föld felett voltak — *visszatértek az igy megvilágított célpont felé.*

Róma, szeptember 7

Mint a *Messaggero* berlini tudósítója jelenti, a semleges fővárosokból érkező jelentések szerint *a csütörtöki nap volt eddig a legnehezebb, amelyet London lakosságának át kellett élnie.* A városban ezen a napon *csak három légiriadó volt,* de ezek annál hosszabbak és annál hevesebbek voltak. A város élete ezek alatt a légitámadások alatt teljesen *megbénult.* A tudósító megjegyzi, hogy Londonban a helyzet körülbelül hasonló lehetett ahhoz, amely Helsinkiben a finn-orosz háború alatt alakult ki. Az olasz tudósító szerint a finn lakosság idegrendszere igen kitünően működött, ennek ellenére egyheti állandó támadás után *elkedvetlenedett.*

Ha nem történik meg közben a békekötés, a finn belső front valósinüleg összeomlott volna. A tudósító nem hiszi, hogy az angoloknak a finneknél jobb idegeik lennének. Természetes, hogy London környéke ellen intézett támadásoknak nemcsak erkölcsi, hanem *rendkivüli anyagi következményei is vannak.* Egy légiriadó alatt

egy német raj húsz percig keringett zavartalanul az angol főváros felett.

A ledobott bombák egyike hatalmas krátert vájt a külváros egyik utcáján, míg egy másik bomba a földalatti villamost rongálta meg.

A pénteki napon Londonban *öt légiriadó volt.* A németek különösen a *Themze* torkolatát bombázták nagy hevességgel.

A *Popolo di Roma* San Sebastianon át érkezett jelentése szerint *a Themze torkolatát a pénteki napon 200 német bombázó bombázta, amelyeket 200 vadászgép kisért.* A rendkivül heves légiharcok 4000—5000 méteres, sőt még ennél is nagyobb magasságban folytak le.

Zürich, szeptember 7
(A Pest külön tudósítójának telefonjelentése)

Az Anglia elleni légi harc hevessége az utolsó 48 órában ismét fokozódott.

A szombatra virradó éjjel Londonban kétszer volt légiriadó. Több német gépnek sikerült az angol légelhárítók élénk tüzelése ellenére London fölé jutni és egyes külső kerületekben bombákat ledobni.

Több ház megrongálódott, néhány személy megsebesült.

Szombatra virradóan Berlinben is légiriadó volt, amely három óra hosszat tartott.

Incze Péter miniszteri tanácsos

Incze Péter miniszteri osztálytanácsost a kormányzó miniszteri tanácsossá nevezte ki. Az egész politikai életben őszinte örömet keltett a kinevezés, Incze Péter mint gróf Teleki Pál miniszterelnök személyi titkára rendkivüli tudásával, a kérdések gyors lebonyolításával és páratlan tapintatával, szolgálatkészségével és szivélyességével igen sok tisztelőt szerzett magának. Bizalmi állását kiválóan töltötte be az utóbbi nagy történelmi események idején is.

MOST JELENT MEG!

ERDÉLY

25 tanulmány Erdély földjéről, népéről, műveltségéről, gazdaságáról, nemzetiségeiről

írták: **Gróf Teleki Pál, Hóman Bálint, Alföldi András, Mályusz Elemér, Pukánszky Béla, Tamás Lajos, Kniezsa István, Lukinich Imre, Eckhart Ferenc, Deér József, Berlász Jenő, Tóth András, Elekes Lajos, Viski Károly, Gerevich Tibor, Fitz József, Makkai László, Imre Sándor, Rónai András, Makkai Sándor és Kovács Alajos**

300 műmelléklettel, ábrával, térképpel, 4 külön egész ives térképmelléklettel

A TÉRKÉPMELLÉKLETEKET A M. KIR. HONVÉD TÉRKÉPÉSZETI INTÉZET KÉSZÍTETTE

A monumentális mű ára egészvászonkötésben **28** pengő. A mű német nyelven is megjelent, ára ugyancsak **28** pengő

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT KIADÁSA

Előállította és terjeszti az

ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 7

Kapható minden könyvkereskedésben

SZINHÁZ ÉS FILM

DÖBRÖNTE KÜRTJE

A Nemzeti Színház mai bemutatója

Évadnyitó előadásán szerzőt avat a Nemzeti Színház. Uj magyar szerzőt, *Eszterhás* István személyében, aki eddig néhány érdekes regényével kelt'ett várakozó figyelmet további működése iránt. Első jelentkezése a színpadon, sajnos, nem túlságosan alkalmas arra, hogy különösebben fokozza feléje - forduló érdeklődésünket. A *Döbrönte kürtje* — kitalált történelmi meséjével és jelképes alakjaival — sokat markol, de keveset fog. Meglehetősen kezdetleges melodrama ez, amely felépítésében lélektani motiválásában, egész szemléletmódjában zavaros, epikus bonyodalmakkal túlterhelt s szinte roskadozik a bőven ontott, lelkesítő szólamok retorikai díszei alatt. Lényegében Eszterhás darabja alig különbözik a *Bánk bán* örök mintájához egyre reménytelenebb ismétléssel ragaszkodó, szokvány történelmi drámák átlagától. Tartalmilag a keleti-nyugati, magyar-idegen ősi ellentét konvencionális megfogalmazását adja, formailag pedig legfeljebb pár teátrális jelenet hatásos beállításáig jut el, ha mingyárt némi stíluskeverő vadregényesség árán is. Mindent egybevetve: a *Döbrönte kürtje* olyan ambiciózus színpadi próbálkozás, amelyet inkább a jószándék, mint az elért eredmény igazol. Vérbeli dilettáns-munka, tele bántó egyenetlenséggel s naivul mához-szóló, buzdító célzattal. A szónoki készség diadala a drámaírói érzék fölött, amely itt valósággal eltéved a bőindázatú párbeszédek sokfelé mutató szavak zegzugos rengetegében.

Egyébként maga a darab csak látszólag szerelmi történet. Igazában minden izében politikai vonatkozású jelkép, amely a hazafiúi kötelesség és nemzethűség örök magyar példázatát kívánja felmutatni. Döbrönte ispán idegen feleségének, Angelosz Annának tragikus asszonyi tévedése tükrében. Annát nem szereti az ura, ki csak András király parancsára vette nőül a szép görög hercegkisasszonyt. Anna sem szereti Döbröntét. Ezért az első kedvező alkalommal — megszédülve a szabadság csábító gézetétől — fellázad férje ellen. Előbb egy gyáva bizánci kalandornak veti oda magát, hogy elnyerje a görög trónt, majd Döbrönte zendülő hadnagyának, hogy a fenyegető veszedelemből meneküljön. S urában csupán akkor ismeri fel az »igazit«, amikor már késő. Döbrönte elesik, de holtában is győz. Nemcsak hűtlen asszonya, hanem zendülő hadnagya fölött is, aki örökre elfordulva Annától, átveszi Döbrönte elárvult várában a magyar birodalom keleti határának további védelmét, a királyhoz hű, befogadott görögökkel együtt.

Az előadás szereplői közül főkép *Tőkés* Annát és *Kiss* Ferencet illeti elismerés. Hálátlan feladatukat ritka művészi önfeláldozással igyekeznek elfogadhatóan megoldani. Többet igazán nem tehetnek. A többiek jórészt beérik a magyar történelmi darabok szokásos, indokolatlanul ágáló, hagyományosan recsegő és öblösen hangos »nemzeti« játékstílusával.

Batthyány Gyula gróf díszletei megkapóan szépek.

Kárpáti Aurél

A Warner film-menetrendje az 1940—41. évre

A jövő szezon várható filmsikereiről ma dr. Hodászy Béla, a »Warner Bros First National« budapesti igazgatója nyilatkozik új rovatunknak, a »Film menetrend«-nek.

— Ebben az évben mindössze nyolc Warner-filmet mutatunk be Budapesten, de azt hiszem nem szerénytelenség, ha azt mondom, hogy gyárunk legjobb nyolc termése kerül a budapesti közönség elé.

— Éspedig?

— Csak sürgönystílusban sorolom fel a programot — mondja dr. *Hodászy* Béla.

— ?

— Még nem tudom, milyen sorrendben mutatjuk be filmjeinket, így tehát sorrend nélkül sorolom fel az általunk forgalomba hozandó képeket. Bemutatjuk a **»Szerelem és vérpad«** *(The private lives of Elizabethe and Essex)* című filmünket, amely egy királynőről — aki sohasem lehetett asszony — és egy férfiról szól — aki soha nem lehetett király. — A film főszerepeit *Bette Davis* és *Errol Flynn* játssza. A filmet *Kertész* Mihály rendezte.

— Bün és tisztaság, szerelem és kegyetlenség jellemzi a **»Szökevények«** *(Dust be my Destiny)* című filmünket — folytatja nyilatkozatát dr. *Hodászy* Béla. — Ennek a filmnek a meséje az amerikai alvilágban játszódik. A főszerepeket *John Garfield* és *Priscilla Lane* játssza. A képet *Lewis Seiller* rendezte.

Charles Boyer és Bette Davis együtt

— Harmadik filmünknek még nincs magyar címe. *»All this and heaven too«* címen mutatták be Amerikában ezt a képet, amely *Rachel Field* világhírű regényének: *»Egy asszony három életé«*-nek a filmváltozata. Ezt a filmet *Anatole Litvak* rendezte, a főszerepeket pedig *Charles Boyer* és *Bette Davis* játssza.

— **»A 606-ik kisérlet«** *(Dr. Ehrlich's magic bullet)* címen *Edward G. Robinson* főszereplésével filmet készített a Warner egy orvos életéről és küzdelmeiről a világ első számú közellensége, a vérbaj ellen. *William Dieterle* rendező óriási tanulmányokat végzett a kép elkészítése előtt.

— Merle Oberon-film lesz?

— Izzó szerelem, amely alig kezdődik, máris pontot tesz rá a végzet, ez a rövid tartalma a **»Halálraítéltek«** *(Til we meet again)* című filmnek, amelyben *Merle Oberon* és *George Brent* játssza a főszerepeket.

»A hősök városa« *(Virginia City)* című filmünkben *Errol Flynn* és *Miriam Hopkins* kapott hálás szerepet. Ez a kép a vadnyugati úttörők hőskölteményéről szól. A filmet *Kertész* Mihály rendezte.

»Modern szimfónia« *(Four vives)* a címe annak a filmnek, amely bemutatja egy fiatalasszony útját a boldogság felé. Ennek a filmnek is *Kertész* Mihály a rendezője, főszereplői pedig: *John Garfield, Priscilla Lane, Lona Lane, Rosemary Lane, Gale Page* és *Claude Rains.*

— Csupa izgalom és lélekfojtó kaland a **»Királynő kalóza«** *(Sea hawk)* című film, amelyben *Errol Flynn* és *Brenda Marshallon* kívül a szerelem és a harc játsszák a főszerepeket. A filmet *Kertész* Mihály rendezte.

A nyilatkozat után, azt hisszük, hogy a »Warner menetrend«-hez nem kell kommentár.

A százötvenedik Tokaji aszu

A Magyar Színház vasárnap este százötvenedszer játssza híres operettjét, a Tokaji aszú-t. Fedák Sári nagy alakítása és a kitünő szereplőgárda fémjelezte ezt a ritka sikert, amely most már csak néhány napig marad színen a Magyar Színházban és a jövő héten megtartják az első bemutatót.

A berlini filharmonikusok a nyugati fronton

A német katonák kérésére a birodalmi minisztérium a közoktatásügyi minisztérium útján hangversenykörutat rendez a berlini filharmonikusokkal. A hatalmas zenekar a nyugati fronton szeptember 7-től 28-ig bezárólag rendezi ezeket a hangversenyeket, kizárólag a frontkatonák számára és azon az együttes kiváló karmestereivel az élen a legjobb szólisták működnek közre.

Ma premier a Corsóban

VÁLASZÚTON

Deanna Durbin új filmje

Pár évvel ezelőtt Deanna Durbin, a még bakfisnak sem számító gyerek — akit Joe Pasternak kiemelt egy iskolai kórusból — egyik másodpercről a másikra — filmcsillag lett Hollywoodban. »A három kis ördög« című film világgá röpítette a kis kisasszony hangját, mosolyát, pajkos szemének csintalan tüzét és természetesen azt a nagyszerű, fényes és biztos énektudást, amely isteni adománynak nevezhető.

DEANNA DURBIN

Az első filmekben szándékosan gyerekszerepeket kapott Deanna Durbin, később azonban már maga tiltakozott az ilyen szerepek ellen és akkor — bakfis lett belőle, aki éppen hogy megismerkedik az első szerelem, később pedig az első csók titkával.

Ez a korszak is elmult és új filmje, a »Válaszúton« már mint teljesen felserdült, fiatal lányt, szerelmes történet romantikus hősnőjét mutatja be Deanna Durbint. Honolulúban a pálmafák alatt a nyári éjszakák holdfényes romantikája perzseli meg a fiatal lány szivét és itt kerül szembe a nagy problémával, amikor választania kell két férfi között.

Természetesen ismét aranyos és nagyon kedves a kis Deanna Durbin, aki a világ mozinublikumának szeme láttára cseperedett fel csodagyerekből kisasszonnyá. Ebben a filmben is énekel, gyönyörűen, csodásan.

De nemcsak a kislányt kell megnézni ebben a filmben, hanem az unyját is. Az anya szerepét ugyanis Hollywood legelegánsabb színésznője, az asszonyi szépség nagyszerű megszemélyesítője, Kay Francis játssza. A filmet ma mutatja be a Corso mozi.

Nagy sikere van a Royal Varieté műsorának

A színházi szakma ismerői tisztában vannak azzal, hogy a színházak körül a legbonyolultabb és legkifürkészhetetlenebb valami a siker, amelynek szeszélyeit a legöregebb színházi rókák sem tudták kitapasztalni. Különösen beretvaélen táncol a siker az új műfajú vállalkozásoknál, amelyeknél rendkívül gondosan kell kielemezni a produkciót, hogy a siker beköszöntsön. Az újjáépített *Royal Varieté* — most a bemutató után egy héttel megállapíthatjuk — a legszerencsésebb ponton csípte el a sikert. Ez a lelkes gárda, amely megteremtette Budapest elsőszámú téli varietéjét, mindent elkövetett a siker érdekében és a bűvös színházi végéig hűséges is maradt az új vállalkozáshoz.

A *Royal Varieté* pénztára előtt estéről-estére hosszú sorban állnak a nézők, hogy bejussanak a varieté nézőterére és szemtanui legyenek ennek az izgató, érdekes, szórakoztató és vidám műsornak. Nyilván döntő része van ebben a komolyméretű sikerben a főszereplőknek, a lenszőke *Simor* Erzsinek, a jóhumorú *Lengyel* Gizinek, az arab artisták csoportjának, a nyakigláb amerikai humoristáknak, a bájos Puli-cirkusznak és az összes elsőrendű táncosoknak, artistáknak és a varieté műfaját művelő mindenfajta szereplőknek. A siker beköszöntött a *Royal Varietébe* és minden jel arra vall, hogy ki is tart mellette, ameddig az igazgatóság hű marad eredeti elgondolásához, újat, mulatságosat és szórakoztatót nyujt.

Évadnyitás a Nemzeti Színházban

A *Nemzeti Színház* új évadját ma, szombat este nyitja meg *Eszterhás* István *»Döbrönte kürtje«* című történelmi drámájával. Az előadást megelőzően rövid műsor lesz a mai történelmi idők megünneplésére; először a MÁV Magyarság Dalköre intonálja a *Himnuszt Reuter* Lajos karnagy vezénylésével, utána dr. *Németh* Antal igazgató mond ünnepi bevezetőbeszédet, majd a *Hiszekegy* eléneklése után megkezdődik az előadás.

Jubileum a Komédiában

A Jókai-téri Komédia orfeum vasárnap érkezik el első jubileumához, amikor huszonötödször kerül színre a megnyitó revü: *a Lassan a testtel.* A revü szeptember 13-áig marad műsoron, amikor új műsort mutat be a Komédia orfeum.

* S. Gervay Erzsi énekművésznő a tanítást kezdők, haladók és magasabb művészi kiképzést igénylők részére megkezdte. Speciális kiképzés rádió- és gramofonénekléshez. Szerepbetanítást is vállal a művésznő, akinek címe: V., Rudolf trónörökös-tér 6., V. emelet 25. T.: 111—042.

Őrizetbe vették a gyalázkodó nyilas röpiratok előállitóit és terjesztőit

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Az elmult héten „Magyarok", „Hazaárulók", „Magyar Katonák" cimzéssel és „Hungarista Véderő" aláirással röpiratok kerültek forgalomba. Ezeket postai uton küldték szét, épugy, mint egy másik röpiratot, amely Sütő Gyula nyilaskeresztes párti országgyülési képviselő aláirását viselte. A röpiratokat tartalmuk miatt a vizsgálóbiró lefoglalandónak tartotta. Az előállitók személyének felderitése iránt nyomozás indult meg.

A rendőri nyomozás megállapitotta, hogy a Sütő Gyula országgyülési képviselő aláirásával ellátott és a többi röpirat előállitása között összefüggés van. A Nyilaskeresztes pártnak Andrássy-ut 60. szám alatti központjában sikerült megtalálni azt az irógépet és azt a sokszorositógépet, amelyekkel a röpiratok egy részét előállitották.

A nyomozás további során megállapitotta a rendőrség, hogy a röpiratok fogalmazója és szerkesztője Omelka Ferenc budapesti magántisztviselő, mig a sokszorositást Barczikay Tibor okleveles gyógyszerész párttisztviselő, budapesti lakos végezte. Az utóbbi fedezte az előállitás költségeit is. Barczikay a Nyilaskeresztes Párt ugynevezett elnöki osztályának helyettes vezetője, valamint Gál Csaba nyilaskeresztespárti országgyülési képviselő helyettese és munkatársa. A röpiratok előállitásában közreműködött még Koller Pál nyugdijas magántisztviselő, budapesti lakos is. A néhányszáz példányban szétküldött röpiratok cimzésében, postázásában, feladásában vagy terjesztésében a következők vettek részt: dr. Kerekes Béla ügyvédjelölt, csillaghegyi lakos, Beholovszky Ernő, Kurcz János köztisztasági hivatali altiszt, Ott Teréz háztartásbeli, Csóka Ilona háztartási alkalmazott és Bóné István esztergályos segéd, valamennyien budapesti lakosok.

Mindannyian részleteiben is egybehangzó beismerő vallomást tettek és a rendőrség őrizetében vannak.

Pyorrhoea alveolaris

néplesen invsorvadás, manapság sajnos már népbetegség, melynek következtében a foghús — legtöbbször genyes gyulladás kíséretében — lehúzódik, a fogak nyaka csupaszon marad s a fog hidegre, melegre, savanyúra, édesre érzékeny lesz és fáj. Rövidesen a fogak meglazulnak s idő előtt kihullanak.

Az első tüneteknél keresse fel fogorvosát és használja annak utasitása szerint a

PYORRCA

gyógytogpépet, mely nemcsak a baj gyógyitásánál, de megelőzésénél is kitünően bevált.

Edzi a foghúst, javitja a vérkeringést.

Két angol gyorsnaszádot, egy korvettet és három gőzöst süllyesztettek el a Csatornában

Berlin, február 14.

A Führer főhadiszállásáról jelentik a Német Távirati Irodának:

A véderő főparancsnoksága közli:

A keleti harctér különböző szakaszain az ellenség folytatta sikertelen támadásait. Ezek a támadások összeomlottak és közben az ellenség különösen sulyos veszteségeket szenvedett. Az egyik haditest szakaszán az ellenség kereken 2000 halottat vesztett. Sok saját támadó vállalkozás során visszavetettük az ellenséges erőket, az ellenség több bekeritett csoportja körül szükebbre vontuk a gyürüt és az ellenségnek összeköttetéseitől elvágott részeit megsemmisitettük vagy foglyul ejtettük. A légi haderő nagyobb kötelékei szétugrasztottak ellenséges csapatgyülekezéseket, valamint utánpótlási oszlopokat és jó hatással támadták a szovjet tábori állásait, valamint vasuti célpontokat. A Murmanszk-arcvonalon vadászkötelékek megsemmisitettek egy ellenséges táborhelyet. A szovjet légi haderők vesztesége a pénteki napon 29 repülőgép volt.

A La Manche-csatorna keleti kijáratánál február 12-én vivott tengeri ütközetben német rombolók és gyorsnaszádok megtámadtak angol gyorsnaszádokat és kettőt közülük elsüllyesztettek. Egy aknakereső hajó megmentette 35 életbenmaradt tengerészét annak az elsüllyedt előőrshajónak, amely egyetlen német vesztesége volt ezeknek a harcoknak.

Az Atlanti-óceánon buvárnaszádok hajókaravánok elleni támadások során elsüllyesztettek egy korvettet és három ellenséges kereskedelmi hajót, összesen 26.500 tonna tartalommal. Az elsüllyesztett hajók között volt egy nagy motoros tartályhajó. Négy másik hajót torpedótalálatok sulyosan megrongáltak.

A Tobruktól északra elterülő tengerrészen német harci repülőgépek találatokat értek el egy erősen biztositott hajókaraván két hadihajóján és két kereskedelmi hajóján. Számolni lehet azzal, hogy az egyik romboló és az egyik 10.000 tonnás szállitóhajó elsüllyedt. Azonkivül Tobruk kikötőjében erősen megrongáltunk egy kisebb teherhajót.

A Marmarica nyugati részén harci repülőgépek megsemmisitettek több brit páncélkocsit és tehergépkocsit. Kisérő vadászgépek lelőttek öt ellenséges vadászrepülőgépet.

Malta szigetén harci és zuhanóbombázó repülőgépek felgyujtottak La Valetta kikötőjében hadianyag és üzemanyagraktárakat.

Angol bombázó repülőgépek az elmult éjjelen támadást intéztek néhány nyugatnémetországi helység ellen. A támadások során többek közt Essenben eltaláltak egy gyermekkórházat. A polgári lakosság soraiban néhány halott és sebesült volt. E támadások közben két ellenséges bombázógépet lelőttünk, azonkivül a megszállt terület tengerpartján vadászgépek és légelhárító ágyuk lelőttek még három ellenséges repülőgépet. (MTI)

*

(Német Távirati Iroda.) Szentpétervár állandó lövetése és bombázása a körülzárt város főbb hadi- és életfontosságu telepeinek leállitására vezetett. Szökevények és foglyok vallomása szerint *Szentpétervárnak a mult év december végétől nincs elektromos áramellátása.* Ez megbénitotta a szentpétervári ipart is. Csak egyes fontosabb fegyverkezési üzemekben folytatják a termelést kisebb különitményekben kézi eszközzel. *A vizellátás jórészt megszakadt.* Tüzelőanyagnak mindenféle fakeritést, gerendát és az elpusztult házak szarufáit használják.

Legujabb rendelettel a *Szovjetunióban mozgósitották az összes 16—55 éves férfiakat és 16—45 éves nőket.* A mozgósitás csak a városi lakóságra vonatkozik és az igy besorozottakat a fegyverkezési iparban fogják alkalmazni. *(MTI)*

Nyugatafrikában brit csapatok szállnak partra?

Lisszabon, február 14.

Igen nagy nyugtalanságot keltett az a hir, hogy a *nyugatafrikai partok mentén nagyobb brit csapategységek szállnak partra.* Freetown-ból (Sierra Leone) érkezett jelentések arról számolnak be, hogy több *amerikai és angol hadihajó őrszolgálatot teljesit Dél-Afrikától egészen Dakarig az afrikai partok mentén.* Ezeket a jelentéseket összefüggésbe hozzák azokkal az amerikai jelentésekkel, amelyek szerint az *Egyesült Államok kormánya minden áron szakitást akar előidézni Franciaországgal.*

Az Egyesült Államok kormánya azon fáradozik, hogy egységes intézkedések megtételére birja a latinamerikai államokat *abban az esetben, hogyha Vichy és Washington között szakitásra kerülne sor.* Nemrégen az Egyesült Államok kormánya ebben az ügyben már lépéseket tett Braziliában, most pedig kiszivárgott hirek szerint Washington a mexikói kormányhoz fordult azzal a követeléssel, hogy Franciaországgal szemben hasonló politikát folytasson mint az Egyesült Államok kormánya. *Mexikóban mindig volt egy erős csoport, amely sürgette a Vichyvel való szakitást.*

Vichy, február 14.

(NST) Az *angol és amerikai sajtó és rádió tovább folytatja uszitó hadjáratát Franciaország ellen.* Legujabban azt a szándékot tulajdonitják a vichyi kormánynak, hogy át akarja engedni a japánoknak *a Madagaszkár szigetének északkeleti részén* levő Diego *Suares flottatámaszpontot.* Ugyanakkor a *De Gaulle* hiveinek rádiója bejelenti, hogy *Saint Pierre-* és *Miquelon-sziget* kérdésének elintézését elhalasztották, tekintettel arra, hogy Franciaország támogatást nyujt a tengelyhatalmaknak. Vichyi illetékes helyen ezekkel a hirekkel nem foglalkoznak részletesebben, csupán arra mutatnak rá, hogy a *francia kormánnyal szemben emelt vádakat már megcáfolták és ezt a cáfolatot nem lehet minden nap ismételni.* NIST)

(Német Távirati Iroda.) Nogues tábornok, *marokkói főmegbizott pénteken délután Vichybe érkezett,* hogy az illetékes kormányzati szervekkel a marokkói védnökséget érintő kérdéseket megbeszélje.

Darlan tengernagy, helyettes miniszterelnök pénteken fogadta *Scapini rendkivüli nagykövetet,* a hadifoglyok ügyeinek irányitóját, de *Brinon nagykövetet,* a francia kormány főmegbizottját a megszállott területen, valamint *Benoist-Mechin* államtitkárt, akik most jelentéstétel végett Vichyben tartózkodnak. *(MTI)*

Newyork, február 14.

Az Egyesült Államokban egyre nő *az elégedetlenség a „Normandie" égésének ügyében folyt hivatalos vizsgálat eredményével.* A newyorki kikötői hatóságok ugyanis a vizsgálat során arra a megállapitásra jutottak, hogy egy munkás vigyázatlansága okozta a tüzet. Most *Bates* massachusettesi szenátor a kongresszusban is kifejezésre juttatta a közvélemény elégedetlenségét. A szenátor inditványt terjesztett elő, amelyben követeli, hogy *a kongresszus gondoskodjék a „Normandie" pusztulásának tökéletes kivizsgálásáról* s evégből maga inditson pontos vizsgálatot. (NST)

Salazar hazaérkezett

Lisszabon, február 14.

Salazar portugál miniszterelnök *pénteken délután hat óra tájban tért vissza Sevillából Lisszabonba Franco* spanyol államfővel lefolyt találkozójáról. A portugál miniszterelnököt a Caudillo autóján a spanyol-portugál határig Serrano *Suner* spanyol külügyminiszter is elkisérte. A portugál miniszterelnököt még az esti órákban *kihallgatáson fogadta Carmona államelnök* és meghallgatta jelentését a történelmi találkozóról. *(NST)*

Bottai nemzetnevelésügyi miniszter Berlinben

Berlin, február 14.

Guiseppe *Bottai* olasz nemzetnevelési miniszter *pénteken este Berlinbe érkezett.* Az olasz vendég *Rust* német nevelésügyi miniszter meghivására *néhány napot tölt a birodalmi fővárosban.* (NST)

Aláirták az uj finn-német gazdasági egyezményt

Helsinki, február 14.

A német-finn gazdasági egyezménynek 1942-re szóló váratlanul gyors megkötése és aláirása itt nagy figyelmet keltett. A *szerződés a két ország gyakran hangoztatott katonai sorsközösségét most gazdasági téren még szembetünőbbé teszi* és kiegészíti. Hivatalosan egyelőre csak annyit közöltek erről, hogy a bajtársias szellemben lefolyt tárgyalások a közös gazdasági kérdések beható megvitatására adtak alkalmat és teljes megegyezésre vezettek. Bizonyosnak látszik, hogy mind az élelmezés, mind pedig az ipar és a pénzügyek terén *német részről mindent elkövetnek, hogy Finnország gazdasági erejét fokozzák és erősitsék a közös harcban.* (Bud. Tud.)

Antonescu Hitlernél a főhadiszálláson

Berlin, február 14.

A Führer meghivására Antonescu tábornagy, román államvezető február 11-én látogatást tett a Führernél főhadiszállásán.

A német és olasz repülők Tobruk és Marsa Matruk célpontjait bombázzák

Róma, február 14.

(Stefani.) Az olasz haderő főhadiszállásának 623. számu közleménye:

Mechili vidékén mindkét részről előőrs tevékenység volt.

A tengely légi haderejének bombázóalakulatai több izben hajtottak végre támadást az ellenség raktárai és utánpótlási központjai ellen és e támadások során Tobruk és Marsa Matruk között sok ilyen célt eltaláltak és felgyujtottak.

Olasz és német repülőkötelékek folytatták élénk támadásaikat Málta szigete ellen. Német vadászok légi harcban nyolc angol gépet lőttek le. Ezekből ötöt Libia felett, hármat pedig Málta légi kikötőjében.

Az ellenség repülőtámadást hajtott végre a görögországi Argosz ellen. A támadásnak emberáldozata nem volt, néhány ház könnyen megsérült.

Ellenséges repülőgépek szombatra virradó éjjel elrepültek Catánia felett, ahol robbanó- és gyujtóbombákat dobtak le. Biancavillában és Santa Maria di Licodiaban a támadás következtében hat ember meghalt, nyolc pedig megsebesült. Néhány épületben sulyos károk keletkeztek. Santo Stefano Quisquina helységben, Agricento mellett egy lezuhant angol repülőgépet találtak. (MTI)

Óriási csalódás Amerikában a német csatahajók áttörési hirére

Berlin, február 14.

A *Német Távirati Iroda* a német és a brit egységek között a La Manche-csatornában lefolyt tengeri csatáról irva megállapitja, hogy *a britek ezuttal ismét ugyanabban az órában a tengeren és a levegőben is vereséget szenvedtek,* amely különösen keserves számukra azért, mert időben egybeesik *Szingapur* elvesztésével.

Az *olasz* lapok megállapitják, hogy ez a légi és tengeri ütközet ujabb német győzelemmel ért véget és azt bizonyitja, hogy *a brit haderő inkább elszenvedett egy ujabb sulyos megaláztatást, de nem volt hajlandó arra, hogy nagy egységeit kockáztassa.*

Az *amerikai* közvéleményben óriási csalódást keltett a német csatahajók áttörésének hire. Az amerikai köznség számos hir nyomán azt hitte, hogy *ezek a német hadihajók már teljesen harcképtelenek és éppen ezért az áttörés hire váratlan meglepetést okozott. Angliát* a felháborodás hulláma öntötte el s *Londonban* hevesen birálják az angol légihaderőt, hogy sok bombája közül egyik sem találta el a nagy német hadihajókat s ezzel az angol támadás teljesen sikertelen maradt. Egyébként *az angol jelentések is 42 repülőgép elvesztését ismerik be.*

Az *Evening Standard* „Rejtély" cimmel annak az aggodalmának ad kifejezést, hogy

Eljössz te is?

Mindenkit vár az Ur Jézus engesztelő szentségi látogatásra a pálosok sziklatemplomába.

Ki találta fel a gyufát?

A Magyar-Német Kurir legujabb száma közli, hogy a gyufa 100 éves és Németországban találták fel. Pontosan száz évvel ezelőtt sikerült egy *Kammerer* nevü német kémikus hallgatónak a gyufát előállitania. Mi magyarok ugy tanultuk, hogy *a gyufát Irinyi János találta fel* 1836-ban. Ha ilyen kérdésben talán elfogultaknak mondja valaki a magyar tankönyveket és a magyar tudósokat, akkor lássuk, mit mondanak *a német szakirók?*

A német gyufaipari szaklap szerint *Kammerer* 1833-ban jött rá arra a gondolatra, hogy a foszfort gyujtó készitésére lehet használni. Ugyanez a német szaklap szerint *Irinyi János 1836-ban készitette el gyufatalálmányát.* Ezek szerint tehát még ha Kammerer találta is volna fel, *nem száz éves, hanem 109 éves a német találmány.* A német *Encyklopädie der Technischen Chemie* szerint többen jöttek rá egyidőben a foszforos gyufa gondolatára. *Irinyi* János egyik volt bécsi diáktársa hosszu évekkel ezelőtt megirta, hogy 1835-ben, amikor Bécsben *Meissner* professzortol hallgatták a kémiát, *Irinyi jött arra a gondolatra,* hogy kén helyett foszfort kever össze barna ólomoxiddal, hogy készit gyufát. A foszfort ugyanis Irinyi tömény gumioldatban olvasztotta, azután addig keverte, mig az oldat kihült és a foszfor benne finom por alakjában eloszlott. Ehhez az emulzióhoz keverte a barna ólomoxidot.

Dr. *Meyer* drezdai professzor szerint *Irinyi Kammerer eljárásától eltérően állitott elő foszforos gyufákat és ezért Irinyi tekinthető a foszforos gyujtó első feltalálójának.* A bécsi müegyetemen, ahol megtalálhatók voltak *Irinyi* tanulmányai, mindvégig azt tanitották, hogy *Irinyi a gyufa feltalálója.* Irinyi különben a régi *Vasárnapi Ujságban* elmondja találmánya történetét. Megirta azt is, hogy egy Bécsben élő magyar gyáros, *Romer* István megvásárolta találmányát. A müncheni *Deutsches Museum* falitáblája szerint a gyufa feltalálásában egyformán van érdeme az angol John *Walkernek, Kammerernek* és *Irinyi* diáknak *Feldhaus* német technikatörténeti kutató szerint Kammerer nem tekinthető feltalálónak, egyszerü kalapkészitő volt, aki alkalmazta *Johns* korábbi kutatásait. Meg kell emlitenünk még, hogy a franciák is maguknak tulajdonitják a gyufa feltalálását, szerintük 1816-ban *Derosne* készitett először gyufát és hogy a mai gyufához hasonló eszközök viszont korábban is voltak. A *Páriz-Pápay* szótár 1767-es kiadása beszél *„kénköves játskákról, melyekkel gyujtunk valamit".*

Irinyi János szerénységére jellemző egyik levele: „...gróf Teleki Sándorral sétáltam Bécsben, az utcán már árulták a gyerkőcök a gyufát. Társam azon észrevételre fakadt: ezek klienseid! Kértem, hagyjon nekem békét a gyufával, mert ha én a kémia teoriájának nem tudnám egyéb hasznát venni ezen haszontalanságnál, még ma kitekerném a nyakamat..."

A Csaba Bajtársi Egyesület kilépett a Turulból

A budapesti orvosi kar Csaba Bajtársi Egyesülete február 13-án tartott nagygyülést dr. *Bakay* Lajos egyetemi nyilvános rendes tanár, a Csaba Bajtársi Egyesület magiszterének elnöklésével. Az inditványok során az ujonnan megválasztott vezér ismertette azokat az inditó okokat, amelyek alapján a január 2-i és 16-i törzsfői tábor elhatározta a Csapa kilépését. Az egyesület magisztere az ifjuság egyhangu lelkesedése mellett mondta ki a nagygyülés határozatát:

— A Csaba Bajtársi Egyesület önálló alapszabályainak birtokában a jelenlegi fővezérség iránti bizalmatlanság miatt a Turul Szövetséggel való együttmüködést megszakitja és a Turul Szövetségbe mindaddig nem lép be, mig ott a szükséges átalakulás be nem következik. *(MTI)*

Gróf Batthyány Gyula rajzai Széchenyiről

A legnagyobb magyar születésének százötvenedik évfordulója alkalmából egyforma kedvvel vették ki részüket az ünneplésből a politikusok, a közgazdászok, az irók, a történészek, a tudósok, mindenki, aki valamilyen módon uj oldalról világithatta meg Széchenyi egyéniségét vagy uj ötlettel járulhatott hozzá dicsőségéhez. Joggal kér részt az ünneplésből a képzőmüvész is. A maga módját állit emléket a legnagyobb magyar dicsőségének. Nyolc rajzával örökiti meg Széchenyi életének egyes jeleneteit. A nyolc rajzot diszes albumalakban adta ki az Athenaeum és a család tagja: gróf Széchenyi Viktor irt eléje előszót. Jellemzésképpen emliti: „Batthyány Gyula csapongó képzelete és müvészi ónja végigvezet bennünket a legnagyobb magyar életét és szemünk elé tárja nemcsak annak nagy alkotásait, de ugyszólván jellemét s gondolkodásmódját is, nemcsak a külső megnyilvánulásokat, de mondhatnám a belső embert is érzékelteti velünk." Tiszta és mélyenlátó müvészi tolmácsolásban elevenedik meg előttünk a serdülő katona hősiessége, az akadémiát teremtő gondolkodó fő gondja, a Lánchidat és Vaskaput épitő férfi tettereje vagy a Nemzeti Kaszinót teremtő és a társadalmi élet fejlesztését célzó figyelme.

Ujból szabályozták a vendéglátóipari, szállodai és szanatóriumi árakat

A közellátási miniszter rendelete a haszonkulcs és költségszámitásról

A hivatalos lap szombati száma fontos rendeletet közöl, amelyben a *közellátási miniszter ujból szabályozta a fogadók, szállodák, pensiók, vendéglők, fizető vendéglátó házak, müsoros szórakoztató vállalatok és magángyógyintézetek ellátási árait.* Az 50.000/1942. K. M. szám alatt kiadott rendelet kimondja, hogy a kávémérések és kifőzések a menüknek, az étlapról szabadon választott ételeknek, a hideg ételeknek a 106.391/1941. árkormánybiztosi rendelet alapján *megállapitott és bejelentett árát legfeljebb 15 százalékkal, az egyéb vendéglátó üzemek pedig legfeljebb 10 százalékkal felemelhetik.* Hangsulyozza azonban a rendelet, hogy csak azok a vendéglátó üzemek élhetnek az áremelés jogával, amelyek a hivatkozott árkormánybiztosi rendeletben előirt bejelentési kötelezettségnek eleget tettek. E korlátozás azonban az intézetek, intézmények, vállalatok által fenntartott vendéglátó üzemekre nem vonatkozik.

A rendelet szerint a szárnyas és halételek legmagasabb eladási árát olymódon kell megállapitani, hogy a készitéshez felhasznált anyagok napi beszerzési ára, munkabér és az általános üzletviteli költségek együttes összege után az alábbi legmagasabb bruttóhaszon számitható: *a) kávéházakban, luxus- és I. osztályu vendéglátó üzemekben 75%, b) II. osztályu vendéglátó üzemekben 60%, c) III. osztályu és egyéb vendéglátó üzemekben 50%.*

Az árkiszámitásnál az üzleti könyvet vezető üzemek a munkabért és regiet az igazolható mérvben számithatják fel. Üzleti könyvekkel nem rendelkező üzemek a *munkabért és regiet együttesen* az alábbi legmagasabb mértékben számithatják fel: *a)* kávéházak, luxus- és I. osztályu vendéglátó üzemek 20%, b) II. osztályu vendéglátó üzemek 15%, *c)* III. osztályu és egyéb vendéglátó üzemek 10%.

Ha a bejelentett szárnyas- és halárak magasabbak, mint a jelen rendelet szerint számitott árak, *akkor továbbra is a bejelentett árak érvényesithetők.* Szárnyasnak vagy halnak menüben történt kiszolgálása esetén a menü-ár kávéházakban, luxus- és I. osztályu vendéglátó üzemekben legfeljebb 60 fillérrel, II. osztályu vendéglátó üzemekben 40, III. osztályu és egyéb vendéglátó üzemekben 30 fillérrel emelhetők. *Az ártöbbletet az étlapon fel kell tüntetni.*

Olyan hideg hentesáruknál és egyéb hideg ételeknél, *amelyeknek megállapitott eladási árai nincsenek,* az igazolható beszerzési árhoz kávéházakban, luxus- és I. osztályu vendéglátó üzemekben 75%, II. osztályu vendéglátó üzemekben 60%, III. osztályu és egyéb vendéglátó üzemekben 50% legmagasabb brutto haszon számitható hozzá. *Az ételár-bejelentésben fel nem tüntetett cukrász- és egyéb sütemények legfeljebb 40% brutto haszon felszámitásával árusithatók.* A nyersállapotban lévő gyümölcsöknél az igazolható beszerzési árhoz kávéházakban és luxus vendéglátó üzemekben 80%, I. osztályu vendéglátó üzemekben 60%, II. oszt. vendéglátó üzemekben 50%, III. oszt. vendéglátó üzemekben 40% bruttohaszon számitható hozzá.

A kenyér ára *egységesen darabonkint 6 fillér.* A péksütemények árához luxusvendéglátó üzemek darabonkint 3, egyéb vendéglátó üzemek 2 fillért számithatnak hozzá. *Ha a cikkeket kenyereslány szolgálja fel, az ár további 1 fillérrel emelhető.*

Feketekávénál és tejeskávénál a 4844—1939. Á. K. rendelet alapján *a tiszta babkávéból készült kávéra megállapitott árak kávépótló szerek felhasználása esetén a következőképpen szállitandók le: a)* 75% babkávé és 25% kávépótszer használata esetén adagonkint 10 fillérrel, b) 50% babkávé és 50% kávépótszer használata esetén 20 fillérrel, c) 25% babkávé és 75% kávépótszer felhasználása esetén pedig 30 fillérrel. Kávémérésekben és kifőzésekben a pótanyagok fentebbi arányában 5, 10, illetve 15 fillérrel kell a tiszta babkávéból készült adagokra megállapitott árat leszállitani.

Uj haszonkulcsot állapit meg a rendelet a borokra vonatkozóan is. A közönséges boroknál a kávéházak és luxusvendéklátó üzemek 100%-os, az I. oszt. vendéglők 80, a II. osztályuak 70, a III. osztályuak 60%-os, korcsmák, söntések és büffék pedig 50%-os haszonkulccsal dolgozhatnak. Minőségi, ürmös, csemege- és habzóbornál a haszonkulcs 110, 90, 70, 60, illetve 50%; direkt termő szőlőből szürt boroknál pedig 80, 70, 60, 50; illetve 40 százalék. *A haszonkulcsok alkalmazásának alapjául szolgáló alapárakat a rendelet igy állapitja meg:* a) kereskedőtől történt vétel esetén a számlaszerinti vételár, amelyhez hozzáadható a külön fizetett forgalmi adó, fényüzési forgalmi adó, fogyasztási ado és szállitási költség; b) termelőtől történt vétel esetén a közellátásügyi miniszter által megallapitott termelői irányár a fentebb felsorolt esetleges külön kiadások hozzáadásával.

Szabályozza a rendelet a szikvizzel, vagy ásványvizzel keverten kimért borok, továbbá a szikviznek legmagasabb vendéglátóipari eladási árait is. A 12 foknál nem magasabb szesztartalmu sör bejelentett fogyasztói ára *piccolo és pohár sörnél 2 fillérrel, korsó sörnél 3 fillérrel emelhetők.* A 12 fokot meg nem haladó foku kimért sör fogyasztói ára azonban az engedélyezett áremeléssel sem lehet magasabb az alábbiaknál: luxus vendéglátó üzemben piccolo 36, pohár 48, korsó 72 fillér, I. oszt. vendéglátó üzemben 32, 46, 68, II. o. vendéglátó üzemben 28, 44, 64, III. o. vendéglátó üzemben 24, 40, 58 fillér. A 12 fokot meghaladó foku kimért sör legmagasabb ára a fentebbi kategóriák szerint 44—56—80; 40—54—76; 36—52—72; 32—48—66 fillér lehet. A forralt borhoz deciliterenkint legfeljebb 20, 18, illetve 14 fillért szabad külön felszámitani.

A szállodák és azok a penziók, amelyek ellátás nélkül szobát adnak ki, a hatóságilag már megállapitott szobaárakból *belföldi állandó vendégnek legalább 20%, belföldi visszatérő vendégnek pedig legalább 10% engedményt kötelesek adni.* Ennél magasabb engedményt viszont azoknak a vendégeknek sem kell adni, akik eddig nagyobb kedvezményt élveztek. Állandó vendégnek azt kell tekinteni, aki hat hónap óta, visszatérő vendégnek pedig azt, aki egy éven belül legafább hatizben, vagy megszakitás nélkül legalább négy hét óta ott lakik. *A fütési dij a központi fütéses szállodákban nem emelhető,* a nem központi fütéses szállodákban általában a fütőanyag minden elhasznált 10 kilogramja után legfeljebb 1.50 pengő számitható, ha azonban a fütési dij eddig magasabb volt, a magasabb dij továbbra is felszámitható.

A penziók a 106.391/1941. Á. K. sz. rendelet alapján megállapitott áraikat nem emelhetik fel. A rendelet egyébként négy csoportba osztja a penziókat és részletesen megállapitja az egyes étkezéseknél felszámitható legmagasabb árakat. Kimondja még a rendelet, hogy aki fizető vendéget akar fogadni, köteles árait előzetesen a polgármesteri hivatalnál, illetve a községi előljáróságnál bejelenteni.

A gyógyintézetekkel kapcsolatban a rendelet ugy intézkedik, hogy a magángyógyintézetek a biztositó intézeti betegek után téritett s a 106.391/1941. Á. K. rendeletben megállapitott *ápolási dijakat 10%-kal felemelhetik.* A magángyógyintézetek a *magánbetegek ápolási dijait 1 és 2 ágyas különszobánál legfeljebb 25%-kal, társas-szobánál 18%-kal, végül a 24 pengős, vagy ennél magasabb ápolási dijat 30%-kal felemelhetik.* Az ápolási dijon kivül külön felszámitott szolgáltatások dija nem emelhető.

A vegyes rendelkezésekben kimondja a rendelet, hogy azok a zenés vendéglátó üzemek, amelyek zenejogdijat és vigalmi adót fizetnek, a zenéltetés időtartamára ülő vendégekkel szemben a közellátási miniszertől *legkisebb kötelező fogyasztás felszámitásának engedélyezését kérhetik.* Ennek összege esetenként nyer megállapitást. A kötelező legkisebb fogyasztás felszámitásának engedélyezése iránti kérelmet Budapesten az ipartestület, vidéken a polgármester, illetve a községi előljáróság és az ipartestület véleményező javaslatával együtt kell a közellátási miniszterhez felterjeszteni.

Ha a vendéglátó iparos üzemében nem szorosan vett vendéglátóipari cikkeket (játék, konfetti, desszert, cukorka stb.) árusit, *ezek eladásánál az igazolható beszerzési árhoz legfeljebb 100% bruttóhasznot számithat.*

Azok a vendéglátó üzemek, amelyek ételáraikat a jelen rendelet alapján felemelték, kötelesek 14 napon belül a régi és uj áraikat az ipartestület által történt láttamozás után Budapesten a közellátásügyi miniszterhez, vidéken a törvényhatóság első tisztviselőjéhez bejelenteni. *A rendelettel engedélyezett áremelés csak február 14-étől számitott 30 napon belül érvényesithető.* Akik addig az áremeléssel nem élnek, később csak a közellátásügyi miniszter, illetve vidéken a törvényhatóság első tisztviselőinek külön engedélyével vehetik igénybe a rendeletnyujtotta lehetőséget.

Politikai Pósta

BÁRDOSSY LÁSZLÓ miniszterelnök a képviselőház szombati ülésén inditványt nyujtott be az 1940. évi XXVI. törvénycikk 2. paragrafusa alapján a visszacsatolt keleti és erdélyi országrész képviselői létszámának meghivás utján való további kiegészitéséről. Ennek alapján javasolja, hogy az országgyülés az alábbi személyeket képviselőkké hivja meg: *Csipak* Lajos róm. kat. kanonok, csikszeredai, dr. *Gaal* Alajos orvos, gyergyószentmiklósi, *Nyirő* József iró, kolozsvári, *Szilágyi* Ferenc iparos, dési, *Szüts* Kálmán iparos, szatmárnémeti és *Venczel* Antal bőrgyári munkás, kolozsvári lakosokat.

*

A KÉPVISELŐHÁZ közigazgatási és társadalompolitikai együttes bizottsága szombaton délelőtt vitéz *Bobory* György elnökletével részleteiben is letárgyalta az orvosi rendtartásról szóló 1936. évi I. tc. egyes rendelkezéseinek módositásáról és kiegészitéséről szóló törvényjavaslatot. A kormány részéről vitéz *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter vett részt az ülésen. Vitéz *Téglássy* Béla előadói ismertetése után *Szabó* Gyula szólalt fel, majd az együttes bizottság a törvényjavaslatot részleteiben is változatlanul elfogadta.

*

A KÖZIGAZGATÁSI és közlekedésügyi, valamint igazságügyi együttes bizottság február 16-án, hétfőn délelőtt 10 órakor ülést tart, amelyen a mértékekről, ezek használatáról és ellenőrzéséről szóló 1937. évi V. t.-c., valamint az egészségügyi és egyéb közcélokra szolgáló méréseknél használatos mértékek, mérőeszközök és készülékek hitelesitéséről szóló 1936. évi XXV. t.-c. büntető rendelkezéseinek módositásáról és kiegészitéséről szóló törvényjavaslatot tárgyalják. Ezt követőleg a közigazgatási és közlekedésügyi bizottság tart ülést, napirendjén az üzleti záróráról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásával.

Bizalmi állásra,

lehetőleg gépirással, helyesen irni tudó, kereskedői hajlamu, garanciaképes, jómegjelenésü, 40 éven felüli özvegy vagy hajadon őskeresztény nőt felveszek. Ajánlatokat igény megjelöléssel „Becsületes, szorgalmas" jeligére a kiadóba kérem.

Numizmatikusok! Vigyázat!

A főkapitányságon letartóztatták *Fodor* Jenő büntetett előéletü lakatossegédet, aki különböző ékszer- és éremszélhámosságokat követett el. Fodor Jenő különböző fémtárgyakat és pénzdarabokat ügyesen bearanyozott és ezeket mint valódi nemesfémből készült darabokat árusitotta meglehetősen borsos áron.

Az ékszerszélhámos egészen különös körülmények között került a rendőrkézre. Véletlenül éppen egy olyan családhoz csengetett be s ott kinált *Mária Terézia-korabeli aranytallárt* eladásra darabonként 90 pengőért, ahol véletlenül egy detektiv volt bent. A detektivnek feltünt, hogyan kerülhettek ezek az értékes pénzdarabok Fodor Jenő birtokába. Előállitotta a fiatalembert a főkapitányságon, ahol ez először tagadott és hamis nevet mondott be. Az ujjlenyomat után állapitották meg kilétét, ezután már *beismerő vallomást tett.* Elmondotta, hogy mint fiatal tanonc dolgozott a külföldön, itt alaposan elsajátitotta az ezüstözést és aranyozást. *Régi, vasból készült tallérosokat vásárolt össze, ezeket müvésziesen bearanyozta és beezüstözött, illetve aranyozott öntött vas szobrocskákat is.* Ezekről azután azt állitotta, hogy színaranyból készültek, igy akarta értékesiteni azokat.

Fodor Jenő kihallgatását tovább folytatják, mert teljes bünlajstromát össze akarják állitani. A főkapitányság kéri mindazokat, akik az utóbbi időben ilyen talmi arany-ezüsttárgyakat vásároltak, jelentkezzenek a *Szatmári* József detektiv-csoportnál.

Carol, volt román király „nem kivánatos" Amerikában

Washington, február 14.

Carol volt román király mexikói számüzetésében nemrég azt a tervét tette közzé, hogy az Egyesült Államokba költözik és a *De Gaulle*-mozgalom mintájára *„szabad román"-mozgalmat létesit.*

Sumner *Welles helyettes külügyminiszter a pénteki sajtóértekezleten nyilatkozott erről* a tervről. Kijelentette, hogy az Egyesült Államok *nem tartanák kivánatosnak, ha területükön ilyen „szabad román"-mozgalom működnék.* Carol volt király egyesültállamokbeli megtelepedése sem lenne alkalmas arra, hogy előmozditsa a szövetségesek ügyét. *(NST)*

A helyzet szerdán

◆

Több embernek feltűnt az a hír, hogy az összes állami színházak felügyeletére kormánybiztost neveztek ki: *Nyáry* Lászlót. Az érdeklődőkkel közölhetjük, hogy itt nem valami művészi «gleichschaltung»-ról, vagy mondjuk szellemi irányításról van szó, hanem az összes állami színházak *gazdasági* ellenőrzéséről, ügyeik ilyen természetű átvizsgálásáról és összehangolásáról. Nyáry László elsősorban gazdasági és könyvelési szakember és az állami színházak költségvetési szénáját akarja rendbehozni.

A legnagyobb a deficit a szegedi színháznál. Viszont azt is el kell ismerni, hogy ott művészi téren kivételes kezdeményezéseknek lehettünk tanui és vidéki városainkban még soha olyan operaelőadások vagy hangversenyek helyi erőkkel nem zajlottak le, mint *Szegeden.*

◆

Ortutay Gyula a minap levelet kapott ismert költőnk feleségétől. Az ismert költő nem volt mentes bizonyos német- és diktatúrabarát velleitásoktól és még kevésbé volt mentes az antiszemitizmustól. Felesége azt írta: „Ön, Miniszter úr, szintén méltatlannak kell érezze, hogy ez a *nagy költő* és *tiszta ember* anyagi gondokkal küzködjék".

A kultuszminiszter postafordultával válaszolt. (Kétszer ad, aki gyorsan ad.) *„Asszonyom"* — szólt a levél — *„férjét én is nagy költőnek tartom. Ezért a rendelkezésükre bocsátott Joint (Jewish* Agency of Relief) *segélyekből a mai napon 1000 forintot utaltam át címére.*

A költő nem tiltakozott a „zsidópénz" ellen...

◆

Több hatalmas fáklyásmenetet is rendeznek március 14-én, este a magyar városokban. A legnagyobb méretűnek a budapesti igérkezik. Az Oktogonról vasárnap este 6 órakor 10.000 fiatal fáklyás vonul az Opera elé, melynek erkélyén a kormány és a külföldi vendégek fogadják az ifjúság tiszteletét.

Úgy hallottuk, hogy Eger, a katolikus kultúrának ez az ősi és nemes városa, szintén szép március ünnepségekre készül. Itt is fáklyásmenetet rendeznek. Az ünnepségek egyik előadója *Bóka* László kultuszminiszteri államtitkár lesz.

A Franciaországból érkező 500 főnyi magyar küldöttség március 13-án, este lépi át Hegyeshalomnál a határt. Az állomáson ünnepi fogadtatásban részesíti őket a Történelmi Emlékbizottság.

◆

Április 21-én újra megnyitják a budai evangélikus templomot. Az illetékes tényezők megértésére jellemző, hogy *Vas* Zoltán, a Gazdasági Főtanács főtitkára 800.000 forintot szavaztatott meg és utaltatott át a budai evangélikus templom helyrehozatalának céljára. A templom új felszentelése után sor kerül az evangélikus elemi iskola felépítésére is.

◆

Hazatért a hadifogságból — a szovjet kormány előzékenysége folytán — *Batthyány* Bálint hadnagy, Polgárdi község lakosa. A fiatalember *Batthyány* Lajos leszármazottja. Az első felelős magyar kormány miniszterelnökének kinevezését 1848 március 17-én szentesítették. Világos után haditörvényszék elé állították és agyonlőtték.

A Szovjetunió a Batthyány-dédunoka hazatérésével, mintegy a megemlékezésnek ezzel a gesztusával is kifejezést ad annak, hogy az 1848-as magyar szabadságharc politikusait és harcosait az akkor megindult nagy európai forradalom örök értékeinek tartja.

A fiatal Batthyány tegnap érkezett meg Budapestre, majd rögtön folytatta útját szülőhelyére. Polgárdiban lakik egyébként *Batthyány* Gyula is, a különös, de nem csekély tehetségű képzőművészünk, a hely másik nevezetessége, hogy ott temették el ifj. *Andrássy* Gyulát.

◆

Több hírünk szól a kultuszminisztérium köréből. A miniszter tanács pénteki ülése *Ortutay* Gyula javaslatot terjeszt elő, hogy *Tolnay* Gábornak, az egyetemi ügyosztály vezetőjének adományozzanak osztályfőnöki címet. Az alig 40 éves Tolnay Gábor, aki történész és esszéista, egyike a legnagyobb karriereknek a felszabadulás óta Magyarországon. Ő a Széchényi Könyvtár (A Nemzeti Múzeum könyvtárának) igazgatója. Az egyetemi ügyosztály vezetését a kultuszminisztériumban alig nyolc nappal ezelőtt vette át *Sebők* Zoltántól. *Sebők* távozása a minisztériumból véglegesnek tekinthető.

◆

Radnóti Miklósnét, *József* Attila óta legnagyobb költőnk özvegyét, miniszteri osztálytanácsossá nevezik ki, ugyancsak ezen a héten. Radnótiné előbb a Rádió Rt.-nél, majd a minisztériumban, mint Ortutay Gyula titkára végzett igen értékes munkát.

◆

Előrelátható volt. Akik naponta elautobuszoztak a fejetlen Klebelsberg-szobor mellett, azok megfigyelhették, hogy itt valami szoborlebontási művelet van folyamatban. Előbb csak a márványlemezeket fejtették le a szobor talapzatáról.

Szerda reggelre azután bekövetkezett a tragédia, ha ugyan ezt tragédiának lehet nevezni. Gróf *Klebelsberg* Kunó szobra ledöntetett. Fejét már előbb elvesztette, még az ostrom idején. Most pedig hosszú-hálóinges törzse is ott hever ledöntve az alapzat mögött.

A szójátékok kedvelői némi rezignációval megállapíthatják: „Sic transit gloria *Kundi!*"

Klebelsberg — mint tudjuk — a magyar *kultúrfölényét* hirdette a többi dunavölgyi néppel szemben. Nem volt szerencsés kultúrpolitika. De egy fokkal még mindig jobb volt annál a kultúrpolitikánál, amelyet az utána következő *Hóman* Bálint folytatott.

A kultúrfölényelés után ugyanis következett a *kultúraranyolás* — a germánság irányában.

A szobrot a mai — félig ruinált — állapotában kellene megőrizni. A mellékalakok ugyanis még ott állanak, illetőleg ott heverésznek. A művészetet ábrázoló női, és a tudományt ábrázoló férfiakt.

A szoborcsoportozat így, főalak nélkül, szépen szimbolizálná azt az igazságot, hogy a kultuszminiszterek változhatnak ugyan, de a *magyar kultúra örök!*

◆

Igen helyes, hogy Budapest az Eskü-téret Március 15-térnek és a Váci-utca egyik szakaszát Szabadsajtó-utcának nevezi el. 1848 márciusában is Szabadsajtó-utcának nevezték el a Hatvani-utcát — a mai Kossuth Lajos-utcát — mert ott volt a Landerer és Heckenast nyomda, amely az első cenzúrát elkerült sajtóterméket — a Talpra Magyart és a 12 pontot — kinyomta. Ekkor Pest példájára igen sok város nevezett el utcát, teret a szabadsajtóról Március 15-ről, Kossuthról, Batthyányról, szabadság—egyenlőség—testvériségről, stb. Továbbá 1848-ban a lapok pár hétig március 17-ét a sajtószabadság harmadik, március 22-ét a sajtószabadság hetedik napjaként keltezték. Az sem érdektelen, hogy Kossuth amerikai körútja alatt az Egyesült Államokban 16 községet neveztek el Kossuthról. Illinoisban egyet Attiláról s Jowában egy megyét Koreta magyar szabadsághősről.

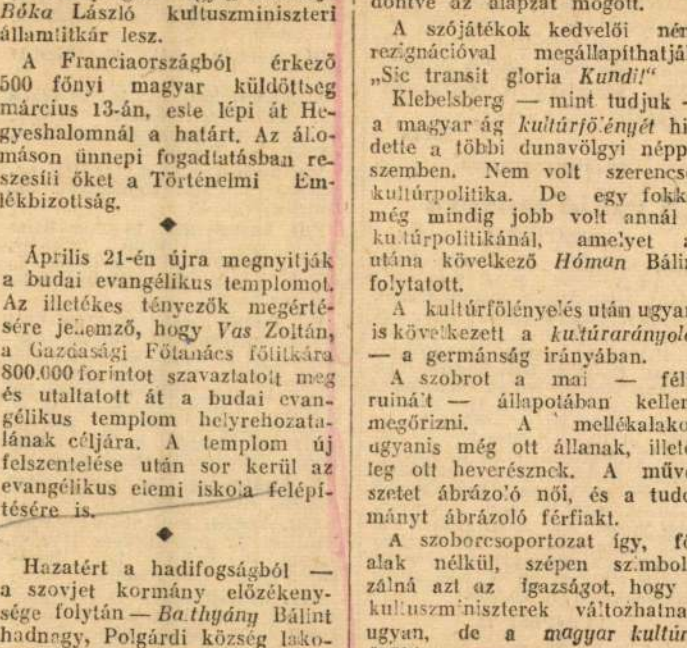

Lemondott a debreceni polgármester

(Debreceni tudósítónk telefonjelentése.) *Szabó* Kálmán, Debrecen polgármestere lemondott állásáról. A lemondott Szabó Kálmán a debreceni szociáldemokrata párt elnöki tisztségét töltötte be, régi szociáldemokrata volt. A felszabadulás előtt nyomdász, majd a debreceni egyetemi nyomda igazgatója volt. 1945 március elején, pontosan három évvel ezelőtt egyhangúan választotta meg a debreceni törvényhatósági bizottság a város polgármesteri állására. A lemondást megelőzően a kommunista párt debreceni szervezete többízben kifogást emelt a polgármester működése ellen, mert abban az azóta a szociáldemokrata pártból kizárt *Szabó* István párttitkár, volt népjóléti államtitkár befolyásának érvényesülését látta.

A lemondás ténye Debrecenben a belügyminisztériumból érkezett leiratból vált ismeretessé. A belügyminiszter elfogadta a lemondást és utasította a városi tanácsot, hogy intézkedjék a polgármester nyugdíjazásáról.

Londoni hírek

London, március hó.

E héten nem volt Angliában belpolitika, csak külpolitika. Ha ez a szó Angliával kapcsolatban egyáltalában használható, azt mondanánk, hogy London *ideges* volt. Az angol ember akkor a legnyugodtabb, ha a saját belső bajai vannak a lapok első oldalán, idegen ország neve mindig komplikációt jelent, ha az első oldalra kerül. Igazán szokás dolga. Az idegesség számokban is kifejezhető (vagy csak számokban fejezhető ki?!). Az ingatlanpiacon néhány százalékos esést tapasztaltak a szakértők, a drágakőpiacon pedig, ha még nem is áremelkedést, de mindenesetre a piac megszilárdulását.

○

Az idő egy nyári nap után ősziessé vált. Beköszöntött a köd és a ködből a legmélyebb repülőszerencsétlenség, ami a londoni repülőtéren valaha történt. Egy belga repülőgép a ködben eltévesztette a betonpályát, rosszul landolt, felrobbant, — tizenkilenc halott. Most azt vizsgálják, *miért nem használta a pilóta a radart* a leszállásnál. A vizsgálatnak csak elméleti jelentősége van, a pilóta is halott.

○

A moziban e héten a világ legfurcsább *„előzetes jelenését"* láttuk. Budapesten is megszoktuk ezeket a bemutató részeket, utána a nagybetűs jelentést: *JÖN!* — mármint a következő film. E héten két westend moziban ugyanilyen részleteket láttunk a filmből, szép, izgalmas, vonzó részleteket, utána megjelent a felirat: *NEM JÖN!* — Nem jön, ameddig Anglia fel nem függeszti az amerikai filmbehozatal 75 százalékos adóját. Sajnáljuk, addig ezeket a remek filmeket nem tudjuk bemutatni. Metro—Goldwyn—Mayer.

Ezek itt *„froclizzák"* az embert.

○

Három érdekes vendége van Londonnak. Jonny *Weismüller*, az amerikai úszóbajnok, filmsztár és ősember (magyarul Tarzan), Joe *Louis*, az exvilágbajnok és *Furtwängler*. Weismüller egy vízibemutató főszerepét „ússza". Itt úgy hívják *„Aquashow"* — zene és tánc a vízben. Joe boxbemutatót tart és úgy él, mintha legutóbb nem vesztett volna pontozással. Furtwängler pedig, aki pontozással győzött — a nácitlanító bíróság előtt, most Londonban vezényel —, a nagy sietségben otthonfelejtette *munkavállalási engedélyét.* Az udvarias angol hatóságok azonban a repülőtérre kiküldték az engedély másolatát, úgyhogy Furtwängler vezényelhet, „Furt und furt..."

○

Egy barátom, aki kórházban feküdt, néhány héttel a kórház elhagyása után fizetési felszólítást kapott, ami így szól:

„Kedves Uram! Meg kell kérdeznem, lenne-e olyan kedves, a mellékelt íven felvilágosítást adni anyagi körülményeiről. A városi tanácsnak kötelessége megkérni Önt arra, hogy fedezze azokat a költségeket, amibe kórházi tartózkodása került. A teljes ár (napi 18 shilling) mellékelt íven fel van tüntetve és ha Ön úgy gondolja, hogy ezt a teljes díjat meg tudja fizetni, szíveskedjen az ívre a megfelelő helyre csak egy szót írni: *„Igen"*.

A Városi Tanácsnak azonban *módjában áll egy alacsonyabb díjszabást megállapítani*, ha Ön nincs abban a helyzetben, hogy ezt a teljes díjat megfizesse. Ezért nagyon kedves lenne, ha az íven szereplő kérdésekre felelve, képet adna anyagi helyzetéről. Biztosíthatjuk, hogy ebben az esetben ügyét figyelemmel és gondosan fogjuk elbírálni.."

A kórháznak azonban minden igyekezete hiábavaló, hogy lebeszélje ápoltjait a fizetésről, mert az angolok makacsul megfizetik a teljes összeget, ha ez módjukban áll.

Szóval gyógyíthatatlanok.

Kelemen István

Három kisgazda bizottsági tag lemondott

A fővárosi törvényhatóság elnöki hivatalánál három kisgazdapárti bizottsági tag bejelentette, hogy *városházi mandátumáról lemond.* Ez a három tag: *Rózsa* Gyula hírlapíró, *Magyar* Lajos református lelkész és *Margittay* Tibor gyógyszerész. *Papp* Ervin bizottsági tag bejelentette, hogy *a kisgazdapártból kilépett.* Nyulasi István bizottsági tagot a kisgazdapártból kizárták.

Városházi hírek

Kereskedők panaszolták, hogy az Élelmiszervizsgáló Intézet és a Közegészségügyi Intézet közegei is számos alkalommal vesznek vizsgálat céljából élelmiszerekből mintákat, anélkül, hogy azok értékét megtérítenék. A gyakori ellenőrzés miatt ez jelentős károkat okoz a kereskedőknek. A polgármester most elrendelte, hogy az ilyen célból vett élelmiszerminták ellenértékét minden alkalommal a kereskedő részére meg kell fizetni.

*

Az árvaszék a jövő héten megkezdi a nyugatról visszahozott ékszerek és egyéb értékek kiadását a nagykorúvá lett tulajdonosoknak.

*

A XI. kerületben a tisztiorvosi hivatal felügyelete mellett elvégezték a *Mantoux*-oltásokat, amelyek annak próbái, hogy érintkezésbe került-e már valaki a tuberkulózis baktériumával. 40.000 oltást adtak 50 éven aluli személyeknek. Most vizsgálják át az adatokat, hogy megállapítsák, hány olyan személy van, akiket a tüdővész-ellenes BCG-szérummal be lehet oltani.

*

A városházi koalíciós pártok március 15-én négytagú küldöttséggel képviseltetik magukat a *kiskőrösi Petőfi-ünnepségen.*

*

A Gellért-szálló és a fürdőüzem péntek estétől kedd estig technikai okok miatt üzemszünetet tart.

Vegyészeti laboratóriumot
lehetőleg felszereltet.
bérbe keresünk.
Ajánlatokat „Belterületen 15431" jelig. Blocknerhez, IV. Városház-utca tíz.

SZABADSÁGHEGYI
LAUSANNE pensióban
REMEK WEEKENDEK
kitűnő ellátás. Mártonhegyi-út 3
T. 161-898 (Fél perc a Fogastól)

Minden magyar ujságja lesz a
MAGYAR VASÁRNAP
FŐSZERKESZTŐ:
PARRAGI GYÖRGY
Első száma: MÁRCIUS 14
ÁRA 1 FORINT

Nagyon sokan kétszer fizettek közmunkaváltságot márciusban

A közmunkaváltsággal kapcsolatban az építési és közmunkaügyi miniszterium február 29-én új rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a 20 személynél több embert foglalkoztató vállalatok *közvetlenül* fizetik be alkalmazottaik közmunkaváltságát. A rendelet a hónap utolsó napján jelent meg, március első napjaiban a házmegbízottak mindenkitől beszedték közvetlenül a közmunkaváltságot, ugyanakkor azonban a vállalatok alkalmazottaikol függetlenül szintén befizették a közmunkaváltságot. Így nagyon sok személy kétszer fizetett.

Felkeresték *Lakatos* Miklós építés- és közmunkaügyi államtitkárt, hogy megkérdezzük, mi történik azokkal, akik kétszer fizették be önhibájukon kívül a közmunkaváltságot? Az államtitkár meglepetéssel fogadta a hírt. A minisztériumhoz ugyanis még egyetlen panasz sem érkezett, bár az eddigi kimutatások már mutatják, hogy *komoly túlfizetések történtek.* Február hónapban ugyanis 3,098.000 forint folyt be, márciusban pedig a hónap 9-ik napjáig már 3,400.000 forint, tehát máris 302.000 forintos többlet mutatkozik.

— Úgy hiszem — mondotta az államtitkár — senki nem fizet önként és szívesen kétszer közmunkaváltságot és természetesen semmiféle rendelkezés nincs arról, hogy ugyanaz a személy kétszer váltsa meg munkakötelezettségét. Tekintettel azonban arra, hogy az építési és közmunkaügyi minisztérium a befolyt összegeket továbbítja, *csak a következő hónap közepén alapíthatjuk meg* a különböző kimutatásokból, milyen túlfizetések történtek. Így csak bizonyos idő elteltével után orvosolhatjuk a kérdést. Még nem tudjuk ugyan, hogy mit csinálunk, de előreláthatólag a vállalatokat kötelezzük, hogy *megtérítsék* akalmazottaiknak a *kifizetett* közmunkaváltságot, az *a* befizetésüket pedig a következő hónapra írják jóvá.

Hírek a technika világából

«Csak rövid idő kérdése — jelentette *Volkov* leningrádi fizikus —, *hogy a mosódák víz, szappan és egyéb mosószerek helyett ultrahangokkal lássák el munkájukat.»* Ezek a rendkívül magas rezgésszámú, emberi fül számára nem hallható hangok ugyanis megszüntetik a szennyrészecskék tapadását a ruhaneműkhöz. *Volkov* ultrahangokra működő mosógépében egy szívóberendezés távolítja el a ruhákról lepergő szennyrészecskéket. Nyolcperces ultrahang-kezelés után a legolajosabb, legsárosabb ruhák is tisztán kerülnek ki a gépből.

●

Coffey amerikai technikus beszélő írógépet talált fel — vakok számára. A betűk leütésével egyidejűleg mindannyiszor hangértékük is hallhatóvá válik. Például az «x»betű leütésénél az írógéphez kapcsolt hangszóró így szólal meg: «Iksz». ?-nél: *«Kérdőjel.»* A beszélő írógép jelentőségét kizárólag abban látják, hogy *segítségével a vakok könnyen elsajátíthatják a gépírást.* Ilyen szempontból azonban nagy szerep vár rá.

●

Möller dán mérnök szikrázásmentes áramleszedőt szerkesztett, mellyel a villamosvasutak sok áram- és anyagveszteségét kiküszöbölhető. Az áramleszedőbe épített különleges elektroncső ugyanis ionizálja, vezetővé teszi a levegőt. Így akkor sem szakad meg az áramkör, ha a leszedő például zökkenés következében pillanatnyilag nem érintkezik a felső vezetékkel.

●

Grabovszkij és *Makarenko* szovjet textiltechnikusok megoldották az ú. n. kéltűű szövetanyagok kérdését. *Ezek a szövetek nyáron szellősek, télen melegek.* A rendes nyári ruhaanyagokat olyan szerrel telítik, melyek az anyag melegítőképességét megsokszorozzák. A 2—3 havonként megismételt impregnálás olyan meleggé teszi a ruhát, mint ugyanabból az anyagból 3—4 réteg. A meleg évszakok beálltával a melegítő telítőszer egy másik különleges folyadékkal kimosható a ruhából, mely így ismét alkalmassá válik nyári viselésre.

●

Hallpike angol vegyész új hangszigetelő anyagot talált fel, mely 5 cm vastagon bélelt pilótafülkében zsongássá tompítja négymotoros repülőgépek fülsiketítő zaját.

G. L.

ASSZONYOK
A FENEVAD KARMAIBAN...
DR GOEBBELS MAGÁNÉLETE
AZ AMERIKAI FILMGYÁRTÁS KIMAGASLÓ ALKOTÁSA
SCALA MÁTÓL: OMNIA

Változékony idő

A Meteorológiai Intézet jelenti:

Európa időjárásilag két különböző területre oszlik. Franciaországban, valamint a Földközi-tenger vidékén csendes, derült, száraz az idő. Ezzel szemben szárazföldünk északi felében, Angliától az Uralig, változékony, szeles, csapadékos az időjárás.

Hazánkban kedden élénk északnyugati széllel többfelé, főleg a déli megyékben, ismét volt kisebb futó záporeső. Battonyáról délután zivatart jelentettek. A hőmérséklet általában 14—16 fokig emelkedett. Az északi és keleti vidékeken éjjel gyenge talajmenti fagy alakult ki.

Budapesten szerdán délben a hőmérséklet 13 Celsius-fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 71 mm, mérsékelten süllyedő irányzatú.

Várható időjárás csütörtök estig: Mérsékelt, időnként élénk északnyugati-északi szél. Változó felhőzet. Többfelé kisebb futó eső. A hőmérséklet alig változik.

Párisi magyar hírek

Páris, március hó

Nagysikerű előadássorozatot tartott *Szalai* Sándor egyetemi tanár, aki a *Centre d'Etudes de Politique Etrangère*-ben a Dunamedence tervgazdálkodása összehangolásának fontosságát fejtegette nagyszámú, előkelő hallgatóság előtt, míg a *Centre de Sociologie*-ban nagy érdeklődés mellett ismertette az új Magyarország társadalmi berendezését.

✦

A népi kollégiumok szervezetét mutatta be *Hermann* József, a Derkovics-kollégium igazgatója, érdekes előadás keretében, melyben a magyar közoktatás új alapokra való helyezését ismertette nagyszámú francia közönség előtt.

✦

A *Magyar Intézet* hangversenysorozatában *Lelkes* István igazgató nagy súlyt helyez arra, hogy a magyar zenét és költészetet különösen a fiatalság körében tegye népszerűvé. A *Cité Universitaire*-ben, a *bouffémont-i női* kollégiumban rendezett nagysikerű estjei után a *Miss Watson* igazgatása alatt álló *Foyer International des Etudiantes*-ban tartott nagyszabású hangversenyt a francia szellemi élet számos előkelősége jelenlétében. *Vörösmarty, Petőfi, Ady, Babits, József Attila* költemények hangzottak el kitűnő francia fordításban, míg a zenei részben *Liszt, Kodály, Bartók* szerzeményeket szólaltattak meg Párizsban tanuló, kiváló fiatal összöndíjas művészek: *Szolcsányi György* és *Gábor Nelly* zongoraművészek, *Sarker János* gordonkaművész, *Gerle Róbert* hegedűművész, *Szőnyi Erzsébet* és *Sárkány István* énekművészek, míg *Mányik Pál* népi kollégista magyar táncokat mutatott be nagy sikerrel. A márciusi ünnepre a Magyar Intézet nagyszabású programmot dolgozott ki.

Sporthírek

Döntetlenül végződött a milánói magyar-olasz ökölvívó-mérkőzés. A mérkőzések vezetésére felkért amerikai vezetőbíró elmaradása folytán, felváltva magyar és olasz bíró vezette a mérkőzéseket, ami néhány igazságtalan lepontozást eredményezett. A végeredmény 8:8. Az egész mezőny legjobb embere a magyar Papp volt, aki a középsúly harmadik menetében, súlyos horogütésekkel készítette ki Ajello nevű kemény ellenfelét.

Tenniszezőink San Reméban mérkőzéseken szerepeltek. A férfi egyesversenyben Asbóth győzött ugyan az ausztráliai Harper ellen, de utána a francia Cochet simán verte őt 6:3, 6:4, 6:0 arányban. A döntőben a spanyol Massip 6:1, 6:4, 9:7-re győzött Cochet ellen. A férfi páros versenyben az Asbóth—Ádám-pár az elődöntőben kikapott a spanyol Massip—Bertoli-pártól, utóbbiakat viszont a döntőben az olasz Cucelli—Del Bello-pár verte meg. A női páros versenyben a Körmöczi—Peterdy-pár is vereséget szenvedett.

A Kispest—EMTK bajnoki mérkőzés csütörtökön délután fél 4 órai kezdettel kerül lejátszásra Kispesten.

Lósport

Csütörtökön ügetőverseny. Főszáma egy 2100 méteres Nemzetközi hendikep, melyben Katinka adja az előnyöket, de 80 méteres hátrányával — reménytelenül. Jobbik formájával Jeanne d'Arc nyerhetné a versenyt, ellenfele pedig a Tavaszi hendikepben jól futott, de megkésett Zsákmány T. lehet. Ha Reimer hajtó, Jeanne d'Arc helyett Kis hamist indítaná, jó szereplés várható tőle. — Jelöltjeink a csütörtöki versenyre a következők: I. Hasty girl—Kényúr. II. Liliom—Jéke. III. Pacific—Fenegyerek. IV. Jeanne d'Arc—Zsákmány T., V. Babér—Ernő. VI. Harkány—Denevér. VII. Sopron—Laci. VIII. Kacér—Ibis. **A verseny délután fél 3 órakor kezdődik.**

Csepel ünnepélyesen megindította az országos munkaversenyt

A *csepei Weiss Manfréd-gyár* dolgozói elhatározták, hogy a centenáriumi évvel kapcsolatban *munkaversenyt rendeznek.* Versenyre hívják ki az ország valamennyi nagy- és kisüzemének dolgozóit. A munkaverseny meghirdetése ünnepélyes keretek között történt Csepelen. Megjelent *Rákosi* Mátyás és *Szakasits* Árpád miniszterelnökhelyettes, *Gerő* Ernő, *Rajk* László, *Vas* Zoltán miniszter és *Kossa* István, a Szakszervezeti Tanács főtitkára. *Katona* Antal párttitkár a csepeli szervezet, *Radványi* Jánosné pedig a WM dolgozói nevében köszöntötte Rákosi Mátyást *születésnapja* alkalmából és mindketten *ajándékot nyujtottak át neki.*

Rákosi Mátyás, válaszolva az üdvözlésre, kijelentette, hogy csakugyan *kellemes születésnapja volt.* Tegnap határozta el a szociáldemokrata párt az egyesülést. Azt hiszem — mondotta —, ez a legjobb ajándék, amit nemcsak a kommunista pár főtitkára, hanem *az egész magyar demokrácia kaphat.* A másik, ami emlékezetessé teszi számomra ezt a napot, *ez a nagy munkaverseny,* amelyben Csepel dolgozói mutatnak irányt az egész országnak. Mindenki érzi, hogy a demokrácia fordulatot tett azzal, hogy *a szociáldemokrata párt jobbszárnyáról lesöpörték a magyar nép ellenségeit, a régi úri rend utósó híveit.* Egy nagy bilincs esett le a kezünkről. Most már nemcsak a munkásosztály, de a demokrácia minden híve, minden pártja előtt *szabadabb az út hazánk felvirágoztatására.* Kívánok a most megindúló munkaversenyhez az ország legnagyobb gyára dolgozóinak sok sikert. Remélem, ha egy év múlva kijövünk ellenőrizni az eredményeket, akkor kiderül, hogy a csepeli dolgozók ezzel a versennyel mint egy *mozdony* álltak az ország iparának élére és vitték ezt erőteljesen sok tízezer lóerővel felfelé a virágzás, az erősödés útján.

Kossa István hangoztatta, hogy a centenáriumi ünnepségek sorozatából kiemelkedik Csepel dolgozóinak ez a kezdeményezése. A szabad ország *fegyverét, a munka fegyverét, a kalapácsot lendítik magasba,* hogy munkájuk nyomán a szabad, független országban a demokratikus jogok mellé jólétet is biztosítsanak a magyar népnek. *A jólét a apja a többtermelés.* Amennyivel többet, jobbat, szebbet, olcsóbbat termelünk, annyival járulunk hozzá a dolgozók jólétének fokozásához. Ez a munkaverseny a jólét megteremtésének döntő fegyvere. Sokan vannak még, akik úgy érzik, nem kapták meg a demokráciától azt, amit reméltek. Ezeknek idézem emlékezetébe *a három év előtti állapotokat.* A megbúvó reakció a mai helyzetet tudatosan a *békebeli* állapotokkal hasonlítja össze, ahelyett, hogy a mai nagy eredményeinket azzal a helyzettel hasonlítaná össze, amelybe a mult rendszer hazaáruló vezetőinek hibájából *1945-ben lesüllyedtünk.* Gondunk lesz rá, hogy a magyar dolgozók pozícióit és befolyását a gazdasági és politikai életre hétről hétre megerősítsük és fokozzuk. Ki kell kapcsolni *a reakciós tőkések befolyását a gazdasági életből.* Vannak, akiknek nem tetszik a munkaverseny elindítása. S még a dolgozók között is vannak, akik azt hiresztelik, ezt a munkaversenyt csak azért találtuk ki, hogy megmutassuk: *az eddiginél többet is tehet teljesíteni, hogy azután majd a normákat felemeljük és az órapercet leszállítsuk.* A *Szakszervezeti Tanács* nevében a leghatározottabban kijelentem, hogy a megállapított normákat bármennyivel is teljesítik túl azokat, nem fogjuk leszállítani és *a túlteljesítményt, bármi yen magas is legyen, azt teljes összegében ki fogjuk fizetni.* A munkaverseny eredményeként meg tudjuk szüntetni az átmeneti munkanélküliséget is. A munkaversenyben kitünő eredményt elért dolgozók vagy csoportok nemcsak kitüntetésben, hanem megfelelő *pénzjutalomban és egyéb kedvezményekben is részesülnek.* Aki aláírta ezt a versenyszerződést, az beírta nevét az új magyar történelembe. Ez a szerződés egyúttal válasz *az amerikai—angol imperializmusnak,* akik el akarták hitetni a magyar néppel, hogy nincs másként feltámadás csak úgy, ha dollárért eladjuk magunkat.

Katona Antal ezután ismertette a munkaversenyre való felhívás szövegét. **A csepeli dolgozók munkaversenyre szólítják fel az ország összes üzemeinek dolgozóit.** *Kezdődjék a verseny március 15-én és végződjék augusztus 1-én,* a hároméves terv megindításának évfordulóján. A csepeli WM-gyárban februárban a termelés *46 millió* forint értékű volt. A csepeli dolgozók aláírásukkal vállalják, hogy a verseny keretében a termelés értékét augusztus 1-re havi 52 *millió forintra emelik.* Vállalják, hogy a munka termelékenységét ezen idő alatt *13 százalékkal fokozzák.* Vállalják *az önköltség leszállítását és a selejt 25 százalékos csökkentését.*

A Szakszervezeti Tanács szerdán felhívással fordult az ország minden dolgozójához, az üzemi bizottságokhoz, az üzemi bizalmiakhoz s a szakszervezetekhez. Felhívja a Szakszervezeti Tanács a dolgozókat, hogy *a csepei munkásság példaadása alapján az egész országban indítsák meg a munkaversenyeket.*

Rendőrségi hírek

Rizsfekelézó központot

lepleztek le a gazdasági rendőrség nyomozói Kúnmadarason és környékén. *Kovács* József ügynök, *Ravovics* Géza, *Tóth* Béla és *Székely* Ferenc gyarmatáru nagykereskedők vagonszámra vásárolták a hántolatlan rizst, amelyet *Parva* István, *Csató* József, *Bernát* József, *Mogyoróssy* Zoltán, *Jámbor* András és *Bauernfeld* János malmaiban feketén őröltettek meg, anélkül, hogy a dézsmát leadták volna. A nagyszabású gazdasági bűncselekmény valamennyi szereplőjét őrizetbe vették. A debreceni munkásbíróság elé kerülnek, a nyomozás azonban ezzel egyidejüleg még tovább folyik.

Nőragadás

miatt feljelentést tett a rendőrségen *Somkúti* Gábor állampénztári főtiszt, dr *Kántor* Lóránd magántisztviselő ellen, aki hosszabb idő óta udvarolt neveltlányának, *Keller* Izabellának. A leány hétfőn eltűnt az Anyag- és Árhivatalból, ahol dolgozik és azóta nem jelentkezett. Kiderült, hogy dr Kántor hosszabb idő óta udvarolt Keller Izabellának, azonban nem nézték ezt jószemmel és kiutasították a házból. A leányt ezután egyik kollégája, *Baranyai* Vince jegyezte el. Baranyai szerint hétfőn Kántor megjelent a hivatalban és megfenyegette a leányt, hogy lelövi, ha nem jön vele. A nyomozás szerint Kisbérre vitte, ahol valószínüleg már meg is esküdtek. A nyomozás folyik.

Száz totoszelvényt lopott

özvegy *Sipos* Jánosné kispesti trafikjából *Knauer* Gyula kispesti ügynök. Őrizetbe vették.

Felgyujtotta

szerelme lakását *Horváth* József csepeli lakos. Az egyik éjjel *Janovics* Ilona szövőnő, akibe Horváth szerelmes, más társasággal ment szórakozni. Horváth később a leány lakására ment és hogy meggyőződjön róla, hogy a leány otthon van-e, a nyitott ablakon égő gyufát dobott be a lakásba. Szerencsére csak a függöny égett le. Horváth ellen megindult az eljárás.

Hipnotizáló cigányasszony

ellen tett feljelentést *Argyelán* Mária Dob-utca 5. számú házban lakó háztartási alkalmazott, akitől kedden egy magát Mari néninek nevező cigányasszony 500 forint értékű ruhaneműt csalt ki.

Különös tréfa

ügyében indított eljárást a rendőrség egy állítólagos *Szalai* nevű hordár ellen, aki a Garay-téren tartózkodók mulattatására *Füle* Sándorné 54 éves papírszedő fejére egy vödör vizet öntött, majd az asszony arcát kátránnyal bemázolta.

Bigámia

miatt tett feljelentést *Németh* Kálmán ellen, magát *Németh* Kálmánné, született *Gyulai* Erzsébetnek mondó 20 éves nő, aki azt állította, hogy január 18-án Szalmárnémetiben összeházasodott Németh Kálmánnal, majd Magyarországra szöktek, ahol kiderült, hogy Németh Kálmánnak már van felesége. Németh Kálmán tagadta, hogy Gyulai Erzsébettel házasságot kötött volna, véleménye szerint Gyulai Erzsébet az ő irataival egy másik férfival kötött házasságot. A nyomozás közben akadályokba ütközött, mert a panaszos Gyulai Erzsébet eltűnt.

A demokráciát gyalázta

a népbíróság *László*-tanácsának egyik tárgyalásán, ahol négy gyilkos keretlegény ügyéről volt szó, ifjú *Váradi* László 30 éves dunaharaszti lakos, aki két ízben volt már lopás miatt a rendőrségen. Internálták. Ugyancsak internálták *Pásztor* Béla lakásnélküli, aki a Dob-utca 74. számú házban lévő kocsmában a demokráciára és köztársasági berendezéseinkre súlyosan gyalázó kijelentéseket tett.

A keddi razzia

során — amelyről már beszámoltunk — 196 egyént állítottak elő. Közöttük van nyolc régóta körözött egyén és egy hírhedt betörő.

Nagyszabású razziát

kezdett a gazdasági rendőrség élelmiszer-főcsoportja az ország egész területén a fejadagdézsma ellenőrzésére. A nyomozók húsz autóval indultak el a gazdasági rendőrségről. A különböző helységekben a detektívek a közellátási felügyelőség mellé lesznek rendelve.

Borjúhúst

hozott forgalomba az Akácfa-utca 37—39. számú házban lévő lakásán *Kovács* Elemér hentes és mészáros. A detektívek rajtaütöttek a lakásán, ahol négy nyúzott borjút és egy üszőt találtak. A hentest őrizetbe vették.

Internálták

a Kún-utcai kórházban kezelés alatt álló *Beltes* Lászlónét, *Kovács* Ilonát és *Heszner* Évát, akik az orvosokat és az ápolónőket megtámadták és arra akarták őket kényszeríteni, hogy szabadon engedjék őket.

Lakásbeomlás

történt szerdán reggel a Bajcsy-Zsilinszky-út 6. számú ház udvari részén. Az egyik romos lakás helyreállítás során az építés alatt lévő rész beszakadt és a törmelékek maga alá temették *Tankó* Jánosné 40 éves, *Kiss* István 52 éves, *Lengyel* János 23 éves és *Grób* János 56 éves munkásokat. A tűzoltók emelték ki őket a romok alól, Kórházba vitték őket.

Robbanás

volt szerdán délelőtt a Tömő-utca 19. számú házban. *Mikó* József asztalosáru-üzemében. A faszénkályhába a szén között egy tégely került bele, amely robbanást okozott. *Mohl* Károly 25 éves lakatossegéd megsebesült. Kórházba vitték.

Két vidéki gyilkosság

ügyében indított nyomozást a rendőrség. Körösladány községben egy kubikusgödörben 40 év körüli meggyilkolt nő holttestét találták. Kilétét még nem sikerült megállapítani. — Tiszanagyfalu községben ismeretlen tettes meg akarta gyilkolni és kirabolni *Poros* Istvánné, született *Pásztor* Rozáliát. Életveszélyes állapotban a nyiregyházi Erzsébet-kórházba vitték.

A budapesti főkapitányság

nyomatékosan felhívja a gázfogyasztókat, hogy az esti órákban a lefekvés előtt zárják el a gázórákat.

A Kossuth Egyesület csütörtöki összejövetelén (Erzsébet-körút 19. I em., 7 óra) dr *Borágh* Iván h. főkapitány, rendőrvezérőrnagy méltatja március 15-ét.

Agyszélhűdés érte Paul Weingartent. Dr Paul *Weingartent,* az ismert zongoraművészt, akinek kedden este lett volna hangversenye Bécsben, agyszélhűdés érte.

Vasi képeslap

Derkovits Gyulának, a szombathelyi születésű festőnek emlékkiállítását 2768 látogató tekintette meg. A látogatók statisztikája szerint 1399 személy a munkásság, 1021 pedig a diákság soraiból került ki. A tárlat anyaga rövidesen Budapestre kerül, s a Fővárosi Képtár termeiben kerül bemutatásra. E látogatási statisztika mellett érdemes megemlíteni azt is, hogy a francia Daumier, az olasz Pallizza és a német Käthe Kollwitz nyomdokain haladó munkás-festő 1932 szeptemberében a Váci-út és a Csanády-utca környékén néhány remek rézmetszetét 2 pengő 80 fillérért volt kénytelen eladni, kilószám, hogy éhségét az érte kapott dinnyével csillapíthassa.

✦

A rádióból is közismert Gencsapáti Szabadművelődési Dalkör a napokban érkezik el fennállásának 20. évfordulójához. A 48-as kultúrversenyek során Szombathelyen szerepelt az együttes, mely az ország legjobb falusi férfikara. Már a megjelenésük is impozáns volt. Amikor szétment a függöny, 40 kérgeskezű, tagbaszakadt parasztember állt a színpadon. Valamennyi csizmában, pantallóban, fehér ingben és fekete mellényben. Szép látvány volt, méltán dobogtatta meg a nézők szívét. Nem tudjuk eldönteni, hogy melyik nagyobb teljesítmény: dalkultúrájuk-e, vagy pedig az a tény, hogy egésznapi fárasztó mezőgazdasági munka után egy vasmegyei kisközségben 40 ember hajlandó arra, hogy hetenként háromszor 3—4 órán keresztül, kották fölé hajolva, énekelje a magyar népdalkincset?

✦

Sopron megye mellett Vas megye talán az ország második legzeneibb vármegyéje. A vasiak szeretik a zenét, nemcsak a könnyűt, de a nehezet is. Nem ritkák a falusi hangversenyek sem. Sirio *Piovesan* olasz hegedűművész már két hete járja a vasi falvakat, nagy sikert aratva hangversenyeivel az apró kultúrházakban. Szombathely zenei élete is rohamosan fejlődik. Még 1946-ban a városi statisztika szerint csak 40 ember érdeklődött egy komoly zenei hangverseny iránt, addig 1948-ban ez a szám 400-ra szökött fel. Egyébként most folynak a lázas tervezgetések a város szimfónikus zenekarának a felállítására is, karöltve a zeneiskola fúvós-tanszakának megteremtésével.

✦

Az elmúlt héten a szombathelyi rendőrségi büntetőbíró szobája szinte megközelíthetetlen volt. A dolog úgy kezdődött, hogy a posta műszaki igazgatóságának ellenőrei Szombathelyen járták s a razzia eredményeképpen számos rádióorvhallgatót tettenértek. Három nap alatt 95 ítélet hangzott el. A 20—100 forintig terjedő pénzbüntetésekben csodálatosképpen mindenki megnyugodott.

✦

A Magyar Államvasútaknak Szombathelyt és közvetlen környékét érintő tervei között első helyen áll a Szombathely—Nagykanizsa közötti fővonal olyirányú átépítése, hogy az Zalaegerszegen vezessen át és ezáltal megszűnjön a kényelmetlen zalaszentiváni átszállás. A tervek készen vannak és már a miniszterközi bizottság is letárgyalta az ügyet.

H. L.

A rádió műsora

BUDAPEST I.

5.30: Hajnali muzsika. **6.30:** Falurádió. **6.45:** Torna. **7:** H. **7.26:** Áttelepítési közl. **7.30:** A Szabadegyházak vallásos félórája. **8:** Reggeli zene. **8.45** E. **9:** Orosz zenekari művek. **10:** H. **12:** H. **12.15:** E. **12.35:** Művészlemezek. **13:** E. **13.20:** Házi együttes. **14:** H. **14.10:** Korunk zenéje. **15:** Rádióiskola. **15.55:** Műsorism. **16:** Vibrafonegyüttes. **16.30:** Gyermekrádió. **17:** H. **17.10:** Magyar Hadifogoly Híradó. **17.15:** Vöröskereszt. **17.55:** E. **18:** Dunavölgyi híradó. **18.30:** Jazzmuzsika. **18.45:** E. **19:** Részletek Bach: h moll miséjéből. **19.50:** H. sport, H oroszul. **20.20:** H-moll mise folyt. **21.30:** Falurádió. **21.40:** Hanglemez. **22:** H. **22.25:** E. **22.45:** Hanglemez. **23:** Szórakoztató zenekari muzsika. **24:** H. **0.10:** Hírek franciául. **0.20:** H angolul.

BUDAPEST II.

17: Jazz. **18:** H. **18.05:** Hanglemez. **18.40:** Jazz. **19:** Falurádió. **19.15:** Világhírű énekesek könnyű dalokat énekelnek. **19.45:** E. **20:** Magyar nóták. **20.15:** Heti sport. **20.30:** A Rádió Szabadegyeteme. **21:** H. **21.15:** Tánczene. **22.15:** Balletrészletek.

Egyetemi tanári kinevezések. A magyar köztársaság elnöke dr *Várkonyi* Hildebrandot, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán a pedagógiai lélektan tanszékére egyetemi nyilvános rendes tanárrá, dr *Fogarasi* Bélát a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészettudományi karán a gyakorlati filozófia tanszékére egyetemi nyilvános rendes tanárrá és dr *Ludány* Györgyöt egyetemi nyilvános rendes tanárrá kinevezte.

FELHÍVÁS.

Budapest Székesfőváros Községi Temetkezési Intézete március 22-től az exhumálásokat ismét folytatja. Azoknak a helyeknek jegyzékét és exhumálási időpontját, amelyeken elfekvő halottakat akkor is exhumálják, ha a hozzátartozók nem jelentkeznek jelen, csütörtökön reggel megjelent számunkban részletesen közöltük. Részletes felvilágosítással a Községi Temetkezési Intézet alábbi irodái szolgálnak: IV. Veres Pálné-u. 26. központi felvételi iroda. XI. Verpeléti-út 3. sz. előljáróság épületében lévő felvételi iroda, II, Batthyány-u. 2. sz. alatt lévő felvételi iroda. —

Gámenczy tanácsnok fontos beosztást kapott a Gazdasági Főtanácsnál

Gámenczy Béla tanácsnok távozik a főváros közélelmezési ügyosztályának éléről. Fontos beosztást kapott a *Gazdasági Főtanácsnál.* A *József* Mórné elnöklete alatt működő *közélelmezési albizottság* ülést tartott és kimondta, hogy *működését beszünteti,* mert azok a feladatok már jórészben megoldódtak, melyeknek ellátására az albizottság megalakult. Az albizottság tagjai *köszönetet mondottak Gámenczy Béla távozó tanácsnoknak eredményes működéséért.*

Közterületen nyugvó halottak exhumálása

Budapest Székesfőváros Községi Temetkezési Intézete f. évi március 22-étől az alábbi helyeken és időpontokban az exhumálásokat ismét folytatja:

XII. kerület: március 22—25-ig: Budakeszi szanatórium.

IX. kerület: március 30., 31: Gyáli-úti rendőrségi kórház.

X. kerület: április 1., 2., 3: Kerepesi-úti menhely.

XI. kerület: ápr. 5—13-ig: Szent Imre herceg-úti templom; ápr. 9: Műegyetem központi telep; ápr. 10: Andor-u. és Fehérvári-út sarok; ápr. 12., 13: Kőérberek dülő 33.

II. kerület: ápr. 14., 15., 16: Budai Ferencesek; ápr. 19—21-ig: Pálffy-tér, Kitaibel Pál-u. 4., Kis Rókus-u. 13/a., 15/a., 15/b., Keleti Károly-u. 24., Margit-u. 17., Keleti Károly-u. 37., Mártirok-útja 50—52., Mártirok-útja 64/a., b., Bathyány-u. 55., Csalogány-u. 51., Apor-u. 3., Fő-utca, Flórián templom körül, Statisztikai kert, Virágárok 13—15. kert, Csalogány-u. 41. előtt.

I. kerület: ápr. 26., 27: Tabáni temető, Mészáros-u. sarkán, Tabáni park, Rácfürdő környéke; ápr. 28: Várfok-u. 12 előtti park; ápr. 28., 29., 30: Krisztina-téri park, Attila-krt., Palota-tér, Szeberny Antal-tér, Döbrentei-tér és Erzsébet-híd környéke.

IV. kerület: máj. 3—8-ig: Semmelweis-u., Vármegyeháza, Károlyi-kert.

V. kerület: máj. 3—8-ig: Kádár- és Borbély-u. sarkán, Katona-u., Pannónia-u., Tátra-u. és Phönix-u. által határolt részen, Kossuth Lajos-tér, Honvéd-u. 36. sz. szemben, Katona József-u. 2—4., Szent István-körút 7., Vág-, Ronyva-, Tutaj-u. közötti részen, City sporttelep, Vörösmarty- és József nádor-tér, Markó-u. és Honvéd-u. keresztezésénél fekvő telken, Klotild-u. és Honvéd-u. keresztezésénél fekvő telken, Szalay-u. 11., Tutaj-u. 1/f., Csáky-u. 90. számmal szemben, Sziget-u. 10., Kresz Géza-u. 6., Kádár-u. 10. számmal szemben, Visegrádi-u. 12. számmal szemben, Külső Lipótvárosi dunaparti ref.-templom déli oldala, Wahrmann-u. 32. számmal szemben, Fürst Sándor-u. 25., Kárpát-u. és Bessenyei-u. sarkán lévő elegett malom telepén, Marko-u. 20., iskola, Honvéd-u. 23. sz. üres telken.

XII. kerület: máj. 10., 11., 12: Városmajori templom előtt, Győri-u. 13. sz. főiskola, Költő-u. 2., Bösztörményi-út 30—32., Alkotás-u. 53., Szt Imre herceg-út és Alkotás-u. sarok, Szikla központ, Ráth György-u. 1/b., Alkotás-u. 40., saroktelek.

III. kerület: máj. 12: Bécsi-út 88—92.

VI. kerület: máj. 13., 14., 15: Jókai tér, Hunyadi-tér, Szinyey Merse-u. 12., Lehel-tér, Epreskert (Szondy)-u., Jókai-u. 34., Váci-út 27.

VII. kerület: máj. 13., 14., 15: Lövölde-tér 2., 2/a., Dembinski-u. 35., Rottenbiller-u. 50.

VIII. kerület: máj. 18—22-ig: Bacsó Béla-u. 49—51., Blaha Lujza-tér, Bródy Sándor-u. 17., Sándor-tér 2., Kabók Lajos-u. 15., Alföldi-u. 6—8., Alföldi-u. 9—11.

IX. kerület: máj. 18—22-ig: Üllői 33—37., Iparművészeti Múzeum, Gönczy Pál-u. 2., Gubacsi-út és Határ-út sarok, Ernő-u. 7., Gát-u. 2, 4, 6., Lónyay-u. 39/b., Telepy-u. iskola játszóterén, Könyves Kálmán-körút és Gyáli-út sarkán, Könyves Kálmán-körút 13., Határ-út, BSZKRT elágazásánál, Lónyay-u. 3., Máriássy-út 1.

X. kerület: máj. 24—29-ig: Népliget területe, Hungária-körút 11.

XIII. kerület: máj. 24—29-ig: Szent László-út 5., Angyalföldi-út 24 előtt, Jász-u. 56., Dráva-u. 1—3., Róbert Károly-körút, Vilmos laktanya.

Az intézet igazgatósága felkéri az érdekelteket, hogy a halottak exhumálása és eltemetése ügyében irodáit az exhumálások helye szerint kitűzött kezdeti időpont előtt legalább 3 nappal felkeresni szíveskedjenek. Az intézet irodái a **pesti oldalon** IV., Veres Pálné-u. 26. (reggel 8—17 óráig), a **budai oldalon** XI., Verpeléti-u. 3. előljárósági épületében és II. Batthyány-u. 2., minden iroda reggel 8-tól d. u. 15 óráig, mely irodák az exhumálásokra vonatkozóan részletes felvilágosítással szolgálnak. Ez alkalommal is felhívja az intézet igazgatósága az érdekelt hozzátartozók figyelmét azon körülményre, hogy a vonatkozó miniszteri rendelete értelmében a közterületeken (értve ez alatt a temetőn kívül, tehát magánházakban, kertekben eltemetetteket is) eltemetett halottakat záros határidőn belül, legkésőbb 1948 december 31-ig temetőbe kell szállítani. Így annak érdekében, hogy ezen miniszteri rendelet, valamint az ehhez fűződő közegészségügyi érdek szempontjából ez végrehajtható legyen, a most meghirdetett helyeken lévő halottakat abban az esetben is exhumálja az intézet, ha hozzátartozó nem jelentkezik. Ugyancsak felhívja az intézet a főváros különböző helyein egyes sírban eltemetettek hozzátartozóinak figyelmét arra, hogy a vonatkozó kormányrendelet értelmében a temetőn kívül eltemetetteket záros határidőn belül köztemetőkbe kell szállítani és így, mivel az egyes területeknek hatóságilag való exhumálásának ideje még bizonytalan, és a meghirdetés alkalmával csak egész rövid idő áll rendelkezésre, ajánlatos, hogy az eltemetettek a hozzátartozóknak (házak udvarán, magánterületeken) egyes sírban eltemetett halottjuk exhumálását és köztemetőbe való szállítását minél előbb (március—április hónapban) megrendeljék, hogy annak zavartalan lebonyolítása biztosítható legyen. —

Hősi emlékistentisztelet a Kapisztrán-templomban! A volt temesvári 61. cs. és kir. gyalogezred bajtársi egyesülete számára szeptember 8-án délelőtt 9 órakor ünnepi istentisztelet lesz a Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett budavári helyőrségi templomban. Ez alkalomból dr. *Hász* István tábori püspök szentmisét pontifikál és ünnepi szózatot intéz a megjelent bajtársakhoz.

SHVOY PÜSPÖK LEGUJABB PÁSZTORLEVELE már szétküldés előtt volt, amikor a főpásztor hirét vette, hogy a jó Isten gondviselő szeretetéből Erdély fele visszakerült a Szent Koronához. Papjaihoz irt üzenetében felszólitja őket a főpásztor, hogy mélységes hálával emeljék föl szivelket a jó Istenhez, mert megkimélte hazánkat a már kitörni készülő háborutól és ha darabokban is, de visszaállitja Szent István országát. Alázatos imánkban — fejezi be felhivását a főpásztor — a Szentlélek kegyelmét kérjük minden magyar, kivált a magyar sors intézői számára ezekben a komoly történelmi időkben.

A KRISZTINAVÁROSI CREDO. Csütörtökön tartotta meg évadnyitó gyülését. Dr. Némethy Béla elnöki megnyitója után elnöki inditványra elhatározták, hogy a kormányzóhoz hódoló feliratot intézzenek Erdély egy része visszaszerzése alkalmából. Ezután háromévi időtartamra az uj vezetőséget választották meg. Egyházi elnök dr. Knebel Miklós pápai kamarás, plebános, világi elnök dr. Némethy Béla miniszteri tanácsos, alelnökök dr. Dobák Ferenc orvos és Piday Béla banktisztviselő, ügyvezető elnök Zibrinyi Kálmán látszerész, titkár Glosz Lajos fővárosi mérnök, jegyzők Szibenliszt István és Garamvölgyi József, pénztáros Bodrogi Vilmos, ellenőr Beke Gyula lettek. A választás után dr. Knebel Miklós egyházi elnök fejtette ki ez év munkaprogramját. Dr. Baránszki Gyula kormánytanácsos és dr. Tarczai Tivadar ny. kir. járásbiró felszólalása után dr. Némethy Béla elnök az ülést bezárta a Credo himnusz eléneklése után.

A BUDAPESTI KÖZPONTI PAPNEVELDE ELŐLJÁRÓSÁGA ezuton értesiti növendékeit, hogy az intézetbe szeptember 27-én este 7 órára kell bevonulniok.

A rómaifürdői katolikus egyházközség az ország megnagyobbodásának örömére szeptember 8-án szenteli fel a Zaránd-uteai templom uj harangját. A felszentelést *Hamvas* érseki helynök a délelőtt 10 órai nagymise keretében végzi. A harang különálló boltives épitkezése, melynek tetejére kerül a harang, alig 8 nap alatt készült el *Haluska* épitészmérnök terve nyomán.

A magyar Pálos-rend helyettes rendtartományi főnöke. A cestochovai főmonostorban székelő általános rendtartományi főnök a Magyarországra visszatért pálosok ügyeinek intézésével, h. tartományfőnöki minőségben P. Zembrzasky Mihályt, a pécsi rendház főnökét bizta meg. A továbbiakban a cestochovai rendtartományi főnök P. Mosonyi Alfonzot a budapesti rendház alperjelévé nevezte ki, P. Csellár Jenőt pedig a budapesti, P. Gyéressy Ágostont a pécsi, P. Borsós Ignácot a pécsi rendházhoz helyezte át, P. Vezér Ferenc pedig Pécsről Budapestre került.

Bérmálások az esztergomi főegyházmegyében. Dr. *Serédi* Jusztinián biboros-hercegprimás, aki most főegyházmegyéjének visszacsatolt részein végzi a bérmálásokat és az előirt kánoni látogatásokat, a szeptember 9—15. közötti héten Ipolyszalkán, Ipolyszakálloson, Lekéren, Zselizben, Nagysallón, Alsópélen és Léván szolgáltatja ki a bérmálás szentségét. A jövő hét keddjén, szeptember hó 10-én kezdi meg bérmálásait dr. Meszlényi Zoltán sinopei püspök, a hercegprimás segédpüspöke az esztergomi főegyházmegye ama részében, amely nem volt megszállás alatt. A szentség kiszolgáltatását október 9-ig egyfolytában végzi a püspök, aki ez utjában Mohora, Érsekvadkert, Nógrádpatak, Nagyoroszi, Hugyag, Nagylóc, Etes, Endrefalva, Szécsény, Nagybárkány, Ipolytölgyes, Vámosmikola, Dorog, Kemence, Bajót, Bajna, Héreg, Tát, Leányvár, Tokod, Bácsa, Győrzámoly, Ásványráró, Hédervár, Darnózseli, Dunakiliti, végül két napon keresztül Balassagyarmaton bérmálja részint a felsorolt plebániákhoz tartozó, részint az odacsatlakozó hiveket.

A VIII. ker. Szent József Egyházközség hivei vasárnap, szeptember 15-én *Blicszner* Ágoston prépost-plebános vezetésével Máriaremetén tartják meg, ezuttal már huszadik hitzuzgalmi évnyitó ájtatosságukat. Indulás a Szent Józsefről nevezett plebániatemplomból a reggel 6 órai szentmise után, találkozás fél 10 órakor a hüvösvölgyi keresztnél, ahonnan zárt sorokban vonulnak a kegyhelyre. Itt szentbeszéd, majd fél 11 órakor nagymise s végül körmenet lesz. A menet este 7 óra tájban érkezik a Ferenciek-terére s innen vonul az itthonmaradottak csatlakozásával égő gyertyákkal, Mária-énekeket énekelve a Mária Terézia-téri plebániatemplomba, ahol szentségi áldás lesz.

-.10, -.36, -.56, 1.50, 1.80 P-ért **„Szent Vagy, Uram!"** ima- és énekeskönyvet bizományba is küld plebániáknak, kántoroknak a **Magyar Kórus** Budapest, Fery O.-u. 55.

Tiz pengőt felajánlok annak a plébániának, ahol megtalálják Törnök Rozália keresztlevelét, vagy házasságlevelét Bognár Lajossal. Nevezett meghalt Csikvándon 1873-ban, 41 éves korában. Válasz: **Szeniczey**, Budapest, Föld-utca 55.

2 a Szent vagy, Uram! 2. ENGÓ ima- és énekeskönyv teljes kottás javitott IV. kiadása egészvászonkötésben. Megrendelhető: **Egri Nyomda Rt. Eger.**

HITTANKÖNYV az elemi iskolák VII. és VIII. osztálya számára. Most jelent meg **„Hitrédelem és Erkölcstan"** cimen az elemi iskolák VII. és VIII. osztályának hittankönyve, Kenyeres Lajos és Tóth József hitoktatók szerkesztésében. Megrendelési cim: **Szent Imre Nyomda Szentes. Ára 1.— P.**

SZINHÁZ — MŰVÉSZET

Erzsébet királynő: Bette Davis

Az uj évad küszöbén érdekesen nyilatkozott dr. *Hodászy* Béla, a *Warner*-gyár budapesti igazgatója a nagy amerikai cég legérdekesebb filmjéről:

— Idei filmjeink közül a legkiemelkedőbb a *„Szerelem és vérpad"*, amely *Kertész* Mihály rendezésében *Erzsébet* királynő és *Essex* gróf történetét pergeti le monumentális kiállitásban. Bette *Davis*, Errol *Flynn* a két főszereplője. Ezután rangban következik a *„Szökevények"* cimü dráma, amely az amerikai alvilág elleni küzdelmet megrázó őszinteséggel és drámaisággal meséli el, főszereplője az uj férfisztár, John *Garfield*. Filmre került az *„Egy asszony három élete"* Rachel *Field* világsikert aratott regénye, ennek sztárjai Bette *Davis* és Charles *Boyer*. A *„606. kisérlet"* *Erlich* professzor vérbaj elleni küzdelmét vetiti elénk. A nagy tudós alakját Edward C. *Robinson* játssza. Merle *Oberon* és George *Brent* jutottak nagyszerü szerepekhez a *„Halálra itéltek"* cimü drámában, amelyet Edmund *Goulding* rendezett, akinek másik filmje, a *„Hősök városa"*. Ez az amerikai film a *Dodge City testvérfilmje*, Errol *Flynn* és Mirjam *Hopkins* alakitásával. *Kertész* Mihálynak van még két filmje, az egyik a három *Lane*-lánnyal a főszerepekben, cime *„Modern szimfónia"*, végül a legdrágább idei amerikai film a *„Királynő kalóza"*. Cimszereplője természetesen Errol *Flynn*, a *modern filmjátszásnak legromantikusabb alakja*. Örülök, hogy a magyar publikumnak idén ismét nyolc olyan kivételes filmmel kedveskedhetek, amelyek méltóak a mi legigényesebb publikumunk izléséhez.

NEMZETI SZINHÁZ: DÖBRÖNTE KÜRTJE Évadot nyitott és uj szerzőt avatott egyszerre a *Nemzeti Szinház* szombat esti első előadása.

Eszterhás István, a tehetséges fiatal szerző két-három komolyabb fajsulyu, érdekes fogalmazásu és eleven meséjü regényével már letette névjegyét az irodalomban. A szinpadon kissé még bizonytalan, de első jelentkezése itt sem jár megszokott vagy taposott utakon. Ujszerüt, eredeti elgondolásut ad még az ugyancsak szokvánnyá vált történelmi dráma formájában is. De a Döbrönte kürtje voltaképen csak külső megjelenésében történelmi dráma. Kora ugyan András király idejéhez köti a cselekményt, — *Claudel* történelmi drámái legtöbbször bizonytalan, elképzelt korban játszanak, — de Eszterhás is egészen kitalált, a történelemhez csak nagyon laza szálakkal fűződő mesét visz szinpadra s a történés helyét sem határozza meg pontosan földrajzilag; valahol a Magyar Birodalom szélén. Tárgyát, a probléma fölvetését s a leszürhető tanulságot tekintve pedig igazában politikai darab ez. A ma levegőjében kavargó és nem egyszer sorsdöntő sulyu kérdések bujkálnak itt a tizenharmadik század festői diszletein, a bizánci mozaikok aranymezőin kigyulladó szinek s egy romantikus melodráma szépen csiszolt, sokszor erőteljes pátoszu szólamai közt: a fajiság és vérség egymáshoz láncoló és egymás ellen feszülő titkos erői, a bizánci birodalom zagyva nemzetközi-ségével szemben a szentistváni gondolat nemzetté forrasztó hatása a szabad nemzetiségekre, a mi korunk egyik legnehezebb és legégetőbb kérdése. Nem áll tehát, hogy *Eszterhás* István a magyar történelmi dráma bánkbáni hagyományát nyujtja tovább. Van bátorsága és leleménye uj távlatokba is pillantani.

A drámai cselekmény magja, Döbrönte áldozatos tudatos magyarságának kemény fegyelmü szembenállása a hozzá-kényszeritett görög császárlány ingatag asszonyiságával s a fiatal, csupatüz Szalók vitéz forró vérével, aki szilaj szerelmében, szertelen és vak magyarságában nem látja az átfogó nagy távlatokat és fellázad zsarnoknak érzett ura ellen és még a nagy magyar célt is áldozatul dobná az áhitozott asszonyért. Döbrönte vitézi halálával, a hősi áldozat nagyságával győzi le mind a kettőt. Azt a győzelmet, amelyet a hűtlen asszonyon szerez, talán nem érezzük olyan megnyerő erővel, mint amelyet zendülő hadnagyán, a szilaj Szalókon vesz. Ez a diadal teljes. A hadnagynak meg kell értenie ,hogy vére, vágyai, magyar hazasóvárgása parancsát legyőzve ott kell állania, ahová a közös nagy nemzeti érdek rendelte.

Hibákat lehet találni Eszterhás darabjában s ez nem is csoda első szinpadi próbálkozásnál. De vannak benne feszült szinpadi hatások is. És különösen értékes, gazdag veretü, sokszor drámai tömörségü, erőteljes nyelve.

Az előadás nem mindig méltó keret a darabhoz. *Kiss* Ferenc az egyetlen, akit mintha egyetlen darab sziklából faragtak volna oda ebbe a kietlen kővárba. Néhány szép jelenete van *Tőkés* Annának is. Annál lehetetlenebb *Jávor* recsegős öblös, a mondatból egyes szavakat kibömbölő álpátosza. *Barthos* is beleesett ezuttal a hagyományos Petur bán sablonba. Egészen furcsán hat *Ungváry* effeminált, fisztulahangu nyugtalansága. Jó és meggyőző erejü most is *Makláry* közvetlen, egyszerü vonalu alakitása a görög Andronikos szerepében. Gróf *Batthyányi* Gyula szinpadképeiben festői szépséges fantázia van.

Kállay Miklós

*

Szombaton este parádés külsőségeek között ünnepi hangulatban kezdte meg évadját első drámai szinházunk. Előadás előtt a MÁV Magyarság Dalkör *Rajtér* Lajos vezényletével a Himnuszt adta elő, majd dr. *Németh* Antal igazgató mondott ünnepi beszédet. *Németh* Antal beszéde elején megemlékezett Nagyvárad, Kolozsvár és a Székelyföld visszatéréséről. Ezután a Hiszekegy hangzott el, majd megkezdődött a *Döbrönte kürtje* bemutató előadása. Komoly nagy siker jelezte *Eszterhás* István első szinpadi müvének startját. A bemutatón sokszor hangzott fel nyiltszini taps és felvonásközökben percekig ünnepelte a publikum a kiváló szereplőket és a szerzőt.

Az ördög nem alszik

Vaszary Gábor uj zenés vigjátéka

Bemutatja szombaton, szeptember 14-én a Magyar Szinház

A *„Tokaji aszu"* példátlanul nagy sikere után ismét szenzációs bemutatót tart a Magyar Szinház. Szombaton kerül először szinre *Vaszary Gábor*, a „Bubus" és a „Kletild néni" nagysikerü szerzőjének uj, roppant mulatságos vigjátéka,

Az ördög nem alszik

Fényes Szabolcs remek muzsikájával, parádés szereposztásban. Főszereplők:

Muráti Lili, Törzs Jenő, Hajmássy Miklós, Mihályfi Béla, Básti Lajos, Pataky Miklós, Pálóczy László, Görbe János, Dajbukát Ilona, Náray Teri, Szende Bessie, Komlós Juci, Puskás, Pethő, Makláry, Sugár, Sala.

Rendező: *Vaszary János*. Diszlettervező: *Básthy István*.

A bemutatóig minden este a *„Tokaji aszu"* kerül szinre.

A Magyar Szinház és Andrássy Szinház közös olcsó bérlete 12 gyönyörü előadást nyujt fillérekért! Jegypénztári telefon: 133—833.

„XIV. RENÉ"

A Vigszinház első bemutatója

Szombaton, szeptember 14-én

Mulatságos, szellemes és ugy szövegében, mint zenéjében kivételes sikerünek igérkező ujdonsággal nyitja meg a *Vigszinház* ez évi bemutatóinak sorát. Szombaton, szeptember hó 14-én kerül szinre először *Harsányi Zsolt, Zágon István* és *Eisemann Mihály* uj zenés vigjátéka, a

„XIV. RENÉ."

Az ujdonságot a *Vigszinház* a kitünő szerzőkhöz mindenben méltó parádés szereposztással állitja szinpadára.

Tolnay Klári és Szilassy László

játsszák a darab elragadó szerelmes párját, egy képzeletbeli királyság uralkodóját és trónkövetelőjét.

A darab női gárdájában

Mezey Mária, Egerváry Bea, Ladomerszky Margit,

a férfi főszerepekben

Ajtay Andor, Feleky Camill, Dénes György, Kömives Sándor és vitéz Benkő Gyula

kaptak egy-egy ragyogó humoru szerepben ujszerü és hálás szinészi feladatot.

Rendező: *Horváth Árpád*.
Karnagy: *Bródy Tamás*.
Diszlettervező: *Neógrády Miklós*.
Az első előadások jegyeit már árusitják.

Váltson bérletet a Vigszinházba! Háromféle bérlet! Páratlan kedvezmények!

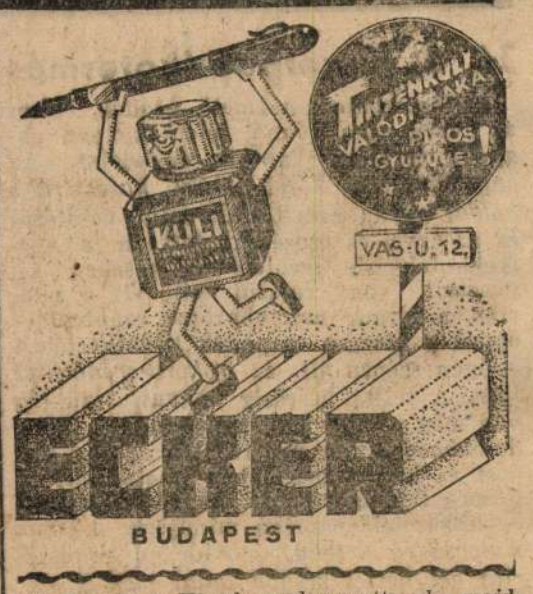

MAXIXE

A *Maxixe*, amire *La Jana*, a *Dél csillaga* gyönyörü sztárja táncol, braziliai néptánc. *La Jana* külön tanulmányokat folytatott a zeneszerző, Willy *Engelberger* társaságában, hogy a Maxixe minél eredetibb legyen. Felkeresték a felvételek idején Németországban turnézó brazil táncosnőket, hosszu megbeszéléseket folytattak az összes felkutatható benszülött zenekarokkal, messze országokból exotikus hangszereket hozattak a táncot kisérő zenekar részére. La Jana nem ismert nehézséget és nem sajnált fáradtságot, hogy uj filmjének „nagy száma" tökéletes legyen.

Hegedü Sternberg uj és használt, legjobb választék Kérjen árjegyzéket! hangszergyár, Rákóczi-ut 60.

Fiuiskola francia filmen

A *Lányok az intézetben* cimü filmre mindenki emlékszik és nagyon érdekes emlékeink vannak a *Fiuk városá*-ról is. Mindkét filmnek az ize, s talán hatása is feltalálható a *Fiuk az intézetben* cimü francia filmben, amelynek valószinüleg szerdán lesz a Décsi-moziban a bemutatója. Ebben az uj francia filmben, amelyben egy tanár szerepében Erich von *Stroheim*, ez az ezerarcu művész és a csunya Michel *Simon* alakitják a főfigurákat, körülöttük száz különböző koru diák csoportosul. Az ifjuság sokféle jellemének egy-egy példánya kerül a szemünk elé a *Fiuk az intézetben* c. filmben. A felvételek egy francia kisvárosi fiuintézetben játszódnak. Saint Agilban, jelenleg német megszállás alatt lévő francia városkában van ez a fiuintézet, ahol valóban megtörténtek a filmen látható titokzatos dolgok.

Kulisszatitkok

A bulgár „Utro" cimü lapban Kiritzoff Dorostolski cikket irt Az ember tragédiájáról, amelynek forditását most fejezte be Constantin Beleseff. A cikk irója ismerteti Madách életét, majd böven foglalkozik a tragédia ismertetésével, végül a fordító kiváló munkáját emeli ki. A cikk végén a magyar-bulgár kulturális kapcsolatok kimélyitését és egy magyar tanszék felállitását a szófiai egyetemen, ajánlja.

*

A Szinművészeti Kamara szeptember végén tartja ujabb felvételi vizsgáit.

*

A fiatal magyar énekmüvészgárda egyik nemrégen feltünt jeles tehetsége, Padis Gyula, Kisboldogasszony ünnepén délben rádióhangversenyt ad.

KONZERT ZONGORABÉRLET

A zongora mesterei 9 hangv. **Dohnányi** (Beethoven), **Engel** Iván (Mozart, Beethoven, Liszt, Kodály), **Faragó** György (romantikus est), **Fischer** Anni vegyes müsor, **Fischer Edvin** (Bach kamarazenekar), Beethoven), **Károlyi** Gyula (Chopin), **Magaloff** (orosz, francia), **Ungár Imre** (Bach, Beethoven, Chopin, Bartók). Bérletek 9 estére 6—38 pengő (négy részletben is), hétfőtől Konzert IV., Váci-utca 23.

— **Tagfelvétel** a Budapesti Ének- és Zenekaregyesület oratóriumhangversenyeire szeptember 9-én és 12-én este 6—8-ig Vörösmarty-utca 51. szám alatt.

— **A Filharmóniai Társaság** a nagy érdeklődésre való tekintettel ez uton kéri tavalyi bérlőit, hogy bérleteiket folyó hó 15-ig megujitani vagy előjegyeztetni sziveskedjenek. Bérletváltás az Operaház (Hajós-utca) földszinti ruhatárában hétköznaponkint délelőtt 10—1-ig és délután 5—7-ig. Telefon 11-45-55.

NEMZETI GAZDASÁG

Jó a füszerpaprikatermés

A füszerpaprikatermelő gazdák ebben az évben az előzőknél jelentékenyen nagyobb területre kaptak engedélyt. Az engedélyezett, közel *15.000 kataszrális holdat* ugyan nem tudták mind beültetni és az árviz és esőzések folytán a mélyebb fekvésü területeken részben kipusztult, vagy rosszul fejlődött a paprika, a termés nagyobbrésze azonban — éppen a bőséges csapadék következtében — igen szépen áll és *rekord-eredményt igér*. A teljes beérésig ugyan szükség van még néhány heti meleg napos időre, de *Szegeden* már megkezdték az első szedést és kisebb mértékben megindult a termés feldolgozása is. Az eddig beérett és leszüretelt paprika minősége kitünő. *Kalocsa* és *Érsekujvár* vidékén rendszerint két héttel később indul meg a szedés, azonban *e két utóbbi helyen is szépen pirosodik már a termés.*

Kiskunhalasnak több kölcsönvetőmagra van szüksége

A földmivelésügyi minisztérium által inditott kölcsönvetőmag-akcióra a kitüzött határidőig 500 halasi gazda jelentkezett és több mint 15 vagon vetőmagot igényeltek. A messzi tanyákon lakó gazdák azonban még ma is tömegesen jelentkeznek kölcsönvetőmagért, mert a legtöbb gazdaságban olyan katasztrófális volt a gabonatermés, hogy a kenyérszükségletet és cselédbért sem fedezi az elcsépelt gabona. Több mint 500 gazdát már nem tudnak kielégiteni, mert az eddig kilátásba helyezett vetőgabona mennyisége már kimerült. A város most lépéseket tett, hogy a rendkivüli vizkárokra való tekintettel *a kormány emelje fel a Halasnak juttatandó kölcsöngabona mennyiségét.*

Sikere van a magyar pavillonnak a belgrádi vásáron

Szombaton délelőtt nyitották meg ünnepélyes keretek között a VII. nemzetközi belgrádi vásárt. A megnyitáson jelen volt a király képviseletében *Petrovics* altábornagy, *Andres* kereskedelemügyi miniszter és a kormány több tagja. Az ünnepi beszédeket *Sztojanovics*, a vásár elnöke, *Tomics*, Belgrád főpolgármestere és *Andres* kereskedelemügyi miniszter mondották. Beszédeikben különösen annak a körülménynek tulajdonitottak nagy fontosságot, hogy a belgrádi vásár jelentősége abban jut kifejezésre, hogy *az Európában duló háboru ellenére is kilenc külföldi nemzet vesz részt a vásáron* s hogy a nemzetközi kiállitók száma emelkedik.

Az ünnepélyes megnyitás után az előkelőségek végigjárták az egyes kiállitási csarnokokat. Valamivel 12 óra után érkeztek a magyar pavillon elé, ahol báró *Bakach-Bessenyey* György belgrádi magyar követ, vitéz *Vasváry* József vezérkari alezredes, katonai attasé, nagysötétági *Hoffmann* Sándor követségi tanácsos, dr. *Szilágyi* Géza belgrádi kereskedelmi megbizott, a Külkereskedelmi Hivatal nevében pedig *Berzeviczy* Béla főtisztviselő és *Rihmer* Oszkár, a hivatal belgrádi kirendeltségének vezetője üdvözölték őket. Jugoszláv részről a király képviselője, *Andres* kereskedelemügyi-, *Beslics* közlekedésügyi-, *Markovics* igazságügyminiszter, továbbá *Tomics* főpolgármester és még más előkelő személyiségek tekintették meg a kiállitást. Az előkelőségek nagy érdeklődéssel szemlélték meg a magyar pavillon rendkivül izléses és változatos kiállitási anyagát, majd *Petrovics* altábornagy tetszését fejezte ki báró Bakach-Bessenyey György követnek a látottak felett.

Megjegyzendő, hogy a magyar pavillon ez alkalommal nemcsak bő anyagot ad *a magyar gépi és kézműves iparnak ugyszólván minden egyes ágából*, hanem naponként többször is divatbemutatóval és magyaros csárdával is szolgál. A magyar pavillont egyébként már péntek délután öt órakor bemutatták a bel- és külföldi sajtó képviselőinek. A jugoszláv lapok hosszasan és elismeréssel irnak a *magyar pavillonról* mint a kiállitás egyik legkitünőbb részéről.

Fásitási célokra ingyen osztanak ki facsemetéket. A földmivelésügyi miniszter ez év őszén és a jövő év tavaszán *facsemetéket és suhángokat oszt ki.* Alföldi erdők, fasorok, szélfogó telepitésére, továbbá az ország bármely részén lévő kopár és vizmosásos terület beerdősitésére, a Balaton környékének fásitására, a csomagolás és vasuti állomásra szállitás költségeinek elengedésével ingyen adnak facsemetéket.

Az Uj Világ e heti számát Erdély hazatérésének szenteli. Az uj fejedelemről vitéz Martsekényi Imre országgyülési képviselő irt átfogó cikket. Bő beszámolót ad a lap Erdély hitelpiacának rendezéséről, a biztositási állomány számbavételéről, az uj nyersanyagforrásokról, továbbá az uj kukoricaértékesitési konstrukcióról, a tüzifakereskedelem átszervezéséről, valamint az ipar, kereskedelem és a hitelélet aktuális kérdéseiről.

A legjobb hetilap a Képes Krónika!

Rögzitik az élőállatárakat is

A háborus árpolitika kezdete óta többizben szó esett már *az élőállatárak rögzitéséről.* Az árrögzitő rendelet, mint ismeretes, annakidején többek között az *élőállat árait sem rögzitette*, aminek következtében az állatpiacokon az áralakulás szabadon maradt. *Amig az élőállat ára nem volt rögzitve, ugyanakkor az élőállatból származó állati termékek áraira a rögzités érvényes volt*, amiből azután az a helyzet adódott, hogy *lépten-nyomon zavar támadt amiatt, hogy az élőállatárak és a rögzitett állati termékek árai nem alakulnak összhangban.* Az összhang hiánya miatt a mészárosok és hentesek táborában a panasz ugyszólván állandósult, sok helyen a mészárosok nem akarnak a hus árusitásával foglalkozni, mert mint mondják, *ráfizetéssel* jár. A mult tapasztalatai viszont azt mutatták, hogy hiába emelték fel az állati termékek rögzitett árait, mert minden áremelésre az élőállatár azonnal tovább szaladt. Ennek a helyzetnek végső rendezése érdekében az illetékes tényezők között tárgyalás indult meg. Értesülésünk szerint a közel jövőben *az élőállatárak rögzitésére sor fog kerülni.* Elsősorban az egész országra kiterjedően a sertéspiacon irják elő az élőállat árait.

Szövetkezeti szempontból is nagyjelentőségü Erdély visszatérése

A *Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége* végrehajtó bizottsága ünnepi ülést tartott az elszakitott *Erdély* egy részének visszatérése alkalmából. Az ülésen dr. *Schandl* Károly elnök megnyitó beszédében kiemelte, hogy a szövetkezetek igaz örömmel és hazafias lelkesedéssel fogadják a Szent István koronájához visszatérő erdélyi testvéreket és *az erdélyi szövetkezeteket*, amelyek huszonkét esztendő nehéz elnyomatása alatt is hiven kitartottak magyarságuk mellett. Ezekben az ünnepi napokban a magyar szövetkezők többmilliós tábora mélységes hálával fordul *Magyarország* kormányzója felé, aki bölcsességével és atyai szeretetével elvezette nemzetünket a trianoni igazságtalanság ujabb részbeni jóvátételéhez. De hálával gondolnak a magyar szövetkezetek gróf *Teleki* Pál miniszterelnökre és gróf *Csáky* István külügyminiszterre, akik államférfiui éleslátással ugy irányitották a magyar sorsot, hogy végre elérhettük Erdély magyarságának egy részével való egyesülést.

Szövetkezeti szempontból is igen nagyjelentőségü Erdély visszatérése — hangsulyozta *Schandl* Károly —, hiszen a mult század nyolcvanas éveiben gróf *Károlyi* Sándor szövetkezeti mozgalma Pest vármegye után először *Erdély területén indult meg*, ahol *Gidófalvy* István és más lelkes uttörők kezdeményezésére az erdélyi magyarság és a székelyek körében gyorsan terjedtek el a szövetkezetek. A világháboru előtt az *Országos Központi Hitelszövetkezetnek* és a *Hangyának* hatalmas szövetkezeti hálózata volt *Erdélyben*, s ugyancsak jelentős tevékenységet fejtett ki itt a *Gazdák Biztositó Szövetkezete* is. E szövetkezetek munkáját hathatósan segitette az *Erdélyi gazdasági Egyesület*, amely a román uralom alatt az erdélyi magyarság egyik gazdasági fellegvára volt.

Az elnöki beszéd után *Kuncz* Ödön ügyvezető alelnök inditványára a végrehajtó bizottság elhatározta, hogy a szövetkezetek nevében sürgönyileg hódolatát és hálás köszönetét fejezi ki Magyarország országgyarapitó kormányzója előtt és táviratilag üdvözli gróf *Teleki* Pál miniszterelnököt és gróf *Csáky* István külügyminisztert.

Uj mezőgazdasági szerv az árak vizsgálására

A földmivelésügyi miniszter rendeletileg életrehivta az *Országos Mezőgazdasági Üzemi és Termelési Költségvizsgáló Bizottságot*, amelynek elnökévé vitéz *Lukács* Béla államtitkárt, helyettes elnökévé pedig *Jurcsek* Bélát, a mezőgazdasági termelési és értékesitési ügyek kormánybiztosát nevezte ki.

A bizottságnak a tanácsadási és véleménynyilvánitási tevékenységéhez szükséges munkálatokat az ugyancsak most rendeletileg, az *Országos Mezőgazdasági Kamara* és az *Országos Magyar Gazdasági Egyesület* közreműködésével létesitett *Országos Mezőgazdasági Üzemi és Termelési Költségvizsgáló Intézet*, valamint a m. kir. József Nádor Müszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdaságpolitikai Intézete fogja végezni.

A két intézet között a munkálat elvégzése a következőképen oszlik meg: az *Országos Mezőgazdasági Üzemi és Termelési Költségvizsgáló Intézetnek* — amelynek igazgatójává a földmivelésügyi miniszter dr. *Reichenbach* Béla egyetemi ny. r. tanárt nevezte ki, feladata elsősorban a mezőgazdasági termelvények és élő állatok, valamint állati termékek termelési önköltségének a mindenkori változott viszonyokat figyelembe vevő kiszámitása, a mezőgazdasági termelvények árszinvonalának, a termelői és a fogyasztói árak viszonyának, a mezőgazdasági termelés jövedelmezőségének általában, valamint az egyes mezőgazdasági üzemágak belső egyensulyának tanulmányozása, e kérdésekben szaktanácsadás és véleménynyilvánitás.

A Mezőgazdasági Intézet müködésének feladatai viszont a mezőgazdaságpolitikai, különösen birtok- és szociálpolitikai, értékesitési, piaci és szövetkezeti vonatkozásu kérdések tudományos kutatása és tanulmányozása a földmivelésügyi miniszter, illetőleg a bizottság megbizása alapján.

Ezzel az intézkedéssel a földmivelésügyi miniszter intézményesen biztositotta, hogy az emlitett kérdésekre nézve a kormányzat, a mezőgazdasági termelési és értékesitési ügyek kormánybiztosa, az árellenőrzés országos kormánybiztosa és egyéb hatóságok megfelelő szaktanácsot kapnak.

Hol van országos vásár?

Szeptember 9, hétfő: Bácsalmás, Diósjenő, Dunapentele, Enying, Fegyvernek, Felsőireg, Felsősegesd, Füzesabony, Győr, Hédervár, Hosszuhetény, Kismarja, Lajosmizse, Lovasberény, Martonvásár (állatv.), Nádszeg, Nagyszőllős, Nagyatád, Nagycsákány, Nagyvázsony, Öskü, Pécel, Pilisvörösvár, Polgárdi, Recsk, Rétság, Szepsi, Szekszárd, Szikszó, Szőllősgyörök, Szőny, Talaborfalu, Tiszatarján, Und, Vásárosnamény, Vásárosmiske, Zsombék. — *Szeptember 10, kedd:* Debrecen (állatv.), Bilke, Diósjenő, Diósviszló, Inke Kálmáncsa, Kocs, Kövesliget, Martonvásár (kirakóv.) Megyaszó, Nagyvázsony (kirakóv.), Pellérd, Pápa, Szamosszeg, Szikszó (havi), Zalaegerszeg. — *Szeptember 11, szerda:* Árpás, Biharkeresztes, Gyöngyöspata, Hajdunánás, Kaba, Nyiradony, Nyirmada, Pápa, Polgár, Tiszakarád, Visk, Zalaszentgrót. — *Szeptember 12, csütörtök:* Deveeser (havi állatv.), Diósgyőr, (havi), Etyek, Homokszentgyörgy, Ják, Mezőkövesd (havi állatv.) Nagyszékely, Nyirbátor, Orosháza (állatv.). — *Szeptember 13, péntek:* Abaujszina, Kehida, Őriszentpéter (kirakóv.), Orosháza (kirakóv.), Páli. — *Szeptember 14, szombat:* Apátfalva, Cibakháza, Győrasszony, fa, Kiskundorozsma, Magyarszentiván, Répceszemere, Szakes, Tótszerdahely, Zalabaksa. — *Szeptember 15, vasárnap:* Baja, Magyarboj, Szabadszállás, Szászvár. — *Szeptember 16, hétfő:* Arló, Adony, Cigánd, Drávafok, Érsekujvár (állatv.) Felsővadászi, Gyón, Hédervár, Jászárokszállás, Kál, Kóka, Kötegyán, Kőtelek, Kővágószőllős, Magyaróvár, Magyarboly, Mezőkeresztes, Mosonmagyaróvár, Mohács, Ökörmező, Paks, Polgárdi, Sárbogárd, Somlóvásárhely, Somogyszil, Taracköz, Tatabánya (havi kirakóv.), Tiszacsege, Veresegyháza, Veszprém, Zagyvarékás. (Esetleges változásért felelősséget nem vállalunk.)

Gabona és termény

A hét utolsó napján a gabonatőzsde rendkivül mérsékelt volt, sörárpában kevés kinálat jelentkezett, összesen 150 métermázsa cserélt gazdát. Expressz-borsóból és csillagfürtből is ugyanennyi kelt el. A különféle termények piacán a köles ára az élénkebb keresletre szilárdult. A kékmák ára változatlan, a borsó ára némi gyengülést mutatott. A tavaszi bükköny, a csillagfürt és a biborheremag ára változatlan nivón mozgott. Buzából, rozsból és zabból üzletkötést nem jelentettek.

A terménypiac kötései

Sörárpa 150 q 25.90, expresszborsó 150 q 49, csillagfürt 150 q gömbölyü ab nyirségi áll. 22 pengő q-ként, egyéb megjelölés hiján bpesti paritásban.

Hivatalos árfolyamok

Buza 78 kg-os 23.20, rozs 19.20, sörárpa kiváló 26.—, elsőrendü 25.—, sörárpa 24.—, zab 21.10, finom buzakorpa 16.80—17.—, 8-as buzaliszt 18.95—19.70 pengő q-ként.

Különféle terméyek

Köles vörös 36.50—38.50, köles egyéb 32.50—34.50, kék mák ab áll. 210—218, Viktóriaborsó sterilizált ab áll. 56—58.50, zöld expresszborsó 46.50—48.50, biborheremag 135—140, tavaszi bükköny ab áll. 34—37, szöszösbükköny 78—83, csillagfürt fehér lapos ab áll. 21.50—22.50 pengő.

Takarmány

Felhozatal 28 szekér szálastakarmány és 1 szekér szalmaféle. Kevés felhozatal és közepes kereslet mellett az árak a vásár folyamán nem változtak. — Árak: rétiszéna Ia ó 10—10.20, IIa ó 8.50—9.50, muharszéna 9.60, lucernaszéna 12—12.20, zabósbükkönyszéna 10.10 pengő q-ként.

Magpiac

A *Magyar Magtenyésztési r. t. Budapest—Monor hetijelentése* szerint a magpiacon továbbra is csendes az üzletmenet. Szöszösbükkönyben némileg megélénkült a kinálat; a piacra került tételek magas áron találtak vevőre. A borsó piaca csendes, az érdeklődés megcsappant, a kinálat továbbra is kielégitő. Köles iránt a napokban élénkebb érdeklődés mutatkozott. A mák ára változatlanul szilárd. *Hivatalos nyersáruárak per 100 kg ab feladóállomás.* Köles, vörös 35—37, köles egyéb 31—35, káposztarepce 40—45, napraforgómag 28, lenmag 50, tökmag 35, szójabab 31.50, mák 210—220, borsó, Viktória- sterilizált 56—60, borsó zöld, expressz, sterilizált 47—50, biborheremag 135—140, bükköny, tavaszi 33—36, bükköny, szöszös 78—83, csillagfürt 21.50—22.50.

Sertésvásár

A Magyar Keresztény Állatkereskedők Országos Egyesületének jelentése szerint a ferencvárosi sertésvásár szombati felhajtási eredményei a következőek: érkezett 481 darab, pénteki vásári maradvány nem volt, összesen 481 darab. A vásári állományból 6 darab süldő. Szombati vásári maradvány nincsen. Irányzat:: tartott. Árak: Ia uradalmi 144, IIa uradalmi 144, Ia öregsertés 144, süldő 130 fillér kilónkénti élősulyban. A többi minőségben kötés nem fordult elő.

Érték és pénz

Az üzlettelenség a részvénypiacon a hét utolsó napján is tartott. Az alaphangulat ennek ellenére is barátságosnak mondható, a legtöbb papir árfolyama az üzlettelenség ellenére is tartottan alakult. Kivételesen némi árfolyamszilárdulás is előfordult. A fixkamatozásu papirok piacán az irányzat barátságos volt, az 1914. évi székesfővárosi kölcsönkötvény szilárdan alakult. A hivatalosan nem jegyzett értékekben az irányzat csekély üzlet mellett tartott volt.

Az értékpapirpiac kötései

(Zárójelben a záróárfolyamok.) Állami pénztárjegy 1940-es 100 (100). Székesfővárosi kölcsönkötvény 1914-es 302—302.80 (302.50), Székesfővárosi kölcsönkötvény 1927-es 100.125 (100.125), Beszkárt-kötvény A. 8—8.20 (8). Nemzeti Bank 178—179 (178.75), Fonciére — (40), Concordia-malom — (2.40), Hungária-malom — (20.5). Bauxit 181—186 (185.5), Beocsini — (12.1), Szentlőrinci 64 (64), Kohó 17.05 (17.05), Kőszén 381.5—380.5 (380.25), Nagybátonyi 43.5—44 (43.5), Salgó 39—38.8 (39), Urikányi 34 (33.75), Franklin — (6.25), Pallas — (5), Fegyver 34—33.6 (33.8), Ganz 16.1—16 (16), Rima 86.75—87.9 (87.5), Ofa 14.4—13.6 (13.6), Naslei — (61), Nova 15.5 (15.5), Tröszt 43.5—44 (44), Államvasut — (8), Délcukor 84—84.5 (84), Magyar cukor 90.6—92.5 (92.5), Georgia 21.5 (21.5), Izzó 113 (113), Dreher—Haggenm. — (171.5), Gschwindt — (910), Gyapjumosó — (4.05), Chinoin — (14), Danica — (1.20), Diana 158 (158), Flóra — (16), Klotild — (12.5), Brassói — (23), Gumi — (51), Vasuti forgalmi 18 (18), Telefon — (8.10).

Külföldi értékpapirpiacok

BERLIN. (Értéktőzsde.) A hétvégi tőzsdén szilárdabb volt az irányzat. — Zárlat: Accumulatoren 297, A. E. G. 163.75, Bemberg 173.75, Berger Tiefbau 196, Conti Gas Dessau 147, D. Erdöl 155, Dynamit Nobel 97, El. Licht und Kraft 192, I. G. Farben 187 7/8, Felten et Guilleaume 180.50, Gesfürel 180, Otavi Mines 35.25.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai

Devizák: Athén 3.025—3.055, Belgrád 7.82—7.88, Berlin 135.70—136.70, Bukarest 3.41—3.44, Istanbul 268—271, London 13.87—14.03, Milano 17.66—17.8864, Newyork 344.10—347.10, Prága 11.79—11.93, Szófia 4.11—4.15 Stockholm 82.00—82.80, Zürich 78.15—78.95, Pozsony 11.79—11.93. — Valuták: Kanadai dollár 250—300, cseh-morva korona (20 K-nál nagyobb címletek kiv.) 11.45—11.80, dinár (500 és 1000 dináros címletek kivételével) 7.60—7.90, dollár 355—360, lei (érme kivételével) 3.20—3.40, lira (csak 10 lirás bankjegyek és érmék vásárolhatók) 17.40—17.90, svájci frank 77.95—78.95, svéd korona (100 koronásnál kisebb címletek vásárolhatók) 81.70—82.70, szlovák korona (20 koronásnál nagyobb címletek kivételével) 11.55—11.90. — A magyar—német devizakompenzációs felár 18—19 és fél százalék. — A magyar—jugoszláv 46—47 és fél százalék. — A török font felára 38—39 és fél százalék.

Külföldi devizajegyzések

LONDON. (Devizazárlat.) Newyork 4.02½—4.03½, Montreal 4.43—4.47, Zürich 17.65—17.75, Stockholm 16.85—16.95, Lisszabon 99.80—100.20, Buenos Ayres 16.90—17.13.

BERLIN. (Devizazárlat.) Brüsszel 39.96—40.04, Szófia 3.047—3.053, London 9.89—9.91, Páris 5.599—5.611, Amszterdam 132.57—132.83 Milano 13.09—13.11, Belgrád 5.604—5.616, Oslo 56.76—56.88, Stockholm 59.46—59.58, Zürich 56.84—56.96 Szlovákia 8.591—8.609, Newyork 2.498—2.502, Madrid 23.56—23.60, Koppenhága 48.21—48.31, Athén 2.148—2.152, Japán 0.585—0.587, Montreal 2.098—2.102, Luxemburg 9.93—10.01, Ujzéland 7.912—7.928, Lisszabon 9.69—9.71, Dél-Afrika 9.89—9.91.

Ujra szabályozták a drogériatanonc iskolai képzettségét. A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter az érdekelt körök kérelmére a drogéria ipar, valamint a gyógyárunagykereskedés körében tanoncul szerződni óhajtóktól megkivánt *iskolai előképzettség* legkisebb mértékét *a középiskola vagy a polgári iskola négy osztályának* sikeres elvégzésében állapitotta meg és egyidejüleg olyképpen rendelkezett, hogy az erre a pályára jelentkezőknek az iskolai előképzettségen felül azt is igazolnia kell, hogy az erre rendelt szakbizottság előzően megvizsgálta és a pályára alkalmasnak találta. A miniszter legközelebb minden kereskedelmi és iparkamara székhelyén létesit ilyen *szakbizottságot.* A szakbizottságoknak az lesz a feladatuk, hogy a jelentkezőről megállapitsák, rendelkezik-e azzal a szellemi készséggel, kézügyességgel, szin- és szagérzékkel, amelyet *a tanonctól a szakma és saját érdekében meg kell kivánni.*

Egy nagy jugoszláv faipari vállalat beszüntette a munkát. *Belgrádból* jelentik: Az egyik legnagyobb *banyalukai faipari* vállalat, a *Sipad*, beszüntette üzemét. Ennek következtében mintegy *7500 munkás* kenyér nélkül maradt. Az üzem beszüntetését a vállalat vezetősége azzal indokolja, hogy faipari termékeit főleg tengerentulra, a Földközi-tengermenti országokba és *Amerikába* szállitotta. A kivitel a ooru következtében lehetetlenné vált.

Uj gazdasági szerv Belgiumban. A belga gazdasági élet ujjárendezésére „Belga mezőgazdasági és élelmezési testületet" állitottak fel. A testületnek az a feladata, hogy az élelmiszerek termelését, feldolgozását és eladását irányitsa és *a készletekkel okosan gazdálkodjék.*

Batthyany Gyula gr

1940. szept. 8.

Döbrönte kürtje

Évadnyitó történelmi szinmű a Nemzeti Szinházban

Ez az a témakör és magaslati birodalom, ahová az elmult évtizedek erotikus és esztetizáló irói soha életükben nem tudtak küldetésszerűen benyomulni. Eszterhás István is tapogatódzva teszi meg az első szűz lépéseket. De megteszi. Még sokat széplelkesedik, még regényes, még rakétázik a stilussal, még lenyügözi a Bánk bánból a hagyományos históriai melodráma s képességei még nem tudják szabadon ragyogtatni a nyers történelmi és emberi drámát. De nagyon közel férkőzik lelkünkhöz igyekezetének és becsületes munkájának veleje és lényege. Minden más megzavarodott, vagy vaksi felfogással szemben örömmel vallom, hogy a „Döbrönte kürtje" az új magyarság felé rival, nekünk szól és mi megértjük szavát akkor is, ha ez a színpadi hang még tele van a régi színjátszás sallangjaival. Arról zeng „Döbrönte kürtje", hogy mi a magyar hatalom, mire való ez, mi a magyar becsület, hogy kell ezzel élni és halni, mi a magyar katona a Kelet és Nyugat kapujában s mi mindent győr le a katona-férfi, magában, mennyi hazahivó vágyat, mennyi sóvárgást, gyászt, gyengeséget, szerelmet, szépséget: ha egyszer királya odaállította őt az idegen ország közepébe, tengerek és hegyek mellé, hogy rendületlenül őrizze a birodalom, a magyar birodalom határát.

Eszterhás István végvári ispánja, ez a kemény és céltudatos Döbrönte a váron kivül őriz még valamit: egy gyönyörü görög nőt, a bizánci trón örökösét, Angelosz Annát, akit II. Endre királyunk állitólag azért bizott rá, mert ő maga, a magyar király akart volna a bizánci császárok trónjára ülni. A történészek talán felszisszennek II. Endrének erre a homályos szándékára. Döbrönte a tengerszorost száz magyar vitézzel és azzal a kétszáz görög harcossal őrzi és védi, akik a görög hercegnővel menekültek el a fenékig romlott bizánci udvarból s ahonnan — magyarán — „kipökték" a hercegnőt. Barátságos és meleg menedéket találtak e nemzeti kisebbségek a magyar király zászlaja alatt. Már több félvér is van köztük, sőt tanusítványos görög is akad. Hálásak is mind a magyarságnak a jómódért s külön Döbrönte ispánnak a nagyszerű katonás szellemért. Ám megjelenik a szinen a vár és görögök Leója, a makedón országutak és bizánci lebujok halandó Villonja, a becstelen bárd és kupléénekes, aki gyerekkora óta szerelmes Angelosz Anna hercegnőbe s most kápráztató álmokat suttog az ingatag nő fülébe, hogy jöjjön haza Bizáncba, ott őt a korona várja, a hódolat és világhatalom. Anna férjét, Döbröntét és a menedéket adó magyarságot mindközönségesen „vad csürhének" nevezi ez a korabeli gigoló, aki egy éjszakára el is szédíti a hercegnőt s belemászik menynyezetes nászágyába. A férjét, Döbröntét, csellel kiugrasztotta a várból, a várban maradt görögöket pedig a megalomániás dajka és egy monofizita görög szerzetes útján próbálja maga helyett hadba küldeni Döbröntével szemben. Most Döbrönte szétveri Leónk háromszáz hoplitáját, akiket ez a bizánci kandúr a görög főváros kocsmáiban szedett össze. A kürt jelzi, hogy a férj jön visszafelé, mire a megtévedt Anna felszólítja Leót, a bizánci piperkőcöt, hogy karddal a kezében szálljon szembe ő érte és a görög szabadságért a fenevad Döbröntével. Leó azonban a lantot kapja föl, hogy az az ő fegyvere s amint lehet, elinal. A meggyalázatott és elvakított Anna, hogy boszszút álljon ezen a piperkőcön, Szalók magyar hadnagy karjaiba veti magát, elég hirtelen, úgyhogy ez már sok is egy kicsit egy önérzetes hercegnőnél, még ha görög is. Szalók hadnagy ki is állna érte egy szál kardra Döbröntével, de Döbrönte halott. Fegyveresei hozzák be holtan. S akkor a zendülő Szalók hadnagy egyszerre megérti, hogy miért ülnek ők itt a vad tenger partján, kopár hegyek ormán: katona-becsületből, a magyar király parancsára s hogy innen ő se távozhat, ott kell maradnia a kietlen poszton, míg a magasabb hatalom haza nem hívja.

Bennünket a hallatlan limonádék és szikrázó színpadi mutatványok mellett elkerülhetetlenül és mélyen érdekel a magunk világa, még ha az iró először a XIII. századba is megy vissza érte. Eszterhás István a mi életünket dobta felszinre, azokon a gondolatokon lépdel át, amelyek bennünket foglalkoztatnak s azok a tüzek fűtik, amelyek bennünket is állandóan égetnek. Kimagaslóan irta meg a magyar katonajellem alapvonásait, a kemény, az zárt, a szükszavú és lovagias végvári vitézeket, akikben belül egész pokol háborogh at, arcuk mégis merev s rajta Azsia hallgatása ül. Tisztán villantja fel a magyar uralmi gondolat hősiességét és nagyságát. Egyenesen művészi kézzel alkotta meg ezzel a szilaj, férfias és félig nomád világgal szemben az elillatszeresitett bizánci korrupciót, a hazugot, az élvhajhászót, amely költőiben és katonáiban egyaránt csak haszonleső lelkeket tud már termelni. A magyar katonai közigazgatásba majdnem észrevétlenül lopta bele a nemzetiségi kérdés helyes kezelését. S ha drámájának jól elképzelt keretein túl is nő még most a szimbólum szándékossága, ha mondanivalóit ma még a tirádák és dörgedelmek, meg a szóropogtatások (Jávor!...) cafrangjába is öltözteti: de iró és tud. Felejtse el az Ocskay brigadérost, Katona Józsefet, eddigi regényei áradását s a Nemzeti Színház rossz szokását, hogy itt a hazafiúi bánat mindig dörög és villámlik: és kisérelje meg, hogy ezután a maga lábán járjon. Nem lesz elveszett ember.

Az előadás együtteséből eddigi pályáján először kívánkozik az élre Ungvári László neve, akinek ondulált egyénisége szerencsésen olvadt össze ennek a lenge Leónak bizánci bohémségével és parazitaságával. Jó alakítás volt. Minőségben és súlyban természetesen Kiss Ferenc kőkoponyáját kell legeslegelőször említeni. Ő Döbrönte. A várispán. Ő képviseli és ő ismerteti — megrázó férfi-csendességgel — utódja előtt a magyar katonai hivatást. Lélekemelő percek ezek. Rögtön melléje tesszük Bartos Gyula nevét, aki a darabban a hires kürtöt kezeli. Nemcsak ragyogó hanghordozása készteti elismerésre az embert, hanem párolgó figurája is, amint a hoplitákkal vivott véres harcból megjön, tépett ordasként s meztelen hasán fel-felveti ingét a vad szél. A bizánciak fejére minden közbeszólása úgy hull, mint a pörölycsapás. Megjelenése a középkori dúvadé. Jávor Pálban az elfojtott ifjúság lázadása szép. Felszárnyalását megzavarja valami ráerőszakolt álvad modorosság. Fényesen lebeg e dúló daliák közt Tőkés Anna gyöngyökből szőtt alakja. A művésznő rendezői utasításai tévesek lehettek, mert elfeledkezett arról, hogy e túlkulturált görög lélek szennyesen is vakítóan hajlékony. Megborzongtatóan könnyednek kellett volna lennie. Megjegyeztük még egy ismeretlen akadémiai növendék (zabáló görög) játékát s Iványi Irén, Major Tamás, Várkonyi Zoltán és Makláry Zoltán lelkiismeretes munkáját. Makláry lehet szuggesztivebb. Az új darab mesés díszleteit Batthyány Gyula gróf tervezte. Monumentálisak, szépek és könnyedek. A rendező Both Béla volt, több igen egészséges ötletét élveztük és szeretnők, ha többet merne. Föltéve, ha bizik saját ösztönében és tudományában.

Papp Jenő

* **Valódi gyémántok szerepeltek egy filmben,** amelyet nemrégiben forgattak a berlini Tobis-gyárban. A „Dél csillaga" című ujdonság rendezője, Karl Anton, aki lelkiismeretességéről híres. A ragyogó kiállítású kalandortörténetben, hogy a váratlan fordulatokat és a pompás környezetet valószínüsítse, valódi gyémántékszerekkel játszatta a film főszereplőjét, La Janat, a híres táncosnöt.

Szőnyeg, takaró, pokróc, paplan
mindennemű vászon- és frottiráruk olcsó bevásárlási forrása
Grünfeld Testvérek
Budapest, Bálvány-u. 8

KELET FELÉ

Készül az erdélyi bevonulás filmje

Az Erdély felszabadítására indult honvédcsapatokat tíz kitiünő filmoperatőr is elkísérte, hogy hű és őszinte felvételeikkel beszámoljanak a közönségnek arról, ami Erdély történelmi napjaiban most lejátszódik. A magyar királyi fővezérség filmosztálya egész estét betöltő óriási filmet készít az erdélyi bevonulásról és a film első része előreláthatólag már a jövő héten a közönség elé kerül három nagy bemutatószínházban. A történelmi film címe: „Kelet felé", amely bizonyosan rá fog duplázni az annakidején „Észak felé" címmel forgatott felvidéki riportfilm hatalmas sikerére.

Bécsi történetek

Az Uránia soronkövetkező újdonsága a kedélyes, gondtalan császárváros Bécset kelti életre. A hirneves „Cafe Fenstergucker"-ben vagyunk, innen indul el a hamisitatlan bécsi hangulatot árasztó történet. A kedves kávéház abban az időben a bécsiek második otthona volt, ott pihentek meg, ha napi munkájuk közben elfáradtak, ott adtak találkozót barátaiknak és sokszor ott szövődtek a „szivügyek" is. A virágzó kávéház nyugodt életét egy szélhámos megjelenése azonban fenekestől felforgatja. Egymást követik a bonyodalmak, mulatságos helyzetek és büntigyi fordulatok — mig végül is, mindenki megelégedésére, természetesen minden jóra fordul. Az Ufa-Wien produkciójában készült filmújdonságot a kitünő Bolváry Géza rendezte, a főszerepeket Hans Moser, Paul Hörbiger, Oscar Sima, Olly Holzmann, Marte Harell és Siegfried Brayer játsszák.

A Warner-gyár ujdonságai

A *Warner*-gyár az idei szezonban az eddigi tervek szerint *nyolc filmet mutat be.* A filmek sorrendje a következő:

1. **Szerelem és vérpad.** *(The private lives of Elisabeth and Essex.)* Erzsébet királynő és *Essex* grófjának történetét mondja el ez a film, amely a Warnerék egyik legszebb alkotása. Bette *Davis* játssza a királynő, Errol *Flynn* pedig Essex szerepét. A filmet *Kertész* Mihály rendezte.

2. **Szökevények.** *(Dust by my destiny.)* John *Garfield*, Priscilla *Lane* a főszereplői ennek a filmnek, amely az amerikai alvilágban játszódik. A rendezője Lewis *Seiler.*

3. **All this and heaven too.** *(Magyar címe még nincs.)* Rachel *Field* világhirü regényének, *Egy asszony három életé*-nek filmváltozata. A főszereplők: Bette *Davis* és Charles *Boyer.* Anatole *Litvak* a rendező.

4. **A 606. kisérlet.** *(Dr. Ehrlich's magic bullet.) Ehrlich* professzor vérbaj elleni küzdelmét vetíti elénk ez a film. A főszereplő Edward *C. Robinson*, rendező William *Dieterle.*

5. **Halálraitéltek.** *(Til we meet again.)* Merle *Oberon* és George *Brent* új filmje. Rendezte Edmund *Goulding.*

6. **A hősök városa.** *(Virginia City.)* A *Dodge City* testvérfilmje, a főszereplő természetesen Erol *Flynn*, a partnernője Miriam *Hopkins.* Rendező Edmund *Goulding.*

7. **Modern szimfónia.** *(Four Wives.)* John *Garfield*, Priscilla *Lane*, Lola *Lane*, Rosmary *Lane* és Gale *Page* új filmje. Rendező *Kertész* Mihály.

8. **A királynő kalóza.** *(Sea hawk.)* A Warner-nagyszabású filmjei között ez került a legtöbbe. Errol *Flynn* és Brenda *Marschall* a főszereplői, rendező *Kertész* Mihály.

* **Hajdu László vezeti újra a Kamaraszinház titkárságát.** Hajdu László, a Nemzeti Színház titkára, aki mint ismeretes, súlyos betegségen esett keresztül, a napokban gyógyultan hagyta el az Illés-klinikát. Szombaton már átvette hivatalát a Nemzeti Kamaraszínházban.

* **Tagfelvétel.** A budapesti ének- és zenekar egyesület idei műsortervén három oratórium szerepel. Az együttes, mint minden évad elején, új ének- és zenekari tagokat is felvesz. Jelentkezés szeptember 9-én és 12-én este 6—8 óra között, az egyesület próbahelyiségében, Vörösmarty-utca 51 szám alatt.

* **A Simplon-filmpalota** eheti műsora keretében — miután a „Halálos tavasz" című film bemutatása tehnikai okokból halasztást szenved — a „Gül Baba" című nagysikerü magyar világfilmet mutatja be. Az előadásokat értékes kisérő műsor egészíti ki.

* **A filharmóniai társaság felhívása bérlőihez.** A filharmóniai társaság a nagy érdeklődésre való tekintettel ezuton kéri tavalyi bérlőit, hogy bérleteiket az új évadra legkésőbb folyó hó 15-ig megújítani, vagy előjegyeztetni szíveskedjenek. Bérletváltás az Operaház Hajós-utcai földszinti ruhatárában, hétköznaponként délelőtt 10—1-ig és délután 5—7 óráig. Telefon: 11-45-55.

SUGÓKÖNYV

Az angolpark igazgatósága vasárnap műsoros estet rendez a vöröskereszt javára. *Simor* Erzsi és *Szilassy* László *Dékány* András „Minden asszony hazudik" című kis jelenetét adja elő az est alkalmával.

*

Karády Katalin megkapta első szerepét a Vígszínház mostani szezonjában. A „Románc" című, híres amerikai darabot újítják fel a Vígben és a női főszerepet *Karády* játssza.

*

Páger Antal döntött: száz estére a Magyar Színházhoz szerződött. Minden valószínüség szerint Paul *Geraldy* egyik darabjában lép fel azon a színpadon, ahol hat év óta nem játszott. *Páger* legutoljára a Magyarban a „Muzsikusok" című darabban szerepelt nagy sikerrel.

*

Palló Imre, az Operaház kiváló művésze még nincs Budapesten. Pándi birtokán tölti szabadságát, új szerepeit tanulja és nagy lelkesedéssel foglalkozik szép gazdaságának ügyeivel. *Palló* az Operaház megnyitásán a Krisztus-oratóriumban énekel.

Tino Rossi filmjének sajtóbemutatója

Szombaton délelőtt pergették le a sajtó képviselői előtt a Forum soronkövetkező ujdonságát, a „Nápoly a csókok tüzében" című francia filmet. A Nápolyban készült érdekes és hangulatos film főszerepeit Viviane Romance és Tino Rossi alakítják. A délfrancia Viviane Romance szépsége és Tino Rossi behizelgő tenorja megérdemelt sikert aratott a sajtóbemutatón. Mireille Balin és Michele Simon játszanak még hálás szerepet a filmben.

* **Bolgár cikk Madách Imréről a Tragédia fordítása alkalmából.** Szófiából jelentik: Kiritzoff Dorostolski az Utróban cikket írt Madách Imre „Ember tragédiájá"-nak bolgárra fordítása alkalmából. A fordítást M. Constantin D. Belcseff végezte. A cikk írója ismerteti Madách életét, Madáchot Montaigne mellett a legnagyobb pesszimista költőnek nevezi. Végül a bolgár és a magyar nemzeti művészetek gazdagságának megismerése céljából kívánatosnak tartja a két ország közötti kulturális kapcsolatok szorosabbra fűzését és egy magyarnyelvű tanszék felállítását ajánlja.

* **Szilágyi Szabó Eszter a „Mária két éjszakája" című filmben** olyan nőt játszik, akit ostromolnak a férfiak, többek között Uray Tivadar, Greguss Zoltán, Pataky Jenő és Latabár Kálmán, de a nőnek nem szabad szeretni, mert szerződésileg kötelezte magát erre. Balogh Béla franciásan finom rendezésben hozza ki a sokszor merész, új utakat kereső, izgalmas magyar filmet, amely a hírek szerint jövő héten bemutatásra kerül.

* **Nádasy Ferenc,** a magyar királyi Operaház balettiskolája vezetőjének magán balettstudiójába (Andrássy-út 25) a beiratás megkezdődött. Telefon: 129-142.

* **Kemény** Melinda bárónő és **Lieszkovszky** Tibor táncművészeti iskolájában (Károly király-út 3/a, I.) a tanítás megkezdődött.

VIGSZINHÁZ Szombaton, szeptember 14-én az évad első bemutatója
XIV. RENÉ
Harsányi Zsolt, Zágon István és **Eisemann Mihály** zenés vigjátéka
Váltson bérletet a Vigszinházba!
3-FÉLE BÉRLET: PARATLAN KEDVEZMÉNYEK

SZOMBATON SZENZÁCIÓS PREMIER A
Magyar Szinházban!
VASZARY GABOR új zenés vígjátéka:
Az ördög nem alszik
Zenéjét szerzette **Fényes Szabolcs.**
Főszereplők: **MURATI LILI,**
Törzs Jenő, Hajmássy Miklós, Mihályfi Béla, Básti Lajos, Pataky Miklós, Pálóczy László, Görbe János, Dajbukát Ilona, Puskás Tibor.
*
A „Tokaji aszú" 6 utolsó előadása!
VÁLTSON OLCSÓ BÉRLETET!

Kisszakasz

A Kisszakasz milliméter sor ára 40 fill. Legkisebb hirdetés (10 mm) 4 P. Állástkeresőknek 50% kedvezmény

SVÁBHEGYI
MAJESTIC
Lomnic, Kis-Majestic, 5-emeletes luxuspenzió a Fogasmegállónál.
Az üdülők paradicsoma
Legnagyobb komfort. Fürdőszobás, erkélyes lakosztályok. Hidegmeleg folyóvíz. Tündéri kilátás. Diétás konyha. Árak 9 pengőtől. Telefon: 165-416 vagy 165-286.

Házasság

Vagyontalan
bárót, grófot pompás élethez segíti diskrécióval Méltóságos asszony. Főpostafiók 304. Válaszboríték.

Magánnyomozó
Dr. JANDA MIKLÓS magánnyomozó
Megfigyel, informál, nyomoz. — 123-999. Teréz-körút 34.

Dr. BÉKÉSI TIBOR ny. rendőrkapitány,
magánnyomozó
Erzsébet-körút 17. T.: 222-802

Foglalkozás

120 P havi kereset
csekély befektetéssel, férfiak, nők részére (vidékieknek is), otthon végezhető állandó munka garantálva. Anyagot szállítjuk, kész árut átvesszük. Kleopatra különüzem, Budapest, Lónyai-u. 43. Kérjen ismertetőt. — (Válaszbélyeg).

SZŐLLŐ, GYÜMÖLCS és kertészeti iskolát végzett azonnal elhelyezkedne. Esetleg kaucióval házmesternek is elmennék. „Fiatal kertész" jeligére.

Állami tisztviselő nyugdíjas, keresztény, intelligens, reprezentatív, melegkelkű, ambiciózus, 100%-ig megbízható, szorgalmas fiatal özvegye kéri, segítsék keresethez Pesten napi 6—8 órai elfoglaltsággal. „Fiamért" jeligére a kiadóba.

Magyar gyermekgondozónő, gyakorlott, éves bizonyítvánnyal feltétlen úri családnál Budapesten elhelyezését kéri. Cím: özv. F. L.-né, Bp., XIII, Szt László-út 77.

Középkoru urinő
házvezetéshez, gyermekneveléshez ért, elhelyezkedne. „Otthon" jeligére

IPARVÁLLALAT KERES jogi végzettségű, a német nyelvet tökéletesen bíró.

őskeresztény fiatalembert.
Ajánlatok „36.696" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-út 33.

Oktatás

Magánvizsgát tesz?
Biztos eredménnyel, olcsón előkészíti szaktanár. „Biztos" jeligére a kiadóba.

DULLIEN KLÁRA hegedűiskolájába még felvesz gyermek és felnőtt növendékeket Budán, Zsigmond király-út 70, Császárfürdőnél, telefon: 35-14-13.

Tizenegyedikétől kezdő
gyorsíró-gépíró-szépíró-tanfolyamok
Révai szakiskolában, Erzsébet-körút 42.

Német tanárnő
kiváló eredménnyel, olcsón tanít. Társalgás, nyelvtan, keresk. levelezés, gyorsírás. Katona József-utca 41, II. 11, délután 11-54-75.

Jólszámoló
keresztény fiatalembert keres elökelő rt. Ajánlatok „Megbízható IV" jeligére TENZER hirdetőjébe, Szervita-tér 8.

Magántanuló II. oszt. gimnázista fiam mellé keresek házitanítóul tanár(-nő), vagy tanárjelölt(-nő)-t; teljes ellátás és megfelelő fizetés mellett. Ajánlatokat Körorvos-Jobbágyi címre kérek küldeni.

Jó módszerrel öröm a
zongoratanulás.
All. kép. okl. zenetanárnő kezdők és haladók tanítását vállalja. „Speciális hallásfejlesztés" jeligére kiadóba

Ferenc-körúti Gyorsíróiskola
Magyar, német, kezdő, haladó tanfolyamok. Ferenc-körút 28. Telefon: 188—172.

BALOGH gyorsíróiskola
kezdők, haladóknak. Mérsékelt tandíj. Állásbahelyezés. József-körút 47. T.: 140—389.

UJ LAKÁSBA UJ BUTORT Ebnertől
VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A

Irodai gyorsirónő
gépírónő gyorsan, olcsón kiképezzük. Különórás, csoportos kiképzés. Stenografia, Rákóczi-út 14. Telefon 342-999.

GYARMATI DR., volt országgyűlési gyorsírófőnök gyorsíróiskolája, Dalszínház-utca 2. Tel.: 1-212-08. — Államvizsga, állásközvetítés.

POLGÁRNÉ F. Paula gyorsíró
iskolája, Kossuth Lajos-utca 11. Magyar- és idegennyelvű gyorsírás, gépírás Államvizsga.

Tanuljon vezetni
a legmodernebbül felszerelt
CENTRUM
autószakiskolában, József-krt 26. Telefon: 130-783.

KERBER autó-szakiskola
Teréz-körút 7. sz. alá költözött.
Telefon: 128-275.
VIKTORIA AUTOSZAKISKOLA
legelső az országban! Úrvezetők, soffőrjelöltek csak itt tanulnak! 5000 méteres autószakfilm kizárólagos bemutatása! Vezetések legutolsó típusú: Mercedes-Benz, Opel-Olympia, Wanderer, Skoda, DKW, stb. autókon, tetszésszerinti időben! Műhelygyakorlat! Részletfizetés! Saját szakkönyv! Felvétel: Andrássy-út 2. Telefon.

Butor

NAGY SÁNDOR 26
Károly-körut
Gyönyörű új és használt műbútonok, irodabútorok, csodás kombiszobák, bőrgarnitúrák, styl-szalónok, márkás hálók, ebédlők, úrinált berendezések Nagy Sándor, Károly-körút 26. Városháznál.

Részletre komplett hálók
kombinált szobák Modern Bútornál, Baross-utca 42.

Használt bútor
biztosan jó. Hálók 150-től, Sima hálók 280-tól, ebédlők 190-től, gyönyörű kombinált szobák, használtak, újak 315-től (7 drb.) új, használt konyhák óriási választék. Részletfizetés. — BÚTOR-MAGAZIN, Mária-utca 48

ROYAL Butor részletre is Baross-utca 34.
Hálószobák, ebédlőberendezések, kombinált szobák. Választékunk óriási! Áraink olcsók. Minőségért garantálunk.

NINCS FÉNYES KIRAKAT,
olcsón kis részletre, konyha, szelon, matrac, recamier, hálók, kombinált berendezések kaphatók Károly-körút 11, udvarban

SZINES KISIPARI BUTOR TERMEKEK óriási választékban. Konyha, kombinált és hallberendezések, magyar stylu bútorok, kitűnő minőség, olcsón, fizetési kedvezménnyel is.
Csak **NAGYMEZŐ-UTCA 12**

Műbútorasztalos készítményű, garantált minőségű dióhálók 300 pengőtől, kombinált szobák, használt ebédlők, kárpitozott áruk, konyhák, nagyon olcsón Lászlónál. Jókai-utca hét.

Kombinált szobák,
ebédlők, hálók fizetési kedvezménnyel. Bertalanné Keresztény Bútorszalon, Rákóczi-út 82. I emelet. Képes árajánlatot küldünk.

BUTORT legjobban „BOG-MIL" bútorüzletében vásárol. VI. Vilmos császár-út 43 Báthory-utcai szemközt) Kombinált szobák hálók, ebédlők dús választékban

BUTOR hálók, ebédlők,
kombináltak nagy választékban Bodon Sándor asztalosmesternél, Péterffy Sándor-utca 42.

Gyönyörű konyha- és színes kombinált bútorok olcsó részletre is Sragli asztalosmesternél, Mária Terézia-tér 12. Tavaszmező-u. sarok.

„MARS"
GYERMEKKOCSIK
megbízhatók, olcsók
ANDRÁSSY-ÚT 36.
Párisival szemben

UJ RENDSZERŰ BUTORHITEL
Közalkalmazottak lakásukat berendezhetik, minden 100 P után havi 5 P törlesztéssel Kardos Testvéreknél, Wesselényi-utca 18 Egy éven belüli törlesztésnél a kamatokat visszatérítjük.

ANTIK
bútorok, régiségek „csakis eredeti" vétele és eladása. Mautner László, Eszterházy-utca 24. Telefon: 13-95-90.

Hungária bútorcsarnok Nagymező-u. 41.
lakberendezések részletre is kaphatók.

10 RAKTÁRBAN
100 KÉSZITŐ
1000 BÚTORA
Universal MŰBÚTORGYÁR IRODABÚTORGYÁR
VII., Wesselényi-utca 8. Telefon: 137-842, 135-869.

Hangszer

LYRA
Rt., Magyarország legnagyobb zongoratermében, Erzsébet-körút 19. Részletre is.

Rövid, fekete **gyakorlózongora**
kettőszáz, zongorák, pianinók feltűnő olcsón, előleg nélkül, legcsekélyebb részletre is: Rákóczi-út ötven, ZONGORA-TEREMBEN, első emelet.

ZONGORAK
harmóniumok őskeresztény cégnél. Mendölné, Bezerédi-utca 10. Telefon: 14-64-11.

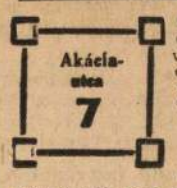

Megtalál mindenféle új, keveset használt egyszerű, márkás műbútort, Hálóurizszobák, ebédlők, kombinált berendezések, egyes darabok, recamierek, bőrgarnitúrák dús választékban legolcsóbban Zimmermannál, Akácfa utca 7. Nemzeti Színháznál.

RÖSLER, Stingl zongorák, pianinók részletre, jótállással Lipovnicky törvényszéki hites szakértőnél, Rákóczi-út 34.

EHALL Andrássy-út 15
Legnagyobb keresztény vállalat! OLCSÓ ÁRAK!

KERESZTÉLY

hírneves zongoraterme, V., Vilmos császár-út 66. Legjobb zongorák legolcsóbban, részletre is. Családás sohasem érheti!
Legeslegolcsóbban vásárolhat

ZONGORÁK, PIANINÓK, HARMÓNIUMOK eladása, vétele. GRIMM, Budapest, VIII., József-körút 65.

BOSENDORFER, Förster, Ehrbar, Stingl, Lauberger, Öser, stb. zongorák, pianinók, húszpengős részletre: FENYŐNÉ. Erzsébet-körút huszonhat.

Zongorák, pianinók
SCALA Erzsébet körút **15.** eladása részletre is.

HEGEDŰ,
VIOLA, CSELLÓ, koncert, zenekari iskolai célra, összes felszerelések részletfizetésre is TÓTH JÁNOS hegedűkészítőnél, Budapest, Kossuth Lajos-utca nyolc. 40 éves cég. Árjegyzék díjtalan.

TIPOLD

RÁKÓCZI-ÚT 61. Divatcsarnokkal szemben. Nagy választék, olcsó árak, részletre is. Keresztény cég. — Baross-tag.

Hirdessen a KISSZAKASZ-ban

MAGYARORSZÁG földpénzgazdaság

Európa konjunktura nélkül

Irta: Kovrig János

A liberális gazdálkodás a kereslet és a kínálat irányító elvének túlértékelésével a spekulatív vállalkozást tekintette a haladás biztosítékának. Ez a felfogás a gazdasági élet állandó hullámzását okozta és lehetővé tette *mesterséges konjunktúrák* előidézését is. Az egyéni érdek alapján a szabad gazdasági erők mérkőzése olyan állandó változásokat hozott létre, amelyek már a természetes kereslet és kínálat alakulásától is elszakadtak, öncélúvá váltak és csak a zavarosban halászóknak jelentettek hasznot. A közérdek hátérbe szorult és ennek eredménye volt az, hogy az egyes országok fejlődését állandó visszaesések zavarták meg, nagyobb, természetes gazdasági egységek kialakulni nem tudtak. *A konjunktúra mindig értékrombolást is jelent,* mert addig, amíg csúcspontját eléri, a vállalkozás méretei kitágulnak, de hamarosan le kell építeni őket, abban a mértékben, ahogyan a hullámvonal a mélypont felé halad. *Rendezett szociális viszonyok* ilyen körülmények között kifejlődni nem tudnak, a *gazdasági erkölcsöt* pedig alássa a spekuláció játékának kecsegtető lehetősége.

A világháború után a gazdasági liberalizmus romboló hatását súlyosan érezték, mert a gazdasági erők szabályozó feladatuknak a békeszerződések által teremtett mesterséges akadályok miatt megfelelni már szinte egyáltalán nem voltak képesek. *A liberális gazdálkodás felszámolását éppen az önző nyugati demokráciák siettették,* amelyek a maguk érdekében az elvekhez ragaszkodtak ugyan, de azoknak előfeltételeit másokkal szemben nagymértékben, helytelen politikájukkal, *maguk szüntették meg.* A háborúutáni konjunktúrák kihatásaikban olyan súlyosak voltak, hogy az ellenhatásnak gyorsan be kellett következnie. A liberalizmus Európában a világháború befejezésétől kezdve látszatéletet élt és *felelőtlenségének következményei szembetűnően jelentkeztek az általános elszegényedésben.*

Természetes tehát, hogy *a népek vágyakoztak egy új rendszer után,* amelyben a gzadaság biztosabb, nyugodtabb alapokon fejlődhet és nem egyes spekulánsok vagyonosodnak csupán, hanem a nagy tömegek zavartalan termelői munkával elérhetik azt az életszínvonalat, amely egyben *korszerű szociális igényeik kielégítését jelenti.* Ez a vágyakozás reális formát addig nem ölthetett, amíg a politikai viszonyok Európában gyökeresen meg nem változnak és egy új átrendeződés *a gazdasági életnek a közösség célját szolgáló átszervezését* lehetővé nem teszi.

Az új háború egy éve alatt a hatalmi viszonyok Európában döntően eltolódtak, a veztés azoknak a kezébe került, akik az idejétmúlt liberalizmus helyett azzal lényegében ellentétes politikai és gazdasági rend megteremtésének feladatát vállalják. Ebben az átmeneti korban bennünket különösen érdekel mindaz, amit a két vezető nagyhatalom: *Németország és Olaszország* ezen a téren kezdeményez, vagy tervez. Magyarországon nagy érdeklődést keltett Funk birodalmi miniszter königsbergi beszéde, amelyben egy új *békegazdálkodás* körvonalait vonta meg és ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy *az új európai gazdaság végső célja az erőknek nagy gazdasági egységekben való összpontosításával a világgazdaság reálisabb kialakulását előmozdítani.* Ebben a gazdasági rendszerben nem a kereslet és a kínálat, hanem *a szükséglet és a teljesítmény* szabja meg a termelés irányát és terjedelmét. Agrárországban, mint a mienk, ez az elv a fejlődés hatalmas lehetőségeit biztosíthatja, mert konjunkturális hullámzásokhoz az ipar alkalmazkodhatik ugyan, de a mezőgazdaság erre nem képes, mert termelését máról holnapra át nem állíthatja, meg nem változtathatja.

Az új gazdasági rend szükségét és előnyeit most már olyanok is belátják, akik azelőtt, mint a gazdasági liberalizmus hívői és szakértői voltak ismeretesek. Hollandia volt miniszterelnöke, *Colijn,* a tekintélyes gazdasági szakértő *„Két világ határán"* címmel tanulmányt írt erről a kérdésről és annak a véleményének adott kifejezést, hogy *a holland mezőgazdaság lényeges előnyökhöz juthat egy konjunktúramentes Európában. Svéd bankkörök* azon az álláspontón vannak, hogy a nagyeurópai gazdasági élettérben a kereskedelmi forgalmat akadályozó *valutakérdéseket* ki lehet és ki kell küszöbölni. Jelenleg Európában közel két tucat pénzrendszer van, amelyek egymással megfelelő viszonyban nem állanak és értékelésüket 170—190 árfolyamviszonylat fejezi ki. Európának Oroszországon kívül, de Törökország beszámításával 350 millió lakosa van. A tengelyhatalmak által ellenőrzött térben 200 millió ember él, tehát ezek a hatalmak valóban képesek Európa politikai és gazdasági életét újjászervezni.

Magyarország a tengelyhatalmak oldalán ebben az átalakulásban jelentőségének megfelelő szerephez juthat, ha nemcsak alkalmazkodik az új rendszerhez, hanem annak kiépítését — a saját jólfelfogott érdekében — *előmozdítani igyekszik.*

— (Olaszországban több és olcsóbb lesz a gáz.) Rómából jelentik: Olaszország kielégítő szénellátására való tekintettel szeptember 16-tól kezdve megszüntetik a gázfogyasztás korlátozásait. Ezenfelül a gáznak nagyobb fűtőértéke lesz s ugyanakkor a gázdíjakat köbméterenként 4 centesimóval csökkentik.

— (Tovább szervezik az olasz búzatermelést.) A Transkontinent Press értesülése szerint nemrégiben jelentést terjesztett Mussolinihez Tassinari miniszter, amelyben közölte, hogy Olaszország idei búzatermése 73 millió métermázsára rug, ami a multévi termés eredménnyel szemben csökkenést jelent. Ugyanis az elmult három esztendő termésátlaga 80.7 millió métermázsa volt. Beható tanulmányozás indult meg a visszaesés okának felderítésére. Ennek folyamán megállapították, hogy nemcsak a kedvezőtlen időjárási viszonyokat lehet hibáztatni a termés eredmény visszaesésénél, hanem főleg a vetőmag hiányos kiválasztását és a ki nem elégítő trágyázást. Ezért a jövőben a legnagyobb súlyt fogják helyezni a termelés racionálisabb módjaira. Ugyancsak római jelentés számol be arról, hogy a háborús viszonyok miatt Libiában rendkívül megnehezültek a termelési viszonyok, de ennek ellenére a körülményekhez képest kedvező terméseredményt várnak.

— (Országos vásárok.) Szeptember 8, vasárnap: Győr (lóvásár), Máriagyüd (búcsúval kapcs. orsz. kirakóv.), Nagykáta, Szigetvárhoz tartozó Turbék búcsújáróhely orsz. jellegű kirakó búcsúvására, Szikszó, Szöreg, Tiszatarján (állatv.). — Szeptember 9, hétfő: Bácsalmás, Diósjenő, Dunapentele, Enying, Fegyvernek, Felsőireg, Felsősegesd, Füzesabony, Győr, Hédervár, Hosszuhetény, Kismarja, Lajosmizse, Lovasberény, Martonvásár (állatv.), Nádszeg, Nagyszöllős, Nagyatád, Nagycsákány, Nagyvázsony, Öskü, Pécel, Pilisvörösvár, Polgárdi, Recsk, Rétság, Szepsi, Szekszárd, Szikszó, Szöllősgyörök, Szóny, Talaborfalu, Tiszatarján, Und, Vásárosnamény, Vásárosmiske, Zsombék. — Szeptember 10, kedd: Debrecen (állatv.), Bilke, Diósjenő, Diósviszló, Inke, Kátmáncsa, Kocs, Kövesliget, Martonvásár (kirakóv.), Megyaszó, Nagyvázsony (kirakv.), Pellérd, Pápa, Szamosszeg, Szikszó (havi), Zalaegerszeg. — Szeptember 11, szerda: Árpás, Biharkeresztes, Gyöngyöspata, Hajdunánás, Kaba, Nyiradony, Nyirmada, Pápa, Polgár, Tiszakarád, Visk, Zalaszentgrót. — Szeptember 12, csütörtök: Devecser (havi állatv.), Diósgyör (havi), Etyek, Homokszentgyörgy, Jánk, Mezökövesd (havi állatv.), Nagyszékely, Nyirbátor, Orosháza (állatv.). — Szeptember 13. péntek: Abaujszina, Kehida, Őriszentpéter (kirakóv.), Orosháza (kirakóv.), Páli. — Szeptember 14, szombat: Apátfalva, Cibakháza, Görasszonyfa, Kiskundorozsma, Magyarszentiván, Répceszemere, Szakcs, Tótszerdahely, Zalabaksa. — Szeptember 15, vasárnap: Baja, Magyarboly, Szabadszállás, Szászvár. — Szeptember 16, hétfő: Arló, Adony, Cigánd, Drávafok, Érsekujvár (állatv.), Felsővadászi, Gyön, Hédervár, Jászárokszállás, Kál, Kóka, Kötegyán, Kötelek, Kővágószöllös, Magyaróvár, Magyarboly, Mezőkeresztes, Mosonmagyaróvár, Mohács, Ökörmező, Paks, Polgárdi, Sárbogárd, Somlóvásárhely, Somogyszil, Taracköz, Tatabánya (havi kirakóv.), Tiszacsege, Veresegyháza, Veszprém, Zagyvarékás. (Esetleges változásért felelősséget nem vállalunk.)

— (Javul Olaszország olajellátása.) Rómából jelentik: A testületügyi miniszter az olasz olajellátás érezhető javulása következtében elhatározta, hogy a háború elején életbeléptetett gázfogyasztási korlátozásokat megszünteti és a gáz árát leszállítja.

— (Lefoglalt francia üzemek Olaszországban.) Bécsből jelenti a Transkontinent Press, hogy az olasz kormány a Saint-Gobain konszernhez tartozó olaszországi üvegipari iparteleped lefoglalta, illetve ellenőrzés alá helyezte. Ugyancsak állami ellenőrzés alá helyezték a túlnyomórészt francia érdekeltségű Societa Miniera de Metalurgica di Petrusola szardiniai ólom, ezüst és cink bányaüveket, valamint a speziai modern kohóműveket.

— (Tenyészállat- és jármosökörvásár.) Ia belföldi jármosökör és beállítani való tinó (tarka) 580—850 kg-ig 96—105, 500—580 kg-ig 94—102, fehér 95—100, 1½ éves üsző 90—100, 1½ éves tinó 90—100, fiatal hasas és friss fejős tehén 115—125 fillér kg-kint.

HÍREK

1940. szeptember 8-án, vasárnap: Fl. 7. Kisb. a. (róm. kat.) — Fl. 6. Mária (prot.) — Fl. 7. Kisassz. (gör. kat..) — A nap kel 5.12, nyugszik 18.11, a hold kel 12.40, nyugszik 22.13 órakor.

1940. szeptember 9-én, hétfőn: Kláver Péter (róm. kat.) — Ádám (prot.) — Joachim (gör. kat.) A nap kel 5.13, nyugszik 18.09, a hol kel 13.38, nyugszik 23.06 órakor.

SZERKESZTŐSÉGI HÍR.

Rátthay R. Kálmán dr. lapunk felelős szerkesztője négyhetes szabadságra utazott. Távollétében a felelős szerkesztői munkakört Mattyasovszky Kornél szerkesztő látja el.

— MEGHALT A BELÜGYMINISZTER ATYJA. Fischer Ferenc ügyvéd, a pécsi takarékpénztár nyugalmazott ügyésze, 89 éves korában, házasságának 61. évében Budapesten elhunyt. Vasárnap délelőtt 11 órakor szentelik be hamvait a kerepesiúti temető halottasházában, aztán Pécsre szállítják. Pécsett hétfőn délelőtt ½12 órakor lesz a temetése, amely előtt a Szent Mihály-kápolnában tartanak engesztelő szentmiseáldozatot. Az elhunytat özvegye, négy gyermeke, vitéz Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter, vitéz Keresztes-Fischer Lajos tüzérségi tábornok, a kormányzó főhadsegéde, vitéz Keresztes-Fischer Miklós nyugalmazott főszolgabíró, leánya Balogh Istvánné született Fischer Irma, unokái, dédunokái és kiterjedt rokonsága gyászolja.

— A kultuszminiszter fogadta Jankovics Velmárt. Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter ma délelőtt fogadta Jankovics Velmárt, a jugoszláv közoktatásügyi minisztérium kulturális osztályának főnökét, aki néhány nap óta Budapesten tartózkodik és megbeszéléseket folytat a jugoszláv-magyar kulturális kapcsolatok kimélyítéséről.

— AZ EREKLYÉS ORSZÁGZÁSZLÓ NAGYBIZOTTSÁGA a mai erdélyi ünnepséggel kapcsolatban közli, hogy az Országzászlónál felvonuló szatmári, székelyföldi és más egyesületek a délelőtt fél 12 órakor megvont kordon-beosztás szerint foglalják el helyüket a Szabadság-téren. Az ünnepség színhelyén egyébként hangszórókat szerelnek fel, úgy, hogy a távolabbállók is jól hallhatják majd a beszédeket, amelyek a déli 12 órakor lefolyó őrségváltás után hangzanak el.

— KI A ZSIDÓKKAL A KERESZTÉNY JELLEGŰ MUNKÁKBÓL! Vitéz Endre László Pestvármegye alispánja leiratot intézett az ujpesti városházára, melyben a keresztény magyar iparosok kérelmére elrendeli, hogy a zsidó iparosok és vállalkozók a keresztény templomokon, kegyeleti helyeken, valamint a keresztény temetőkben végzendő bármilyen ipari és egyéb munkálatokat a jövőben nem végezhetnek. Endre László a közeli napokban ezt a rendelkezését az egész vármegye területére életbeléptetni.

— Megszüntették az olaszországi gázfogyasztási korlátozásokat. A testületügyi miniszter az olasz olajellátás érezhető javulása következtében elhatározta, hogy a háború elején életbeléptetett gázfogyasztási korlátozásokat megszüntetik és a gáz árát leszállítják.

— NAGYVÁRADON, SZANISZLÓN ÉS ERDŐDÖN MEGNYILT A MAGYAR POSTA. A postavezérigazgatóság közli, hogy a visszacsatolt területeken folyó hó 6-án megnyílt Nagyvárad, Szaniszló és Erdőd postahivatala.

— Miniszteri rendelet a belföldi ösztöndíjakról. A vallás- és közoktatásügyi miniszter kiadta az 1940/41. tanévre esedékes belföldi ösztöndíjasokra vonatkozó rendeletét. A rendelet tartalmazza a nyertesek nevét, akik az ösztöndíjról adománylevélben kaptak értesítést. Adománylevelet nem nyert pályázók nem részesültek ösztöndíjban.

— HITLER VEZÉR ÉS KANCELLÁR TÁVIRATA A BRAZIL ELNÖKHÖZ. Hitler vezér táviratot intézett a brazíliai elnökhöz, amelyben szerencsekívánatait fejezte ki Brazília függetlenségének évfordulója alkalmából.

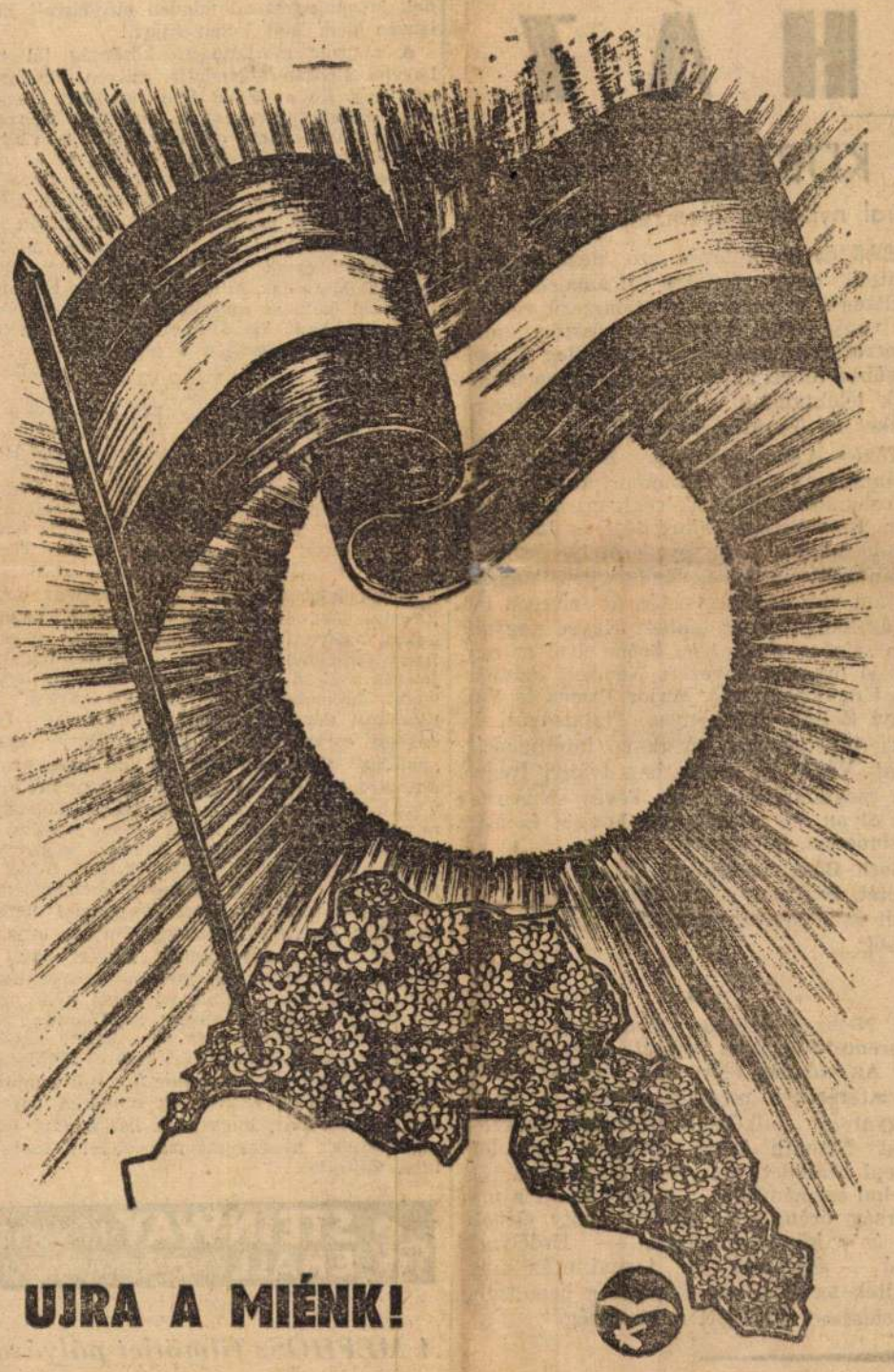

— Leleplezték I. Sándor király emlékszobrát. Péter király, a kormányzóherceg és Olga hercegnő jelenlétében pénteken Ljubljanában leleplezték I. Sándor király, Jugoszlávia megteremtőjének emlékszobrát.

— A zsidó benzinkútkezelő árdrágított. Az uzsorabíróság Máté-tanácsa Lichtenstein Bernát benzinkútkezelőt árdrágító visszaélés bűncselekménye miatt, börtönbüntetéssel sujtotta. A vád szerint Lichtenstein a Shell Kőolaj Rt. Lehel-utcai benzinkútjának a kezelése közben júniusban és júliusban utalvány nélkül 75 liter motalkót adott el literenként egy pengőért, pedig a motalkó megállapított ára 67 fillér.

HÁZI-LÉGOLTALOM
Felszerelési cikkek
Haidekker
ANDRASSY-ÚT 21/8

— Földrengés Törökországban. Törökországban újabb földrengés történt a gazdag ásványvízforrásairól ismert Karahisszar környékén. Még nincs hír arról, vajjon a földrengésnek voltak-e áldozatai.

— Bulgáriában megjelent az első magyar nyelvtan. Most jelent meg Szófiában Paunov Boris szerkesztésében az első magyar nyelvtan. A bolgár sajtó hosszú cikkekben emlékezik meg erről a nyelvtanról, amely szerinte nemcsak gyakorlati célokat fog szolgálni, hanem elő fogja segíteni a klasszikus és modern magyar írók műveinek megértését is.

Vízállás

A földmivelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya jelenti. A Duna végig apad, Budapestig alacsony, lejjebb közepes vízállású. Mai dunai vízállások. Passau 457, Aschach 220, Steuden 324, Bécs 275, Pozsony 143, Komárom 305, Budapest 266, Paks 188, Baja 316, Mohács 365, — A Rába Szentgotthárdnál minusz 14. — A Dráva Barcsnál minusz 37, Drávaszabolcsnál 80. — A Tisza Tokajig alacsony, lejjebb közepes vízállással apad. Mai tiszai vízállások: Visk minusz 6, Tiszaujlak minusz 48, Vásárosnamény minusz 37, Tokaj 208, Tiszafüred 242, Szolnok 274, Csongrád 200, Szeged 244. — A Szamos Csengernél minusz 24, — A Bodrog Sárospataknál 320, — A Sajó Bánrévénél 58. — A Hernád Hernádnémetinél 31, — A Körös Körösszakállnál minusz 14, Békésnél minusz 50, Gyománál 8. — A Maros Makónál 0. — A Balaton Siófoknál 86. — A Velencei-tó Agárdnál 156. (MTI).

— Tábortűz Erdélyért. Erdély északi részének visszatérése alkalmából a vármegyei Népművelési Bizottság Esztergom vármegye minden községében tábortüzeket rendez. Esztergomban a tábortüzet a Hősök-emlékműve előtt hétfőn, szeptember 9-én este 7 órakor gyujtják meg. A tábortüzeknél mindenütt levente-zenekarok és cserkészek működnek közre. Az esztergomi tábortüzet Reviczky Elemér alispán fogja meggyujtani, míg az ünnepi beszédet Brenner Antal dr. polgármester-helyettes mondja.

— Budafoknak egymilliós költségvetése van. Budafok város képviselőtestülete pénteken este tartotta évi rendes közgyülését. A polgármester elnöki megnyitójában méltatta a bécsi döntés jelentőségét és Erdély egy részének az anyaországhoz való visszatérését. A közgyülés résztvevői lelkesen ünnepelték Horthy Miklós kormányzót és az Erdély földjére bevonuló magyar honvédeinket. A polgármester ezután előterjesztette a város egymillió pengős új költségvetését.

— VARGA MINISZTER JUGOSZLÁV KITÜNTETÉSE. A kormányzó a külügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy dr. Varga József, a magyar királyi kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium vezetésével megbizott iparügyi miniszter a jugoszláv Szent Száva-rend I. osztályát elfogadja és viselje.

— Állami gépjárművezetőképző tanfolyam. A Technológiai és Anyagvizsgáló Intézetben (VIII., József-körút 6.) szeptember 16-án délután öt órakor nyilik meg a legújabb állami gépjárművezetőképző tanfolyam. Beírás és a felvételhez szükséges űrlapok kiadása naponta d. e. 10—12 óra között történik az igazgatósági irodában.

— Előtört a villamos egy napszámost. Szombaton délután 3 órakor a Simor-utca 8. számú ház előtt az 50-es jelzésű villamos előtötte Svajde József hatvannyolc éves napszámost. Az idős embert a kihivott mentők súlyos agyrázkódással a Szent István-kórházba szállították.

— Háziasszonyoknak emlékeztető: Díjtalan főzőbemutató Budapest Székesfőváros Elektromos Művei, Honvéd-utca 22. sz. alatti bemutatójában szerdán d. u. 5 órakor, továbbá hétfőn, csütörtökön és pénteken d. e. 10 órakor. Mindenkit szívesen látnak, ruhatár díjtalan.

— ÉREDEKES TÖRÖK TILALOM A KÜLFÖLDIEK ELLEN. A török hivatalos lap rendeletet közöl, amelynek értelmében külföldiek nem utazhatnak át és nem repülhetnek át Trácia bizonyos vidékein. Európába utazó külföldiek nem tartózkodhatnak egy éjszakánál hosszabb ideig Drinápolyban.

— Dullien Klára budai hegedüiskolájába (III., Zsigmond király-útja 70.) még felvesz gyermek- és felnőtt növendékeket. Telefon: 35-14-13.

Üzen a szerkesztő

R. B. A kérdésről már három izben is irtunk. **H. J. Érd:** Illetékes helyen felszólaltunk.

Erdély ünneplése a Fővárosi Operettszínház megnyitásán

A Fővárosi Operettszínház szombaton este nyitott, Adonyi Keller és Sándor Jenő operettjével: A bécsi gyorssal. A színháznyitás Erdély ünneplése jegyében zajlott le. A zenekar a Himnuszt és a Rákóczi indulót játszotta, utána Thuróczy Gyula magyar ruhában Petőfi egyik erdélyi tárgyú versét szavalta el nagy hatással, s a közönség tomboló tetszésnyilvánítása mellett. Az első felvonulás végén a huszárok indulót énekelnek a kolozsvári Mátyás szobor előtt, amikor elhangzik ez a sor: Majd meglátod még a nyáron magyar szívvel ünnepelünk Kolozsváron percekig zug az éljenzés és a taps, amely nemcsak a jól sikerült indulónak, hanem első sorban a napokban visszatérő Kolozsvárnak szól. A közönség hosszan és lelkesen ünnepelte Erdélyt. A darab bírálatára még visszatérünk.

— KORMÁNYZÓNK ÉS A JUGOSZLÁV RÉGENSHERCEG TÁVIRATVÁLTÁSA. A jugoszláv nemzeti ünnep alkalmából Magyarország kormányzója üdvözlő táviratot intézett Pál jugoszláv régensherceghez. — A jugoszláv régensherceg meleghangú táviratban köszönte meg a Főméltóságú úr szeerncsekivánatait.

— PAULINI BÉLA KORMÁNYZÓI KITÜNTETÉSE. A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy Paulini Béla író, az Országos Magyar Bokréta Szövetség ügyvezető elnökének a magyar népviselet és a magyar népszokások felélesztése, megismertetése, valamint az egyes Bokrétáknak tíz év óta lankadatlan lelkesedéssel és buzgósággal történt szervezésével szerzett érdemeiért elismerését tudtára adják.

— HÉTFŐTŐL KEZDVE MEGINDUL A RENDES AUTÓBUSZKÖZLEKEDÉS. A Beszkárt közli, hogy szeptember 9-én, hétfőn — a 7-es vonal kivételével — az összes többi vonalon és pedig a 2-es, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19; 20; 23; 24; 25; 28; 29; és 30-as autóbuszviszonylatokon újra megindul a közlekedés. A margitszigeti járatok hétköznapokon is közlekednek.

— MEGHALT A FINN ELNÖK. (Német Távirati Iroda). Kallio finn államelnök belehalt súlyos betegségébe.

— MAX ROGGE NÉMET ALTENGERNAGY MEGHALT. Max Rogga altengernagy a péntekre virradó éjjel rövid, súlyos szenvedés után hetvennégyéves korában elhunyt.

— Seligmann nem számolt el a szőnyeggel. Tegnap tartotta a tábla Lakatos-tanácsa Seligmann Andor szőnyegkereskedő ügyében a tárgyalást. A kereskedő a vád szerint 11 értékes keleti szőnyeget vett át egy szőnyegkereskedőtől bizományi eladás végett, s egy szőnyeggel nem számolt el. Ezért az elsőfokú bíróság négyhónapi fogházra ítélte, s ezt az ítéletet most jogerőre emelte a tábla.

Placht Józsa Máriát eljegyezte Horváth Gyula tüzérfőhadnagy.

Dr. Baltay Mihály eljegyezte Szentgyörgyi Máriát. (Minden külön értesítés helyett.)

— Házasság. Aczél Zoltán repülőfőhadnagy és felsőpásztori és lengyeltóti báró Pásztthory Ilona, szeptember 10-én, délután negyedhat órakor tartják esküvőjüket a honvéd Ludovika Akadémia kápolnájában.

Marczinka Klárit eljegyezte Király Gyula m. kir. gt. főhadnagy.

Gyógynövényeket,
borókát, édeskaményt, konyhakaményt, mustármagot borkövet, borseprőt a legmagasabb napiáron
vásárol
Dr. MIKLÓS gyógynövény nagykereskedő.
Budapest, V., Vilmos császár-út 6. Tel.: 380—577

Lósport

A 30 ezer pengős Erzsébet királyné-díj

I. Soroksári díj. 4.000 P a győztesnek. Táv 1800 m. Második cél. A győztes *Nemes* és *Try Well* közül kerül ki minden valószínüség szerint.

II. Kétévesek versenye. 4.000 P a győztesnek. Táv. 1200 m. *Lancelott, Várnagy* esetleg *Divina* és *Aditi* elsőségét tippelik.

III. III. oszt korteher verseny. 25000 P a győztesnek. Táv 1600 m. *Facér, Blue, Boy,* az esélyes, de jól futnak bizonyára *Muci* és *Virtus II.* is.

IV. Erzsébet királyné-díj. Tiszteletdíj és 30 ezer P a győztesnek. Táv 2.000 m. Második cél. Leginkább *Bakchich* nyerése várható. *Huncut, Hilversum* és *Lajos* is figyelmet érdemel.

V. Rákosi hendikep. 4.000 P a győztesnek. Táv 1600 m. Könnyen lehetséges *Hargita* győzelme *Perelő, Pogány, Lehel* jó helyeket érhetnek el.

VI. Nyeretlen kétévesek hendikepje. 2.000 P a győztesnek. Táv 1.000 m. *Csalhatatlan* és *Bona-Fides*-ben reménykedni lehet. *Balga, Lady Simpson* és *Kalória* elől lesznek.

VII. Welter—Hendikep. 2.500 P a győztesnek. Táv 1.000 m. I. rész. Nyerőnek számítják *Ábrándot,* esetleg *Csicsóné II.-t.* Erős ellenfelek lesznek a bizonytalan *Számadó* és *Blarney.*

VIII. Welter hendikep. 2.500 P a győztesnek, táv 1.000 m. II. rész. *Couleur Gagne, Aratás,* azután *Vásárfia* és *Pompa* küzdhetnek az elsőségért.

HOL SZÓRAKOZZUNK?

FELEJTHETETLEN egy cigányzenés vacsora a Busulá Juhász-nál a GELLÉRTHEGYEN

Jánoshegy
Telefon: 165-219
Balázs
Hűvösvölgy
Telefon: 164-079.

Ördögorom csárda Budán, ELITE, DE OLCSÓ
Kedves, függőkertes, romantikus. Ebédlő, uzsonnázó, vacsorázó zenés szórakozóhely. Kellemes üdülés. Telefon: 165-087.

SZÍNHÁZ

DÖBRÖNTE KÜRTJE

Eszterhás István történelmi drámájával nyitott a Nemzeti Színház

A szokástól eltérően nem klasszikus reprizzel indul a Nemzeti Színház új évadja, hanem fiatal magyar szerző avatásával. Ez bátor kezdeményezés a színház részéről, de maga, a szerzőt-avató mű is bátor kezdeményezés. Eszterhás István, ez az igéretes fiatal író szakított az évtizedes gyakorlattal és indulását nem azzal kezdte, hogy társult egy úgynevezett beérkezett íróval, akivel aztán összeállított egy semmitmondó „kommerc" darabot, amelyről azt szokás írni, hogy a „párbeszédek meglepő fordulataival és a technikai felkészültség biztos tudatában" lépett az új szerző a magyar közönség elé. Az új szerző témaválasztásában is elszakadt az üzleti szokványtól: nem csinálta meg az írógépről szóló mesék kétezredik változatát, hanem az elsekélyesedett és eloperettesedett színműirodalmi próbálkozások és sikerek fénykorában a szó tiszta irodalmi értelmében vett történelmi drámát mert írni.

Eszterhás István tehetségére vall, hogy ezzel az igényes elhatározással is olyan drámát tudott felépíteni, amely máris — közönségsiker. A messzi magyar multba vetített történés színhelye egy magyar végvár, ahol András király ispánja, Döbrönte és annak bizánci császár ivadék felesége éli nyugtalan életét. Döbrönte az örök magyar rend egyik végpillére, a bíborban-születettek nemzetségéből való idegenvérű ispánné pedig egy letűnőben levő bűnös, zavaros, gonosz, kíméletlen, búja és vérszomjas világ képviselője, aki idegenségében és tudatosan elszánt különvalóságában odáig megy, hogy árulással és hamissággal halálba dönti férjét. De a nagy pillanatban kitünik cinkosai hitványsága, győz a halott Döbrönte, győz a örök magyar rend. Az idegenvérűek és a „magyariak" lüktető szellemi pártviadalában nyilt szókimondásra kivánkozik a tragikus magyar igazság, hogy tudniillik: magyarnak csak a magyar tud igazán ártani.

Első darabról lévén szó, nem lehet eldönteni, hogy tudatos drámaírói felkészültség-e a cselekmény filmszerű rohanása, vagy pedig szerencsés ösztön, amely kiforrottabb gyakorlattal érzékileg is valószínűbbé teheti az ebben a darabban inkább csak lélektanilag alátámasztott fejleményeket és összefüggéseket.

Tőkés Anna izgalmas, Bizáncból való ispánnéja az a fényes meteor, amely villódzó rohanással cikkázik végig az egész drámán. Kiss Ferenc Döbröntéje és Jávor Pál lázadó magyar hadnagya erőteljes színpadi alakitások; a görög hadnagyot, Makláry Zoltánt viszont egész estén át szivesen látná és hallgatná az ember. Egyre nagyobb ez a színész. És milyen öröm látni az egykor jó öregnek nevezett Nemzeti Színházban Ungváry László, Major Tamás és Várkonyi Zoltán tüneményes fiatalságát, újszerű tehetségüket, megkapó intelligenciájukat. Végül, de elsősorban Iványi Irénről kell megállapitani, hogy kevés színésznek van olyan élő természetes hangja és élete a színpadon, mint neki.

Both Béla rendezte a dráma forró lendületét, Batthány Gyula gróf érdekes dísz-leteit ~~és jelmezeit pedig~~ megtapsolta a közönség.

N. K.

*

A Nemzeti Színház szombaton este a Döbrente Kürtjével nyitotta meg új évadját. Az előadás előtt az erdélyi részek visszatérésének megünneplésére a MÁV Magyarság dalköre a Himnuszt énekelte, majd Németh Antal igazgató mondott ünnepi beszédet, amelyben méltatta a történelmi eseményeket, s hangot adott a magyarság örömének. A Hiszekegy eléneklése és a közönség lelkes, — Erdélynek szóló — éljenzése és tapsai után megkezdték az előadást, amelyet a bemutatón is tetszéssel fogadott a közönség.

Film készül az erdélyi bevonulásról

KELET FELÉ

A közönség bizonyára várva-várja, hogy szemtanúja lehessen honvédeink dicsőséges bevonulásának Erdély városaiba és a székelyföldre. A filmnek éppen az a nagy ereje és hatalma, hogy el tudja vinni a nézőt mindenhova úgy, mint ha személyesen jelen lett volna a nagy eseményeknél. Tiz kitünő filmoperatör megy mindenütt csapatainkkal Erdélybe és hüséges objektívük tárgyilagosan fog beszámolni millió és millió embernek mindarról, amit Erdélyünk visszafoglalása alkalmával megörökíthetnek. Ez lesz az a film, amelyet minden magyar látni akar. A hivatalos ünnepségek, a fogadtatások, a hazatért tömegek ujjongó lelkesedése, Szatmár, Nagykároly, Zilah, Máramarossziget, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely és a Székelyföld viszontlátása a boldog álom, amely beteljesült. A hangosfilm vissza fogja adni az ujjongó harangzúgás, a meghatódottság imaszavait és az égzengésszerű diadalkiáltást, a képek közelhozzák hozzánk Erdély történelmi nevezetességü helyeit, a csodás völgyeket, a Sebes Köröst, a Marost, a szőke Szamost és az erdélyi büszke bérceket. *Kelet felé* a címe az új filmnek, amely több mint film, grandiózus dokumentum és felejthetetlen történelmi emléke egy nemzet legboldogabb napjainak.

Az angolszász demokráciák filmipara zsidó kézben

II. Az angliai filmgyártók

Előző cikkünkben részletes adatokkal mutattuk ki, hogy az amerikai filmgyártás zsidó kézben van, s cikkünket ezzel fejeztük be, hogy sajnos, Angliában se jobb a helyzet. Lássuk az angliai adatokat.

Angliában nagy szerepet játszik a filmiparban a zsidó származású Korda Sándor, akinek *London Film Corporation* nevű vállalata a vezető angliai filmvállalatok közé tartozik. A zsidó *Ostrer* testvérek irányitják a *Gaumont British Picture Corporation* filmvállalatot. 1935-ben zsidó emigránsok három kisebb angol filmvállalatból a *Capitol Film Corporationt* alakitották, amely az angol hitelintézetek és biztositóvállalatok tudatos megtévesztésével másfélmillió font hitelt vett igénybe, hogy azután néhány évre reá csődbe menjen.

Az angol bankok különben Korda vállalatánál is veszteségeket szenvedtek, úgyhogy mostmár meglehetős bizalmatlanok a filmvállalatokkal szemben. Az *Ostrer* testvérek is olyan jól gazdálkodtak az angol részvényesek pénzével, hogy a *Gaumont* filmvállalat 2.5 millió fontos, tehát igen tekintélyes tartaléktőkéje 1931-től 1937-ig majdnem teljesen eluszott. 1939 elején az angol kereskedelmi minisztérium a részvényesek kívánságára kénytelen volt vizsgálatot elrendelni az *Ostrer* fivérek vállalkozása ellen. Az Ostrerekkel együtt dolgozik az *Odeon Circuit*, a legnagyobb angol mozitröszt, amely a zsidó *Deutsché*.

Az angol filmvilág örömmel fogadott be a maga köreibe olyan zsidó „nagyságokat", mint Bergner Elisabeth, Alpár Gitta, Tauber Richard stb. Nagy általánosságban nyugodtan meg lehet állapitani, hogy az angol filmiparnak Angliához, az angol államalkotó néphez éppen olyan kevéssé van köze, mint az amerikai filmiparnak az amerikai néphez.

Az angol mozitulajdonosok szövetsége pld. nem bocsájt rendelkezésre ingyen jegyet, míg alatt elhatározta, hogy az angol katonáknak nem bocsájt rendelekésre ingyen jegyet, míg ugyanakkor számos, természetesen zsidó mozitulajdonos a Németországból emigrált zsidóknak ingyenjegyet ad minden előadásra!! Ehhez igazán nem kell kommentár!!!

A magyar mozilátogató közönség jól teszi, hogyha alposan átgondolja, milyen filmdarabot néz meg. *Ha amerikai film előadását látogatja, ezzel végeredményben az amerikai filmzsidók milliós jövedelmeit szaporítja.* Ez is rávilágit a zsidókérdés szövevényes voltára és az egész világot átfogó jelentőségére! *Néhány zsidó mozicézár diktálja a világ egy részének ízlését, befolyásolja a gondolkodását!* Egyáltalán nem csodálkozunk azon, hogy Németország most kitiltotta az egyik amerikai zsidó filmvállalatnak, a Metronak filmjeit. Nálunk társadalmi bojkottal kellene megakadályozni, hogy Amerikába szakadt zsidó honfitársaink még odakintről is megvámolják a magyarságot!

n. L. L.

Csávossy Elemér „a Halálos tavaszról"

Megírtuk korábban, hogy az olasz filmcenzura betiltotta a „Halálos tavasz" című Zilahy filmet, mert vezető motívuma az öngyilkosság. Ezzel kapcsolatosan *Csávossy* Elemér cikket irt, melyben foglalkozik a kérdéssel s egyebek közt ezt irja:: „A dekadens öngyilkossági lázt és őrületet propagáló, házasságokat szétromboló, nemzetsorvasztó irodalmi irány, melynek vetülete a filmszínházakban jelenik meg a vásznon, nem fakaszt nemzeti életet, hanem valóban „halálos tavasz" lesz számára, mert a nemzet erejét tavaszi fakadásban sorvasztja el. Zilahy filmje igazán „halálos" volt nem egy fakadó magyar élet számára lelkileg, de testileg is. Semmiféle művészet, technika, poézis nem tudja ellensúlyozni azt a rombolást, melyet ilyen erkölcsi beállitású irodalmi- és filmtermékek véghezvisznek a magyar ifjúság lelkében. Sőt, minél nagyobb a művészet, annál vehemensebb a destruktiv, romboló hatás. Magyarán mondva, az olasz cenzura bizottság döntése erős pofon nekünk, magyaroknak. Kellett ez? De meg is érdemeltük és méltán szégyenkezhetünk... Szégyen reánk az olasz ítélet, mert azt mutatja, hogy minden zsidótörvény ellenére sem tudtunk még kivetközni abból a destruktiv szellemiségből, amely évtizedeken át uralkodott irodalmunkban, kultúránkban. Zilahy maga is ezeken az emlékön nevelkedett s örök kár, hogy nem hétköznapi tehetségét ennek a szellemi irányzatnak szolgálatába állitotta..."

STEINWAY-KÉPVISELET EHALL ZONGORATEREM ANDRÁSSY-ÚT 15.

A MEFHOSz filmötlet pályázata

A MEFHOSz megalakította filmszakosztályát, amelynek célja magyar vonatkozású oktató, kultur, ismeretterjesztő és játékfilmek készítése. Az őskeresztény magyar társadalom részére filmötletpályázatot hirdetnek. A pályázatok terjedelme három gépelt oldal lehet, amely a mű tartalmát foglalja össze. December 1-én kell beadni a jeligés leveleket, a MEFHOSZ elnökségénél, József krt. 60. alatt. Az első díj 500 a második 250, a harmadik 150, a negyedik 100 pengő.

Asszony, akibe négyen szerelmesek

Igen kitünő irás Orsay Mária: Mária két éjszakája című regénye. Szinte kívánkozott a megfilmesitésre. Egy asszonyról szól, illetve egy leányról, aki négy férfi vágyódásának és akarásának keresztüzében ég. Négy férfi kellett hozzá a filmen , négy különböző karakter. Egy nagystilű, finom elegáns úr. Ezt Uray Tivadar alakítja. A második egy mindenre kapható „rámenős", frakkos Mefisto-figura. Ezt a szerepet kapta *Greguss Zoltán*. A rajongó ifjút, aki tűzbe megy a nőért, *Pataky* Jenő játssza, a negyedik pedig a félszeg, humoros, kedves bohóc. Ezt a feladatot *Latabár* Kálmán oldotta meg. *Szilágyi Szabó* Eszter személyében találták meg azt a vonzó nőt, aki sokatigérő talentumával valóra fogja váltani a hozzáfűzött reményeket.

A Filharmóniai Társaság a nagy érdeklődésre való tekintettel ez úton kéri tavalyi bérlőit, hogy bérleteiket **f. hó 15-ig** megújítani vagy előjegyeztetni szíveskedjenek. Bérletváltás az **Operaház** (Hajós-u.) földszinti ruhatárában hétköznaponkint d. e. 10—1-ig és d. u. 5—7-ig. Telefon: 114—555.

Az erdélyi nők ünnepi estje

Az Erdélyi Nők Szövetségének előadóestjén, amely Erdély egy része visszatérése örömének jegyében zajlott le, *Urbányi* C. József Erdélyről szóló ismertetését olvasta fel, *Görgey* Pál Erdély magyarságáról tartott előadást, *Szinyey* Margit székely dalokat énekelt. *Zilahi Farnos* Eszter előadta „Előre vitézek, Horhy katonák" című indulóját *Dankó* Aladár zongoraművész kíséretével. A szép erdélyi előadóest báró *Bálintitt* Károlyné zárószavaival ért véget. A Szövetség kéri tagjait, hogy vasárnap, szeptember 8-án délelőtt 10 órakor gyülekezzenek az V., Géza-utca 4. sz. ház előtt, hogy onnan együtt vonulhassanak fel a Szabadság-térre, a Kelet-szobrához.

KIS HIREK

Galetta Ferenc, a régebbi operettszinpadok ismert bomvivánja, aki most szinigazgató, művésznevet vett fel és ezentúl Temesvári Ferenc név alatt szerepel.

*

Napolitana címmel új táncjátékot irt Takács Jenő, akinek Nilusi Legenda című ballettjét tavaly mutatta be Operaházunk. Az új táncjáték elsőször a berlini operaházban kerül színre.

VÍGSZÍNHÁZ
Szombaton, szeptember 14-én az évad első bemutatója
XIV. RENÉ
Harsányi Zsolt, Zágon István és Elsemann Mihály
zenés vígjátéka
Váltson bérletet a Vigszinházba!
3-féle bérlet: Páratlan kedvezmények

Sport

Nagyszerű terepet nyujt Észak-Erdély a turisztikának és a kerékpársportnak is

A Turista Szövetség szeptemberi rendes tanácsülésén az elnöklő *Zsembery* Gyula örömmel számolt be arról, hogy megint egy nagy lépéssel közelebb jutottunk a magyar igazság felé és azzal, hogy Magyarország régi területének már közel a felét elérte, a magyarországi turista területek jelentékeny része is visszakerült. Most már nem a Hoverla a legmagasabb hegycsúcs, mert ezt az erdélyi havasok számos csúcsa felülmulja, így elsősorban a Radnai havasok főcsúcsa, a 2305 méteres Nagypietrosz, de az Ünökő is. Erdély és az anyaország turistái között máris folyt bizonyos érintkezés. A Turista Szövetség elnökségének az a felfogása, hogy míg Máramarossziget és Nagyvárad a Turistaszervezet szempontjából elsősorban az anyaországi egyesületek munkakörébe tartozik, a visszakerült Erdélyben az Erdélyrészi Kárpát Egyesületnek kell a vezető szerepet fenntartani. A legidőbbszerű teendők egyike az EKE muzeumának visszaszerzése, amelyet a románok elvettek.

Kessler Hubert, az aggteleki barlang igazgatója közölte, hogy az aggteleki barlangszakasz villamosvilágitását nagy mértékben lehetett fokozni. Bejelentette, hogy a kecsői bejáratot és a barlangházat telekkönyvileg bekebelezték a Turista Szövetség javára. Ezentúl a pelsőci autóbusz járatra kombinált belépőjegyek tulajdonosai bármelyik két barlangszakaszt megnézhetik az emlitett autóbusz, illetőleg belépőjeggyel.

A Kerékpáros Szövetség is nagy örömet jelent Erdély északi részének visszacsatolása. Hiszen a visszakerült erdélyi városokban már a világháború előtt is virágzó kerékpáros egyesületek voltak. Sajnos Kolozsvár és Nagyvárad korszerű pályáit úgy tudjuk, hogy lerombolták. *A Magyarország körüli verseny, az idén elmaradt, a jövő évben Kárpátalján és Erdélyben nagyszerű terepet kap.* Budapesten lesz most is a rajt és a cél, *az útvonal pedig tervek szerint a következőkép alakul: Budapest — Miskolc — Sátoraljaújhely — Munkács — Beregszász — Nagyszőllős — Szatmárnémeti — Nagybánya — Dés — Szamosújvár — Kolozsvár — Nagyvárad — Püspökladány — Kenderes — Szolnok — Cegléd — Budapest.* Ez a táv 1500 km-t tesz ki s így a torna hat napig fog tartani. Ez a jövő évi verseny nemzetközi lesz, előreláthatólag résztvesznek benne német, olasz, bolgár, jugoszláv és svájci négyesfogatók.

Vezetnek a jugoszláv teniszezők

A jugoszláv-magyar teniszmérkőzés második napján, tegnap a Trofeo E. 42-ért folyó küzdelemben a *Mitic-Mayer* pár a magyar *Szigeti* és *Stolpa* ellen a következő eredményt érte el: 5:7, 6:3, 6:8, 6:4, 6:3. Utánuk a *Puncec-Pallada* jugoszláv bajnokpár állott szembe az *Asbóth-Gábori* magyar bajnokpárral. Ezt a mérkőzést az 5:7, 6:3, 5:4 állásnál félbeszakították.

A mai vasárnap sport-műsora

Futball: Elektromos—Haladás mérkőzés. Vezeti *Leiner*. Latorcza-utca 4 ó. — Gamma—Szolnok mérkőzés. Vezeti *Kőhalmi*, Lágymányos 4 ó. — Törekvés—Beszkárt mérkőzés. Vezeti *Moldoványi*, Hungária-út 4 ó. — Kispest—Tokod mérkőzés. Vezeti *Sárosi*, Kispest 4 ó. — Továbbá viéken: Szeged—Ujpest mérkőzés. Vezeti *Palásti*, Szeged 4 ó. — Diósgyőr—Ferencváros mérkőzés. Vezeti *Siklós*, Diósgyőr 4 ó. — SBTC—WMFC mérkőzés. Vezeti *Iványi*, Salgótarján 4 ó.

Uszás: Magyarország—Jugoszlávia válogatott mérkőzés Szegeden 11 ó. — MTE versenye nemzeti Sportuszoda 7 ó.

Tenisz: Magyarország—Jugoszlávia válogatott mérkőzés Lágymányos fél 3 ó. — Nemzetközi verseny Balatonfüreden. — Bemutató Siófokon.

Atlétika: BBTE versenye Margitsziget 3 ó. — MAFC versenye Bertalan-utca fél 3 ó. — Munkásbajnokságok Hajdu-utca 3 ó. — MTK 30 kmes futóversenye, Népliget 9 ó. — Ifjúsági hármas mérkőzés Lágymányos fél 10 ó. — MÁV liga—MOVE válogatott verseny, Rákospalota 3 ó. — Országos és kerületi verseny Gyöngyösön.

Kerékpár: Bajnoki verseny, Millenáris 4 ó.

Vitorlázás: Hősök versenye Balatonfüreden.

Evezés: Kajak bajnokság csepeli Kis-Duna-ág fél 4 ó.

Ökölvivás: Magyar-német mérkőzés Városligeti Cirkusz fél 12 ó.

Céllövés: Galamblövő versenyek Balatonújhelyen.

Lovaglás: Országos versenyek Siófokon.

A siófoki lovasmérkőzés. Pompás időben folytak a Balatoni Sporthét versenyei. Az érdeklődés középpontjában a siófoki lovasmérkőzések állottak. Az első versenyszámban 16, a másodikban 14 ló indult A lovasmérkőzéseket vasárnap délután fél 4 órakor folytatják.

A jugoszláv-magyar teniszverseny. Szombaton délután 1200 néző előtt folytatták a BLKE díszpályán a jugoszláv-magyar tenisz férficsapat küzdelmét a római világkiállítás díjáért. A jugoszlávok 2:1 vezetésre tettek szert, míg a második páros félbeszakadt. A félbeszakadt férfipáros mérkőzést délelőtt fél 11 órakor folytatják, míg a hátralévő két férfi egyest vasárnap délután bonyolítják le.

Hétfőtől járnak az autobuszok

Csak a 7-es nem

A Beszkár közli, hogy szeptember 9-én, hétfőn — a 7-es vonal kivételével — az összes többi vonalon éspedig a 2-es, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 28, 29-es és 30-as autobuszviszonylatokon újra megindul a közlekedés. A margitszigeti járatok hétköznapokon is közlekednek. *(MOT)*

Bulgária 7200 km²-t és 300.000 lakost kap vissza

Szófia, szeptember 7. *(Stefani.)* **A bolgár-román megállapodást ma írják alá Craiovában és közvetlenül az aláírás után Filov miniszterelnök közli tartalmát a sajtóval. A megállapodás értelmében Bulgária visszakapja északon az 1913. évi határokat, ami 7200 négyzetkilométer területnövekedést és 300.000 lélekszámtöbbletet jelent.** *(MTI)*

Weygand repülőgépe egy erdőre zuhant

Genf, szeptember 7. *(Német TI)* *Weygand* tábornok egy repülőszerencsétlenség során majdnem életét vesztette. A *Journal* közelebbi részleteket közöl.

Weygand tábornok felügyelő útján *Limoge felé* repült. Körülbelül egy kilométerrel a repülőtér előtt a gép ismeretlen okból veszíteni kezdett magasságából, majd *lezuhant egy erdőbe.* Weygand tábornok, aki az arcán karcolásokat és felsőtestén könnyebb zúzódásokat szenvedett, a másik három bennülőhöz hasonlóan maga szabadította ki magát a repülőgép romjai közül. Csak a gép vezetőjének tört el a lába.

Weygand tábornokot és kísérőit azonnal kórházba szállították, azonban a kórházból a volt hadügyminisztert már este *elbocsátották.* *(MTI)*

Nagy sikere van az Őszi Vásár divatszínházának

A harmadik napja tartó Őszi Vásár változatlanul a közönség érdeklődésének előterében áll, aminek tanubizonysága az is, hogy a jelenlegi viszonyok ellenére *jóval többen keresték fel a vásárt, mint a mult évi vásár első három napján.*

A hölgyközönség érdeklődését különösen *a revűszínház köti le,* amely hármas célt szolgál. Az egyik a városi hölgyközönségnek a magyaros divat számára való megnyerése. Ezt két különféle revűvel érik el. Az egyik a mindennapi életből ólcsó, gyakorlati, tehát szériákon előállítható nőiruháit mutatja be, mégpedig *Tüdős* Klára híres tervező zsenijének elgondolása alapján. A másik revű a legigényesebb közönséget akarja meghódítani.

Harmadik célt is szolgál az Őszi Vásár revűszínháza. Itt mutatják be az egyes divatelőadásokkal egybekötve a színes fényképezés amatőrjeinek díjazásra pályázó legszebb felvételeit. A bemutatókat délelőtt ½11 és 12, délután 3, ½5 és ¾6, vasárnap pedig ezenfelül ¼10 és 2 órai kezdettel tartják meg. Az Őszi Vásár közönsége a bemutatókat természetesen *díjtalanul nézheti végig.*

A Vásár vezetősége minden előkészületet megtett a vasárnap várható hatalmas látogatottság zavartalan biztosiására.

Willkie véleménye a torpedóromboló-ügyről

Washington, szeptember 7. *(Stefani)* **Willkie köztársasági párti elnökjelölt kijelentette, hogy Roosevelt megállapodása Angliával a torpedórombolók átengedésével a legönkényesebb cselekmény, amelyet amerikai elnök valaha is elkövetett.** *(MTI)*

ÁTVÁLTOZÁS

A heti 6 rejtvény első rejtvényének egyik betűs szava végigvonul mind a 6 rejtvényen, csakhogy minden következőben egy-egy betűje megváltozik. A hatodikban már egy betű sincs az első rejtvény szavának 5 betűjéből. (P.: kerek — keret — veret — vezet — vizet — vizit.) Megfejtésül a hatodik szó küldendő be szerdáig (szeptember 11) s mellékelendő 6 »Átváltozás« szó. Jutalmak: 4 drb 10 pengős.

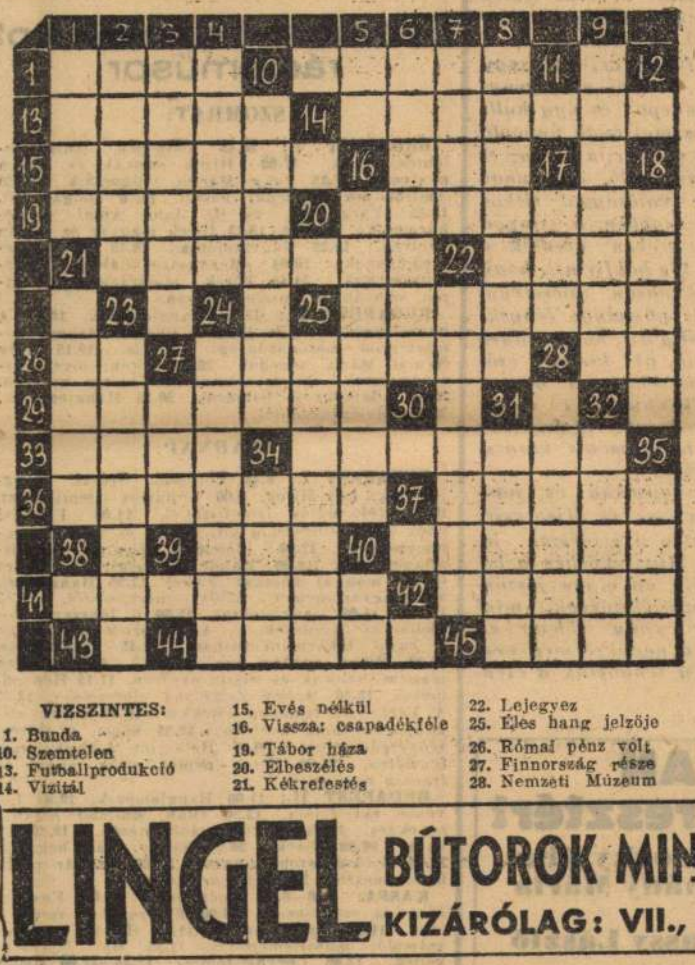

VIZSZINTES:
1. Bunda
10. Szemtelen
13. Futballprodukció
14. Vizitál
15. Evés nélkül
16. Vissza: csapadékféle
19. Tábor háza
20. Elbeszélés
21. Kékrefestés
22. Lejegyez
25. Éles hang jelzője
26. Római pénz volt
27. Finnország része
28. Nemzeti Múzeum

FÜGGŐLEGES:
29. Kifundál
33. Ritka fém
34. Belí találmánya
36. Ékszerdarab
37. Tojás is van ilyen
39. Hangszer
40. Orvostanhallgatónő
41. Gyors
42. Hajót és dinnyét »lukaszt«
44. Csigatempójú
45. Hölgy — angolul
1. Sajtó
2. Ölelőnyök
3. Tűzön való piritás
4. Egyebek
5. Római 49
6. Velejár
7. Féltiz esztendő (?)
8. Háborújutáni bűnügyből ismert név
9. Észtország fővárosa
10. Gambrinus találmánya
16. Falusi élet
17. Jákob egyik felesége
18. Iz és illat
21. Madár
22. Lelkét visszaadja a Teremtőnek
23. Gyász
24. Rossz a szeme
25. Rálép
27. Kinyit
28. Színésznői szerepkör
31. Ritkább férfinév
32. Részedre
34. Nem érdes
35. Magyar családnév (elég ritka)
46. Azonos betűk

LINGEL BÚTOROK MINTATERMEI
KIZÁRÓLAG: VII., RÓZSA-U. 4.

Ma, szombaton este már a
SPOLARICH KÉK DUNA ÉTTERMÉBEN
(az Opera mellett)
VACSORÁZUNK
Budapest legszebb étterme. Pompás, elegáns, divatos vacsorázó hely, híres konyhával és finom muzsikával. Reggelig nyitva. Telefon: 121-315 és 122-528

SPORT

Három válogatott mérkőzés

A magyar-jugoszláv teniszmeccs eddig 1:1

Vasárnap három válogatott mérkőzés is lesz: úszóink és vízipólózóink Szegeden mérkőznek Jugoszláviával, teniszezőink is vasárnap fejezik be a Trofeo E. 42-ért vívott küzdelmüket a jugoszláv teniszezőkkel, ökölvívóink pedig a németeket fogadják.

Az úszó- és vízipólómérkőzésen Szegeden Jugoszlávia nem lebecsülendő ellenfél. Évek óta láttuk, hogy ha úszóink kissé készületlenül mentek Jugoszláviába, nemcsak az úszószámokban, hanem vízipólóban is kikaptak. Emellett belementünk, hogy az olimpiai műsorból kimaradjanak a mi biztos számaink: a mű- és toronyugrás, valamint az 1500 méteres úszás és helyettük a 3×100 m-es vegyes stafétát vettük fel. Mi 100 m-en, mellúszásban és a gyorsstafétában győzhetünk, 400 m-en Zizek, hátúszásban Ciganovic és a vegyes staféta egyenlő ellenfél. Nehéz küzdelme lesz az öt új játékossal felálló válogatott vízipólócsapatnak is.

Teniszben az első napon várakozás ellenére megosztottuk a pontokat, mert Szigeti négy szetben kikapott Palladától. Gábori három szetben legyőzte Mitieet és így a mérkőzés állása 1:1. Ma a két párost játsszuk. Asbóth és Gábori talán legyőzik a Puncec—Pallada-párt, ellenben nyilt a Szigeti—Stolpa-pár küzdelme a Mitic—Mayer-párral. Vasárnap Asbóth Puncec-cel, Szentpéteri pedig Mayerrel mérkőzik. Valószínű eredmény 3:3, vagy 4:2 a javunkra.

Ökölvívóinktól várjuk legkevésbé a sikert. Évek óta »prügelknabéja« vagyunk a németeknek. Bár most sok tartalékos hadicsabatot küldtek, mégsem hisszük, hogy legalább döntetlent érünk el velük szemben. Legjobb a 9:7 arányú vereség lehet.

Puncec nem „szökött" meg!

A magyar nemzetközi teniszbajnokságokról nagyon hiányzott Puncec, a jugoszláv éljátékos, Európa egyik legjobb teniszezője. Különösen az tünt fel, hogy *Puncec Gödöllőn még szerepelt,* utána azonban rögtön elutazott és *Szlovákiában egy kisebb versenyen vett részt Budapest helyett.* Puncec távolmaradásához különféle magyarázatokat fűztek.

Puncecccl beszéltünk a mostani válogatott mérkőzésen. Kijelentette, hogy éppen *neki, aki annyiszor volt szívesen látott vendége Budapestnek,* — ahová mindig szívesen is jön — *nagyon rosszul esett a »szökési« vád.* Ő — mint mondja — *sohasem szökött meg senki elől* még akkor sem, ha bizonyos volt is a vereségben. A budapesti versenyről *egyszerűen azért maradt távol, mert a verseny rendezősége nem fogadta el feltételeit,* amelyek pedig szerinte a nemzetközi szabályoknak mindenben megfeleltek.

RÖVID HÍREK

Énekes István síremlékét ma délben avatták fel a kerepesi temetőben.

A Balatoni Sporthét vasárnap zárul tenisz, vitorlás, galamblövő és lovasversenyekkel.

Vidéki „kritikus nap" a futballban

A vidék a mostani *Nemzeti Bajnokságban* sokkal *jelentősebb tényezője a futballnak,* mint volt eddig. Ennek részben az az oka, hogy a vidéki csapatok már a felét teszik ki a bajnoki mezőnynek, de — *meg is erősödtek.* Ezen a héten *a három legérdekesebb mérkőzés került vidékre.*

Kétségtelenül élen áll a bajnokságban vezető *Ujpest szegedi mérkőzése.* Szeged az utóbbi években mindig »oroszlánbarlang« volt, ahol a nagy csapatok a legtöbb pontot vesztették. Most az *Ujpest* kialakultabb csapattal indul küzdelembe, mint a Szeged, így ő az *esélyesebb,* de azért a Szegednek Serfőzővel erősödő csapata meglepetésre képes. Már sokkal veszélyesebb a *diósgyőri MAVAG* a *Ferencvárosra.* Diósgyőr Teleki és Csapkay vezetésével *remek csatárokat nevelt,* amely természetesen vajudik a védekezés és támadás között. Ha megkötik a csapat, különösen a Sárosiak kezét-lábát, könnyen lehet meglepetés. *Salgótarján* is nagyon veszélyes a *WMFC*-re. Salgótarjánban is kitűnő a csatársor, csak az *kétes, hogy a csatársor lelke: Jenőfi játszhat-e.* Ha igen és teljes erejében van, akkor a mérkőzés nyilt.

A főváros négy mérkőzése közül legérdekesebbek a *Gamma—Szolnok* és *Elektromos—Haladás* mérkőzések, amelyek nagyon *nyilt* jellegűek, míg a *Beszkár* a védekező *Törekvést,* az otthon játszó és már Nemessel erősödő *Kispest* pedig a *Tokodot* legyőzheti.

Az MLSz közösen rendezi a német mérkőzést a MASz-szal

Az Országos Testnevelési Tanácsnak az MLSz miniszteri biztosa mellett működő négyes bizottsága sok futballügyben hozott határozatot, illetve jóváhagyta a miniszteri biztos intézkedéseit. A legérdekesebbek: a magyar—német mérkőzéseket az MLSz október 6-án együtt rendezi a MASz-szal s miután a közönség a futball mellett atlétikát is fog látni, az ülőhelyeket 60 fillérrel, az állóhelyeket 20 fillérrel emelik. Az MLSz száztagú küldöttséget küld Kolozsvárra, amely ott az erdélyi sportegyesületekkel letárgyalja a bekapcsolódást, míg Budapesten az MLSz a többi sportszövetség bevonásával erdélyi ünnepélyt rendez a Városi Színházban.

SPORTMŰSOR

SZOMBAT. Tenisz: Magyarország—Jugoszlávia válogatott mérkőzés. Lágymányos. Nemzetközi verseny Balatonfüreden. Bemutató Siófokon. — **Atlétika:** Ifjúsági hármas mérkőzés Csepelen. — **Lovaglás:** Országos verseny Siófokon.

VASÁRNAP. Labdarúgás: Nemzeti Bajnokság I. osztály: Gamma—Szolnok Lágymányos, 4 ó, (Kőlalmi). Elektromos—Haladás Latorca-utca, 4 ó. (Leiner). Törekvés—Beszkár Hungária-út, 4 ó. (Mólnár-Antal). Kispest—Tokod Kispest, 4 ó. (Sárosi). Szeged—Ujpest Szeged, 4 ó. (Palásti). Diósgyőr—Ferencváros Diósgyőr, 4 ó. (Siklós). SBTC—WMFC Salgótarján, 4 ó. (Iványi). — **Tenisz:** Magyarország—Jugoszlávia válogatott mérkőzés Lágymányos, ½3 ó. Nemzetközi verseny Balatonfüreden. Bemutató Siófokon. — **Uszás:** Magyarország—Jugoszlávia válogatott mérkőzés Szegeden. MTE versenye Nemzeti Sportuszoda, 7 ó. — **Atlétika:** BBTE versenye Margitsziget, 3 ó. MAFC versenye Bertalan-utca, ½3 ó. Munkásbajnokságok Hajdu-utca, 3 ó. MTK 30 km-es futóversenye Népliget, 9 ó. Ifjúsági hármasmérkőzés Lágymányos, ½10 ó. Máv. Liga—MOVE válogatott verseny Rákospalota, 3 ó. Országos és kerületi verseny Gyöngyösön. — **Ökölvívás:** Magyar—német mérkőzés Városliget, ½12 ó. — **Evezés:** Kajakbajnokság csepeli kis Dunág, ½4 ó. — **Kerékpár:** Bajnoki verseny Milléneáris, 4 ó. — **Vitorlázás:** Hősök versenye Balatonfüreden. — **Lovaglás:** Országos versenyek Siófokon. — **Céllövés:** Galamblövő-versenyek Balatonujhelyen.

Holnap este megnyílik a
LOOPING BAR Wurm-u. 5
(Dorottya-utca sarok) Telefon: 186-495.
Zene: KENÉZ JUDIT, SOLYMOSSY LULU
DARVAS JÓZSEF

SZINHÁZ ÉS FILM

Döbrönte kürtje

Évadnyitó a Nemzeti Színházban

Nemzetiségeinkkel mindenkor sikerült békésen rendezni jóviszonyunkat »jó magyari szokás« szerint: minden náció, aki földünkön él, szabadon tisztelheti és élheti a' maga nemzeti életét, ősi hitét és sajátos kultúráját, de a magyar várfalakon belül ugyanaz a haza az övéké is, ami az őzet befogadó magyaroké. Körülbelül ez a magja és egyben erkölcsi tanulsága *Eszterhás* István történelmi színművének, a »*Döbrönte kürtjé*«-nek, amelyet a *Nemzeti Színház* pazar rendezésben mutat be új évadjának ma esti megnyitó előadásán.

A latinítás magyar kutatói közül mondotta egyszer valaki, hogy milyen kár, hogy annyi különböző nemzetiségünk között ma már nincsen se görög, se latin kisebbség, akikkel legalább Pindarosról vagy Vergiliusról tudnánk beszélgetni a saját anyanyelvükön. Akik voltak, mert a középkorban még jócskán éltek itt, lassan beolvadtak, az ellenállóbbjai pedig viszatértek az ősi földre. Ódzú monostorok és porladó várfalak beszélnek hajdani áldásos munkájukról. »Döbrönte kürtje« most felébreszti régi görögjeinket.

Izzóan sistergő jelenetekben csapki az előadásból az örök és a korszerű sorskérdések egész tömege. A szerző tanítani és bizonyítani kíván időszerű fegyverekkel örök magyar igazságot régi-régi történeti példák nyomán. A történelem a színpadról mindig annak a napnak mondja el a maga tanulságait, amely napon felhúzták a függönyt. — hangsúlyozza a szerző külön nyilatkozatában is. — és mindig azoknak, akik ép ott ülnek a színpad előtt.

Valahol a magyar birodalom tengerpartján, II. András idején játszik a darab, amikor a magyar expanziónak akkora ereje volt, hogy világbirodalmi távlatokra szélesedett ki a magyar külpolitika. A király ispánjának, Döbröntének várában görög és félgörög harcosok élnek a magyarokkal együtt. Békéjüket két külföldi görög agitációja zavarja meg. Az »*agitátorok*« ravasz cselvetéssel a görög szabadságharcot akarják kirobbantani s összeesküvésükbe bevonják a magyar ispán feleségét is, Anna Angelos görög hercegnőt. Anna ágyasházában a »*görög sorsvállalás éjszakáját*« azonban megzavarja a hazatérő Döbrönte kürtszava s az összeesküvés csúfosan megbukik. A magyarok és a hazához hű görögök ismét békés egyetértéssel tovább ott maradnak a várban a birodalmi határ védelmére, mert így rendelte a magyar király.

Döbrönte kürtjét a színpadon egy vén magyar fujja, de mégis a fiatal magyarság szava zeng rajta, aze a fiatalságé, amelyben ismét felébredt a hajdani birodalmi nagyság vágya. Tisztelni és becsülni kell ezt a hangot, ha olykor túlzott pátosszal és retorikai hévvel is zeng az előadás egyes jeleneteiben. A fiatal szerző első darabjával méltán kelt komoly feltünést. Néhol igen erős drámai feszültséget tud teremteni, s a szenvedélyek kitörő áradata viharként zúdul le a színpad meredélyén. Remekbeöntött magyarjai vannak, a görög összeesküvőkről azonban kiderül, hogy üresfejű pojácák, vásári kóklerek. Itt torzul el és esik a drámai vonal görbéje. Látszik, hogy a szerzőt jobban érdekelték a *problémák*, mint hőseinek magánélete, ennélfogva a *drámai egyensúly* nem lehetett szilárd.

A leghiánytalanabbul felépített szerep a Döbrönteé. *Kiss* Ferenc nemes gránittömbből való alakot farag belőle. *Jávor* Pál lázadó magyarja jól illet a bő, rojtos ruhához. *Tőkés* Anna lényének kultúrájával és érzéki varázsával sem tudta egésszé olvasztani a részleteire hulló, össze nem fogható alakot. *Ungváry* László, *Makláry* Zoltán, *Major* Tamás, *Bartos* Gyula és *Iványi* Irén játéka kisebb-nagyobb hibáktól eltekintve, dicséretreméltó. *Both* Béla rendezői munkájának sikerét gróf *Batthyány* Gyula érdekes díszletei és stílusos jelmezei hatásosan elősegítették.

Vass László

VÁLASZÚTON

Deanna Durbin új filmje a Corsoban

A Corso filmszínház ma új Deanna Durbin-filmet mutat be. Az új film címe Válaszúton. Hollywood énekes csodagyereke ebben a produkcióban már nagylányos szerepet játszik: szerelmes. Ebben a szerelemben az édesanyja a vélt ellenfele. Kay Francis játssza ezt a szerepet, aki a forgatókönyv utasításai értelmében körülrajongott, divatos színésznőt alakít. Durbin természetesen ismét meglepi majd a budapesti mozijáró közönséget néhány remek dallal és új slágerrel. A film férfi hőse Walter Pidgeon, a filmváros új amorózója, akit már detektív korából igen jól ismerünk. Nagyszerű, szimpátikus színész. A filmnek előreláthatóan éppen olyan sikere lesz, mint volt a többi Durbin-filmeknek.

Századszor a Műszinkörben

A városligeti Magyar Műszinkör a héten nagy ünnepet ült: elsőízben fordult elő a régi színház történetében, hogy egyfolytában százszor játszották ugyanazt a darabot. A szép jubileumot a Tokaji aszu című híres operett érte meg a »kültelki« színházban.

Mikor a zenekarban harsanva rikoltott a kürt, hogy most pedig megkezdődik az előadás, a várvavárt, a csodálatos és nagyszerű: a villamosok azért nem álltak meg, hogy bebámuljanak egy kicsit a faépületbe, csak tovább zurrogtak, szorgalmasan és nagy igyekezettel. A kukoricafőzők és a perecesek nem ünnepeltek, nem is tudták, hogy a Műszinkörben lázban remeg a primadonna és feszeng egy kicsit a komikus is. A környezet sok mindent nem tudott. Azt sem, hogy a kellékes ragyogóbbra dörzsölte a színpadi vázákat, a poharakat és a tányérokat, hogy a jegyszedő serényebben és önérzetesebben tevékenykedett.

Ünnepelt mindenki. A reflektor, mely játékosabban és ajándékosabban pásztázta élénk fényével a kis műintézetet, a közönség, amely fegyelmezetten várt és tapssal ünnepelt, s ahol kellett tombolt, de mindig ünnepélyesen, mert a százas számnak a liget táján is varázsa van, varázsa, meg becsülete, ahogyan illik.

Ó, a táncos, ez a gyorslábú mókás, hogyan ünnepelt a színpadon, milyen lelkesen és duhaj kedvrel: kétszer sem kellett előtapsolni, táncolta a csürt-csavart grotesz táncot, ráadásul és szinte látszott a mozdulatain, hogy adományos kedvében van: »Tessék, mélyen tisztelt közönség, ingyen adom, ráadásul, amig van, végkiárusitom a táncot, meg a mókát, mert hamarosan jön a hideg és a Műszinkör tetejére varjak szállnak téli haditervekre és károgják a jubileumot, a Tokaji aszút, meg a nyári forró sikereket, a napi három előadást, a primadonna csinját és a naiva csinját-binját (most nevetni tessék a tréfán), károgják majd a gázsin és minden szép nyári javakat. A sikert is . . .«

Ünnepelt a színház függönye, mely egy kicsit kopottas ugyan, de hát a szegénység nem szégyen — ünnepelt és úgy hullt-a redői, mint koros matrónák ünneplő szoknyája. Ünnepelt a nézőtér, a kalauz es a ligetkörnyéki kistiszviselő, a színház lelkes törzsközönsége: valósággal titkos huzalok feszültek a levegőben, a színpad és a nézőtér között: ezeken üzenték a nézők a vágyaikat. A kis bakfis azt, hogy szeretne ő is primadonnásan csicseregni és édelegni a nagy és gomolygó fényekben, a kisded ficsur pedig azt, hogy milyen jó lehet a bonvivánnak, aki kedvére csókolózhatik ennyi ember előtt«. Az öregek is üzentek, sóhajtva, könnyezve és mosolyogva: fiatalság bolondság. (Zárójelben azért azt gondolták, hogy mégis varázslatos és irigylésre méltó.)

Időnként a huzalok tapsokká és hangokká dagadtak, nevetéssé és éljenzéssé: ez volt a századik estén a színészek jutalma. Igy örültek a Műszinkörben a becsületes színészek, akik ép olyan jószándékú rajongói a szinjátszásnak, mint Norma Shearer vagy Charles Boyer. Csakhát az ő nevüket még nem kiáltozzák hangostorkú fénybetűk a csendes estéken.

Csak igy húzódik meg ez a sok név az ujságok hasábjain, ha néha-néha odatéved a riporter az ilyen megható jubileumokra. Igy sorakozik a névsor: nagyon jó volt Bogár Gizi, igen tehetséges Koller János, higgadt színész: Kardos József, szép hangja van Téglássy Emminek, nagyszerűen táncol a szép Jánossy Nusi és jó megjelenésű bonviván Tunyoghy Péter. Most pedig jön a névsor jelzők nélkül, játszottak még: Várady Magda, Sarkady Gitta, Zséder Károly, Selyem Böske, Árossy Aladár, Földváry Sándor, Molnár Gyula, Pataky Lajos, Bán Mária, Marjay Károly, Kiss Sándor.

Ez történt és így történt.

Baráth Ferenc

Fényes Szabolcs Az ördög nem alszik zeneszerzője

Az *Andrássy Színház* fogja bemutatni *Vaszary* Gábor *Az ördög nem alszik* című zenés vígjátékát, amelynek zenéjét *a kitűnő fiatal komponista, Fényes* Szabolcs írta. *A zeneszerző most készült el munkájával* és beavatott körök véleménye szerint a zene mindenben alkalmazkodik a mulatságos vígjáték fordulataihoz és ötleteihez, meg sziporkázó, rakéta lendületéhez.

(x) S. Gervay Erzsi énekművésznő a tanítást kezdők, haladók és a legmagasabb művészi kiképzést igénylők részére, megkezdte. Speciális kiképzés rádió- és gramofon-beénekléshez! Szerepbetanítás. Értekezés: *V., Rudolf trónörökös-tér 6., V., 25. Telefon: 111—042.*

TAPSRÓL TAPSRA

Óriási siker a Royal Varieté első műsora

Ma egy hete mutatta be szezon- és színháznyitó műsorát a Royal Varieté Tapsról tapsra címmel. A műsor váratlanul igen nagy sikert aratott, teljesen megérdemelten.

A színház vezetői költséget és fáradságot nem kímélve valóban a világ első artista számait gyüjtötték egybe a Royal Varieté színpadán és olyan ragyogó, változatos, színes és ötletes előadással lepték meg közönségüket, hogy a siker elmaradhatatlan volt. Igy a Tapsról tapsra cím teljes mértékben bevált, ugyanis a közönség minden este szivvel tesz eleget ennek a kedves felhivásnak, miután a műsor megérdemli.

A produkció színpadi részei is kifogástalanok, elsősorban Simor Erzsi jelenete trapézen és színpadon.

Összefoglalva benyomásainkat, az az érzésünk, hogy a színháznak jó ideig nem lesz gondja új műsorra és az a terv, hogy havonként új programmal lépnek a közönség elé, októberre aligha lesz aktuális.

Világsztárok a Kamara Varieté új műsorában

A *Kamara Varieté* a hónap közepe táján mutatja be új műsorát, amelyben fiatal színésznő mutatkozik be a pesti közönségnek: *Hámos* Emmy.

Nagyszerűek lesznek a műsor artista számai is, elsősorban a nevezetes *Hungaria balett*. Ez a csoport hónapokig első attrakciója volt a berlini *Wintergartennek*. A műsor nagy meglepetése a *Weekens Bros* amerikai komikus akrobaták lesznek, akikhez hasonlítható *nagyszerű artisták még alig működtek Budapesten.*

A műsorban természetesen továbbra is fellép *Szombathelyi* Blanka, *Raffay* Blanka, *Boross, Halmai* és a *kis színház többi művészei.*

TOKAJI ASZÚ 150

A Magyar Színház holnap este játssza 150-edszer a nagysikerű Szilágyi—Eisemann operettet, a Tokaji aszu-t, Fedák Sárival a főszerepben. Az operett ritka jubileuma alkalmából a színház díszes előadással ünnepli a százötvenedik előadást.

Ma az ANGOL PARKBAN sztárok a Magyar Vöröskeresztért

Berky Lili, Karády Katalin, Lázár Mária, Simor Erzsi, Szeleczky Zita, Tasnády Mária, Ajtay Andor, Csortos Gyula, Gozón Gyula, Somlay Artur, Szilassy László

Szombati és vasárnapi rádióműsor

SZOMBAT:

BUDAPEST I.: 16.45 Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 17.00 Hírek szlovák és ruszin nyelven. 17.15 Puky Margit zongorázik. 17.55 Amiről ma mindenki beszél. 18.20 Bolgár est. 18.55 Varga Oli és ifj. Jahn Antal tangóharmonika kettőse. 19.15 Hírek magyar és román nyelven. 19.25 Nagyszalonta. 19.55 Lóversenyeredmények. 20.05 »Menyasszonyháború.« Operettrészletek. 21.45 Hírek, időjárásjelentés, hírek szlovák és ruszin nyelven.

BUDAPEST II.: 17.55 Hanglemezek. 18.20 A napraforgók festője. 18.45 A földmivelésügyi minisztérium mezőgazdasági félórája. 19.15 Hidy Gyulai Mária hegedül. 20.00 Hírek, lóversenyeredmények, hírek szlovák és ruszin nyelven. 20.25 Állatkedvelő bolgárok. 20.55 Hanglemezek. 21.35 Időjárásjelentés.

VASÁRNAP:

BUDAPEST I.: 6.40 Ébresztő. Szózat. Hanglemezek. 8.45 Hírek. 9.00 Unitárius istentisztelet. 10.00 Református istentisztelet. 11.00 Egyházi ének és szentbeszéd a kir. udvari és várplébániatemplomból. 12.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. 12.30 Matolcsy Margit és Badics Gyula magyar nótákat énekel. 12.35 Hangképek a magyar—német ökölvivómérkőzésről. 13.45 Hírek. 14.00 Hanglemezek. 15.00 1. Időszerű közélelmezési kérdések. 2. A kukorica jelentősége a hazai takarmányozásban. 15.45 Szalonnótás. 16.30 Mikor gazdag egy ország? 17.00 Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 17.15 Honvédműsor. 18.10 Móricz Zsigmond elbeszélése. 18.40 A Váci Vox Humana Énekkar. 19.15 Hírek magyar és román nyelven. 19.25 Sport- és lóversenyeredmények. 19.40 Helyszini közvetítések felmérva. 21.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven.

BUDAPEST II.: 11.00 Hanglemezek. 12.05 Levente rádiófélóra. 13.30 Oláh Kálmán cigányzenekara. 15.05 Magyar táncelemezek. 18.10 Uj haza. 20.00 Hírek. 20.25 Sallay Iván hegedül. 20.50 Boldogasszony ünnepe. 21.20 Magyar nóták hanglemezről. 21.50 Időjárásjelentés.

KASSA: 8.00—9.00 Budapest I. 9.00 Egyházi ének és szentbeszéd. 10.00 Református istentisztelet. 11.00 Hanglemezek. 11.15 Hírek, heti beszámoló, műsorismertetés. 11.35 Mai felvidéki költők. 12.05 Levente-félóra. 12.35—22.00 Budapest I.

Nagybánya, a világ legbűbájosabb városa

Irta: Tersánszky J. Jenő

Hát igen! Többé-kevésbé mindenki a földkerekség legkülönb helyének tartja szülőhelyét. Minthogy azonban különbségeknek lenniök kell helyek és helyek között, tehát annak állítása győz, aki a legjobb érveket tudja fölsorakoztatni mellette.

Ime, az enyéim!

Petőfi Sándor, mikor mint ifjú házas a koltói gróf Teleki-kastély vendége volt és a szomszédos Nagybányán is járt, úgy nyilatkozott róla levelében, hogy ha haló porai nem pihenhetnek valaha imádott Alföldjében, akkor Nagybányát választaná örök nyughelyéül. Ez majdnem úgy hangzik, mintha Petőfi megtagadta volna kissé szülőföldjét az enyémért. Ilyen nyilatkozatot aztán Magyarország sok-sok bejárt vidékének egyikére sem eresztett meg!

Ahol a polgárságnak fizettek adót

Egy portyázó török basának a szultánjához írt levelét őrzik a levéltárban. Ez a basa, a tündéri Aranyszarvat magábanfoglaló birodalom gyermeke, azt írja Nagybányáról, hogy: nem lehet szebb és gazdagabb hely a világon, mert hogy egyebet ne említsen, ennek a városnak minden polgára, a legutolsó is, nagyurak módjára, saját kis kéjlakában lakik a várost környező remek szőlőkben.

Valóban, az nem adoma, hogy Nagybánya városa multunk valamelyik szakában olyan gazdag volt, hogy: polgárai nemhogy adót fizettek volna, hanem még osztalékot kaptak a várostól. Hát ha ennél vaskosabb, kézzelfoghatóbb bizonyságot maga Eldorádó vág ki jóléte mellett, akkor lepipált.

Ha pedig már a történelmi időkben tartok, meséljem el, mit tanultam az elemiben szülővárosomról.

Nagybányát a hegyeiben rejtőző ércek már őskori népek letelepülési helyévé tették, a leletek bizonysága szerint. A római castrum, nem tudom milyen néven, már ezek fölé épült. A mai hatalmas bányatelepeknek legtöbbjében megmutogatják a római bányaművelés nyomait. Ahogy szerencsétlen rabszolgák pokollá hevitették a sziklát, ecettel locsolták meg, hogy porhanyítsák és így csákányozták.

Az Árpádok korában Asszonypataka néven, a királynék hozományául szolgált a város. Szent István kezdte építeni máig is ép katolikus templom tornyát, és valamelyik Béla fejezte be. A kiskirályok közül a Omodéfiak nevét a róluk nevezett csodaszép völgy őrzi, Nagybánya határában. A város ősi pénzverdéje ma is hivatalok tanyája. Királyi hitellevelek tanuskodnak a város pallosjogáról és szabad királyi város mivoltáról.

Ahol Mátyás anyja etette galambjait

Az én gyerekkoromban, mikor még a közelmúlt rémes építészeti szörnyűségei nem változtatták meg szülővárosom képét, olyan volt, mint valami meseváros Nagybánya. A piactere... kettősfedelű, öreg házaival, köztük azzal, amelynek erkélyéről Mátyás anyja, Erzsébet etette szelíd galmbjait... valami hasonlíthatatlanul kedves benyomást keltett.

A piac közepén ódon kőkút. Körötte százados platánfák. A kút körül ásványvizet áruló, szamárfogatok. Ezeknek kocsisai asszonyok voltak. Ugyanitt a vidék máig is leghíresebb iparágának, a fazakosoknak sorai...

Egyáltalán, egy nagybányai hetivásárnak olyan érdekes, ezerszínű képe volt, hogy szemet-lelket semmi jobban el nem káprázthatott.

Mint egy népszínmű színpadán, itt a környék harisnyanadrágos, feketekendős magyar népe, amott a tarkabarka ruhás oláhok, itt egy sor furcsa, magas fekete kasos szekér, a környék lakóitól, amott bányaiszaptól sárgálló gunyás bányászok, megint más csoport, rikító ruhás, ökölnyi ezüstgombos mentékben hivalkodó üstfoldozó, teknővájó cigányok...

Nem csoda, hogy a világ egyik leghíresebb festőiskolája, a nagybányai szabad iskola ott ütötte föl tanyáját.

En magam is, hány festőt ismerek, aki egy-két heti látogatóba jött Nagybányára, aztán mint a Cotusz-cvő, ott ragadt végleg, azaz hát évről-évre visszajött.

„Minden utadon más világ fogad"

Most, hogy ezeket a méltatlan sorokat vetem papírra szülőhelyemről, az ötlik eszembe: vajjon mégis, micsoda a minden mástól megkülönböztető jellegzetessége? Azt hiszem megfejthetem!

Indulj el Nagybánya főteréről bármilyen irányban, akkor úgy találod, hogy minden utadon egészen más világ fogad.

Emlékedni kezd utad, bekeveredsz csoda érdekes, ragyogó tiszta kis udvarú, lugasos, virágcserepes ablakú bányászházak közé. Följebb a világ legízesebb gyümölcsét termő szőlők. Följebb, bámulj el! Szelíd gesztenyefákból egész erdők. Följebb olyan gyertyánosok, mintha templomoszlopok közt járnál és szilfás és bükkös, sötét, gyönyörű rengeteg. Hirtelen fenyvesbe kerülsz. Még feljebb havasi rét, juhnyájak, bozontos borjúnyi komondorok őrzik őket, a medvét, a farkast kikészítik, ha támadni merne...

Menj másfelé! Hirtelen vízmosás, sivár, sziklás völgy fogad. Kohó füstöl a mélyén. Fekete emberek, fekete salakos utak, sárga, vörös patakok, búgó gépházak, facsúsztatók...

A következő irányban tiszta alföldi hangulat. Szántóföldek, lapos vidék. Legelésző csorda, vágtató ménes, gémeskutak, tanyák... Ritka százados tölgyerdő, hatalmas folyó...

De megint másutt, rókalyukas dombokon szelíd nyiresek lengenek. Festői, kőfalas majorságok fogadnak...

*

Rajongó költeményt kellene írnom, ehelyett a tárgyilagos ismertetés helyett szülőhelyemről. De ha egyszer maga a száraz leírás rajongó költemény róla?... Hova tudnám fokozni?

Aki nem tesz hűségeskütt, nem maradhat hivatalában

Bukarest, szept. 7. (NST)

A román hivatalos lap éjszakai kiadása törvényerejű kormányrendeletet közöl, amelynek értelmében

mindazoknak a személyeknek, akiknek hivatalból kötelességük hűségesküt tenni, meg kell újítaniok esküjüket.

Ez a rendelkezés egyaránt vonatkozik az összes tényleges tisztekre és katonákra, valamint az állami hivatalnokokra és a közületek tisztviselőire. Az új hűségeskü így hangzik:

— Hűséget esküszöm a nemzetnek és II. Mihály királynak! Isten engem úgy segéljen!

Aki nem teszi le az esküt, nem maradhat meg hivatalában.

A bukaresti lapok jelentése szerint a pénteki nap folyamán a szárazföldi, tengeri és légi haderők valamennyi egysége letette a hűségesküt Mihály királyra. Az eskütétel a lapok jelentése szerint egyúttal ünnepélyes tanuságtétele volt a hadseregnek az új rendszer mellett.

Államtanácsra bizzák a francia politika irányitását

Genf, szeptember 7.

(Német Távirati Iroda)

A francia kormány Pétain tábornagy elnöklete alatt tartott minisztertanács után

lemondott.

Ezt követőleg hivatalos jelentést adtak ki, amely így szól:

A kormány tevékenységének megerősítése céljából

Pétain tábornagy elhatározta, hogy egy államtanácsra bízza a kormány politikája vezető alapelveinek megállapítását és azoknak törvényekbe foglalását.

Azok a kormánytagok, akik a Pétain tábornagy elnöklete alatt álló államtanácshoz tartoznak és miniszteri teljhatalommal bírnak, a következők: *Laval* helyettes miniszterelnök, *Alibert* igazságügyminiszter, *Baudouin* külügyminiszter, *Belin* termelési és munkaügyi miniszter, *Bouthilier* pénzügyminiszter, valamint *Peyrouthon* belügyminiszter.

A minisztertanács határozatait a *Laval* helyettes miniszterelnök vezetése alatt álló kormánytanács hajtja végre.

Weygand tábornok, mint a kormány főkiküldöttje, Francia-Afrikában rendkívül széleskörű teljhatalmat kap,

hogy gondoskodhassék a francia gyarmati birodalom biztonságáról és védelméről.

A francia kormányátalakítással kapcsolatban francia politikai körökben megjegyzik, hogy ebben *az esetben nem a szokásos értelemben vett kormányátalakításról van szó.*

MA, SZOMBATON ESTE MAR A
SPOLARICH
Kék Duna éttermében (az Opera mellett)
vacsorázunk
Budapest legszebb étterme. Pompás, elegáns, divatos vacsorázó hely, híres konyhával és finom muzsikával. Reggelig nyitva. Telefon: 121-315 és 122-528.

— A „Ferenc József" keserűvíz régóta kitűnően bevált háziszer megrögzött székrekedésnél és annak mindenféle káros következményeinél; biztos, enyhe és gyorsan ható természetes hashajtó, mely számos betegségnél az emésztést javítja és az étvágyat fokozza. Kérdezze meg orvosát!

Szívesen küldjük
díjtalanul
felszabaduló erdélyi testvéreink számára 1940 szeptember havában a magyar családok lapjait:
UJ IDŐK
Szerkeszti: Herczeg Ferenc
A magyar családok képes, irodalmi hetilapja
*
MAGYAR LÁNYOK
Szerkeszti: Tutsek Anna.
A magyar leányifjúság legnépszerűbb hetilapja
*
AZ ÉN UJSÁGOM
Alapította: Pósa Lajos.
A magyar gyermekek legrégibb heti ujsága
*
Kérjük, közölje velünk erdélyi barátainak, ismerőseinek nevét és címét, hogy lapjainkat megindíthassuk számukra.
——— Itt levágandó! ———
Az Uj Idők szerkesztőségének, Budapest, VI., Andrássy-út 16.
Kérem küldjék az alábbi címekre, az általam megnevezett lapot, díjtalanul 1940 szeptember havában.

Név és pontos lakcím	A lap neve

Értesítsék a címzettet, hogy a lap küldésével figyelmemnek akartam jelét adni.
A beküldő neve:
Pontos címe:

DÖBRÖNTE KÜRTJE

Eszterhás István történelmi drámája a Nemzeti Szinházban

Tőkés Anna, Kiss Ferenc, Jávor Pál, Makláry Zoltán

Regényeiben a közelmult történelmével foglalkozott Eszterhás István és érdekes, színes, vérbeli iróra valló munkái nagy érdeklődéssel találkoztak. Első színdarabjában a messzi multba fordul vissza. A faji-nemzetiségi kérdést távoli időbe vetíti, András király és Bánk bán korába. A XIII. századi dalmát tengerparton magyar végvárban szól Döbrönte kürtje. Hangja a magyar elrendelés hangja: a határszélre küldött őrnek keményen kell állnia a vártán s soha el nem hangzóan hallatni kürtje szavát. A drámában a kemény magyar nagyúr, Döbrönte ispán, a bizánci törvetésnek áldozatul esik, de kürtje nem némul el, meggyőzi azokat is, akik nem értették s ellene szegültek. Az utódok tovább zengetik a kürtöt, amelynek hangja szimbólikusan hirdeti a magyar gondolatot.

Eposzian áradó, gazdag nyelven szólal meg a színpadon Eszterhás István. Készséggel és erővel, ami első színdarabnál váratlanul meglepő. Több szálból fonja össze a drámát, de összefonja. Minden alakjának tisztán, világosan megrajzolt jelleme van és összeütközéseik mindúntalan átható feszültséget keltenek a színpadon. Megérzékíti Eszterhás a messzi multból áradó százados homályt is s történelmi tudásának finom leíró részleteit beleötvözi a drámába. Mondanivalója tisztán emelkedik ki a darabból, mint a színpadon felhangzó kürtszó. Időszerűsége örök és napjainkban különös erővel üzen, harsan Döbrönte kürtszava.

Gróf Batthyány Gyula egyénien festői színpadképeiben Both Béla rendezte gondosan, megértéssel a drámát, amelyet a főpróba közönsége nagy érdeklődéssel és több nyíltszíni tapsszal fogadott.

Kiss Ferenc rövid szerepében is időtállóan emlékezetünkbe rögzítette Döbrönte ispánt. Mozdulatlansága és folytonos benső izzása továbbfütötte a darabot akkor is, amikor már nem volt színpadon. Bizánci felesége *Tőkés* Anna volt, gondosan kereső, kutató, zilált lélekábrázolással. *Jávor* Pál férfias, feszülő erejű Szalókja, *Makláry* Zoltán egyszerű, őszintesége és *Bartos* Gyula kürtöse mellett külön szó illeti *Unghváry* László bizánci énekesét, aki ezúttal feltűnően érdekesen tükrözte szerepét. Megtestesítette a bizánci elpuhultságot s az udvaronc hajlékony, olvadó beszédmodora mögött a ravasz, számító, gyáva kegyetlenséget. *Major* Tamást, *Iványi* Irént és *Kenesseyt* említjük még elismeréssel.

Innocent Vincze Ernő

Erdélyi Mici

két szerepre a Magyar- és Andrássy Színházhoz szerződött

BÉCSI GYORS

Kapunyitás a Fővárosi Operettszínházban

Nemesveretű, tradiciókhoz ragaszkodó operettmesét hoz közönségének a *Fővárosi Operettszínház*. A békevilág illata árad a színpadról, sarkantyúk pengenek és atillák aranysújtása káprázatat a reflektorfényben. Az operett magyar levegőjével stílszerűen igazodik a magyarság örömünnepéhez és amikor az első felvonás végén a kolozsvári Mátyás-szobor előtt megjelentek a magyar huszárok, *a házifőpróba közönsége könnyekig meghatva ünnepelt*. Az indulót, amelyet *Sándor* Jenő szerzett, rövidesen mindenhol hallani fogjuk, sőt magunk is énekeljük.

A *Fővárosi Operettszínház* új szerzőt avat, *Adonyi-Keller* László személyében, aki ügyesen mozgatja alakjait a színpadon. Nem buta szóviccekre épül a történet, hanem szívhez szóló mesét mond a közönségnek.

A *Fővárosi Operettszínház* nívós előadásban hozza ki szezonnyitó operettjét. A humor-trió, *Kiss* Manyi s a két *Latabár* ezúttal is hat kézzel szórja a jókedvet a nézőtéren. A szögletes, esetlen humor mesterei ők, akiknek külön rangja van a magyar színpadon. *Pártos* Gusztáv ízléses, mértékletes huszárezredese, *Solthy* György úri földesura kitünően idézte vissza a régi szép világ emlékeit. Ezúttal új bonviván mutatkozott be, vitéz *Hajmássy* Lajos személyében. Jóképű, napbarnított férfi, villogó fogsorral, természetes játékkal és rendkívül kellemes hanggal. Valószínüen rövidesen kapkodni fognak érte a színházak. *Szondy* Biri bájos megjelenésével és csengő hangocskájával biztos evezőcsapásokkal halad a primadonnai rév felé. *Fülöp* Sándor, *Pethes* Ferenc, *Déghy* Piroska s a jókedvű *Gombaszögi* Ella kitünően illeszkednek az együttesbe. Fel kell még említeni *Rubinyi* Tibort egy őrmesterszerepben.

Kiss Manyi és Latabár Kálmán

Gondos rendezés, pergő képek, stílusos ruhák, fülbemászó muzsika s a régi szép békevilág: ez két sorban a *„Bécsi gyors"*, amely minden bizonnyal gyorsvonati sebességgel indítja el a *Fővárosi Operettszínház* idei szezonját.

Ráthonyi János.

A Nemzeti Színház évadnyitó előadása

A Nemzeti Szinház új évadját ma este nyitja meg *Eszterhás* István *„Döbrönte kürtje"* című új történelmi darabjával. Az előadást megelőzően rövid müsort rendeznek a mai történelmi idők megünneplésére. Először a MÁV *„Magyarság"* dalköre intonálja a Himnuszt *Rajter* Lajos karnagy vezényletével, utána dr. *Németh* Antal igazgató mond ünnepi beszédet, majd a Hiszekegy eléneklése után megkezdődik az előadás.

Mai mozi:

Erzsébet királyné

A nagysikerű *Szilágyi—Huszka*-operett meséje, a filmen lényegesen megváltozott: filmszerűbb, mozgalmasabb és színesebb lett. A 67-es kiegyezési idők és a bécsi udvar hangulatának visszaadása jól sikerült. A címszerepben *Karády* Katalin szoborszerű, ezzel szemben *Tolnay* Klári a nagy érzelmi skálán játszik szívből és őszintén. *Jávor* Pál daliás romantikus szabadsághős, *Somlay* Artur férfiasan erőteljes, a jóízű *Gózon*, *Bilicsi*, *Makláry* sokat nevettetnek. A kiállítás gondos, a felvételek szépek, röviden: dicséretet érdemlő a film. *(Royal, Apoló, Atrium.)*

Jön a „Mária két éjszakája"

A jövő héten ismét lesz egy magyar filmpremier; bemutatják a „Mária két éjszakája" című magyar filmet, a nyári gyártási kampány megkezdése előtt befejezett utolsó magyar filmprodukciót. *Orsy* Mária irta a merész és rendkívül érdekes filmregényt, a női főszerepben pedig egy új színésznő mutatkozik be: *Szilágyi Szabó* Eszter, akit filmszerződésein kívül erre az esztendőre a Magyar Színház is megkínált szerződéssel. Négy férfi jutott fontos szerephez a filmben: *Uray* Tivadar, *Gregus* Zoltán, *Pataky* Jenő és *Latabár* Kálmán. A film rendezője *Balogh* Béla.

SZINHÁZI MÜSOR:

Vigszinház (8, ½4) szombattól minden este és vasárnap d. u.: Nyári kabaré.
Magyar Színház (½4, 8): Tokaji aszú.
Royal Varieté (8): szombattól minden este és vasárnap d. u.: Megnyitó müsor.
Erzsébetvárosi Színház (5, 8) minden este és vasárnap d. u.: Sárgarigófészek.
Kamara Varieté (9, szombat d. u. 6 és este 9, vasár- és ünnepnap ¼4, ¼7 és 9): Borúra derű.
Komédia Orfeum (½9, vas. és ünnep ½5, ½9): Lassan a testtel.
Magyar Müszínkör (¾5, szombat, vas. ¼4, 6, 8) minden nap: Tokaji aszú.
Fényes Nagycirkusz (Telefon: 221-444 és 420-364). Szeptemberben a Cirkusz csodái: Pickard déltengeri zenekara és a 3 Turul. (Mindennap d. u. 4 és 8.)

MOZI MÜSOR:

BEMUTATÓ MOZIK:

ATRIUM FILMSZINHÁZ (T.: 153-034.) ½6, ½8, ¾10 órakor. Sz., V., Ü.: ¼4 órakor is. Erzsébet. Híradók.

CASINO FILMSZINHÁZ (T.: 383-102.) ½6, ¾8, ¾10. Sz., V., Ü.: ¼4-kor is. Csak egyszer élünk. Híradók.

CITY (T.: 111-140.) ¾6, ¾8, ¾10. Sz., V., Ü.: ¾4-kor is. A láthatatlan ember visszatér. Rumba. (Varieté). Híradó. 4-ik hétre prolongálva.

CORSO. ½6, ½8 és ½10. Sz., V., Ü.: ½4-kor is. Választón. Híradó.

DÉCSI FILMSZINHÁZ VI., Teréz-körút 28. (T.: 125-952, 121-343.) 6, 8, 10. Sz., V., Ü. 4 órakor is. Sarajevo.

FORUM FILMSZINHÁZ (IV., Kossuth Lajos-u. 18. szám. (T.: 189-543, 189-707.) ½6, ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ¼4-kor is. Sarajevo.

HIRADÓ FILMSZINHÁZ (VII., Erzsébetkörút 13. Telefon: 222-499.) Magyar, Luce, Ufa és rajzos híradók. Különkiadás: Teleki és Csáky hazatérése. Egy német hadosztály támadása. (Riportfilm). Uj aranyláz. (Színes rajzfilm) folytatólagos előadások 9—24 óráig. Páholyok elővételben is.

PALACE (T.: 136-523.) 11, 2, 4, 6, 8, 10 órakor. Bulldog Drummond titkos szolgálatban. Híradók.

RADIUS FILMSZINHÁZ. (T.: 122-098.) ½6, ¾8, ¾10 órakor. Csak egyszer élünk. Híradók.

P*E*S*T*I E*S*T*É*K

JÖJJÖN VELÜNK SZINHÁZBA AZ ESTI UJSÁG KEDVEZMÉNYES SZINHÁZJEGY IRODÁJA UTJÁN

Színházjegyirodánk VIII., József-körút 5. szám, hétköznapokon és vasárnap reggel 9 órától este 8 óráig áll olvasóink rendelkezésére. ● Telefonrendelés 140-000, 144-401.

ROYAL APOLLÓ (T.: 222-002). ¼6, ½8, ¾10. Sz., V., Ü.: 4, 6, 8, 10-kor. Erzsébet királynő. (Történelmi Erdély). (Kultúrfilm). Híradó.

SCALA FILMSZINHÁZ (T.: 114-411.) ¼6, ½8, ¾10-kor. Sz., V., Ü.: 3-kor is. Csintalan férjek. Híradók.

URÁNIA FILMSZINHÁZ (T.: 146-046.) 5, ¼8, ½10. Sz., V., Ü.: ¾3-kor is. Egyszer vagyunk fiatalok. Híradók. V. d. e. ½12: Ufa kultúr-matiné.

MÁSODHETES MOZIK:

ADMIRAL (T.: 35-37-07.) ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: Gunga Din. Híradó. V. d. e. ½10 és ½12: Robin Hood.

ASTRA ¼4, ¼6, ¼8 és ¾10 órakor. Vasárnap ½2-kor. Halhatatlan keringő. Híradó.

BROADWAY FILMSZINHÁZ (Telefon: 144-212.) ½4, ½6, ½8, ½10. Sz., V., Ü.: ½2kor is. Első előadás mérsékelt. N. N. és Társa. Híradók.

CORVIN (T.: 138-988.) ½4, ½6, ½8, ½10. V., Ü.: ½2-kor is. Gül Baba. Híradó.

DÉLIBÁB (volt Winkler, T.: 490-130.) 6, ½8. V. és Ü.: ¾5, 7, 9. Jesse James: A nép bálványa.

ELIT MOZGÓ (T.: 114-502.) V., Szent István-körút 16. Gül Baba. Híradók. 4, 6, 8, 10 órakor.

IPOLY FILMSZINHÁZ ½4, ½6, ½8, ½10. V.: ½2-kor is. Jesse James, a nép bálványa. Híradó. V. d. e. 11: Ida néni.

KAMARA (T.: 144-027.) 11, 2, 4, 6, 8, 10 órakor. A francia összeomlás. A világesemények legizgalmasabb rajzfilmje.

ODEON FILMSZINHÁZ (T.: 422-785.) ¼5, ¾7, ¼10. Sz.: ½4, ½6, ½8, ½10. V. és Ü.: ½2-kor is. Gunga Din. Híradó. V. d. e. 10: Pusztai szél. ¾12: Rákóczi-induló.

OLYMPIA (Tel.: 421-588.) 11, 2, 4, 6, 8, 10-kor. Az eszményi asszony. Híradó.

LLOYD FILMSZINHÁZ ½4, ½6, ½8, ½10. V., Ü.: ½2-kor is. Egyetlen éjszaka. Híradó.

ORIENT FIMSZINHÁZ (Tel.: 114-926.) ¼5, ¾7, ¼10-kor. V. és Ü.: ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10 órakor. János vitéz. Híradó.

PALOTA (T.: 156-605.) ¼4, ½6, ½8, ½10. V., Ü.: ½2-kor is. Dzsungel bandítái. Híradók.

REX (T.: 139-416.) ½5, ¾7, 9. Sz.: ¼4, ½6, ½8, ½10 órakor. V.: ½2 órakor is. (Első mérsékelt). Gunga Din. Híradó.

TISZTI KASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZINHÁZA: Szept. 8: Gülbaba. Szept 10: Egyetlen éjszaka.

TIVOLI FILMSZINHÁZ (T.: 123-049.) ½5, 7, ½10. Sz. ¾4, ¾6, ¾8, ¾10-kor. V. és Ü.: ¾2 órakor is. Jesse James. Híradó. V. d. e. ¾10: Rákóczi-induló. ¾12: Pusztai szél.

TURÁN (T.: 120-003). 4, 6, 8, 10. V. 2-kor is. Gunga Din. Híradó. V. d. e. 11: Robin Hood.

VESTA ¼4, ½6, ½8, ½10. V.: 2, 4, 6, 8, 10-kor. Gunga Din. Híradó.

ZUGLÓ MOZGÓ: Gunga Din. Híradó.

FELEJTHETETLEN egy cigányzenés vacsora a Busulá Jukász-nál a GELLÉRTHEGYEN

Sanzkai Bar XI., Horthy Miklós-út 60. Tel.: 257—430. Minden este 10-től reggel 5-ig ragyogó müsor. Tánc. Egész nyáron nyitva. KOLA JÓZSEF zenekara.

Legszebb az ősz a BELVEDERE üdülőben. Rendkívül mérsékelt utószezoni árak.

Volt már a POMMERY BÁRBAN a Széna-téren? Reggel 5-ig tánc

Looping bar V., Wurm-utca 5. sz. Telefon: 186-495. KENÉZ JUDIT SOLYMOSSY LULU DARVAS JÓZSEF

Kecskeméti Söröző Kecskeméti-utca és Magyar-utca sarok. (Kálvin-tér mellett.) Minden délben: nagy menü . . . 1.60

Folytatás a Tükörből

Miért kapcsoltam össze T. O. könyvét a BTM Vármúzeuma új időszaki kiállításával?

Azért, mert úgy éreztem, hasonló célkitűzés mozgatja a BTM kiállítását rendező régészeket is. Tartozunk avval a körülöttünk élő embereknek, hogy beszámoljunk a hatalmas méretű megelőző feltárásokról, amelyeknek akaratukon kívül nap, mint nap részesei, illetve szenvedő alanyai az új beruházások szomszédságában élők.

Sejtései mindenkinek vannak a szakmán belül a leletek mennyiségéről, higgyék el, sokszorosa az itt bemutatott anyagnak. Ez egy válogatás a valóban „kincsekből", vagyis a minőségi leletekből, amelyeket fel is dolgoznak a kiállítást kísérő katalógus számára.

De vajon milyen módszerekkel? Mire van idő és pénz? Emlékeztetni szeretnék a fentebb már idézett Szilágyi János György mondatokra, miszerint több évtizedes várakozás előzte meg a klasszika archeológia hazai megújulását, nem beszélve az őskor kutatásról. A középkor feldolgozása halad a legdinamikusabban, erre bizonyíték a liliomos kárpit példás publikációja és korszerű biztonságos bemutatása.

Mégis ajánlom mindenkinek, forduljon be a Trezor – Kincstár feliratú válogatott leletek termébe, csodálja meg az idolokat és a római kori üvegguzsalyt.

Kritikai megjegyzésem annyi, hogy tudom, miért vetítik a Szent György térről készült filmet egy emelettel feljebb, de mégis úgy érzem, jót tett volna mindenkinek, ha e leletek és a kiállítás közelében lenne inkább, az amúgy nagyon fontos, de még a szakember számára is végigvárhatatlan részletes restaurálást, feltárást bemutató kisfilmek mellett.

Azért mindenkinek ajánlom, nézze meg a 3D-s filmet, mert a kiírással ellentétben már akkor is levetítik, ha két ember kéri határozottan, hogy meg szeretné nézni.

Marton E.

Fókusz

„A Batthyányak évszázadai" – Műveltség, hatalom és reprezentáció a XVII–XVIII. században

Szombathelyi Képtár

2005. augusztus 19 – november 30.

A Vas Megyei Közgyűlés a 2005. évet a „Batthyányak emlékévének" nyilvánította, mivel ebben az évben emlékezünk meg arról, hogy Körmend 400 éve a Batthyányak birtokába került.

A 2005-ös Batthyány-emlékév alkalmából együttműködési megállapodás jött létre a Szombathelyi Képtár és a körmendi Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum (a Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága) között, egy idejű, két helyszínen zajló közös kiállítás megrendezésére.

A Batthyány család jelentős szerepet töltött be a későközépkorban és az újkorban Nyugat-Dunántúl gazdasági, politikai, kulturális életében, és egyes tagjai által egész Magyarország történetében. A kiállítás komplex módon igyekszik bemutatni a család XVI. századtól kezdődő társadalmi felemelkedését (bárói, grófi majd hercegi cím elérését a XVIII. században), jelentőségét a gazdálkodás, hadviselés, művelődés, várépítészet, képzőművészeti és egyházi mecenatúra, országos politika színterén. Ennek érdekében kiemel egyes személyiségeket a családból, akik jól reprezentálják e törekvéseket. A Batthyányak – miközben tevékenyen részt vettek a XVII. században az ország törökellenes harcaiban és felszabadító hadjáratiban, a XVIII. században a Habsburg-ház megerősítését szolgáló európai háborúkban

–, birtokaikon fejlett gazdálkodást folytattak, váraikat, kastélyaikat, városi és vidéki palotáikat, egyházi székhelyüket az új stílus, a barokk jegyében építették át és díszítették, támogatták a XVI. században és a XVII. század elején a protestáns, utána a katolikus könyvkiadást, grafikai lapok és sorozatok kiadását, felhasználva annak propagandajellegét is. Hathatósan védelmezték a katolikus egyház intézményeit, szerzetesrendeket támogattak, rendházakat építettek, vallásos könyvek megjelenését finanszírozták. A XVI–XVIII. században a nyugati határszélen a legjelentősebb összefüggő birtokállományt szerezték meg Vas és Zala megyében (csak az Esterházyakat lehet elébük sorolni, de ők északabbra szereztek területeket) – Németújvár, Rohonc, Szalonak, Dobra, Körmend, Borostyánkő várát, a hozzá tartozó több száz faluval. A XVIII. században a család birtokállománya tovább növekedett Somogy, Tolna, Baranya és Zala megyékben, illetve a Strattmann-hitbizománynyal (Trautmannsdorfi uradalom). A család a XVII. században két ágra oszlott (II. Kristóf ága a későbbi hercegi, míg I. Pál utódai a grófi ág), majd a XVIII. században a grófi ág ismét szétágazott az éleskői, a zsigmondi és a pinkafői alágra.

A kiállítás több mint 1000 m²-en mutatja be a család XVII–XVIII. századi történetét, beágyazva a magyar történelem akkori eseményeibe. Látható lesz a rohonci ősgaléria festménysorozata, amely már a XIX. század végén a Magyar Nemzeti Múzeumba került, együtt kiállítva még nem volt. Ez a képegyüttes a legteljesebb a valaha volt XVII. századi ősgalériák közül (leszámítva a ma is eredeti helyen látható fraknói Esteházy-galériát). A család kiemelkedő alakjai: a XVII. századból I. Ádám, II. Kristóf, II. Ádám nemcsak festményeken és grafikákon jelennek meg, hanem kirajzolódik főúri környezetük, harcostársaik (Zrínyi Miklós, Esterházy Miklós és Pál, Pázmány Péter, Nádasdy Ferenc, Erdődy György), váraik és kastélyaik korabeli metszeteken és mai fotókon. Jelentős könyvészeti és okleveles emlékeken mutatjuk be a személyes előmenetelüket, utazásaikat, a nekik ajánlott írásokat. Nyomon követhetjük a török elleni felszabadító hadjárat állomásait, amelyekből kivették részüket, a csatajeleneteket, várostromokat grafikákon és emlékérmeken ismerhetjük meg. A győztes háborúk csatáinak európai visszhangját jelzik a kiadott könyvek, allegórikus nyomtatványok.

A kiállításon a XVIII. században Lajos nádor, Károly horvát bán és hadvezér, továbbá József esztergomi érsek prímás szerepelnek hangsúlyozottan. A család reprezentatív építkezéseiről tervrajzok, grafikák, fotók tudósítanak (budai, bécsi palota, pozsonyi érseki palota, püspöki kastély).

A festmények és grafikák egyhangúságát törik meg a korabeli fegyverek, bútorok és textíliák. Új felfedezések, és eddig Magyarországon még be nem mutatott műtárgyak lesznek láthatók (pl. Batthyány Ádám és felesége Formantini Auróra ravatalképei, Batthyány Ádám és Batthyány Kristóf halotti címere, Gorup Ferenc püspök miseruhája 1663-ból, Batthyányné Strattmann Eleonóra portréja), Lajos nádor ezredének zászlaja és az ezred uniformisa (rekonstrukció). Károly bán II. József katonai nevelője volt, így megmaradt a családnál egy katonai készlet (48 festett fa katona, ágyúkkal), amely gyermekkori játéka volt, s ezt is sikerül a látogatóknak bemutatni. Szintén a kiemelkedő műtárgyak közé kell sorolni a Nemzeti Galéria nemrég megszerzett Batthyány Károly-portréját, amely Jean Pierre Sauvage festménye, vagy a frissen restaurált és az esztergomi Keresztény Múzeumban kiállított Batthyány József egészalakos képmását. A Batthyány család egykori körmendi könyvtárának kincseiből ízelítőt ad az a tíz XVII-XVIII. kötet, amelyet az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből kölcsönzünk.

A kiállítás több mint harminc gyűjteményből mutat be műveket, legfontosabb kölcsönző partnereink: Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Szépművészeti Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Hadtörténeti Intézet, Országos Széchenyi Könyvtár, Magyar Országos Levéltár, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Smidt Múzeum, Déri Múzeum, Kalocsai Érseki Gyűjtemények, Keresztény Múzeum, Főszékesegyházi Könyvtár és Prímási Levéltár Esztergom, Batthyány Vármúzeum és Ferences Kolostor Németújvár, magánszemélyek.

A rendezvények fővédnöke a család feje, *Herceg Batthyány-Strattmann László Paszkál*, védnökei *Bozóki András* kulturális miniszter, *Erdő Péter* esztergomi bíboros érsek-prímás és *Varga Kálmán* a KÖH elnöke.

Mivel a kiállított anyag tekintélyes része a Magyar Nemzeti Múzeumból származik, az intézmény a kiállítás társrendezője.

A kiállításon való jobb tájékozódást segítik a korszak legfontosabb történelmi eseményeit feltüntető kétnyelvű információs táblák. Az ábrázolt személyekről, épületekről, eseményekről további információkat és képanyagot az interaktív látogatói terminálon és a projektoros vetítésen kaphat az érdeklődő.

A kiállításhoz kétnyelvű műtárgyismertető katalógust, leporellót, gyermekek részére foglalkoztató feladatlapot adunk ki.

Zsámbéky Monika

BATTHYÁNY GYULA

Zászlóanya 1848

Idestova tíz éve, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeum egy kisebb volumenű, de rangos kiállítással hívta fel magára a magyar (nemzeti) művészet múltja iránt érdeklődők figyelmét. A rendezők a negyven évig feledésre ítélt *Batthyány* Gyula gróf (1888–1959) festőművész 1942. novemberi kiállításának rekonstruálását kísérelték meg. A tárlat egy rajzsorozatot mutatott be *Széchenyi* István gróf életéről, nemzetreformeri tevékenységéről, valamint egy továbbit Képek a magyar múltból címmel, ezenkívül még kiállították egyetlen olajfestményét. A különleges talentumú gróf a századforduló egész Európát meghódító művészetével, a szecesszióval alakította ki, idehaza a gödöllői művésztelep rokon lelkű tagjaihoz kapcsolódóan, a maga egyedülálló, pályája kibontakozása évtizedeiben itthon és külföldön egyaránt elismert stílusát. Művészi hivatásának a magyar történelem nevezetes eseményeinek, jeleneteinek s különösképpen „a legnagyobb magyar" életművének grafikai és festészeti feldolgozásával az európaiság eszméjével összeforrt nemzettudat ébren tartását vallotta. Ha lehet – és miért ne lehetne – Széchenyi-mítoszról beszélni, ennek „valószínűleg leggazdagabb és legérdekesebb" XX. századi képzőművészeti megfogalmazása az ő nevéhez fűződik. Nem csupán a sorozatpárról van szó, hanem legfőképpen a Széchenyi apoteózisa című 2x2 méteres olajképéről, amely a XX. századi magyar (történelmi) festészet egyik kiemelten megbecsülésre érdemes eredménye. Ez a körkörös olvasatú, a gróf létesítményeit és személyes sorsát, kora magas posztot betöltő és paraszti figuráit egybetömörítő kép, középen az ismert fejportréval, a művész végső üzenete élet-halál között lebegő nemzetének. S a művész további sorsa? Negyvenöt után kitelepítették, '51-ben koholt vádak alapján elítélték, megjárta a márianosztrai börtön poklait, s bomlott elmével hunyt el a hárshegyi ideggyógyintézetben. **(mezei)**

MAGYAR NEMZET
2000 III 11

enthető
rd-támogatás

Tegnap a Magyar Agrárkamara és a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (Mosz) is sajtótájékoztatót tartott a Sapard-támogatásról. A két szervezet álláspontja azonos: az EU-források elosztása elfogadhatatlan, durván sérti a gazdálkodók esélyegyenlőségét, aránytalan. A magyar Sapard-program nem mezőgazdasági termelői beruházás centrikus, annak ellenére, hogy ennek az uniós programnak egyik markáns célja az agrártermelők felzárkoztatása. Az érdekképviseletek szerint hét év alatt összesen 67,9 milliárd forintból csak 19,2 milliárd, vagyis a teljes összeg 28 százaléka kerülhet mezőgazdasági beruházásra. Nem lehet ugyanis – tette hozzá *Mészáros* Gyula kamarai főtitkár – kifejezett agrárfejlesztésnek tekinteni például az infrastruktura javítását, a falukép csinosítását. a kulturális örökség megőrzését. A Mosz a program átdolgozását kéri – szögezte le a szervezet főtitkára, *Horváth* Gábor. A tájékoztatón meghívottként részt vett az FVM európai integrációs főosztályának vezetője, *Vajda* László, aki egyebek mellett elmondta: az EU a saját pénzét *így* osztotta el. Leszögezte: a támogatásnak a 70-80 százaléka jut majd el a mezőgazdasági termelőkhöz. A Brüsszelbe a múlt év végén elküldött Sapard-programot csak első változatnak kell tekinteni, most formálódik a második, amelybe beépítik a szakmai szervezetek, így a kamara és a Mosz javaslatait is. Jó hír – tette hozzá –: ha sikerül Brüsszellel december 10-ig megkötni a Sapard támogatásról a felhasználási szerződést, akkor erre az évre „járó" pénz nem vész el, újabb két évig felhasználható marad. **(n. t.–h. l. i.)**

Indexrekord

Történelmi rekordszinten nyitott tegnap a Budapesti Értéktőzsde indexe, s a kedvező nemzetközi tőkepiaci hangulat is közrejátszott abban, hogy a nap végéig a részvényárak tovább emelkedtek, a Bux a kereskedés végén minden korábbi szintet meghaladó értéken állapodott meg.

Néhány perccel tizenegy óra előtt a BÉT titkársága felfüggesztette a Fotex kereskedését. Az intézkedésre a befektetők védelme érdekében került sor, mert a társaság tizenegy órára sajtóértekezletet hívott össze, ahol a részvény árfolyamát befolyásoló információ bejelentése történt, de ez a hivatalos közzétételi fórumokon nem jelent meg. Abban az ötven percben, amíg kereskedtek a papírral, az árfolyam 248 forintig emelkedett. Az elmúlt napokban megfigyelhető látványos növekedés már előrevetítette, hogy valaminek történnie kell, hiszen az év elején még száz forint alatt állt a kurzus.

Nem befolyásolta viszont a Graboplast árfolyamát az a bejelentés, hogy a győri társaság peren kívül megállapodott a LaSalle Értékpapír Rt.-vel egy hosszú ideje húzódó, mintegy kétmilliárd forintos követelésről. A felek üzleti titokként kezelik a megállapodás értékét. Elemzők véleménye szerint a brókercég feltehetően a rábízott tőkét megtéríti, ami becslések szerint 1,2–1,4 milliárd forint lehet, s a megegyezés érdekében a Graboplast lemondott a hozamról. **(zelei)**

BUX-index (záró):
1047,91 pont (+231,11)

BUDA

	Nyitó ár
2. Deviza Factory	–
Agrimpex n.	–
Antenna Hungária	13800
Arago	631
Aranypók	–
BÁV	985
BorsodChem	9900
BIF	635
Brau Union Hungaria	4705
Cofinec	–
Csopak	–
CUG	–
Danubius	5600
Dédász	–
Démász	19600
Domus	650
Dunaholding	–

Last minute a műtárgypiacon

Az üdülési szezon lassan elkezdődik, a műkereskedelem pedig nyári álomra szenderül, legalábbis a vásárlóközönség számára, mert az évad utolsó árveréseinek befejeztével máris gyűjtik az őszi árverések anyagát a legnagyobb festményaukciós házak. A BÁV és a Nagyházi Galéria a múlt héten zárta a szezont.

Gréczi Emőke

A BÁV tavaszbúcsúztató festményaukciója kicsit csöndesre sikerült, de hát a cég igen mozgalmas hónapokat hagy maga után, a részvények tulajdonoscseréje mellett elismerésre méltó kortárs- és műtárgyárveréseket produkált az elmúlt hónapokban. Múlt hétfőn tartotta 109. festményaukcióját egy-két kiváló művel, emellett zömében közepes vagy helyesebben „profi" műcsarnoki munkákkal az előző századfordulót megelőző és követő évekből. Márpedig az akkori hivatalos festészet olyan sekélyes minőségű alkotásokra sarkallta az egyébként jobb sorsra érdemes művészeket, hogy az utókor legfeljebb bútorképekként értékeli azokat. Egy-egy alkotó képes volt egy életen át csak lovakat, birkákat, mezítlábas gyermekeket, cigánycsaládokat és baromfiudvarokat festeni, miközben Nagybányán, illetve a párizsi Julian Akadémián érlelődött a magyar modernizmus. A „futószalagon" gyártott zsánerképek mára alig érnek százezer forintot, ám ha hozzávesszük, hogy hat-nyolc évvel ezelőtt is éppen ennyit értek, akkor nyugodtan tekinthetjük rossz befektetésnek Peske Géza, Pállya Celesztin, Margittay Tihamér és mások akadémista-naturalista, édeskés műveit. De feltételezhető, hogy ezeket nem befektetés céljából vásárolták tulajdonosaik, hanem mert illett a lakásukba, akkor pedig mindegy, hogy most mennyiért képesek értékesíteni.

Batthyány Gyula: A flamenco tánc emléke, hárommillió forintért kelt el a BÁV árverésén

Batthyány Gyula látomásszerű szecessziós művei továbbra is elbűvölik a vásárlókat. A flamenco tánc emléke című ezúttal hárommillió forintért kelt el 1,2 milliós indításról. Ennél egymillióval ért többet Mednyánszky László Hegyi patakja, és 1,2 millióval ért volna többet Rippl-Rónai pasztell női portréja, ha megadják érte, de nem tették. Mednyánszky további művei (kisebbek az előzőnél) maradtak egymillió alatt. Nagybányaiak is visszamaradtak: Balla Béla, Perlrott Csaba Vilmos munkái vándorolnak vissza eredeti tulajdonosukhoz. Nem úgy Derkovits Gyula Hármashatár-hegye (oevre-katalógusban a 249-es számú), 800 ezerről 1,3 millióig vitték fel az árát.

A grafikák gyűjtői igazán bevásárolhattak, Gadányi Jenő, Bene Géza, Tóth Menyhért rajzai, akvarelljei nem lépték át a 100 ezer forintot. Bortnyik Sándor A festő című linómetszete viszont igen: 25 ezerről indulva 180 ezerért vihette csak haza egy kitartó licitáló.

Mint említettük, a nagy galériák gyűjtik őszi árverésük anyagát. Közzétették árverésük időpontját és a képek felvételi határidejét: a Mű-Terem Galéria július 20-áig vesz fel festményeket és Zsolnay-kerámiákat szeptember 13-án rendezendő árverésére. Kieselbachék július 26-án zárják szeptember 11-ei aukciójuk anyagát. Eközben mindkét galéria egészen páratlan kiállítással csalogatja közönségét. A Kieselbach Galéria holnap zárja Fej fej mellett című portrékiállítását, melyen legalább száz, ha nem több, arckép szerepel Csontváry-tól a klasszikus avantgárdon és a modernistákon át egészen a kortársakig. A Mű-Terem Galériában július 13-áig tekinthető meg a Kádár Béla műveiből rendezett kiállítás, mely egyben a galéria gondozásában megjelentetett monográfia bemutatását is szolgálja. Mindkettő illeszkedik a kereskedelmi galériák hiánypótló életmű- és tematikus kiállításainak sorába, melyek elévülhetetlen érdemeket szereznek az említett két, és a fővárosban további húsz-harminc magángaléria számára.

Az MH-műtárgyindex 3692,4 ponton zárt, összesen 56,4 pontot csökkent a múlt héten.

Magyar Hírlap 35. évf. / 133. 2002. június 10. 16.

EU

Hétfő – német fogyasztói árindex, május. Várakozás: +1,1%. Április: +1,6%.
Trend: csökkenő áremelkedési ütem.
– német kiskereskedelmi eladások, április. Várakozás: –0,4% (–3,9% éves). Március: +1,2% (–4,5%).
Trend: stagnál.
– olasz GDP, Q1.
Várakozás: +0,2% (+0% éves). 2001 Q4: –0,2% (+0,6%).
Kedd – német ipari termelés, április. Március: –0,3% (–3,2% éves).
Trend: 6 hónapja stagnáló havi kibocsátás, éves alapon mérséklődő csökkenés.
– angol ipari termelés, április. Március: –0,4% (–5,9% éves).
Trend: 2000 augusztusa óta csökkenő kibocsátás, növekvő éves dinamikával.
Szerda – francia fogyasztói árindex, május. Várakozás: +1,5%. Április: +2,1%.
Trend: enyhén csökkenő áremelkedés.
Csütörtök – francia ipari termelés, április. Március: +0,3% (–0,7% éves).
Trend: január óta mérséklődő éves csökkenés.
Péntek – angol munkanélküliségi ráta, május. Április: 3,2% (+5400 fő).
Trend: stagnál.

JAPÁN

Péntek – Japán ipari termelés, április. Március: +0,2% (–6,1% éves szinten).
Trend: tavaly december óta mérséklődik a csökkenés éves dinamikája.

MAGYARORSZÁG

Kedd – fogyasztói árak, május (KSH). Április: +0,9% (+6,1% éves).
Trend: az első négy hónapban átlagos +6,2%.
Csütörtök – ipari termelés, április (KSH). Március: +3,1%.
Trend: az első három hónapban +0,2%.

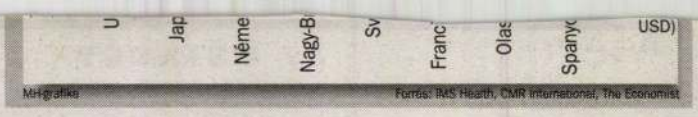

M+grafika
Forrás: IMS Health, CMR International, The Economist

Változik a lakáshitel adók

Kedvezmény csak a kamatra – A nagy hitelt

Több forrásból származó információ szerint az új kormány megváltoztatná a lakáshitelek havi törlesztő részletei után járó adókedvezményt. A hír kapcsán megvizsgáljuk a jelenlegi rendszert, illetve azt is, hogy a változás hatása milyen lenne.

Lazók Rómeó

A jelenleg érvényben lévő rendszer a következőképpen működik: a maximálisan igénybe vehető adókedvezmény a törlesztő részletek 40 százaléka, de maximum évi 240 ezer forint, azaz havi 20 ezer forint. Így a legkedvezőbb megoldás az, ha a törlesztőrészletek 50 ezer forint összegűek, ekkor ugyanis a 40 százalék éppen a maximális 20 ezer forintnak felel meg. A jelzálog kamattámogatású termékeket vizsgálva (ezt minden magánszemély igényelheti) 4,3 millió forint hitel 10 évre történő felvétele, illetve 5,6 millió forint hitel 15 évre történő felvétele vagy 6,8 millió forint hitel 20 évre történő felvétele eredményez körülbelül 50 ezer forintos havi törlesztő részletet. Ebben a támogatásos formában eleve nagyon kedvező kamatokkal számolhatunk (6-7 százalékos Teljes Hiteldíj Mutató), amibe még nem számoltuk bele a visszaigényelhető adó összegét.

Az adókedvezmény összege természetesen nem a hitelező banktól, hanem az állami bevételekből kerül elvonásra, pontosabban be nem folyt adóként érvényesül, azaz a jövedelmet megkereső egyén ennyivel kevesebb adót fizet az államnak.

Ha az adókedvezményt nem a teljes törlesztésre, hanem csak annak kamattartalmára lehetne igénybe venni, akkor ez a lépés két fontos következménnyel járna:

1. Megszűnne a „negatív kamat" elérésének lehetősége, hiszen a felvett hitel tőkerészét teljes mértékben vissza kellene fizetni. Így az adókedvezmény mintegy pótlólagos kamattámogatásnak fogható fel.

2. Az adókedvezmény kamattörlesztésre vetítése esetén a következő helyzet állna elő: ha megmaradna az évi max. 240 ezer forintos kedvezmény, akkor a korábban említett havi 20 ezer forintot a fizetendő kamatok csökkentésére lehetne fordítani.

Ekkor bonyolult kérdések merülnek fel:

– a futamidő során a havi törlesztő részletekben a visszafizetett kamat és tőke aránya folyamatosan változik, a futamidő előrehaladtával egyre kisebb a visszafizetett kamatrész. Ekkor tehát egyre csökkenő kedvezményt lehetne igénybe venni.

– beletartozna-e a kedvezmény körébe a kezelési költség? A kezelési költség nem kamat, nem is tőke, viszont jelentős teher a hitelfelvevőknek. Ezen kedvezményes hitelformáknál

Példa a nega

Ha 4,3 millió forint hitelt 10 évre veszünk fel – a futamidő során változatlan kondíciókat feltételezve – az általunk kifizetett összegek a következőképpen alakulnak egy meg nem nevezett, de konkrét terméknél: előre fizetendő díjak 46 ezer 500 forint + a 120 havi törlesztés, azaz 120 x 49 940 forint = 6 millió 39 ezer 300 forint.

NÉPÚJSÁG (HEVES)

Batthyány Gyula festő- és grafikusművész (1887–1959).

1021

Felfedező úton . . .

A Batthyány-hagyaték nyomában

Lexikon-kripta helyett: Hatvan

Szabó László, a festőművész egykori személyi titkára . . .

Egy esztendeje az *Élet és Irodalom* „Visszhang" rovatának több egymást követő cikke keltette föl az érdeklődést *Batthyány Gyula* festőművész hagyatéka iránt. Előbb *Pásztohy Domonkos* tanár írt levelet Polgárdiból, jelezve, hogy községükben él a festő egykori titkára, Szabó László, akire tulajdonának javát testálta. Az idős pedagógus fájlalta, hogy *Batthyány és a gyűjtemény iránt senki sem érdeklődik*, így az utókor megbecsülésére méltó művész jószerint „lexikon-kriptában" nyugszik. Többen megszólaltak a téma kapcsán, nem vitatva az alkotó erényeit. Eredménynek azonban csak a hatvaniak megnyilatkozása minősíthető. . .

★

Polgárdi, március elseje. Az erősen őszülő, jó tartású Szabó Lászlóval lakásuk előszobájában fogunk kezet. Azután nyílik a lakószoba ajtaja, hogy egyszeriben a történelmi múlt levegője csapja meg a vendéget. Múltszázadi bútorok, közöttük az 1848—49-es polgári forradalom és szabadságharc mártírja, *Batthyány Lajos* gróf „gondolkozó székével", faragott bölcsőjével, a falon ismeretlen mester miniatűr festményével, amely nővére és édesanyja társaságában ábrázolja a

Batthyány Gyula festőművész saját portréja fiatalkorából

(Fotó: Szabó Sándor)

mekkorában festő pályára készülő Batthyány Gyulának hányatott életútja.

★

— Jómagam 1935-ben kerültem a grófhoz komornyiknak, a budapesti, Hunyadi úti műtermes lakás és a Polgárdiban akkor még álló kis kastély között osztva meg az év hónapjait. De azt elbeszéléseiből tudom, hogy az 1883-ban született Batthyány Gyula *már hat-nyolc esztendősen remekül rajzolt*, később Münchenben és Párizsban tanult, a két világháború közti időszakban pedig rengeteg portrét festett. Modelljeit szertelenül, ambíciója szerint válogatta. Főrendiházi tag éppúgy akadt köztük, mint színésznő, vagy erdélyi, csíki öregasszony — emlékezik Szabó László. — Megfestette, megrajzolta a nemzet történetét is! Árpádkori mennyegzőt, egy török basa Dunán menekített leányát, *Széchenyi István életének legjelentősebb mozzanatait*. Majd jött a felszabadulás, Batthyány Gyula számára igen sok gyötörtetéssel. A kártékony arisztokraták közé sorolták festői életművével együtt, 1952-ben pedig hazaárulásért nyolc évi börtönt kapott. És négy esztendő múlva hiába rehabilitálták, életének nagyon rövid hátralevő ideje alatt, betegséggel küzdve, már nagyon keveset festett. Azt is itt, nálunk, Károlyi Zsuzsánnától származó Bálint fia elvesztését is sajogva. *1959. január 20-án hunyt el. Azóta pedig csak a nagy csend mögötte. . .*

★

Hogy mi volt egy komornyik, majd személyi titkár tennivalója a festő-gróf körül? Szabó László erről is színesen és szívesen beszél. Leginkább persze azon küldetéséről, mellyel Battyhány Gyula művészi kibontakozását segíthette. Így például *meg kellett tanulnia fényképezni, hogy majd az egész országot, sőt külhoni tájakat is bejárjon.* Ilyenkor rendre városképeket, kijelölt természeti részleteket kapott lencsevégre, vagy történelmi

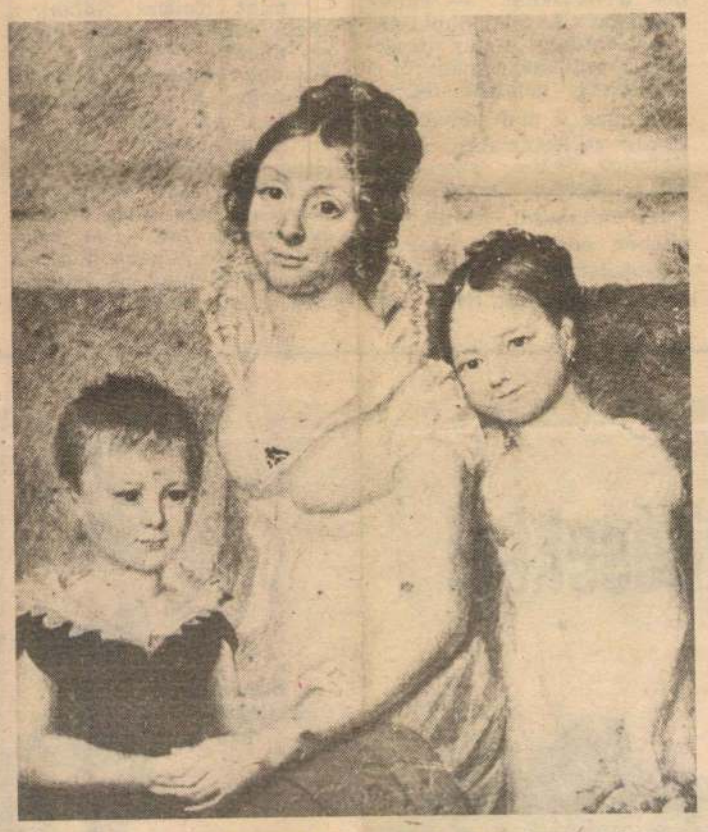

A dédnagyapa: Batthyány Lajos, a 48-as szabadságharc egyik kiemelkedő alakjának gyermekkori képe, melyen édesanyjával és nővérével van megörökítve

Pogány Ödön Gábor, a Nemzeti Galéria nyugalmazott főigazgatója szemügyre veszi a hagyaték egyik képét, a „Szultán lányát"

figurákat és környezetüket fotografálta. Éspedig a legősibb, róluk fennmaradt ábrázolatban. A festő ugyanis nem csupán jellemábrázolásra törekedett egy-egy művén, hanem *a fizikális, a tárgyi hűséget is nagyon fontosnak tartotta.* Előfordult nemegyszer, hogy Bécs vagy Brassó utcakövét koptatta Szabó László, hátán az elnyűhetetlen Rolley-Flex masinával, és a gazdájától kapott levél jóvoltából múzeumok, képtárak raktárai nyíltak meg előtte. Aztán csak kattant a gép zárja, s már birtokában volt a szükséges arcmás, viselet.

★

Ahány szoba, úgy tárja elénk magát Batthyány Gyula, úgy gazdagszik bennünk. És úgy készteti értékítéletre a szakembert, dr. Pogány Ö. Gábort:

— Batthyány Gyula jónéhány művét már ismertem, nagyobb részüket a Nemzeti Galériából, amelynek huszonhárom évig voltam a főigazgatója. De igazán érdemben csak most, a Polgárdiban látott negyven festmény és száznál több rajz, kroki élménye után merek nyilatkozni. Hitem szerint a ma még „lexikon-kriptában" nyugvó, *nagy felkészültségű művész a magyar szecesszió legjobbja.* Könnyen állja a versenyt *Jasik Álmossal, Márton Ferenccel, Feszty Masával*, vagy a szívéhez is közel álló, ugyancsak „gödöllői iskolás" *Nagy Sándorral.* Művei így, erősen megviselt állapotukban is hallatlanul szuggesztívek, *Bakony* című munkája pedig — amelyen megidézi a táj teljes flóráját, faunáját — félelmetes teljesítmény. Csak persze ott a műkritika, a szakma antagonizmusa, elfogultsága, ami az egész XX. századi magyar művészet megítélésével kapcsolatban annyira jellemző! Másodrangú lett képzőművészeti kultúránkban a felkészültség, *előtérbe tört a laicitás, a féltehetségek indulatának fölértékelése, ami különösképpen nemzetközi összehasonlításban hátrányos számunkra.* Nincs jobban semmi ellenemre, mint az egyoldalú elfogultság, egyik irányzat kijátszása a másik ellen. Éppen ezért, amikor sokra tartom az alföldiek realisztikus törekvését, vagy tisztelettel adózom a „Nyolcak", a szentendreiek kifejezésvágyának, véleményem szerint *velük együtt e század festészetének fontos eleme a legjobban Batthyányihoz közelítő szecesszió. . .*

★

Epilógus: Galériavezetői szolgálatomra is hivatkozva jelentem a képzőművészet Heves megyei barátainak, hogy a Szabó Lászlóval kötött egyezség szerint 1984. áprilisában Hatvan városa *emlékkiállítással tiszteleg Batthyány Gyula művészetének*, amelybe néhány fotó erejéig már most betekinthetnek az érdeklődők.

Moldvay Győző

Tél, s tavasz mezsgyéjén

Kovácsok, Szépek, Farkasok

Bodonyi képeslap — 1984.

Kovács Gábor: a víz a legfontosabb

Rossz szó ne essék, de igaz: rengeteg a régi ház ma is Bodonyban. Talán ettől annyira szép.

Sárgára, kékre, fehérre festettek, s boltívesek a tornácok — akár száz esztendeje — és emberek könyökölnek a kiskerítésnek. Az hírlik róluk, hogy zárkózottak, nem egykönnyen állnak szóba az idegennel. Nem úgy, mint például az alföldiek. Tél és tavasz között — mint tapasztaltuk — igencsak igaz ez.

Nézni, látni, persze, azért szabad, s nem nehéz eldönteni: szép eme hegyi falu. Közben kicsit sorsüldözött. Már írták róla — kedves elődök —, hogy „amerikás". Azaz: kivándoroltak innen (is) sokan. Volt USA és Canada, némi Dollár és sok erdőirtás, és megtérés a hazai földre, megpihenni, — ha úgy tetszik — örökre.

Bodony ez.

Szabad-é kimondani? — sikertelen amerikások Bodonya.

Nem a szorgalmuk okán, de mert gyenge a föld.

A templomtól nézve különben szép a falu: süllyed, emelkedik, kanyarog.

Bodony.

„Csendestársa" Parádnak.

És Sasvár és Óhuta.

— *Fejes Szép Katát ismerik-e?*

— Fejes Szép Kata...?! De hisz' már meghalt... *Oda a dunyha, az ágy, a lavór* — oda az olvasó, oda a csalfa Biblia. Minden temetőben, feszes kereszt alatt.

Így igaz és így — nem igaz.

Bodonyban ma 1150 ember él, Kovács Farkas, Szép — egy tőről sarjadt nemzedék.

A ma sorsa: *a jó vagy rossz* termelőszövetkezet. Most már egyre inkább *az előbbire esküsznek*, egyre inkább ez igaz. *Pálfi Tihamér* mondja, az elnök: — 1982-ben 24-en léptek be, tavaly pedig tizenkilencen, s közben csak egy ment el. Gondolom, ez *a tsz felé megnyilvánuló bizalom*. Persze, van ennek háttere is. Hogy mást ne mondjak, a szövetkezet természetesen előnyben részesíti a tagjait. *Biztos kenyér, jó támpont vagyunk.*

(Ehhez háttérként csak annyit, hogy százmilliós termelési értéket produkálnak, sorsuk szakasza most felfelé ívelőben, az idei tervet már szinte biztos, hogy teljesítik.)

— A közössel, úgy hiszem, rendbe jöttünk, és most a háztájiban igyekszünk többet adni. A belső telkek műveléséhez biztosítunk erőgépet, trágyát, vetőmagot. És kombájnt a betakarításhoz, szállító járműveket. Nem csak a tagoknak: *az egész községnek*. Aki csak igényli, megkapja. És emellett jó pénzt hoz még itt a bikanevelés...

Régi keret, megsárgult képek *(Fotó: Perl Márton)*

Jó hallgatni Pálfi Tihamér szavait. Jó akkor is, ha tudva való: sok gonddal-bajjal jár, nem könnyű manapság a jószágtartás, számolni kell ezzel is, azzal is, annak, aki csak belevág. A lehetőség minden esetre 1982 óta adott. Jelenleg 86 kisbikát nevelnek a házaknál — ennek évenként közel duplájára van lehetőség! —, az abrakrak, a szálastakarmányról a szövetkezet gondoskodik.

És még a mai tényekhez: tavaly sertéshizlalási akciót léptettek életbe, szerződésben a nógrádi Karancs húsipari vállalattal. Ennek keretében eddig 186 sertést értékesítettek, 16—20 család közreműködésével. (Nem rekkelám, csak igaz: a termelőszövetkezet igény esetén minden hízó beállításához ezer forint előleget ad.)

Kérdés, ezek után — s közben — *milyen ma Bodony?* Mit lát ma, mondjuk *Farkas Szelei János*, aki öregségére Amerikából haza telepedett? Csupa jót, csupa örömet, persze aligha — nem ilyen korban élünk. Rengeteg a gond, igen, a baj is. Például az — mint *Kovács Gábor*, a közös községi tanács elnöke mondja Parádon, aki különben szintén bodonyi —, hogy a vízprogramot mind a mai napig nem sikerült megoldani. Falugyűlésen is felvetették: sem Sasvárnak, sem Bodonynak vezetékes vize nincs. Jó húsz éve merült fel — és jogos panasz. Jó viszont, hogy a tervek erre már elkészültek, még idén megalakul a társulás, jövőre pedig hozzálátnak a kivitelezéshez.

Ez így jól hangzik, de az itt élőknek aligha elég. Sokan megkérdezik:

— *Mikor tehát, és menynyiért?*

A válasz nem kevésbé konkrét: A jelenlegi árfolyam *11—12 millió forintba kerül Bodonyban a víz*, és 551 beltelekkel számolva ez családonként nem kevesebb, mint húszezer forintot jelent!

Ha lúd, legyen kövér — tartja a közmondás.

Ha víz van — legyen gáz.

Bodonyi — kicsit még téli képeslap

Múlt és jövendő...

— Lesz?

— Kérem — hangzik az elnök válasza —, nálunk *első számú téma a víz*. Igaz, most Bodonyról beszélünk, de nem kevésbé fontos, hogyan jut el Óhutára a köszörűvölgyi tározóból a víz...? Nekünk most ezen kell gondolkoznunk. Kellemesebb gond, hogy mi, tanácsi tisztségviselők és az üveggyáriak *közösen jelöltük ki a gázvezeték nyomvonalát*, ahonnan majd — tehát a vízbevezetés után — Bodony, Parád és Sasvár is lecsatlakozót kap.

A Szépek, Kovácsok, Fejesek, Farkasok ezt — ha fenntartással is, de — várják. A fenntartás azért, mert tudják: *vízért, gázért fizetni kell*. Méghozzá többet, mint azoknak, akik már tegnap-tegnapelőtt túlestek ezen. De ez a helyzet, ez az adott, ezt tudja nyújtani korunk.

A bodonyiaknak — Bodonyt.

Egy — minden sok baj, gond, küszködés ellenére, ilyenkor, tél és tavasz mezsgyéjén, talán nem túl szép, de valós — bodonyi képeslapot.

B. Kun Tibor

Régi és új Tarnamérán

Egy kastély — kiegészítésekkel

Senki sem állíthatja, hogy Tarnamérnán akárcsak elfogadható helyzetben is vannak a művelődési intézmények. A régi, több mint százéves iskola a toldással együtt is szűkös, a klubkönyvtár a volt orvosi lakásban működik, a művelődési házat pedig le kellett

Barokkos megvilágításban...

Alapok — a telken és a fejben

Együtt indulunk el megnézni az építkezést. Lassan kirajzolódik a leendő nevelési központ alakja. Meghatározó lesz a faluban ez az épülettömb. Hátul a kemping, körül hatalmas park, benne üdülősorral. Az alapok nemcsak a volt futballpályán készültek el, hanem az iskola igazgatója, *Dzvonár Sándor* szerint a tantestület is gyűjti a tapasztalatokat, kialakítja a nevelési központ elképzelését.

— Jártunk *Sarudon, Besenyőtelken, Tarnaörsön:* megtudtuk, máshol hogy csinálják. Ezt a lehetőséget

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Batthyány Gyula festő-grafikusművész
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
(1887-1959).
1984 MÁJ 2 0

1021

A magyar szecesszió epizódja

Batthyány Gyula: Fiatalkori önarckép

Batthyány Gyula: Csíki öregasszony

Elfelejtett értékünk: Batthyány Gyula

Világdivat a szecesszió. A gödöllői műhely révén a magyar képzőművészet is jelentős szerepet vállalt e stílus és világérzés festői kifejezésében. Gödöllő szerepe a századfordulón nemcsak abban mutatkozik meg, hogy a svéd Belmonte és a finn Akseli Gallen-Kallela szövetsége révén nemzetközi műhely lett, hanem abban is, hogy a magyar tájak festői feldolgozását vállalta. A magyar szecesszió egyik különös, elfelejtett alakja Batthyány Gyula.

Amit tudunk róla, hogy Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszterelnök dédunokája volt, hasonlóan hányatott sorsú ember. Keveset mondanak működéséről az annalesek, pedig értékei különlegesek és megbecsülendők. 1887-ben született, Ikervároon, Münchenben és Párizsban tanult, és Budapesten halt meg 1959-ben. Életműve egykori titkárának, Szabó Lászlónál lappangott Polgárdin, Pogány Ö. Gábor és Moldvay Győző közreműködésével került a nyilvánosság elé a Hatvani Galériában. A meglepetést nem a nevéhez fűződő különcségek okozzák, hanem a művek értékei.

Témái: párizsi, bagdadi, erdélyi tájak, megörökítette Nógrádverőce térségét is, és a Bakonyt. Jelentősek portréi (Csíki öregasszony). Fontos művelődéstörténeti kollekció Széchenyi ciklusa, mely portréján túl idézi a legnagyobb magyar alkotásait, szellemi környezetét. Batthyány Gyula együttérzéssel festette meg Dózsa megégetését. Ugyanez a szolidaritás nyilvánul meg személyes többlettel, amikor dédapja, gróf Batthyány Lajos alakját formálta meg. Eszközeiben, témáiban egyaránt a sokoldalúságot szerette.

Életművére Pásztohy Domonkos és Szabó László hívta fel a figyelmet az Élet és Irodalom hasábjain 1982-ben, s Hatvanban meghallották a híradást. Így került ki a „lexikon-kriptából" Batthyány Gyula figyelmet keltő és érdemlő munkássága, mely a magyar szecesszió egyik érdekes és feldolgozást sürgető epizódja.

L. M.

ORSZÁG

ZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Vasárnap, 1984. május 20.

verkezésről

sanak atomagressziót elkövetőknek. Van már egy lejárati határidő nélkül megkötött szovjet—amerikai szerződés a rakétaelhárító rendszerekről, amely megtiltja ez utóbbiak létrehozását; ezt a szerződést maradéktalanul tiszteletben is kell tartani.

Mint Csernyenko rámutat, a világűrbe telepített rakétaelháró rendszerek létrehozásának szándékáról való ünnepélyes lemondás megfelelne a szerződés szellemének és betűjének, s hozzájárulna ahhoz, hogy az egész emberiség érdekében biztosítani lehessen a kozmikus térség békéjét. Egy ilyen lépést világszerte úgy üdvözölnének, mint az emberiség békés jövője iránti igazi gondoskodás megnyilvánulását.

Nem tűr halasztást a műholdelhárító fegyverek betiltásának kérdése sem — hangsúlyozza válaszában Csernyenko. Az ilyen fegyverek kidolgozása még sokkal bizonytalanabbá tenné a helyzetet, növelné a meglepetésszerű támadás veszélyét, aláásná azokat az erőfeszítéseket, amelyek célja az atomfegyverekkel rendelkező államok közötti bizalom szavatolása. — Önök, mint tudós szakemberek, mindenki másnál jobban tudják, hogy ez milyen veszélyes lenne. Haladéktalanul lépéseket kell tenni, még mielőtt a világűr militarizálásának folyamata visszafordíthatatlanná

(Folytatás a 2. oldalon)

Két toronyház között

Az újpalotai napok rendezvénysorozat eseményeként sziklamászók vállalkoztak a Zsókavár utca 2. számú ház megmászására május 15-én délután. E ritka bemutatón az Újpalota SE Pannónia csoportja, a Budapesti Viking csoport és az esztergomi sziklamászók vettek részt. Képünkön: két toronyház között a levegőben.

II. Tokaj Kupa

Megkezdődött a sárkányrepülő-verseny

A Magyar Honvédelmi Szövetség Borsod-Abaúj-Zemplén megyei vezetősége és a Borsod megyei Repülőklub rendezésében május 19-én II. Tokaj Kupa elnevezéssel országos sárkányrepülő-verseny kezdődött Tokajban. A Kopasz-hegyen 10 órai kezdődött Tokajban. A Kopasz-hegyen 10 órai kezklub idén ünnepli megalakulásának ötvenedik évfordulóját.

A május 27-ig tartó sárkányrepülő-versenyre elküldte versenyzőit az ország valamennyi sárkányrepülő szakosztálya. Így ha az időjárás engedi, közel hetven ver-

Könyvheti ajánlat

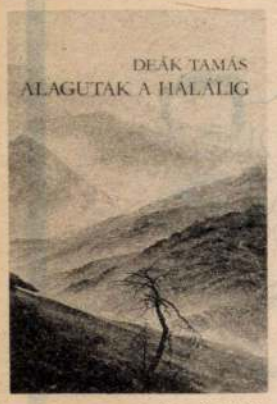

mert *nem* erőszakolják meg; az ifjú erdélyi magyar germanista egy gyilkosságsorozat szünetében némi testi vigaszt nyújt — sorban — a kastély ifjú hölgyeinek; a daliás öreg operaénekes utolsó, önérzeterősítő hódításáról reggelre kiderül, hogy tarifás ringyó...). Lehet azonban, hogy Deák olvasórétege nem is oly vékony; hiszen némely darabja (például: a *Hadgyakorlat*) Romániában sorra járta a színpadokat. *Az érsek imáját*ból ismételten sugárzott tévéjáték lett, „Antal-regényei" (románul is) fergeteges sikert arattak — és távolról sem csupán pajzánságukkal. Aki stílusát — mint egy nyelvet — megtanulja, a cselekményen túl fölfedezi allegóriáinak mélységét; történelmi sors és magánszabadság, éltető rögeszme élethelyettesítő automatizmusa, érték és erőszak viszonya — megannyi létbevágó alaptárgya szépírói elemzéseinek. *(Szépirodalmi)*

Bodor Pál

EGY RÉGI GAVALLÉR EMLÉKEI

Podmaniczky Frigyes emlékirata

A Helikon Kiadó nemes feladatot vállalt, amikor kiássa a múlt elfeledett — de egyáltalán nem feledésre méltó! — emlékeit: elég csak eddigi legnagyobb vállalkozásukra, Orbán Balázs Székelyföldet bemutató hatalmas munkájára utalni. Nemrég olvashattunk arról, hogy készül a nevezetes Malonyai — néprajzos — könyvek új, több évre tervezett kiadása.

Ebbe a sorba tartozik a kezünkben tartott, kiállításában is szép könyv, amelyet „az utolsó gavallér", Podmaniczky Frigyes báró több kötetes emlékirataiból állított össze a tőle megszokott gondossággal Steinert Ágota (a szerkesztés és az utószó is az ő munkája). A szerzőre igazán ráillik, hogy nagy idők tanúja volt: huszonnégy évesen vett részt a szabadságharcban. A negyvennyolcas huszárkapitányt büntetésből sorozták be az osztrák hadseregbe és vitték Lombardiába. Hazakerülése után egyszerre kötelezte el magát az irodalom és a közélet mellett: a hatvanas évek elejétől csaknem haláláig volt tagja a parlamentnek. 1873 és 1885 között ő volt az állami színházak intendánsa. Nevezetes mondása ebből a korszakból: „Shakespeare-t vagy jól kell játszani, vagy sehogy, de játszani kell."

Krúdy Gyula Budapest vőlegényének nevezte, s regényt tervezett a „kockás báró"-ról: mindig pepita ruhában járt. Valóban rajongója volt annak a városnak, amely az ő élében egyesült Budapestté, 1873-ban. Mindenki ismerte itt Podmaniczky Frigyest. A Közmunkák Tanácsa [illegible]ánt senki annyit nem tett csinosításáért, szépítéséért. Elég csak e nagyszerű könyvből az Operaház felépítése körüli küzdelmeit felidézni és fellapozni.

Városvédő sorozatában méltán idézi oly sokszor emlékét a televízió, és éppen ideje volt, hogy legalább egy terecske viselje Podmaniczky Frigyes nevét! *(Helikon)*

Varga József

FESTETT MALASZT

Tom Wolfe esszéi

Így is lehet művészetkritikát írni!

Tom Wolfe tíz évvel ezelőtt szenzációs antológiával aratott babérokat az angolszász világban. A *The New Journalism* című kötetet, melybe a hetvenes évek elejéről a legjobbnak érzett amerikai és angol riportokat gyűjtötte egybe, meg is fejelte egy azóta már alapműnek számító, szenvedélyes és személyes hangú tanulmánnyal. Ennek talán a legfontosabb gondolata: korunk valósága olyan gazdag, annyira *azonnal* kínálja magát megírásra, hogy a regény- és novellairodalom (angolul *fiction*) fikciói feleslegessé válnak. Arra van szükség, hogy az írók riporterként ezt a dús, nyers világot a legjobb irodalmi eszközökkel azonnal „jelentsék" az olvasónak. (1980. 26. számában az Új Tükör is közölte az antológia egy darabját, Nicholas Tomalin *A tábornok lecsap* című riportját a vietnami háború sűrűjéből.)

Wolfe ebben a gyűjteményben azt mutatja be, hogyan működik, mit tud az általa alapított irányzat a művészetkritika területén. Leleplező „szemtelensége" határtalan. A popartról elmondja, hogy a fotórealisták kirakatokról, autókról, popjelenetekről színes diát készítenek, majd hí-

ven átmásolják a képet a vászonra. Az op-arttal sem kíméletesebb. „Mire a múzeum ősszel megnyitotta nagy op-art kiállítását, a megnyitó banzájra belibbenő minden három nő közül kettő a benn látható képek ruhára nyomott mását viselte."

A képzőművészet manapság látható sokféle irányzata, az összefoglaló néven Késői Modernizmusnak nevezett egyveleg azért dühíti, mert közös benne a gondolat: a művészet ne legyen többé se embernek, se természetnek odatartott tükör. Ráadásul eme irányzatocskák mindegyike nagy feneket kerít saját elméleti megalapozásának. „Ha nincs Elmélet, én festményt se látok" — idézi Hilton Kramer kritikust.

Vehemens indulatától sok színben lángolnak a kritikái. A Minimal-artról ezt írja: „a minimalisták ragyás minimumot, ijedt fürjmony-verhenyegest, keshedt szellőzőlik-sárgát kezdtek felkenni a vászonra, hogy őket senki érzelgéssel ne vádolhassa." Ezeket a vitriolos dühkitöréseket nem akárki képes lefordítani. Bartos Tibornak — fantasztikus, ahogy csinálja! — maradéktalanul sikerült. *(Európa)*

Köröspataki Kiss Sándor

VALLOMÁS GÖRÖGORSZÁGRÓL

Gink Károly albuma

Az Akropólisz oszlophelyettesítő hölgyei, a Kariatidák, amelyek jellegzetesen „ginkes" csúsztatással a könyv borítóján lebegnek, ma már — tudtommal — elhagyták őrhelyüket, nem bírván a mai Athén levegőjét, amelyben több a füstköd, mint az „attikai só". Szabó Árpád, az

ókor- és matematikatörténész írta a bevezető szöveget, a régész-„szakma" belső vitáiról oly érdekesen szólva, hogy az is belemerül, aki nem érdeklődik a görög ókor iránt, csak ajándékba kapta a könyvet.

Mert alapjában véve ajándékkönyv ez: görög művészettörténetnek sovány, Gink-portrénak — értve ezen egy nagy művész egyéniségének kibontakozását — útikönyv; arra való, hogy belelapozzunk, csettintsünk és visszategyük a polcra. Azok, akik jártak már az örök kék ég alatt, a hellén kultúra földjén, felidézhetik emlékeiket. Ilyen értelemben szerencsés a látszólag semmitmondó cím, a *Vallomás...*, hiszen Gink itt érzelmileg közelít elsősorban egy kultúra örökségéhez, és csak másodharmadsorban törekszik a dolgok pontos „leképzésére". Mintha egy fofókiállítás képei előtt haladnánk el, ahol ritmusosan váltakoznak a bravúrosan fényképezett márványszobrok a megsokszorozódó tájakkal, a ráncos parasztarcok a szobrokkal, a jámbor ösvér a szilaj bronzlóval.

E könyv még fájóbbá teszi egy szép és modern görög művészettörténet hiányát — miért nem jelenik meg újra, jobb illusztrációs anyaggal se Szilágyi János György, se Castiglione László régi munkája? —, viszont *annak, ami* nagyon alkalmas: személyes vallomásnak, amely a görög kultúra bűvkörét erősíti, folytatva egy régi, nemes magyar hagyományt. *(Corvina)*

Székely András

Film

FÖLD ALATT, FÖLD FELETT

Színes amerikai dokumentumfilm

Az amerikai Kentucky állam egyik megyéjében sztrájkba léptek a bányászok. Vajon ez a tévéhíradóbeli kapkodó és félig kész montázsokból, felületesen átfutott újságcímekből visszaköszönő rutinhír megtölthető-e élettel, felkeltheti-e érdeklődésünket? Barbara Koepple 1979-ben Oscar-díjjal kitüntetett dokumentumfilmje felemás választ ad kérdésünkre. Az országos szakszervezetbe történő belépésért, az ezzel szorosan összefüggő nagyobb védettségért harcba szálló szénbányászok tizenhárom sztrájkhónapját nyomon követő alkotás filmes műfajok fésületlen egyvelege. Szándéka szerint talán minden egyszerre: aktuális, az események színhelyéről küldött szemfüles riporttudósítás, az amerikai szénbányászok szakszervezeti harcait filológus pontossággal számba vevő történelmi dokumentum és harcos, határozottan állást foglaló filmes szociográfia a tőkés—munkás ellentétek el nem avuló időszerűségéről. A műfaji eklektikusság, a kapkodó, túl sokat markolni akaró alkotói magatartás bosszantó üresjáratokat eredményez. Bár Hart Perry főleg arcközeli felvételeivel kitűnő kamerája a munkásgyűléstől a sztrájktörőkkel történő összecsapásig — föld felett és föld alatt — mindenhol jelen van, de a rendezői következetlenség, vagyis a lényeges és lényegtelen különválasztásának képtelensége megakadályozza a nézőt abban, hogy az itt és most, a szeme

előtt zajló események értő és beavatott szemlélője lehessen. Koepple-t maga alá gyűri a felhalmozott részletek töménytelen mennyisége. A szokványos televíziós riportfilmekből ismerős szerkesztésmód és vágási technika gyakori alkalmazása annyira kikapcsolja a néző figyelmét, hogy a valóban érdekfeszítő, a rendezőnő választotta konfliktust hitelesen megörökítő és a sztrájk mélyebb összefüggéseire is rávilágító képsorok sem válhatnak revelatív erejűvé. Barbara Koepple valóságkutató érzéke vitahatatlan. Kár, hogy ennek művészi dokumentuma csak hellyel-közzel tükrözi vissza a befektetett óriási energiát.

Gáti Péter

RONCSPALOTA

Színes új-zélandi film

Az alapkonfliktus, elsősorban amerikai filmekből jól ismert. Szórakozásra, változatosságra vágyó feleség megunja a vele mit sem törődő autóversenyző férjet. Összecsomagol hát, és kislányával elhagyja a családi fészket, jelen esetben egy roncstelepet. A férj magába száll, rádöbben: önző volt, s mindent elkövet, hogy legalább gyermekét visszaszerezze. Még az emberrablástól és a fegyveres erőszaktól sem riad vissza.

Roger Donaldson elkészítette a *Kramer kontra Kramer* új-zélandi változatát. Egy házasság felbomlásának hétköznapi történetét meséli el,

Heti ajánlat

természetes egyszerűséggel, kerülve az érzelgős jeleneteket. Könnyed, szórakoztató filmjében ügyesen „lavíroz" emberi kapcsolatokat vizsgáló családi dráma és izgalmas autóversennyel is fűszerezett kalandfilm között, a cselekmény fokról fokra válik feszültebbé. Donaldson jó csapatot gyűjtött maga köré. Graeme Cowley operatőr öncélú művészieskedéstől mentes, szép felvételei és a színészek (élükön a főhőst alakító Bruno Lawrence) meggyőző, hiteles játéka csak fokozza a hatást. Bár a *Roncspalota* sok tekintetben sablonok szerint készült, azért az egyéni stílusjegyek is föllelhetők benne. Különösen vonatkozik ez a film utolsó húsz percére. A történet vészes gyorsasággal közeleg a szentimentális végkifejlet felé, hogy aztán Donaldson egy váratlan és szellemes „csavarintással" mindenkit meglepjen. A kesernyés-vidám, kissé meseszerű befejezéssel hirtelen föloldja a felsejlő, könnyes tragédiát. Milyen egyszerű is ez — filmen.

Hollós László

Kiállítás

KOMÁROM MEGYEI MŰVÉSZEK
Tata, Vár

Hogy egymás mellé aggatott képekből „tavaszi tárlat" legyen, közöttük valamiféle kohéziós erőt óhatatlanul fel kell tételeznünk. Amely áradhat persze *a lakóhelyből is:* Szentendre vagy Hódmezővásárhely légköre szintézissé szervező erő. Nem feltétlenül van ez így egy mesterséges — közigazgatási — határ esetében. A képzőművészek közös bemutatkozása lehet kultúrpolitikailag fontos demonstráció, ám művészeti törekvéseket ritkán határolnak körül térképészeti jelek.

Így hát nincs is semmi közös a „komárommegyeiség"-en kívül a tatai várban most kiállított munkákban. Egy-egy művésztől szükségképpen nem lehet itt annyi alkotás, amennyiből egyéni fejlődésvonalak, alkotói célok és állomások kirajzolódhatnának. Az alkotói szemléletek különbsége csak jelzésszerűen észlelhető, az eligazodás sok előismeretet feltételez.

A színvonal így igencsak változó. Szép, meghitt hangulatú az amatőr Erdélyi János György képe *(Egy szerelem születése).* Az inkább grafikusként ismert Karkus István ezúttal rajzainak groteszk szemléletéből semmit tovább nem örökítő festménnyel van jelen. Kerti Károly puritán tusrajzai ezúttal is meggyőznek alkotójuk technikai tudásáról. Mérföldekre jár a figurális ábrázolástól Kollár György; festményei nehezen megközelíthetők, hangulati erejük mégis elvitathatatlan. Jelentős mű Novák Lajos „klasszikus" hagyományokat síkokra bontó „konstruktivizmussal" ötvöző *Autóbuszra várva* című olajképe, póztalanok, lírai szépségűek tusrajzai. Álombeli tájakat jelenít meg nagy átéléssel Végvári I. János *Szárnycsapások* sorozata; látomásos festészete szürrealista elemeket is használ. Kedves ifj. Szunyogh László kisplasztikája, a *Férfi macskával,* érdekes Vörös Zoltán *Sziták* című szitanyomata.

Mindeme élményeken viszont sokat rontanak az idekerült — olykor technikailag is — gyenge munkák. De mit tegyünk? Komárom megyében két év alatt ennyi termett. Ez van — legalábbis *itt és most,* kiállítva. *(Képünkön ifj. Szunyogh László Férfi macskával című kisplasztikája.)*

E. Nagy Lajos

BATTHYÁNY GYULA EMLÉKKIÁLLÍTÁSA
Hatvani Galéria

A *Művészeti Kislexikon* jegyzi meg az 1887-ben született, Münchenben, Párizsban tanult és 1959-ben elhunyt festőről, hogy „modoros". Csakhogy az ő esetében ez egyéniségének része! Batthyány Lajos az első felelős

magyar miniszterelnök dédunokája volt; hányatott életű művész, fontos alakja a magyar szecessziónak. Magányos alkotóként, de a gödöllői műhely szellemében dolgozta fel a torockói témákat. Párizsi szalonbelsői érdekesek, abból a szempontból is, hogy fogalmazásmódjuk rokon Remsey Jenő későbbi Párizs-sorozatával, az *Erzsébet királyné* megnyújtott alakja pedig az osztrák Gusztav Klimt hatását jelzi. Bizonyos orientalista jelleg is nyilvánvaló nála, és más értékrenddel, más képi szerkesztéssel, de az érdeklődési kört és a megszállottságot illetően pályájának bizonyos szakasza Csontváryhoz csatolja. Ő is *totális* volt, magányában és témaválasztásában egyaránt.

Moldvay Győző galériavezető érdeme, hogy az *Élet és Irodalom* hasábjain annyit vitatott, Polgárdiban szunnyadó életmű nyilvánosság elé léphetett, Szabó László és Pogány Ö. Gábor közreműködésével... *(Képünkön a Szentlászlói dombok című festmény részlete.)*

Losonci Miklós

125 ÉVE SZÜLETETT CONAN DOYLE

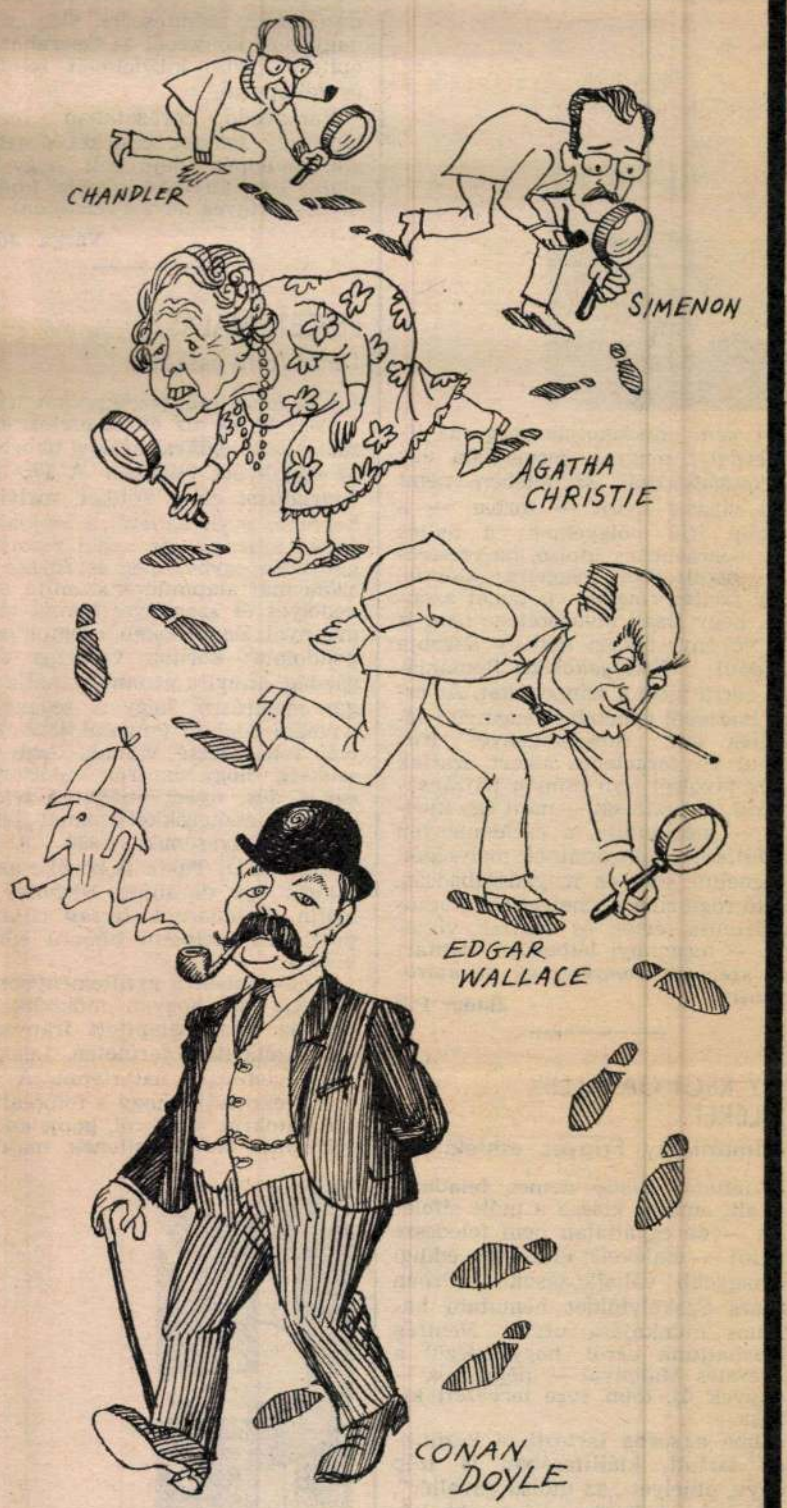

ÚJ TÜKÖR
Képes kulturális hetilap

Főszerkesztő:
BENJÁMIN LÁSZLÓ

Főszerkesztő-helyettes:
FEKETE SÁNDOR

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 429-350, 222-408
Kiadja: **LAPKIADÓ VÁLLALAT** Budapest VII., Lenin krt. 9–11.
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT** a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (Postacím: Budapest V., József nádor tér 1. – 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámára. Előfizetési díj: negyedévre 102,– Ft, ½ évre 204,– Ft, 1 évre 408,– Ft.

84.1133 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme. Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: Szlávik András vezérigazgató. INDEX: 25 817.
Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Batthyány Gyula, festő- és grafikusművész (1887-1959).

NÓGRÁD
1984 MÁJ 19

1021

Elfelejtett értékünk: Batthyány Gyula

Világdivat a szecesszió. A gödöllői műhely révén a magyar képzőművészet is jelentős szerepet vállalt e stílus és világérzés festői kifejezésében. Gödöllő szerepe a századfordulón nemcsak abban mutatkozik meg, hogy a svéd Belmonte és a finn Akseli Gallen-Kallela szövetsége révén nemzetközi műhely lett, hanem abban is, hogy a magyar tájak festői feldolgozását vállalta. A magyar szecesszió egyik különös, elfelejtett alakja Batthyány Gyula.

Amit tudunk róla, hogy Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszterelnök dédunokája volt, hasonlóan hányatott sorsú ember. Keveset mondanak működéséről az annalesek, pedig értékei különlegesek és megbecsülendők. 1887-ben született Ikervárott. Münchenben és Párizsban tanult, és Budapesten halt meg 1959-ben. Életműve egykori titkáránál, Szabó Lászlónál lappangott Polgárdin, Pogány Ö. Gábor és Moldvay Győző közreműködésével került a nyilvánosság elé a hatvani galériában. A meglepetést nem a nevéhez fűződő különcségek okozzák, hanem a művek értékei.

Batthyány Gyula: Fiatalkori önarckép

Témái: párizsi, bagdadi, erdélyi tájak, megörökítette Nógrádverőce térségét is és a Bakonyt. Jelentősek portréi (Csiki öregasszony). Fontos művelődéstörténeti kollekció Széchenyi-ciklusa, mely portréján túl idézi a legnagyobb magyar alkotásait, szellemi környezetét. Batthyány Gyula együttérzéssel festette meg Dózsa megégetését. Ugyanez a szolidaritás nyilvánul meg személyes többlettel, amikor dédapja, gróf Batthyány Lajos alakját formálta meg. Eszközeiben, témáiban egyaránt a sokoldalúságot szerette.

Életművére Pásztohy Domonkos és Szabó László hívta fel a figyelmet az Élet és Irodalom hasábjain 1982-ben, s Hatvanban meghallották a híradást. Így került ki a „lexikonkriptából" Batthyány Gyula figyelmet keltő és érdemlő munkássága, mely a magyar szecesszió egyik érdekes epizód

hanem így van ezzel, sok mindenki más is — hogy mikor nézek úgy egy tárgyra *„na, ez is túlél majd engem...”* Talán a rossz, a nehéz napok vagy órák, az egészség körüli bizonytalanságok, vagy a társakkal megmeglazuló kapcsolat válthatja ki ezt az érzést, de inkább gondolat ez — visszatérő. Ez lenne netán az a sokat és sokféleképpen emlegetett *„örök búcsúzás”* amiről akárcsak az egyik legnagyobb búcsúzóéletszerelmes író *Déry Tibor* is megemlékezett egyik főművében az *Ítélet nincs* címűben, mindjárt az elején írva körülbelül azt, hogy amióta csak emlékezni tud, mindig a búcsúra készült, *mindig a búcsú foglalkoztatta* a művészetben és az életben.

De hát lehet-e örökké búcsúzni valamitől, az élettől és készülődni örökké arra a va-
...ésra ami olyan mint
...*ete lyuk”*
...a, amely-
...ni sem,
...e vége,
...mélysége
...nem le-
...lehetett
...éven át
...hát a

nagy motívu
meghatároz
képpen az é
lett uralkodil
egészen más
szubjektivitás
ból indul a
túlél majd e
kat szidott és
tivitásból, m
spanolt érz
minap is rá
frissen bevágott, keretébe illesztett, ujjnyomokot őrző és szakszerűen megfirkált (valami számok lehettek) ablaküvegre és az a kényszerképzetem támadt, hogy ez, így ahogy most van, összefirkálva látja majd a napot, amiben nekem már nem lesz részem. *Lehet mindez életszeretet is. Vagy felfokozott realitás.* Csodálatosan bárgyúnak látszanak azok, akik egész életükben tátott szájjal habzsolva mindent végigrohannak ezen a napsütötte itt-ott árnyas és sötét folyosón, hogy a végén megdöbbenve beleütközzenek a „vége” feliratú csapóajtóba, ami azonnal kinyílik és elnyeli a delikvenseket. *Aki a búcsú mozdulatait nem ismerheti — az életbe is csak beleesett valahogy.* Ezért gondolom, hogy lehet szeretet is a búcsúban.

hasonlítja az embert. De ami
kor aztán a tulajdon nem má
mint egy másik ember, ak
kor többről van szó, min
egyszerű játékosságról, hason
lítgatásról.

Hány családi tragédia kere
kedett már abból a tulajdono
si szemléletből és a „megfele
lő” gyakorlatból, hogy *az el
vált párok közül valamelyi*
(de inkább a férfiak esetébe
tipikus ez a jelenség) *ne
tud disztingválni*, nem ismer
mértéket az önzésben és ne
hagyja békén a másika
örökké a nyomában lihe
gusztustalan ragaszkodással
persze örökérvényűen elkése
ragaszkodással is, mert ilyen
kor már csekély a remény a
újrakezdésre. Többnyire ne
is erről van szó. Sokkal in
kább arról, hogy már rége
más kapcsolatban is élve, te
hát nem „kitaszítva” *nem tu
lemondani egykori tulajdoná*

Losonci Miklós
...és feldolgozást sürgető

BATTHYÁNY Gyula festő

KIRÁLY Erzsébet: „Gáláns ünnep" : Rokokó reminiszcenciák a magyar festészetben, 1870-1920 között. = Művészettörténeti Értesitő, 40,1991,3-4.
143-150. ill.

(12)

ynak, Felségesnek

tjá" jav.]

BATTHYÁNY Gyula

3. 49.p.- Teljes aukción

Új Művészet 1992

ınepélyesen az oltárasztalra visz a
:n.
díszes baldachin fedi, addig az elő-
ényebb kialakítású. Az oltár baldachin-
lyet a ripidionok, melyek nem mások
lkodói jelvényeiből kialakuló tárgyak
ző (pl. a rovarok kehelybe hullása el-
, amelyek közül az archaikusabb dara-
mbólumai, illetve kerubok díszitik.
között helyezkedik el a többnyire
zült körmeneti kereszt.
ом terítő boritja. Azek néhol egészen

Batthyány Gyula gróf

„A secessió dekorativ képei."

Műcs. kiáll, tól
Pipics 58. l.

TÉRITVÉNY.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.

Én alólirott elismerem, hogy a könyvtárból az itt czimzett könyvet kikölcsönözte

A könyv		A kö jelzés szár
szerzője	czime és része	

Budapesten, 19.....-ik évi ..... hó .....

Aláírás: .....

Lakás: .....

Batthyány Gyula fesző M. DK

emlitve

Genthon I. Béni Ferenczy. Acta Historiae Artium. 1959 VI. 210

Batthyány Gyula.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

M. D. K.

Batthyány Gyula gróf

„Irene császárnő" jelmeze a Bizáncban" cimmel rajz a „Szinkári két" c. rovat-ban.

Szinkári Élet, Bp. 1935. dec. 15. 01. XXV. évf. 51. sz. 28. lap.

BATTHYÁNY GYULA (gróf)

ÚJ MŰVÉSZET

1998/júl.

P - 9396

26.o.

856. KÁPLÁR MIKLÓ

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Jegyzet

Mire való a bűn? És mire az erény?

Meghökkentően hangzik, de igaz — kuncognak is rajta a fehérváriak —: a Városház téren, a Megyei Művelődési Központ épületének földszintjén néhány hete megnyílt Szent Anna patikában *nem árusítanak sem gumióvszert, sem egyéb fogamzásgátló szereket.*

Mint megtudtam, a dolog hátterében az ingatlan egyházi tulajdonba való visszatérése áll. A művelődési központ vezetése által a gyógyszertár működtetőjével kötött szerződést fokozatosan jogos birtokába visszalépő római katolikus egyház illetékese záradékolta, s e záradékban megtiltotta a fenti, a katolikus keresztény erkölcsi, értékrenddel össze nem egyeztethető eszközök, gyógyszerek árusítását.

Rosszul teszik, akik kuncognak. A jogállam szabadsága azt is jelenti, hogy — bár a fogamzásgátlást vagy az AIDS ellen is védelmet nyújtó gumióvszert szinte mindenki alkalmazza (hitre és lelkiismereti „hovatartozásra" való tekintet nélkül) a felnőtt korú népességben — senki sem kényszeríthető arra, hogy elveivel ellenkező tevékenységhez nyújtson segítséget. A katolikus egyház éppen akkor válnék képmutatóvá, aki, hogy stílusosak maradjunk, vizet prédikál és bort iszik, ha hozzájárulna a „nem pusztán a gyereknemzés céljából", azaz puszta (üres?) örömszerzésből „üzött" szexuális élethez... (Mint hallom, korábban kiállítótermet szerettek volna itt működtetni az intézmény mai vezetői, de az egyház a képeket is előzsűrizte — cenzúrázta — volna a maga szempontjai szerint — és *teljes joggal!*)

Mindazonáltal mégis felvetődik egy (meglehet, ördögien filozofikus) kérdés a magamfajta emberfiában. Ez a kérdés pedig így hangzik: *mire való a bűn?*

Mert úgy kell nekünk a kísértés, mint egy falat kenyér. Hiszen bizonyságot tehetnénk-e erényeinkről, ha a vétkeket nem is állna módunkban elkövetnünk? Lehetnének-e egyáltalán erényeink, ha nem követhetnénk el — tehát a magunk erejéből vissza sem utasíthatnánk — bűnöket?

Erényes-e az az ember, aki csak azért nem lop, öl, paráználkodik, csak azért nem tesz hamis tanúbizonyságot, mert nincs alkalma rá? Emlékezzünk: még a Megváltónak is szüksége volt próbatételre: *„Akkor a Lélek a pusztába vitte Jézust, hogy megkísértse az ördög"* (Máté, 4.1.). A világ a mi számunkra is telistele van bűnnel és kísértéssel, talán éppen azért, hogy szembefordulva velük erényesek maradhassunk. Lelkiismeretünk, lelkierőnk függvényében persze: ki mondhatná el magáról, hogy teljesen bűn nélkül való?

Az erénység pedig még több ennél — a puszta, öntudatlan ártatlanságnál.

De, mondom, nincs erről szó a Szent Anna patika esetében. Hiszen ez a gyógyszertár csak egy a sok közül. S alig van valamirevaló szatócsbolt a megyeszékhelyen, ahol gumióvszert ne lehetne korlátlan mennyiségben venni. (Arról nem is beszélve, hogy szórakozóhelyeken, főútvonalak mellett egyre növekszik a prostitúció: hívő és hitetlen embernek is van mit visszautasítania.)

Az már más kérdés, hogy *a nyugati katolicizmus nem csak a papi nőtlenség, de a „paráznaság" mibenlétének újragondolását is feszegeti.*

A bűn és erény egymást feltételező létezésének összefüggése azonban mindig változatlan marad. Hiszen a mélyén az emberi lélek eredendő — és felelős.— szabadsága rejlik: képességünk arra, hogy jók legyünk. Ki-ki hite szerint.

Hell István

Mi lesz a Polgárdiban kallódó, gróf Batthyány Gyula festői és egyéb hagyatékával?

REMEKMŰVEK A CSELÉDHÁZBAN

Festősorsok az ötvenes évek Magyarországán... Külön fejezete ez a közelmúlt történetének. A polgári ízlésgyanúba kevert idősebb mesterek nem számíthattak semmi jóra. (Kivéve azokat, akik hajlandóak voltak engedni a szoc.reál ízlésterrorjának.) Rendkívüli értékek kerültek így szemétdombra, lomtárba, padlászugokba.

Az egyik nagy kallódó a Balaton talán legeredetibb festője, Egry József volt. Ott nyomorgott Badacsonyban, elhagyatva, elfeledve. Egy múzeumőr asszony mesélte a hatvanas években (amikor már megnyílt az Egry Múzeum), hogy az idős mester életét azzal mentette meg, hogy kivitte a kenyérjegyet a beteg, magatehetetlen házaspárnak. Felgyógyulása után Egry képet akart adni neki ajándékba. Ám ő nem fogadta el...

Egryt baráti köre — amelyhez Illyés és Keresztury is tartozott — végül is nem hagyta magára. Ha késve, az elismerés is megérkezett.

A Polgárdiba visszahúzódott gróf Batthyány Gyula, a magyar szecesszió magányos alakja — az első magyar miniszterelnök unokája — azonban nem talált ilyen jóakarókra. Az ötvenes években „honn rekedt" arisztokratáinknak jobb esetben a kitelepítés, rosszabb esetben koncepciós per jutott osztályrészül. Nos, a „festő grófot" 1952-ben hazaárulás vádjával perbe fogták, és 8 évre ítélték. (Érdemes volna a per körülményeit felderíteni.) 4 év múlva összetörten, betegen szabadult. Megérhette felesége — aki Károlyi lány volt — és fia, Bálint halálát. Amikor 1959 januárjában a lipótmezei kórházban elborult elmével elhúnyt, remény sem volt arra, hogy a valaha elismert festő és grafikus emberi és művészi elégtételt kaphat.

Vagy mégis?

Akadt Polgárdiban egy lelkes történelemtanár, Pászthoy Domokos, aki személyesen is ismerte Batthyány Gyulát, és úgy gondolta, halálának 25. évfordulója alkalom megtörni a csendet életműve körül. Már 1983-ban „szervezkedni" kezdett, cikket írt az ÉS-be Batthyány a lexikon-kriptában címmel.

Erzsébet királyné sugárzó alakja a sarokban rejtőzik

Batthyány-képek sorakoznak a falon. Köztük a tragikus balesetet szenvedett fiú, Bálint portréja, aki a vasúton talált munkát

Némi visszhangja támadt is írásának, sőt, a Hatvani Galéria megrendezte azt a revelatív kiállítást, amelynek anyaga nagyrészt a Polgárdiban élő idős Szabó László, a Batthyány-család intézője és mindenese hagyatékából került ki.

A kiállításnak egyetlen komoly eredménye lett: Pogány Ö. Gábor kiváló tanulmánya a Hevesi Szemlében. Azóta meghalt idős Szabó László, s a felbecsülhetetlen értékű műegyüttes s néhány történelmi ereklyének számító családi ereklye — mint Batthyány Lajos „gondolkodó széke" és bölcsője — ma is a fia cselédházból átalakított lakásán található. Méltatlan körülmények között, kitéve a romlásnak. S ez nem a tulajdonos hibája vagy bűne. Ő hajlandó minden komoly, a képek elhelyezését szolgáló ajánlatot megfontolni. (Nemrég Czoma László, országgyűlési képviselő, a Helikon Kastélymúzeum igazgatója járt nála azzal, hogy a hagyatékot „átveszi". Azóta sem jelentkezett.) A polgárdi önkormányzat is foglalkozik azzal a gondolattal, hogy állandó kiállításon mutatják be (két időszakos tárlat után) a (fogyatkozó) Batthyány-műveket. A „régi" Nemzeti Galériát nem érdekelték az ilyen „kismesterek". S az „újat"?

Kellene valami megoldást találni a hagyaték ügyében, mielőtt az idő, a (szakmai) közöny és a múzeumi pénztelenség bevégzi romboló munkáját.

Péntek I.

Kulturmix

Gregor József estje

Jótékonysági estet tart a gárdonyi református templomban szeptember 4-én 19 órától Gregor József operaénekes. Az esten közreműködnek Csavlek Etelka és Szonda Éva operaénekesek, zongorán kísér: Oberfrank Péter, az Operaház karnagya. A bevételt az idős emberek gárdonyi napközi otthonának ajánlották fel.

Nyit a könyvtár

Székesfehérváron, az Ikarus Gárdonyi Géza Művelődési Ház könyvtára az őszi nyitva tartási rend szerint szeptember 4-től szombatonként is várja olvasóit 13 órától 17 óráig.

Repülőfilm-fesztivál

Saint-Exupery nemzetközi repülőfilm-fesztivált rendeznek szeptemben 4-9-ig Veszprémben, a Helyőrségi Művelődési Klubban. Húsz alkotással pályáztak magyar, osztrák, angol és izraeli filmesek. A fesztivál névadója Antoine de Saint-Exupery, aki a Kis herceg írójaként és pilótaként is nemzetközi hírnevet szerzett. Légifotógyűjteménye, amelyet Párizsban őriznek, egyedülálló. A gyűjteményből is láthatnak néhány fotót az érdeklődők, hiszen a fesztiválon a névadóra emlékező kiállítást is rendeznek.

Kiállítás, tudományos tanácskozás, múzeumi séta Ercsiben

Eötvös hímzett zászlója

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum valamint Ercsi önkormányzata az Eötvös napok jegyében tudományos tanácskozást rendez szeptember 10-én 10 órai kezdettel az ercsi helyőrségi klubban Eötvös József, az író címmel.

Irodalom- és történelemtudósok, Eötvös irodalmi munkásságának ismerői, kutatói tartanak előadásokat. Többek között Fenyő István, az irodalomtudományok doktora az író-politikus Eötvös Józsefről beszél majd, Rácz-Fodor Sándor pedig költészetének értékeit elemzi.

Az ercsi napok rendezői kiállításokkal is megajándékozzák a közönséget. Szeptember 10-én a helyőrségi klubban Pogány Ö. Gábor nyitja meg dr. Domokos Béla szobrászművész tárlatát. Horváth Ferenc emlékkiállítását a művész barátai ajánlják a közönség figyelmébe, Józsa Nemes Irén erdélyi festőművészt pedig Józsa András mutatja be.

Az ercsi Eötvös napok jegyében szeptember 15-ig figyelemre méltó ereklyét kínál megtekintésre a helyi múzeum. Ebből az alkalomból ideiglenesen látható lesz a nagyméretű hímzett zászló, amelyet 1861-ben Eötvös József budai követté választásakor tiszteletére készítettek. A zászló a Magyar Állami Eötvös Lóránd Geofizikai Intézet tihanyi obszervatóriumának tulajdona, ahová Eötvös Lóránd hagyatékával együtt került.

BÁNYÁSZNAPI VÁSÁR SZEPTEMBER 4–ÉN A MÓRI DOMUS–ban
Minden bútor **20 %** engedménnyel megvásárolható!
Nyitva tartás: szombaton 17 óráig, vasárnap 12 óráig!
Mór, Mónus Illés u. 6.
BÁNYÁSZNAPI VÁSÁR SZEPTEMBER 4–ÉN A MÓRI LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZBAN!
Pamut bútor szövetek **60 %**–kal,
Plédek **20 %**–kal, bútorszövetek **20 %**–kal,
műszörmék **20 %**–kal olcsóbban megvásárolhatók,
amíg a készlet tart!
Nyitva tartás: szombaton 17 óráig, vasárnap 12 óráig!
Mór, Szent István tér 56625
DOMUS CSAK 1 VAN!

FEJÉRBER KFT SZÉKESFEHÉRVÁR
FEJÉR MEGYEI BERUHÁZÁSI ÉS MÉRNÖKI VÁLLALKOZÁSI KFT.
8000 Székesfehérvár Móricz Zs. u. 14.
Tel.: (22) 314–131 Fax: 314–104
Társaságunk 25 év tapasztalatait kínálja Önnek magasépítési, mélyépítési beruházások szervezésében, lebonyolításában. Teljeskörű megoldást kínálunk a gondolat megszületésétől a kulcsátadásig.
Tervezés, kivitelezés versenytárgylás, műszaki ellenőrzés, számlaellenőrzés, pénzügyi lebonyolítás, jogi tevékenység, földmérés, értékbecslés, valamint költségvetések, árajánlatok készítése pályázatokhoz, hitelfelvételhez.
Mindent egy helyen a
Fejérber KFT.–nél. 37446

MÁTÓL POFON AZ ÁRAKNAK!
Rt
Árkedvezmény
Móron a Színes Kisáruházban
Csak 2 napig:
5000 Ft-tal olcsóbb minden Videoton színes TV
4000 Ft engedménnyel minden mikrohullámú sütő
szeptember 9-ig:
3180,- Ft feletti dipokazetták
minden iskolatáska és egyéb táskák
mexikói pecsenyetál
20 % engedménnyel
minden műanyag kerti szék
minden kültéri lámpa
minden 4000,- Ft feletti csillár
30 % engedménnyel
- Ne feledje kárpótlási jegyét 56 %-ban beszámítjuk vásárlásánál.
- Koronás akciós utalvánnyal 20.000 Ft-ért 21.000 Ft értékű árut vihet el. /1993. december 22-ig/
Szines Kisáruház
Mór Szt.István tér 2
SZÍNES KISÁRUHÁZ MÓR
56855

Őrző-védő Kft. Székesfehérvár-i munkahelyre fegyveres szolgálatra

MUNKATÁRSAKAT KERES.

Alkalmazási feltételek:
- fegyvervizsga letétele,
- fegyverviselésre való orvosi, pszichológiai alkalmasság,
- erkölcsi bizonyítvány,
- jó kapcsolatteremtő képesség,
- valamely küzdősportban való jártasság,
- lehetőleg érettségi.

Jelentkezési határidő: 1993. szeptember 7.

A jelentkezéseket önéletrajzzal a következő címre kérjük:
Cserhalmi István területi igazgató
2800 Tatabánya, Sárberki ltp. 704. 3/8.
55950

AKCIÓ!
KF-04 kapálógép
~~36 600 Ft~~ **32 400 Ft**
KF-05 kapálógép
~~42 900 Ft~~ **38 800 Ft**
Robbanómotoros láncfűrészek
2000 Ft engedménnyel.
József úti Mg. bolt.
315-191 56438

BÁV RT
Villanytűzhely-akció a BÁV RT-nél!
A BÁV RT. Palotai út 4 szám alatti áruházában használt, háromlapos villanytűzhelyek 1.000 Ft-os egységáron megvásárolható, amíg a készlet tart.
56879

Az FH FEHÉRVÁRI HET KÉPES VÁROSI HETILAP új számából

Egy gyilkosság délelőttje
— „Fogják meg, lelőtte a feleségét!"

Önkezével vetett véget életének a gyilkos
— Előtte háromszor telefonált a rendőröknek

Maradjunk a horogkeresztnél?
— A politikai alvilág Fehérváron

Nővérhiány a kórházban
— Kevés a jelentkező, sok a pályaelhagyó

„Élet, halál ura az iskola"
— Ez a tanév még ugyanolyan lesz, mint a tavalyi

Tabódy István, a kanonok-tábornok
— „Sose üsd, aki alul van"

Fidel: Velem nyertek volna
— A világbajnok még tévén sem nézte a vb-t

Továbbá: FH-Kockás rejtvényparádé, értékes nyereményekkel: ajándékcsomagokat, súlyos vitamincsomagokat, vásárlási utalványt, LEGO-ajándékokat nyerhetnek.

Tanfolyamok pályakezdőknek!

Hatékony menedzser /felsőfokú/
Ügyintéző titkár-titkárnő /középfokú/
Személyi számítógép kezelő /alapfokú/
Személyi számítógép szoftver üzemeltető /középfokú/
Informatikai üzletkötő /középfokú/

Jelentkezési határidő: 1993. szeptember 10.
E képzésekhez a munkanélküliek egyéni képzési támogatást igényelhetnek.
Az iskolaközpont segítséget nyújt az elhelyezkedésben is!
A tanfolyamokkal kapcsolatban bővebb felvilágosítás,
JELENTKEZÉS: Kardos Istvánné oktatási menedzser,
EUROCONTACT Fejér Megyei Menedzserképző Iskolaközpont
/VIDEOTON oktatási Központ,
32. iroda telefon: 327-940./ 56902

lábformáló gumis 169 Ft
üvegszálas több színben 79 Ft - 129 Ft
rugalmas 59 Ft
valamint férfi menedzser típusú zokni 150 Ft - 160 Ft
és kiváló minőségű fehér sportzokni 110 Ft
Forintos Áruház (Liszt F. u.)
Tip-Top cipőáruház,
Urak és Hölgyek (Duett)
Gombház (Fő u.)
Derby divat (Kossuth u.)
Színes kisáruház Mór
56534

KOSSUTH

04.30 Reggeli krónika 08.10 Törvénykönyv 08.40 Napközben 10.30 Térkép és útravaló 11.00 Hírek 11.05 Cigányfélóra 11.35 Tom Jones Henry Fielding regénye (18.) 12.00 Déli krónika 12.30 Ki nyer ma? 12.50 Külpolitikai figyelő 13.05 Vendég a háznál 13.15 Törvényhozó 13.30 Hitélet 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.55 Első közlés Baka István verse 15.05 Kerengő 15.35 Hitélet és történelem 16.00 Délutáni krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Zenefórum 17.05 Magyarországról jövök... A vidék magazinja 18.00 Esti krónika 18.30 Ráadás 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Irodalmi Ariadné Páskándi Géza rádió- esszéje folytatásokban 20.05 Népdalfeldolgozások 20.30 Határok nélkül az irodalomról 21.05 Parlamenti ütköző 22.00 Késő esti krónika 22.30 Kriminológiai konferencia 23.05 Hangversenymúzem

PETŐFI

04.33 Hajnali kalendárium 06.03 Reggeli csúcs 07.40 Zöld (sport) reggel 08.05 Kedvelt táncdalok, népszerű előadók 08.50 Helykereső 09.00 Hírek 09.03 Zöld telefon Környezetvédelmi tudakozó 09.10 Zene-szó 10.55 Gordiuszplusz 11.00 Hírek 11.03 Családi persely, avagy a pénz is boldogít 11.18 Szép volt, de szép... Kívánságműsor idősebbeknek 13.00 Hírek 13.10 Mit üzen a Rádió? 13.35 Dalaim 14.00 Péntektől péntekig 14.55 Poggyász 17.00 Hírek, időjárás 17.05 Kölyökrádió 17.32 Ziccer, amit kár lenne kihagyni 18.30 Visszajátszás 19.00 Hírek 19.05 Sztárkereső 19.35 A családban marad! 20.00 Bravó! 20.30 Fűtől-fáig 21.00 Hírek 21.10 Gyökér és vadvirág Tamási Áron elbeszélésének rádióváltozata 21.52 Jazz 23.00 Hírek, időjárás 23.03 Sporthíradó 23.10 Napforduló - éjfél előtt 24.00 Hírek

BARTÓK

06.00 Muzsikáló reggel 09.05 Pódium 10.00 Hírek 10.05 Elfeledett irodalom 10.20 Derűre is derű 10.45 Romantikus kamarazene 11.40 Régi magyar muzsika 12.00 Hírek 12.05 Hangverseny délidőben 12.51 A Budapesti Fesztiválzenekar hangversenye 14.00 Hírek 14.05 American Mosaic A Voice of America sorozata nyelvtanulóknak 14.20 Konrad Sutarski lengyel költő versei 14.40 A kamarazene kedvelőinek 16.00 Hírek 16.05 A zenéről 17.00 Musica sacra Egyházzenei magazin 17.50 Világlíra Jonathan Swift versei 18.00 Hírek 18.05 Montpellier-i Fesztivál 1992 19.43 A Budapesti Fúvósötös játszik 20.15 A Szentpétervári Filharmonikus Zenekar hangversenye kb. 20.40 Én az én szerelmesemé vagyok Versek kb. 22.25 A kölni Collegium Vocale Monteverdi- madrigálokat énekel 22.40 Így láttam Kodályt 24.00 Hírek 00.05 Lemezújdonságok

JUVENTUS RÁDIÓ

06.00 Reggeli robogás 08.00 Áru-börze 08.50 Horgász magazin 10.00 Zenei összeállítás 11.00 Juve-jure, jogi tanácsadó 11.40 Magyar nóta 12.00 Hat húron pendülünk 13.00 Zenés beszélgetések 14.00 Panoráma slágerlista 15.00 Négy keréken a Balatonra 19.00 Falutévé (ism.) 20.00-24.00 JUVESTÉT

GYŐRI RÁDIÓ

06.55 Műsorismertetés 07.00 Budapesti krónika 07.30 Nyugat-magyarországi Krónika 08.00-09.00 Második óra. Benne: Önkormányzati híradó, Reggeli telefon, Postazsák, Nyugdíjas percek, Baba-mama, Slágernaptár.

TV 1

06.05 Falutévé profittal, agrometeorológiával. Húsz perc szolgáltatás ☎ 112-5475 **06.25 Határtól határig** A körzeti televíziók műsora **06.35 Üzlet** Gazdasági és pénzügyi híradó **06.45 Híradó 07.00-09.00 NAP-KELTE** Reggeli információs magazin ☎ 251-3372, 251-0490 **09.00-12.00 Napközi** A TV1 nap-közi tájékoztató műsora Dömsödi Gáborral ☎ 153-1204 **Benne:**
09.50 Lottósorsolás
10.30 Dallas — amerikai filmsor. 141.rész: **A rodeo**
11.30 Játék
12.00 Déli harangszó
Déli egyenleg
12.22 Viaje al espanol
A Spanyol Televízió nyelvlecke sorozata kezdőknek
16.00 Híradó
16.10 Telecke — Segítség a házi feladat megoldásához
16.40 Adj esélyt! — Pályakezdő fiatalok műsora
17.00-19.00 Péntek délután
17.00 Évgyűrűk
Nyugdíjasok műsora
17.30 Téka
Közhasznú információk
17.40 Ablak melléklet
18.00 Ablak
Közéleti szolgáltató műsor
19.00 Esti mese
Múmin — japján rajzfilm
19.30 Híradó 20.05 Telesport
20.18 Dallas — am. filmsor. (ism.) 141.rész: **A rodeo**
21.10 Panoráma
Világpolitika percről pecre
22.15 Wim Wenders-sorozat: Párizs, Texas
NSZK-francia film (1984 139')
00.35 Híradó 00.40 BBC-híradó

TV 2

15.10 Drehscheibe Europa
15.40 Gyerekeknek
Titokzatos aranyvárosok
Belga-francia-japán rajzfilmsor.
16.10 Éghódítók
Am. dok.film-sorozat
Könnyebbek a levegőnél
17.05 Segítőtárs
Benne:
17.20 POS/Z/I/ITIV- avagy nehezen kezelhető?!
17.30 Jelfák — Bükk-fensík
17.40 Útban 2000 felé
Energia a Napból
18.00 Délutáni egyenleg
18.10 Körzeti híradók
18.35 Kojak
Amerikai bűnügyi tv-filmsorozat
Dinamit terápia
19.30 Az egyetlen Föld
Japán ismeretterjesztő filmsorozat (ism.)
A kezdetek: a harmadik bolygó
20.30 Sztáro(c)k
Depeche Mode
21.00 Öt kicsi indián
Társasjáték a képernyőn és otthon
22.00 Esti egyenleg
22.25 24 óra
22.50 Elektromos - HC Graz
Nemzetközi férfi kézilabda torna
Közvetítés a Népfürdő utcából, felvételről

DUNA TV

16.00 Hírek, műsorismertetés
16.05 Évforduló
16.10 Kapásjelző
Horgászműsor
16.20 2x2 néha 5 (ism.)
Színes magyar vígjáték
18.10 Postabontás
18.25 Mesesarok
18.45 Dunahíradó
19.00 Közép-Európai Magazin
20.00 Szigorúan ellenőrzött vonatok Cseh film (1966)
21.15 Simándy József
Vallomások szóban és zenében. (ism.) Beszélgetőtárs:Meixner Mihály
22.00 Évforduló
22.05 Hírösszefoglaló

RTL

09.00 Ironside (ism.) 10.00 Gazdagok és szépek (ism.) 10.30 227 Amerikai filmsorozat 11.00 Kockázatos! Főszerepben: a tudás, a tempó és a pénz 11.30 Család párbaj Vidám vetélkedő szupernyereményekkel 12.30 A springfieldiek története Amerikai családsorozat 13.20 A kaliforniai klán Amerikai családsorozat 14.10 Vészhelyzet Amerikai filmsorozat 15.00 Gyilkosság a hobbija Amerikai krimisorozat 16.00 Hans Meiser Kerekasztal-beszélgetés 17.00 Ki a főnök? Amerikai vígjátéksorozat 17.30 Egy rém rendes család Amerikai családsorozat 18.00 Tizenegy 99 19.10 Vigyázat, robban! 19.40 Jó idők, rossz idők Német családsorozat 20.15 A hazai dallam útközben Zene és humor 21.10 Salzburgi nokedli Német filmsorozat 22.10 Bat 21 Amerikai film 00.05 Josefine Mutzenbacher szerelmi iskolája NSZK-szexfilm 01.30 Amerikai gladiátorok Akcióshow 02.25 A vas felfedezője Olasz film

SUPER

09.00 Super bevásárlás 12.00 Útinapló 12.30 Bennfentesek 13.30 Csupafül 14.00 Videogenerátor 16.30 Hullámhosszon 18.30 Csupafül 19.00 Sorsforduló 19.30 Imágó 20.00 Start! Nemzetközi motorsport 21.00 Riportmagazin 21.30 Jogok és jogtalanságok 22.30 Tőzsdeszemle 23.00 Jazz-magazin 24.00 Imágó 00.30 Európai mozimagazin 01.00 Videogenerátor

SAT 1

09.40 Trapper John, M.D. (ism.) 10.30 Bonanza (ism.) 11.20 Kockáztass! (ism.) 11.50 Szerencsekerék (ism.) 12.30 A szenvedély árnyéka Amerikai filmsorozat 13.20 Trapper John, M.D. Amerikai filmsorozat 14.15 Bonanza Amerikai westernsorozat 15.45 Az Enterprise űrhajó Amerikai sci-fi sorozat *A romuluszok hódító terveket szőnek. Céljuk: az eddig semleges zónák bekebelezése. Az Enterprise legénysége megpróbál a megtámadott területek segítségére sietni.* 16.45 Kockáztass! - Trükkös kvíz 17.20 Menj az egészre! - Póker, kockázat és nyeremény 18.30 A szív az adu - Játékshow 19.18 Sporthírek 19.30 Szerencsekerék 20.15 Kicsorbult tőr Am. pszichothriller 22.10 Labdarúgás 23.10 Ügyes kis bestiák az iskolapadban Német erotikus film 00.25 Titkos randevú (ism.) 00.50 Az összeesküvők — Az igazságosság nevében (ism.)

NAPI AJÁNLAT

TV 1 — 22.15 — Párizs, Texas

NSZK-francia film — Egy házaspár négy éve neveli Huntert, a férj bátyjának, Travisnek a kisfiát. Mikor Travis megkerül, a nevelőszülők lemondanak javára a gyerekről. Travis és Hunter nehezen jutnak közel egymáshoz, a fiú alig emlékszik szüleire. Az anya, Jane egy houstoni bankból küldözget pénzt a fiának. Travis és Hunter a nő keresésére indulnak...

TV 2 — 18.35 — Kojak

Amerikai bűnügyi tévéfilmsorozat — Dinamit terápia
Robbanás történt egy székháznál. Az áldozat egy titkárnő, aki nemrég került a céghez. Kojak, hogy rájöjjön az indítékokra, és a „kivitelező" személyére, mindenre kiterjedő alapos nyomozást rendel el. Kollégája Crocker talál egy szállítófiút, aki a gyilkosság időpontjában a környéken tartózkodott...

DUNA TV — 20.00 — Szigorúan ellenőrzött vonatok

Cseh film — Jiri Menzel minden idők legoptimistább nagy filmjét készítette el. A Szigorúan ellenőrzött vonatok Hrabal azonos című remekének egyenértékű adaptációja. Hrabal és Menzel vasútmenti története nem csak a csehekről szól, holott Tapicka forgalmista és társai cseh emberek. A film komédia is, tragédia is. A film rendezője azért a filmjéért méltán nyerte el az Oscar-díjat.

HBO — Székesfehérváron és Dunaújvárosban

17.30 Tom és Jerry 50. születésnapi bulija — amerikai rajzfilm
18.20 Russkies — mb. amerikai film
20.00 Veszedelmes viszonyok — mb. amerikai film
22.00 Dupla dinamit — mb. amerikai akciófilm
23.50 Kitervelt gyilkosság — mb. amerikai akciófilm

MTV

14.00 Nyáridő 16.00 Nagy slágerek 17.15 Új mozifilmekből 17.45 Három klip egyazon sztártól 18.00 Hadd souljon! 18.30 A legfontosabb klipek 19.30 VMA nyitóünnepség 21.00 VMA díjkiosztás 24.00 VMA gála Los Angelesből 03.00 Videósok éjszakája

PRO 7

07.50 Kőr bubi két dámával (ism.) 08.20 Özvegyek Amerikai krimisorozat (ism.) 09.25 A halál angyala Amerikai játékfilm 11.05 Csendes kis otthonunk Amerikai vígjátéksorozat (ism.) 11.35 Roseanne (ism.) 12.05 Perry Mason Amerikai krimisorozat 13.05 Visszapillantás Amerikai filmsorozat 14.55 Özvegyek Amerikai krimisorozat 15.55 Mr. Belvedere Amerikai családsorozat 16.25 Varázslatos Jeannie Amerikai vígjátéksorozat 16.54 Rajzfilmek 18.25 Kőr bubi két dámával Amerikai vígjátéksorozat 18.55 Csendes kis otthonunk Amerikai vígjátéksorozat 19.25 Roseanne Amerikai vígjátéksorozat 20.15 Szahara Amerikai kalandfilm (1983 130') R.: Andrew V. McLaglen Fsz.: Brooke Shields, John Mills 22.25 Mancuso FBI Amerikai krimisorozat 23.30 Halál Los Angelesben Amerikai akciófilm (1988 95') R.: Allan Kuskowski F.: Aldo Ray, Jimmy Stathis 01.05 Hírek 01.15 Houston Knights (ism.) 02.10 Hírek 02.20 Veszély a mélyben (ism.)

DSF

09.30 Sport a javából! Sport a világ minden tájáról 12.00 Mountainbike: Cross Country WC 1993 Plymouthból (ism.) 12.30 Fantasztikus utazások 14.00 Drag Racing Hockenheimből (ism.) 15.00 Jéghoki 17.30 Rocksport 18.00 Motorsportmagazin 19.00 Sporthírek 19.30 Jéghoki - Epson Kupa 22.00 Férfi birkózó vb az USA-ból 22.50 Bundesliga Labdarúgás 00.30 Motorsportmagazin (ism.)

TV 5

13.15 Banánhéj (ism.) 13.40 Támadás és számolás (ism.) 14.30 A rajongók iskolája (ism.) 16.30 40 fok árnyékban 19.00 Játék a szavakkal 20.00 A törvény nevében Riportsorozat 21.30 Taratata 22.50 Az orvostudomány csúcsai Magazin 00.40 Bírósági akták

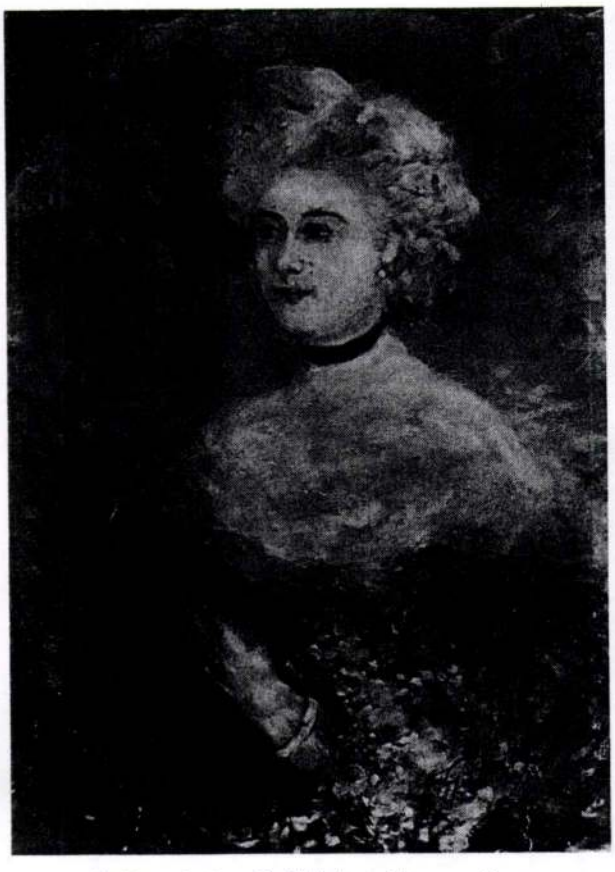

13. Gulácsy Lajos: Erdélyiné arcképe, 1908—1909
Magántulajdon, védett

A Köröst néztük, és láttuk Velencét,
A kávéházban Goethe ült velünk,
Esengtük Grandet Eugenia szerelmét,
A csillagot kerestük, mely letűnt."

A Nyugat kritikusai által nagyra értékelt másik magányos festő, Batthyány Gyula, Vaszary tanítványa nagy történelmi tablókat festett. Ernst Múzeumban rendezett kiállításai mindig eseményszámba mentek, s a kritikákból kiérződik a festő különc intellektusának, enigmatikus, bizarr látomásainak szóló zavart tisztelet. Batthyány művészete csak a Nyugat mitologizáló ember- és világképében kaphatott immanens méltatást. Az egykor roppant gazdag, mára sajnálatosan töredékes életműben a katalógusok szerint előfordultak háremjelenetek, betyárhistóriák, középkori és reneszánsz történetek, epizódok a magyar múltból, Csokonai-illusztrációk, s nagy számban kerti ünnepélyek, főúri mulatságok, bálok a „ridotto" korából.

Kelet egzotizmusa már a 18. század elejétől keresett irodalmi téma volt Európában. 1704-ben jelentek meg az *Ezeregy éjszaka meséi* franciául. Az udvari szerelem míves erotikája a háremek leplezetlen bujaságában önnön lehetőségeinek fokozását látta. Batthyány törökös-rokokós módra elképzelt örömházat, ars amandi-allegóriát festett (15. kép). A drága selyemkelmével leválasztott rezervátumban Talleyrand túldimenzionált képe elevenedik meg a 18. századi édes életről. Egy mitikussá nőtt korszak egész divatőrülete és affektált viselkedésmódja groteszk módon láttatva, redundanciájában tér itt vissza. Agyondíszített, terjengős krinolinok, derékig érő dekoltázs, emeletes vendéghajak, tolldíszek és óriásmasnik hivatottak a rokokó nyomasztó dekórumát, a fête galante-ból hozott vonakodó — magakellető taglejtések pedig az udvari viselkedési stílust lidérces végleteiben megmutatni. A kompozícióban a színes tollú óriáspapagájok is jelentéshordozók. Ezek a rokokó szerelmi bestiáriumából valók. A madárhoz a 18. században a szerelmi gyönyör képzete társul. A tradicionális emblematika a papagájt egyenesen az appetitus naturalis, a szexuális ösztön szimbólumaként tünteti fel, amely a rokokó női portrékon a kísértő Rossz szerepét tölti be.[72] A perzsa macska az előtéri nőalak ölében a kép szcenírozási logikája szerint luxuria-jelkép. A háremlét fényűzése, lakóinak extatikus vonaglásai, az indaszerűen tenyésző és mindenre rátelepedő rokokó formák egy önfölemésztő világ kárhozatát, haláltáncát modellálják.

Batthyány másik óriási méretű festménye, mely a „48-as honvédek ünnepélyes fogadása" címet viseli, egyedülálló képi ötlet (16. kép). Watteau parkját, illetve a belőle drapériával kialakított kulisszát fête galante-ban megdicsőült magyar honleányok csinosítják. Girlandokkal, virágcsokrokkal, „en gala" készülnek a találkára. A kép történelmi látomás, így a háttérben feltűnő férfiakban most nemcsak gavallérokat kell látnunk, hanem a haza ünnepelt hőseit is. Batthyány képe alighanem az egyetlen hazafiasgáláns festmény a korban.

A bal oldali nőalak lábánál fénylő szőrű szalonkutya ül, amilyenhez hasonló 18. századi képek hölgyfigurái mellett gyakran látható. Ellentétben a férfialakok mellé társított vadászkutyával, mely a szerelmi támadókedvet jelképezi,

14. Gulácsy Lajos: Menüett, 1909 körül
Magántulajdon, védett

in: Kiszely Erzsébet MÉ 1991/3-4, 143-150.o
„Gáláns ünnep": Rokokó remanszcenciák a nyugat fertőzőkben

az öleb a hűség szimbóluma.[73] Ebben a ritka ikonográfiához idomított festői nyelvben pedig egyszersmind a honleányi erényességé is.

3. Demitologizáló rokokó-parafrázisok. Fényes és Scheiber gáláns panoptikuma

Árkádia-Cytheré, mely Watteau parkjában újult meg, a 19. század végéig jobbára mitologikus értelmezésben élt tovább. Benne a természet ideálképét látták és az „elvarázsolt", a „fantasztikus", a „képzeletbeli" és az „isteni" jelzőkkel illették.[74] A földi boldogságot kereső ember ezzel a birodalommal mindig bizalmas viszonyban állt: eleinte ő fogadta el annak oltalmazó erejét, később Árkádia-Cytheré lett az ő kivetülése, echója. Így volt mintegy kétszáz éven át a földi paradicsom egyik megjelenési formája, amely később a földi pokol aspektusait is magára öltötte.

A század végén Árkádia-Cytheré új fénytörésben kezdett mutatkozni. Ehhez az a barokk eredetű és időközben fölerősödött tudás vezetett el, hogy az emberi élet a színház artikulációja szerint látszatokból épül föl. Watteau tája, éppen, mert nem reális táj, s mert a benne zajló pásztorjáték eredetileg is színpadi örökség volt, vette föl már az első fête galante képeken a „díszlet", a „színház", a „színpad" minőségeit. Árkádia-Cytheré tehát a gáláns jelenetek kedvéért kialakított és azokra szabott művi keret.[75] Benne nem hús-vér emberek, hanem maszkok, bábuk mozognak, a történés színjáték, s ami így elénk tárulkozik, az az aranykort példázó mesterséges paradicsom.

Ennek a mitologémából lett és képi toposzokban rögzült mesterséges paradicsomnak állított emléket Fényes Adolf néhány, ma már csak mutatóban maradt festményen. A képek a művész utolsó alkotói periódusából valók. A szegényember-festészet első hazai művelője, kisvárosi utcaképek és parasztcsendéletek festője az 1918-as Ernst Múzeum-beli kiállításával pályafutása legnagyobb tematikai fordulatát tette. Időben a biblia, a magyar krónika, a barokk enteriőrök és rokokó gáláns idillek koráig ment vissza.

18. Fényes Adolf: Kirándulók a szabadban, 1918 körül
Magántulajdon, védett

19. Scheiber Hugó: Rokokó jelenet, 1915 körül
Magántulajdon, védett

Mózes, Ádám és Éva, Krisztus alakja mellett pazar főúri, templomi és múzeumi belsőket, békés tájakat kezdett festeni „csolnakázó", koncertező, fogócskázó kosztümös figurákkal. Csak a műtárgyjegyzékből tudjuk, hogy megfestette Daphnist és Chloét, a szerelmesek kertjét és egy „bal champêtre"-jelenetet.

A társasági örömöket megörökítő képek egyike a „Vidám táj", a rokokó frivol paradicsomainak 1913-ban keletkezett szintézise (17. kép). Minden rajta van, ami a földi boldogsághoz kell. Eszményien gazdag tavaszi völgyvidék, védelmezőn beágyazva a környező dombok közé. Ez azonban nem élettér, hanem kulissza. Semmi sem valódi rajta; a fű, a fák, a levegőég, a házak mintha kartonból, vatelinből, papírból lennének. A metaforikus teljességhez csak az ember travesztálása hiányzik. Fényes el is helyezi őt, mint legapróbb kelléket, játéktárgyat, ahogy párosan sétál, heverészik, piknikezik. Ezek a parányi jelmezes figurák marionett voltukban újra játsszák Theokritosz és az udvari rokokó pásztorjátékait.

A szabadban kirándulók képtémáját Fényes különféle címváltozatokkal többször is megfestette (18. kép). A gáláns örömök itt a romantikus és impresszionista tájkultusz és életérzés paródiájával vegyülnek: a szalmakalapos urak és a napernyős hölgyek a bábuk szögletes mozdulataival ujjonganak a „szabad természet" szépsége láttán. A képet akár minden majálisok parafrázisaként is felfoghatjuk.

Scheiber Hugó eddig feltárt életművében ritkák a kosztümös képek. Ha Fényes „Kirándulás a szabadban" című

Serpentineta - stílus
1506 - Laokoon csoport felfedezése.

- antiknikus ismeretlen oldala : nyugás a drámon
- serpentineta stílus ~ futurizmus
- spirálisan mozgatott test
- vetrélyesen labilis test

pl. El Greco : Laokoon, Washington National Gallery of Art.
(Sammlung Samuel H. Kress.)

Jean Viset : Akrobaták, metszet(rézi)

BATTHYÁNY GYULA

BATTHYÁNY Gyula

Bogány Ö. Gábor: Batthyány Gyula emlékezete a Hatvani Galériában. = Népújság 42. 121. sz. 1984. május 25. 6. p.

Hatvan, Hatvani Galéria

ökkent a Kutatócsoport által a
ök készitésében nyujtott segitség;
ijteményeiben kutatás és szolgáltat ás
ámogatás./Megjegyzendő, hogy viszonylag
ainak szerepe e munkák témájának
a további eredményei: közös
ban, Visegrádon, közlése az
a Tanszák által kiadott
, a Tanszék kutatóinak bevonása
a.

zetei közül kiemelendő a II. osztálynak
al rendezett felolvasó ülése,
ban való erőteljes részvétel.
az időszakban a különböző
által szervezett tudományos
nkabizottság kodikológiai
a Hungaricában/ illetve Zsigmond-
elvilágosodás-kori bizottságok
alkalmak, részben közvetlen
entették a formáját egyes akadémiai

BATTHYÁNY Gyula

Losonci Tamás

Batthyány Gyula emlékkiállítása
Hatvani Galéria

Új Tükör 1984. máj. 27. XXI. évf. 22. sz. 4.

mpontból a nemzetközi kutatási
thető lezártnak. A Fejér megyei
problémakörrel csak részben ke-
-Sztálinváros, Székesfehérvár
gozása viszont a kérdést teljes
anyaggyüjtéssel párhuzamosan
kat is kell végeznünk. Ennek ki-
kézikönyv munkálatai kapcsán el-
melléklet/ és a témakörrel
ik. Támaszkodhatunk az utolsó
ngatlankezelő Vállalat Müemléki
tésével megindult - különösen az

Batthyány Gyula
(1887 - 1959)

„Jelenet" o.v. 40x50 cm J. f. j. Batthyány
1937. (Szerelt)
kiváltási ár: 10000 ft

BÁV 51.Képaukció katalógus,Bp.1980.május

Batthyány Gyula
(Ikervár, 1887 - Bp. 1959)

„Leányvásár" o. karton 79 x 40 cm
J. f. b.: Batthyány (Sérült)
kiváltási ár: 8000 ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

BATTHYÁNY Gyula

Pogány Ö Gábor: Batthyány Gyula művészetéről
= Heves Megye, XII. évf. 2. sz. 1984 2-4-p ill

Hatvan: Hatvani Galéria, 1984

re meghirdetett (6. § *a)* pont) pályázat szabályait tartalmazzák. Lényegük, hogy a pályázatot minden esetben a vállalat írja ki, és bonyolítja le. A pályázat költségei a vállalatot terhelik. Zártkörű (meghívásos) pályázat csak kivételesen és kizárólag az Állami Vagyonügynökség egyetértésével, az általa elrendelt pályázatnál lehetséges. Ennek biztosítására azért van szükség, mert a nemzetközi gyakorlattal összhangban bizonyos esetekben lehetségesek olyan speciális körülmények és megfontolások, amelyek a résztvevők körének korlátozását szükségessé teszik. Az Állami Vagyonügynökség a zártkörű (meghívásos) pályázatot csak a pályázók körének ismeretében engedélyezi.

A zártkörű (meghívásos) pályázat kivételével a megfelelő nyilvánosságot biztosítani kell, ezt szolgálja a legalább két országos napilapban történő közzététel előírása. Annak érdekében, hogy a pályázat ne akadályozza a szerződések megkötését, a Javaslat rövid határidőket ír elő. Az ajánlatok benyújtására a meghirdetéstől (ez értelemszerűen a pályázati felhívásnak az előírt két országos napilapban történő megjelenését jelenti), zártkörű (meghívásos) pályázatnál pedig az érdekeltek felhívásától számított legalább 15, legfeljebb azonban 30 nap áll rendelkezésre. A vállalat ezt követően 15 napon belül köteles dönteni, a döntést a pályázat nyilvános vagy zártkörű jellegének megfelelően kell közzétenni.

A pályázatok elbírálása a vállalat feladata és joga, a döntés meghozatalába az Állami Vagyonügynökség nem avatkozhat be, azt nem befolyásolhatja. A Javaslat arra kötele-

A 10.
vaslat re
zódés, h
sával sz
gatása e
ti meg a
során m
a) pont
szerződ
hozza lé
amely a
bályok (

A 11.
ba. A J
nem alk
tályba
zódés n
tó a Ja
hatályb
csak az

gróf Batthyány Gyula

Báró Ullmann György házának minden kedden ebédvendége volt egy 10-15 tagú társaság. Arisztokraták, pénzemberek, művészek, stb. Ennek az asztaltársaságnak volt tagja Batthyány Gyula festő is, Ő a 10 éves jubileum alkalmából megfestette ez asztaltársaságot, a tagokat portrékerű hűséggel. (1942. ápr. 1.)

Kemény Zsigmon: Napló (Tények és tanak) Bp. 1987. 78-79. l.

Batthyány Gyula (Ikervás, 1887 - Bp. 1959)

„Virágcsokor vázában" o.v. 100x69 cm
s. l. j. Batthyány kikiáltási ár: 5000 ft

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Batthyány Gyula

Magyar művészet 1896–1914
Kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet

1986. IV. 04.

1021

1984. V. 22. TV-1. 21.00 /Kné/

Studió '84

- A Hatvani Galériában gróf Batthyány Gyula festőművész képeiből nyílt kiállítás. A hatvaniak kezdeményező készségéről már beszámoltunk egy korábbi adásunkban. Moldvai Győző, a Galéria vezetője ezuttal is meglepetéssel szolgál a látogatóknak. Pásztói Domonkos tanár cikke alapján felkereste a hagyaték örzőjét. Szabó Lászlót. A gróf egykori komornyikját. Polgárdiban. Mi a képek elszállitásakor érkeztünk ide.

- Na, ezt a mütermet állitsd oda, na! De tegyél közbe Pista izét!

- Az a csaj is megy?

- Megy!

- Csaj?

- Szabó Gabriella.

Batthyány Gyula gróf festő- és grafikusművész /1887-1959/

- Az a Szabó Gabriella?

- Igen.

- Az holvan?

- Ott van!

- Itt van!

- Ezt köll most. Erzsébet királyné.

- És ez a Párizsi nők?

- Igen!

- Jó!

- Párizsi nők!

-Ennek viszont nem visszük el a keretet...

- Jó kérem!

- ... mert micsináltatunk keretet. Mert ez...

- Csiky mama? Megvan? Nehéz!

- Pista, most erre vigyázz!

- Ott van! Nem az?

- Nincs felirva.

- Nincs felirva! Erről szó sem volt.

- Tessék már nekem elmondani, mi volt egy komornyik dolga régen?

- Hát, kérem! Az váltakozó volt.

- Az Öné mi volt?

- Hát, én, mint komornyik és mint magántitkár is voltam a grófnál. Hát, a fő dolgom az volt, kérem szépen, **reggel**, mire felkelt a főnök, el kellett készíteni neki a reggelit, feketét, az volt állandóan a megszokott reggelije. Feketekávé. Akkor, kérem szépen, elkészíteni ennek a fürdőnél a bizonyos pipere dolgokat. Akkor elkészíteni neki a festőruhát, ha festett. Előkészíteni az ecseteket. A palettát. Festőállványt, vásznat, ami mondjuk félbe vagy kezdte festeni, azt beállitani. Akkor megitta a feketét,

akkor jött kérem szépen a festőalany, mondjuk a portréalany. Azt fogadni, italt odakészíteni, lefényképezni. Festés közben lefényképezni a hölgyet, vagy a férfit külön.

- Ezt Ön csinálta?

- Igen! Igen. Ezért kellett megtanulnom fényképezni is. És akkor ugye kezdődött a munka. Rendszerint reggel 9-től 1o-től délután kettőig festett. Utánna felöltözött, elkésziteni a ruhát, amivel, mondjuk hivatalos volt, mikor hova és ahhoz megfelelő ruhát előkésziteni, nyakkendőt, inget és....

- Hogy szólitották egymást?

- Hát, Ő engem Lacinak szólitott, én Őt Gráf Ur-nak szólitottam.

- És kellett olyasmit csinálni, amit az ember a könyvekben olvas, hogy hajlongani?

- Nem, nem! Ő ehhez tul demokratikus volt.

- A Gróf ur, mikor kezdett festeni?

- Körülbelül négy éves korában, ahogy hallottam Tőle. És neki a lexikonban megjelent tudósitásokban nagyon rövid, mert ő nemcsak ott tanult, ahol a lexikonban jelezve van, és nemcsak annyi kiállitása volt neki, mint ami a lexikonban jelezve van. És az simos jelezve, hogy 1934-ben ő a párizsi világkiállitáson a Zászlóanya cimü festményével, 28ox32o-as volt a kép, az első arany érmet nyerte el Párizsban.

- Arról meséljen nekem egy kicsit, hogy hogy festett a Gróf Ur? Milyen módszerrel? Hogy kereste a témáit? Az alanyokat!

- Kérem szépen ! Neki a témája borzasztó tág volt. Portrétól, történelmi képektől, tájképektől, szóval, minden, minden témát megragadott, ami őt érdekelte.

- Hány képet hagyott Önre a Gróf Ur?

- Hát, kérem szépen, igy számszerint nem tudom még megmondani, hogy hány kép, mert ezt sose számoltam összze és sose gondoltam arra, hogy nekem ebből valamikor anyagi hasznom legyen. Megőriztem, mert...

- Egy darabot sem adott el belőle?

- Nem! Nem!

- Akart venni valaki már képet?

- Akart. Nem adtam el! Ajándékba adtam három rajzot. Más semmit. És, kérem szépen, a hiba még az volt, hogy szegény feleségem, ugye, hogy mentsen több képet a front alatt, alásott és ezek nagyon megrongálódtak.

- És most mit szól ahhoz, hogy a Hatvani Galériában egy egész kiállitása lesz?

- Én végtelenül örülök neki. Örülök neki. És ezzel, mondjuk az életem végső célja, mondjuk, ez és utána pusztulok, akkor is megéri! Mert ennyivel tartozom neki!

- És elmegy Hatvanba? Megnézi a kiállitást?

- El! El. Okvetlen! Igaz, hogy beteg vagyok, nem nagyon szabad mozogni, de elmegyek. Elmegyek a megnyitásra és megnézem! És engem ez egy végtelen boldogsággal tölt el, hogy eddig is mellőzve volt, pedig szerintem, kérem szépen, nagy festő volt, nemcsak szerintem, hanem elismert festő volt. Tehát, a Szőnyi, Aba-Novák is, Iványi-Grünwald, Molnár C. Pál, hát, korabeli festők voltak. Ezeket én mind ismertem, őáltala keresztül. Órajta keresztül. És nagy festő volt szerintem is. Szerintük is és a Pogány szerint is, hát. Nagy festő volt, hát nem tudok mást mondani. Nem vagyok ezen a téren nagyon ismerős, mert hát nekem nagyon felsőbb iskoláim ezen a téren nincs, de az összehasonlitást, és az akkori értékelést. mindegy az, hogy gróf volt az a festő vagy egyszerü ember, a művészetet, kérem szépen, letagadni se alacsony, se magas fokon nem lehet. Mert az ugy is magáért beszél.

- Hogyan értékeli a művészettörténet, pontosabban személy szerint Ön? Batthyány Gyula munkásságát?

- Nagyon fontosnak tartom a magyar szecesszió történetének egészébe beépitve. A magyar szecesszió egy sajátos jelenség. Az európai mozgalomnál tovább élt Magyarországon. Nyugaton elég hamar kifulladt, a fejlődése leakadt, lelassult. Nálunk valahogy ez tovább élt és azt lehetne mondani, hogy most, amikor az ujjászületésének voltunk a tanui, ezelőtt 10-15 évvel, akkor nem történt valami különleges uj dolog, a mi művelődéstörténetünkben. Szeretnék emlékeztetni Kós Károlynak arra a nyilatkozatára, amelyet 1973-ban, kilencvenedik születésnapján tett, ő is azt mondta, éppen a Magyar Televizió riportereinek,

hogy a magyar szecesszió az él, sőt, még sokáig élni fog, talán még ezután fog igazán kibontakozni. Ebben a folyamatban Batthyány Gyulának nagyon-nagy szerepe volt. Rendkivül jelentős tehetséggel művelte azt a sajátos festői stilust, amely tele van dekorációval, játékossággal, ötletességgel, folklór elemekkel, távol-keleti motivumokkal és ő ezt egy ilyen sajátos magyar historikus szemlélettel ötvözte, párositotta.

- Mi az oka annak, hogy a szecesszionak ma már ninesen olyan tekintélye a magyar művészettörténetben, a mai művészettörténeti értékelésekben?-

- Hát, én azt hiszem, hogy van! Illetőleg most van ujjászületőben. Nagyon érdekes, hogy ...

- Akkor miért felejtődött .. el? Olyan hosszu időre.

- Azért, mert -hát- a különböző, egyéb törekvések, az izmusok, az uj, modern, vagy neomodern vállalkozások kiszoritották. Kiszoritották, pedig azért, mert nem tünt elöggé intellektuálisnak. Ez a nagy hiba ma, hogy igy leszükül a szemlélet és ennek az a másik hátulütője, hogy ez a leszükülés, ez mindig időleges. Hól ilyen irányban szükül le, hol olyan irányba szükül le. És ezért a teljes panorámát, a magyar képzőművészet, általában a magyar művelődés teljes panorámáját nem látja a közönség. Ez bizonyos iskolázottsággal jár. Egyetemen igy tanitják, akkor ez a divat, akkor azt hisszük, hogy most ugy vagyunk európaiak, ha ezt a legujabbat most ezt ugy hivjuk, hogy neo-avantgarde vagy ezt müveljük és ezt forszirozzuk. Ebből következett egy olyan szemlélet ma, hogy a - mondjuk ugy, hogy a tömegkommunikáció, ebbe beletartozik bizonyos mértékben a televizió is -, hogy a magyar festészetnek, a magyar képzőművészetnek egy bizonyos gerincét hangsulyozza, lehet mondani, hogy joggal. Ezt a Nyolcak, Aktivisták, Szentendre. De nagyon sokminden más is volt! Ha pedig állandóan ezt ismételgetjük és a többit elfelejtjük, akkor leszegényitjük, leszegényitjük magát, ezt a fővonulatot is. Tudniillik ez, ez csak az együttes képben válik igazán fővonulattá. Ha csak fővonulat, akkor szegényes valami és nem látjuk a plasztikáját a művelődéstörténet egészében. És ezért kellene nekünk többet foglalkozni olyan művészekkel, akik kortársai voltak ennek a ma legprogresszivebbnek minősitett törekvésnek. Szóval, a Batthyany Gyula eset is egy ilyen. És meg kell mondanom, hogy a Magyar Nemzeti Galéria mostani XX. századi kiállitásában nagyon szép helyet foglal el már a szecesszió is. Sokkal gazdagabban mutatkozik meg, mint korábban bármikor. Vonatkozik ez arra is, amikor én voltam a Galéria Főigazgatója. Mert foglalkoznak ma már emberek, művészettörténészek,

de még mindig nem nyilt ki elöggé ez, és itten persze nem csak a szecesszióra gondolok.

2000

BATTHYÁNY Gyula festő

diszleteiről ld. OSZK Évk. 1973 (1976) 172.p.

Ernst Múzeumban; 1931-ben Berlinben állitotta ki müveit. Illusztrációkat és dekorativ pannókat is készitett. A bicskei müvésztelep alapitója, a Benczur Társ. tagja. Müvei az MNG-ben, valamint számos külföldi muzeumban is megtalálhatók.

Batthyány Gyula, németujvári, gróf festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Batthyány Gyula
(1887 - 1959)

„Kelet" Olaj, vászon 95 x 79 Jelezve
lent balra: Batthyány 1923

Vételi ár: 6000 Ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Balthyány Gyula

művészetéről, munkásságáról szóló Genthon-tanulmányok
cikkek felsorolása.

Kovács Éva: Genthon István meg jelent műveinek jegy-
zéke. - Művészt.Írt. 1970.4.sz. 253-258. l.

254.l.

gróf Batthyány Gyula (1887-1959)

művészete a legszélső pólusa, mintegy végkifejlete annak a szecessziós társasági festészetnek, mely önnön dekadenciáját olyan látványosan élte meg.

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Bp. 1979.
Corvina

86-87.o.

Batthyány Gyula (1887-1959)

„Férfi és nő" o.v. 59x77 cm

J. k. p.: Batthyány (Restaurált)

Kikiáltási ár: 5000 Ft.

BÁV 48.Művészeti Képaukció Bp.1979.május

Batthyányi Gyula

1914. áprilisában a Nemzeti Szalonban volt az az évben alakult X Céhbeliek Társaságának első kiállitása. melyen részt vett.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965.

309.1

Batthiány

M.D.K.

Közös kiállitása Egryvel

Dési Huber Istvánné : Dési Huber István, Bp. 1964.

175.1.

Batthyány Gyula

1929. az Ernst Muzeum kiállitásán a nagyteremben gr. Batthyány Gyula festményei Sidló Ferenc nagy mesterségbeli tudással formált szobraival együtt voltak kiállitva.

Rabinovszky Má[illegible]riusz: Két korszak határán Bp. 1965. 208[illegible]l.

Bathtyány (sic!) Gyula

az ontrák Jugendstil követője

Bernáth Mária: A magyar necessziós festészet helye az európai áramlatokban. Filológiai Közlöy. XIII. (1967) 1-2. sz. 220. l.

Batthyány Gyula

Fejet, olaj, 67×97, 4000 Ft
Majális, -"- 80×120, 6000 Ft

30. Művészeti Répanlíció, 1973.

Batthyány Gyula (1887-1959)

„Román nő" o.v. 120x65 cm

kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Batthyány Gyula

Batthyány Gyula, gróf (1887–1959): festő és grafikus. Nagyvilági témájú, erősen stilizált képei rafinált vonaljátékukkal és dekoratív jellegű formaritmusukkal a szecesszióval rokon vonásokat mutatnak. Művészete a két világháború közötti időszak társasági festészetének eredeti megnyilvánulása.

Mihályfi Ernő: Művésznek, barátaim
Bp. Corvina 1977

BATTHYÁNY GYULA

Hét művész az Ernst Múzeumban

Iványi Grünwald Béla, Rudnay Gyula, Batthyány Gyula gróf, Sidló Ferenc és három fiatal festő

Fényes nevek, mai művészi életünk legeredményesebbjei közül valók, sorakoznak az Ernst Múzeum holnap megnyíló kiállításának katalógusában. Olyan nevek, amelyeknek felvonulása ünnepélyes jelentőséget kölcsönöz a kiállításnak.

Iványi Grünwald Béla és Rudnay Gyula a vezérei a kiállító kis csoportnak, és rajtuk kívül Batthyány Gyula gróf festményei, Sidló Ferenc szobrai és három fiatal művész, Cserepes István, Gallé Tibor és Nagy Imre munkái szerepelnek itt.

Iványi Grünwald Béla egy befejezett művészi korszak, a magyar impresszionizmus minden ragyogó eredményének képviselője. Nagyon nagy eredményeket ért el ez a kor, és ezek az eredmények az ő művészetében teljesednek ki igazán. Benne van ennek az iránynak minden európai kultúrája és emellett magyarabb nem lehetett és nem volt impresszionista festő, mint Iványi Grünwald Béla. Egyre gazdagabban pompázó tüzes színei, csak itt, csak Kecskeméten, csak a Hortobágyon, csak a Balaton mentén, csak a magyar mezőről szakított virágokon születhetnek, és egész Európában egyedülállóan magyar az a mély drámaiság, amely ezekben a színekben izzik.

Tavaly óta is színesebb lett, mint ahogy megújult Iványi Grünwaldot láttunk eddig minden bemutatkozón. Virágcsendéletei, hortobágyi képei, izgatóan érdekes színházi tanulmányai mellett egy egészen különleges próbálkozását is bemutatja, hatalmas kompozícióját, amelyet a debreceni Egyetem részére festett. Monumentális illusztráció ez, nem az impresszionista festő igazi feladata, és ezt maga is érzi akkor, amikor a katalógusban rövid történetet közöl hozzá, de részleteiben ott van Iványi Grünwald nagy művészetének minden csodálatos varázsa.

Két hatalmas kompozíciót festett, szintén a debreceni Egyetem részére, *Rudnay* Gyula is. Az ő romantikus fantáziájának jobban megfelel ez a feladat, itt szabadon csaponghat, szabadon tombolhat, és tökéletesen el tudja feledtetni, hogy ez a nagy történelmi kompozíció tulajdonképpen nem a mai kor festői számára való feladat. Csokonai életéből ábrázol egy jelenetet az egyik nagy Rudnay-kompozíció, és egy lenyűgöző lendületű toborzó tánc a másik. Van valami meseszerű színeiben és majdnem életnagyságú alakjainak ritmusában. Mint ahogy tájképein is irreális levegőt borít lángoló romantikája a való motívumok fölé. Tájképei közül van egy gyönyörű gyöngyszem, legkisebb vízfestménye, a *Pártos út*. Ez a Rudnay-terem legszebb képe, és talán az egész kiállítás legszebb darabja.

A mese és az álom gróf *Batthyány* Gyula képei előtt lesz igazán úrrá a néző fölött. Egészen különálló művészegyéniség ő, akinek nincs elődje és nincs

38 rokona a magyar festészetben. Páratlanul gazdag dekadens fantáziája álomvonalak labirintusából, vibráló mozgalmasságából a művészet tiszta erotikájával szövi a zsúfolt szimbólumokkal is zsúfolt képeket. Női akt vonalai, vagy a Savonarolát hallgató százezernyi tömeg néha szinte ornamensekké válnak, hogy még szabadabban tombolhasson ez a sajátos fantázia.

A fiatalok közül először *Cserepes* Istvánt kell említeni, akinek kollekciója igen nagy öröm és meglepetés. Fiatal munkás volt, és néhány évvel ezelőtt kezdett tanulni Csók mesternél. Évekig teljesen mestere hatása alatt állott, míg most minden hatástól felszabadulva bontakozik ki finom és artisztikus pasztelljein önálló művészi egyénisége. Kész értékekkel jelentkezik vízfestményein *Gallé* Tibor is, *Nagy* Imre még iskolás hatások alatt áll, és ahol ezektől szabadulni akar (fametszetein), még nem elég meggyőző. De kétségkívül tehetséges.

Sidló Ferenc szobrai egészítik ki a csoportkiállítást. Férfias erejű portréin, finom mozgású kis figuráin vagy lágy női fejein egyaránt biztos és öntudatos szobrász, aki tiszta érzéseket varázsol a holt anyagba. Régebbi szobrai barokkos formagazdagságát most szelíd nyugalom váltja fel.

A kiállítás holnap délelőtt nyílik meg.

Magyarország, 1929. február 24.

Mihályfi Ernő: Művével, barátain
Bp. Corvina 1977.

Batthyány Gyula

Tichárich Zdenka zongoramüvészről festett képét bemutatja a lap.
Thurzó Gábor: "A Zdenka" cimmel ir a müvésznőről, akinek portréját Honegger Zongoraconcerto bemutató hangversenyének emlékére festette Batthyány Gyula.
Repr.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. ápr. 29.
XVI. évf. 18. sz. 18-19. lap.

Batthyány Gyula

Neve – mint Ferenczy Károly tanítványa –
megemlítve.

Egyes breviárium – Veszprém 1973. 130 p.

Batthyány Gyula (1887-1959)

„Álmok" o.v. 70x100 cm

J.l.j.: Batthyány 1935.

Becsült ár: 10000 Ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Batthyány Gyula

hagyat ábránd (. műve /ennek)
szerepel az „Antiklerikális"
kiállításon a Ferencvárosi Pincetárlat-
ban

H. Gy.: „Antiklerikális" kiáll. a
Ferencvárosban

hagyat Nemzet 1968 X. 19

Batthány Gyula festő M.D.K.

Egy sorozat képét Ferenczy Béni 17 szobrával együtt mutatta be a Mübarát kiállitóhelyiség , 1942.

Ferenczy Béni: Irás és kép, Bp. 1961. 251.l.

Genthon: Utószó

MDK

Batthyány Gyula

1942 nov. - ben kiállít a Műbarát helyiségé ben Ferenczy Béninel együtt.

Ferenczy Béni: Iráz és kép. Bp. 1961. 251. o.
/Genthon István: Utószó/

Batty-hány Gyula, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művé Battyhány egy művel szerepel. 227.old

ROMVÁNY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

MDK

Batthyány Gyula, [ ]

Megemlítve: a Ferenczy Béni-bibliográfiában.

Szilágyi Ferencné: Ferenczy Béni 152-154.

KÖNYVTÁROS, 1968. március XVIII/3.

BATTHYANY GYULA, festő

1972-ben Lazar Bélané a pécsi múzeumra hagyta férje 64 darabból álló gyüjteményét. Nagy részük a 30-as évekvégén jutott Lázarhoz. Elsősorban a Római Iskolát reprezentálják. a Gyüjtemény:

2.sz.-BATTHYÁNY GYULA: " NÉGER ASSZONY", cimü müve. dekli.o. 98+69 cm. Ltsz:72.336. 297.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Batthyány Gyula
festő

M.D.K.

Kompozició

Bruaukció 1958. Budapest.

11 l.

Battyán Gyula
festőművész 71 éves korában meghalt.

Esti Hírlap 7 sz. 1959. jan. 9 2 old.

MDK

Battyány Gyula

A Bois de Boulogne, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke.

Bp. 1952.

M.D.K.

Battyány Gyula /1888-/

35. A Bois de Boulogne. Olajf. 60 x 81, karton.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet
MUMOK. Bp. 1952. 4. l.

Batthyány Gyula (1888-)

Fellah falu.
Olajf.53x66 vászon.Ltsz:2576.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

M.D.K.

Batthyány Gyula /1888-

34. Fellah falu. olajf. 53x66 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 3. l.

Ke'pele

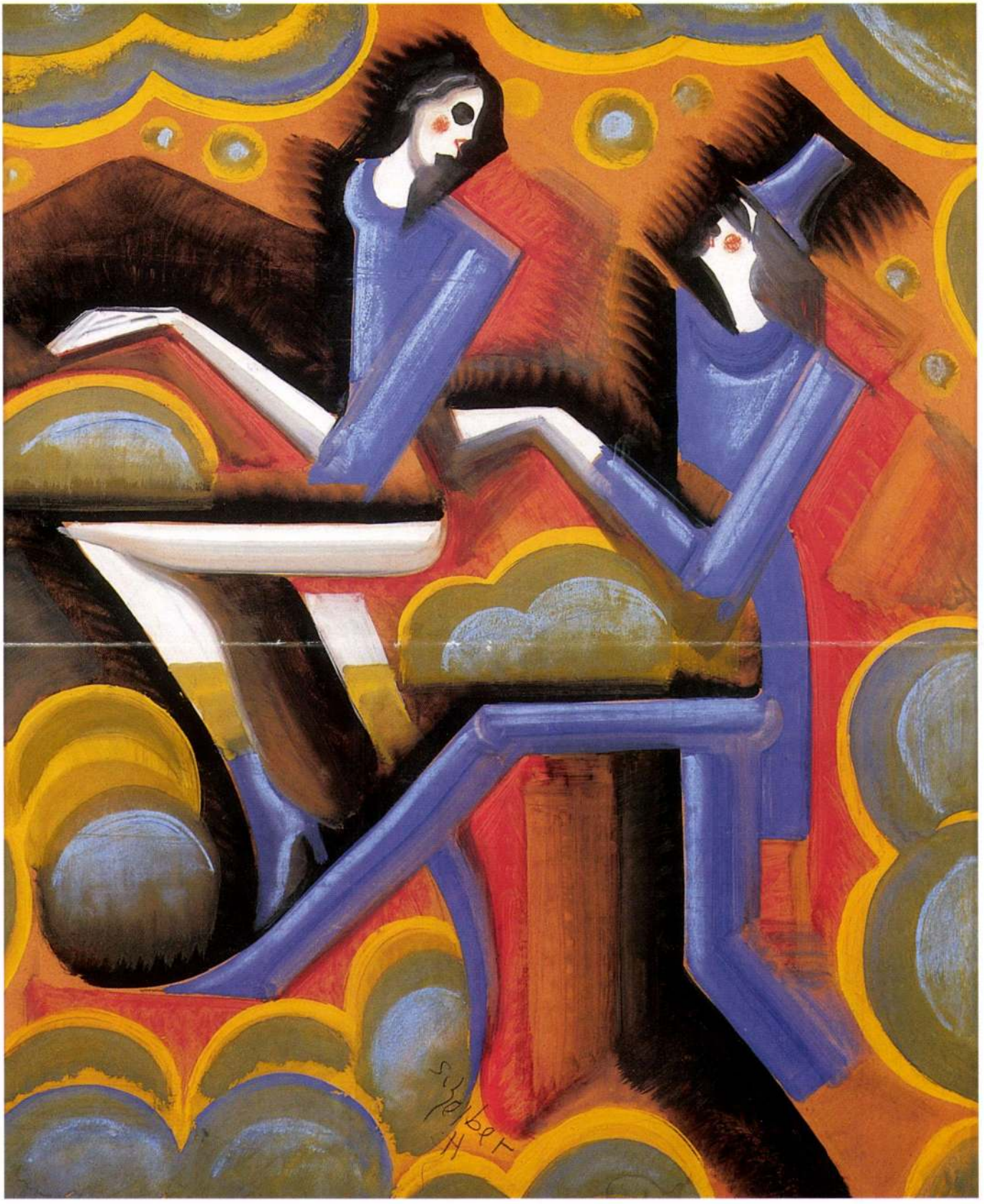

191

192 • GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Rokokó dámák (Törökösen), 1914

200 × 150 cm
Olaj, vászon
J. b. f.: BGY 1914
MNG 863-602/1999
VÉDETT
Kikiáltási ár: 3 300 000 Ft

IRODALOM
Lázár Béla: Gróf Batthyány Gyula. Ernst Múzeum, 1914. 3-4. l.
Pogány Ö. Gábor: Batthyány Gyula művészetéről. Hevesi Szemle. XII. 2. sz. 1984. jún. 2–4. l.
T. Ridovics Anna: Batthyány Gyula. B.Gy. Széchenyi apoteózisa. Kiállítási katalógus,
Petőfi Irodalmi Múzeum. 1991. nov.–1992. jan. 1-3. l.
Éri Gyöngyi–Jobbágyi Zsuzsa: Women and the Fin de Siecle. In: A Golden Age. Bp. Corvina. 1996. 144. l. Repr.: 155. l.

KIÁLLÍTVA
Gróf Batthyány Gyula festményeinek és Beck Ö. Fülöp szobrainak gyűjteményes kiállítása. Ernst Múzeum. 1914., kat. sz.: 98.
Lélek és forma. Magyar Művészet 1896–1914. MNG. 1986., kat. sz.: 149.

Az Ernst Múzeum falai 1914-ben egy ismeretlen fiatal festő képeivel teltek meg. A huszonhat éves Batthyány Gyula, arisztokrata származását sejtető, történelmi nevére sokan felfigyeltek. A műkritikusok elismerését a hazai kiállítótermekben addig szokatlan, bizarr képi világával vívta ki, és az ígéretes pályakezdést olyan jelentős művészeti sajtóorgánumok is méltatták, mint a Nyugat, a Művészet és A Gyűjtő.

A Törökösen című kép is e bemutatkozó tárlat egyik reprezentatív darabja volt, melyen sűrítetten jelentkeznek a századforduló művészetének képi konvenciói. Ezért is kapott helyet a korszak sokszínűségét reprezentáló válogatásban, a Magyar Nemzeti Galériában 1986-ban megrendezésre került Lélek és Forma című kiállításon.

A fin de siecle piktúrájának egyik domináns motívuma, a nő erotikus feltárulkozása a Törökösen témája. A megle-

sett, buja érzékiség a múlt századi szalonképek kedvelt témái közé tartozott. A korszak társadalmi, pszichológiai problémáira, a nemiség kérdésére érzékenyen rezonáló gondolatkör, átlényegítve a szimbolisták képein is kiemelt szerephez jutott és továbbélt a szecesszió motívumaiban. *„A nő és a köréje font kérdések szövevénye egy pillanatra sem hagyta nyugton a polgári lelket. Egyrészt a lovagkor megújult tiszteletével közeledik feléje, másrészt kíváncsiskodásának engedve, fürkészi érzelmi és ösztönéletének »problémáit«, »titkait« borzongva idézi meg a belőle kiáramló »romlást«, »végzetet«: s e fojtott, izgatott képzelődésnek megfelelően öltözteti is tollba, prémbe, fátyolba, muffba, uszályba, legyező mögé rejti arcát, boudoirt talál ki számára rejtekhelynek és szinte befullasztja szalonja, vitrinjei, öltözőasztala tengernyi semmiségébe, ahogy sóhajai, rosszullétei, hangulatai,*

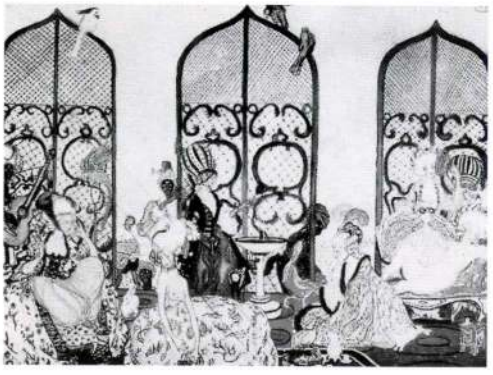

1. Gróf Batthyány Gyula: A nagyúr hölgyei, 1914
Reprodukálva: A Gyűjtő, 1917., 27. o.

2. Gróf Batthyány Gyula: Sába királynője, 1914
Kiállítva: Ernst Múzeum, 1914
Reprodukálva: Művészet, 1914., 126. o.

szeszélyei szüntelen változó áramába is." A festmény formai inspirációi után kutatva a belga szimbolista festő, Jan Toorop hullámos hajkoronájú nőalakjai és Gustav Klimt mindent elborító dekoratív textilmintázatai sejlenek fel.

Batthyány Gyula az időben és térben kalandozva eltávolodik a mindennapoktól. A jelenet helyszínéül Törökországot jelöli meg, noha csak a címadás segíti a földrajzi tájékozódást. Háború előtti utazásai során a festő eljutott a Közel-Keletre, így a témaválasztást személyes élményei is befolyásolták. Az 1914-es kiállítás katalógus tételei is az ihlető környezetről tudósítanak: Konstantinápolyi bazár; Bagdadi kert; A hárem kulcsa; Sulejka; Sardamapal. A török hárem miliője már egy korábban készült festményén is felbukkan, melyen Klimt síkszerű ornamentikájának és színhasználatának hatása még határozottabban érezhető. Hárembe enged bepillantást képünk párdarabján is, *A nagyúr hölgyein*, melyen mintha a *Törökösen*-t festené tovább Batthyány. Ugyanazok között a bútorok között, szerecsenekkel és madarakkal kísérve, a már ismert hölgyekkel találjuk szembe magunkat. Mintha a művész odébb állítva festőállványát most a tér egy másik részletét jelenítené meg vásznán. Ezek a jelmezes nők különösen kedveltek lehettek számára, ugyanis a *Sába királynője* című művén ismét e fedetlen mellű figurákból épít gúlát, melynek tetején a Törökösen zöld turbános alakja trónol. (lásd: 1., 2. kép, 176. oldal)

A kép tematikai előképeit a XIX.századi szalonfestészet boudoir-jelenetei között találjuk, ahol a keleti környezet, a háremek erotikus világa gyakran szolgált keretül az izgató női aktcsoportok megjelenítéséhez. Batthyány a szcénát ugyanakkor az abszurditásig fokozza azzal, hogy az orientalista helyszínt rokokó kellékekkel dekorálja. A XVIII. század stílusát felelevenítő ruhák és bútorok szerepeltetése, a gáláns viselkedés megidézése a múlt századi historizmus kedvelt külsőségei közé tartozott. Magyarországon többek között Benczúr, Szinyei később Gulácsy festészetében találkozhatunk rokokó témával. Batthyány esetében a közvetlen inspirációt a divatos osztrák festő és grafikus, Franz von Bayros művészetében lelhetjük meg. 1913-ban a Szent György Céhben – az erotikus témák miatt botrányba fulladt – nagyszabású kiállítást rendeztek Bayros műveiből. A Gyűjtő nevű szecessziós folyóirat egy gazdagon illusztrált különszámot is szentelt a művésznek, aki nyúlánk nőalakjait, a rokokó túlfinomult divatjának megfelelően öltöztette. Bizonyosnak látszik, hogy az 1914-től a Céh vezetőségi tagjai közé tartozó, az extrémitásokra különösen fogékony Batthyány sem maradt érintetlenül Bayros fülledt érzékiségétől, burjánzó rajzkultúrájától. (Lásd: 3., 4. kép, 178. oldal.) Számba véve az ihlető forrásokat, Bayros révén áttételesen az angol szecessziós grafika nagy hatású művészének, Beardsleynek rokokó reminiszcenciájú rajzairól sem feledkezhetünk meg.

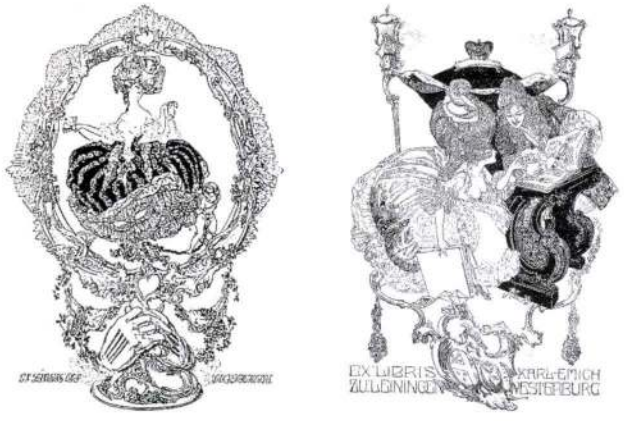

3-4. Bayros Exlibrisei, reprodukálva: A Gyűjtő, 1913., 103. o.

A XX. század eleji társasági festészet, a képek fogyaszthatóságát célozva, a pajzánság iránti felfokozott közönségigényt elégítette ki. Batthyány Gyula későszecessziós piktúrája, ironikus hangvételének köszönhetően azonban óvatos távolságtartással közelített az ingoványos talajhoz. A művész és a téma között tartott distanciát érezte meg képeit szemlélve a Művészet folyóirat műkritikusa is: *„Valóban nagy rutinnal veti elénk e vázlatos képeket, nem látszik beléjük elmélyedni, nem válik rabjukká, nem vállal velük közösséget: kívül áll rajtuk ... az elmés és nagy képzelet arrangeur kezével hinti ezt az álomvilágot vászonra: örül maga is, mosolyog maga is, de tudja, hogy nem vallás ez, hanem aranyfüst, karagőzjáték."* A hatalmas parókájú, óriás krinolinos, réveteg tekintetű nőalakok karikatúraszerűvé torzítva uralják a teret. Sápadt arcukat az ívelt szemöldökök éles rajza és a természetellenes pirosítás maszkszerűvé torzítja, bő ruháikban, vékony karú, testetlen marionett bábokká válnak. Női mivoltukra csak feltárulkozó melleik emlékeztetnek. A parodisztikus hangot erősíti a földön ülő, női idomokat formázó barna majom figurája is, mely kényeskedő mozdulatával a nők keresett gesztusát ismétli. *„A kompozícióban a színes tollú óriáspapagájok is jelentéshordozók. Ezek a rokokó szerelmi bestiáriumából valók. A madárhoz a 18. században a szerelmi gyönyör képzete társul. A tradicionális emblematika a papagájt egyenesen appetitus naturalis, a szexuális ösztön szimbólumaként tünteti fel,amely a rokokó női portrékon a kísértő Rossz szerepét tölti be. A perzsa macska az előtéri nőalak ölében a kép szcenirozási logikája szerint luxuria-jelkép. A háremlét fényűzése, lakóinak extatikus vonaglásai, az indaszerűen tenyésző és mindenre rátelepedő rokokó formák egy önfeledtető világ kárhozatát, haláltáncát modellálják."*

A téma bizarr megközelítésével Batthyány kikerüli a társasági festészet konformizmusának csapdáját és egyéni, extrém ízzel fűszerezi képét. Ez a későbbiekben is megőrzött különös egyediség az art-deco egyik hazai képviselőjévé avatja a művészt, kinek magyarországi párhuzamaként Tichy Gyulát említhetjük.

A dekoratív vonalkavalkádot, a tobzódó formákat a kép visszafogott színezése ellensúlyozza némileg. A kolorit sárga-szürke-lila alaptónusát csak a fentről függő kalitka piros sziluettje és a baloldali szerecsen ugyancsak piros tur-

bánja élénkíti. A már-már elviselhetetlenségig dagadó ornamentikát a háttér egynemű sárga foltja tompítja és teszi összefogottá, hasonlóan az 1914-es tárlat Nyár (MNG); Jachting; Sába királynője és a Nagyúr hölgyei című képeihez.

A festő munkásságának korai időszakában született Törökösen már mindazokat a stiláris jegyeket magán viseli, melyek a oeuvre későbbi jellemezői is voltak. A kiérlelt, batthyányias hangvétel – a manierisztikusan megnyújtott figurák, a kavargó drapériák és a visszafogott színhasználat – a festő egész alkotói pályáját végigkísérte.

Képtereinek függönnyel való lezárása, motívumainak drapériás keretezése Batthyány egyik kedvelt komponálási módszerei közé tartozott. A Törökösen színpadi hatását kelti a háttérben leomló, dekoratív mintázatú függöny. Ez a színházias tér művészetének másik, ugyancsak jelentős forrására irányítja figyelmünket. Párizsi tartózkodása alatt ismerte meg a nagysiker orosz díszlet- és jelmeztervező Leon Bakszt munkásságát. Baksztot a Gyagilev balett, 1909-től kezdődő franciaországi vendégszereplései során a Kleopátra majd a Seherezádé színpadképei és kosztümjei tették Párizs-szerte elismertté. A Beardsley hatása alatt született, gyakran ugyancsak rokokó reminiszcenciákat felvillantó tervek – dús ornamentikájú textilminták, dekoratív fejdíszek – a francia alkalmazott grafikusok egész nemzedékét megihlették. (George Barbier, Robert Bonfils, Georges Lepape, Garcia Benito). Orosz, perzsa és keleti hatásokat, históriai stílusokkal ötvöző rajzok lepték el a legjelentősebb divatlapok, a Gazette du Bon Ton és a La Vie Parisienne oldalait. Ebben az időszakban a francia fővárosban élő Batthyány Gyula sem maradhatott érintetlen e tetszetős képi világtól. *„Leon Bachst (sic!) a balett rajzolója. Új világok nyíltak előttem. Nagyon büszke vagyok, hogy baráti köréhez tartozhattam. Az orosz balett lemérhetetlenül nagy művészete megrendítő hatással volt rám."* Batthyány fogékonyságát magyarázza, hogy kiemelkedő dekoratívérzéke révén szinte predesztinálva volt színházművészeti feladatokra. Nagyszerű díszítő hajlama már első gyűjteményes kiállításán megmutatkozott: *„Ha a kitűnő Bánffy Miklós gróf egyszer elunná vagy sokallná a diszlettervezés nagy kultúrát megkívánó nehéz munkáját, nem talál festőt, akiben több tehetség, készség lenne arra, hogy helyettesítse őt, mint Batthyány Gyula grófban."* A jóslat valóban beteljesült és a művész az 1920-as évektől a Nemzeti Színház elismert díszlet- és jelmeztervezőjeként dolgozott.

Vajon megjelenésében milyen lehetett ez a művészetében olyan kifinomult, érzékies piktor? A festészetét jellemző rafinált választékosság Batthyány külsejét is meghatározta. Az apró részletekre sokat adó, törékeny fiatalember tekint ránk 1910-es Önarckép-én és ezt a külsőt láttatta 1914-ben egy kortárs szemtanú is: *„...kedves és finom úr, külsőleg is minden széppel és jóval megáldott gavallér, tehát a legnagyobb sikerekre hivatott a hölgyek körül és a főúri társaságban."*

P. E.

SZERZŐK *ABC* SORRENDBEN

ADRION, LUCIEN 150
AGGHÁZY GYULA 2, 4
ALTMANN GERARD 60
ALTORJAI SÁNDOR 113
ÁCS FERENC 8
BALLA BÉLA 6, 7, 20, 23, 46, 47, 151, 168
BARCSAY JENŐ 164
BARTHA LÁSZLÓ 87
BARTÓK EMLÉKALBUM 114
BATTHYÁNY GYULA GRÓF 14, 192
BENCZÚR GYULA 157
BERNÁTH AURÉL 12, 13, 82
BOLDIZSÁR ISTVÁN 22
BORTNYIK SÁNDOR 17
BÖRTSÖK SAMU 21, 109, 165
BURGHARDT REZSŐ 97
CZIGÁNY DEZSŐ 32
CZÓBEL BÉLA 11, 75
CSÓK ISTVÁN 141
DEÁK-ÉBNER LAJOS 182
DIENER DÉNES RUDOLF 38
DIETRICH, HANS 152
DUGOVICS ERNŐ 184
ERDÉLYI MIHÁLY 10
FARKASHÁZY MIKLÓS 84, 85
FEILHAMMER, FRANZ ANTON 154, 155
FÉNYES ADOLF 100
FRANCESCHINI, MARC ANTONIO 71
FRANK FRIGYES 74
GADÁNYI JENŐ 166
GROSS-BETTELHEIM JOLÁN 129
GYARMATHY TIHAMÉR 115, 116, 132
GYÖRÖK LEÓ 181
HAYEZ, FRANCESCO 160
HERMAN LIPÓT 80
HERMANJAT, ABRAHAM 140
HOLLAND FESTŐ, 18. SZÁZAD 69, 70
ISMERETLEN FESTŐ 12
ISMERETLEN FESTŐ, 18. SZÁZAD 122
ISMERETLEN FESTŐ, 19. SZÁZAD 158
ISMERETLEN FESTŐ, 1860 KÖRÜL 186
IVÁNYI GRÜNWALD BÉLA 9, 39, 111, 120
JÁNDI DÁVID 137
KARVALY MÓR 175
KASSÁK LAJOS 117
KÁDÁR BÉLA 136, 139, 161, 163
KERNSTOK KÁROLY 105
KLETTE KÁROLY 61, 180
KLIE ZOLTÁN 127
LÁSZLÓ FÜLÖP ... 19, 25, 26, 76, 77, 78, 79, 90, 91, 92, 93, ... 94, 96, 99, 118, 119, 142, 143, 145, 147, 148
LÁSZLÓ FÜLÖPRŐL SZÓLÓ CIKKGYŰJTEMÉNY 171
LIGETI ANTAL 57
LOHWAG ERNESZTIN 149
LOTZ KÁROLY 58
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV 5, 95
MARTYN FERENC 28
MATTIS TEUTSCH JÁNOS 173
MÁRFFY ÖDÖN 27, 108
MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ BÁRÓ 33, 35, 52, 53, 54, 66
MIKOLA ANDRÁS 37, 48
MOLNÁR C. PÁL 170
NAGY ISTVÁN 29, 45
NAGY OSZKÁR 41, 42, 43, 103
NYILASY SÁNDOR 102
OLASZ FESTŐ, 17. SZÁZAD ..... (GUIDO RENI ISKOLÁJA) 123
OLASZ FESTŐ, 18. SZÁZAD 72, 73, 183, 185, 189
OLASZ FESTŐ, 19. SZÁZAD 121
OLEJNIK JANKA 44
ORBÁN DEZSŐ 30
OSNAGHI, JOSEFINE 178
P. KOVÁTS FERENC 110
PATAKY LÁSZLÓ 55, 146
PATKÓ KÁROLY 64
PECHÁN JÓZSEF 101
PERLMUTTER IZSÁK 176
PERLROTT-CSABA VILMOS 65, 106, 128
PFAHLER, GEORG KARL – ALBUM 172
RÉVÉSZ IMRE 112
RICHTER, WILHELM 188
RIPPL-RÓNAI JÓZSEF ..... 40, 89, 107 , 124, 125, 190
ROMÁN GYÖRGY 81
ROTTMANN MOZART 177
RÓMAI FESTŐ, 1700 KÖRÜL 98
RÓNA EMMY 167
RUDNAY GYULA 104
SCHAFFER ADALBERT 68
SCHEIBER HUGÓ ..... 1, 34, 36 , 134, 135, 162, 191
SCHOSSBERGER KLÁRA 126
SCHÖNBERGER ARMAND 15, 18
SPEECKAERT, MICHAEL JOSEPH 67
SZÁNTÓ PIROSKA 133
SZEMLÉR MIHÁLY 56
SZLÁNYI LAJOS 3
SZŐNYI ISTVÁN 24, 86, 174
TELEPY KÁROLY 59, 159, 187
TORNYAI JÁNOS 31
TROUBETSKOY, PAUL 153
ÚJHÁZY FERENC 50, 51
VADÁSZ ENDRE 83
VAJDA JÚLIA 130, 131
VAJDA ZSIGMOND 179
VASZARY JÁNOS 88
VENNE, ADOLF VAN DER 62
VÉN EMIL 138
VILLON, JACQUES – RENOIR UTÁN 16
WÁGNER SÁNDOR 63
WIESENTHAL, FRANZ 169
ZICHY MIHÁLY 144
ZIFFER SÁNDOR 49
ZOFF, ALFRED 156

20.

21.

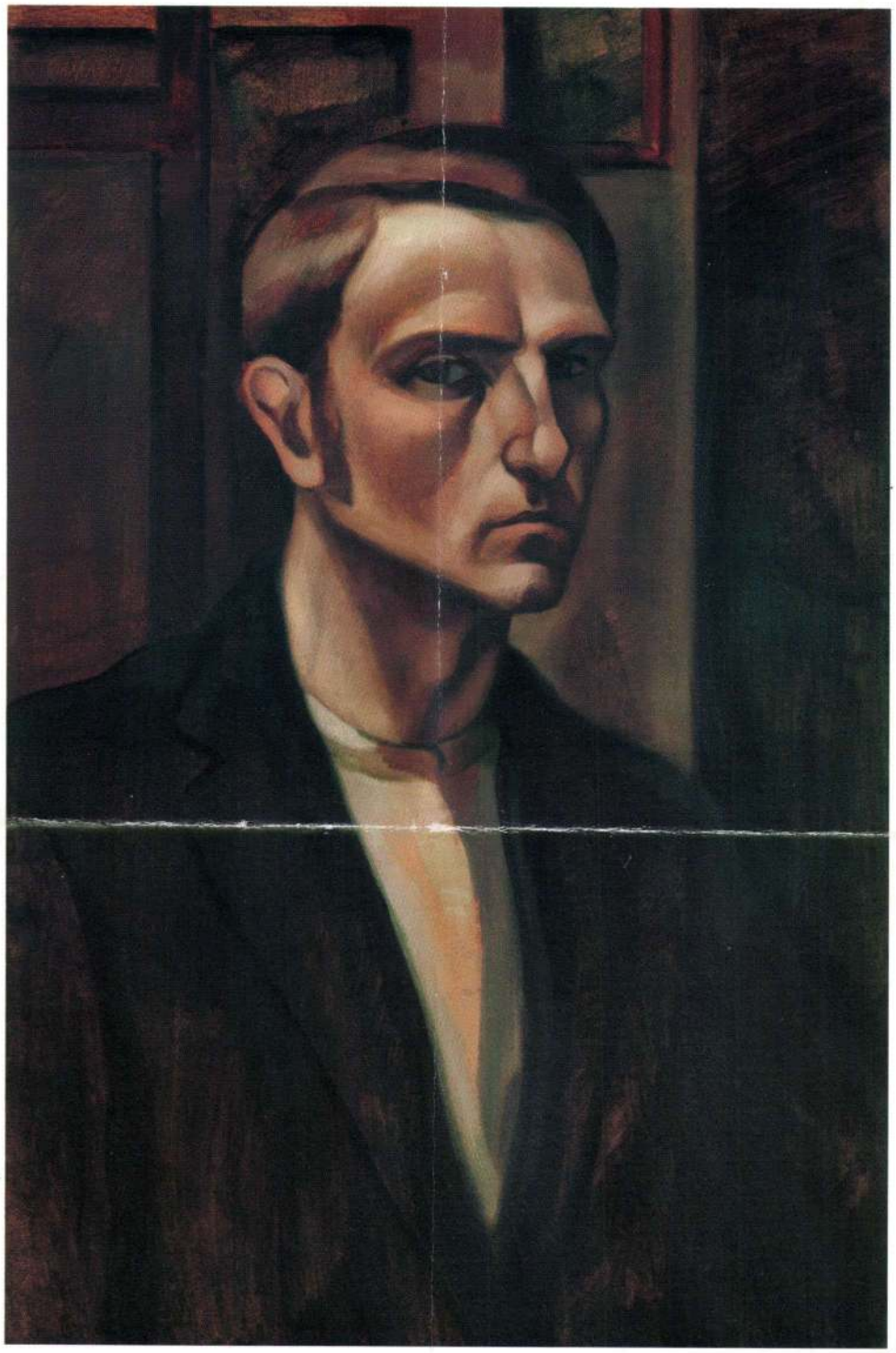

21.▲
Kmetty János (1889-1975)

Önarckép
Olaj, karton 71x48,5 cm
Jelezve balra fent: Kmetty 1914
Kikiáltási ár: 1.800.000 Ft

Batthyány Gyula (1887-1959)

Könyvtárszobában
Olaj, vászon 130x90 cm
Jelezve jobbra lent: Batthyány

Irodalom:

- Kiállítás gróf Batthyány Gyula festményeiből. Műterem Galéria Katalógus, Budapest, 1997.
- Lóránt László: Paletta. Budapest, 1944.Jelen Könyvkiadó, 22-25 oldal.
- Pogány Ö. Gábor: Batthyány Gyula művészetéről, in: Hevesi Szemle, XII. 2. szám 1984. június, 2-4 oldal.
- T. Ridovics Anna: Batthyány Gyula.

A festmény keletkezésének idejében Batthyány a művészeti élet aktív résztvevője, és elismert díszlet- és jelmeztervezőként, valamint irodalmi illusztrátorként működött. A színház- és irodalomkedvelő, illetve a történelem iránt érdeklődő Batthyány képén valószínüleg egy színész vagy irodalmár jelenik meg.

A több művészeti műfajt is idéző festmény a különböző korokat, kultúrákat és festészeti irányokat tanulmányozó Batthyány szellemiségét tükrözi. A francia Art Nouveau, a bécsi Szecesszió vagy a Gödöllői-műhely törekvései keverednek művészetében az angol preraffaeliták, valamint a perzsa miniatúrafestészet hagyományaival. Ennek ellenére Batthyány semmilyen festészeti iskolához, irányzathoz nem tartozott. A Vaszary-tanítvány munkásságát T. Ridovics Annát idézve jellemezhetjük: „ Szimbolizmus - szecesszió - art deco vonalán ívelő művészete bizonyos módosulásokkal végig megőrizte magányos, jellegzetesen batthyány-is jegyeit: az érzékeny, intellektuális attitűdöt, az erősen kontúros rajz virtuóz vonalvezetését, a nyújtott, karcsú, gyakran expresszíven torzított figuratípusokat, a síkornamentikává oldott dekoratív térfelfogást." Batthyány öntörvényű és egyéni stílusát, képi fogalmazásmódját a kalandos utazásai során magába szívott élmények alakították (müncheni, párizsi és londoni tanulmányutak, 2 év Firenzében, hosszú utak Afrika és a Közel-Kelet országaiban).

A festő igazi elismerésben is elsősorban külföldön részesült, számos nemzetközi kiállításon vett részt. Fiume, Stockholm, Berlin, Velence és Párizs közönsége kíváncsian és csodálattal szemlélte egzotikus és orientalizáló képeit (*Keleti város, Mediterrán Udvar*). A groteszk iránt vonzódó Batthyány fanyar iróniával szemlélte és ábrázolta a modern nagyvárosi élet gáláns társasági témáit (*Esküvő, Este a korzón*). Budapesti tárlatokon 1914-es gyűjteményes kiállítása után mint a Céhbeliek Társaságának és a Benczúr Társaságnak a tagja szerepelt.

A két világháború között számos portrén örökítette meg utazásainak emlékét (*Madárkereskedő, Portugál diák*), valamint a budapesti nagypolgárság alakjait. Ezek sorába illik a háromnegyed alakos *Könyvtárszobában* című kép is. A sajátos életérzésű, az elveszett éden után sóvárgó, töprengő, ugyanakkor extravagáns festő itt színházi kosztümre emlékeztető, hosszú, kékeszöld bársonykabátot ad modelljére. Az artisztikus testtartás, a zongora hangsúlyozott jelenléte, valamint a jobbjából csüngő nyitott könyv az életmű színpadképszerű, sokalakos kompozícióit idézi.

A képeire jellemző sűrű, összetorlódott mondanivaló és gazdag szimbólumrendszer fokozza a festmény kifejezésének drámaiságát. A keletiesen pompázatos, harmonikus színvilág, a precíz és finom rajz azonban líraiságot kölcsönöz a zsúfolt vászonnak. A kaleidoszkóp-szerű, dekoratívan örvénylő vonaljáték állandó mozgásban tartja a néző szemét. Minden elem él és lélegzik a képen, melynek vizuális fókuszpontja nem az arc, hanem a bal kézfej. A kabát prémszegélye és bélése előtt szinte felvillanó kecses, gótikusan nyújtott kézről a másik kézben tartott könyvre siklik a tekintet. A könyvet tartó kéz helyzete, valamint a lazán nyitott keleties kabát feltáruló selyembélése rejtetten erotikus, de a zongorabillentyűk fekete-fehér ritmusa gyorsan tovább tereli innen a figyelmet a modell finom metszésű arcára.

Batthyány Gyula a környezetére érzékenyen reagáló, analizáló és szintetizáló karakter. Festészetében a látványt részleteire bontja, hogy saját lelkén átszűrve azután újra eggyé formálja azt. A képzeletében teremti meg tehát a világot, illetve a világnak kell hozzá formálódnia. Ezt teszi az expresszív kép hátteréül szolgáló roskadozó könyvespolc is, mely lágyan előre kanyarodik.

A tragikus sorsú Batthyány (kitelepítés, börtön, halál az elmegyógyintézetben) fiatalon, életpályájának sikeres, felfelé ívelő szakaszában készült *Könyvtárszobában* című képe a tovatűnő pompa illúziójának, a zene és a költészet hatalmának állít emléket.

T.K.

20.▶
Batthyány Gyula (1887-1959)

Könyvtárszobában
Olaj, vászon 130x90 cm
Jelezve jobbra lent: Batthyány
Kikiáltási ár: 1.900.000. Ft

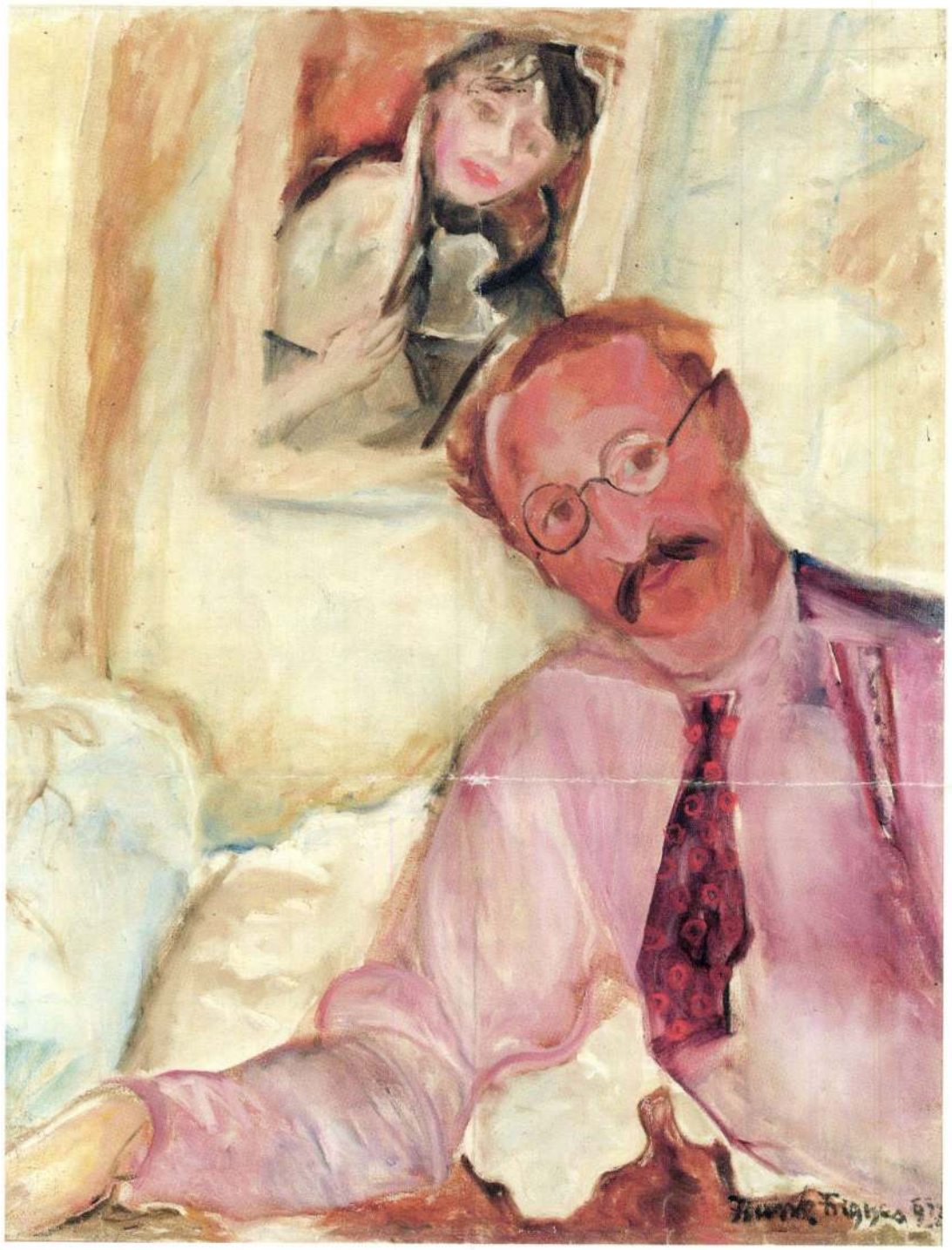

19.▲
Frank Frigyes (1890-1976)

Önarckép Mimivel
Olaj, vászon 74x58 cm
Jelezve jobbra lent: Frank Frigyes 933
Kikiáltási ár: 280.000 Ft

89.

89.▲
Politzer Edit (1907-1999)

Extázis
Olaj, vászon 84x100 cm
Jelzés nélkül
Proveniencia: Politzer Edit hagyatéka
Kikiáltási ár: 100.000 Ft

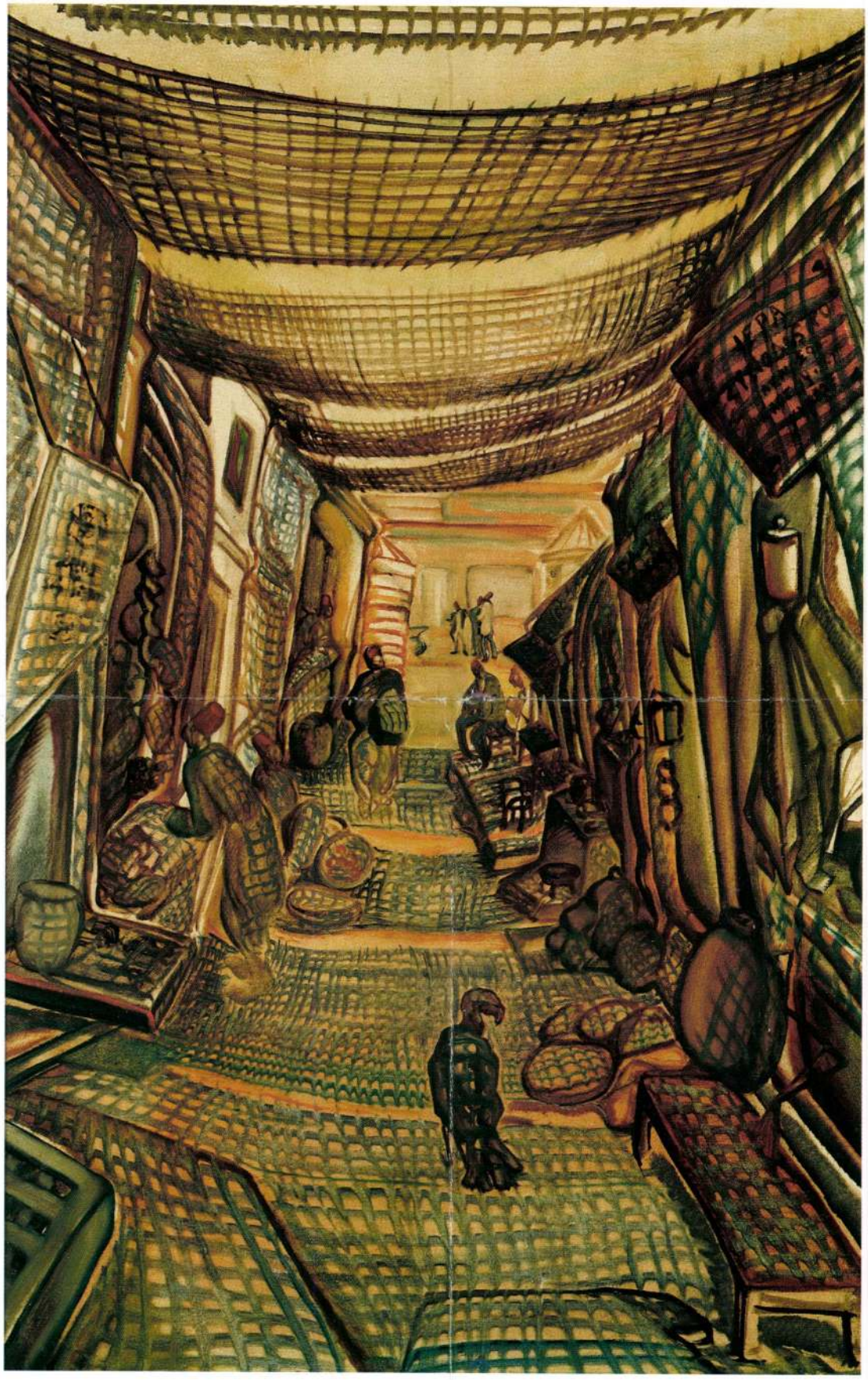

88.

87.▲
Kádár Béla (1887-1956)

Anyaság,
1930-as évek közepe
Tempera, papír, 83x59 cm
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 1.800.000 Ft

Batthyány Gyula (1887-1959)

Ciprusi Bazár, 1933 körül
Olaj, vászon 100,5x65,5 cm
Jelzés nélkül

Irodalom:
- Batthyány Gyula: Egy festő úti jegyzeteiből. in: Magyar Művészet, 1933. 8. szám 243-250. oldal
- Kiállítás gróf Batthyány Gyula festményeiből Műterem Galéria Katalógus, Budapest, 1997.
- Pogány Ö. Gábor: Batthyány Gyula művészetéről.
- Hevesi Szemle, XII. 2. szám 1984. június 2-4 oldal
- T. Ridovics Anna: Batthyány Gyula.

Kiállítva:
- Ernst Múzeum 1933. május 51. tétel

Reprodukálva:
- Batthyány Gyula: Egy festő úti jegyzeteiből, in: Magyar Művészet, 1933. 8. szám 244. oldal

Proveniencia:
- 1933-ban Halmi Miklós gyűjteménye

„Következő állomásunk Larnaca és Limasol... Larnaca kifosztott bazárjára kockás fény-játékot vet a gyékényfonású tető." E vizuális élmény sokakat megállásra késztetett volna, jó érzés lehetett elábrándozni a fény-árnyék geometrikus mintázatának láttán.

Önmagában is érdekes látvány az egzotikus helyszín. A keleti és az afrikai kultúra iránt érdeklődő Batthyány hajóval indult Athén, Alexandria, Kairó, Libanon, Ciprus és Kis-Ázsia felfedezésére. Hazatérése után hónapokon át festette a kalandos utazás során szerzett benyomásait és emlékeit. Munkájának gyümölcsei (*Athéni liget, A Nílus partja, Kairói egyetem*) az Ernst Múzeum 1933 májusi kiállításán voltak láthatók. Itt tekinthette meg először a közönség a *Ciprusi Bazár* című képet is, melynek reprodukcióját, néhány hónappal később, az útleírás keretein belül közölte a Magyar Művészet.

A kiállítás osztatlan sikert aratott. Katalógusa az orientalizáló, a kelet varázsos világát elénk táró művek alapján lelkesen írja Batthyányról, hogy: „... úgy járt-kelt ... hegyi városok útjain, szűk sikátorokban, hol az embervásár folyik, szól a banda, harsog a síp, zúg a jazz ..., mintha csak ébren álmodna közöttük. Csak úgy szívta fel magába szemével az izgalmas egzotikumokat, írta át a maga kígyózó vonalába, foglalta őket színei ékkőszerű ragyogásába, hogy aztán otthon, műterme magányában, újra átálmodja őket."

Az élénk vizuális memóriával rendelkező Batthyány a magyar festészet egyik magányos és talányos tehetsége. Különös stílusa a kiváló rajztudás, a lendületes, szinte kápráztató vonaljáték és a jellegzetes színvilág kombinációjából születik. A festő szuggesztív kifejezésű, a szecesszió és az art-deco hatását tükröző vásznainak stilisztikai párhuzamait másik képünk, az *Önarckép* kapcsán vázoljuk fel. A *Ciprusi Bazár* és az ezzel egy időben készült művek kapcsán azonban az ouvre jellemzése kibővül. A városi arisztokrácia életét kritikusan szemlélő illetve megfestő gróf jelen képén újfajta tematikával találkozunk. Ennek kulcsszava az egzotikum. Az idegen világokat bebarangoló, majd bemutató Batthyány így, akár ennek tudatában, akár a nélkül, a 19. századi magyar utazó festők hagyományát is feleleveníti. A *Ciprusi Bazár* felidézi Libay Károly Lajos kairói akvarelljét vagy Ligeti Antal egyes vásznait.

A ciprusi bazárban sétáló Batthyány a fent idézett beszámolójában szomorúan állapítja meg, hogy a gyékény alatt „...lézengő élet érdektelen. Viselet nélküli, nagyorrú kuvasznép sétál benne." A festmény is ezt az állapotot rögzíti: a délutáni, bágyadt hőségben szinte mozdulatlanná dermedt az idő. A mintás szőnyegekkel, párnákkal és kényelmes padokkal kirakott bazári utcán vörös fezes férfiak társalognak, üldögélnek. Csupán két figura ballag a kép mélyén felsejlő tér felé, ezek egyike egy nagytestű madár. A festmény fókuszpontjában lévő pulyka azonban itt nem a nyüzsgő bazári élet szimbólumaként jelenik meg. Az oktalan állat, mint az irónia eszköze, a „kuvasznép" céltalan életének kivetülése.

Úgy tűnik, Batthyány kissé csalódott a szegényes bazárban, viszont talált valami mást, ami kárpótolja: fény-játékot. A szinte kubisztikusan építkező térben mindenre és mindenkire zöldes-kék, négyzethálós árnyék vetül. Az erős rövidülésben és lendületes ecsetvonásokkal vázolt karcsú elemek imbolygása, valamint az érdekes árnyék ritmust és mozgalmasságot csempésznek e lelassult létbe. Ez a dekorativitásban feloldódó ellentét a festmény témája és képi megfogalmazása között, a Batthyányra egyébként is jellemző bravúr.

T.K.

88.▶
Batthyány Gyula (1887-1959)

Ciprusi bazár
Olaj, vászon 100,5x65,5 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 1.200.000 Ft

43

43 ▪ KLIE ZOLTÁN (1897–1992)

Mese-táj piros csónakkal, 1925

64,5 x 81 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Klie

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

42 ▪ GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Itáliai város római híddal

74 x 100 cm
Olaj, vászon
Jelzés nélkül

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft

IRODALOM

Bálint Aladár: *Batthyány Gyula gróf képei.* Nyugat, 1914. február 16.
Perneszi -: *Batthyány Gyula gróf.* A Gyűjtő, 1914/1-2. sz. 25-27.
Lázár Béla: *Batthyány Gyula festményeinek gyűjteményes kiállítása* (Beck Ö. Fülöppel). (kat.) Ernst-Múzeum, Bp. 1914.
Bölöni György: *Egy kőfaragó és egy festő.* In: Képek között. Bp. 1967. 410–411.
Egy festő útijegyzeteiből. Magyar Művészet IX. évf. 1933., 243-250.
Elek Artúr: *Batthyány Gyula gróf és művésztársai.* Újság, 1937. február 28.
Pogány Ö. Gábor: *Batthyány Gyula művészetéről.* Hevesi Szemle, 1984. június, 2-4.
Gellér Katalin: *A szecesszió manieristája.* Új Művészet, 2000. január, 4-7.
Kieselbach Gyűjtemény, *Magyar festészet 1900-1945.* Budapest, 1996.

Amikor Batthyány Gyula 1914-ben Beck Ö. Fülöppel együtt mutatkozott be gyűjteményes kiállítással az Ernst Múzeumban termeiben, neve jóformán még ismeretlen volt a magyar közönség előtt. A kiállításról Bölöni György írt kritikát a Világ-ba, és Batthyány stilizált, okcidentális témáit, vonalainak ideges rezgését, a fin-de-siécle hangulatát árasztó festményeit nem nagyon tudta elhelyezni a másfajta hagyományokat követő magyar szecessziós festészetben. Munkásságát legalábbis az „érdekes jelenség" kategóriájába utalta.

Talán az sem lehet véletlen, hogy Batthyány éppen Vaszary János osztályába járt, akinek „antiakadémikus" módszerei, a stilusimitációt elutasító szabad festészeti felfogása kiutat jelentett az akadémizmus szárazságától szabadulni kívánó növendékek számára. Vaszary és Csók osztálya számított modernnek – és a szabadság szigetének – a harmincas évek Magyarországának konszolidált, lojális művészeti viszonyai között.

Vaszary figyelemmel követte tanítványai művészi sorsát, előítéletek nem bénították, ha tehetséges, rendhagyó festészettel találkozott. Batthyány művészetéről például az egykori mester így vélekedett: *„Azt hiszem, nem csalódom, ha a dekoratív jegyben látom tehetségének lényegét. Rendelkezik mindazon kvalitásokkal, melyek itt sikert biztosítanak: a tömegek, monumentek megmozdítása, a díszítő anyagok hangsúlyozása, a rafinált festői ingerek kikeresése, amelyek a képfelületnek elragadó arabeszket adnak (...) tárgyainak meseszerű hatása oly képzelőerőről tesz tanúságot, amely e síkon őt majdnem egyedülállóvá teszi."* És mindezek a jegyek még az olyan, Batthyány által kevésbé preferált műfajban is jelentkeznek, mint a tájkép. Az *Itáliai városkép* pedig annak is a „reálisabb" válfajába tartozik. Ritka eset, amikor Batthyány tekintete megpihen a látványon, amikor nem iktatja ki a „festőietlen" elemeket a mindig is vonzónak tekintett narratíva és dekoráció kedvéért.

A *Tájkép*en a festő felvett pozíciója valahol képtér közepén van, ahonnan szélesen lehet a lustán hömpölygő folyóra, a várost a komor parttal összekötő római hídra és a szorosan összetapadó középkorias városnegyedre látni. Bár Batthyány embereket, sokaságot, életképi elemeket nem helyezett el a vásznon, a házfalak eleven, telt színei, az erkélyekre kiaggatott ruhák a mediterráneum életteli atmoszféráját sugallják - szieszta idején. A parthoz közel álló kék ház elmosott kontúrjai, enyhén kigömbölyödő falai mögé sem nehéz a mindennapjaikat élő, sürgő-forgó családokat képzelni. Ennek a háznak közeli – egyben a datálást segítő – analógiája *A vörös ház* című grafikai lap, amelyen Batthyány egy bordélyház homlokzatát mutatja be, erkélyein a mindennapjaikat élő, trécselő, öltöző-vetkőző örömlányokkal, száradó ruhákkal, vendégekkel stb.

A városka életének képzelt ritmusát Batthyány a tereptárgyak ritmikus, elrendezésével teszi láthatóvá; a nagyobb háztömbökre felel a kép függőleges tengelyében álló campanile, a jobb képszélen emelkedő vár, valamint a magaslatot lezáró pinea-sor. Ezek között bújik meg az apró színes síkokkal tagolt zegzugos város. Az épített környezetet atmoszferikus rezgéseivel a természet fogja össze: a lazúrosan megfestett, fátyolfelhős ég és a házakat megnyújtva visszatükröző víz. Mintha a grafikus Batthyány találkozott volna össze a festő-kolorista Batthyányval ...

Végül az utolsó „talán": nem túlzó kijelentés az sem, hogy Batthyány e festménye, az oeuvre-ön belül ritka őszinteséggel és virtuozitással adja vissza a tájban, a történelemben és a képzeletben létező város sajátos arcát.

A. K.

Gróf Batthyány Gyula:
A vörös ház

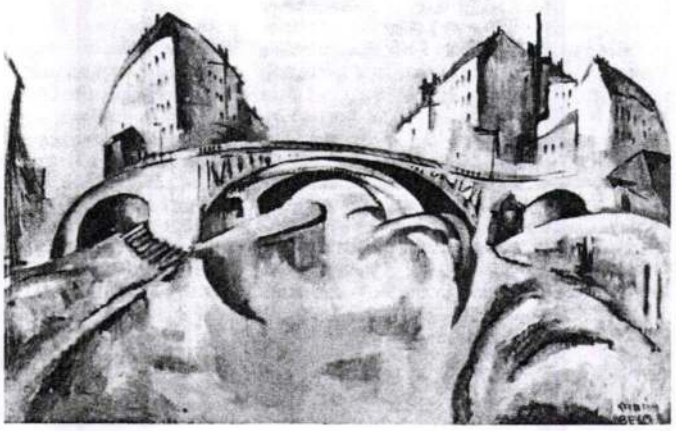

Kádár Béla:
Hidas városkép,
1910 körül
69,5 x 100 cm,
olaj, dekli

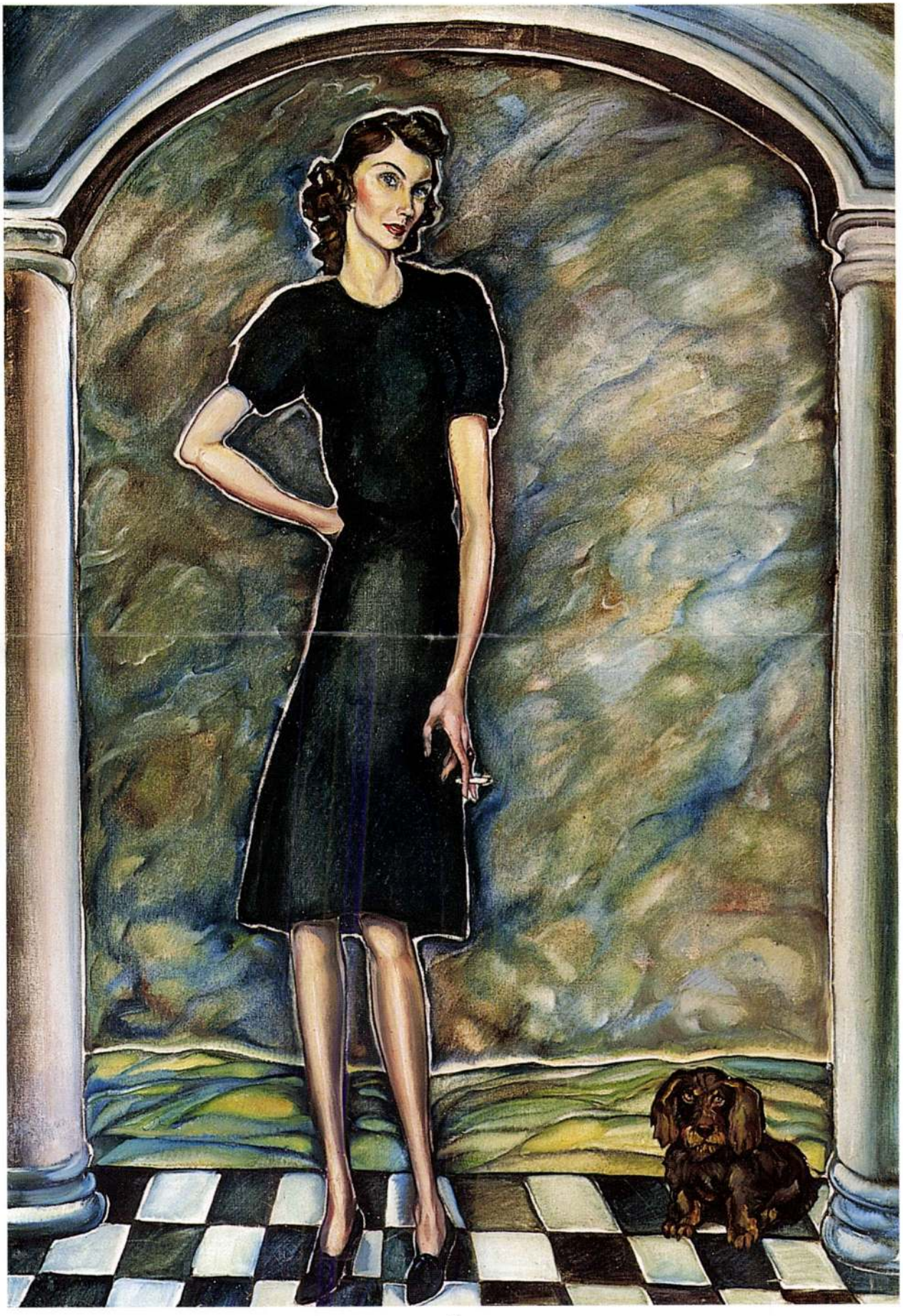

15

16

15 • SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974)

Kislány virággal

35 × 24 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Schönberger
Kikiáltási ár: 90 000 Ft

17

16 • JACQUES VILLON – RENOIR UTÁN
(Damville, 1875–1963)

Női akt

59 × 45 cm
Kréta modorú rézkarc
J. n.
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

17 • BORTNYIK SÁNDOR (1893–1976)

Fejkendős menyecske

63 × 47,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. b. f.: Bortnyik 41
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

18 • SCHÖNBERGER ARMAND (1885–1974) ➔

Akt fehér galambbal

50 × 35 cm
Pasztell, papír
J. j. f.: Schönberger A.
Kikiáltási ár: 250 000 Ft

12

12 • ISMERETLEN FESTŐ

Tengerparton,
1930-as évek

81 × 110,5 cm
Olaj, vászon
J. n.
Keret hátoldalán:
Velencei Biennálé címke
1936-ból, 26. tétel
Kikiáltási ár: 200 000 Ft

13 • BERNÁTH AURÉL
(1895–1982)

Hegyi tó

23 × 33 cm
Akvarell, papír
J. b. l.: 1954/19
Kikiáltási ár: 30 000 Ft

13

14 ◆ GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Cigarettázó nő kiskutyával, 1930-as évek

130 × 90 cm
Olaj, vászon
J. n.
Kikiáltási ár: 420 000 Ft

Az arisztokrata körök, a mondén társasági élet – a párizsi Julian Akadémián tanult – festője általában Daumier szatírikus stílusával rokon hangvétellel karikírozza saját környezetének alakjait. A furcsa optikán keresztül szemlélt és ábrázolt, a megkésett szecesszió jegyében hullámzón lüktető karakterek (luxus örömlányok, elegáns spanyol úriemberek, akik valójában gengszterek vagy maffiák tagjai, fülledt és pazar erotikával telt arisztokrata miliő felszínesen pózoló, teátrális, belül azonban kiüresedett, lárvaarcú szereplői, stb) festője ezúttal megkapó őszinteséggel, szokatlan egyszerűséggel, mégis bizarr, valótlan, díszletszerű környezetben ábrázolja, feltehetően közeli ismerősét, netán rokonát.

Az őszinte vagy realista ábrázolásmódtól magát feltűnően távoltartó, kifejezetten modoros; a különcködő témákat és kompozíciókat kedvelő, az álságos pozőrök világát illusztráló-megjelenítő festő egészen közelről pillanthatott be saját, romlott dekadenciájúnak megfestett társadalmi rétegének színfalai mögé, hisz az 1920-as évektől Gyagilev díszlet-rajzolójának, Leonyid Bakstnak hatására kezdett színházi kosztümöket és dekorációkat tervezni.

Érdekes, hogy a festményen megjelenített, a harmincas évek leegyszerűsített, modern divatjához alkalmazkodó, cigarettázó, emancipált hölgy portréja egyszerre sugároz hiteles, személyes, finom, szelíd előkelőséget és őszinteséget; ugyanakkor a színházi díszletekre vagy fényképészszalonokra emlékeztető festett háttér, s az oszlop mellett kuporgó, komikus kis kutya (mint staffázs-figura vagy a hölgy mellé montírozott, valójában oda nem illő attribútuma) irreális és groteszk benyomást kelt. Batthyánytól szokatlan módon vetekszik a festményen teatralitás és a lecsupaszított, zavarba hozó egyszerűség; a finoman körvonalazott – bár festőjétől megszokott módon megnyújtott –, szelíd és szép tekintetű hölgy alakja.

Ahogyan Batthyány Gyula a sokszínű és sokféle stílusban alkotó Vaszary Jánost tekintette mesterének, legalább olyan sokféle stílusirányzattal vagy modorral rokonítható festészete; dekorativitása, illusztrativitása; de leginkább saját korát és társadalmát pellengérező, karikírozó, kalligrafikus érzékenysége, találékonysága. Bár sokan a szecesszió megkésett követőjét látják különös festőegyénisége mögött; nem csak Daumier, hanem El Greco manierisztikusan hullámzó emberábrázolásaira is emlékeztetnek „az újkori rokokó" festőjének megnyújtott alakjai.

Az 1907-től 1934-ig több ezüst- és aranyéremmel méltatott festő mesékbe is illő dekorativitása nem csak a szürrealizmus illusztrativitásával rokon, hanem teljesen korszerű módon saját korának haladó irányzatával vagy stílusával; a Magyarországon éppen egy Batthyány Gyula vagy egy Scheiber Hugó különös művészegyéniségével fémjelezhető Art Decóval.

B. Zs.

gdf BATTHYÁNY GYULA
2002. őszi

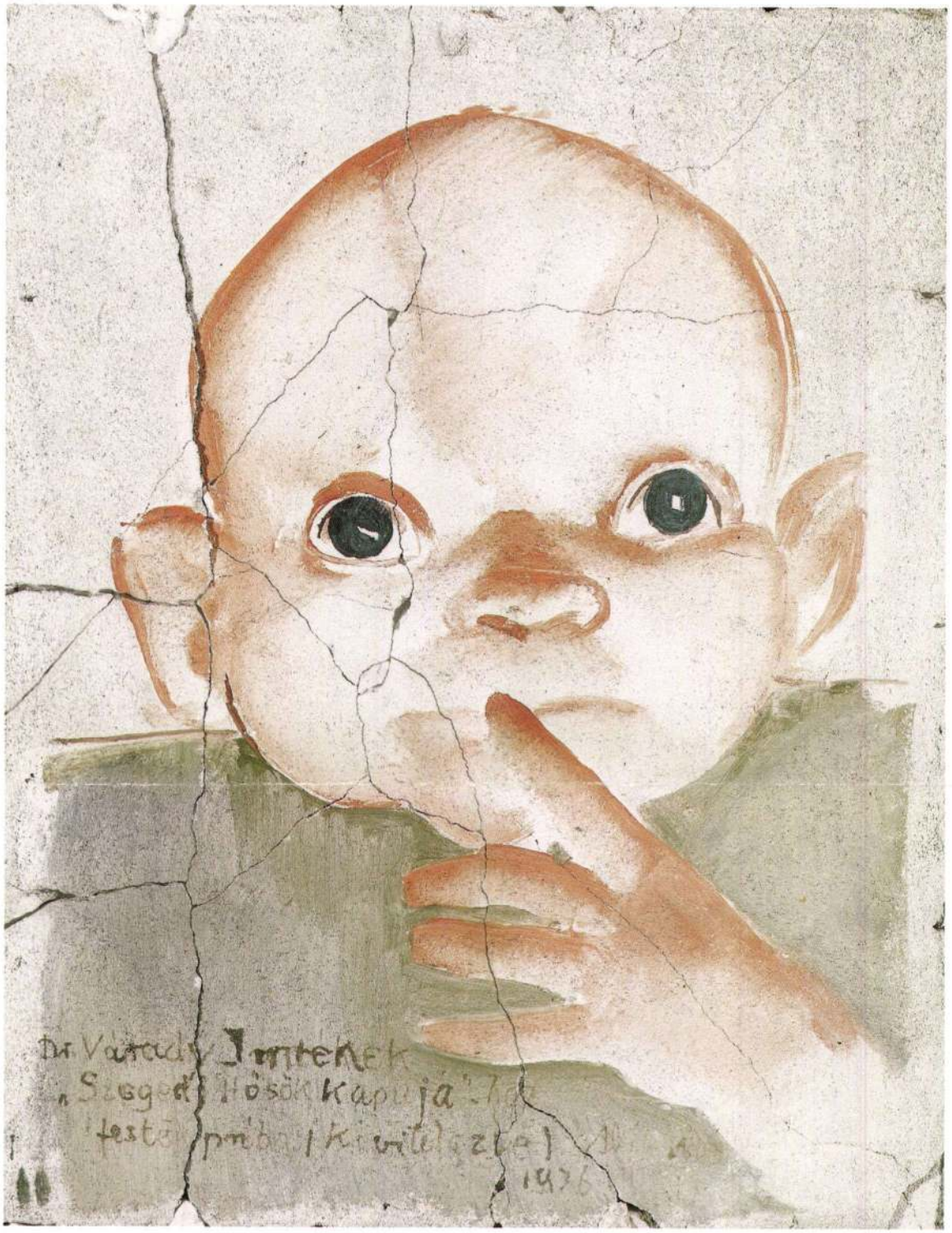

156

156 ▪ ABA-NOVÁK VILMOS (1894–1941)

Angyalka, 1936

51,5 × 41 cm
Freskó
Jelezve balra lent: Váradi Imrének szegedi hősök kapujához festékpróba kivitelezve ABA NOVÁK 1936

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

157 ▪ PERLROTT CSABA VILMOS (1880–1955)

Anya gyermekével

100 × 70 cm
Tempera, papír
J. n.

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft

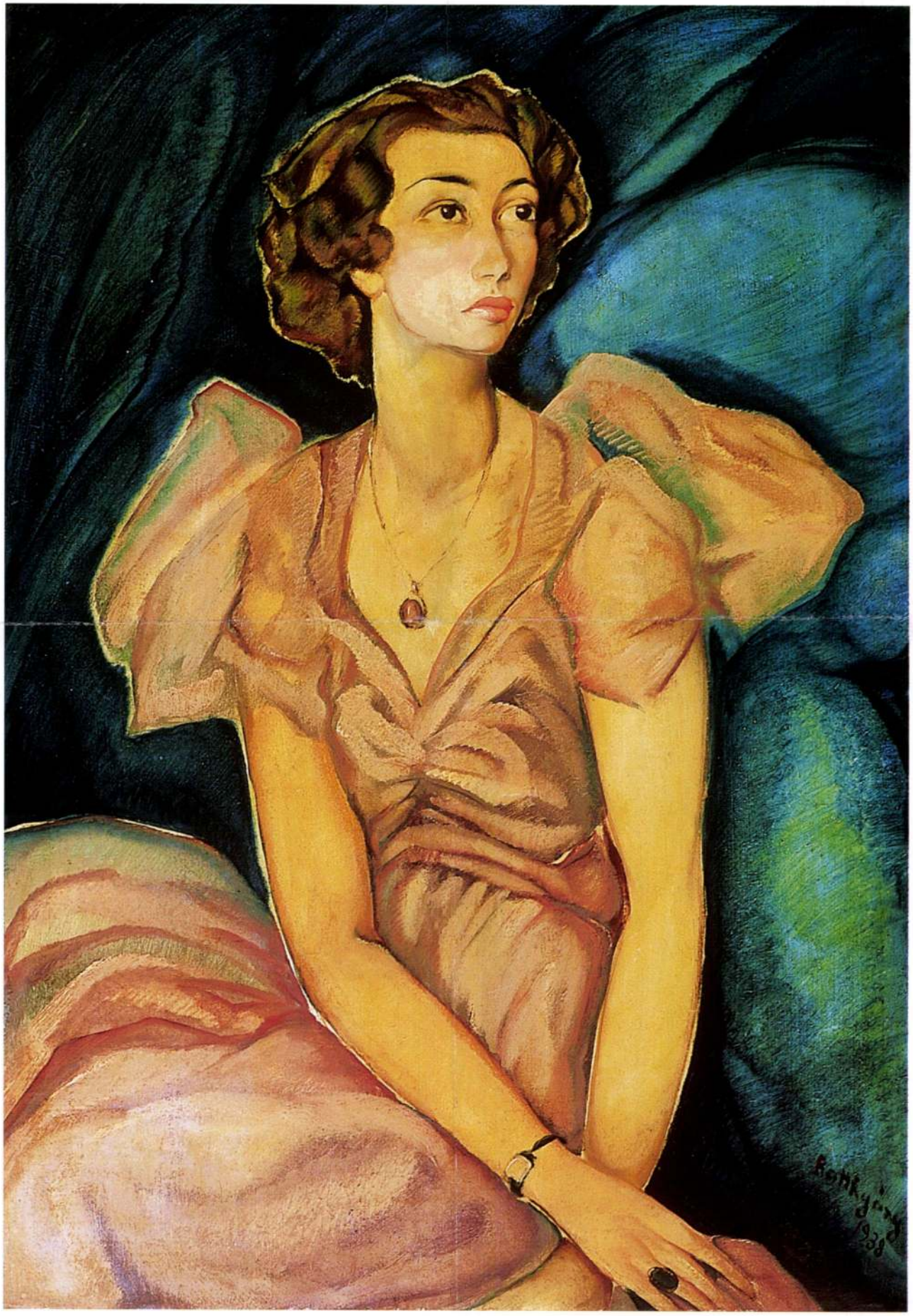

82

83 ▪ VÖRÖS GÉZA (1897–1957)

Fiatal lány pöttyös ruhában

98 x 68 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Vörös Géza
Restaurált

Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft

Vörös Géza: *Feleségem arcképe, 1920-as évek*
33,5 x 25,5 cm, olaj, vászon
magántulajdon

82 • GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Hölgy rózsaszín ruhában, 1938

100 x 70 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Batthyány 1938

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

IRODALOM

Edina Zichy-Pallavicini: *Jules Batthyány.* Nouvelle Revue de Hongrie, Décembre 1936. 536–538.
Elek Artúr: *B. Gy. gróf és művésztársai.* Ujság, 1937. február 28.
Bölöni György: *Képek között.* Bp. 1967., 410–411.
Pogány Ö. Gábor: *Batthyány Gyula művészetéről.* Hevesi Szemle, 1984. június, 2–4.
T. Ridovics Anna: *Batthyány Gyula. Széchenyi apoteózisa.* Petőfi Irodalmi Múzeum, 1991.

Batthyány Gyula bármihez nyúlt is, ecsetje alól mindig ugyanaz a jellegzetes – a harmincas években már feltétlenül megkésett – dekadens-szecessziós világ tárul fel, ami korábbi korszakát jellemzete.
Témái a harmincas években például ilyesmik: Leila de Dampierre, a francia követ verselgető felesége egy decens, reneszánszos kompozición, vagy Dr. Hirschler Henrikné art decos ruhában, dohányzó, izig-vérig modern asszony vagy dagadó leplekkel körbevett korszerű szépségű fiatalasszony a Pesti Napló képes mellékletéből stb.
Batthyány eredetisége erre az időszakra összetalálkozott a társasági élet, a városi arisztokrata körök igényével, akik szívesen látták viszont magukat ezeken a bizarr, és gyakran fülledt portrékon – a napi sajtó pedig, akár a társasági oldalon, akár a kultúra rovatban, nem késlekedett bemutatni az élet e szegmensének flittereit.
A *Hölgy rózsaszín ruhában*, bár nevét nem tudjuk, egyénített arcvonásai, szolid ékszerei és választékos ízlésű ruhája az arisztokrácia köreiben engedik elhelyezni – talán az első bál alkalmából. A lány finoman formált arca háromnegyedprofilból jobban érvényesül, gesztenyeszín szemeit a néző által csak a kép jobb sarkáig követhető távolba szegezi. Az ábrándos-merengő hangulathoz jól illik a rózsaszín alkalmi ruha és a rebbenő tüll, amely rajzosan vonja körbe a lány alakját.
A lazúros és sodró erejű drámai kékség az egyetlen nyugtalanító elem – ami Batthyány-i komponálást ismerve mégsem idegen még az olyan harmóniára törő festményeknél sem, mint a *Hölgy rózsaszín ruhában.*

A. K.

Gróf Batthyány Gyula:
Szőke hölgy kék áttetsző selyem blúzban
130 x 80,5 cm
Olaj, vászon
magántulajdon

Gróf Batthyány Gyula:
Női portré

Batthyány Gyula gr

Hid. 1940. dec. 20. 13. szám

M
IN

(Gróf Batthyány Gyula festménye)

Leïla de Dampierré, gróf Robert de Dampierre francia követ felesége. Mély és finom hangulatú verseiben a Kelet, Itália és Kanada tájai élnek. Itt közölt verse az Espaces *(Terek)* című kanadai költemények közül való.

Batthyány Gyula gróf

Délibáb. 1942. nov. 14

Batthyány Gyula: Honleány 1848-ban

Batthyány Gyula: Széchenyi találkozása Cresceneiával

Három művész

Batthyány Pula gróf

Pesti Napló képes mell. 1935 febr. 2.

néhány részletét:

Az utolsó évtizedek óta egyetlen egy bolygó sincsen annyira az érdeklődés homlokterében, mint a **Mars.** A nagyközönség érdeklődését meg épen mindabból a gazdag anyagból, ami a csillagászat tárgykörébe esik, semmi sem keltette fel talán annyira, mint Földünknek ez a tagadhatatlanul **nagyon érdekes szomszédja.** A Marsprobléma **állandóan izgatta az embereket.** Mindig sok szó esik róla, a napilapok meg időnkint hosszu cikkeket hoznak az állitólagos **marslakókról** s a velük felveendő **érintkezés előkészületeiről....** E könyv megirására is az a körülmény adta az impulzust, hogy ebben az évben, **augusztus 23-án a Mars ismét igen közel jut a Földhöz,** olyan közel, hogy megfigyelésére az egész 20. században nem fog többé jobb alkalom kinálkozni. Könyvünk célja minden fontosabbat és érdekesebbet elmondani a Marsról, amit tudományos kutatások alapján jelenleg róla tudunk. . . .

A könyv ára 28.000 papirkorona.

Kapható minden könyvkereskedésben és a kiadónál:
DANUBIA KÖNYVKIADÓ R. T. PÉCS, Perczel-utca 42.

Dunántúl nyomda rt. Pécs.

Batthyányi Gyula gróf

Pesti Napló képes mell. 1937 febr. 28.

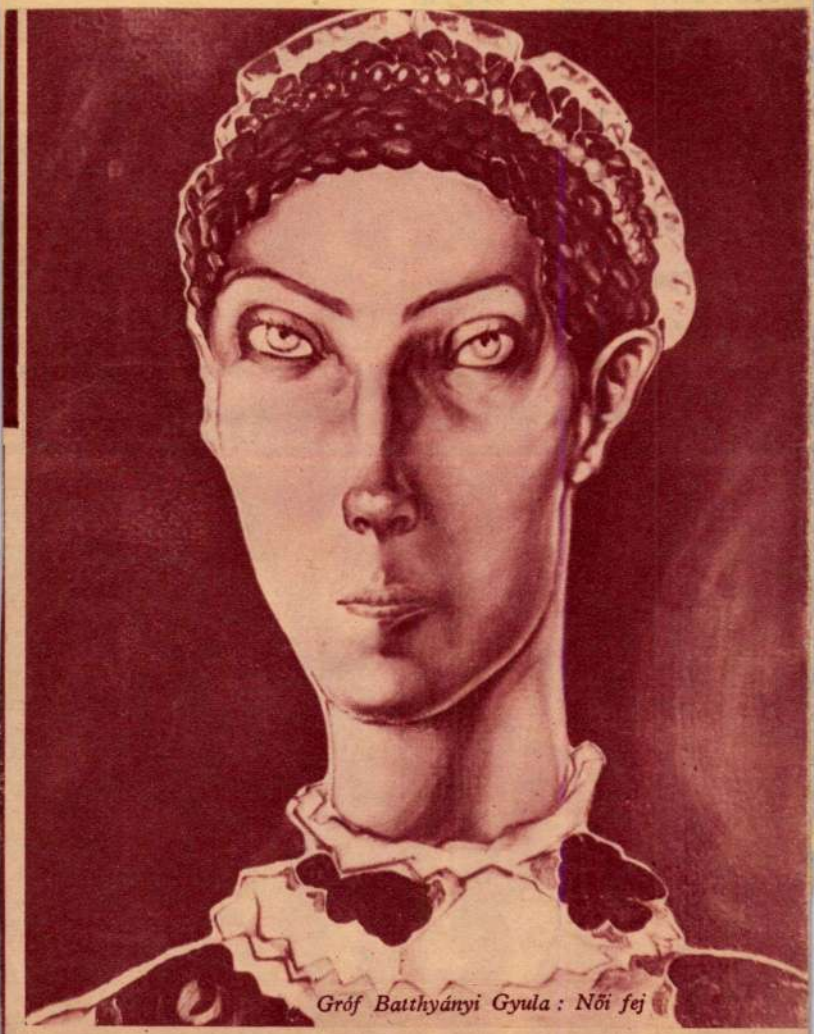

Gróf Batthyányi Gyula : Női fej

TÉSZTÁK

a) Főtt tészták b) Sül
felfujtak

ÖTÓRAI TEA - UZSONNAVACSORA -
a) Szendvicsek, hideg s
teasütemények . d) Édes
f) Krém, Fagylalt, Parf

BEFŐZÉS

a) Főzelék- és zöldségk

TAKARÉKOS KONYHA

a) Levesek b) Előétele
e) Tészták

DIÉTA

a) GYOMORBAJOS ÉS RO
c) VÉRSZEGÉNYSÉG

A KARCSUSÁG KONYHÁJA

Ára vás
A Pesti

Vidékre és a külföld
végett csak az összeg előzetes be

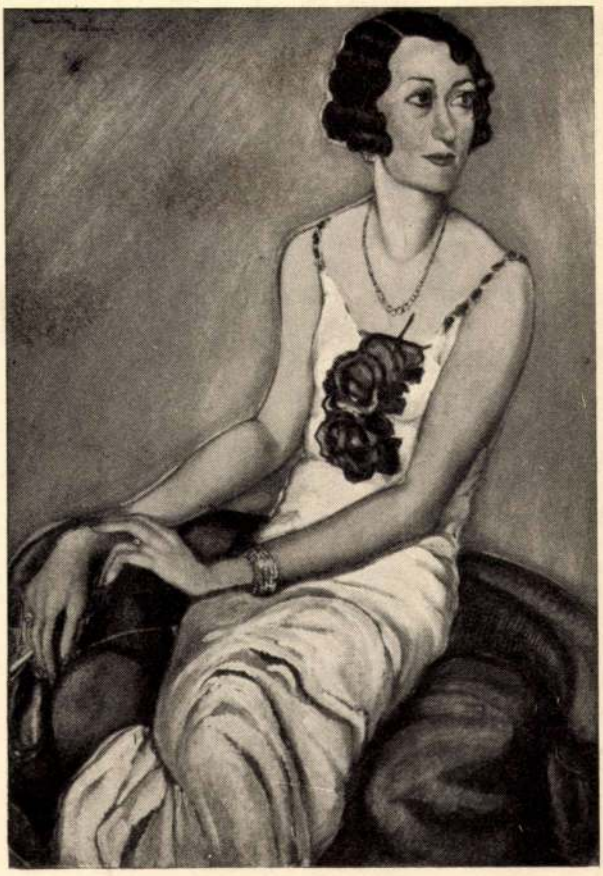

Gr. Batthány Lajos: Dr. Hirschler Henrikné
Az Ernst Múzeum csoportkiállításáról Foto Seidner

amit Lechner-cikkemben összefoglalóan elmondtam, azt más alkalmakkor és más helyeken indokoltam is. Mert új útakat keresni és új útakon járókat másolni: nem egy. Szeretném tudni, mely útakat keres az a sok bérház és villaépület-tervező, kiknek művei úgy hasonlítanak egymásra, mint egyik tojás a másikra. Ezek nem a régi formákon élősködnek, — igaz. Nudista elvek alapján formálnak. De ah, még ezeket a formahiányban szenvedő formákat is kimásolják. Bizony igaza van Önnek: „A tikkadt lélek lusta, a képzeletszegénység impotencia." Te mondtad ezt, Brutus! Én csak aláírom.

VISZONTVÁLASZ Dr. LÁZÁR BÉLÁNAK

Irta: BECZ JENŐ

Sajnálnám, ha dr. Lázár Béla ujságcikke nyomán tett legutóbbi észrevételemmel komoly zokszóra adtam volna okot, ha nem remélném, hogy zokszókon és riposztokon keresztül az út mégis csak a jobb sorsra érdemes fogalmak tisztázásához vezet. Ha pedig a vitát most nem hagyom abba, nem azért teszem, hogy enyém legyen az utolsó szó, hanem azért, mert tudom, hogy az utolsó szó joga mindíg a — bűnösé, aki a zokszavakra okot adott.

Dr. Lázár Béla válaszát olvasva, az első pillanatban úgy tűnik, mintha kölcsönösen mást értenénk egymás szaván. Pedig hát, nem bizonyos, hogy így van. Én legalább azt hiszem, hogy értjük egymást. Mindenesetre vigyázni kell, hogy a tárgynál maradjunk, és ne beszéljünk — mellé.

Művészet
1937. 6. sz. 32.

Y VISZONTBIRÁLATRA
ZÁR BÉLA

csösen ragaszkodom a múlthoz, — de az is, hogy képtelen vagyok befogadni az új eredmény szenzációját.

Dehogy. Csak azt vagyok képtelen elismerni, hogy új eredmény legyen az idegenből ellesett formák haladéktalan átvétele. Az olyan „művészt", aki egyszer bécsi secessiós stílben, másnap skatulyastílben tervez, hogy holnap barokk-formákat másoljon ki, hogy aztán újra Le Corbusier-imádójának csapjon fel, — az ilyen építész nyujtotta „szenzációk" hidegen hagynak, sőt! Aki „együtt menetel" az maradjon a sorban, hallgasson, kullogjon, de semmi külön elismerést ne követeljen. Ellenpélda legyen Vágó vagy Pogány? Ellenkezőleg, bizonyító példa. Egyik sem menetelt soha a többivel. Egyik se csinált mást, csak amit képzelete ráparancsolt. „Természetes fejlődésük" nem azt diktálta nekik, hogy korszerűek legyenek, hanem korszerűek

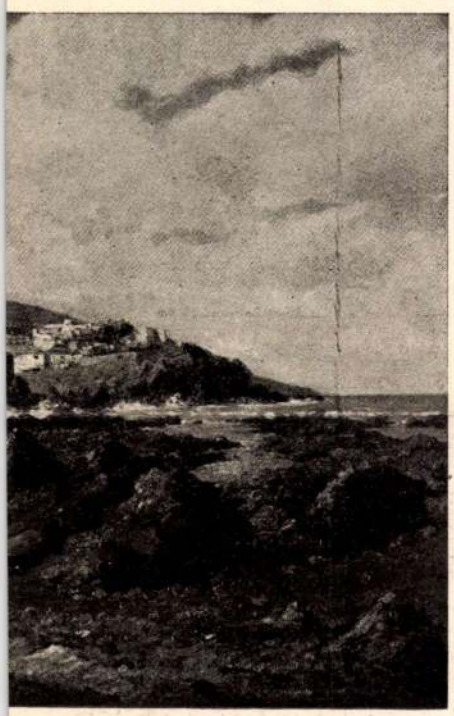

a Tenerife partján
éli tárlatáról

azért lettek, mert a „kor", a többi, az uszály, utólag hozzájuk csatlakozott. Ugyanez történt Lechnerrel, de neki baja volt az uszállyal, mert a népművészet, amire rávilágított, a többi kezében „Formenschatz" lett és elverklizték. Hogy Lechner a maga álmait (ábrándképnek nevezi Ön, fínom gúnnyal) egyeztetni tudta volna a „korszerűség"-gel? Nem, építész úr, — Lechner a korszerű építészethez nem símult volna, hanem amit csinált, azzal kényszerítette volna az „úttörő gárdát", hogy hozzásímuljon. Mert a gárda sorsa a símulás. A Lechnerek sohse állanak be gárdába. Nem harcolnak tömegformákért, csakis egyesegyedül a maguk formanyelvéért, szárnyaló képzeletük álmainak megreformálásáért, — azért zsenik.

Egy szót elismerek: „A bírálat indokolás nélkül csirátlan mag". De hogy képzel Ön egy mai napilapot? Lehet ott egy szakkérdést „indokolni"? Különben is,

Batthyány Gyula gróf

Pesti Napló képes mell. 1939 május 5.

Képek és szobrok az Ernst-kiállításon

Portré
(Gróf Batthyány Gyula festménye)

LÉGRÁDY
TESTVÉREK
BUDAPEST

— Mari! — kiáltotta s majdnem sírt. — Hát nem ijedt meg?

A kipirult, tagbaszakadt szakácsnő nevetni kezdett.

— Ugyan mitől, drágaságom?

— Buta... maga is buta! — mérgedt el a kislány.

— És hirtelen becsapta maga mögött az ajtót. Keresztül szaladt a folyosón. Csak az ebédlő előtt lohadt le némileg a haragja. Belülről az édesanyja hangját hallotta, majd kisvártatva az apja mondott valamit.

Hallgatózott kevéske ideig: odabenn elmerülve beszélgettek.

Összeszedte minden erejét s egy ugrással lerobbant az ajtón. Diadalmasan állt meg az asztal előtt, a fogsora vakítóan tündökölt.

A szó hirtelen meg is akadt, a szobára egy pillanatra csend borult.

— Hogy jössz be? — kiáltott azután fel kipirulva az édesanyja. — Hát szabad így bejönni?

A kislány diadalmas hetykesége szárnyaszegett szepegésbe csuklott.

Az apja azonban jókedvűen kacagott fel.

— Cicus... gyere csak közelébb... hadd lám, mutasd már, mi van az arcodon?

A kislány nem mozdult, sírósan dadogta:

— A vásárban vettem...

Az anyja is figyelmesebben rápillantott, de még titkolta a mosolyát.

— Hát mit akarsz?

— Se... semmit...

S már nem is várta a választ, szipogva fordult ki az ajtón. Még hallotta, hogy nevetve utánaszólnak, de nem fordult meg, az előszobán át egyenesen a kertbe rohant.

Futott, futott.

S a legszélső padnál állt csak meg. Bebújt a bokrok közé és ledőlt a meleg földre.

Háta mögött maradt minden, de az az utolsó nevetés még ide is utánalopózott.

Nevettek a pufók, jókedvű felhők, nevetett a finom, gúnyos szél, nevettek a friss, zöld levelek.

Nevetett a májusnak lódult boldog, mámoros világ.

Őt nevette mindenki.

Letépte fejéről a kemény, rossz-szagú álarcot s belenézett a nevető tavaszba: felszabadulva, meleg, sós könnyekkel tört ki hirtelen a zokogása.

Megrázkódott a teste, fel-felcsuklott a hangja, egy pillanat alatt átnedvesedett a kis, fehér ruhája.

Sírt, sírt.

Gátatszakítón, szíveket felverőn.

Sírt, mintha azt akarná, hogy könnyei leszivárogjanak a föld közepéig.

S ezekre a keserves könnyekre a közelben, a távolban hirtelen fel is figyelt mindenki.

Loholva legelébb a hű Lord jött: ijedten, szaglászva állt meg a bokrok előtt. Barna, őszinte szemei megteltek hatalmas könnyekkel.

De a konyha felől már futott a tagbaszakadt szakácsnő is.

— Cicuska... Cicuskám... mi a baja?

S a kavicsos út fordulójában feltünt az édesanyja.

— Cica, miért sírsz?

Egy pillanattal később már az apja hajolt föléje.

— Kislányom... bántott valaki?

És ijedten rezzentek össze a levelek. Bűnbánóan pihent el a szél. Tehetetlenül álltak meg a magasban a felhők.

Tavaszi forgásában talán még a föld is megakadt egy pillanatra.

Hulltak... hulltak a forró könnyek, és minden.... mindenki a síró kislány fölé hajolt.

— Cicus, mi bajod?

— Felelj!

— Drágám, fáj valamid?

A kislány felnyitotta a szemeit s szipogva, csodálkozva nézett körül.

Mi történt?

Itt van mindenki, aki egy perce még nevetett rajta.

Mi ez?

Aggódva lesik-várják minden szavát.

S még az élettelen dolgok is súgják:

— Ne sírj, Cicusom!

Ne sírj!

Erre a szóra szemeiben egyszerre felfénylik valami ősi, nagy titok.

Feláll.

Messze rúgja magától a haszontalan álarcot s megcsillogtatja új, hatalmas fegyverét: az omló ragyogó, vakító könnyeit.

Már ismeri az életet.

Igazi nő.

A társaságból. Gróf Batthyány Lajosné arcképe.
Gróf Batthyány Gyula festménye

Uj Idők. 1928. jan. 22. 4. l.

Magyar úr és dilettáns zseni

Írta: **Surányi Miklós**

Öt éve, hogy január 21-én ünnepeltük Madách Imre születésének száz éves fordulóját. Talán nem lesz unalmas, ha minden öt esztendőben, születésenapja körül felidézzük az emlékezetét. Mi magyarok legalább is tartozunk magunknak ezzel a meghódolással a saját fajunk zsenije előtt. A világ úgy sem sokat háborgatja az ember tragédiája költőjének sírját. Zöldfátyolos angol ladyk, akikről Heine álmodozott, nem tesznek koszorút az ő szobra talapzatára. Egyáltalán: van szobra neki?

Legyünk tisztában azzal, hogy a világ alig ismeri őt. Vagy ha ismeri is, még sem adja meg neki az őt illető rangot a lángelmék között. Pedig milyen fontos volna, ha róla vennének mértéket a magyar irodalom értékelésében, mint ahogy egy időben Munkácsyn keresztül becsülték meg a magyar művészi géniuszt. Egy nemzet megítélésénél majdnem mindig csak a reprezentativ embereket nézi a világ; Turgenyev alapította meg az orosz szimpátiákat Franciaországban, Kossuth Lajos emelte nagyra a magyar név becsületét Angliában és Amerikában, a német filozófusok és muzsikusok tették tiszteletessé a germán szellemet a latin népek fantáziájában. A tömegek, mint a lepkék és éjjeli bogarak, a csillogás, a fény, a világosság felé özönlenek; nincs érzékük, csak a mértéken felül való dimenziók iránt; csak a kolosszusok imponálnak nekik, az Eiffel-tornyok, a piramisok, az oceánrepülések, a csodák, a vakító szépségek és a lélekzetelállító szenzációk. Eljöhet az idő, amikor Anglia minden ipari, gazdasági és politikai nagysága az iskolák, történettudósok és archeológusok porlepte könyvtári anyagává válik, de Shakespeare még mindig eleven valóság, lelki élmény és irodalmi izgalom gyanánt remeg az ember lelkében.

Milyen jó volna, ha a nyugati népek irodalmi közvéleménye legalább annyit foglalkoznék Madáchcsal, mint a másodrangú orosz, norvég, olasz és francia hírességekkel! Mennyivel közelebb hozná ez a világ szimpátiáját a magyarokhoz! Mennyivel több haszon háramolnék abból a magyarságra, ha néha a külföldi egyetemeken, a könyvtárakban, az irodalmi szalónokban Az ember tragédiájáról is beszélnének, annak a megállapítása helyett, hogy Dante és La Fontaine olyan lángelmék voltak, akiknek nevére még a balkáni magyarok is alapítottak társaságot.

Milyen szép volna, ha Madáchon keresztül a külföld el tudná képzelni a magyar urat, aki büszke a XIII. században kapott nemesi diplomájára, aki vadregényes vidéki miliőben, tornyos kastélyban, angol metszetek, német és francia remekírók művei, finom antik bútorok, muzsika, ének, rajzmappa, olajfestékek között elmélkedik az élet és az emberi lélek nagy problémáiról, aki szabadelvű beszédet mond a parlamentben és a megyegyűlésen, aki költőkkel, archeológusokkal és szónokokkal levelez, lírai verseket ír szerelmi kétségbeesésében, együtt él, gondolkodik és együttérez a klasszikus ókor nagy szellemeivel, — ha megismerné a Madách, Pulszky, Eötvös, Torma, Széchenyi, Kemény, Szinyei-Merse és Mednyánszky-típusú magyar urat, Montaigne, Lord Byron, Tolsztojféle előkelő szellemek édes testvérét, lelki barátját, velük egyenjogú notabilitását az emberiség szellemi hierarchiájának, akihez hasonlatos portrékat hiába keresünk másutt.

Ehhez azonban az volna szükséges, ha bennünk magunkban is élne a nagy magyar nevek büszke kultusza.

Az ember tragédiája szerzőjének itt kellene járni közöttünk, szoborban, képben, tradicióban, könyvben, színpadon, filmen, — az ő ábrándos nagy szemével, csapzott hajával, lelógó hosszú bajuszával, gyenge, finom termetével, asztmás köhögésével, házasságának csalódásaival, utált szerelmével, amely oly véresen, oly kétségbeesett iróniával buggyan ki ajkain, környezetével, megyéjével, fajával vívott küzdelmeivel, érdekes, mulatságos barátaival, akikkel oly keserűn szakított élete legnehezebb napjaiban. Embernek is van olyan érdekes, mint Dosztojevszkij vagy Heine, Lord Byron vagy Strindberg. Szép asszonyok szalónjában éppoly sok pikantériával lehetne róla beszélni, felolvasóasztaloknál éppoly mély analizissel lehetne boncolgatni, mint Verlainet, vagy Gorkij Maximot. Csak az a baj, hogy magyar volt és úr és itt élt közöttünk s mi nem vagyunk hajlandók a magunk vérét a külföldiekkel egy rangra felemelni. Miért nincs róla regény, vagy film? Miért nincs Madách-társaság vagy Madách-színház?

Miért felejtettük el a mult század nagy magyar dilettánsait, az archeológia, a művészettörténet, az irodalom igazi angolos előkelőségű amatőrjeit? A XIX. század magyar urait, akiktől minden kitelt: természettudomány, technikai feltalálóképesség, zenei virtuózitás, igazi költői és művészi talentum, ragyogó műérzés és nemesi pathetikus hazafiasság.

Ki ismeri a mai generációban Pulszky Ferencet, Torma Károlyt vagy Madáchot? A nevüket mindenki tudja, de inkább el tudja képzelni Schliemannt, Ibsent vagy Jakobsent. Már Vörösmarty is halott. Arany Jánosról csak néhány elvonult idős, csendesen kiábrándult vidéki úr, tanár vagy kisdiák beszél. Kegyelet hijján valók és hűtelenek vagyunk.

Az igaz, hogy Madách nem volt céhbeli író, a dolog mesterségbeli részéhez keveset értett, verseit Arany János javította ki. Nem volt hivatásos, mindössze csak zseni volt, dilettáns zseni, aki halhatatlan remekművet alkotott és magyar úr volt, fajtájának és nemzetének örök dicsőségé.

Téli temetés

Fehér havon fekete sereg,
Gyász-szalag krizantém-koszorún.
A koporsó után két gyerek
Kézenfogva baktat, szomorún.

Ők most temetősdit játszanak,
Két virágbimbó, két zsenge szál.
A földből ki alig látszanak
S kísérik azt, ki a földbe száll.

A kenetlen kerék nyikorog,
Hangja, mint halk nyöszörgés, olyan.
A kísérők arcán könny csorog:
Ők csak mennek némán, komolyan.

Az út végén szörnyű, szűk üreg
Szája vár és elnyel valakit.
A két gyerek, a két kis öreg
Egy-egy szál krizantémet szakít.

Majd csak este, majd odahaza,
Az elárvult és kihült tanyán
Szakad föl kis szívük panasza
Messze sírón: — Hol van az anyám?

Jászay-Horváth Elemér

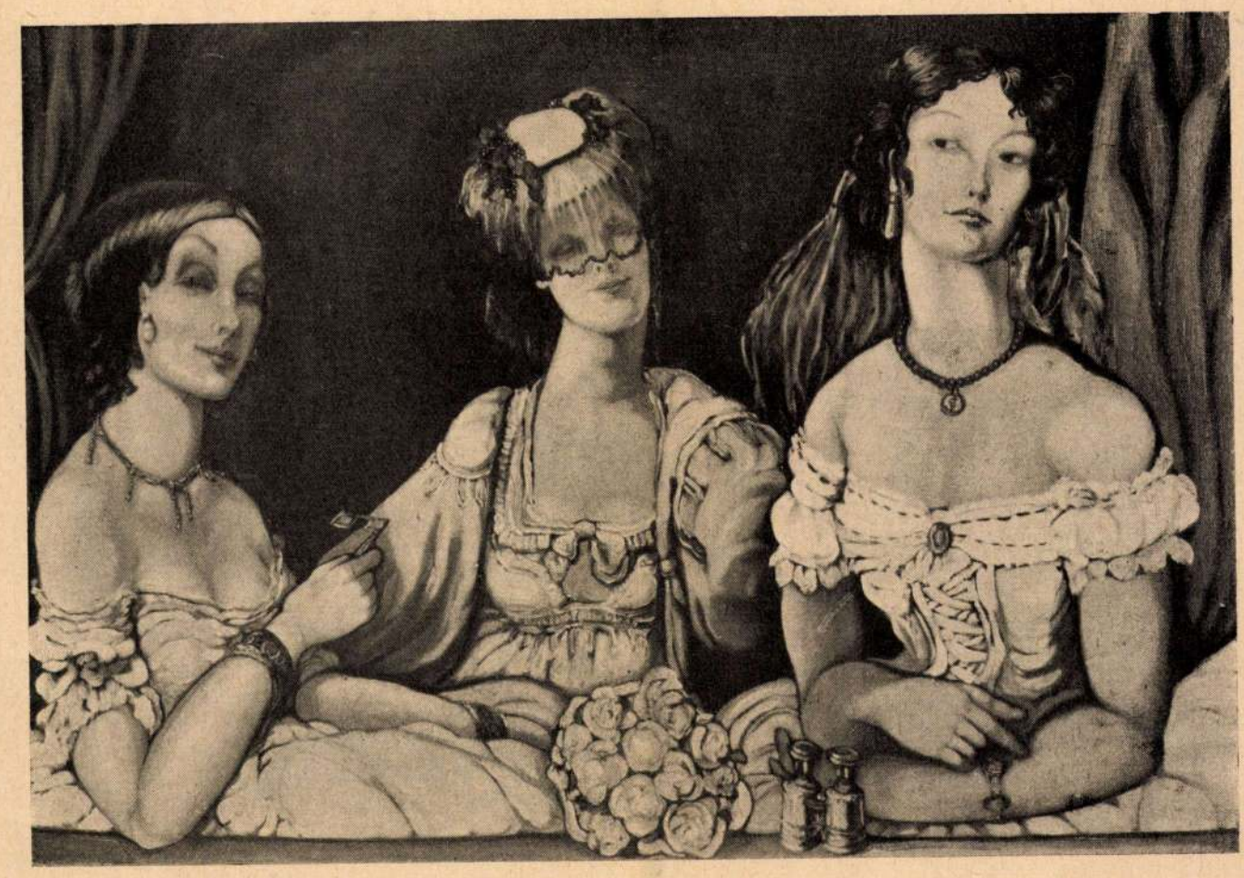

Páholy. Batthyány Gyula gróf festménye az Ernst-Múzeumban

ladt a gyógyszertárba. Miska ide-oda járt a szobában. Megint leült az ágy szélére.

Mondani akart valamit, de Irmus mostanra már összeszedte magát.

— Ne... ne mondjon semmit. Igen, a levél miatt. Itt vártam az ajtó előtt, hogy behívjon és haragudjon, amiért meggyanusítottam. Vártam, vártam... nem hívott be... nem haragudott... Most már tudtam, hogy...

— Mit tudott? — kérdezte Miska összeráncolt homlokkal.

— Hogy maga nem tudja, mit feleljen. És egyszerre nagyon elszédültem. Nem kellett volna olyan sokáig ott állnom mozdulatlanul... Ez volt az egész. És... mikor szédülni kezdtem, örülni tudtam, hogy talán meghalok. De most már örülök, hogy felébredtem. Amíg a gyerekek meg nem nőnek, addig nem halok meg... Lehet, hogy jobb lenne magának... de lássa be, a gyerekeket nem bízhatom és nem bízom másra... Ennyit szenvedjen el értük. Imádkozom, hogy amint megnőnek, én...

— Irmus, maga hisztériás. Az egész levél...

— Az a levél volt az utolsó fiatalos bolondságom. Legyen olyan jó, menjen át a másik szobába, fel szeretnék öltözni.

— De Irmus... Feküdnie kell...

— Fel akarok öltözni, dolgom van.

Egészen nyugodtan mondta, de Miska fordult és kiment.

Egy óra mulva az asszony a konyhában matatott valamit. Úgy dolgozott, mintha felhúzott gép lenne.

A levélről nem beszéltek többet.

Elmult tíz esztendő.

A legkisebb fiú érettségizett abban az időben, mikor Irma beteg lett. Nem volt valami különös baja, de az orvos mégis csóválta a fejét.

— Nagyon le van gyengülve... Kimerült szervezet... Sohasem kímélte magát...

Miska, aki Babit réges-régen elfeledte már és komolyan aggódott a felesége életéért, sajátkezüleg rakta a szívére a borogatásokat. Egyedül voltak... Az asszony elszunnyadt. Miska nézte sápadt arcát, amin valami gyerekesen kedves kifejezés volt még most is.

Egyszerre kinyitotta szemét.

— Miska...

— Tessék, drágám!

— A levél!...

— Milyen levél?

— Nem felelt reá... Még most sem felel?...

Miska ijedten látta, hogy szemeiben valami különös fény van s hogy nehezen lélekzik. Futtatta a leányt az orvosért.

— Milyen levélről beszél, Irmuskám?

— A levélről...

De többet nem tudott mondani már. Mereven nézte a mennyezetet és valami különös fájdalom volt az arcán.

Miskának csak néhány héttel a temetés után jutott az eszébe, micsoda levélről lehetett szó. Micsoda levélre nem felelt...

És tudta most már, hogy ez a levél okozta, hogy a felesége meghalt abban a pillanatban, amikor úgy érezte, hogy a gyermekekkel szemben elvégezte a kötelességét, ez a levél okozta, hogy azt hitte, nincs már kötelessége a földön, mert ha tudta volna, hogy Miskának szüksége van reá, ha hitte volna... akkor itt maradt volna és Miskának nem lett volna az öregsége szomorú és magános...

Mert ilyenek az asszonyok.

Uj Idők 1929. március 10. szám

Amit mindenkinek tudnia kell

Középfültőmirigyről és társairól

Irta: **dr. Nagytoronyay György**

Nyári lakásom előtt, az úttesten, egy menkő nagy gödröt ástak. Meredek falak, kicementezve, oldalt hellyel-közzel lyukak. Nyilván valami közintézményről van szó, különben nem ásnak az úttest alá. Megkérdeztem egy előmunkásfélét:

— Mi lesz ebből, atyámfia?

— Ide kérem egy torkolási-cséve-tárcsa jön!

— Úhüm, gondoltam magamban, és megköszönve a felvilágosítást, egyebekben szó nélkül mentem tovább. Ma sem tudom, hogy mi az a torkolási cséve-tárcsa, ennélfogva a világért sem mondtam volna a munkásoknak, hogy az ilyesmit máskép kell csinálni, mert máskép hallottam valamikor a keresztanyámtól.

Mondok más foglalkozást is, olyat amelyik nekem szörnyen imponál. Ilyen foglalkozás a tömöntőde. Sejtem, hogy a nyomtatáshoz van valami köze, de mert végeredményben mégsem tudom, hogy mikép kell a tömöt önteni, egészen bizonyos, hogy sohasem fogom a tömöntő munkáját kritikámmal sujtani. Éppen ily kevéssé van arról fogalmam, hogyan kell a telekkönyvet átalakítani, vagy arról, hogy mikép kell egy nyalka betétet szerkeszteni. Pedig van telekkönyvi átalakító is, és van betétszerkesztő is. Tessék ezekután elképzelni, hogy munkájukat mégis felülbirálnám! Dehogy is teszek olyat.

És az orvos munkájához mégis mindenki ért. Mindenki hozzá tud szólni, és mindenki tud kritizálni. Azelőtt legalább öregnek és a szépnemhez tartozónak kellett lenni annak, aki ebbe a mesterségbe laikus létére beleszólt. Ma már az első polgárista is csak úgy köpködi, igaz, hogy hibásan, az orvosi műszavakat, s jaj az orvosnak, ha a gyógyulás nem megy olyan tempóban, ahogy azt a beteg és hozzátartozói szeretnék.

Az öt órára hívott tea már nyolc órakor megkezdődött. Mert még kevesen voltunk, meghallottam a következő párbeszédet:

— Isten hozott drágám! De hát Pöncikét nem hoztad el?

— Nem lehetett, édesem, beteg szegény!

— Az Istenért, csak nem valami komolyabb baj?

— De bizony, édesem, középfültőmirigygyulladása van szegénynek!

A Pöncike mamáját — bár ő csak huszat vall be, — idestova harminc éve ismerem. Ezen az alapon nekiduráltam magam és iparkodtam neki megmagyarázni, hogy: a középfül mélyen bent van a fejben, a dobhártya mögött. Ennek a gyulladása igazán nem tréfadolog. A fültőmirigy viszont a többé vagy kevésbbé rózsás fülcimpa előtt, nem is valami mélyen a bőr alatt lapul meg. Ennek a gyulladása a gyerekkorunk óta ismeretes mummsz. Járványos ugyan, de mert a komplikációk elég ritkák, alig nevezhető komoly betegségnek. Tehát: Vagy középfül, vagy fültőmirigy, de semmi esetre sem középfültőmirigy.

Magyarázatomnak az volt az eredménye, hogy a Pöncike mamája megsértődött, s pompás pillantással sujtva földig csekélységemet, azt válaszolta, hogy „Pedig a háziorvosunk mégis középfültőmirigygyulladást mondott. Igaz, hogy amugy is kezdünk belőle kiábrándulni, mert meleget ajánlott, a mama pedig azt mondja, hogy az ilyesminek jobb a hideg."

Nem vitatkoztam tovább, mert hiszen egyáltalában nem ujság, hogy a tájékozatlan, de tájékozottságot mimelő laikus a legkomolyabb képpel a legbolondabb dolgot mondja, mihelyt orvosi dologról van szó. Sajátságos az, mert egyetlen mező sincs, (lásd a tömöntőt és társait), amelyiknek virányait annyi tapasztalatlan, járatlan láb taposná, mint az orvosi tudomány berkeit.

Nem régiben olvastam például egy regényt, amelyikben a hős a hóna alatt sebesül meg, mire az orvos habozás nélkül laparatomiát végez nála. A laparatomia hasmetszést jelent. Még megérjük, hogy egy másik regényben majd a fülén fog a hős megsebesülni, s a gyorsan előhívott orvos majd gipszkötést fog a páciens lábára alkalmazni.

Mennyire közkeletű mondás például az, hogy a belgyógyászat tapogatódzás. Hát hiszen az volt az ősidőkben, mondjuk 40—50 évvel ezelőtt. Ha a páciensnek a gyomra fájt, adtak neki szódát, ha az nem használt, sósavat. Tűz és víz, plusz és minusz. Még jó ha nem preskribálták a két szert egyszerre. Manapság azt mondhatom, hogy a belgyógyászat valóságos mathematika. A mai vizsgálati módszerek mellett egészen bizonyos, hogy nem kap sósavat az, akinek amúgy is túlnagy a sósavtermelése.

Hogy a modern kezelés ellenére sem gyógyul meg mindenki, hát az szomorú, de végeredményben nagyon természetes. Tisztában kell azzal lenni, hogy a sors előbb-utóbb kirántja alólunk a gyékényt, amit a régiek úgy fogalmaztak, hogy a halál ellen nincs orvosság. Tisztában kell lenni azzal is, hogy az orvos voltaképpen nem gyógyít, ő csak elősegíti a természet munkáját, s egyengeti a természet hatalmas gyógyítóerejének útját, lehetőleg elhárítva minden akadályt.

De fájdalom, az orvos sem mindenható.

Ha valakinek például elszakad egy szögben a nadrágja, azt többnyire egészen megjárósan be lehet varrni, (itt persze nagy szerepe jut a műtömőnek). Ha elkopott az a tisztelt nadrág, talán még akkor is lehet rá egy foltot vetni. De ez sem megy a végtelenségig. A szebbik nem házias képviselői nálam sokkal jobban ismerik a folt hátán folt lényegét. Pedig milyen határtalanul durva a legfinomabb textiláru is az emberi test szöveteihez képest! Nos a szervezet is el tud, fájdalom, kopni s az orvos sem tud régiből újat alkotni. A halál ellen nincs orvosság.

Egy fogorvos ismerősöm praxisából mondok el most két példát.

Egyik: Egy hölgy igen rossz néven vette a fogorvosától, hogy neki („pont neki") nem akarta úgy a fogát húzni, ahogy másnak húzza. Megadja t. i. az injekciót, akkor a páciens hazamegy, s otthon magától kiesik a bűnös fog. Itt az illető fogorvos alaptalan pletykák révén jutott csodálatos, sőt vad nimbuszhoz.

Másik: Egy család évtizedekig járt az említett fogorvoshoz, akkor elmaradt. Egy közös ismerős bizalmas kérdésére azt felelte a családfő, hogy: X. már harminc év óta igen jól kezelte a fogainkat, de most már úgy látszik nagyon elöregedett szegény, mert egyik fogamat a másik után veszítem el. — Azt hát elfelejtette a derék panaszos, hogy közben ő is öregebb lett vagy harminc esztendővel, nem egészen a fogorvoson mulik hát, ha elhagyogatják a fogai. Egészen bizonyos, hogy a borbélyát viszont nem okolja a kopaszsága miatt, pedig azt több okkal-joggal tehetné.

Az orvosi diplomához sok tanulás, sok igen nehéz és szigorú vizsga, gyakorlati év, stb., stb.

1

2

VASZARY JÁNOS: A DUNAPART (1), PARKBAN (2).

János Vaszary: Donauufer (1), Im Park (2). — János Vaszary: Lungodanubio (1), Nel parco (2).

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: KÉPEK A „LEGNAGYOBB MAGYAR" ÉLETÉBŐL.

Graf Gyula Batthyány: Bilder aus dem Leben des „grössten Ungarn" (Graf Stephan Széchenyi). — Conte Gyula Batthyány: Immagini dalla vita del „più grande Ungherese" (Conte Stefano Széchenyi).

Szépművészet 1942. 2. sz.

Batthány Gyula gr

Gróf BATTHYÁNY GYULA:
Firenze.

Bencur Társ.
TV. Kiáll. Eak.
1927

Batthyány Gyula gróf

Magyar Erő 1942. 12. sz.
nov. 6.

BATTHYÁNYI GYULA GRÓF

kiállítása.

A »Műbarát« kissé rideg helyiségében állította ki Batthyányi Gyula rajzait és egy nagyméretű kompozícióját. A rajzok a maguk dekadens módjukon érdekesek. Témájuk a magyar történelmi mult egy-egy epizódja.

ar Művészet
50-1867

Batthyány Gyula gr

Čehbelick V. kiáll

Nemzeti Szalon

1924.

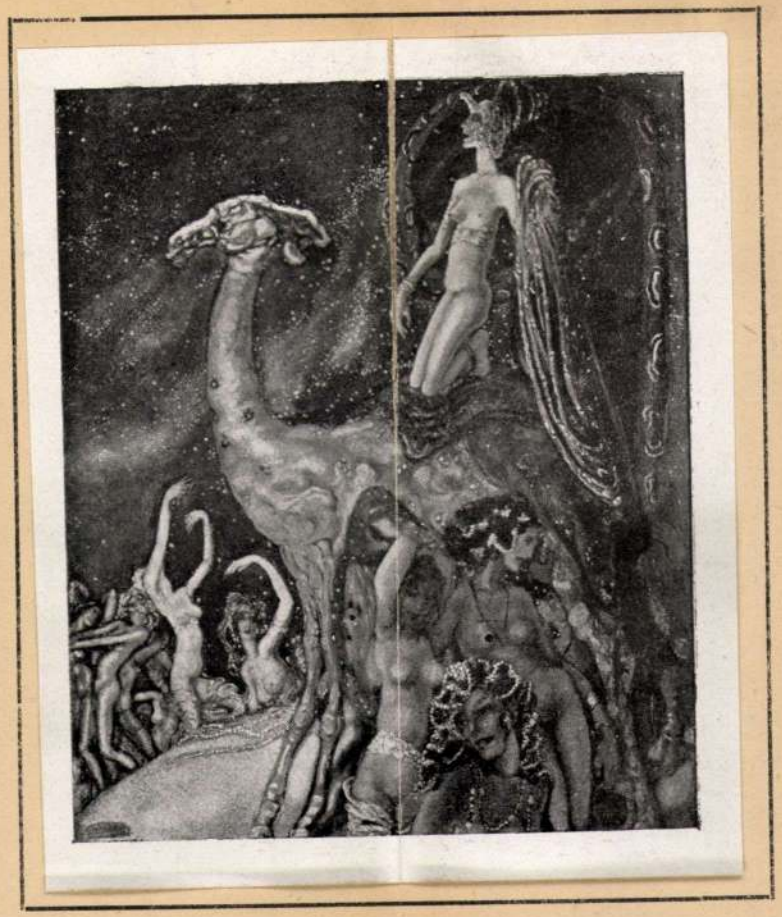

12. GRÓF BATTHYÁNY GYULA: „ZENÓBIA"

Batthyány Gyula gr

Čekbelick V. kiáll

Nemzeti Szalon

1924.

Széchenyi apotheózisa

Batthyány Gyula gróf hatalmas olajfestményét megvette a parlamenti múzeum. Felső képünk a teljes festményt ábrázolja. Széchenyi feje körül a nagy államférfi alkotásai és a reformkor kiváló alakjai. Az alsó kép a festmény egyik részlete: Széchenyi felesége.

Ilid 1942. jan. 20. 3. szám

A KÖLTŐ KÉPE A KEDVES SZÍVÉBEN

ÍRTA KOMÁROMI JÓZSEF SÁNDOR

1.

Mennyit ér egy ember?

Semmivel se többet, mint amennyi hasznot tud hajtani.

S meddig ér valamit?

Csak addig, amíg hasznára lehet másoknak.

A jónak örökké jónak kell maradni, mert elég egyetlen kemény pillantás, hogy elfeledtessen minden korábbi jóságot. Az okos elrontja jóhírét első sikertelen tettével. A hős is csak addig az, amíg másokért csatázik.

Mihelyst nem lehet mögé bújni, máris elfeledték minden hősiességét.

2.

A bácskai írók alig kilenc esztendővel halála után szinte teljesen elfeledkeztek vezérükről, Szenteleky Kornélról. Halálának tavalyi évfordulóján már nem jöttek össze, leróni kegyeletüket. Még a gyász-istentiszteletet is elmaradt. Pedig Szenteleky neve volt nem is olyan régen a zászló, amely alatt a bácskai írók hazát kérhettek. S Szentelekynek köszönheti majd valamennyi, hogy ma írónak ismerik.

De Szenteleky nincs többé, nem segíthet senkinek. Már nem is okvetlenül fontos ráhivatkozni, hogy egy-egy író szóhoz juthasson.

Hát elfeledték. Ha mégis hallani nevét itt-ott, ez csak egyik-másik mellőzött író siránkozása. Olyanoké, akik Szenteleky nélkül ma se tudnak boldogulni.

Elfeledték, még kiválasztottait is félretolták. Újabb emberek kerültek a felszínre. Újabbak, akik a maguk életét akarják élni, mindentől függetlenül, egy nagy név súlya, árnyéka nélkül.

3.

Mindebben nincs semmi csodálatos. Az élet törvényei kíméletlenek. A csodálatos az, ha valaki minden kényszerítő körülmény, ok nélkül megőrzi egy halott emlékét s úgy csügg fakuló fényképeken, mintha ma is meglenne azok élő mása.

Van valaki, aki ma is így őrizgeti, dédelgeti, babusgatja Szenteleky emlékét. Mappákban őrzi a költő minden írását, folyton kiadásukra gondol. Élő kép szívében ma is a költő, elég hozzányúlnia valamelyik hátramaradt dolgához, hogy száz emlék támadjon föl benne.

Ez Szenteleky özvegye.

Kivétel, amely megerősíti a szabályt. Annyi ideig és olyan erősen élt a költő bűvkörében, hogy ma sem szabadulhat a varázstól.

Haszna semmi nincs ebből, oka sincs rá. Inkább sebei vannak. Újra férjhez is ment, zavartalan boldogságban éli második házassága csendes napjait. Lassan-lassan feled magyarul is, mert német származású.

Csak a bűvölet maradt szívében kitörülhetetlenül.

4.

Egy havas vasárnap délután egészen a késő esti órákig beszélgettünk Szentelekyről. Most megkísérlem iderajzolni a költő képét úgy, ahogyan hitvese szívében ma is él.

— Mikor Szivácra kerültem tanítónőnek, bemutattak Sztankovicsnak, a községi orvosnak, akit alig egy héttel előbb neveztek ki ide. Ez a körülmény, hogy csaknem egyidőben vetett bennünket a sors ebbe a sáros, poros, szerb többségű faluba, nyomban bizonyos összetartozás érzését ébresztette fel bennem.

— De persze akkor én még fiatal lány voltam s csak mulattam a többivel együtt a doktoron. Az örökké szomorú, félszeg orvoson nevettünk. Még azon is, hogy mindig sálat csavart a nyaka köré. »Úgy látszik torokfájós« — kuncogtunk. »No, micsoda doktor, ha még a saját baját se tudja kikúrálni...«

— Azonban, legyünk őszinték, mindez inkább csak afféle kedveskedő csúfolódás volt. Csinos fiú volt az orvos és mindnyájunknak tetszett.

— Csakhamar kiderült az is, hogy a doktor nem is olyan nevetni való. A műkedvelő zenekar lelke lett, maga is zongorázott, vagy dobolt. Megindult a magyar szellemi élet egy szerb falu közepén, kisebbségi sorsban. Azután műkedvelő színésztársaságot hozott össze, maga is fellépett. Fellépett? Ő írta a darabot is. S micsoda siker volt! Hatszor is el kellett játszani egyiket-másikat.

— Ekkor kezdtem tisztelni a költőt.

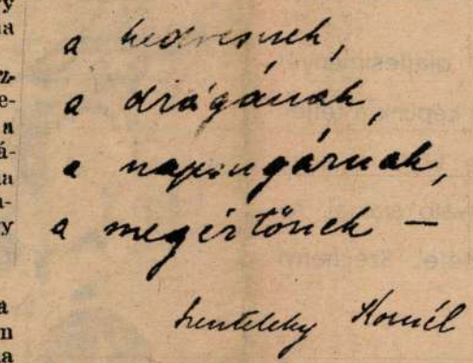

Ajánlás az »Úgy fáj az élet« kötetben

Szenteleky Kornél halotti maszkja

5.

— Én is résztvettem a műkedvelősdiben, sokat voltunk együtt. A doktor félszegen közeledett. Alig voltak szavai. Társaságban, mások jelenlétében inkább hallgatott. Milyen volt, ha négyszemközt maradtunk? Akkor nem lehetett szóhozjutni tőle!

— De ez csak később kezdődött, mégpedig Szentelekyre roppant jellemző módon.

— Néhány napra Verbászra utaztam. Ekkor levelet írt. A levelet nem kaptam meg. Mikor visszautaztam s ezután is pár hónappal, táncközben szóvátette, miért nem válaszoltam levelére? Milyen levélre? — csodálkoztam. Egész felvidult, hogy csak azért nem kapott választ, mert a levél elkallódott. S iszonyú zavarban elmondta, hogy a levélben vallomás volt. Így kezdődött összetartozásunk.

— Jaj, persze, hogy rossz táncos volt. Szivácon tanult meg táncolni is, Pesten egész jól elvolt enélkül.

6.

— Egyszer haragosan ujságolta, hogy a szabadkai »Naplóban« minden megkérdezése nélkül közölték egyik elbeszélését. Valamelyik pesti ujságból vágták ki a novellát. Persze, nem is sejtették, hogy az a Szenteleky Kornél, aki Kiss Józsefről cikkezett s a »Hét« egyik legkedvesebb munkatársa volt, ma községi orvos Szivácon.

— Megkérdeztem, miért ír Szenteleky álnéven? Elgondolkozott s azt felelte, magyar író ne használjon idegen hangzású nevet. De mindenképen azért is, mert professzorai rossznéven vették volna, ha megtudják, hogy egy orvostanhallgató olyan hiábavalóságokra pazarolja idejét, mint az irodalom. A tanárok már ilyenek. Mindig azt kárhoztatják tanítványaikban, ami éppen a legkiválóbb bennük.

„A régi ház“ illusztrációiból. Batthyány Gyula gróf rajzai Tormay Cécile regényéhez

kompánia. A padláslyukból kenderfonalon egy papucs csüngött az ablak fölött.

— Ez a Sári munkája! — dörmögte és becsapta az ablakszárnyakat.

Délután találkozott a lánnyal. A kocsmában ilyenkor tánckaláka van; oda tartott.

Hát megállította és rárivalt:

— Agyoncsaplak, te kigyó!

Egy izom se moccant meg a Sárika arcán. Mint a márványszobor, úgy állt a helyén. Egy percig farkasszemet néztek, aztán megcsendült a leány érces althangja:

— Sicc az útból! Engem most a Bedőék Pestája vár! — szólt és mint a páva, kevélyen, gőgösen ment a táncba.

Sietett. Egy *legény* várta . . .

Az én szerelmem . . .

Az én szerelmem szent és tiszta hó,
Ezüstjén vérszín rózsák nyilanak.
Az én szerelmem néma, álmodó,
Magányos séta orgonák alatt.

Az én szerelmem selymes, régi szőnyeg:
Egy élet álma mindegyik fonál,
Mit keskeny ujjak imbolyogva szőttek
Ezerszínűre, mint a tűzopál.

Az én szerelmem olthatatlan vágyak
Könnyekkel drágagyöngyös tengere.
Az én szerelmem alkonyálma Pánnak,
Kit pásztorlány virággal szór tele.

Az én szerelmem szent, nagy áhitat,
Mélységes, édes, tiszta fájdalom . . .
Az én szerelmem fény, mit Isten ad,
S a szenvedés a legszebbik dalom.

Ottlik Pálma

A régi ház

Tormay Cécile regénye.

Tormay Cécile új regénye, mely az előző héten hagyta el a sajtót, a modern magyar irodalomnak komoly és értékes nyeresége. Ez a mondat talán kissé szárazon hangzik és nem fejezi ki pontosan azt a mélységes örömet, majdnem azt írtuk volna, lelkesedést, amelyet a regény elolvasása után éreztünk. De nem szeretünk tobzódni a jelzőkben és úgy véljük, hogy Tormay Cécile művészetének tartozunk ezzel, hogy ne borítsuk el őt is a sablonos kritika olcsó tömjénfüstjével. Mert Tormay Cécile többet és jobbat érdemel. Megérdemli, hogy annyira komolyan vegyük, mint igazi legjobbjaink bármelyikét és jóval komolyabban, mint sokat azok közül, kiket pajtáskodó jóindulat és kölcsönös reklám legjobbjaink között emlegetni szeret.

„A régi ház“ ott emelkedik a Duna közelében, a mai Lipótvárosban. Amikor első gazdája, Ulwing építőmester alapját lerakta, körüskörül még homokos puszta volt. A belvárosi civisek, akik a nyakas, merész, szerencsés kezü és nagy koncepcióju Ulwingot sohasem tudták megérteni, fejcsóválva szemlélték, mint építi Ulwing otthonát ennyire szokatlan és elhagyatott helyen. De a német építőmester lelkében benn van az a nagy és fanatikus szeretet városának fejlődése iránt, amely a középkori céhek legértékesebb hagyományai közé tartozott. Évtizedek multán, amikor unokája, Anna, a magyar megyének Pestre szakadt sarját szereti első, leányos szerelmével, csodálkozva látja, hogy vőlegénye az országot és nemzetet szereti úgy, mint ahogy első ideálja, a nagyapja, a várost szerette. Tormay Cécilenek ez nem az egyetlen mélyenszántó megfigyelése. Az ő regényének megvan az az igen erős kvalitása, hogy hatalmas perspektivát ád. „A régi ház“ csupán keret és ebben a keretben a főváros utolsó hatvan éve plasztikusan vonul el szemünk előtt. Első oldalain látjuk Ulwingot, a „nagy ácsot“, amint vidéki üzletútjáról hazatér és a téli éjszakában egyenesen a maga izolált, szilárd házába siet, amelynek kivilágított ablakai magányosan fénylenek a puszta Dunaparton. És a regény utolsó oldalait ismét egy hazatérés képe foglalja el, az Ulwingok utolsó sarja, a „nagy ács“ unokája, Anna, viszi haza férjét, Illey Tamást az ősi birtokra. Az Ulwing-vagyon összeomlott, a régi házat csákányok bontogatják és a telek árából Anna megvette haldokló férjének birtokát, hogy gyermekeinek

Uj Idők 1914. XX. 33.

Plakáttulajdonosok találkozása a tavaszi vásáron

Mühlbeck Károly rajza

új otthont adjon. A német polgárok sarja elfogódott szívvel lép az ezeréves Illey-birtok földjére és fájdalmas elégtétellel látja, mint öleli körül két szép fiát a hajdani jobbágyok szeretete. A falu legyőzte a várost, az idegen Ulwingok harmadik nemzedéke beleolvad az évezredes fejlődésbe.

Ez a keret. És ezt a keretet Tormay Cécile megtöltötte a művészi képek hosszu sorozatával, amelyek egytől-egyig megkapnak és gyönyörködtetnek. Félig elhangzott, félig elfelejtett melódiák kapnak meg újból. Mintha a szerző regényének ivei közé régi zenélő órákat helyezett volna el, amelyek egymásután szólalnak meg. A magyar Biedermajert jobban, igazabban és plasztikusabban még senki sem rajzolta meg, mint Tormay Cécile. Vannak alakjai, amelyek Anatole France legszebb oldalaira emlékeztetnek. Sebastian testvér élete és halála például a fölényes, meleg humornak majdnem tökéletes alkotása. Sebastian a „nagy ácsnak" fivére. De míg a kemény Ulwing Pesten telepedett meg, telkeket vásárol, épit és szerez, álmodozó lelkü fivére a régi Budában vonult meg és kicsiny órásboltjában élvezi a maga régi billikomait és ötvösmunkáit, amelyeket könnyü szivvel vesz meg és nehéz szívvel ad el. Az Ulwing-unokák érzik, hogy ez a gyermekded lelkü öreg ember voltaképpen hozzájuk tartozik és titkos egyetértés kapcsolja össze őket. Este, amikor a Dunaparton csak az Ulwing-ház ablakai égnek, Sebastian mécsest gyujt a bástyafalon és a kis Anna tudja, hogy nagybátyja ilyenkor reája gondol. Azután jön a szabadságharc, Buda és Pest el vannak vágva egymástól, Budáról bombák csapnak le a főváros házai közé, a honvédek rohamra készülnek, de az öreg Sebastian azért mégis meggyujtja a maga gyertyácskáját, hogy üzenetet küldjön át egy szepegő kis leánynak. Az osztrák őrszem kémnek nézi és lelövi. Mikor másnap Görgey diadalmas serege bevonul a várba, a budai polgárok megilletődött lélekkel állanak a nemzeti ügy vértanuja körül. És Ulwing Sebastian emléke fenn marad, mint hősé, aki életével fizette meg forradalmi munkáját, pedig csak egy kis leánynak akarta azt üzenni, hogy szeretettel gondol reája.

Tormay Cécile könyvét el kell olvasnia mindenkinek, aki a magyar irodalom fejlődésében gyönyörködni tud. És ha elolvasta, velünk együtt fogja csodálni a szerző jellemző erejét, részletfestésének művészetét, történeti érzékét, és ami mindezeknél fontosabb kvalitás, a formának és a tartalomnak egyformán artisztikus megnyilatkozását.

A regény Batthyány Gyula gróf rajzaival jelent meg és ezek a rajzok mindenütt méltóak a szöveghez. Nagyobb dicséretet nem mondhatunk. *F. P.*

MAGYAR LÁNYOK
A LEGJOBB KÉPES HETILAP
FIATAL LEÁNYOK SZÁMÁRA

A zeituni lovas barát

Akkor éri az utast Afrika földjén az első csalódás, amidőn Alexandriába ér. Mert ez a város minden egyéb, csak nem egyiptomi; modern, erőltetett építkezésével az oriens illuzióit egy csapásra lerontja. De egyelőre a legrövidebb út El Kahirába, a győzedelmesbe, ahogy az arabok a piramisok városát becézgetik.

Ha tőlem függne, leromboltatnám Alexandriát, a világ legutálatosabb városát. Már a kikötője olyan, hogy abban tengerparti poézist hiába keresnénk. Utcáiról, tereiről ne is beszéljünk, egyenesek, szélesek és unalmasak, mint az európai vagy amerikai metropólisok boulevardjai, józanságuknál csak levantei ízléstelenségük nagyobb. Csupa anakronizmus! Utálat és jellemtelenség, ha a Keletet európaiasítják. Aki először érkezik Egyiptom e kapujához, az első órában kiábrándul minden orientalizmusból: párisi boulevardok, bécsi kávéházak, ízléstelen reklám-táblák, rossz lóvasut vagy villamos. Még a hires-neves Pompejus-oszlop is merő szemfényvesztés, mert hisz nem Pompejus prefektus épittette, a Ramle-pályaudvar melletti obeliszkek pedig, a fáráók utolsó emlékei, régen eltüntek helyükről, az egyik New-Yorkban van, a másik Londonban, ahol a Themse partján minden boy mint a Kleopatra-tűjét ismeri. A Mehmed-Ali-tér a szó teljes értelmében kultur-sivatag, telve európai vendéglőkkel.

A vonatot lekéstem, akaratlanul ott kellett marad-

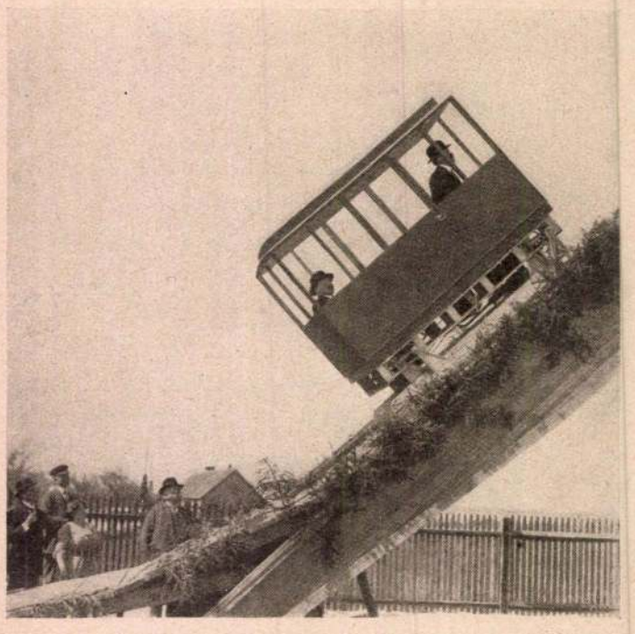

Kerék nélküli automobil. Uj motoros-kocsi találmány, mely két pár, felváltva emelkedő sín segítségével halad és minden nehézség nélkül győzi le az út emelkedésének, göröngyeinek akadályát

Rici asszony varázslata

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola**

— Nem szeretnék azokkal cserélni, akik azért vannak a világon, hogy kiméljék és ápolják magukat. Én nem akarom kímélni magam. Ez a test arra való, hogy elhasználódjék a munkában és a küzdelemben és a jóra való törekvésben. Használódjék el, ha megjött az ideje . . .

A kis doktor elhallgatott. Végigsimogatta a fehér homlokát és zavarodottan nézett körül. Egyszerre egy láng lett az arca és szégyelni kezdte magát. Hirtelen az az érzése volt, hogy nem kellett volna beszélnie. Most elmondta az ő legszentebb, legtitkosabb egyik gondolatát. Megrázkódott. Keserüen bánta. Nem kellett volna. De hiába, kimondta már s az volt a legszörnyübb, hogy az emberek, úgylátszik, nem tulajdonítottak az egésznek semmi fontosságot.

Ott ült körülötte a társaság. A távolabb ülők szédítő, zavaros duruzsolásába-zsivajgásába belekacagott csengőn a barátnője, aki mellette ült.

— Csacsi vagy, fiam. Csacsi vagy. Rongyos és piszkos kisgyerekkel bibelődsz egész nap, a rút, elhanyagolt testükhöz nyúlsz, a fejedet odahajtod a mellükre, hogy a lélekzésüket hallgasd. Jól van. Ha ez a mániád . . . Ha azt hiszed, hogy okvetlenül szükséges meggyógyítani őket, hogy tovább kínlódjanak, ahelyett, hogy . . .

Az ura, a házigazda közbeszólt:

— Fiam, így ne beszélj. Istenkáromlás ez. Nekünk is van gyermekünk. S nem kellene, hogy kinlódjanak. Az kellene, hogy örömre, vidámságra, meleg szobában, terített asztal előtt keljenek fel egészségesen az ágyból.

— Bizony, — bólintott a kis doktor most már könnyes szemmel. De a barátnője karonfogta és továbbvezette onnan.

— Ez a szamár Jenő itt közbekotyog nekünk. Mit hoz elő mindenféle halálosan komoly dolgot amögül a nagy bagolyszemüvege mögül, mikor én egész másról akarok neked beszélni. Na. Hiszen én is sajnálom azokat a szegény kis békákat. Legyen nekik jó dolguk. Vig életük. Meleg szobájuk. Terített asztaluk. Adja Isten. Nem ezt akartam mondani. Hanem azt, hogy, ha már ez a mániád, legalább akkor, mikor a kórházból kiteszed a lábad, élnél emberi életet.

— Nem élek emberi életet? — csodálkozott a kis doktor és szublimáttól, miegymás kórházi szertől kékes sovány kezével megint felsimogatta a homlokát. Hogyan érted te ezt, Rici, hogy nem élek emberi életet? Hiszen társaságba is járok! Szinházba, hangversenyre . . .

— Lárifári, — vágott a szavába Rici asszony és megrázta a fürtös fekete fejét. — Társaságba jársz, de ugy lődörögsz, mint valami alvajáró. Egyébről sem beszélsz, mint hogy: hogy vannak a gyerekeid? Nem volt baj Pistikával a fogzás idején? Ha meg, minden száz esztendőben egyszer, férfiakkal kerülsz össze, akkor mindenféle tudományos vitába keveredsz velük, vagy hallgatsz, mint a hal és elriasztod őket magadtól.

— Elriasztom? — csodálkozott a csacsi kis doktorkisasszony. — Én nem riasztom. Ők maguktól mennek.

— Mennek, te szamár, mert te nem tudsz velük bánni. Egy ilyen csinos fiatal leány . . . Hát mi az Isten csudájának hordasz ilyen pápaszemet, aminek a drótja szintén a füled mögé kanyarodik? Mit hordasz mindig ilyen lehetetlen ruhákat? . . .

— Lehetetlen? Ne ijesztgess. Csak egyszerü.

— Legjobban szeretném lehuzni rólad itt, rögtön és a kályhába gyömöszölni. Hallod. Ha te másképpen

A Céhbeliek kiállításából. Gróf Batthyány Gyula: Zenóbia

fésülködnél. Ha te egyszer más ruhát vennél fel. Ha te egyszer megpróbálnál élni, — mit vétett ez a te csinos, egészséges tested, hogy így megtagadod? — Hát akkor az itt levő férfiak mind egy szálig beléd fognak bolondulni.

— Ugyan.

— Fogadjunk.

— Nem fogadok.

— Muszáj. Azonnal megpróbáljuk.

Rici asszony, ha valamit a fejébe vett, véghez is vitte tüzön-vizen keresztül, lett légyen az akármilyen bohóság. Most is ráütött mindjárt kis rózsaszinü öklével a zongorára, hogy mindenki odafigyeljen.

Oda is figyelt, megrezzenve, az egész társaság. És Rici asszony így beszélt:

— Meg akarom győzni Ilust, hogy más gyönyörüség is van a világon, mint az ő eddigi gyönyörüségei. Ezért most öt percre eltünök ezzel az önkéntes Hamupipőkével és királykisasszonnyá varázsolva hozom vissza. Fogadtam vele, hogy . . .

De már erre Ilus befogta a száját és Rici asszony, hiába kérték, követelték a szónoklat folytatását, nem mondta végig, olyan rémült könyörgés volt a kis doktorkisasszony szemeiben.

Hanem az átöltözésre rá kellett állnia. Rici becipelte őt a tükrei, ruhái, üvegecskéi közé. Leültette, fésülni kezdte.

— Ilus. Voltál te már egyáltalán szerelmes?

— Voltam hát.

— Kibe?

— Sándorfy tanár urba.

— Abba a nagyszakállasba?

— Gyönyörüen adott elő.

— Ugyan eredj. És azonkivül?

— Hát két éve egy kollégámba. De az már elmult. Kiábrándultam.

— Miért? Rút volt?

— Nem, de nem vette elég komolyan a hivatását.

Rici asszony erősen a szemei közé nézett.

Uj Idők 1924. XXX. 10 sz.

Az Ernst-Múzeumból. Mattyasovszky-Zsolnay László: Női arckép

— Te komolyan beszélsz, vagy pózolni akarsz nekem?

Megcsóválta aztán a fürtös fejét megint.

— Szamár vagy, fiam. Na, és most?

— Nincs nekem arra időm. Nem is akarom. Csak máshová terelné a gondolataimat . . .

— Szerencsétlen! — mondta Rici asszony. — Hát azt hiszed, kikerülheted? Egyszer egy ütést érzel majd a sziveden és vége. Az ellen nincsen, fiam, injekció.

Ilus nem felelt. Magasra emelte az arcocskáját és az elveire gondolt, az ő győzhetetlen elveire. Nem félt. Mitől féljen? A tükörbe nézett.

— Csakugyan. Igy csinosabb vagyok.

— Csakhogy belátod. Most vedd fel ezt. Ez is egyszerü, látod? Sötétkék selyemruha, kis keskeny disszel . . . Na?

És Rici asszony tapsolt.

— Gyönyörü vagy! Gyönyörü vagy, tudod?

Kézenfogta és vezette befelé. Kopogott az ajtón.

— Jön a királykisasszony!

Egy pillanatnyi meglepett csönd után kitört a tapsvihar. Tapsoltak. El voltak ragadtatva. A kis doktortól is, Rici asszonytól is, aki ezt a varázslatot tette.

Csak Jenő mondta a feleségének a nagy bagolypápaszeme mögül:

— Ez kár volt . . . nagyon kár volt, fiacskám.

Rici asszony bosszankodva fordult el, a zongorához szaladt és énekelni kezdett. Nem látta, hogy a háta mögött Jenő a kis doktorra néz a bagolypápaszeme mögül, a kis doktor meg, mintha valami láthatatlan kéz fordította volna arrafelé, reá. Csak egy pillanatig.

Aztán elfordult mind a kettő.

Késő éjjel, mikor a társaság hazament és Rici asszony nyugodt lelkiismerettel aludta himzett hálóköntösében az igazak álmát, az ura ott cigarettázott még soká az iróasztalnál. Olvasni próbált, irni próbált, mindenfélét próbált, semmi se sikerült.

— Kár volt, — morogta végül. — Kár volt, fiacskám.

És nagyot sóhajtva simogatta meg, feküdni menet, a felesége álmában is ökölbe szorított kis gyerekkezét.

A doktorkisasszony pedig ott ült az inspekciósszobában, a keskeny vaságyon. És makacsul ismételgette magában:

— Nem akarok azokhoz tartozni, akik azért vannak a világon, hogy kiméljék és ápolják magukat. Nem akarom kimélni magam. Ez a test arra való, hogy elhasználódjék a munkában és a küzdelemben és a jóra való törekvésben és a . . . és a reménytelen lemondásban . . . És . . . és nem megyek többet Riciékhez . . .

Most valahol a lelke mélyén hirtelen mintha egy csöpp kis piros ördög ugrott volna fel. Kinvúitotta hegyes nyelvét és mondta:

— Ha kibirod.

És a kis doktorkisasszony most leborult a két karjára és keservesen sirni kezdett.

Pillangók, szálljatok . . .

Ó, himesszárnyú pillangók: szavak,
halott álcátok süket, néma, vak,
még itt tapadtok sápadt ajkamon;
még szürke báb szűk börtönében
az élet titka tartja féken
kirajzani kész, tomboló erőtök.

Amire vágyton vágyva vártatok,
mit sejttetett szendergő álmatok,
kiszállni a szabadba szabadon:
hasad gubótok ért burokja
s hogy kedve táncát ropva ropja,
kiszökken — hajrá! — száz arany pillangó.

— Üzzétek ittasan a percnyi lét
halálos, hajszás, röpke gyönyörét,
a napsütésben bujálkodjatok.
Sugárözönt mely győzve vert le,
bőjét bennetek öntse szerte
minden szinek szaruja: a szivárvány.

Legyetek a verőfény és derü,
oly édesek, mint ajkam keserü,
csókoljátok tűzzé a levegőt.
Legyetek, mely lobbant, a szikra;
Lelkek — virágok — szirmaikra
vegyék szűz hímportok pávás csillámát.

Legyetek a szent szédület, a láz,
mely káprázat — csudákat szaporáz
hunyódó, réveteg pillák alá.
Magatok izzón égessétek
szemek mélyébe, hogy emléktek
ne feledhessék soha, soha többé.

Haraszthy Lajos

GRÓF BATTHYÁNY GYULA

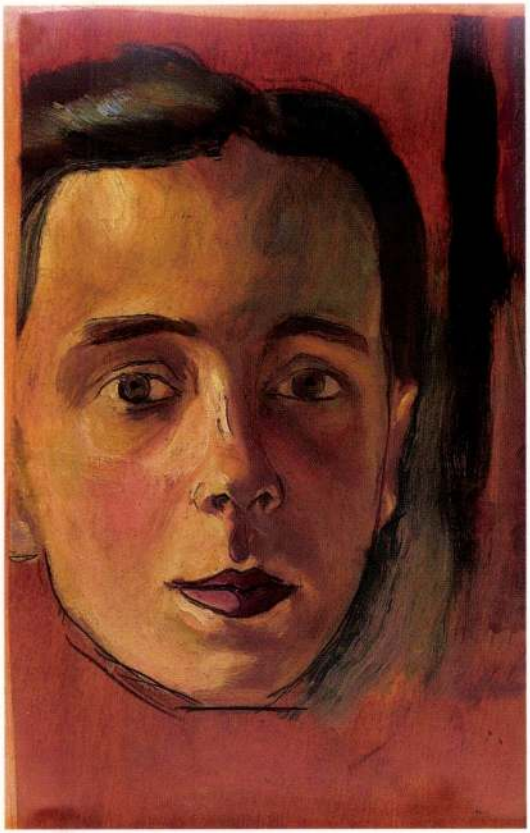

168. tétel hátoldala

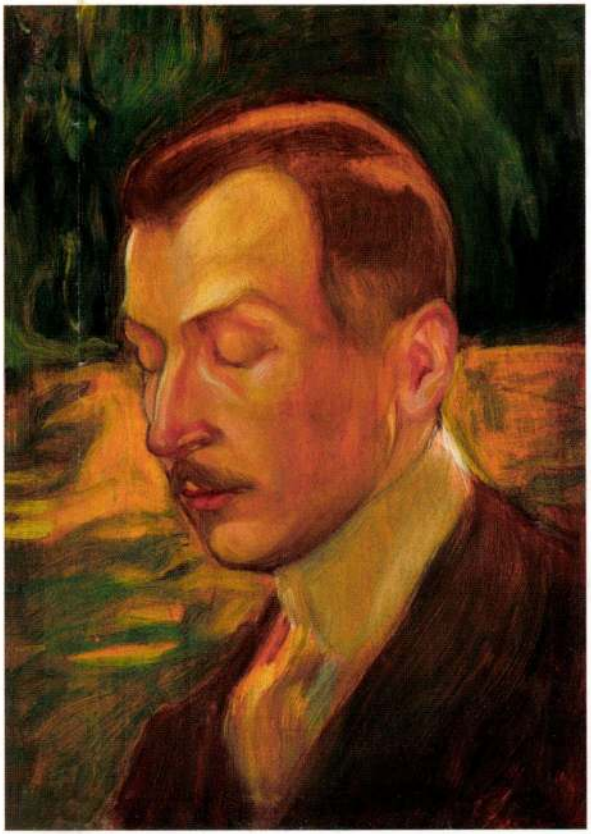

168

168 • GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Kós Zoltán arcképe

30 × 20 cm
Olaj, fa
J. n.
Hátoldalán: Fiatalkori önarckép
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

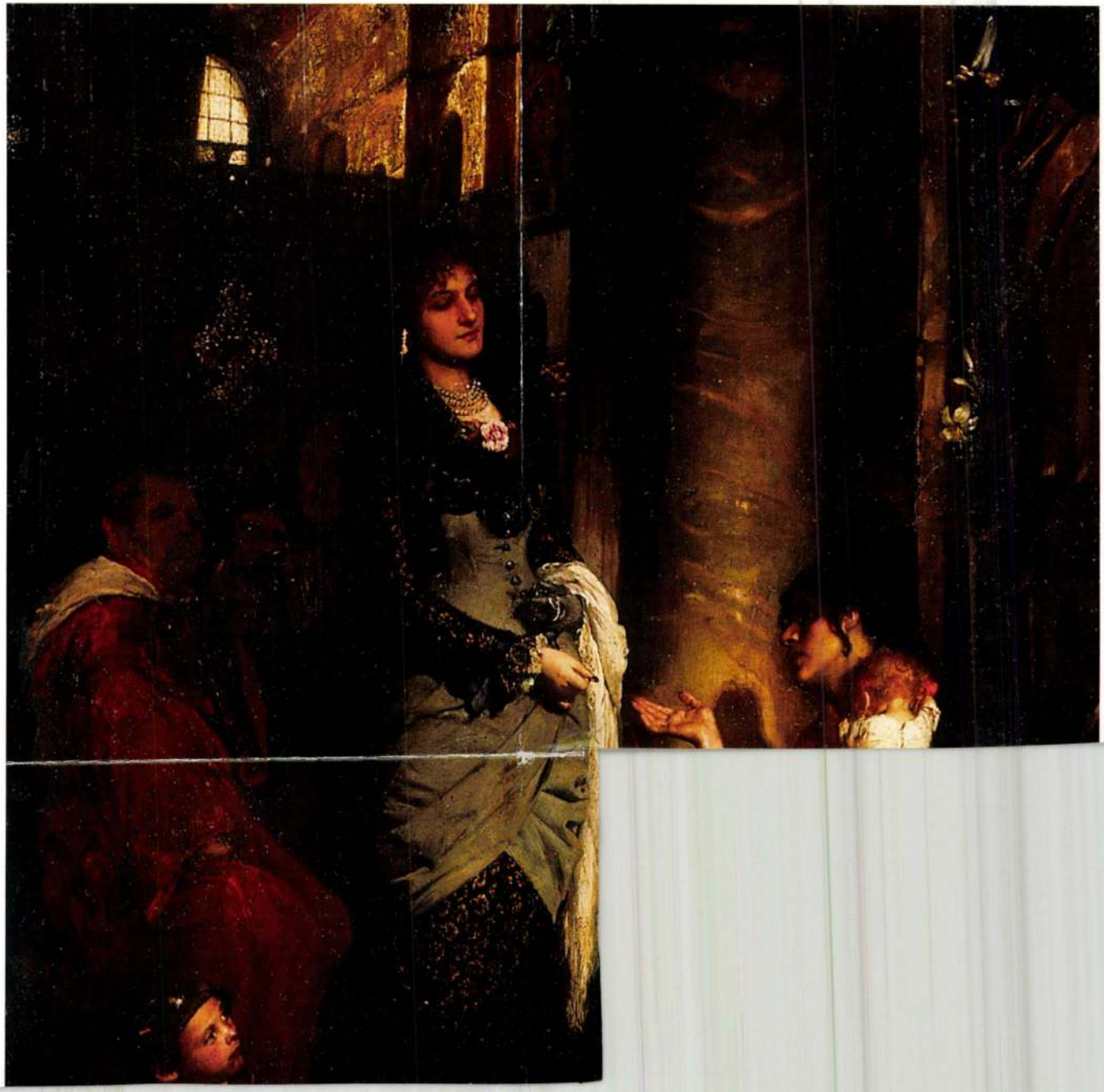

COUNT GYULA BATTHYÁNY 1888–1959

Still-Life with Flowers. 1910s

100 × 69 CM

39 1/2 × 27 IN.

OIL ON CANVAS

SIGNED LOWER CENTRE:

BATTHYÁNY

Count Gyula Batthyány
Roccocco Dames. 1914
200 × 150 cm, oil on canvas
Private property

BÉLA KÁDÁR 1877–1956

Female Nude with a Dog. Early 1920s

34,5 × 24 CM

13 × 9 IN.

PENCIL ON PAPER

UNSIGNED

BÉLA KÁDÁR 1877–1956

A self-taught painter and graphic artist, a truly original and creative figure of Hungarian Expressionism. His early works show the touch of Art Nouveau.

the 1910s he was commissioned to provide several public buildings with murals.

In 1921 he had a joint exhibition with Hugo Scheiber in Vienna, and from then onward they worked together for a remarkably long time. They joined the circle of Der Sturm in Berlin and took part in some of their exhibitons. His exhibitions of greater importance at home were the 1918 Műterem; the 1929 Tamás Gallery and the 1971 Hungarian National Gallery.

BÉLA KÁDÁR 1877–1956

Urban Madonna. Early 1920s

50 × 35 CM

19 1/2 × 13 4/5 IN.

TEMPERA ON PAPER

SIGNED LOWER RIGHT:

KÁDÁR BÉLA

Névre szóló művészi *Emléklap* (gróf Batthyány Gyula műve) örökíti meg mindazok nevét, akik a Herczeg Ferenc ünnepi évben a magyar írófejedelem tisztelői, összes műveinek olvasói sorába léptek.

Herczeg Ferenc művei gyüjteményes kiadásának

vásárlói részére a hatalmas sorozattal, és a Herczeg Ferenc Emlékkönyvvel együtt küldjük ebben az ünnepi esztendőben *a névre szóló*, művészi kivitelű, 42 × 60 cm nagyságú *Emléklapot.*

A teljes gyüjtemény, nyolcvan mű, közel 12.000 oldalon, famentes biblianyomó papíroson, amatőrjellegű művészi kötésben, tíz kötetben, a Herczeg Ferenc Emlékkönyv vászonba kötött példányával és a névre szóló Emléklappal együttesen 540 pengő, ez az összeg hat havi részletben egyenlíthető ki.

A Herczeg Ferenc ünnepi év kiadványaira igen sok megrendelés érkezik hozzánk. A megrendeléseknek igyekszünk rendben eleget tenni. Ha mégis — rajtunk kívül álló okokból — a szállítás körül némi késedelem keletkezik, elnézést kérünk. A megrendeléseket a beérkezés sorrendjében intézzük el.

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XLIX. évfolyam,
Budapest, 1943 október 2 40. sz.

„Nékem adatott minden hatalom menyen és földön . . .“ Járai Rudolf fényképe

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 16
Telefonszám: 126-683, 124-509

Negyedévre 12.— pengő
Egy hónapra 4.20 pengő
Egyes szám ára 1.— pengő

A MŰCSARNOKBÓL

MUNKÁCSY SZOBRA. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Munkácsy-szoborpályázatának pályabírósága február 24-ikén ülést tartott a Műcsarnokban, azonban az ülésen Andrássy Gyula gróf, a pályabíróságnak ezen az ülésen egyhangúlag megválasztott elnöke, gyöngélkedése miatt nem vehetett részt.

A pályabíróság, amelynek tagjai Szmrecsányi Miklós dr. miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály volt főnöke, Lányi Dezső, Róna József és Zala György szobrászművészek, Karlovszky Bertalan festőművész és Hültl Dezső dr. építőművész, erre való tekintettel a döntést el akarta halasztani addig, amíg Andrássy Gyula gróf felépül és részt vehet az ítélethozatalban, mert kívánatosnak tartotta, hogy az ítélethozatalban a teljes pályabíróság vegyen részt.

Andrássy gróf állapota a következő napokban annyira javult, hogy kívánságára március 2-ikára ismét egybehívták a pályabíróságot. Időközben azonban Andrássy ismét lázas lett és kezelőorvosa, Kertész Aba dr. nem engedte meg neki, hogy a szobáját elhagyja. Így a pályabíróság ismét nélküle volt kénytelen ülését megtartani és azon a tagok kívüle teljes számmal vettek részt

A pályabíróság már most, tekintettel arra, hogy a tavaszi tárlatig csak igen rövid idő áll rendelkezésre s a helyiségekre szükség van, kénytelen volt dönteni és döntését meghozta annál is inkább, mert a vélemény úgyis megvolt a pályázaton résztvevő tervekről és mert a pályázati feltételek értelmében a határozathozatalhoz csak öt pályabírósági tagnak a jelenléte volt szükséges.

A pályabíróság elnökévé a múlt ülésen megválasztott, de távollevő elnök helyett Szmre-

AZ ERNST-MÚZEUM
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

NŐRABLÁS
GRÓF BATTHYÁNY GYULA
FESTMÉNYE

Művészet 1914.

AZ ERNST-MÚZEUM
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

SÁBA KIRÁLYNŐJE
GRÓF BATTHYÁNY GYULA
FESTMÉNYE

csányi Miklós dr. miniszteri tanácsost, a művészeti ügyosztály volt főnökét választották meg. A pályabíróság tagjai titkosan szavaztak. Az eredmény, mint a korábbi pályázatokon, ismét az volt, hogy a pályabíróság a kivitellel való megbízásra senkit sem javasol a választmánynak, mert a pályaművek közt egyet sem talált, mely Munkácsy markáns egyéniségét a kellő jellegzetességgel kifejezze s így a kivitelre alkalmas volna, hanem azt ajánlja, hogy a pályázati feltételek értelmében négy művészt szűkebb pályázatra szólítsanak fel; ezek Kisfaludi Strobl Zsigmond, Kolozsvári Szeszák Ferenc, Pásztor János és Pongrácz Szigfrid. Javasolja továbbá, hogy tekintettel az óriási szellemi munkára és nagy anyagi áldozatkészségre, amelyet a művészek a pályázatba belefektettek, 500 – 500 korona jutalomban részesítse a választmány a következő öt művészt: első helyen Kallós Edét, aki Pongrácz Szigfriddel egyforma számú szavazatot kapott és akivel szemben az elnök döntése alapján Pongrácz Szigfrid került a szűkebb pályázatra felszólítandó négy művész közé. Jutalmazásra ajánlották továbbá Gárdos Aladárt, Gémes Gindert Pétert, Vass Viktort és Verő Lászlót. A társulat választmánya március hó 5-ikén foglalkozott a pályázat ügyével s a pályabíróság által kiválasztott négy művészt a szűkebb pályázatban való részvételre felszólította s a pályabíróság által díjazásra ajánlott öt művésznek az 500 – 500 korona jutalmat kiutalványozta. A szűkebb pályázat lejárati határidejét az igazgatóság a felszólított négy művésszel egyetértőleg fogja megállapítani.

CSÓK ISTVÁN KIÁLLITÁSA, mely az illusztris művész harmincesztendei munkásságának az eredményét volt hivatva egy válogatott kollek-

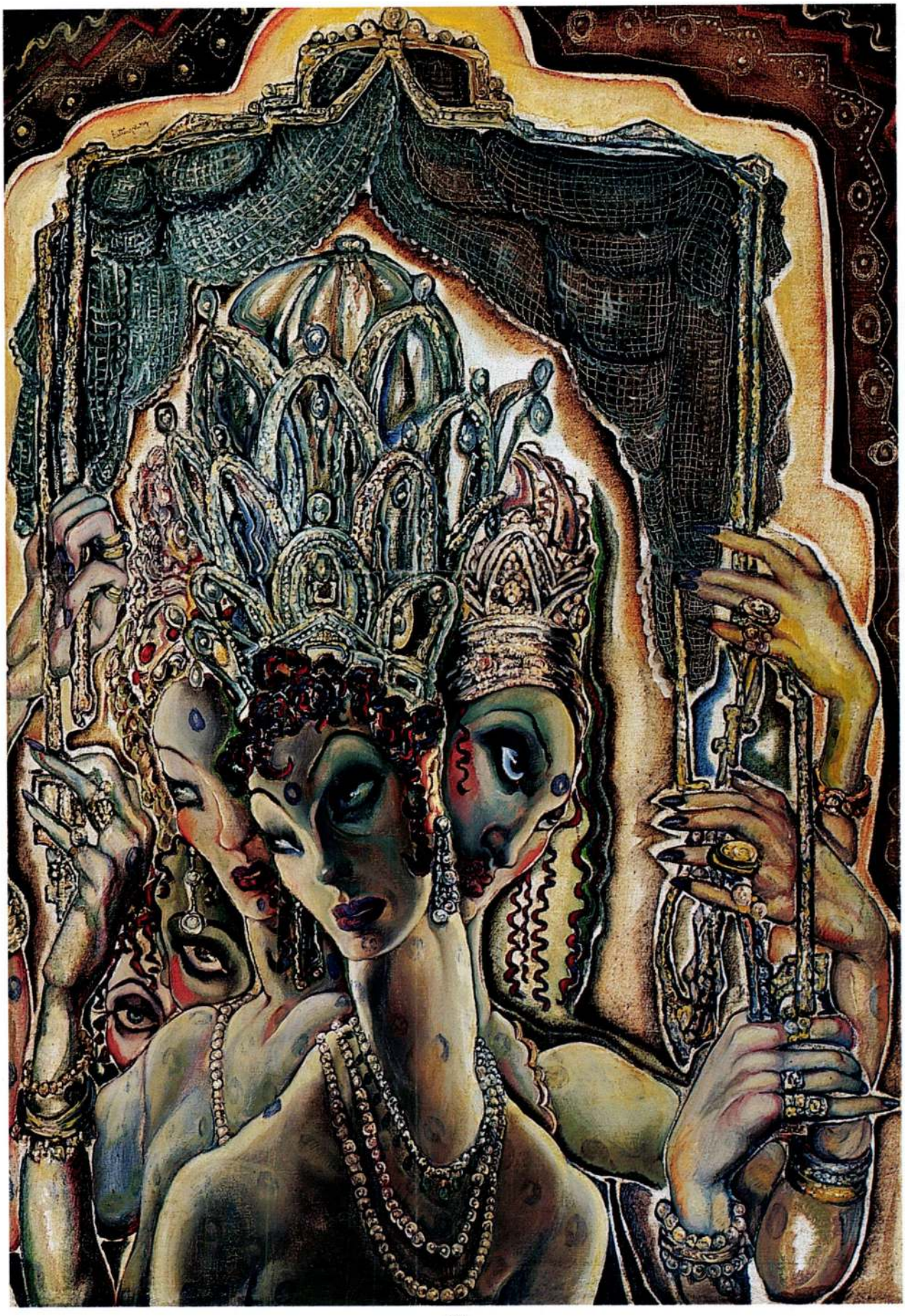

136

136 • MATTIONI ESZTER (1902–1993)

Virágcsendélet

80 × 60 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Mathioni E
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

137 • SZOLNAY SÁNDOR (1893–1950)

Virágcsendélet

64 × 54 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Szolnay 938
Hátoldalán kiállítási címke Kolozsvárról
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

138 • DIENER DÉNES RUDOLF (1889–1934)

Virágcsendélet

61 × 74 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Diener Dénes
Kikiáltási ár: 70 000 Ft

137

138

147.

147. ▲
Óriás tál, Zsolnay, 1895 körül

Porcelánfajansz, magas tüzű színes mázzal
Formaszám: 470.
Jelzés: TJM családi címer,
masszába nyomott Zsolnay Pécs márkajelzés
Átmérő: 66 cm
A peremen kis sérülések
Kikiáltási ár: 380 000 Ft

148. ▶
Áttört szett, 3 db, Zsolnay, 1895 körül
Porcelánfajansz, magas tüzű mázak
Tál 1 db
Formaszám: 3853, Méret: 37x29 cm
Jelzés: masszába nyomott Zsolnay Pécs márkajelzés
és festett öttemplomos pecsét
Kancsó 2 db
Formaszám: 3841, Magasság: 32,5 cm, Jelzés: lásd fent
Kikiáltási ár: 650 000 Ft

BATTHYÁNY GYULA

708—709. sz. Iréne császárné és Spiridion főudvarmester kosztümje, Herczeg Ferenc „Bizánc" című darabjában. Tervezte gróf Batthyányi Gyula.

Nemzeti Színház.

Batthyány Gyula gr

Ho

gkdf Batthyány Gyula

127.

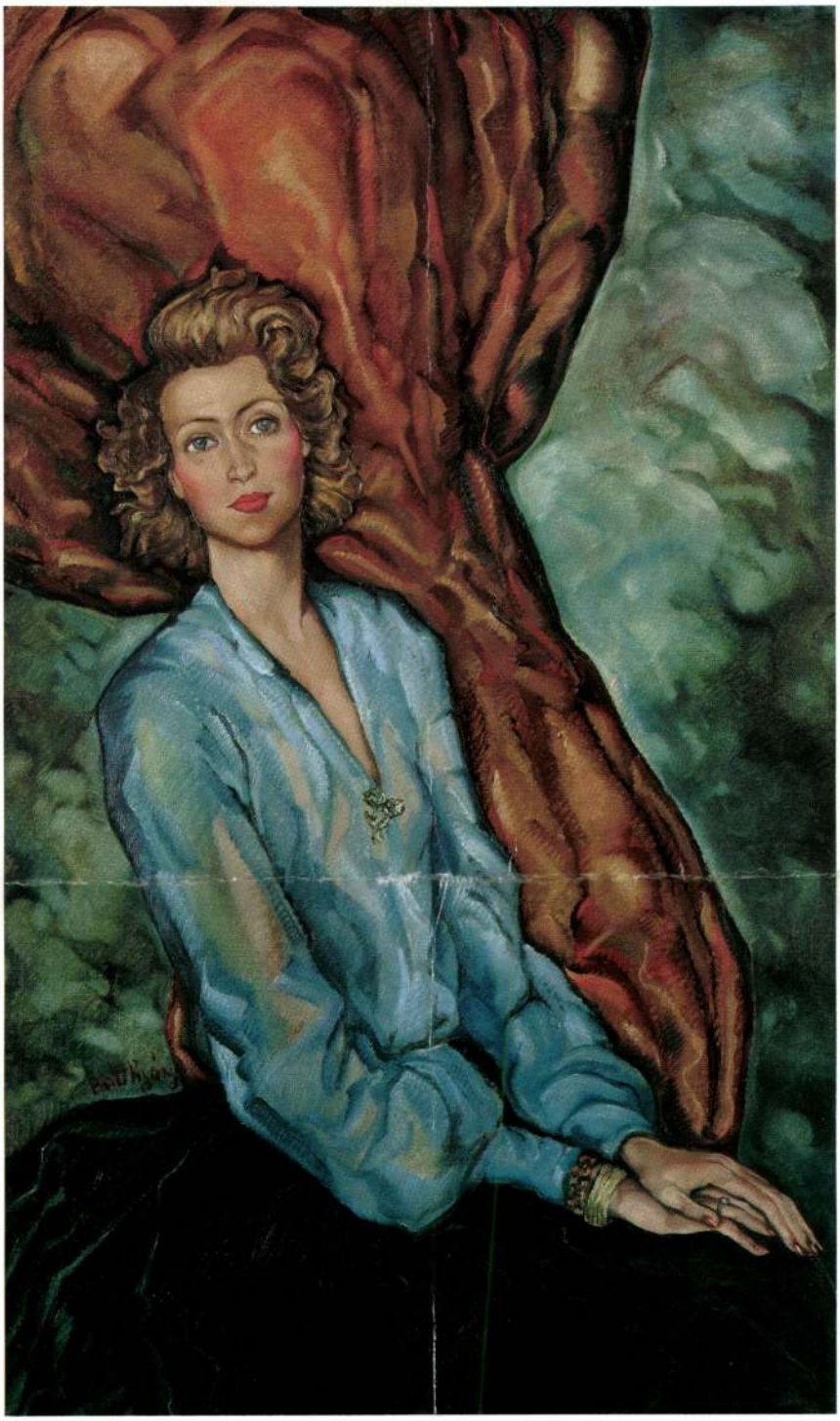

127.▲
Batthyány Gyula (1887-1959)

Szőke hölgy áttetsző kék blúzban
Olaj, vászon 129x79 cm
Jelezve balra lent: Batthyány
Kikiáltási ár: 900.000 Ft

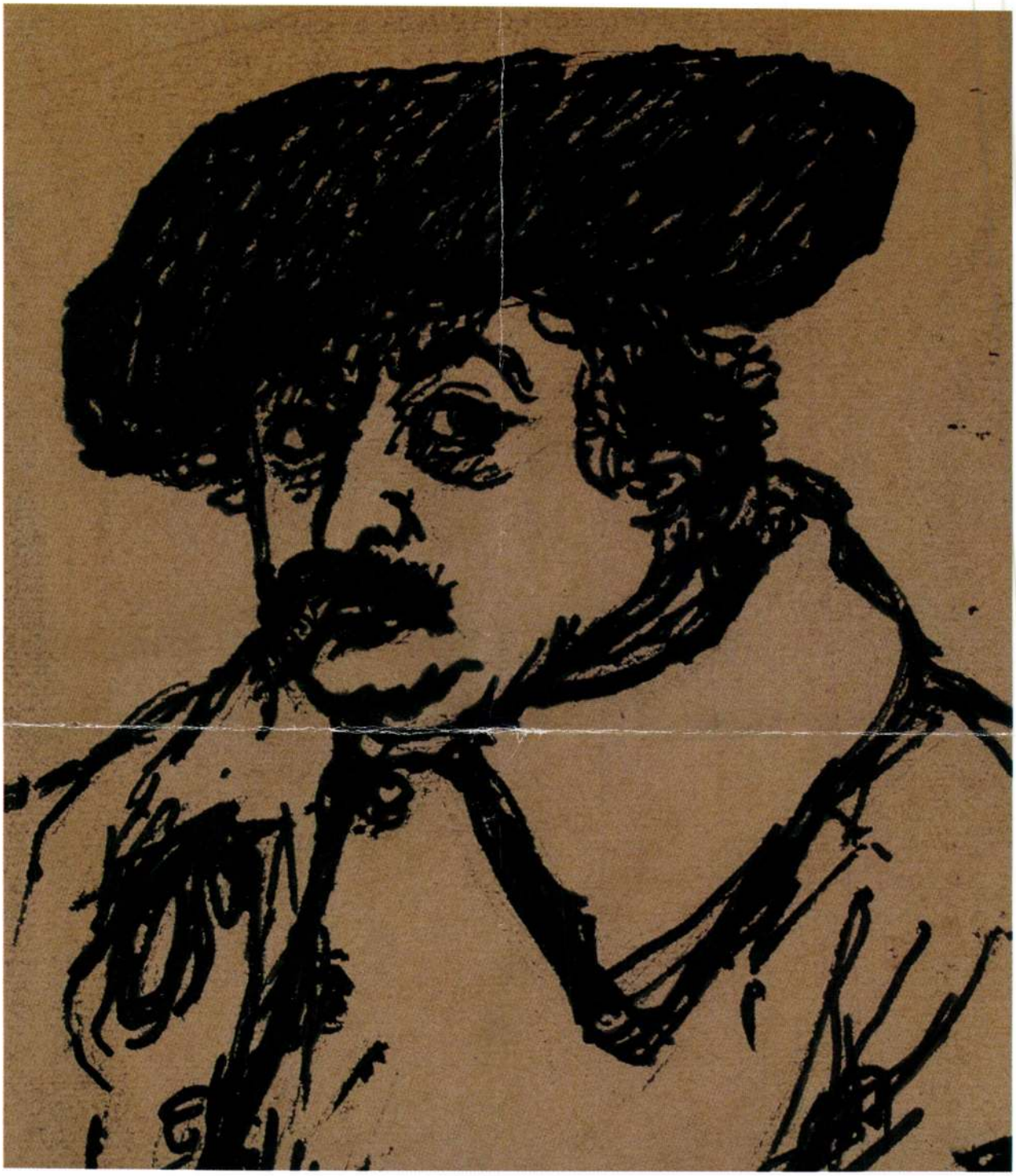

126.▲
Rippl-Rónai József (1861-1927)

Barettes önarckép
Tus, papír 23x20 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 380.000 Ft

135 • GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Hétfátyoltánc, 1930-as évek eleje

100 × 70 cm
Olaj, vászon
J. b. f.: Batthyány
Kikiáltási ár: 1 900 000 Ft

IRODALOM:
BÁLINT ALADÁR: Batthyány Gyula gróf képei. Nyugat, 1914. február 16.
ELEK ARTÚR: Batthyány Gyula gróf és művésztársai. Újság, 1937. február 28.
GELLÉR KATALIN: A szecesszió manieristája. Új Művészet, 2000. január, 4–7.
KIESELBACH GYŰJTEMÉNY, MAGYAR FESTÉSZET 1900–1945. Budapest, 1996.

„Dekoratív érzéke elsőrangú. Ha a kitűnő Bánffy Miklós gróf egyszer elunná vagy sokallná a díszlettervezés nagy kultúrát megkívánó nehéz munkáját, nem talál festőt, akiben több tehetség, készség lenne arra, hogy helyettesítse őt, mint Batthyány Gyula grófban." – írja Bálint Aladár 1914-ben a Nyugat hasábjain, s a jós beszél belőle. Ugyanis 1930 körül az alábbi híradások szaporodnak a napi sajtó lapjain: *„A kormányzó nevenapján újítja fel a Nemzeti Színház a Bizáncot. Herczeg Ferenc klasszikus darabjának díszleteit gróf Batthyány Gyula, a kiváló festőművész készíti el..."* (Nemzeti Újság, 1935. nov. 13.) vagy *„Batthyány Gyula Gr. A berlini Lessing-Theater számára készített díszleteket Girodoux Amphytrion-jához."* (Magyar Iparművészet) és kicsit később *„A Theodora császárnő és kísérete c. Mozaikot (...) Rembrandt Sámson menyasszonya c. és Hogarth Halászleányát rendezi az Operaház élő tárlatán. Fényképfelvétel mutatja be a művészt Goya: Donna Izabella c. képének rendezése közben."* (Színházi Magazin, 1940. jan. 28.), és a kör bezárul, amikor IV. Béla szerepében majd maga áll színpadra.

Mindezzel inkább azt kívánjuk jelezni, hogy a Batthyány képek mélyén húzódó, Bálint Aladár által prófériált dekoratív, – nota bene – alkalmazott jelleg a harmincas évek díszletterveiben kifejezett formában is a felszínre tör, és mintha az ebben az időben készült festmények a színpadi, színházi jelenlét hangsúlyait vennék át. Ez a vonzódás nem minden előzmény nélkül való. Párizsban láthatta Gyagilev Orosz Balettjét és a Leon Bakszt tervezte díszlet- és kosztümterveket, amelynek hatására Batthyány figyelme a kompozicionális és szinezési problémákról egy-egy jelenet narratív jellege, a részletekben megtalált egzotikum hangsúlyozása felé tolódik el.

A Táncosnőkön Batthyány egy ezidőtájt kedvelt kompozíciós sémát alkalmazott, mégpedig az egymás mögött felsorakozott, egyetlen egyenesre felfűzött arcok egymásutániságát. Ezek az arcok éppen annyira individuálisak, mint amennyire egyetlen arc rafinált megsokszorozásának is tekinthetők (ennek egyik legszebb példája a Spanyol gavallérok, /193. o. k., Kieselbach gyűjtemény, im: 130. o./ ahol úgy tűnik, mintha a hét alak, egyetlen függőleges tengelyből és egyetlen figurából vált volna ki. Ezt a tematikus bizonytalanságot erősíti a festék lazúros felvitele az alapra, ami által a látvány tűnékeny, délibábos látomássá oldódik).

A Táncosnők egyszerre idézi fel a kilenckarú Síva istennőt és a harmincas évek orfeumai túlfűtött, európai ízlésre igazított Kelet világát. A „frontember" egy, a fejét megadón oldalra billentő nőalak, aki az összes, Batthyány nőalakjait jellemző jegyet magán viseli: a hangsúlyos démonikus szemet és a leplezetlen női test androgyn jellegét. A nőalakok meztelen, inas-izmos testét és homlokát bizarr kék karikák és szinte az abszurditásig vitt ékszerek díszítik. Nem véletlen, ha a figurákról a figyelem minduntalan a részletek felé irányul, különösen a tömegközéppontként tételezhető, drágakövekkel kirakott fejékek felé. Ezt az érzésünket erősíti a különböző irányból érkező fényforrás is. Míg a táncosnők testét hátulról éri a fény, arcukon és testükön plasztikusan rajzolódnak ki a sötétebb és világosabb részek, addig a fejdíszekre elölről szóródik a fény, s azok minden elemükben láthatóvá válnak. Batthyány ugyanilyen körültekintéssel járt el a többi ékszer ábrázolásában is. A táncosnők tehát szorosan egymás mögött állnak, csoportjukat még közelebb vonja a fejük fölött tartott baldachin. A szintén díszes váz közeit laza és lágy szövésű anyag tölti ki, ami mihrabfülkéhez hasonlatos és ami végül mélységet ad a térnek. Batthyány azonban izzó és világos kontúrral lezárja ezt a jelenetet és a felső harmadban sötét alapról világító, orientális mustrával írja körül.

A fátyol-baldachin alatt megjelenő nőalakokat, legyenek akár mesés, keleti asszonyok vagy a néző közvetlen közelségébe vont táncosnők, a színpadi jelenlét intenzív sugárzása járja át, ami a Batthyányt foglalkozató kérdések közvetlen lenyomataként értékelhetők.

Aknai Katalin

Gróf Batthyány Gyula: Spanyol gavallérok (magántulajdon)

Barkányi Gyula

19. Gyula Conrad: Posilippo

Stockholm magyar kiáll
1921. máj

6. Greve Gyula Batthyány: Häxor

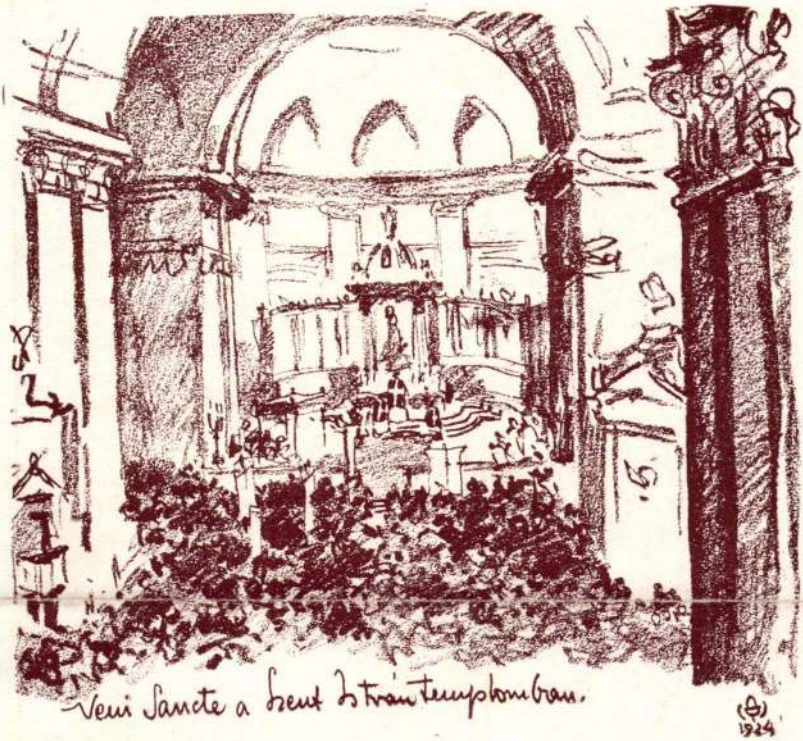

Makoldy József rajza.

évvel utóbb, a java-férfi Gáspárból kirobbant egy remek, hetykefürge legény, mint a kis mókus, az odvas fából, úgy ugrott ki. Annyira egyik napról a másikra változott át, hogy olyannak tűnt, mintha valamely varázsló cserélte volna ki a rajzónját, kezestül, de a szívét, az agyvelejét is. Egyszerre modern lett, friss és hallatlanul szellemes. Mások — a leggyakrabban — utóbb elfáradnak. Ő — sokkal utóbb, hogy kezdte — lett tüzesen friss. A poraiból megelevenedett fönixmadár csodája semmi e furcsasághoz képest. Főnix, mint kismiska?

Batthyány Gyula gróf: Tánc. (Bodrogh Pál: Kisfaludy Sándor.)

gróf BATTHYÁNY GYULA

170

170 • VÖRÖS GÉZA (1897–1957)

Kert napraforgókkal

60 × 76 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Vörösgéza 43 Z
Kikiáltási ár: 160 000 Ft

171

171 • BALLA BÉLA (1882–1965)

Társaság a szabadban

45 × 55 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Balla Béla
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

172 • GRÓF BATTHYÁNY GYULA (1887–1959)

Box

80 × 120 cm
Olaj, vászon
J. n.
Reprodukálva: Déry Béla: Művészeti kiállítások külföldön az 1927. évben, 130. oldal
Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

Batthyány Gyula gróf festészetének régóta esedékes fölértékelődéséhez hozzájárul az a kifinomodó figyelem, amellyel korunk tekint vissza a két háború közötti évtizedek életére. A nagyvárosok izgalmas, esetenként nyugtalanító világára, amelyben újfajta közösségi létformák alakultak ki. Amikor a természetben zajló kiválasztódási aktusok elvont, keretek közé rendezett rítusokká finomodtak. Amikor a sport a klasszikus hagyomány tiszteletének, ugyanakkor a nagyvárosba özönlő néposztályok nyers erőkultuszának ünnepi eseménye lett. Déry Béla könyvéből tudható, hogy (Művészeti kiállítások külföldön az 1927. évben) Batthyány itt látható képe milyen erővel utalt korának aktuális problémáira. A Varsót, Poznant, Krakkót, Bécset és Fiumét megjárt magyar tárlat kapcsán Batthyány festményéről a belgrádi Strara eképp számolt be: Gróf Batthyány Gyula különösen jó modern felfogású képeket állított ki, amelyek közül főleg a "Bokszviadal" kelt nagy feltünést... S, hogy Batthyány képe mennyire "modern", avagy korszerű lehetett megfestése idején, arra a XX. századi amerikai festészet egyik kultuszműve, George Bellows alig két évvel korábban készült Dempsey és Firpo című képe utal. Dinamizmus, lüktető metropolis, közös sorsba, azonos problémákba összezárt embertömegek, modernizáció és nyers ősi értékek ellentmondó együttélése süt át mindkét vásznon, melyekben az alakok plaszticitását itt is, ott is a fölülről záporozó fény emeli ki.

Ritka pillanat ez. Olyan társadalmi mozgásokkal telt időszak, amikor az európai festészeti hagyományban új témák jelennek meg, s közöttük is az egyik legérdekesebb a sportábrázolásoké. A mindinkább a kényelem szempontjait szem elé helyező városi világban vállalt fizikai megpróbáltatás, a sport bármilyen formája az emberi küzdelem metaforája is egyben. Dokumentatív értékű képi tudósítás, ugyanakkor ihletett korrajz a tömegektől figyelt, egymás ellen uszult versenyzők alakján keresztül.

Gróf Batthyány aligha ismerhette Bellows képét, pusztán a kor talán legnagyobb amerikai festőjének érzékenységével azonosan látta maga is a környező világot. Korérzékenysége - legalábbis a téma szintjén - táplálkozhatott Courbet hatalmas birkozó alakjainak hatásából, amelyeket a Hatvany gyűjteményből ismerhetett, vagy a korszakban divatos Ernst Burmeister festmények férfias testkultuszt sugárzó, birkózókat ábrázoló képeiből. Míg azonban Courbet és Burmeister festményei egy szabályait tekintve kötött formációjú, s a tanult rétegek számára - bajtársi egyesületekben, katonai akadémiákon - oktatott sport történelmi lenyomatai, Gróf Batthiány és Bellows egy már megrendült, a mi mai világunkhoz hasonlatosabb, értékeiben megkavart kor kifejezői. Ez a közvetlen hangvétel, amely talán nem szokatlan a XX. század elejei amerikai festészetben különös elfogulatlansággal szólal meg a hazai festészeti tradíció közegében. Bellows képe realista hagyományon, Gróf Batthyányé az expresszionizmuson alapul. Nyugtalan kavargó világa a festészet legnemesebb eszözeivel érzékelteti a zajos, cigarettafüstös csarnok atmoszféráját, a kort, amikor a test-test ellen, ember-ember ellen morálja még nem vesztette el véglegesen az értelmét.

B. I. A.

George Bellows (1882–1925)
Whitney Museum of American Art, New York
Olaj, vászon

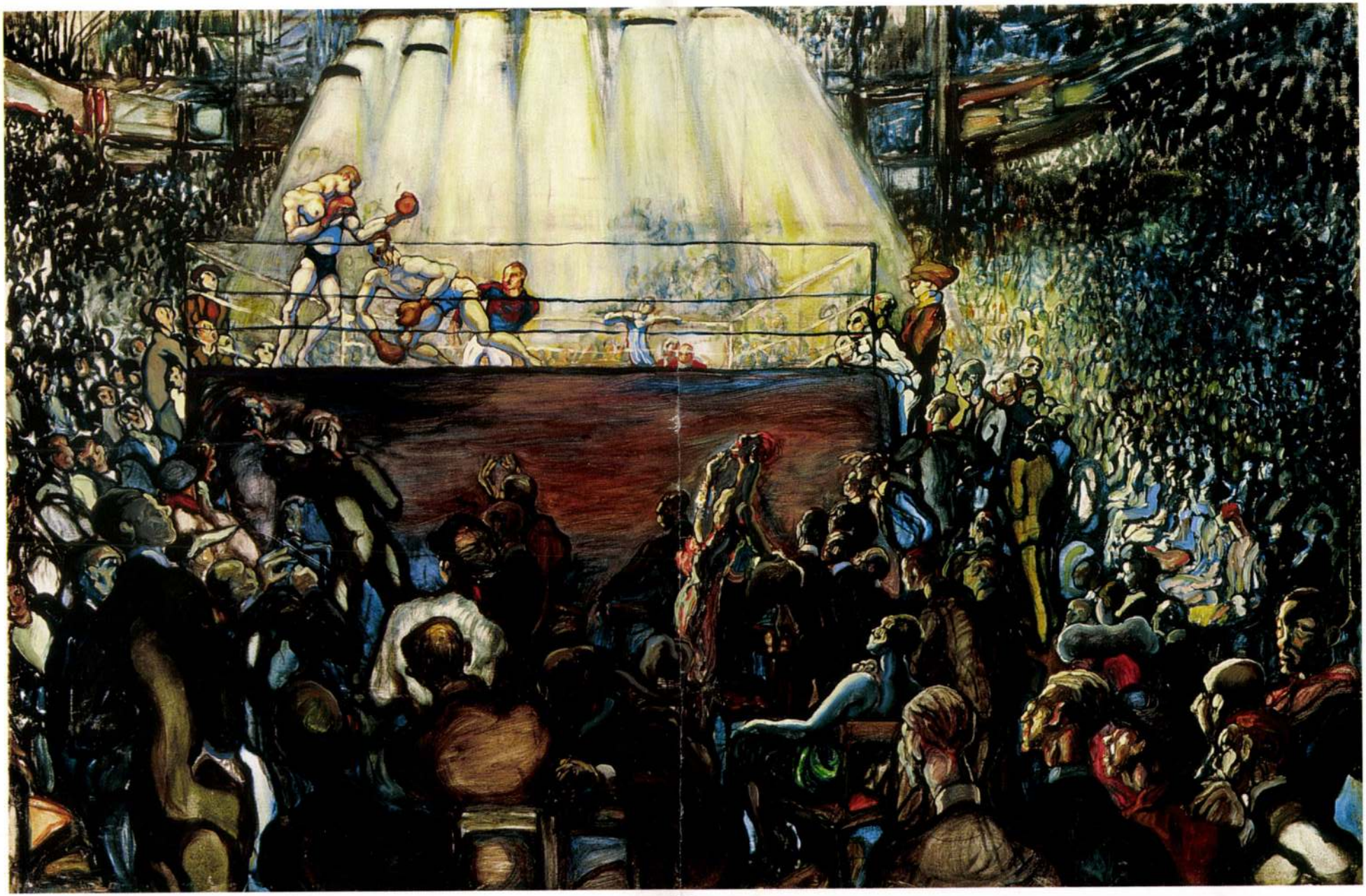

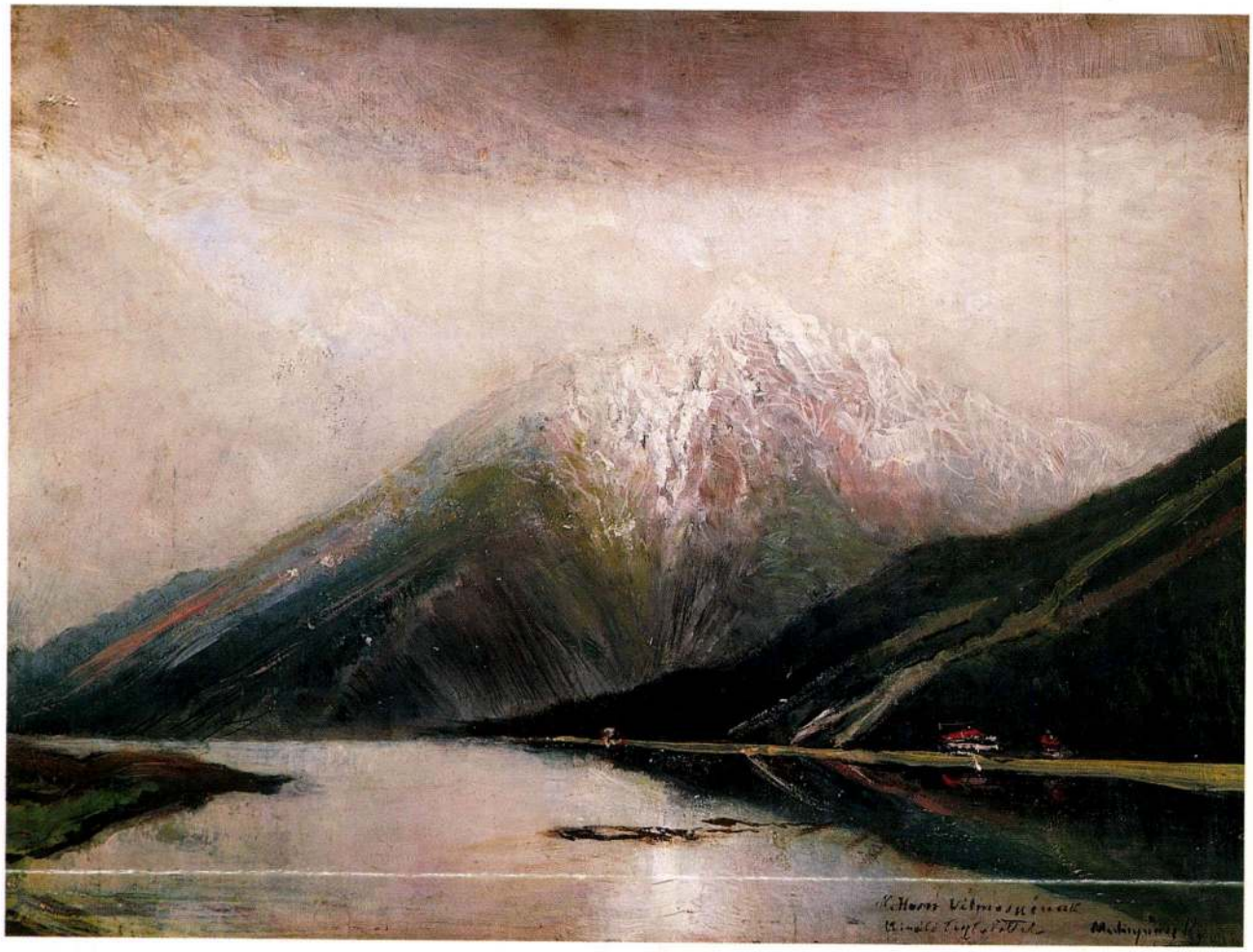

173

173 • BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ
(1852–1919)

Havas csúcsok

26 × 36 cm
Olaj, fa
J. j. l.: Mednyánszky
Ajánlás jobbra lent: N. Horn
Vilmosnénak kiváló tisztelettel
Hátoldalán Pármai József felirata
Szerepelt a BÁV 69. aukcióján, 126. tétel
Kikiáltási ár: 380 000 Ft

174

174 • BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ
(1852–1919)

Mocsár

18,5 × 30 cm
Olaj, fa
J. j. l.: Mednyánszky
Kikiáltási ár: 280 000 Ft

Batthyány Gyula gróf

Pesti Napló Képes melléklete 1935. febr. 2.

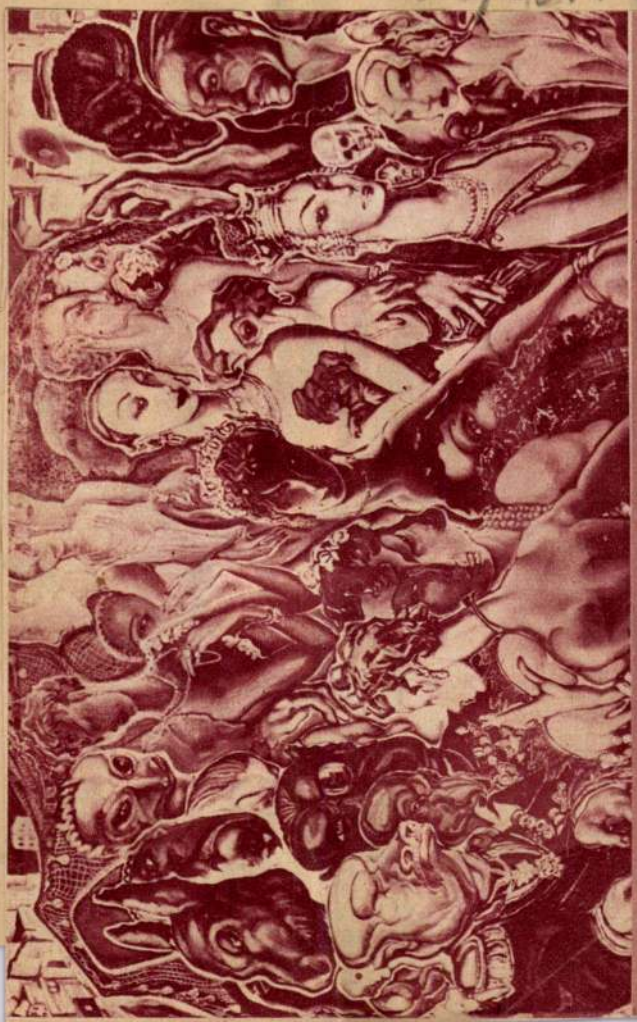

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: KARNEVÁL

Most jelent meg!

A legaktuálisabb könyv! **Mindenkit érdekel!**

Mi van a Mars bolygón? Van-e élet?

Ezt magyarázza meg számos kép kiséretében egy kiváló magyar szaktudós, a budapesti svábhegyi csillagvizsgáló intézet adjunktusa

Dr. LASSOVSZKY KÁROLY

A MARS BOLYGÓ

című most megjelent könyvében.

Tájékoztatásul közöljük itt a könyv ELŐSZAVÁNAK

Képes Pesti Hirlap 1934 jun. 17.
Londoni (Kiállításon szerepelt Elp
magyar)

— *Nem értem, micsoda patak ez? Már fél napja horgászom, de még a nyoma sincs halnak.*

— *Hát ide bajosan is jönnének, mert ez a viz a központi mosodából jön. A patak arra van vagy száz lépésnyire...*

(Fliegende Blätter.)

— *Hát tam volna hogy a nag*

Weekend-kaland.

A meredek lejtőn nem olyan könnyű megállni...

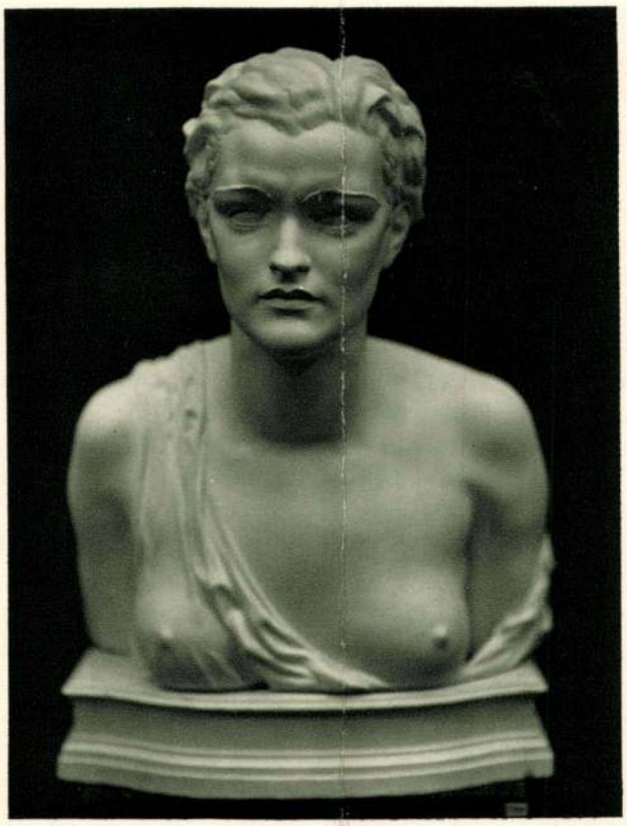

SIDLÓ FERENC: PRIMAVERA
Az Ernst-múzeum kiállításából

GRÓF BATTHYÁNY GYULA: PÁHOLY
Bosnyák Izsó úr tulajdona. Az Ernst-múzeum kiállításából

Magyar Művészet
1929. 3 sz.

Európa népeit, annak humanista kultúrájú rétegeit évezredek óta átitatta a görög világ csodája. Minden gondolatunk egy igen nagy része hellén eredetű, — és még inkább volt az 100 év előtt. Úgy tetszik, hogy száz év előtt még inkább volt lelkünk hazája Hellas, ahova Goethe és Feuerbach Iphigeniája fordult: „Das Land der Griechen mit der Seele suchend." Mintha Capriban találná Európa és Amerika ezen szellemi őshazájának legközelebbi, még élő nyomait, a természetben és az emberi életberendezkedésben egyaránt: a Kék barlang Odysseus sirenjeinek otthona, a Faraglionik Polyphemos haragjának emlékei s a fantasztikus sziklák mélyében, a számtalan barlangban a Sphinx emléke él és kísért, míg a kertekben a Hesperidák almái izzanak, Attika fügéi zöldelnek. A házak végtelen egyszerűsége és igénytelensége antikosnak tűnik, szinte a kivétel nélkül elpusztult görög magánházak valamelyes emlékét látszanak őrizni, az ember és a természet egymásmellettiségének, egymásbaolvadásának lehetőségét éreztetik... Az antik világ a mai élet küszöbén!

III.

Az utazást általában pihenésnek tartják. Az ügyvéd, az orvos, a kereskedő, hacsak nincsen tanulmányi úton, kiszakította magát hivatásának bilincseiből, annak gondolatvilágából és azoktól mentesülve megpihen, más a kép az építész esetében, akárhová is megy, mindig tapasztalgatja a mesterségét, semmiképp sem tudja elkerülni az építészetet, mert hiszen az építészeti alkotás jelenti mindenütt az élete keretét: ha mást nem, legalább a szállodája épületét teszi tanulmány és bírálat tárgyává. És így van ez Capri paradicsomában is. Alig éljük be magunkat e föld varázsába, máris az építész szemével vizsgálni kezdjük a sziget sajátos architekturáját, ezeket a különös kockaházakat.

A modern, a mai törekvéseket figyelemmel kísérő építész meglepetéssel veszi észre, hogy ezek az itt tősgyökeres házak, ez az itten a földből nőtt építkezés formaiságában mennyire hasonlít a háború után való európai építészeti törekvések radikális szárnyának munkájához: a Gropius, Mendelsohn, Le Corbusier és más vezetők köré csoportosuló fiatal építőművészek műveihez. Akárcsak azoknál, itt is a lapos tető dívik. A ház itt is tiszta kubusokból épül fel, a falfelületek teljesen síkok, semmiféle plasztikus ékességük nincsen, a főpárkány s az eresz teljesen ismeretlenek, a lépcső igen gyakran, sőt legtöbbnyire a ház falán kívül vezet fel az emeletre, ugyanúgy, ahogyan azt Le Corbusier előszeretettel így rendezi el. Persze szerkezeti szempontból igen nagy a különbség: az újítók házaikat a vas és vasbeton alkalmazásával építik föl, sőt egyenesen az új anyagoknak megfelelő szerkezetekkel gondolják el; itt viszont a jellegzetes kőépítkezés dívik vastag falakkal, nagy dongaés tükörboltozatokkal, amelyek a tetőterraszt formálják s amelyeket az attikafal rejt el pillantásaink elől, úgyhogy valós mivoltukat csak valamely magaslatról szemlélve veszszük észre. Ez az építkezési mód egyfelől az anyagból ered, az anyag adottságainak szülötte, de másfelől a táj jellegzetes klimatikus viszonyainak felel meg: hiszen az eső itt csak az évnek harminc napján esik, akkor is csak szűkösen, szegényesen, attól nem kell félteni a házat, a párkányra vagy ereszre szükség nincsen, viszont a mellékfallal körülvett terrasz a ház alapterületére jutó esőt alkalmasan összegyűjti s a víz az attika által alkotott vályuból a ciszternákba folyik. Épp ezért a pozzulán cementbe rakott boltozatot be is kátrányozzák s így víztalanítják. Itt minden csöpp eső az Isten ajándéka.

Ennyit azokról a realitásokról, amelyekből ezek a házak születtek; azonban ezzel nem mondottunk el mindent. Csakhamar észrevesszük, hogy e kockaalakú házak itt, ezen a tájékon formailag is mennyire megokoltak. A vidék vad, a tájék minden képzeletet fölülmúlóan fantasztikus. A sziget a meseszerű szikláknak világa, amelyen semmiféle, ember számára felfogható szabály nem uralkodik, ahol Vulkanus mester vad erőinek tombolása teremtette meg a földi formákat. Ily helyen ősi emberi törekvés, hogy a magunk agya által megfogható törvényszerű, szabályos formákat alkotunk. Minél vadabb a vidék, minél szaggatottabb és irracionálisabb a környezet, annál inkább keressük az egyszerű és észszerű formákat, hogy azokba öntsük a magunk alkotásait s így minél hatásosabban szembehelyezzük a magunkét a természet vad szeszélyével. Ez az emberi igyekezet fordí-

Batthyány Gyula gróf: Gitánák (Sevilla)

Batthyány Gyula gróf
festőművész

Függetlenség
1935 II. 7

EZEKRŐL A KÖNYVEKRŐL BESZÉLNEK...

VERSEK

Bodrogh Pál: Bolyongás

(Versek, 1926—1928. Batthyány Gyula gróf rajzaival. Bpest, Singer és Wolfner. 61 oldal.) Bodrogh Pál több mint huszonöt esztendővel ezelőtt tünt fel. Akkor még egészen fiatal ember volt: Heinét, Bérangert, Byront tolmácsolta finom

megérzéssel, müvészi magyar versekben. Amikor 1906-ban »Idegen költők« cimü kötete megjelent, az egykoru kritika, élén Ady Endrével, nyomban elismerte müforditói tehetségét. Az idő igazolta ezt a megállapitást: ezek a költői forditások azóta több kiadásban terjedtek el és a hangversenydobogón, a rádión, mindenütt ahol előadásra kerülnek, ma is szép sikert aratnak. Bodrogh Pál azután mint iró sokáig hallgatott: az élet más terén fejtett ki aktivitást. De néhány év előtt ujra megszólalt: most már mint önálló költő, saját gondolatainak és érzéseinek müvészi tolmácsolója. Ezeket a verseket gyüjtötte össze a *Bolyongás* kötetben, tanuságot téve arról, hogy a magyar nyelvnek és versnek ma is mestere, aki müvészi formáit immár sajátos egyéni lirájával tölti meg. Bodrogh Pál régi müforditói készsége is ujra felragyog: Wilde, Verlaine, Nietzsche és Liliencron

Litteratura 1929. 5/7.

néhány versének fordítása teszi teljessé a kötetet. Az egész könyv minden sorában mélyen gondolkodó, finoman érző magyar költő szólal meg művészi formák között. Batthyány Gyula gróf a költeményekhez finom rajzokat készített. Batthyány tizenöt évvel ezelőtt tünt fel mint festőművész, aki dus képzeletével és egyéni stilusával fantasztikus álomvilágba viszi a nézőt. Ez a világ és ez a stilus minden részében eredeti és lebilincselő.

Némethy Géza: Az Ember és az Isten

(Ujabb költemények. Glória-kiadás. »Értékes könyvek«-sorozat. 87 oldal.) Némethy Géza a magyarországi klasszikafilológiának régi, nagynevü munkása. Ez a tudományos beállitottsága azonban nem gátolja meg őt abban, hogy lirai hajlamainak is kifejezést adjon és igy az irodalomtörténet már régebben elkönyvelhetett Némethy neve alatt egy versgyüjteményt, amely »Az ész tragédiája« cimen két kiadásban is megjelent és amelynek lirizmusa halkan siklott át a tankölteméný mesgyéi felé. A Kisfaludy Társaság méltányolta is Némethy költői érdemeit, tagjai közé választotta őt és versgyüjteményéhez megadta a Társaság tekintélyének szankcióját. Mostani kötetje is inkább a didaktikus müfaj körébe vág. Az antik filozófia szépségeitől megittasultan hirdeti a pogány lélek küzdelmét a feltörő Kelet mágiája ellen; máshelyütt kemény harcba száll a szerinte manicheusnak megmaradt hippói püspökkel, aki kétezer évre megmérgezte az emberek lelkét örökletes, velünk született büntudatával. Érdekes könyv ez a gyüjtemény: meglehetősen keményhangu nekizudulás sok minden elfogadott tézisnek, egyben azonban gyönyörü védelme a hellén szépségkultusznak.

MAGYAR REGÉNYEK ÉS ELBESZÉLÉSEK

Földi Mihály: Övék az élet

(Regény. Franklin Társulat kiadása. 323 oldal.) A szeriesek, az ismétlődések törvénye ugylátszik az irodalomra is vonatkozik. Alig pár hete tünt fel a könyvek világpiacán Kessel *Belle du jour*-ja, amelynek kezdőmotivuma tudvalevőleg az asszonynak egy fiatal lánykori élménye volt: valaki, rangján messze alul álló ember erőszakot vesz rajta és ez az emlék mulhatatlan jegyet nyom a nő lelkére, végig kiséri egész életén, hozzájárul sajátos egyéniségének, kétlaki mivoltának kiformálódásához. Nagyjából ugyancsak hasonló élmény adja Földi Mihály legujabb regényének a kiinduló motivumát. Balog Edit leánykorában, magános séta alkalmával áldozatul esett egy fiatal munkásembernek. Eddig közös a motivum és közös a további fejleményeknek az az alapvonása is, hogy ez a fiatalkori élmény maradandóan tovább él a két nő lelkében. Csakhogy amig Kesselnél ez az élmény elvadult erotikus kilendülések forrásává lesz, addig Földi Mihálynál, éppen ellenkezőleg, felsőbb moralitás indokává nemesül. Balog Edit előkelő családból származik, gazdag gyáros az apja. Szülei között teljes az elhidegülés, amelyet alig-alig tudnak a szokásos konvenciós hazugságokkal elleplezni. Ebben a hazug miliőben nő fel Edit és meggyülöli ezt a hazugságvilágot. Konvencióból hozzámegy egy fiatal ügyvédhez, de amikor észreveszi annak kétlaki, ugyancsak hazug életét, akkor feltámad benne a vágy a tiszta, a becsületes, az őszinte élet után, amelyet lázálmaiban az a munkás képvisel, aki őt egykor megejtette. Otthagyja az otthonát, elmegy idegen városba dolgozni, szenvedni. A nyomoruság már-már alámeriti, amikor egyszerre az utolsó pillanatban megjelenik a fiatal munkás, aki időközben ünnepelt sportchampion lett és megfelelő társadalmi müveltséget is szerzett magának. A két ember most már akadály nélkül egymásra talál és csöndes boldogság a jutalma Balog Edit azon törekvésének, hogy a hazugság világából elmeneküljön egy becsületesebb, mert őszintébb világba.

KÜLFÖLDI REGÉNYEK ÉS ELBESZÉLÉSEK

Swinnerton, Frank: Estétől reggelig

(Nocturne. Angolból fordította Braun Soma dr. Népszava kiadása. 212 oldal. Ára 3 P.) Swinnerton a modern angol irodalom nálunk még egyelőre ismeretlen nagyságai közül való, de az egész angolszász világ már évek óta az igazán kivételes irók közé sorozza és az a lázas gyorsaság, amellyel müveit a kulturvilág minden nyelvére, a spanyoltól a dánig, lefordítják, teljes egészében igazolja az angol bírálók itéletét. Az »Estétől reggelig« Swinnerton egyik chef d'oeuvre-jének számit és hozzá H. G. Wells irt előszót. Ebben az előszóban a dicséretekkel amugy eléggé fukarkodó iró Swinnertont a mai angol irodalom első sorába állitja és azzal végzi be lelkes sorait, hogy »lehet, hogy ez az iró még más könyvvel is fogja gazdagitani az irodalmat, az is lehet, hogy az »Estétől reggelig« nem válik egy napról a másikra népszerüvé, de bizonyos az, hogyha semmit sem irna ezután, ezzel az egy könyvével is halhatatlanná tette a nevét«. Az »Estétől reggelig« pszichológiai regény, két fiatalember és két leány egyetlen éjszakára süritett története, de ez az egyetlen éjszaka egész életük története, és egész embersorsokat vetit az olvasó elé. Bámulatos belső erő teszi abszolut drámaivá ezt a kis regényt, amelyről nyugodtan el lehet mondanunk, hogy egyetlen fölösleges mondat, egyetlen fölösleges szó sincs benne és hogy minden egyszerüsége mellett is a legszenzációsabb regényekkel vetekedik. Swinnerton a lélek eddig ismeretlen mélységeibe merül alá, kiforditja és az olvasó elé hozza a szív minden titkos megrezdülését és megméri és beállitja a kérlelhetetlenül robogó élet akadályai közé. A lelki történések és a külső események közt lebegő ellentét és feszültség ábrázolása a regény legnagyobb érdeme, amivel az »Estétől reggelig« a modern irodalom klasszikus irásai közé emelkedik. Egészen röviden: nem lehet letenni a kézből ezt a könyvet, amelynek minden alakja még sokáig ott vibrál gondolatainkban.

Lawrence, David Herbert: A tollas kigyó

(Regény két kötetben. Forditotta Gál Andor, bevezette Juhász Andor. 312 és 285 oldal. Révai kiadás. »A Ma regényei.«) Amerika Balkánja Mexikó, ujra egyszer *up to date*. Ujra ropognak a fegyverek, ujra hullanak a bombák és az amugy meglehetősen hétköznapi temperamentumu amerikai Babbittok ismét egyszer nekifeszithetik

Gróf Batthyány Gyula: Crescense.

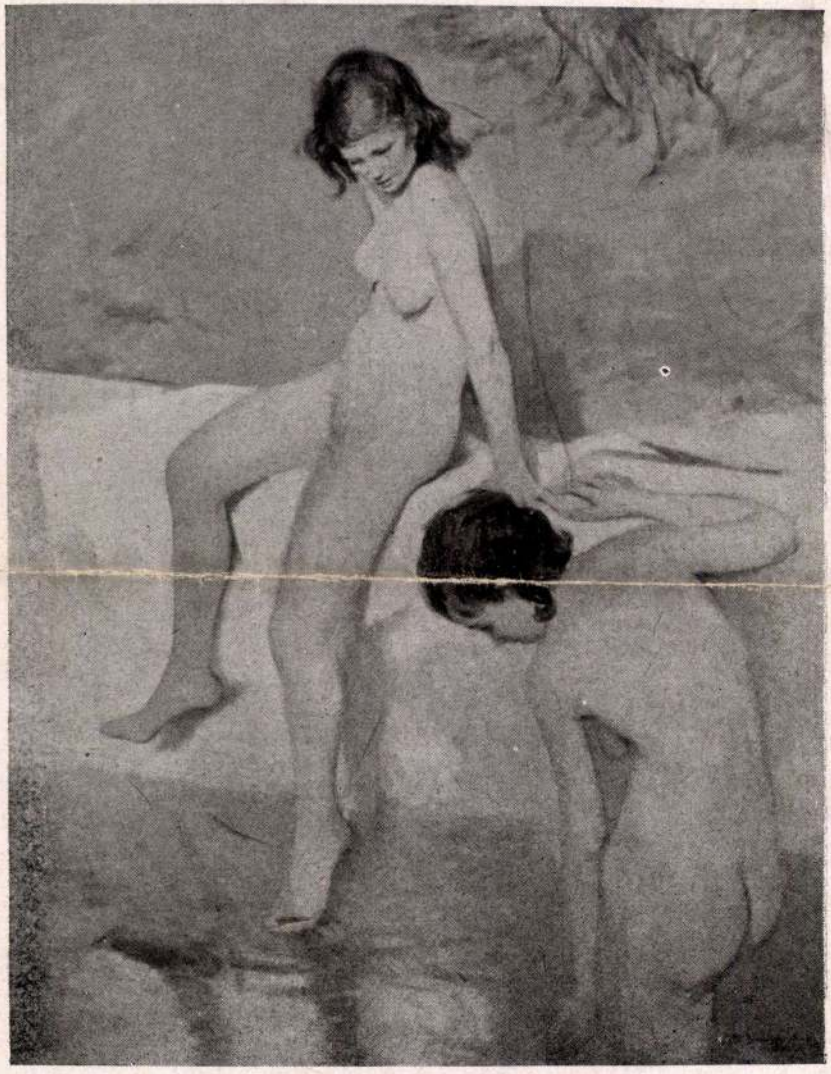

Benkhard Ágost: Fürdő lányok.

A háztartás az Annamária nénié volt. Ő valami csekély tőkét forgatott (zabbal, kockás moldonnal, sóshallal, kaviárral mivel spekulált) s abból éltek. Nekik igen kevés kellett, (még a morzsákkal is spóroltak), hiábavaló hiúskodásokra, világi mulatságokra sohase gondolva.

Annamária néni tán sohase volt fiatal s Justin elfelejtette mellette a fiatalságát.

Egész életében se tett Annamária néni mást, mint hogy szolgált és szeretett. Előbb az apja keze alatt verejtékezett, mert az öreg úr bosszús, elégedetlen ember volt s idegen arcot nem szenvedhetett maga körül; — aztán az öcscsének szolgált, aki rendetlen életet élt (komédiás volt) s időtöltött korában kompanizált össze egy penészes, tisztátlan nőcskével, aki azonban a kis Justinnel ajándékozta meg őket. Öcscsét pedig az ital a sírba vivén: Annamária az özvegyet szolgálta s aztán az édes kis babát kényeztette mindaddig, míg férjhez nem adta. Érthető tehát, hogy Annamáriának sohase volt érkezése arra, hogy magára gondoljon, de talán kedve se volt reá. Ő bizonyosan úgy született, ama szelid szemekkel; csontos, barna arccal; vértelen, keskeny ajakkal; kemény pomádéval simára leragasztott, közbül elválasztott szürke hajjal; munkától bogos ujjakkal; ama kávészínü minden divatot megtagadó, feszesen álló ruhával; — és ily külső diszek nélkül szükölködvén, más se vette észre s ő se tudhatta, hogy neki valami neme volna és ah! bizonyára vágyó szemmel soha se méregette végig őt vágyó férfiszem s ama dolgos kezet férfiujj nem érintette szerelmes indulattal . . .

Justin, mint mondtam, mellette nőtt fel akarat nélkül, istenfélésben, engedelmességben hozzátámaszkodva Annamária nénihez, valamint egy gyenge növény, amelyet a szél ereje ellen egy gyámolító karóhoz kötöttek. Felnőtt, óva a széltől, esőtől, égető napfénytől, dermesztő hidegtől, minden nehéz munkától; megtöltve ábrándos mesékkel, amiket a színdarabokból tanult a néni és belecsepegtetett a leányába. Justin ily törékeny testtel, érzékeny lélekkel felnővén, jött egyszer egy borotvált arcu ifju, koborló komédiás (az Annamária öcscse is ily mesterségben élt, halt) s az ő első epedő tekintetétől, virágos szavától megzavarodott Justin és hamarosan odadobta magát neki, megesküdvén vele. A komédiás, míg csak tartott az ételnemükből a spájzban, itókából a pincében, sóhajtozott Justin mellett, de nemsokára: tán nyughatatlan vérétől is űzetve — egy nap, búcsu nélkül, minden érthető ok nélkül, otthagyta az imádságos hölgyeket, úgy eltünve a nagy világban, hogy hírét is alig-alig hallották.

E katasztrófa után Justin hozzátámaszkodott ismét az öreg nénihez s két csigabigára hasonlóan, bebújtak ismét a házukba, csak Isten hírével élve; kissé unalmasan, de mindig dolgozva; szükségek hijával, de örömek nélkül is; imádkozva, álmodozva — e két nő egy őszi reggel így járt:

Ugyanis a hétórás reggeli misére a barátok templomába menve, az ő rendes kis padjukban (a Mária-oltár kis fülkéjében) egy virágos oleanderágat találtak. Látván a virágot, zavartan összenéztek és körültekintettek:

— Valaki itt felejtette, — súgta Annamária.

— Valaki ide tette tán . . . — rebegte Justin és elpirult.

— Éretted tette volna ide valaki? — kérdezte szigorubban a néni, amire Justin leborult a térdeplőre és fejét mélyen meghajtva, valami névtelen vágytól megborzongva, mondá:

— Miért ne én érettem . . . édes néni?

Félve is a virágos ágtól, vonzódva is hozzá, fölemelte és kesernyés illatát belélekzette s igazán nem is tudott valamiért imádkozni azon a napon . . .

Egész nap ama virággal a kezében, gondolkozóan járkálva, szórakozottan tett-vett és késő estig, a szeme előtt tartva a hamar megfonnyadt szirmokat, kötött harisnyát egy magányos szegeletben, de oly telhetetlen dühvel, mintha az egész mezítláb járó világ éppen a Justin munkájára várna. Másnap a templomba menvén, a padon viszont egy szál virágos oleanderágat találtak.

Keresztet vetettek, félrehúzódtak s úgy téve, mintha elmerülnének az imádságba (az eszük erre-arra kalandozva), egyszer önkénytelen egymásra néztek. — Annamária így szólt:

— Hiszen te sírsz, Justin?. . .

— Én sírnék, néni? — rebegte Justin és aztán dideregve (hüvös is volt az idő a templomban), alig hallhatóan súgta: „Reá, az uramra gondoltam" — és arcán leperegtek a könyűk . . .

Reá, az urára gondol . . . az istenházában; ama tekergő, rongyos komédiásra? — Annamária keserűket nyelt erre . . . Istenkáromlást követve el a leánya . . . ez elfordult tőle . . . Elfordult, de észrevett mégis a homályos szegletben egy kopott, rongyos, sovány fiut a szentelttartó mellett, erre hevesen kézen fogta Justint és magával cipelte haza . . .

Az utcán ezt kérdezte: — Láttál tán valamit? — de Justin mit se felelt, hanem oly rendetlenül baktatott a sáros úton a nénje mellett, mintha álmában járna. — Megfázol, — mondta Annamária néni, — gombold be a reklidet, hiszen reszketsz . . . — és karonfogva őt, vezette, minthogy az apró pocsolyákat mintha szándékosan kereste volna fel a leánya; s otthon dióhajas pálinkát itatott vele.

Későn, délfelé, fel se nézve ülőhelyéből, így szólt Justin:

— A menyasszonyi köntösömre (te varrtad, lelkem néni!) emlékezel? te tűzted fel ide a mellemre az oleanderágomat . . .

— Sohase szerettem a kesernyés szagát, — vetette oda ridegen a néni.

— Akkor nem mondtad, lelkem! Igen, de ő hozta volt . . .

— Ki tudja, honnan lopta? — mondta rosszlelkűen a néni és nagyokat csapott egy zörgős faággal a falra, hogy kizaklassa a tapadó legyeket.

Az ebéd alatt alig ettek valamit. Egy szót se szóltak; de Justin nyugtalanul ki-kitekintett az ablakon, mintha keresne, várna valamit. Erre Annamária a morzsákat összegyűjtve az abroszról és gyúrva bogos ujjai között, így szólt:

BÁNFFY DEZSŐ báró távozik a függetlenségi pártkörből

A Műkedvelők kiállításából — Batthyáni Gyula gróf rajza

TENGEREN

— Adtál-e hálát annak, akitől minden jó jön, hogy a mai darab kenyerünket is kirendelte az ő szent kegyelme, érdemünk felett? Senkire se szorulunk, látod! csak ő reá . . . az ő oltalmában élünk; rossz emberek szándéka ellen ő védelmez minket . . .

Gondolsz-e hálával rá (az egyszerü, szürke vén leány egészen fellengezve beszélt), mint halmoz el jóval minket: — meleg házzal, ruhával, kenyérrel . . . és békességgel . . .

Justin — tán nem is hallgatva a nénire — közbeszólott:

— Láttad-e őtet a szenteltvíz-medence mellett, az uramat? Félek, nagybeteg . . . Vajjon honnan került haza?

— Észrevetted-e őt?

— Az arca beesett . . . a szeme, mintha megnőtt volna . . .

— A ruhája rongyos . . . Mi, látod! jól megélünk . . . meleg, tiszta szobában . . .

— Tán beteg volt . . . és senkije sincsen szegénynek . . .

— Emlékezzél, mily durva, istentelen volt . . . kikacagta a szegénységünket, foltos ruháinkat, imádságunkat . . . Egyszer mégis el akart vinni tőlem, hogy vele menj a bizonytalanságba, nyomorúságba s reám kiáltott. amikor elleneztem és tégedet a karodnál fogva elrántott, Azt hittem, megver . . . „Miből akarja a leányomat eltartani?“ — kérdeztem. — Emlékezzél, mennyit sírtunk . . . És másnap itt hagyott minket a szégyenben . . .

Fölemelkedett az asztaltól s átölelte a Justin fejét.

— . . . Azóta a sebeink begyógyultak. Ne gondolj te többet reá . . . Mit adhat ő neked? A szégyent, a nyomorúságot . . . Egyszer az útfélen otthagyna tégedet, hogy meghalj ijedtedben, míg ő festett kóristánékkal kikacagna tégedet . . . És én is elvesznék itt egyedül, öregségemben, elhagyatottságomban . . . Nem sajnálnál itthagyni engemet? . . . Mert (és keményen nézett rá), mert ide nem jön be hozzám többet . . . Nem, nem . . . még az örökkévalóság árán se, nem . . . nem, de soha . . . a szemeim elé soha se lépjen . . . azt tudd meg . . .

Justin oly merően rákapcsolta a szemét a szelid

Uj Idők 1904-5. XI. 17 sz

Ba Hugo's Gala

A szecesszió manieristája

Batthyány Gyula művészete

GELLÉR KATALIN

Batthyány Gyula (1888—1959) művészete elegáns és kifinomult, felfokozott ritmussal és kifejező erővel rendelkező, mégis kiegyensúlyozatlan és feszültséggel telített. Nyújtott arányú, Ingres-nyakú, üvegházi virágokra, húsevő növényekre emlékeztető hideg erotikájú női figuráinak dekadens arisztokratizmusa vonz és taszít is egyszerre. Perverz gyönyörködés a csontig való lemeztelenítésben, a húsmaszk mögött a nihil láttatása jellemző műveire.

A szecessziós indulás, a sík érvényre juttatása, az erős kontúrozás egész munkásságát meghatározta, még akkor is, amikor expresszionista módon fénypászmákat, erővonalakat hasított a térbe. Figurái köré fehér kontúrvonalat festett és rajzolt, kiemelve, elidegenítve, mégis a környező térbe mélyen belevésve alakjai szenvedés- és szenvedélytörténetét.

Társasági festő? Sokan állítják. Életmódja, témái szerint valóban az volt. Nagy történeti név örököseként az arisztokrácia, a felső tízezer életéből merítette témáit; bálokat, fogadásokat festett, színházi páholyt, lóversenypályát, a Távol-Kelet egzotikus helyszíneit. A modorosságig hajtott dekoratív képi rendet tobzódó szín- és vonalszabadsággal egyesítő festményein a csillogás, az életöröm és különös álmok megörökítője, de éles szemű krónikása is a két világháború közötti éveknek.

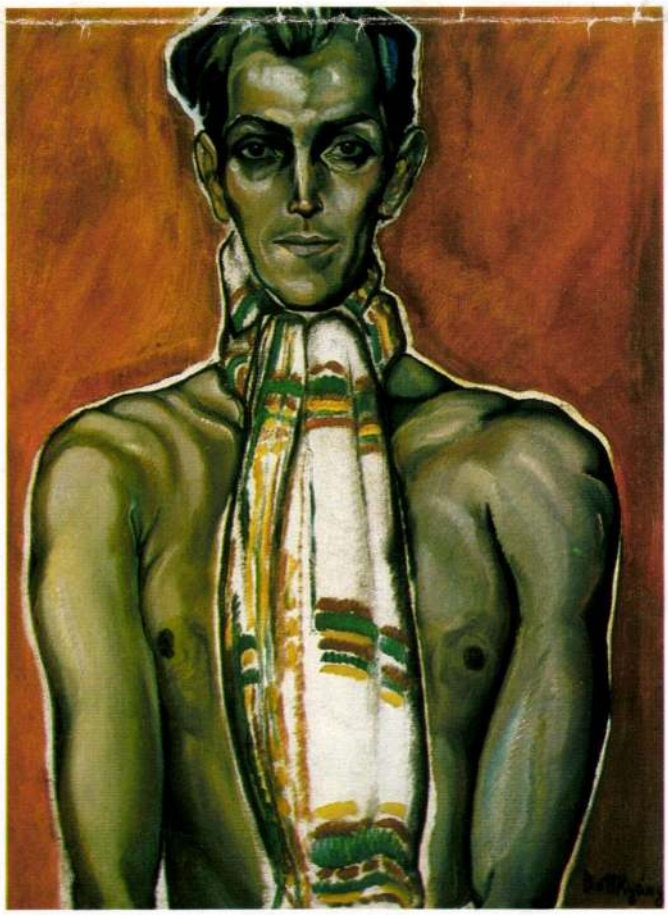

Batthyány Gyula: (Ön)arckép, vászon, olaj, 81×60,5 cm (Fotó: Berényi Zsuzsa)

1914-ben, első jelentős kiállításán bemutatott *Yachting* és *Rege* című munkái *Beardsley* követőjének, szimbolikus témák szecessziós — art decós megfogalmazójának mutatják. A *Rege* című festményén az arabeszkbe tördelt női figurák a „jelképek erdejének" lakói. Batthyány kedvelte az egzotikus és a múltat idéző témákat, elsősorban a színpadias gesztusok, pompás öltözetek és kelmék lendületes rajzú előadására alkalmat adó rokokót. Festményein a rokokó erotika finom iróniával vegyített. Ebben különbözik a rokokót más-más módon felhasználó *Franz von Bayros, Tichy Gyula, Mihály Rezső* grafikáitól. A *Nagyúr hölgyei* és a *Török módon* című munkáin a keletiesen díszített térben a pompás, kígyózó vonaljátékkal megjelenített nőalakok Nagy Zoltán 1911-ben a Nyugatban megjelent *Marquise!* című színművének hősnőihez hasonlóan kismerhetetlen, jellem nélküli teremtmények, a századforduló nőképének megfelelően elsősorban természeti, nemi lények.

A *Nyár* című (1913) festményén, mely feltételezésem szerint a négy évszak (esetleg az erények és bűnök) allegóriája, szintén rendkívül fontos a kosztüm. A négy nőalakon kívül (az egyik kínai) a bal oldalon egy férfi profilja is feltűnik. A felöltözött nőkkel szemben, az előtérben térdelő akt kékes húsával a legkevésbé erotikus részlete a festménynek. A bal oldalon látható oszlop, tetején egy majommal szellemében újra csak Beardsleyt, a *Hölgy majommal* című rajzát idézi. Az oszlop (az épített tér) és egy felmagasodó nyárfa (a természet) keretként fogja körül a nőalakokat. Más munkáin gyakran éles szögekbe tördelt kettős függönyszárny keretezi a középpontba helyezett figurákat. A hátteret dekoratív mozaikként lezáró felhőjátékot később is alkalmazta, az 1940-es évek grafikáin is feltűnt.

Batthyány mesteréhez, *Vaszary Jánoshoz* hasonlóan könnyedén és nagy szabadsággal építette be a szecessziót és az expresszionizmus néhány elemét. Még a francia impresszionisták kedvelt témái is foglalkoztatták (*Bois de Boulogne,* 1914 k.). A tömegből *Toulouse-Lautrec*re emlékeztető módon vágta ki a karakteres, bűneiket az arcukon hordozó groteszk figurákat. Párizsban az Orosz Balett díszlet- és kosztümtervezőjeként világhírűvé vált *Leon Bakszt* művészete is hatott rá, főként tájképeire és a Kelet színpompás buja világának megidézésére. Ahogy a szecesszióból az expresszionizmus felé tartó osztrák kortársak, *Egon Schiele* és *Kolo Moser* műveiben, Batthyánynál is éles kontrasztot alkot a felszín szépsége az ábrázoltak belső kiegyensúlyozatlanságával, titokzatos mélységeket sejtető lélekfeltárásával.

Már 1914-ben, a *Húsvét könyvé*ben megjelent *Cercle* című rajzán is kísérletezett a portrészerűen és finom iróniával ábrázolt egyének tömegének dekoratív egységbe fogásával. Később

Paul Cèzanne: Madame Cézanne csíkos szoknyában, 1877 körül (Museum of Fine Arts, Boston)

Befejezett-befejezetlen

Paul Cèzanne kiállítás Bécsben
Kunstforum – Bécs, 2000. január 20–április 25.

▶ Több mint négy évtized után ismét *Cèzanne*-kiállítást rendeznek Ausztriában. Nyolcvan festmény és harminc akvarell kerül bemutatásra a bécsi Kunstforumon a világ különböző köz- és magángyűjteményeiből. A kiállítás Cèzanne műveinek azon aspektusára helyezi a hangsúlyt, amely által Cèzanne a ,,modern művészet atyjává'' vált. Hírnevének és fejlődésének története nem csupán befejezett alkotásai által követhető nyomon. Befejezetlen festményei már közvetlenül halála (1906) után egyaránt kivívták *Matisse* és a fauve-ok, valamint *Picasso* és a kubisták nagyrabecsülését. A teljesen elkészült és az ún. ,,befejezetlen'' Cèzanne képek közös térben való megjelenítése, szembesítése teljesen új szempontú betekintést enged Cèzanne alkotói folyamatába. Ugyanakkor a tárlat retrospektívnek is tekinthető, hiszen a festő minden periódusából szerepelnek művek. Nem véletlen, hogy éppen a most kiállított festmények és akvarellek ma is a legcsodáltabb és legkeresettebb Cèzanne-alkotásoknak számítanak. Velük nyitotta meg Cèzanne a XX. század kapuját, a jövőbe és az absztrakt művészet irányába vezető utat.

Agnus Dei

Kárpáti Tamás retrospektív kiállítása
Vigadó Galéria, 2000. január 6–23.

▶ Huszonöt éves alkotói pálya metszetét adja *Kárpáti Tamás* retrospektív tárlata a Vigadó Galériában. Kárpáti festészetének uralkodó jellege és szándéka a sejtetés, a formákat nem hagyja megmerevedni, kiélesedni. Alkotásainak szereplői: Krisztus, szentek és angyalok, akiket sejtető hallgatagsággal jellemez, s a kifejezhetetlennek szószólójává válik általuk. A megjelenítés oldott puhasága csipetnyi fanyarsággal elegyedik, amelyet – ahogy Supka Magdolna a kiállítási katalógus előszavában írja: ,,a művész földhözragadtságunk jelzéseként belecseppent égi látomásainak fényes káprázatába is''.

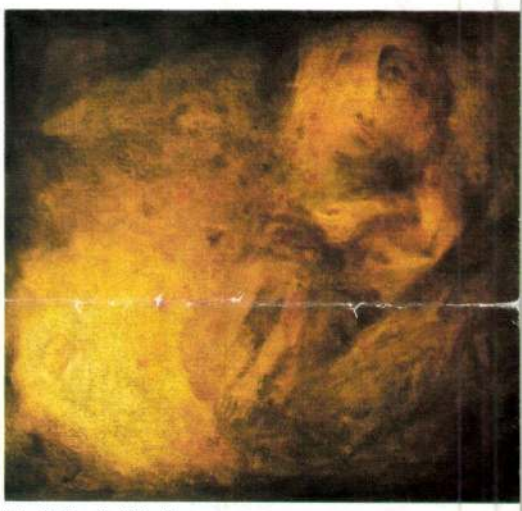

Kárpáti Tamás: Szénában

Image-képek

Cecil Beaton fotográfiái
Ludwig Múzeum – Budapest,
2000. január 13–február 13.

▶ *Cecil Beaton* (1904–1980) elsősorban az 1963-ban készült, Oscar-díjas film, a *My Fair Lady* díszlet- és kosztümterveivel vált ismertté. Beaton fotóművészeti pályafutásának is egyik legfontosabb témája a színházi és művészeti élet, a filmszakma, a divatvilág sztárjainak, valamint közéleti személyiségeknek *image*-ükhöz illő bemutatása volt. Képein a sztárok a közönség által elvárt szépség, divat, csillogás és *high life* álomvilágában, illuzórikus jelmezekben és díszletek között jelennek meg. Beaton fotói nem a valódi személyiséget dokumentálják, hanem a tömegkultúra idoljait, a média szépség- és divateszményének pillanatnyi és mesterséges megtestesülését teremtik újra. A budapesti kiállításon Beaton a húszas és harmincas évek hollywoodi filmcsillagjairól (pl. Marlene Dietrichről), a párizsi avantgárd művészeiről (pl. Pablo Picassóról), az angol királyi család tagjairól (pl. Erzsébet királynőről), valamint a hatvanas évek zenei és képzőművészeti világának sztárjairól (pl. Mick Jaggerről) készített fotóival találkozhat a közönség.

Cecil Beaton: Önarckép Truman Capote-val és David Herbert-tel, 1949

Batthyány Gyula: Körhinta, 1910-es évek, olaj, vászon, 80×70 cm (Kieselbach Galéria tulajdona)

már egyre merészebben komponált. Nicolas Salgo New York-i gyűjteményének *Bál* című (1920—25) festményén a beszélgető figurákat és a táncolók virágszerűen szétnyíló szoknyáit egyszerre látjuk felülnézetből és a síkhoz tapasztva. A *Körhinta* című festményén a hölgyek színpompás ruhái egybeolvadnak a körhinta cifra díszeivel. A körhintán utazók — mind nők — színes pillangókként sodródnak. Álom, bódulat foglyai, az örök körforgás tragikuma könnyed, színpompás játékká lesz. A gondolattalan sodródás, az álmokba menekülés kifejezése tükröződik a tömegben a bal oldalon feltűnő álmodozó női arcon is. A központi jelenet forgó középpontja körül különböző típusokat sorakoztat fel, jobb oldalt lent egy ördögi figura áll, mintha *Az ember tragédiája* londoni színéből lépett volna elő. Batthyány dekoratív illuzionizmusa, szürrealisztikus víziója formailag *Rippl-Rónai József Carousselj*ének vegytiszta cloisonnizmusa és *Scheiber Hugó Körhintá*jának eklektikus avantgárdja között helyezkedik el.

A színház világa már Bakszton keresztül is hatott Batthyányra, aki a harmincas évektől díszleteket is tervezett. A *Páholyban* három deformált női figurája mögé — akik akár a Párkák, a halált idézik — éles szögekbe tördelt, mozgalmas drapériát festett. Ezzel szemben *A Nemzeti Színház 1839-ben* című rajza (1941) az

idealizáló történelemábrázolás jellegzetes példája. A színésznőt és maszkjait ábrázoló festményén a színésznő maszkjai és öt arca egy időben és megsokszorozva, lemeztelenítve, érzéseket, hangulatokat, rezdüléseket tükrözve jelenik meg.

Portréin minden részlet a fókuszba állított személy egyéniségének kiemelését szolgálja. Cinóberes vörös háttér elé állított, meztelen felsőtestén fehér, piros, zöld, sárga csíkokkal élénkített sálat viselő férfialakját (talán önarckép) mélyen árnyalt szemekkel, enigmatikus arckifejezéssel örökítette meg. A fiatalember egyszínű háttér előtt, frontálisan, a kép centruma felé mozdított vállizmokkal, szinte a térhez tapasztva látható. A környező tértől elválasztó körvonal nemcsak különállását, magányát húzza alá, hanem energiaövezetet is teremt a figura köré. A körvonal mint az individuum kisugárzása jelenik meg, az egyén „szentségét" sugallja. A figura jelleme indukálja, „teremti" a kontúr szabálytalan, különböző vastagságú, szögű kitéréseit. Ticharich Zdenka zongoraművésznő portréján, akit Honegger zongoraconcertójának bemutatása alkalmával festett meg, barlangszerű teret képezett a művésznő körül, míg a jobb oldalon az erővonalak a zongora felé vezetik a szemet. Grafikáin szinte kivési a teret figurái körül. 1941-ben készült Széchenyi-sorozatának *Tiszteletadás az öreg jobbágynak* című rajzán a szereplők lába alatt szinte hullámzik a föld, tektonikus mozgása a történelmi változásokat érzékelteti.

Egyik, az életműbe nehezen beilleszthető, „portréján" (*Virágcsokor*) egy levegős könnyedséggel megfestett, virágcsokrot tartó, vörös körmű, felékszerezett öreg női

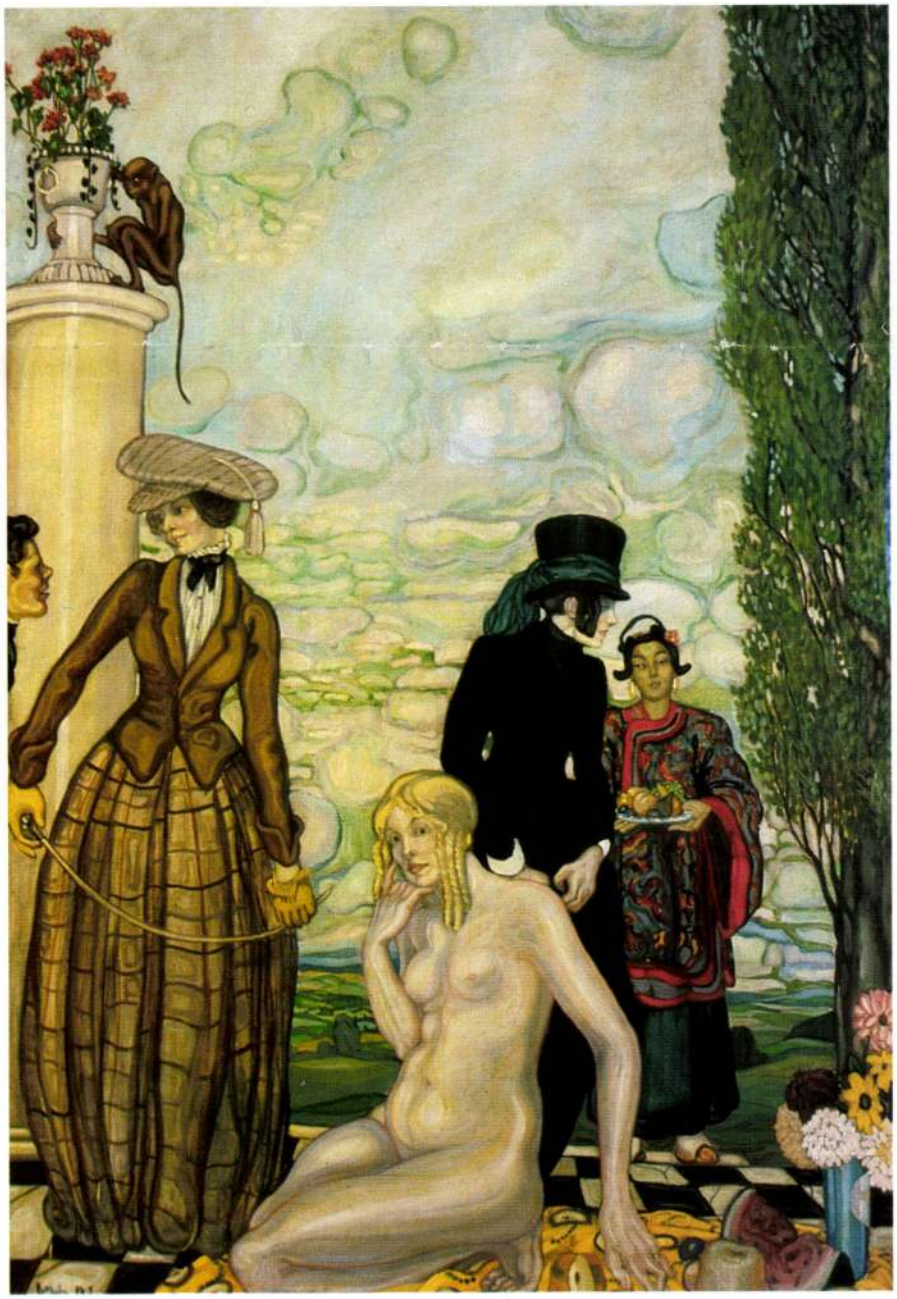

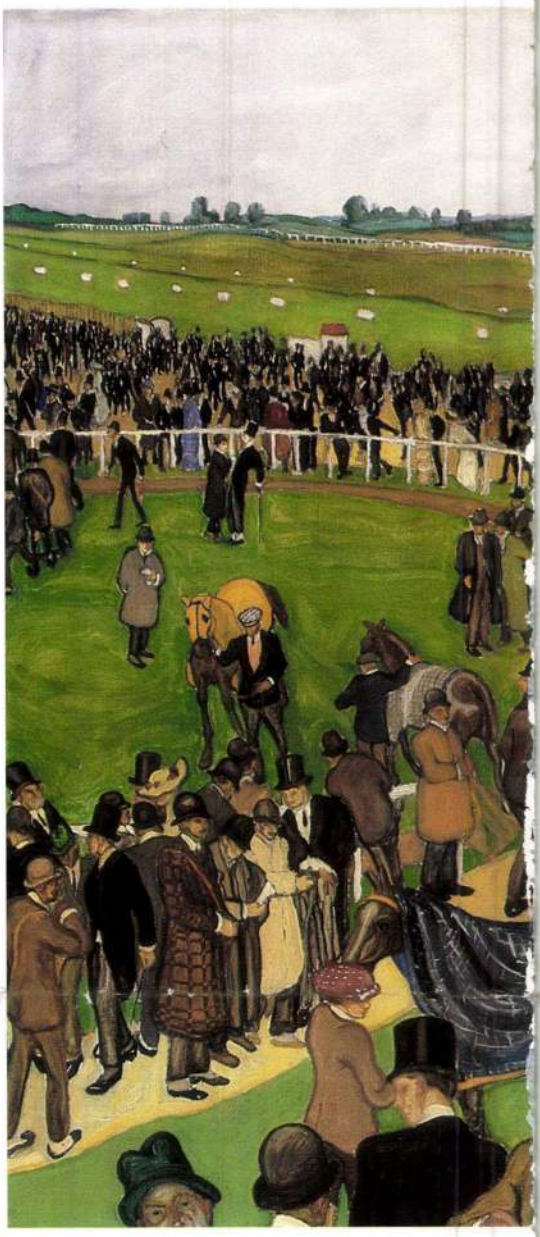

kezet látunk. A festmény fekete hátteréből és a tükrökből kialakított keretből jéghideg árad. Hasonlóan enigmatikus egy falfestményre emlékeztető munkája, szimbolikus tárgyakkal, zeneszerszámokkal. Talán bicskei kastélyát díszítette egykor.

Tájképeit ugyanazzal a hullámzó dekoratív vonalmozgással formálta emberarcúvá, színessé mint portréit. Egyszerre szecessziósak és expresszionisták, vagyis egyikbe sem sorolhatók. Ugyanez elmondható grafikáiról, illusztrációiról is, melyek a kortársak közül leginkább *Divéky Józsefével* és *Gara Arnoldéval* állíthatók párhuzamba.

Batthyány történeti festő is volt. Ide sorolható munkái víziók vagy fantasztikus mesék a múltról. *Bálint Aladár*

Batthyány Gyula: Alakos kompozíció,
vászon, olaj, 150×105 cm (Fotó: Berényi Zsuzsa)

Batthyány Gyula: Lóverseny,
olaj, vászon, 90×150 cm
(Nemes Galéria tulajdona)

megfogalmazása szerint: „Batthyány művészete álomlátás, beletemetkezés egy szivárványos ragyogású mesevilágba."*

Nyújtott arányú manierisztikus rabnője megkötözött kezekkel a török kori Buda és Pest partjai között utazik a Dunán. *Savonarola* című festményén a perspektivikusan ábrázolt templomteret megtöltő tömeg előtt árnyjátékfigurákra emlékeztetően kígyóznak a prédikáció hatása alá került nők. A *Karaván* központi nőalakját valószínűleg a magyar őstörténetből merítette. A *Karaván,* ahogy *A körhinta* is Batthyány jellegzetes képszerkesztésének példája: középre, szemből és a síkba terítetten, szabálytalan ovális formába rendezi a központi figurát vagy a centrális jelenetet, s köré mintegy keretdíszként a többi alakot. Ezzel a kép síkszerűségét körkörös, befelé húzó, örvénylő mozgással egyesíti.

Több grafikáján is felidézte a történelmi múltat (*Mátyás udvara, Boldog Margit,* 1942; *Hunor és Magyar,* 1954). Ezekből *Képek a magyar múltból* címen albumot szeretett volna készíteni. 19. századi metszetek voltak a kiindulópontjai a Széchenyi István-jubileumra, 1941-ben kiadott grafikai mappájának. A rajzok mindegyike különös feszültségű állókép, színpadszerűen kimerevített, a pillanat heroizmusát sugalló jelenet.

A sorozat betetőződésének tekinthető a *Széchenyi apoteózisa* című (1941), a Duna két partjára helyezett, nagyméretű, hatalmas tömeget mozgató festménye, melyet a magyar történelem kiemelkedő személyiségei, Széchenyi alapításai töltenek be. Középen, a Duna felett, fénnyel körülvéve a „legnagyobb magyar" feje lebeg. A különös kompozíciót Ridovics Anna a 19. századi emléklapok szerkezetéhez vezette visszsza. A lebegő fej motívuma szimbolista grafikákat is idéz, *Edvard Munch* és *Félix Vallotton* Keresztelő Szent János ábrázolásokig visszavezethető portréit, melyeken az ábrázoltak hősök és áldozatok is egyszerre.

Batthyány mind történeti témájú, mind a kortárs életet ábrázoló műveiben jellemképeket formált, pszichikus történéseket rögzített. A mesterségesen felkorbácsolt és a megfegyelmezett szenvedély képein a színpadiasan csillogó felszínt iróniával láttatja, a századfordulótól uralkodó művészet- és életfelfogás, a „vidám apokalipszis" meghosszabbításának időlegességét is sejtetve. (November 19-től Batthyány-kiállítás látható a pesterzsébeti Gaál Imre Galériában.)

*Bálint Aladár: Batthyány Gyula gróf képei. *Nyugat* 1914. febr. 16. 291.

„Születtem Egerben...”

Ziffer Sándor önéletrajza 1950-ből

MURÁDIN JENŐ

Ziffer nem tartozott a gyakran és szívesen író festőművészek közé. Nem vezetett naplót, nem hagyott följegyzéseket, képei sorsáról sem adott számot. Ritka vallomásai leginkább azok a tömör fogalmazású levelek, melyeket festőtársaihoz vagy egykori tanítványaihoz címzett.

Hagyatéka szerteszóródott, de már monográfusa, *Borghida István* sem talált nála olyan súlyú és mennyiségű írott dokumentumot, mellyel pályájának fordulatait érzékletesen követni lehetett volna. Pedig micsoda élmények és találkozások kövezik ki a művész indulását! Pályaképének korai állomásai: a müncheni Ažbè Iskola, ahova Kandinszkij is járt, majd a Hollósy-kör (barangolások a mesterrel Fonyódon, Vajdahunyadon), s az első sikerek a Salon Indépendants-ban. Párizsi és berlini tartózkodása során a modern művészet élvonalbeli alkotóival hozta össze a sors. *Czóbel Béla*val akkor dolgozott együtt Nagybányán, amikor a neósok forradalma robbantotta szét a telep vihar előtti csöndjét. Csak föltételezzük, hogy lappanganak valahol több éves berlini működésének és kiállításainak dokumentumai.

Ez a művekben gazdag, ám életrajzi forrásokban oly szegény pálya arra figyelmeztet, hogy minden róla szóló hiteles adatot megbecsüljünk. Utóbbiak közé tartozik nemrég fölbukkant önéletrajza is, melyet itt teszünk közzé.

Ziffer Sándor kézzel írott rövid életrajza 1950-ben kelt, azokban a koplaltató súlyos időkben, amikor a kolóniának ez az élvonalbeli mestere is a létminimumon tengődött. Hangvétele tükrözi a kort, még az elvárásokat is, ám a művész önérzete és önbecsülése is kihallatszik belőle. A kézirat *Vida Géza* nagybányai szobrász hagyatékában került elő. A kiváló bukaresti és helyi kapcsolatokkal rendelkező Vida ezzel a beadvánnyal — a művész érdemeit fölsorakoztató életrajzzal — támogatta egykori mestere nyugdíjkérelmét. Ennek nyomán kapta meg valóban Ziffer Sándor a súlyos anyagi gondjain enyhítő „személyi nyugdíjat”, még ugyanabban az évben — 70 éves korában.

Murádin Jenő

Ziffer Sándor: Karosszékben ülő nő, 1908, olaj, vászon, 55,5×65 cm

Önéletrajz

Születtem 1880-ban Egerben, Magyarországban. Atyám szegény tanító volt ugyanott. Mikor 4 éves voltam, áthelyezték Újpestre, ahol a 4 elemi és a 4 középiskolát végeztem. 15 éves koromban felvettek a budapesti iparművészeti iskolába, ahol elvégeztem az 5 esztendős dekoratív-festő osztályt. 20 éves koromban egy kis örökség segítségével Münchenbe mentem. Itt először az Ažbè festőiskolába jártam 5 hónapig, utána Hollósy Simon felvett növendékei közé a nagyhírű müncheni festőiskolájába. Nála voltam 1901—1904-ig. 24 éves koromban állítottam ki először Hollósyval, Budapesten. Szép sikerem volt és képeimet festőművészek vették meg. Másfél évvel később, 1906-ban Nagybányára jöttem, mert az akkori viszonyok mellett csak itt lehetett dolgozni, s azóta itt élek. Innen utaztam többször Párisba, hol a Colarossi iskolába jártam, továbbá Münchenbe, ahol iskolát is nyitottam, de az akkor kezdődő világháború miatt abba kellett hagynom, továbbá Berlinbe.

Mindezen helyeken évekig tartózkodtam, de állandó lakhelyem Nagybánya volt. Párisban kiállítottam 1911-ben a Salon d'Automne-ban és 1907, 1911-ben az Indépendantsban, Münchenben 1914-ben az ottani Sezessionban, Berlinben pedig 1916-ban Caspernél és 1928-ban nagy kollektív kiállítással Gurlitt szalonjában. Budapesten sokat állítottam ki a Műcsarnokban, Nemzeti Szalonban és a Művészházban, ahol 1912-ben szintén volt kollektív kiállításom, továbbá ilyen kiállításom volt 1927-ben az Ernst Múzeumban. Budapesten tagja voltam a Magyar Képzőművészek Egyesületének és a KUT Egyesületnek is. 1912-ben részt vettem a nagybányai nagy kiállításon egy kollekcióval, amikor a magyar állam megvette egy képemet a budapesti Szépművészeti Múzeum részére. Kiállítottam még a magyar állam hivatalos kiállításával 1915-ben San Franciscoban USA. Kollektív kiállításom volt 1930-ban Kosicén (Kassa) is, Csehszlovákiában, s az ottani múzeum is megvette egy képemet. Azon kívül voltak még kollektív kiállításaim Clu-